

ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ, ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΤΕΧΝΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
Π.Μ.Σ. ΣΤΙΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΝΕΟΛΑΙΑΣ, ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ
ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

Ιστορική αναδρομή των πολιτικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τα ανθρώπινα δικαιώματα με έμφαση στην σχέση τους με την διεθνή τρομοκρατία και το οργανωμένο έγκλημα μετά την 11/9/2001

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

της

ΜΑΡΙΑΣ ΤΣΟΛΑΚΗ
Α.Μ 16019

Υπευθ. Καθηγητής : Βασιλειάδης Ν.

ΙΟΥΛΙΟΣ 2020
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Οφείλω να ευχαριστήσω όλους όσους συνέβαλαν στην εκπόνηση της Διπλωματικής μου Εργασίας και ιδιαίτερα

Τον επιβλέποντα καθηγητή μου, κο Νικόλαο Βασιλειάδη, για την πολύτιμη στήριξή του και το πολύ καλό κλίμα συνεργασίας που διαμόρφωσε, συμβάλλοντας τα μέγιστα, στην κατάρτιση και ολοκλήρωση της Διπλωματικής μου Εργασίας.

Όλους τους καθηγητές μου στο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών στις Ευρωπαϊκές Πολιτικές Νεολαίας, Εκπαίδευσης και Πολιτισμού του Τμήματος Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών του Πανεπιστημίου ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ που με βοήθησαν να παρακολουθήσω και να ολοκληρώσω τις μεταπτυχιακές μου σπουδές.

Την Οικογένεια μου και ιδιαίτερα την Μητέρα μου για την αμέριστη συμπαράσταση και την δύναμη που μου έδωσαν για να φθάσω εδώ.

Μαρία Τσολάκη

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Τα ανθρώπινα δικαιώματα απορρέουν από την αξιοπρέπεια και την αξία που αποτελούν εγγενή στοιχεία της προσωπικότητας του ανθρώπου στην προσωπικότητα του ανθρώπου και συνιστούν βασική προϋπόθεση για την φυσική και κοινωνική ύπαρξη του.

Μετά τα τρομοκρατικά χτυπήματα της 11ης Σεπτεμβρίου και την ανησυχητική εξάπλωση του διεθνικού Οργανωμένου Εγκλήματος τις τελευταίες δεκαετίες, η λήψη μέτρων για την πρόληψη και την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και του οργανωμένου εγκλήματος από τα κράτη-μέλη και την ίδια την ΕΕ έχουν σίγουρα επηρεάσει αλλά και καθορίσει σε σημαντικό βαθμό την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων.

Με την έναρξη ισχύος της Συνθήκης της Λισαβόνας και την εφαρμογή του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ ως δεσμευτικού νομικού εγγράφου, η Ένωση παρέχει νέες εγγυήσεις στους πολίτες της που βασίζονται στις αρχές της ελευθερίας, της δημοκρατίας, του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, των θεμελιωδών ελευθεριών και του κράτους δικαίου. Όσο ισχυρότερες είναι αυτές οι εγγυήσεις των θεμελιωδών δικαιωμάτων που παρέχονται από την ΕΕ και τα κράτη-μέλη της, τόσο μεγαλύτερες είναι οι πιθανότητες να σημειωθεί πραγματική πρόοδος στην καταπολέμηση της τρομοκρατίας και του οργανωμένου εγκλήματος καθώς μια αποτελεσματική πολιτική για τα θεμελιώδη δικαιώματα και μια αποτελεσματική και βιώσιμη πολιτική για την πρόληψη και την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος και της τρομοκρατίας είναι συμπληρωματικές και πρέπει να συμβαδίζουν σταθερά με τις κοινές ευρωπαϊκές αξίες και τα κοινά δικαιώματα.

Υπό το πρίσμα αυτό, σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να δοθεί μία εικόνα της πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων μετά το τρομοκρατικό χτύπημα στους Δίδυμους πύργους, γεγονός που προκάλεσε την στενότερη συνεργασία των χωρών-μελών αλλά και με τρίτες χώρες για την πρόληψη και την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και του οργανωμένου εγκλήματος.

Λέξεις-κλειδιά: Ευρωπαϊκή Ένωση, Θεμελιώδη Δικαιώματα, Τρομοκρατία, Οργανωμένο Έγκλημα

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΑΔ	Ανθρώπινα Δικαιώματα
ICAO	Διεθνής Οργανισμός Πολιτικής Αεροπορίας
ΑΔΠ/NIS	Ασφάλεια Δικτύων και Πληροφοριών
ΔΑΣΕ	Διάσκεψη για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη
ΔΕΕ	Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΔΕΥ	Δικαιοσύνη και Εσωτερικές Υποθέσεις
ΕΑ	Εμπορία Ανθρώπων
ΕΔΔΑ	Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΕΕΕΕ	Ειδικός Εντεταλμένος της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τα ΑΔ
ΕΙΟ	Ευρωπαϊκή εντολή έρευνας
ΕΚ	Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο
ΕΚΠΙΝΤ	Ευρωπαϊκό Κέντρο Παρακολούθησης Ναρκωτικών και Τοξικομανίας
ΕΚΧ	Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης
ΕΜΔΔΑ	Ευρωπαϊκό Μέσο για την Δημοκρατία και τα Δικαιώματα του Ανθρώπου
ΕΣΔΑ	Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου
ΕΥΕΔ/ΕΑΣΣ	Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Εξωτερικής Δράσης
ΕΡCTF	Ειδική Ομάδα των Αρχηγών Αστυνομίας (ΕΡCTF)
Η. Β	Ηνωμένο Βασίλειο
ΘΔ	Θεμελιώδη Δικαιώματα
ΚΠΑΑ	Κοινή Πολιτική Ασφαλείας και Άμυνας
ΟΑΣΕ	Οργανισμός για την Ασφάλεια και την Συνεργασία στην Ευρώπη
ΟΕ	Οργανωμένο Έγκλημα
ΟΕΟ	Οργανωμένες Εγκληματικές Ομάδες
ΠΡΒΧ	Πυρηνικές Ραδιοβιολογικές Χημικές Ουσίες
ΣΑΔ	Συμβούλιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων ΟΗΕ
ΣΕΕ	Συνθήκη Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΣΛΕΕ	Συνθήκη Λειτουργίας Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΣΛΕΕ	Συνθήκης για την Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΣτΕ	Συμβούλιο της Ευρώπης
ΤΠΕ	Τεχνολογία Πληροφοριών και Επικοινωνίας
ΥΕ	Υπάτος Εκπρόσωπος της ΕΕ για την κοινή εξωτερική πολιτική και την πολιτική ασφάλειας
ΥΖΣ	Υποδομές Ζωτικής Σημασίας
ΧΕΑΔ	Χώρος Ελευθερίας, Ασφάλειας και Δικαιοσύνης
ΑFIS	Σύστημα πληροφοριών για την καταπολέμηση της απάτης
ΑRO	Υπηρεσία Ανάκτησης Περιουσιακών Στοιχείων
ΑSEAN	Ένωση Χωρών της Νοτιοανατολικής Ασίας
CAFS	Στρατηγική για την καταπολέμηση της απάτης
CECIS	Κοινό Σύστημα Επικοινωνίας και Πληροφόρησης Εκτάκτων Αναγκών
CEPOL	Οργανισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την κατάρτιση στον τομέα της επιβολής του νόμου
CERT-EU	Ομάδα Αντιμετώπισης Έκτακτων Καταστάσεων Πληροφορικής
CIIP	Προστασία Υποδομών Πληροφοριών Ζωτικής Σημασίας
COSI	Μόνιμη επιτροπή για την επιχειρησιακή συνεργασία στον τομέα της εσωτερικής ασφάλειας
COTER	Ομάδα εργασίας για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας στις Διεθνείς Σχέσεις
CSF	Φόρουμ της κοινωνίας των πολιτών για τα ναρκωτικά
EACN	Δίκτυο σημείων επαφής υπεύθυνο για την πρόληψη ή την καταπολέμηση της διαφθοράς
EAS	Σύστημα Ανάλυσης Ευροpol
EAW/ΕΕΣ	Ευρωπαϊκό Ένταλμα Σύλληψης
EBCG-FRONTEX	Ευρωπαϊκός Οργανισμός Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής

EBDS	Ευρωπαϊκό Δίκτυο Δεδομένων για τα Εκρηκτικά
EC3	Ευρωπαϊκό Κέντρο Ηλεκτρονικού Εγκλήματος
ECOSOC	Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβούλιο ΟΗΕ
ECRIS-TCN	Ευρωπαϊκό Σύστημα Πληροφοριών Ποινικού Μητρώου
ECTC	Ευρωπαϊκό Κέντρο κατά της Τρομοκρατίας
ECTEG	Ευρωπαϊκή Ομάδα Κατάρτισης και Εκπαίδευσης στον τομέα της Εγκληματικότητας στον Κυβερνοχώρο
EDU	Μονάδα Ναρκωτικών της Eurorol
EEODN	Ευρωπαϊκό Δίκτυο Διάθεσης Εκρηκτικών Μέσων
EIS	Σύστημα Πληροφοριών Eurorol
EJN	Ευρωπαϊκό Δικαστικό Δίκτυο ποινικών υποθέσεων
EMPACT	Ευρωπαϊκή πολυεπιστημονική Πλατφόρμα κατά των εγκληματικών απειλών
ENAA	Ευρωπαϊκό Δίκτυο για την Διοικητική Προσέγγιση
ENER	Ευρωπαϊκό Δίκτυο Εμπειρογνομών στην ριζοσπαστικοποίηση
ENISA	Ευρωπαϊκός Οργανισμός Ασφάλειας Δικτύων και Πληροφοριών
ENPE	Ευρωπαϊκό Δίκτυο Περιβαλλοντικών Εισαγγελιών
EPRS	Υπηρεσία Ερευνών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου
ERCC	Συντονιστικό Κέντρο Αντιμετώπισης Έκτακτων Αναγκών
EU ATC	Συντονιστής της ΕΕ για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων
EUCPN	Ευρωπαϊκό Δίκτυο Πρόληψης του Εγκλήματος
EUJJE	Φόρουμ των Δικαστών της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το Περιβάλλον
EURODAC	Ευρωπαϊκή Βάση Δεδομένων Δακτυλοσκόπησης για το Άσυλο
EWS	Σύστημα Προειδοποίησης για κλοπές, απώλειες ή παράνομες χρήσεις εκρηκτικών, πυροβόλων όπλων και ΠΡΒΧ υλικών
FATF	Ομάδα Χρηματοοικονομικής Δράσης
FIU/MXΠ	Μονάδες Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης
FRA	Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ
HDG	Οριζόντια Ομάδα για τα Ναρκωτικά
HSC	Επιτροπή Υγειονομικής Ασφάλειας της ΕΕ
ICC	Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο
IMPEL	Δίκτυο της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την εφαρμογή και την επιβολή του περιβαλλοντικού δικαίου
IMS	Σύστημα διαχείρισης παρατυπιών
INTCEN	Κέντρο Ανάλυσης Πληροφοριών της ΕΕ
IOCTA	Αξιολόγηση των Διαδικτυακών Απειλών του Οργανωμένου Εγκλήματος
ISS	Εσωτερική Στρατηγική Ασφάλειας της ΕΕ
JITs/KOE	Κοινές Ομάδες Έρευνας
MDMA	Έκσταση (Συνθετική ναρκωτική ουσία)
NPS	Νέες Ψυχοτρόπες Ουσίες
NREM	Ευρωπαϊκό Δίκτυο Εθνικών Εισηγητών ή Ισοδύναμων Μηχανισμών
ODIHR	Γραφείο για τους Δημοκρατικούς Θεσμούς και τα Ανθρώπινα Δικαιώματα
OLAF	Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης
PIU/ ΜΣΕ	Φορητά όπλα και ελαφρύς οπλισμός
PNR	Μητρώο ονομάτων επιβατών
RAN	Δίκτυο Ευαισθητοποίησης απέναντι στην Ριζοσπαστικοποίηση
SAARC	Ένωση Περιφερειακής Συνεργασίας Νότιας Ασίας
SCEPYLT	Σύστημα Ελέγχου και Προστασίας Εκρηκτικών για την Πρόληψη και Καταπολέμηση της Τρομοκρατίας
SCRRT	Στρατηγική της ΕΕ για την καταπολέμηση της ριζοσπαστικοποίησης και στρατολόγησης τρομοκρατών
SIENA	Δίκτυο Ανταλλαγής Ασφαλούς Πληροφόρησης
SOCTA	Ετήσια Έκθεση για το οργανωμένο έγκλημα
TCM	Τακτική έκθεση/επισκόπηση Eurojust
TE-SAT	Ετήσια Έκθεση για την Τρομοκρατία
TWP	Ομάδα εργασίας για την τρομοκρατία
UPCM	Μηχανισμός Πολιτικής Προστασίας της ΕΕ
VIS	Σύστημα Πληροφοριών για τις Θεωρήσεις

Πίνακας Περιεχομένων

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ.....	2
ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	3
ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ.....	4
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	9
I. ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ.....	11
Σημαντικότεροι Σταθμοί στην Ιστορία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.....	12
Προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.....	16
<u>A. ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ.....</u>	16
ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ (ΟΗΕ).....	16
<u>B. ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ.....</u>	19
ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ.....	20
ΤΟ ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ.....	23
ΤΟ ΑΦΡΙΚΑΝΙΚΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ.....	24
ΑΣΙΑ.....	24
Η Προστασία Των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων στην ΕΕ.....	25
♦ Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ.....	27
♦ Προσχώρηση της ΕΕ στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών (ΕΣΔΑ).....	29
♦ Το άρθρο 7 της ΣΕΕ.....	31
♦ Ο ρόλος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.....	32
♦ Ο ρόλος της Επιτροπής και του Συμβουλίου.....	34
♦ Ο ρόλος του Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ (FRA).....	36
♦ Ανθρώπινα Δικαιώματα και σχέσεις ΕΕ με τρίτες χώρες και Διεθνείς Οργανισμούς.....	37
II. ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑΣ.....	45
Ορισμός της Τρομοκρατίας.....	45
Ιστορική Αναδρομή Του Φαινομένου Της Τρομοκρατίας.....	48
Τα αίτια της Τρομοκρατίας	51
Τα κίνητρα της Τρομοκρατίας.....	53
Τρόποι δράσης, μορφές και χαρακτηριστικά της Τρομοκρατίας.....	56
Χρηματοδότηση της Τρομοκρατίας.....	69
III. ΤΟ ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΟ ΕΓΚΛΗΜΑ.....	71
Ορισμός του Οργανωμένου Εγκλήματος.....	71
Το Οργανωμένο Έγκλημα στην Ευρωπαϊκή Ένωση.....	74
Οι κύριες οργανωμένες εγκληματικές ομάδες που δραουν εντός και εκτός των συνόρων της ΕΕ... 	76

Το Έγκλημα στην ΕΕ κατά περίπτωση.....	79
<u>Ναρκωτικά.....</u>	<u>79</u>
<u>Εμπορία Ανθρώπων.....</u>	<u>82</u>
<u>Παράνομη Διακίνηση Όπλων και Πυρομαχικών.....</u>	<u>90</u>
<u>Εγκλήματα κατά της Ιδιοκτησίας.....</u>	<u>91</u>
<u>Ηλεκτρονικό Έγκλημα.....</u>	<u>93</u>
<u>Οργανωμένες Απάτες.....</u>	<u>96</u>
<u>Περιβαλλοντικό Έγκλημα.....</u>	<u>99</u>
<u>Παραχάραξη Νομισμάτων.....</u>	<u>100</u>
<u>Νομιμοποίηση Εσόδων από Παράνομες Δραστηριότητες.....</u>	<u>101</u>
<u>Εμπόριο Παραπονημένων και Πειρατικών Προϊόντων.....</u>	<u>105</u>
<u>Επιπτώσεις του Οργανωμένου Εγκλήματος.....</u>	<u>107</u>
IV. ΔΙΑΣΥΝΔΕΣΗ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΟΥ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΣ.....	111
V. ΟΙ ΔΡΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΕ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΗΝ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑ.....	116
Η Αντιτρομοκρατική Στρατηγική του 2005.....	122
Υποστηρικτικές Στρατηγικές και Δράσεις.....	125
Αντιτρομοκρατικοί Μηχανισμοί και Δομές της ΕΕ.....	147
<u>Ευρωπαϊκή Αστυνομική Υπηρεσία (Europol).....</u>	<u>147</u>
<u>Ευρωπαϊκή Μονάδα Δικαστικής Συνεργασίας (Eurojust).....</u>	<u>149</u>
<u>Ευρωπαϊκό Ένταλμα Σύλληψης (EAW).....</u>	<u>150</u>
<u>Κοινές Ομάδες Έρευνας (JITs).....</u>	<u>151</u>
<u>Συντονιστής Αντιτρομοκρατικής Δράσης.....</u>	<u>153</u>
<u>Ειδική Ομάδα των Αρχηγών Αστυνομίας (EPCTF).....</u>	<u>154</u>
<u>Δίκτυο ATLAS.....</u>	<u>154</u>
<u>Οι Ομάδες Εργασίας του Συμβουλίου.....</u>	<u>155</u>
<u>Το Κέντρο Ανάλυσης Πληροφοριών της ΕΕ (EU INTCEN).....</u>	<u>156</u>
<u>Ευρωπαϊκός Οργανισμός Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής (EBCG-FRONTEx).....</u>	<u>157</u>
<u>Ευρωπαϊκό Σύστημα Πληροφοριών Ποινικού Μητρώου (ECRIS-TCN).....</u>	<u>158</u>
<u>Ευρωπαϊκή Βάση Δεδομένων Δακτυλοσκόπησης για το Άσυλο (EURODAC).....</u>	<u>158</u>
<u>Η Συνθήκη PRUM.....</u>	<u>159</u>
Οι Διεθνείς Συνεργασίες της ΕΕ για την καταπολέμηση της Τρομοκρατίας.....	160
VI. ΟΙ ΔΡΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΕ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΟ ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΟ ΕΓΚΛΗΜΑ.....	169
<u>Η Συνθήκη του Μάαστριχτ.....</u>	<u>170</u>
<u>Η Συνθήκη του Άμστερνταμ.....</u>	<u>172</u>
<u>Το Συμβούλιο του Τάμπερε.....</u>	<u>173</u>
<u>Η Συνθήκη της Νίκαιας.....</u>	<u>174</u>
<u>Το πρόγραμμα της Χάγης.....</u>	<u>176</u>

<u>Η Συνθήκη της Λισαβόνας</u>	177
<u>Το Πρόγραμμα της Στοκχόλμης</u>	179
<u>Ο Κύκλος Πολιτικής της ΕΕ για την αντιμετώπιση του οργανωμένου και του σοβαρού διεθνούς εγκλήματος</u>	181
<u>Μετά την Στοκχόλμη</u>	183
Εργαλεία στην καταπολέμηση του εγκλήματος και της τρομοκρατίας	185
Καταπολέμηση των κυριότερων μορφών Οργανωμένου Εγκλήματος στην ΕΕ	186
<u>Ναρκωτικά</u>	187
<u>Εμπορία Ανθρώπων</u>	193
<u>Έγκλημα στον Κυβερνοχώρο</u>	203
<u>Οικονομικό έγκλημα</u>	217
<u>Παραχάραξη του Ευρώ</u>	238
<u>Περιβαλλοντικό Έγκλημα</u>	240
VII. ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΑ ΘΕΜΕΛΙΩΔΗ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΔΡΑΣΕΩΝ ΤΗΣ ΕΕ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΟΥ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΣ	245
Ο αντίκτυπος των μέτρων καταπολέμησης του οργανωμένου εγκλήματος και της τρομοκρατίας στα θεμελιώδη δικαιώματα	256
♦ Ανταλλαγή δεδομένων.....	256
♦ Καταπολέμηση νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας.....	261
♦ Η συμφωνία TFTR.....	263
♦ Δικαστική Συνεργασία.....	264
♦ Ριζοσπαστικοποίηση.....	267
♦ Διεθνής Συνεργασία.....	270
♦ Το Κράτος Δικαίου.....	271
ΕΠΙΛΟΓΟΣ	279
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	280
<u>Ξενόγλωσση</u>	280
<u>Ελληνόγλωσση</u>	299

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η φιλελεύθερη αντίληψη ότι τα ατομικά δικαιώματα αποτελούν τα περιοριστικά όρια κάθε ασκούμενης πολιτικής εξουσίας επί του ατόμου και του πολίτη αποτελεί θεμέλιο του πολιτειακού καθεστώτος που αναδύθηκε στην Ευρώπη το 17ο αιώνα. Διαμορφώθηκε έτσι μια βαθιά ριζωμένη αντίληψη, στην ευρωπαϊκή πολιτική κουλτούρα και ιστορία, για τον αδιαπραγμάτευτο σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων απέναντι σε οποιαδήποτε πολιτική εξουσία.

Ο αρχικά λειτουργικά περιορισμένος χαρακτήρας των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και η αντίληψη ότι στο κοινοτικό πλαίσιο δεν ασκείται μια ολοκληρωμένη πολιτική εξουσία και άρα δεν απειλούνται τα ανθρώπινα δικαιώματα, δικαιολογούσαν την απουσία οποιασδήποτε αναφοράς σε αυτά στις ιδρυτικές Συνθήκες των Κοινοτήτων με αποτέλεσμα να θεωρούνται, ως άξια προστασίας μόνο τα δικαιώματα που συντελούσαν στην επίτευξη των οικονομικών στόχων.

Η επέκταση ωστόσο των αρμοδιοτήτων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, οι συνεχείς διευρύνσεις της ΕΕ αλλά και τα ιστορικά γεγονότα της τελευταίας εικοσαετίας συνέβαλαν στον πολλαπλασιασμό των διακινδυνεύσεων των θεμελιωδών δικαιωμάτων και υπογράμμισαν την ανάγκη προάσπισης και προαγωγής τους μέσα στα πλαίσια της κοινοτικής έννομης τάξης.

Η ισχύς των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στα πλαίσια της ευρωπαϊκής ενοποίησης προβλήθηκε και προβάλλεται ως ικανή και αναγκαία προϋπόθεση αποδοχής τους τόσο για την εύρυθμη λειτουργία της Ένωσης όσο και για την εισδοχή νέων κρατών-μελών αλλά και για τις χώρες που έχουν συνάψει εμπορικές ή άλλες συμφωνίες με αυτήν, με αποτέλεσμα σήμερα η Ε.Ε να βασίζεται αλλά και να καθορίζεται από τη στράτευση της υπέρ της αρχής της ελευθερίας, της δημοκρατίας, του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών και του κράτους δικαίου. Η προσήλωση στις αρχές αυτές συνιστά το θεμέλιο και την προϋπόθεση για την ειρήνη, την σταθερότητα και την ευημερία κάθε κοινωνίας.

Η προϋπόθεση αυτή αποκτά ιδιαίτερη αξία στο πλαίσιο πολιτικών που εγκυμονούν αυξημένους κινδύνους για τις ελευθερίες του ατόμου, όπως για παράδειγμα η μετανάστευση, η αστυνομική συνεργασία, η δημιουργία ενός ενιαίου κοινοτικού δικαστικού χώρου αλλά και η ανάδυση της τρομοκρατίας και του οργανωμένου εγκλήματος ως παγκόσμιων προβλημάτων.

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να δοθεί μία εικόνα της πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων μετά το τρομοκρατικό

χτύπημα στους Δίδυμους πύργους, γεγονός που προκάλεσε την στενότερη συνεργασία των χωρών μελών για την καταπολέμηση του εγκλήματος καθώς και την σύνταξη της ΕΕ με τις ΗΠΑ στον αγώνα κατά της διεθνούς τρομοκρατίας.

Στο πρώτο μέρος εργασίας αναφέρεται ο ορισμός και μια ιστορική τοποθέτηση για τα ανθρώπινα δικαιώματα σε παγκόσμιο επίπεδο ενώ σε επιμέρους κεφάλαια γίνεται μια ανάλυση του μηχανισμού προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε οικουμενικό και περιφερειακό επίπεδο καθώς και μια ιδιαίτερη ανασκόπηση της θεσμικής δομής και του πλαισίου της πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ως φορέα ανάδειξης και προαγωγής των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Στο δεύτερο μέρος, μετά τον ορισμό και την ιστορική αναδρομή του φαινομένου της τρομοκρατίας, θα γίνει προσπάθεια προσέγγισης του φαινομένου (αίτια παραγωγής, μορφές και χαρακτηριστικά, κατηγοριοποίηση κινήτρων, σύγχρονες εκδοχές, χρηματοδότηση κλπ.).

Το τρίτο μέρος αφορά την δράση του διεθνούς οργανωμένου εγκλήματος, που αποτελεί έναν πολύ σημαντικό παράγοντα κοινωνικής αποσταθεροποίησης, με έμφαση στις ερμηνείες του φαινομένου, στην ανάλυση της φύσης του εγκλήματος, στα μέσα δράσης, στους τομείς εγκληματικών δραστηριοτήτων καθώς και αναφορά στις κυριότερες εγκληματικές ομάδες που δρουν στο έδαφος της ΕΕ.

Το τέταρτο μέρος επικεντρώνεται στην διασύνδεση τρομοκρατίας και οργανωμένου εγκλήματος καθώς αναφέρεται ότι υπάρχουν διασυνδέσεις ανάμεσα στα δυο φαινόμενα και ότι οι εγκληματικές δραστηριότητες χρησιμοποιούνται για την προώθηση των πολιτικών στόχων ορισμένων κυβερνήσεων και τρομοκρατικών οργανώσεων.

Στο πέμπτο μέρος και έκτο μέρος παρουσιάζονται εκτενώς οι πολιτικές και οι δράσεις της ΕΕ για την αντιμετώπιση της τρομοκρατίας και του οργανωμένου εγκλήματος στο εσωτερικό της, καθώς και οι συνεργασίες της με Διεθνείς Οργανισμούς και τρίτες χώρες, τόσο πριν το χτύπημα στους Δίδυμους Πύργους όσο και μετά από αυτό με έμφαση στις σημερινές διεθνείς συγκυρίες.

Τέλος στο έβδομο μέρος, εξάγονται συμπεράσματα για την αξιοπιστία και αποτελεσματικότητα των μέτρων που έχουν θεσπιστεί από την ΕΕ και αποτολμάται μια κριτική των μέτρων αυτών στα πλαίσια της προσήλωσης και επαγρύπνησης που απαιτούνται για την προαγωγή και προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ως πανανθρώπινης αξίας.

I. ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

Στην εποχή μας το ζήτημα των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων βρίσκεται στο επίκεντρο του παγκόσμιου ενδιαφέροντος καθώς οι παγκόσμιες απειλές κατά της διεθνούς νομιμότητας, ειρήνης και ασφάλειας έχουν καταστήσει την προστασία τους αδήριτη ανάγκη. Ζούμε μέσα σε έναν κόσμο όπου ο αγώνας για τα ατομικά δικαιώματα εξακολουθεί να συμπορεύεται με την καταρράκωση της ανθρώπινης αξιοπρέπειας στο όνομα συλλογικών συμφερόντων και πολιτικο-οικονομικών σκοπιμοτήτων,

Ειδικότερες προκλήσεις εμφανίζονται στην προστασία διαφόρων ευπαθών ομάδων πληθυσμού, όπως τα παιδιά, οι γυναίκες, τα άτομα με αναπηρίες, οι πρόσφυγες και αιτούντες άσυλο, οι μετανάστες, οι αυτόχθονες, οι μειονότητες με αποτέλεσμα να τίθενται, με έμφαση, τα ζητήματα του ρατσισμού, της μισαλλοδοξίας, της ανθρώπινης ασφάλειας, της τρομοκρατίας και της συμβατότητας του αντιτρομοκρατικού αγώνα με τα δικαιώματα του ανθρώπου, καθώς και το ζήτημα της αποκατάστασης των θυμάτων που έχουν παραβιαστεί τα δικαιώματα τους. Ιδιαίτερη σημασία αποδίδεται στα πολιτικά και οικονομικά δικαιώματα, καθώς και στα δικαιώματα αλληλεγγύης (το δικαίωμα στην ανάπτυξη, στην απόλαυση της κοινής κληρονομιάς της ανθρωπότητας, σε ένα υγιές περιβάλλον κλπ).¹

Για τον όρο «Ανθρώπινα Δικαιώματα» δεν υπάρχει εννοιολογική σύμπτωση απόψεων καθώς υπάρχουν διάφορες ερμηνείες, επειδή οι άνθρωποι αντιλαμβάνονται διαφορετικά την έννοια των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Σύμφωνα με την Dembour² υπάρχουν τέσσερις σχολές σκέψης για την ερμηνεία του όρου. Η «φυσική σχολή» που θεωρεί ότι το άτομο κατέχει αφ' εαυτού τα ανθρώπινα δικαιώματα απλώς και μόνο επειδή είναι ανθρώπινο ον καθώς αυτά ενυπάρχουν από την στιγμή της ύπαρξής του. Η «συστηματική σχολή» που διατείνεται ότι τα ανθρώπινα δικαιώματα δημιουργούνται μέσω κοινωνικής συμφωνίας καθώς αποτελούν πολιτικές αξίες που οι φιλελεύθερες κοινωνίες επιλέγουν να υιοθετούν. Η «σχολή της διαμαρτυρίας» που αντιλαμβάνεται τα ανθρώπινα δικαιώματα ως μέσο για την υπεράσπιση των φτωχών, αδικημένων και καταπιεσμένων αλλά έχει σοβαρές

---

¹ Υπουργείο Εξωτερικών. Ανθρώπινα Δικαιώματα - Παγκόσμια Ζητήματα [Internet]. www.mfa.gr. 2019 [cited 2019 Dec 29]. Available from: <https://www.mfa.gr/exoteriki-politiki/pagkosmia-zitimata/anthropina-dikaiomata.html>

² Dembour M. What Are Human Rights? Four Schools of Thought. Human Rights Quarterly. 2009;32(1):1-20

επιφυλάξεις για το δίκαιο που τα περιβάλλει, καθώς διατείνεται ότι αυτό ευνοεί την άρχουσα τάξη και τέλος, «η σχολή των μελετητών του λόγου» που υποστηρίζει πως τα ανθρώπινα δικαιώματα υπάρχουν μόνο επειδή οι άνθρωποι μιλάνε γι' αυτά, δεν αποτελούν την κατάλληλη απάντηση στα δεινά του κόσμου αλλά η ισχύς που τα περιβάλλει αποτελεί έναν ισχυρό λόγο με τον οποίο εκφράζονται οι πολιτικές αξιώσεις.

Σήμερα, κυρίως στις δυτικές κοινωνίες, το ιδεολογικό πρότυπο των ΑΔ, έχει κυριαρχήσει πλήρως και τα ΑΔ αναγνωρίζονται ως αδιαπραγμάτευτες και αναφαίρετες πανανθρώπινες αξίες, άρρηκτα δεμένα με την εγγενή φύση του ανθρώπου. Παρόλα αυτά στην σημερινή εποχή της παγκοσμιοποίησης, της διεθνούς συνεργασίας και της φιλελεύθερης δημοκρατίας, οι παραβιάσεις των ΑΔ σε παγκόσμιο επίπεδο είναι πολύ περισσότερες από ότι παλαιότερα. Τα κράτη στην προσπάθειά τους να εξυπηρετήσουν αποτελεσματικότερα τα εθνικά τους συμφέροντα θέτουν διαρκώς σε αμφισβήτηση τον σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων τόσο σε εγχώριο όσο και σε διεθνές επίπεδο. Ενώ λοιπόν αυξάνεται παγκοσμίως ο αριθμός των κρατών που εμφανίζονται ως υπερασπιστές των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, στην πράξη διαπιστώνονται πολλές αποκλίσεις από τη θέση αυτή.

Σημαντικότεροι Σταθμοί στην Ιστορία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

Προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

Η εξέλιξη και κατοχύρωση των ΑΔ όπως αποτυπώνονται σήμερα, αποτελούν προϊόντα της σταδιακής εμφάνισης των αναγκών του ανθρώπου και της κοινωνίας και αποτέλεσμα εθνικών και κοινωνικών συγκρούσεων συχνά ιδιαίτερα βίαιων.

Τα σημαντικότερα αρχαία κείμενα που θεωρούνται η απαρχή των καταγεγραμμένων ΑΔ αποτελούν α) ο **Κύλινδρος του Κύρου** (539 π.Χ.) που θεωρείται ο πρώτος χάρτης ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Έχει μεταφραστεί και στις έξι επίσημες γλώσσες του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών και οι διατάξεις του προσιδιάζουν στα τέσσερα πρώτα άρθρα της Οικουμενικής Διακήρυξης των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και β) η **Επιγραφή της Γόρτυνας** που είναι η αρχαιότερη σήμερα γνωστή νομοθεσία του Ευρωπαϊκού Χώρου. Χρονολογείται στο πρώτο ήμισυ του 5ου αι. π.Χ. και βρίσκεται

χαραγμένη στον αρχαιολογικό χώρο της Γόρτυνας στην Κρήτη. Το περιεχόμενο της καλύπτει ένα ευρύ φάσμα ποινικού, αστικού και δικονομικού δικαίου³.

Ένα σημαντικό ορόσημο για τα ΑΔ ήταν η υπογραφή της **Magna Charta** ή «Μείζων Χάρτης» (1215) από τον βασιλιά της Αγγλίας που οδήγησε στον κανόνα του συνταγματικού δικαίου στον σημερινό αγγλόφωνο κόσμο. Θεωρείται από τα πιο σημαντικά νομικά έγγραφα στην εξέλιξη της σύγχρονης δημοκρατίας και αποτέλεσε ένα σημείο καμπής στην μάχη για την θεμελίωση της ελευθερίας⁴.

Το 1628, με την υπογραφή του Κάρολου του Α΄ στην **Αναφορά Δικαίου** (Petition of Right), του Αγγλικού Κοινοβουλίου, επικυρώθηκαν οι πρώτες πολιτικές ελευθερίες ενώ λίγα χρόνια αργότερα, το 1689, με την **Διακήρυξη Δικαιωμάτων** (Bill of Rights) το Αγγλικό Κοινοβούλιο κατοχυρώθηκε απέναντι στις υπερβάσεις και αυθαιρεσίες του βασιλιά και οδήγησε την Αγγλία στην εποχή της συνταγματικής βασιλείας που ισχύει μέχρι και σήμερα⁵.

Δύο σημαντικές επαναστάσεις στη παγκόσμια ιστορία βοήθησαν τα μέγιστα στην κατοχύρωση των ΑΔ.

Στην Αμερική ένα χρόνο μετά την έναρξη της Αμερικανικής Επανάστασης το Κογκρέσο των Ηνωμένων Πολιτειών ενέκρινε την **Διακήρυξη της Ανεξαρτησίας** (1776) που έδινε έμφαση στα ατομικά δικαιώματα και στο δικαίωμα στην επανάσταση, σαφώς επηρεασμένη από τις πολιτικές ιδέες του Διαφωτισμού. Το **Σύνταγμα των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής** που συντάχθηκε το 1787 στη Φιλαδέλφεια και αποτελεί τον θεμελιώδη νόμο του ομοσπονδιακού συστήματος διακυβέρνησης των ΗΠΑ αποτελεί ιστορικό έγγραφο για τον Δυτικό κόσμο. Είναι το παλιότερο γραπτό σύνταγμα ενός έθνους το οποίο ισχύει ακόμη και καθορίζει τα βασικά όργανα διακυβέρνησης, τις δικαιοδοσίες τους και τα βασικά δικαιώματα των πολιτών. Το Αμερικανικό Σύνταγμα έχει επηρεάσει τα ελληνικά επαναστατικά Συντάγματα και ιδιαίτερα αυτό της Τροιζήνας του 1827⁶.

---

³ Δικαιώματα του Ανθρώπου Εθνικό Σχέδιο Δράσης [Internet]. Ministryofjustice.gr. 2012 [cited 2019 Mar 29]. σελ. 19. Available from: <http://www.opengov.gr/ministryofjustice/wp-content/uploads/downloads/2013/12/Dikaiomata.pdf>

⁴ Μάγκνα Κάρτα, Έκκληση για Δικαίωμα, Ιστορία των Πολιτικών Ελευθεριών: Ενωμένοι για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα [Internet]. Ενωμένοι για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα. 2019 [cited 2019 Apr 22]. Available from: <https://gr.humanrights.com/what-are-human-rights/brief-history/magna-carta.html>

⁵ Δικαιώματα του Ανθρώπου Εθνικό Σχέδιο Δράσης [Internet]. Ministryofjustice.gr. 2012 [cited 2019 Mar 29]. σελ. 19. Available from: <http://www.opengov.gr/ministryofjustice/wp-content/uploads/downloads/2013/12/Dikaiomata.pdf>

⁶ Σύνταγμα των Ηνωμένων Πολιτειών, Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Πολίτη, Διακήρυξη της Ανεξαρτησίας: Ενωμένοι για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα [Internet]. Ενωμένοι για τα Ανθρώπινα

Αυτές οι ιδέες, που υποστηρίχτηκαν ευρύτατα από τους Αμερικανούς και διαδόθηκαν διεθνώς, επηρέασαν σε σημαντικό βαθμό τη Γαλλική Επανάσταση. Η **Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου** (1789), που υιοθετήθηκε από την Εθνική Συνταγματική Συνέλευση, αμέσως μετά την Γαλλική Επανάσταση αποτέλεσε το πρώτο βήμα για τη σύνταξη του συντάγματος της Γαλλικής Δημοκρατίας. Η Διακήρυξη δηλώνει ότι εγγυάται για όλους τους πολίτες τα δικαιώματα «της ελευθερίας, της περιουσίας, της ασφάλειας και της αντίστασης στην καταπίεση». Διατυπώνει την άποψη ότι η ανάγκη για την ύπαρξη νομοθεσίας προέρχεται από το γεγονός ότι «...η άσκηση των φυσικών δικαιωμάτων κάθε ανθρώπου περιορίζεται μόνο από την εξασφάλιση ότι και τα άλλα μέλη της κοινωνίας απολαμβάνουν τα ίδια δικαιώματα». Έτσι, η Διακήρυξη θεωρεί τον νόμο ως «έκφραση της γενικής θέλησης», που σκοπό έχει την προώθηση της ισότητας ως προς τα δικαιώματα και την απαγόρευση «μόνο των πράξεων εκείνων οι οποίες είναι επιβλαβείς για την κοινωνία»⁷.

Τέλος, σταθμό στην ιστορία των ΑΔ αποτελεί η **Χάρτα της Ελλάδος** που αποτελεί την αφετηρία του ελληνικού συνταγματισμού. Την Χάρτα συνέταξε ο **Ρήγας Βελεστινλής**, που θεωρείται ο πρόδρομος όλων των υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ατόμων και κοινωνικών ομάδων, ανεξάρτητα από θρησκευτικά, φυλετικά, πολιτισμικά και γλωσσικά χαρακτηριστικά⁸.

Η προστασία των ΑΔ σε διεθνές επίπεδο κρίθηκε επιτακτική ανάγκη ειδικότερα μετά τις φρικαλεότητες του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου και αποτυπώθηκε στον **Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών** που υπογράφηκε στις 26 Ιουνίου 1945, στον Άγιο Φραγκίσκο. Στην παράγραφο 3 του άρθρου 1 γίνεται σαφής αναφορά «στην ανάπτυξη και ενθάρρυνση του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών για όλους, χωρίς διάκριση φυλής, φύλου, γλώσσας ή θρησκείας» ως ένας από τους σκοπούς του Καταστατικού Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών⁹.

Δικαιώματα. 2019 [cited 2019 Apr 22]. Available from: <https://gr.humanrights.com/what-are-human-rights/brief-history/declaration-of-independence.h>

⁷ Πρώτη Συνθήκη της Γενεύης, Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και του Πολίτη: Ενωμένοι για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα [Internet]. Ενωμένοι για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα. 2019 [cited 2019 Apr 22]. Available from: <https://gr.humanrights.com/what-are-human-rights/brief-history/declaration-of-human-rights.html>

⁸ Δικαιώματα του Ανθρώπου Εθνικό Σχέδιο Δράσης [Internet]. Ministryofjustice.gr. 2012 [cited 2019 Mar 29]. σελ. 19. Available from: <http://www.opengov.gr/ministryofjustice/wp-content/uploads/downloads/2013/12/Dikaiomata.pdf>

⁹ 1945: The San Francisco Conference [Internet]. Un.org. 2015 [cited 2019 Apr 22]. Available from: <https://www.un.org/en/sections/history-united-nations-charter/1945-san-francisco-conference/index.html>

Αργότερα το 1948, υιοθετήθηκε από τη Γενική Συνέλευση του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών η **Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου** που είναι το μοναδικό οικουμενικό έγγραφο που υπάρχει σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα, στο οποίο προσδιορίζονται τα τριάντα θεμελιώδη δικαιώματα που αποτελούν την βάση για μια δημοκρατική κοινωνία. Παρόλο που δεν αποτελεί νομικά δεσμευτικό έγγραφο, η Διακήρυξη είναι ένα έγγραφο που χρησιμοποιείται και έχει γίνει αποδεκτό ως σύμβαση μεταξύ της κυβέρνησης και του λαού της σε ολόκληρο τον κόσμο)¹⁰.

Τα ανθρώπινα δικαιώματα μπορούν σήμερα να διακριθούν σε τρεις βασικές κατηγορίες¹¹:

α) τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα, τα οποία συνδέονται ιστορικά με τις αρχές του φιλελευθερισμού και αποκαλούνται αλλιώς δικαιώματα «πρώτης γενιάς» ή «αρνητικά» δικαιώματα, καθώς έχουν ως στόχο να περιορίσουν την υπερβολική κρατική παρέμβαση και αυθαιρεσία σε βάρος των ατόμων.

β) τα οικονομικά, κοινωνικά και πολιτισμικά δικαιώματα, τα οποία συνδέονται ιστορικά με τη σοσιαλιστική παράδοση και αποκαλούνται αλλιώς δικαιώματα «δεύτερης γενιάς» ή «θετικά» δικαιώματα. Διεκδικούνται από κοινωνικές ομάδες και απαιτούν από την πλευρά της κρατικής εξουσίας συγκεκριμένα μέτρα, δηλαδή ορισμένες θετικές ενέργειες, και γι' αυτό χαρακτηρίζονται ως «θετικά». Δεν είναι εγγυημένα ούτε κατοχυρώνονται νομοθετικά, και συνεπώς η εφαρμογή τους δεν μπορεί να επιβληθεί δικαστικά.

γ) τα δικαιώματα ομάδων ή «δικαιώματα αλληλεγγύης», τα οποία συνδέονται με ζητήματα εθνικής κυριαρχίας και αυτοδιάθεσης, αλλά και με την προστασία του περιβάλλοντος, και αποκαλούνται αλλιώς δικαιώματα «τρίτης γενιάς». Τα δικαιώματα αυτά είναι κατεξοχήν ομαδικά, και η αναγνώριση και εφαρμογή τους προϋποθέτει

---

¹⁰ Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων των Ηνωμένων Εθνών: Ενωμένοι για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα [Internet]. Ενωμένοι για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα. 2019 [cited 2019 Apr 22]. Available from: <https://gr.humanrights.com/what-are-human-rights/universal-declaration-of-human-rights/>

¹¹ Βασιλειάδης Η. Ανθρώπινα Δικαιώματα και Εθνικό Συμφέρον: Μια Επικίνδυνη Διελκυστίνδα. [Internet] [Διπλωματική Εργασία]. [Πανεπιστήμιο Πειραιώς Τμήμα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών Π.Μ.Σ στις Διεθνείς και Ευρωπαϊκές Σπουδές]; 2011 [cited 2019 Apr 23]. σελ. 17. Available from: <http://dione.lib.unipi.gr/xmlui/bitstream/handle/unipi/4717/Vasileiadis.pdf?sequence=2&isAllowed=y>

διαδικασίες έντονης διεκδίκησης απέναντι σε διαμορφωμένες εξουσιαστικές κρατικές δομές. Δεν κατοχυρώνονται ούτε μπορούν να προβλεφθούν από τη νομοθεσία των υπαρχουσών δομών. Μπορούν μόνο να είναι ιδρυτικά και συστατικά εντελώς νέων και διαφορετικών νομικών και πολιτικών καταστάσεων από τις κατεστημένες. Πρόκειται δηλαδή ουσιαστικά για «ανατρεπτικά» δικαιώματα.

Προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

Σήμερα, η προστασία των ΑΔ, παρέχεται σε διεθνές, περιφερειακό, καθώς και εθνικό επίπεδο από διακυβερνητικούς, κυβερνητικούς και μη-κυβερνητικούς οργανισμούς.. Περιλαμβάνει όλες τις διεθνείς δεσμευτικές και μη δεσμευτικές συνθήκες και άλλες συμφωνίες, συμπεριλαμβανομένων των Διακηρύξεων, των Συμφώνων, των Συμβάσεων, των Χαρτών, των Πρωτοκόλλων, των Προγραμμάτων Εργασίας, των Στρατηγικών, των Γενικών Παρατηρήσεων ή άλλων εγγράφων που κωδικοποιούν και ορίζουν τα πολιτικά, αστικά, κοινωνικά, οικονομικά, πολιτιστικά και άλλα θεμελιώδη δικαιώματα και ρυθμίζουν την εφαρμογή τους¹².

A. ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ (ΟΗΕ)

Σε διεθνές επίπεδο, ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών ιδρύθηκε το 1945 και είναι υπεύθυνος για την παρακολούθηση και επιβολή της εφαρμογής διατάξεων για τα ΑΔ, παγκοσμίως. Οι κυριότερες οργανωτικές δομές του ΟΗΕ είναι:

Η **Γενική Συνέλευση**, η οποία είναι επιφορτισμένη με τη συζήτηση οιαδήποτε ερωτημάτων ή ζητημάτων αναφορικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα στο πλαίσιο του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών και έχει εκτεταμένες αρμοδιότητες και δυνατότητες στον τομέα αυτό. Σύμφωνα με τον Χάρτη, έχει τη δυνατότητα σύστασης Επιτροπών, εκ των οποίων δυο από τις έξι είναι επιφορτισμένες με την διαχείριση και αντιμετώπιση ζητημάτων ανθρωπίνων δικαιωμάτων: την Επιτροπή Κοινωνικών, Ανθρωπιστικών και Πολιτιστικών Υποθέσεων (Τρίτη Επιτροπή που συζητά, μεταξύ άλλων, όλα τα θέματα

---

¹² Mayrhofer M, Chavez C, Hegde V, Killander M, Larik J, Nkrumah B, et al. International Human Rights Protection: Institutions and Instruments [Internet]. FRAME; 2014 [cited 2019 April 13]. Σελ.1. Available from: <http://www.fp7-frame.eu/wp-content/uploads/2016/08/02-Deliverable-4.1.pdf>

ανθρωπίνων δικαιωμάτων, καθώς και ένα ευρύτατο φάσμα κοινωνικών και ανθρωπιστικών ζητημάτων) και την Νομική Επιτροπή (Εκτη Επιτροπή). Οι δύο αυτές επιτροπές προσθέτουν συχνά σχόλια και αλλαγές στα προτεινόμενα έγγραφα για τα ανθρώπινα δικαιώματα προτού υποβληθούν στη Γενική Συνέλευση για έγκριση¹³.

Το **Συμβούλιο Ασφαλείας**, του οποίου πρωταρχική ευθύνη είναι η προώθηση και διατήρηση της ειρήνης και ασφάλειας σε διεθνές επίπεδο¹⁴.

Το **Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβούλιο (ECOSOC)**, ένα εκ των βασικότερων οργάνων του ΟΗΕ στην αντιμετώπιση ζητημάτων σχετικών με ανθρώπινα δικαιώματα και είναι επιφορτισμένο να διατυπώνει συστάσεις για την προώθηση του σεβασμού και την τήρηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και θεμελιωδών ελευθεριών για όλους¹⁵.

Το **Συμβούλιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΣΑΔ)** και απαρτίζεται από 47 εκλεγμένα μέλη καταναμημένα σε πέντε γεωγραφικές ομάδες. Ο ρόλος του ΣΑΔ, μεταξύ άλλων, είναι η προώθηση και η προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ανά τον κόσμο, ο έλεγχος τυχόν παραβιάσεων, η υποβολή προτάσεων για την αντιμετώπισή τους, η διεξαγωγή Οικουμενικής Περιοδικής Αξιολόγησης των κρατών-μελών¹⁶, καθώς και η υποβολή εισηγήσεων στη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ για την περαιτέρω εξέλιξη της διεθνούς προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Παράλληλα, το Συμβούλιο οφείλει να προωθεί τη συνεργασία και τον διάλογο μεταξύ κυβερνήσεων, περιφερειακών οργανισμών, εθνικών επιτροπών και της κοινωνίας των πολιτών για την αποτελεσματικότερη προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, την πρόληψη παραβιάσεών τους και την αντιμετώπιση επειγουσών καταστάσεων¹⁷.

Η **Ύπατη Αρμοστεία των ΗΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα** που στηρίζει τις εργασίες του ΣΑΔ και παρέχει εμπειρογνομosύνη και υποστήριξη στα όργανα και στους μηχανισμούς ελέγχου ενώ αναπτύσσει δράσεις σε διάφορες χώρες του κόσμου και προωθεί σε παγκόσμιο και εθνικό επίπεδο συμβουλευτικό ρόλο για την εφαρμογή των θεμελιωδών αρχών και κανόνων του διεθνούς δικαίου¹⁸.

---

¹³ Mayrhofer M, Chavez C, Hegde V, Killander M, Larik J, Nkrumah B, et al. International Human Rights Protection: Institutions and Instruments [Internet]. FRAME; 2014 [cited 2019 April 13]. σελ.6. Available from: <http://www.fp7-frame.eu/wp-content/uploads/2016/08/02-Deliverable-4.1.pdf>

¹⁴ Ο. π., σελ. 6

¹⁵ Ο. π., σελ.6-7

¹⁶ Αποτελεί μια από τις βασικές δράσεις του ΣΑΔ για ισότιμη αξιολόγηση των κρατών από άλλα κράτη του ΟΗΕ σε ότι αφορά τις πρακτικές που τα κράτη-μέλη ακολουθούν ως προς την απόλαυση/προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, βάσει των διεθνών υποχρεώσεων και δεσμεύσεων.

¹⁷ Δικαιώματα του Ανθρώπου Εθνικό Σχέδιο Δράσης, ο. π., σελ.22

¹⁸ Δικαιώματα του Ανθρώπου Εθνικό Σχέδιο Δράσης [Internet]. Ministryofjustice.gr. 2012 [cited 2019 Mar 29]. σελ. 22. Available from: <http://www.opengov.gr/ministryofjustice/wp-content/uploads/downloads/2013/12/Dikaiomata.pdf>

Η Ύπατη Αρμοστεία για τους Πρόσφυγες που παρέχει προστασία και βοήθεια στους πρόσφυγες του κόσμου και σε άλλες ομάδες, όπως στους αιτούντες άσυλο, επαναπατριζόμενους πρόσφυγες, ανιθαγενείς και σε εσωτερικά εκτοπισμένους πληθυσμούς, προάγει τις διεθνείς συμφωνίες για τους πρόσφυγες, παρακολουθεί τη συμμόρφωση των κυβερνήσεων με τους σχετικούς κανόνες του διεθνούς δικαίου και παρέχει υλική βοήθεια όπως τροφή, νερό, στέγη και ιατρική περίθαλψη σε πρόσφυγες¹⁹.

Το **Διεθνές Δικαστήριο** που είναι αρμόδιο για την διευθέτηση νομικών διαφορών υποβαλλομένων από τα κράτη μέλη και την παροχή συμβουλευτικής γνώμης σε τυχόν ερωτήματα νομικής φύσεως που θα ζητηθούν από τη Γενική Συνέλευση ή το Συμβούλιο Ασφαλείας²⁰.

Η **Διεθνής Οργάνωση Εργασίας**²¹, που αποστολή του είναι η προώθηση και υλοποίηση των προτύπων και θεμελιωδών αρχών και δικαιωμάτων στον τομέα της εργασίας, η ενίσχυση της ισότητας στην εργασία και στο εισόδημα για άντρες και γυναίκες, η προώθηση της κοινωνικής προστασίας και η ενδυνάμωση της τριμερούς συνεργασίας και του κοινωνικού διαλόγου²².

Άλλα εξειδικευμένα Όργανα και Επιτροπές του ΟΗΕ είναι ο Οργανισμός για τη Διατροφή και τη Γεωργία, το Διεθνές Ταμείο για την Αγροτική Ανάπτυξη, η UNESCO, ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (WHO), η Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, η Επιτροπή για την Προώθηση των Οικονομικών, Κοινωνικών και Πολιτιστικών Δικαιωμάτων, η Επιτροπή για την εξάλειψη των φυλετικών διακρίσεων, η Επιτροπή κατά των Βασανιστηρίων, η Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Παιδιού, η Επιτροπή για την εξάλειψη των διακρίσεων κατά των Γυναικών, κλπ²³.

---

¹⁹ Δικαιώματα του Ανθρώπου Εθνικό Σχέδιο Δράσης [Internet]. Ministryofjustice.gr. 2012 [cited 2019 Mar 29]. σελ. 23. Available from: <http://www.opengov.gr/ministryofjustice/wp-content/uploads/downloads/2013/12/Dikaiomata.pdf>

²⁰ Mayrhofer M, Chavez C, Hegde V, Killander M, Larik J, Nkrumah B, et al. International Human Rights Protection: Institutions and Instruments [Internet]. FRAME; 2014 [cited 2019 April 13]. Σελ.10. Available from: <http://www.fp7-frame.eu/wp-content/uploads/2016/08/02-Deliverable-4.1.pdf>

²¹ Η Διεθνής Οργάνωση Εργασίας αποτελεί το μόνο τριμερή οργανισμό των Ηνωμένων Εθνών, με τη συμμετοχή κυβερνητικών, εργοδοτικών και εργατικών εκπροσώπων, και αποτελεί μία μοναδική πλατφόρμα όπου οι κυβερνήσεις και οι κοινωνικοί εταίροι κάθε κράτους-μέλους έχουν τη δυνατότητα να συζητήσουν και να ανταλλάξουν απόψεις και εμπειρίες σχετικά με εργασιακά πρότυπα και πολιτικές.

²² Mayrhofer M, Chavez C, Hegde V, Killander M, Larik J, Nkrumah B, et al. International Human Rights Protection: Institutions and Instruments [Internet]. FRAME; 2014 [cited 2019 April 13]. Σελ.10-11. Available from: <http://www.fp7-frame.eu/wp-content/uploads/2016/08/02-Deliverable-4.1.pdf>

²³ Ο. π., σελ.11-12

ΔΙΕΘΝΕΣ ΠΟΙΝΙΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (ICC)

Το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο²⁴ ιδρύθηκε με το Καταστατικό της Ρώμης, το οποίο εγκρίθηκε το 1998 και τέθηκε σε ισχύ την 1η Ιουλίου 2002. Το Δικαστήριο εδρεύει στη Χάγη και είναι διεθνής οργανισμός ανεξάρτητος από το πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών. Σύμφωνα με το Καταστατικό της Ρώμης, η αρμοδιότητα του Δικαστηρίου περιορίζεται στα σοβαρότερα εγκλήματα που αφορούν τη διεθνή κοινότητα στο σύνολό της, περιλαμβανομένης της γενοκτονίας, των εγκλημάτων κατά της ανθρωπότητας, των εγκλημάτων πολέμου και του εγκλήματος της επιθετικότητας.

Το Δικαστήριο δεν είναι προσιτό στους ιδιώτες και ασκεί τη δικαιοδοσία του τόσο με τις αρμοδιότητες που καθορίζονται βάσει του Καταστατικού της Ρώμης όσο με ad hoc δικαιοδοσία για κράτη που επιθυμούν να προσφύγουν και δεν είναι συμβαλλόμενα μέρη του Καταστατικού.

Αν και η ίδρυση του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου έχει αξιολογηθεί ως ένα τεράστιο επίτευγμα, με σημαντικές δυνατότητες επιρροής στις διαδικασίες της διεθνούς πολιτικής, προκάλεσε σκληρή κριτική όπως ότι αποτελεί ένα νέο-αποικιακό κατασκεύασμα.

Επιπλέον, ορισμένα από τα ισχυρότερα κράτη όπως οι ΗΠΑ, η Κίνα ή η Ρωσία δεν είναι συμβαλλόμενα μέρη στο Δικαστήριο.

B. ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

Τα περιφερειακά συστήματα προστασίας των ΑΔ αποτελούν θεμελιώδη στοιχεία του διεθνούς συστήματος και προσφέρουν αρκετά πλεονεκτήματα όσον αφορά τα παγκόσμια συστήματα. Η εμπλοκή λιγότερων κρατών, επιτυγχάνει ευκολότερη πολιτική συναίνεση όσον αφορά την ανάπτυξη μέσω και την δημιουργία φορέων παρακολούθησης. Τα περιφερειακά συστήματα μπορεί επίσης να είναι πιο προσιτά, διότι οι γεωγραφικές αποστάσεις είναι μικρότερες, μπορεί να υπάρχει μεγαλύτερη εξοικείωση με τα εμπλεκόμενα κράτη καθώς η γλωσσική πολυμορφία μπορεί να είναι μικρότερη. Επιπλέον, μπορεί να υπάρξει μεγαλύτερη πολιτική βούληση για

---

²⁴ Mayrhofer M, Chavez C, Hegde V, Killander M, Larik J, Nkrumah B, et al. International Human Rights Protection: Institutions and Instruments [Internet]. FRAME; 2014 [cited 2019 April 13]. Σελ.21. Available from: <http://www.fp7-frame.eu/wp-content/uploads/2016/08/02-Deliverable-4.1.pdf>

²⁴ Ο. π., σελ.11-12

συμμόρφωση με τα περιφερειακά κείμενα, καθώς μερικές φορές θεωρείται ότι έχουν πιο άμεσο ενδιαφέρον από τις διεθνείς πρωτοβουλίες²⁵.

Σε περιφερειακό επίπεδο, υπάρχουν τρεις πολύ καλά οργανωμένοι οργανισμοί που διαθέτουν τη δική τους υποδομή και τους δικούς τους μηχανισμούς για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

Η Ευρώπη διαθέτει ένα καλά αναπτυγμένο σύστημα ανθρωπίνων δικαιωμάτων με αρκετούς οργανισμούς υπεύθυνους για την προστασία και την προαγωγή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Οι κυριότεροι από αυτούς είναι:

Το **Συμβούλιο της Ευρώπης** (ΣτΕ) είναι ο βασικός θεσμός όσον αφορά την ενίσχυση της προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Ευρώπη. Ιδρύθηκε το 1949, εδρεύει στο Στρασβούργο και σήμερα είναι ένας διεθνής οργανισμός με 47 κράτη-μέλη. Το Συμβούλιο της Ευρώπης επιδιώκει να ενισχύσει την συνεργασία στην Ευρώπη και να ενισχύσει την προστασία και την προαγωγή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και θεωρείται ότι ανέπτυξε ένα από τα πιο προηγμένα συστήματα για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στον κόσμο. Στο πλαίσιο του Συμβουλίου της Ευρώπης έχει υιοθετηθεί μεγάλος αριθμός διεθνών συμβάσεων, που αποτελούν την βάση της μεταρρύθμισης και εναρμόνισης νομοθεσιών των κρατών-μελών σε σειρά θεμάτων, όπως τα ανθρώπινα δικαιώματα, η καταπολέμηση βασανιστηρίων, η καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος, της τρομοκρατίας, της εμπορίας ανθρώπων, της βίας κατά των γυναικών, της προστασία προσωπικών δεδομένων, η πολιτιστική συνεργασία και άλλοι τομείς²⁶.

Οι πιο σημαντικοί μηχανισμοί και μέσα προστασίας των ΑΔ στα πλαίσια του Συμβουλίου της Ευρώπης είναι:

Η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ) είναι το πιο σημαντικό ευρωπαϊκό μέσο για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Περιλαμβάνει 59 άρθρα και συμπληρώνεται από 16 Πρωτόκολλα. Τα δικαιώματα που κωδικοποιούνται σε αυτήν επικεντρώνονται στα αστικά και πολιτικά δικαιώματα: το δικαίωμα στη ζωή, στην απαγόρευση των βασανιστηρίων, της δουλείας και της καταναγκαστικής εργασίας, το

---

²⁵ Mayrhofer M, Chavez C, Hegde V, Killander M, Larik J, Nkrumah B, et al. International Human Rights Protection: Institutions and Instruments [Internet]. FRAME; 2014 [cited 2019 April 13]. Σελ. 23. Available from: <http://www.fp7-frame.eu/wp-content/uploads/2016/08/02-Deliverable-4.1.pdf>

²⁵ Ο. π., σελ.11-12

²⁶ Ο. π., σελ.48

δικαίωμα στην ελευθερία και την ασφάλεια, το δικαίωμα σε δίκαιη δίκη, η απαγόρευση της τιμωρίας χωρίς νόμο, της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής, της ελευθερίας σκέψης, της συνείδησης και της θρησκείας, της ελευθερίας της έκφρασης, του συνέρχεσθαι και του συνεταιρίζεσθαι, του δικαιώματος του γάμου, του δικαιώματος αποτελεσματικής προσφυγής και της απαγόρευσης των διακρίσεων όσον αφορά την άσκηση των δικαιωμάτων και ελευθεριών που προβλέπει η Σύμβαση²⁷.

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ) που είναι επιφορτισμένο με τη διασφάλιση του σεβασμού των υποχρεώσεων των κρατών-μελών, που απορρέουν από την ΕΣΔΑ. Με τη νομολογία του, το ΕΔΔΑ αναδεικνύει την ΕΣΔΑ ως το συντακτικό κανόνα της «ευρωπαϊκής δημόσιας τάξης», στο πεδίο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, προσαρμόζει τις διατάξεις της Σύμβασης στις σύγχρονες, μεταβαλλόμενες συνθήκες και διευρύνει το πεδίο εφαρμογής τους, θέτοντας υπό τον έλεγχό του ευρύτατους τομείς της κρατικής δράσης²⁸.

Ο Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης (ΕΚΧ) είναι το σημαντικότερο συμβατικό κείμενο του Συμβουλίου της Ευρώπης που κατοχυρώνει κοινωνικά και οικονομικά δικαιώματα, σε τομείς όπως η εργασία, η υγεία, η εκπαίδευση, η στέγαση²⁹.

Η Επιτροπή Υπουργών είναι το βασικό όργανο λήψης αποφάσεων του Συμβουλίου της Ευρώπης και αποτελείται από τους Υπουργούς Εξωτερικών των κρατών-μελών ή τους μόνιμους αντιπροσώπους τους. Η Επιτροπή των Υπουργών είναι επιφορτισμένη με ευρύ φάσμα αρμοδιοτήτων όπως η σύναψη συμβάσεων ή συμφωνιών και την υιοθέτηση μιας κοινής πολιτικής από τις κυβερνήσεις των κρατών-μελών, η λήψη δεσμευτικών αποφάσεων για την περαιτέρω κατεύθυνση και τους στόχους του Συμβουλίου της Ευρώπης, η έγκριση τον προϋπολογισμού του Συμβουλίου της Ευρώπης, η αποδοχή ή μη ενός νέου κράτους-μέλους, η αναστολή ή η καταγγελία της ιδιότητας του κράτους-μέλους. Άλλες βασικές δραστηριότητες της Επιτροπής Υπουργών είναι η παρακολούθηση των κρατών-μελών προκειμένου να διαπιστωθεί εάν εκπληρώνουν τις υποχρεώσεις τους όσον αφορά την δημοκρατία, το κράτος

---

²⁷ Mayrhofer M, Chavez C, Hegde V, Killander M, Larik J, Nkrumah B, et al. International Human Rights Protection: Institutions and Instruments [Internet]. FRAME; 2014 [cited 2019 April 13]. Σελ. 49 Available from: <http://www.fp7-frame.eu/wp-content/uploads/2016/08/02-Deliverable-4.1.pdf>

²⁷ Ο. π., σελ.11-12

²⁸ Δικαιώματα του Ανθρώπου Εθνικό Σχέδιο Δράσης [Internet]. Ministryofjustice.gr. 2012 [cited 2019 Mar 29]. σελ. 24-25. Available from: <http://www.opengov.gr/ministryofjustice/wp-content/uploads/downloads/2013/12/Dikaiomata.pdf>

²⁹ Ο. π., σελ.25

δικαίου και τα ανθρώπινα δικαιώματα καθώς και να επιβλέπουν την εκτέλεση των αποφάσεων του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων³⁰

Ο Επίτροπος Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Συμβουλίου της Ευρώπης, όργανο μη δικαιοδοτικό, ανεξάρτητο και αμερόληπτο. Στις αρμοδιότητές του εμπίπτουν, ιδίως, η διεξαγωγή επισκέψεων και ο διάλογος με τις εθνικές αρχές και την κοινωνία των πολιτών, η υιοθέτηση θεματικών εκθέσεων, η συμβουλευτική δραστηριότητα για την αποτελεσματικότερη εφαρμογή του «κεκτημένου» του ΣτΕ, η ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης κλπ³¹.

Άλλα εξειδικευμένα Όργανα, Επιτροπές και Μηχανισμοί του Συμβουλίου της Ευρώπης είναι η Κοινοβουλευτική Συνέλευση, η Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων, η Σύμβαση-Πλαίσιο για την προστασία των εθνικών μειονοτήτων, η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Άσκηση των Δικαιωμάτων του Παιδιού, ο Ευρωπαϊκός Χάρτης Περιφερειακών και Μειονοτικών Γλωσσών η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά του Ρατσισμού και της Ξενοφοβίας, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή Κοινωνικών Δικαιωμάτων κλπ.

Ο **Οργανισμός για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη (ΟΑΣΕ)** ο οποίος καλύπτει Ευρώπη, Βόρειο Αμερική και Κεντρική Ασία, ιδρύθηκε το 1975 στο Ελσίνκι ως Διάσκεψη για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη (ΔΑΣΕ) και μετονομάστηκε σε ΟΑΣΕ το 1995. Η ανθρώπινη διάσταση είναι μία από τις τρεις διαστάσεις του ΟΑΣΕ (μαζί με την πολιτικο-στρατιωτική και οικονομική-περιβαλλοντική. Το Γραφείο για τους Δημοκρατικούς Θεσμούς και τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (ODIHR) με έδρα τη Βαρσοβία είναι ο ειδικευμένος θεσμός του ΟΑΣΕ για τις εκλογές, τα ανθρώπινα δικαιώματα και τον εκδημοκρατισμό. Η ετήσια Συνάντηση Εφαρμογής της Ανθρώπινης Διάστασης (με τη συμμετοχή εκπροσώπων κρατών και της κοινωνίας των πολιτών) είναι το σημαντικότερο forum για την επισκόπηση του σεβασμού από τα συμμετέχοντα κράτη των δεσμεύσεών τους³².

---

³⁰ Mayrhofer M, Chavez C, Hegde V, Killander M, Larik J, Nkrumah B, et al. International Human Rights Protection: Institutions and Instruments [Internet]. FRAME; 2014 [cited 2019 April 13]. Σελ.50-51. Available from: <http://www.fp7-frame.eu/wp-content/uploads/2016/08/02-Deliverable-4.1.pdf>

³¹ Δικαιώματα του Ανθρώπου Εθνικό Σχέδιο Δράσης [Internet]. Ministryofjustice.gr. 2012 [cited 2019 Mar 29]. σελ. 26. Available from: <http://www.opengov.gr/ministryofjustice/wp-content/uploads/downloads/2013/12/Dikaiomata.pdf>

³² Ο. π., σελ.27

Στην **Ευρωπαϊκή Ένωση** υπάρχει διαρκώς αυξανόμενο ενδιαφέρον για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και τις Θεμελιώδεις Ελευθερίες καθώς ο σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, των αρχών της ελευθερίας, της δημοκρατίας, της ισότητας και του κράτους δικαίου, αποτελούν κοινές αξίες όλων των κρατών-μελών της. Πρέπει να υπογραμμισθεί το ενδιαφέρον της ΕΕ, όσο και των κρατών-μελών της, σχετικά με την κατάσταση των ΑΔ σε τρίτες χώρες διεθνώς, χωρίς γεωγραφικό περιορισμό. Οι μηχανισμοί και οι δράσεις προστασίας των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και των Θεμελιωδών Ελευθεριών της ΕΕ θα αναλυθούν σε ιδιαίτερο κεφάλαιο.

ΤΟ ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ³³

Ο **Οργανισμός Αμερικανικών Κρατών** έχει αφιερώσει το μεγαλύτερο μέρος των προσπαθειών του στην προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου. Ιδρύθηκε το 1948 ως οργανισμός για την προώθηση της δημοκρατίας, της δικαιοσύνης και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην περιοχή και αποτελείται από 35 κράτη μέλη. Έχει υιοθετήσει συνθήκες με συγκεκριμένα θέματα και αρκετές Διακηρύξεις με ανθρωποκεντρική διάσταση όπως τον Διαμερικανικό Δημοκρατικό Χάρτη της Οργάνωσης Αμερικανικών Κρατών (2001). Βασικά του όργανα είναι η Διαμερικανική Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και το Διαμερικανικό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, των οποίων οι ρόλοι είναι διαφορετικοί και αλληλοσυμπληρώνονται.

Η **Κοινότητα των Άνδεων**, που είναι ένας διεθνής οργανισμός με τέσσερα κράτη-μέλη και έχει ως κύρια όργανα το Προεδρικό Συμβούλιο των Άνδεων, το Συμβούλιο των Υπουργών Εξωτερικών των Άνδεων, το Δικαστήριο των Άνδεων, το Κοινοβούλιο των Άνδεων και την Επιτροπή της Κοινότητας των Άνδεων.

Η **MERCOSUR**, πολιτικός και οικονομικός οργανισμός με έξι κράτη μέλη. Η θεσμική του αποστολή είναι η προώθηση της ελεύθερης διακίνησης αγαθών και ανθρώπων. Έχει ιδρύσει το Ινστιτούτο για Δημόσιες Πολιτικές στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

---

³³ Mayrhofer M, Chavez C, Hegde V, Killander M, Larik J, Nkrumah B, et al. International Human Rights Protection: Institutions and Instruments [Internet]. FRAME; 2014 [cited 2019 April 13]. Σελ. 31-36. Available from: <http://www.fp7-frame.eu/wp-content/uploads/2016/08/02-Deliverable-4.1.pdf>

ΤΟ ΑΦΡΙΚΑΝΙΚΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ³⁴

Το αφρικανικό περιφερειακό σύστημα απαρτίζεται από όργανα και θεσμούς υπό την **Αφρικανική Ένωση**, η οποία συμπεριλαμβάνει όλα τα αφρικανικά κράτη πλην του Μαρόκου, το οποίο αποχώρησε το 1984 εξαιτίας μιας διαφοράς με την Δυτική Σαχάρα. Τα μέσα και τα όργανα της Αφρικανικής Ένωσης για την προστασία των ΑΔ είναι ο Αφρικανικός Χάρτης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Λαών, η Αφρικανική Χάρτα για τα δικαιώματα και την ευημερία του παιδιού, η Αφρικανική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου και των Λαών, το Παναφρικανικό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο για την Ειρήνη και την Ασφάλεια, το Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβούλιο, το Αφρικανικό Δικαστήριο για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου και των Λαών, την Αφρικανική Επιτροπή για τα δικαιώματα και την ευημερία του παιδιού κλπ, τα οποία όλα είναι επιφορτισμένα με την διαχείριση και αντιμετώπιση ζητημάτων σχετικών με ανθρώπινα δικαιώματα.

ΑΣΙΑ³⁵

Σε αντίθεση με την Αμερική, την Ευρώπη και την Αφρική, η Ασία δεν διαθέτει έναν περιφερειακό μηχανισμό προστασίας ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Παρά το γεγονός η συνεργασία στον οικονομικό και πολιτικό τομέα έχει προχωρήσει τις τελευταίες δεκαετίες ιδίως στη Νοτιοανατολική Ασία, οι προβληματισμοί για τα ανθρώπινα δικαιώματα δεν έπαιξαν κεντρικό ρόλο. Αυτό αποδίδεται στην ετερογένεια της περιοχής που είναι γεωγραφικά, πολιτικά και πολιτισμικά πολύ διαφορετική για την αποτελεσματική διαχείριση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από έναν ενιαίο γενικό μηχανισμό, αλλά και στο γεγονός ότι οι παραδοσιακές αξίες της Ασίας, όπως η προτίμηση της κοινότητας έναντι του ατόμου ή η σημασία της κοινωνικής και οικονομικής ανάπτυξης, είναι ασυμβίβαστες με την προσέγγιση της δυτικής θεώρησης για τα ανθρώπινα δικαιώματα που δίνει μεγαλύτερη έμφαση στα ατομικά, πολιτικά και αστικά δικαιώματα.

Ωστόσο, η **Ένωση Χωρών της Νοτιοανατολικής Ασίας (ASEAN)** με 10 κράτη μέλη, που ιδρύθηκε το 1967 με σκοπό κυρίως την ενίσχυση της οικονομικής και πολιτικής συνεργασίας στην περιοχή, υιοθέτησε το 2007 τον Χάρτη ASEAN, στον οποίον υπάρχουν ευδιάκριτες αναφορές στα ανθρώπινα δικαιώματα.

---

³⁴ Mayrhofer M, Chavez C, Hegde V, Killander M, Larik J, Nkrumah B, et al. International Human Rights Protection: Institutions and Instruments [Internet]. FRAME; 2014 [cited 2019 April 13]. Σελ. 24-31. Available from: <http://www.fp7-frame.eu/wp-content/uploads/2016/08/02-Deliverable-4.1.pdf>

³⁵ Ο. π., σελ.37-47

Σύμφωνα με τον Χάρτη, σκοποί αποτελούν η ενδυνάμωση της δημοκρατίας, η ενίσχυση της χρηστής διακυβέρνησης και του κράτους δικαίου καθώς και η προώθηση και η προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών. Επιπλέον, μεταξύ των αρχών στις οποίες πρέπει να προσχωρήσουν τόσο η ASEAN όσο και τα κράτη μέλη του, είναι ο σεβασμός των θεμελιωδών ελευθεριών, η προαγωγή και προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και η προώθηση της κοινωνικής δικαιοσύνης. Έχει δικά της όργανα όπως η Διακυβερνητική Επιτροπή για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, η Επιτροπή για εφαρμογή της Διακήρυξης της ASEAN αναφορικά με την προάσπιση και προαγωγή των δικαιωμάτων των μεταναστών εργατών, η Επιτροπή για Προώθηση και Προστασία των Δικαιωμάτων των Γυναικών και Παιδιών.

Τέλος, η Ένωση Περιφερειακής Συνεργασίας Νότιας Ασίας (SAARC) που ιδρύθηκε το 1985 και απαρτίζεται από 8 κράτη μέλη και έχει υιοθετήσει πληθώρα εργαλείων για την αντιμετώπιση ζητημάτων ανθρωπίνων δικαιωμάτων όπως τη Σύμβαση για πρόληψη και καταπολέμηση της εμπορίας γυναικών και παιδιών, τον Κοινωνικό Χάρτη, τον Χάρτη της Δημοκρατίας, το Πρόγραμμα για άμβλυση της φτώχειας και την ανάπτυξη της υγείας και κοινωνίας

Η ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΘΕΜΕΛΙΩΔΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΣΤΗΝ ΕΕ

Η ΕΕ δημιουργήθηκε αρχικά ως διεθνής οργανισμός (Ευρωπαϊκές Κοινότητες) με οικονομικό κυρίως πεδίο δράσης. Συνεπώς, δεν κρίθηκε αναγκαίο να θεσπιστούν ρητοί κανόνες για τον σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων, τα οποία, για μεγάλο χρονικό διάστημα, δεν αναφέρονταν στις Συνθήκες καθώς θεωρούνταν ούτως ή άλλως εγγυημένα από την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών του 1950³⁶, την οποία είχαν υπογράψει τα κράτη-μέλη.

Το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ) διακήρυξε τις αρχές του άμεσου αποτελέσματος και της υπεροχής του ευρωπαϊκού δικαίου έναντι των εθνικών δικαίων των κρατών μελών και επιβεβαίωσε μέσω της νομολογίας του την αρχή του σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων, δηλώνοντας ότι τα θεμελιώδη δικαιώματα περιλαμβάνονται στις γενικές αρχές του κοινοτικού δικαίου, των οποίων τον σεβασμό εξασφαλίζει το Δικαστήριο, καθώς τα δικαιώματα αυτά βασίζονται στις κοινές

---

³⁶ Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου [Internet]. 1950. Available from: https://www.echr.coe.int/Documents/Convention_ELL.pdf

συνταγματικές παραδόσεις των κρατών μελών και στις διεθνείς συνθήκες για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στις οποίες τα κράτη-μέλη είναι συμβαλλόμενα μέρη και μια από τις οποίες είναι η ΕΣΔΑ.

Με τη σταδιακή επέκταση των αρμοδιοτήτων της ΕΕ σε τομείς πολιτικής που έχουν άμεσο αντίκτυπο στα θεμελιώδη δικαιώματα, όπως ο τομέας της δικαιοσύνης, της ελευθερίας και της ασφάλειας, οι Συνθήκες τροποποιήθηκαν προκειμένου να εδραιωθεί η προσήλωση της ΕΕ στην προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Η Συνθήκη του Μάαστριχτ³⁷ περιλάμβανε αναφορά στην ΕΣΔΑ και τις κοινές συνταγματικές παραδόσεις των κρατών μελών ως γενικές αρχές του δικαίου της ΕΕ, ενώ η Συνθήκη του Άμστερνταμ³⁸ ανέφερε τις ευρωπαϊκές «αρχές» στις οποίες βασίζεται η ΕΕ και δημιούργησε μια διαδικασία για την αναστολή των δικαιωμάτων που προβλέπονται από τις Συνθήκες σε περιπτώσεις σοβαρών και διαρκών παραβιάσεων των θεμελιωδών δικαιωμάτων από ένα κράτος μέλος (Άρθρο 7 της Συνθήκης). Η κατάρτιση του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων³⁹ και η θέση του σε ισχύ, μαζί με τη Συνθήκη της Λισαβόνας (όπου οι ευρωπαϊκές «αρχές» της Συνθήκης του Άμστερνταμ αναφέρονται ως «αξίες»)⁴⁰ και στην οποία προβλέπεται η προσχώρηση της ΕΕ στην ΕΣΔΑ, είναι οι τελευταίες εξελίξεις στη διαδικασία κωδικοποίησης που αποσκοπεί στη διασφάλιση της προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων στην ΕΕ.

Έτσι σήμερα στην ΕΕ, υπάρχουν διάφοροι μηχανισμοί και διαδικασίες για την προώθηση, την προστασία και τη διασφάλιση των αξιών της ΕΕ όπως ορίζονται στο άρθρο 2 της ΣΕΕ, και ειδικότερα της δημοκρατίας, του κράτος δικαίου και των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Αυτές περιλαμβάνουν νομικά δεσμευτικούς μηχανισμούς, (όπως το άρθρο 7 της ΣΕΕ, που επιτρέπει στα αρμόδια όργανα της ΕΕ να ενεργούν σε καταστάσεις όπου υπάρχει σαφής κίνδυνος για σοβαρές παραβιάσεις των αξιών της ΕΕ από ένα κράτος μέλος ή όπου υπάρχει σοβαρή και επίμονη παραβίαση των αξιών της

---

³⁷ Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση ΕΕ C 191 της 29.7.1992 [Internet]. Europa.eu 1992. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:11992M/TXT>

³⁸ Συνθήκη του Άμστερνταμ που τροποποιεί τη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση, τις Συνθήκες περί ιδρύσεως των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και ορισμένες συναφείς πράξεις ΕΕ C 340 της 10.11.1997 [Internet]. Europa.eu 1997. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:11997D/TXT>

³⁹ Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης [Internet]. Europa.eu 2016. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex:12016P/TXT>

⁴⁰ Ενοποιημένη απόδοση της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση και της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης [Internet]. Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης C 202. 2016. Available from: https://www.ecb.europa.eu/ecb/legal/pdf/oj_c_2016_202_full_el_txt.pdf

ΕΕ όπως ορίζονται στο άρθρο 2 της ΣΕΕ και την παράβαση των υποχρεώσεων έναντι των Συνθηκών ενός κράτους μέλους σύμφωνα με τη διαδικασία που ορίζεται στα άρθρα 258 έως 260 της ΣΛΕΕ) και μη δεσμευτικές διαδικασίες (όπως οι ετήσιες εκθέσεις που εκπονούν τα θεσμικά όργανα της ΕΕ και καλύπτουν τα σχετικά με το άρθρο 2 της ΣΕΕ θέματα).

Το 2014, τόσο η Ευρωπαϊκή Επιτροπή όσο και το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο εισήγαγαν δυο νέους μηχανισμούς. Η Επιτροπή όρισε το Πλαίσιο του Κράτους Δικαίου⁴¹, ένα νέο πλαίσιο για την αποτελεσματική και συνεκτική προστασία του κράτους δικαίου σε όλα τα κράτη μέλη, ενώ το Συμβούλιο δεσμεύτηκε να οργανώσει ένα νέο ετήσιο διάλογο για το κράτος δικαίου μεταξύ των κρατών-μελών⁴²

◆ Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ

Παρά το γεγονός ότι το ΔΕΕ επιβεβαίωσε μέσω της νομολογίας του την αρχή του σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων στην επικράτεια της ΕΕ, κρίθηκε απαραίτητη η ύπαρξη μιας διακήρυξης δικαιωμάτων ειδικά για την ΕΕ. Έτσι στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του 1999 στην Κολωνία⁴³, αποφασίστηκε να συγκληθεί συνέλευση για την κατάρτιση ενός Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, με αποτέλεσμα την διακήρυξη του στη Συνθήκη της Νίκαιας (Europa.eu. 2001d)⁴⁴ το 2000, όπου και υπογράφηκε από τους Προέδρους του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, της Επιτροπής και του Συμβουλίου. Μετά την τροποποίησή του, ο Χάρτης επαναπροσδιορίστηκε το 2007 αλλά απέκτησε άμεση ισχύ μόνο με τη θέσπιση της Συνθήκης της Λισαβόνας με αποτέλεσμα να καταστεί δεσμευτική πηγή πρωτογενούς δικαίου.

---

⁴¹ COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT AND THE COUNCIL A new EU Framework to strengthen the Rule of Law /* COM/2014/0158 final */ [Internet]. Europa.eu 2014. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A52014DC0158>

⁴² Conclusions of the Council of the EU and the Member States meeting within the Council on ensuring respect for the rule of law [Internet]. Dec 16, 2014. Available from: <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-17014-2014-INIT/en/pdf>

⁴³ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΠΡΟΕΔΡΙΑΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΚΟΛΩΝΙΑΣ 3 ΚΑΙ 4 ΙΟΥΝΙΟΥ 1999 [Internet]. Jun 4, 1999. Available from: <https://www.consilium.europa.eu/media/21063/91438.pdf>

⁴⁴ Συνθήκη της Νίκαιας που τροποποιεί τη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση, τις Συνθήκες περί ιδρύσεως των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και ορισμένες συναφείς Πράξεις [Internet]. Europa.eu Feb 26, 2001. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:12001C/TXT>

Ο Χάρτης επιβεβαιώνει τα θεμελιώδη δικαιώματα και τις ελευθερίες που προκύπτουν ιδίως από τις κοινές συνταγματικές παραδόσεις και τις διεθνείς υποχρεώσεις των κρατών-μελών της ΕΕ, την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, τους Κοινωνικούς Χάρτες που έχουν υιοθετηθεί από την Ένωση και το Συμβούλιο της Ευρώπης καθώς και από τη νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.

Ο Χάρτης, παρέχοντας διαφάνεια και σαφήνεια στα θεμελιώδη δικαιώματα και ελευθερίες, δημιουργεί νομική ασφάλεια στην ΕΕ.

Ο Χάρτης εφαρμόζεται τόσο στα ευρωπαϊκά όργανα τηρούμενης της αρχής της επικουρικότητας και σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να επεκτείνει τις αρμοδιότητες και τα καθήκοντα που τους αναθέτουν οι Συνθήκες, όσο και στις χώρες της ΕΕ όταν εφαρμόζουν την νομοθεσία της ΕΕ.

Εάν κάποιο από τα δικαιώματα αντιστοιχεί σε δικαιώματα που διαφυλάσσονται από την ΕΣΔΑ, η έννοια και το πεδίο εφαρμογής του εν λόγω δικαιώματος πρέπει να συμπίπτει με αυτό που ορίζει η Σύμβαση, μολονότι η νομοθεσία της ΕΕ μπορεί να παρέχει πιο εκτεταμένη προστασία.

Ο Χάρτης θεμελιωδών δικαιωμάτων περιλαμβάνει ένα εισαγωγικό προοίμιο και 54 άρθρα που κατανέμονται σε 7 κεφάλαια⁴⁵:

- κεφάλαιο I: **αξιοπρέπεια** (ανθρώπινη αξιοπρέπεια, δικαίωμα στη ζωή, δικαίωμα στην ακεραιότητα του προσώπου, απαγόρευση των βασανιστηρίων και των απάνθρωπων εξευτελιστικών ποινών ή μεταχείρισης, απαγόρευση της δουλείας και της καταναγκαστικής εργασίας).
- κεφάλαιο II: **ελευθερία** (δικαίωμα στην ελευθερία και την ασφάλεια, σεβασμός της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής, προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, δικαίωμα γάμου και δικαίωμα ίδρυσης οικογένειας, ελευθερία σκέψης συνείδησης και θρησκείας, ελευθερία έκφρασης και πληροφόρησης, ελευθερία του συνέρχεσθαι και συνεταιρίζεσθαι, ελευθερία των τεχνών και των επιστημών, δικαίωμα εκπαίδευσης, επαγγελματική ελευθερία και δικαίωμα στην εργασία, ελευθερία ίδρυσης επιχείρησης δικαίωμα ιδιοκτησίας, δικαίωμα

---

⁴⁵ Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης [Internet]. Europa.eu 2016. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex:12016P/TXT>

ασύλου, προστασία σε περίπτωση απομάκρυνσης, επαναπροώθησης και απέλασης).

- κεφάλαιο III: **ισότητα** (ισότητα έναντι του νόμου, μη διάκριση, πολιτισμική, θρησκευτική και γλωσσική πολυμορφία, ισότητα ανδρών και γυναικών, δικαιώματα του παιδιού, δικαιώματα των ηλικιωμένων, ένταξη των ατόμων με ειδικές ανάγκες).

- κεφάλαιο IV: **αλληλεγγύη** (δικαίωμα στην πληροφόρηση και στη διαβούλευση με τους εργαζομένους στο πλαίσιο της επιχείρησης, δικαίωμα διαπραγματεύσεων και συλλογικών ενεργειών, δικαίωμα πρόσβασης στις υπηρεσίες ευρέσεως εργασίας, προστασία έναντι αδικαιολόγητης απόλυσης, δίκαιοι και ισότιμοι όροι εργασίας, απαγόρευση της εργασίας των παιδιών και προστασία των εργαζόμενων νέων, οικογενειακή και επαγγελματική ζωή, κοινωνική ασφάλεια και κοινωνική αρωγή, προστασία της υγείας, πρόσβαση σε υπηρεσίες γενικού οικονομικού ενδιαφέροντος, προστασία του περιβάλλοντος, προστασία των καταναλωτών).

- κεφάλαιο V: **ιθαγένεια** (δικαίωμα του εκλέγειν και του εκλέγεσθαι κατά τις εκλογές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και τις δημοτικές εκλογές, δικαίωμα χρηστής διαχείρισης, δικαίωμα πρόσβασης στα έγγραφα, Ευρωπαίος Διαμεσολαβητής, δικαίωμα αναφοράς, ελεύθερη κυκλοφορία και διαμονή, διπλωματική και προξενική προστασία).

- κεφάλαιο VI: **δικαιοσύνη** (δικαίωμα πραγματικής προσφυγής και αμερόληπτου δικαστηρίου, τεκμήριο αθωότητας και δικαιώματα υπεράσπισης, αρχές νομιμότητας και αναλογικότητας αξιόποινων πράξεων και ποινών, δικαίωμα του προσώπου να μην δικάζεται ή να μην τιμωρείται ποινικά δύο φορές για την ίδια αξιόποινη πράξη).

- κεφάλαιο VII: **γενικές διατάξεις**.

- ◆ Προσχώρηση της ΕΕ στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών (ΕΣΔΑ)

Παρά το γεγονός ότι όλα τα κράτη-μέλη της ΕΕ έχουν προσχωρήσει στην ΕΣΔΑ, η ίδια η ΕΕ ως θεσμός δεν έχει ακόμα προσχωρήσει. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει προτείνει επανειλημμένα την προσχώρηση της ΕΕ στην ΕΣΔΑ, χωρίς αυτό να έχει τελεσφορήσει μέχρι σήμερα.

Το 1996, το ΔΕΕ γνωμοδότησε αρνητικά στην προσχώρηση καθώς έκρινε ότι δεν προβλέπεται από τις Συνθήκες αρμοδιότητα της ΕΚ να θεσπίζει κανόνες για τα ανθρώπινα δικαιώματα ή να συνάπτει διεθνείς συμβάσεις στον τομέα αυτό⁴⁶. Με την Συνθήκη της Λισαβόνας αυτό παρακάμφθηκε, καθώς το άρθρο 6 παράγραφος 2 προβλέπει την προσχώρηση της ΕΕ στην ΕΣΔΑ. Αυτό σημαίνει ότι η ΕΕ, όπως ισχύει ήδη για τα κράτη μέλη της θα υπόκειται, όσον αφορά τον σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων, σε έλεγχο από εξωτερικό δικαιοδοτικό όργανο, ήτοι το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ). Μετά την προσχώρηση, οι πολίτες της ΕΕ, αλλά και υπήκοοι τρίτων χωρών που βρίσκονται στο έδαφος της ΕΕ, θα έχουν τη δυνατότητα να προσβάλλουν απευθείας ενώπιον του ΕΔΔΑ, με βάση τις διατάξεις της ΕΣΔΑ, νομικές πράξεις που εγκρίνονται από την ΕΕ, όπως δύνανται να προσβάλλουν νομικές πράξεις που εγκρίνονται από τα κράτη μέλη της ΕΕ.

Αμέσως μετά την Συνθήκη της Λισαβόνας η ΕΕ εκπόνησε σχέδιο συμφωνίας προσχώρησης σε τεχνικό επίπεδο με συμμετοχή εμπειρογνομόνων από τα κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης. Το σχέδιο αυτό υποβλήθηκε στο ΔΕΕ σχετικά με τη συμβατότητα της εν λόγω συμφωνίας με τις Συνθήκες, αλλά και πάλι το ΔΕΕ, το 2014, εξέδωσε αρνητική γνωμοδότηση στην οποία δήλωνε ότι το σχέδιο συμφωνίας μπορούσε να επηρεάσει αρνητικά τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και την αυτονομία του δικαίου της ΕΕ⁴⁷.

Μέχρι και σήμερα βρίσκονται σε εξέλιξη συζητήσεις σχετικά με τον τρόπο αντιμετώπισης των ζητημάτων που έθεσε το ΔΕΕ και τη συνέχιση των διαπραγματεύσεων. Τον Ιούλιο του 2019, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή με την ανακοίνωση της «Ενίσχυση του κράτους δικαίου εντός της Ένωσης»⁴⁸ διακήρυξε για μια ακόμη

---

⁴⁶ OPINION PURSUANT TO ARTICLE 228 OF THE EC TREATY Opinion of the Court [Internet]. Court of Justice of the European Union; Mar 28, 1996. Available from: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:3645916a-61ba-4ad5-84e1-57767433f326.0002.02/DOC_1&format=PDF

⁴⁷ ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗ 2/13 ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (ολομέλεια) της 18ης Δεκεμβρίου 2014 [Internet]. Europa.eu. 2014 [cited 2019 May 13]. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:62013CV0002>

⁴⁸ COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE EUROPEAN COUNCIL, THE COUNCIL, THE EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE AND THE COMMITTEE OF THE REGIONS Strengthening the rule of law within the Union A blueprint for action COM/2019/343 final [Internet]. Europa.eu 2019. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=COM%3A2019%3A343%3AFIN>

φορά ότι η προσχώρηση της ΕΕ στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων θα αποτελέσει ισχυρό πολιτικό μήνυμα ως προς τη δέσμευση της Ένωσης υπέρ του κράτους δικαίου και την υποστήριξή της προς τη σύμβαση και το σύστημα επιβολής της, ιδίως το δικαστικό. Η Επιτροπή έχει εντείνει τις προσπάθειές της για επανέναρξη των διαπραγματεύσεων προσχώρησης.

◆ Το άρθρο 7 της ΣΕΕ

Σύμφωνα με το άρθρο 2 της ΣΕΕ, η Ένωση βασίζεται στις αξίες του σεβασμού της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, της ελευθερίας, της δημοκρατίας, της ισότητας, του κράτους δικαίου, καθώς και του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένων των δικαιωμάτων των προσώπων που ανήκουν σε μειονότητες. Οι αξίες αυτές είναι κοινές στα κράτη μέλη εντός κοινωνίας που χαρακτηρίζεται από τον πλουραλισμό, την απαγόρευση των διακρίσεων, την ανοχή, τη δικαιοσύνη, την αλληλεγγύη και την ισότητα μεταξύ γυναικών και ανδρών.

Η καταπάτηση αυτών των ευρωπαϊκών αρχών και αξιών δικαιολογεί την αντίδραση σε ευρωπαϊκό επίπεδο, πράγμα που προσπαθεί να πετύχει η διαδικασία η οποία ορίζεται από το άρθρο 7 της ΣΕΕ ⁴⁹.

Η διαδικασία αυτή που εισήχθη με την Συνθήκη του Άμστερνταμ το 1997, περιλαμβάνει δυο μηχανισμούς:

- ◆ την λήψη προληπτικών μέτρων εφόσον υπάρχει σαφής κίνδυνος παραβίασης των ευρωπαϊκών αρχών και
- ◆ την επιβολή κυρώσεων σε περίπτωση διαπίστωσης τέτοιου είδους παραβίασης

Και στους δύο μηχανισμούς, η τελική απόφαση λαμβάνεται από τους εκπροσώπους των κρατών-μελών στο Συμβούλιο, ωστόσο οι ψήφοι που χρειάζονται σε κάθε περίπτωση για να ληφθεί απόφαση είναι διαφορετικές ενώ το κράτος-μέλος για το οποίο διενεργείται η ψηφοφορία δεν λαμβάνει μέρος σε καμία από τις δύο ψηφοφορίες. Στο άρθρο, δεν έχουν οριστεί συγκεκριμένες κυρώσεις για το κράτος μέλος που προβαίνει σε παραβίαση των Ευρωπαϊκών Συνθηκών.

Η πρώτη φορά που ενεργοποιήθηκε το άρθρο αυτό ήταν τον Δεκέμβριο του 2017 και αφορούσε την ανεξαρτησία της Δικαιοσύνης στην Πολωνία (naftemporiki.gr. 2017)⁵⁰

---

⁴⁹ Ενοποιημένη απόδοση της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση και της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης [Internet]. Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης C 202. 2016. Available from: https://www.ecb.europa.eu/ecb/legal/pdf/oj_c_2016_202_full_el_txt.pdf

⁵⁰ Το άρθρο 7 της Ευρωπαϊκής Συνθήκης ενεργοποίησε η Ε.Ε. κατά της Πολωνίας [Internet]. naftemporiki.gr. 2017 [cited 2019 May 13]. Available from:

ενώ τον Σεπτέμβριο του 2018 το άρθρο ενεργοποιήθηκε εναντίον της Ουγγαρίας με την κατηγορία της συστηματικής παραβίασης των θεμελιωδών δημοκρατικών δικαιωμάτων και της άσκησης επιρροής στη Δικαιοσύνη (Deutsche Welle. 2018)⁵¹.

◆ Ο ρόλος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου

Ο σεβασμός των δικαιωμάτων των ανθρώπων συγκαταλέγεται στις βασικές υποχρεώσεις της ΕΕ. Η διαφύλαξη των δικαιωμάτων αυτών αποτελεί υποχρέωση της ΕΕ όταν εφαρμόζει πολιτικές και προγράμματα, υποχρέωση των θεσμικών οργάνων της ΕΕ, υποχρέωση του καθενός από τα κράτη μέλη ξεχωριστά.

Οι διαδοχικές Συνθήκες συνέβαλαν στην οικοδόμηση μιας ΕΕ που βασίζεται και είναι θεμελιωμένη πάνω στα θεμελιώδη δικαιώματα μέσα από μια διαδικασία «στρωματοποίησης» και προοδευτικής αλλά αντιδραστικής προσαρμογής. Το αποτέλεσμα είναι μια θεσμική οργάνωση που εξακολουθεί να παρουσιάζει κενά όσον αφορά την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Μεταξύ αυτών είναι η αδυναμία επίτευξης προσχώρησης της ΕΕ στην ΕΣΔΑ, καθώς και η αδυναμία των διαθέσιμων μέσων για την εξασφάλιση του αποτελεσματικού σεβασμού των αξιών της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένων των θεμελιωδών δικαιωμάτων.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο αντιλαμβανόμενο τις ανησυχίες αυτές προχώρησε σε μία σειρά ενεργειών και προτάσεων για την αποτελεσματικότερη προστασία των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων.

Το ΕΚ ήδη από το 1977, υιοθέτησε Κοινή Δήλωση περί των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων από κοινού με το Συμβούλιο και την Επιτροπή⁵², στην οποία τα τρία όργανα δεσμεύτηκαν να μεριμνούν για την τήρηση των θεμελιωδών δικαιωμάτων κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων τους. Το 1979 και 1989 εξέδωσε ψηφίσματα με τα οποία τίθεται υπέρ της προσχώρησης της Ευρωπαϊκής Κοινότητας στην ΕΣΔΑ⁵³ και

<https://www.naftemporiki.gr/story/1305946/to-arthro-7-tis-europaikis-sunthikis-energopoiise-i-ee-kata-tis-polonias>

⁵¹ Deutsche Welle. Ηχηρό χαστούκι για την Ουγγαρία | DW | 12.09.2018. DWCOM [Internet]. 2018 [cited 2019 Dec 13]; Available from: <https://www.dw.com/el/ηχηρό-χαστούκι-για-την-ουγγαρία/a-45467761-0>

⁵² Κοινή δήλωση της Συνελεύσεως, του Συμβουλίου και της Επιτροπής /* Σχετικά με τον σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων και της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Προστασίας των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και των Βασικών Ελευθεριών */ [Internet]. Europa.eu Apr 5, 1977. Available from: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=CELEX:31977Y0427\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=CELEX:31977Y0427(01))

⁵³ Marzocchi O. Η προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων στην ΕΕ | Θεματολογικά δελτία για την Ευρωπαϊκή Ένωση | Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο [Internet]. Europa.eu. 2019 May [cited 2019 May 13]. Available from: <http://www.europarl.europa.eu/factsheets/el/sheet/146/η-προστασια-των-θεμελιωδων-δικαιωματων-στην-εε>

έγκρισης της Διακήρυξης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων και Ελευθεριών⁵⁴, αντίστοιχα.

Από το 1993 το Κοινοβούλιο οργανώνει κάθε χρόνο συζήτηση και εγκρίνει ψήφισμα για την κατάσταση των θεμελιωδών δικαιωμάτων στην ΕΕ, βάσει έκθεσης της Επιτροπής Πολιτικών Ελευθεριών, Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων. Επιπλέον, έχει εγκρίνει διάφορα ψηφίσματα σχετικά με συγκεκριμένα ζητήματα που αφορούν την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων στα κράτη μέλη⁵⁵.

Την περίοδο 2014-2019, το ΕΚ προσπάθησε να επιλύσει αυτές τις ανησυχίες με την υποβολή επαναλαμβανόμενων προτάσεων για την δημιουργία ενός Ευρωπαϊκού Συμφώνου για το Κράτος Δικαίου, την Δημοκρατία και τα Θεμελιώδη Δικαιώματα χωρίς αλλαγή της ΣΕΕ, καθώς και προτάσεων για περαιτέρω βελτιώσεις στην δομή προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων της ΕΕ όπως η εφαρμογή της απαίτησης της Συνθήκης για προσχώρηση στην ΕΣΔΑ, νέο σχέδιο συμφωνίας προσχώρησης της ΕΕ στην ΕΣΔΑ, ένα Ευρωπαϊκό Σύμφωνο για τη θέσπιση μηχανισμού δημοκρατίας, κράτους δικαίου και θεμελιωδών δικαιωμάτων, την πρόταση το άρθρο 2 ΣΕΕ και ο Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων να αποτελέσουν νομική βάση για τη θέσπιση νομοθετικών μέτρων στο πλαίσιο της συνήθους νομοθετικής διαδικασίας, την παροχή της δυνατότητας στα εθνικά δικαστήρια, βάσει του άρθρου 2 ΣΕΕ και του Χάρτη, να προσφεύγουν στο ΔΕΕ όσον αφορά τη νομιμότητα των ενεργειών των κρατών μελών, την επανεξέταση του άρθρου 7 ΣΕΕ προκειμένου να προβλεφθούν σχετικές και εφαρμοστέες κυρώσεις εναντίον οποιουδήποτε κράτους μέλους, προσδιορίζοντας τα δικαιώματα των κρατών μελών που υπέπεσαν σε παραβίαση των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, κατάργηση του άρθρου 51 του Χάρτη, μετατροπή του Χάρτη σε Διακήρυξη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ένωσης, την τροποποίηση του άρθρου 258 της ΣΛΕΕ, προκειμένου να δοθεί ρητά η δυνατότητα στην Επιτροπή να λάβει μέτρα κατά των κρατών μελών που παραβιάζουν θεμελιώδεις αξίες, την επέκταση του δικαιώματος των φυσικών και νομικών προσώπων που θίγονται άμεσα και προσωπικά για άσκηση αγωγής ενώπιον του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου για εικαζόμενες

---

⁵⁴ RESOLUTION adopting the Declaration of fundamental rights and freedoms [Internet]. Official Journal of the European Communities RESOLUTION adopting the Declaration of fundamental rights and freedoms The European Parliament, No C 120151 Apr 12, 1989. Available from: https://www.europarl.europa.eu/charter/docs/pdf/a2_0003_89_en_en.pdf

⁵⁵ Sy S. RESPECT FOR FUNDAMENTAL RIGHTS IN THE UNION [Internet]. Fact Sheets on the European Union. European Parliament; 2017 Apr [cited 2019 May 13]. Available from: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/fiches_techniques/2013/020102/04A_FT\(2013\)020102_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/fiches_techniques/2013/020102/04A_FT(2013)020102_EN.pdf)

παραβιάσεις του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων είτε από τα θεσμικά όργανα της ΕΕ είτε από ένα Κράτος μέλος τροποποιώντας τα άρθρα 258 και 259 της ΣΛΕΕ, την πρόταση να καταστεί δυνατή η παραπομπή στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο μετά την έγκρισή από το ένα τρίτο των βουλευτών του Κοινοβουλίου, την επανεξέταση της απαίτησης ομοφωνίας σε τομείς που αφορούν τον σεβασμό, την προστασία και την προώθηση θεμελιωδών δικαιωμάτων όπως η ισότητα και η μη διάκριση⁵⁶.

Επίσης, στο διάστημα αυτό, το ΕΚ έχει εγκρίνει σημαντικούς νομοθετικούς φακέλους σχετικά με τα δικονομικά δικαιώματα (τεκμήριο αθωότητας, εγγυήσεις για παιδιά σε ποινικές διαδικασίες, νομική συνδρομή), εξακολούθησε να υποβάλλει ετήσιες εκθέσεις σχετικά με την κατάσταση των θεμελιωδών δικαιωμάτων στην ΕΕ και σε παραδοσιακά θέματα ενδιαφέροντος (συμπεριλαμβανομένων των μειονοτήτων, των Ρομά, του αντισημιτισμού, του δεξιού εξτρεμισμού, των φυλακών και της ελευθερίας των μέσων ενημέρωσης, της μαζικής επιτήρησης και της CIA) και εξέτασε νέα ζητήματα, όπως η προστασία των καταγγελλόντων από πράξεις εκδίκησης, τόσο στον ιδιωτικό όσο και στο δημόσιο τομέα, την ισλαμοφοβία, την αφοροβία και τα θεμελιώδη δικαιώματα των διεμφυλικών ατόμων. Το ΕΚ υιοθέτησε επίσης ψηφίσματα σχετικά με την κατάσταση σε συγκεκριμένα κράτη μέλη, όπως η Μάλτα, η Σλοβακία και η Ρουμανία, εκφράζοντας ανησυχίες σχετικά με το κράτος δικαίου⁵⁷.

Τέλος, όπως προαναφέρθηκε, το ΕΚ, σε συνεργασία με την Επιτροπή και την Επιτροπή Πολιτικών Ελευθεριών, Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων (LIBE) ενεργοποίησε για πρώτη φορά από την εισαγωγή του στις Συνθήκες, την διαδικασία που προβλέπεται στο Άρθρο 7.1 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΕΕ), κατά της Πολωνίας και της Ουγγαρίας⁵⁸.

◆ Ο ρόλος της Επιτροπής και του Συμβουλίου

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενισχύει το δικαίωμα των πολιτών της ΕΕ να διέρχονται τα εθνικά σύνορα απρόσκοπτα, καθώς και να ζουν, να εργάζονται, να σπουδάζουν και να παντρεύονται σε άλλες χώρες της ΕΕ, διασφαλίζοντας παράλληλα τα προσωπικά τους δεδομένα και ενισχύοντας τον ρόλο τους ως καταναλωτών.

---

⁵⁶ Marzocchi O. The protection of fundamental rights in the EU: European Parliament achievements during the 2014-2019 legislative term and challenges for the future [Internet]. Brussels: Policy Department for Citizens' Rights and Constitutional Affairs; 2019 p. 1–12. Available from: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2019/621911/IPOL_BRI\(2019\)621911_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2019/621911/IPOL_BRI(2019)621911_EN.pdf)

⁵⁷ Ο. π.

⁵⁸ Ο. π.

Η Επιτροπή όταν προτείνει μια νέα νομοθετική πρωτοβουλία, εξετάζει τις τυχόν επιπτώσεις της στα θεμελιώδη δικαιώματα, και το ζήτημα αυτό στη συνέχεια εξετάζεται τόσο από το Συμβούλιο όσο και από το Κοινοβούλιο. Η Επιτροπή δημοσιεύει επίσης μια ετήσια έκθεση σχετικά με την εφαρμογή του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, που εξετάζεται και συζητείται από το Συμβούλιο που εκδίδει συμπεράσματα σχετικά με αυτή, αλλά και από το Κοινοβούλιο, στα πλαίσια της ετήσιας έκθεσής του για την κατάσταση των θεμελιωδών δικαιωμάτων στην ΕΕ⁵⁹. Όσον αφορά το Συμβούλιο η προαγωγή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων αποτελεί προτεραιότητα από μόνη της με βασικό σημείο αναφοράς το Σχέδιο δράσης για τα ανθρώπινα δικαιώματα και την δημοκρατία που εγκρίθηκε τον Ιούλιο του 2015 για το διάστημα 2015-2019⁶⁰.

Οι βασικοί τομείς δράσης του για τα θεμελιώδη δικαιώματα είναι η επιτήρηση της εφαρμογής του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ, η προσχώρηση της ΕΕ στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, ο καθορισμός προτεραιοτήτων της ΕΕ στα φόρουμ των Ηνωμένων Εθνών για τα ανθρώπινα δικαιώματα, η έγκριση θεματικών κατευθυντήριων γραμμών για τη στήριξη της εξωτερικής δράσης της ΕΕ, η έναρξη διαλόγου με τρίτες χώρες για τα ανθρώπινα δικαιώματα και η έκδοση ετήσιας έκθεσης για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη δημοκρατία⁶¹.

Από το 2014 το Συμβούλιο διεξάγει επίσης ετήσιο διάλογο μεταξύ όλων των κρατών-μελών εντός του Συμβουλίου για την προαγωγή και τη διαφύλαξη του κράτους δικαίου, εστιάζοντας κάθε χρόνο σε διαφορετικό θέμα⁶².

Το Συμβούλιο έχει συστήσει ένα εξειδικευμένο όργανο, την **ομάδα «Ανθρώπινα Δικαιώματα»** (COHOM), που ασχολείται με την διάσταση των ανθρωπίνων

---

⁵⁹ Marzocchi O. Η προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων στην ΕΕ | Θεματολογικά δελτία για την Ευρωπαϊκή Ένωση | Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο [Internet]. Europa.eu. 2019 May [cited 2019 May 13]. Available from: <http://www.europarl.europa.eu/factsheets/el/sheet/146/η-προστασια-των-θεμελιωδων-δικαιωματων-στην-εε>

⁶⁰ EU ACTION PLAN ON HUMAN RIGHTS AND DEMOCRACY [Internet]. 2015. Available from: https://www.consilium.europa.eu/media/30003/web_en_actionplanhumanrights.pdf

⁶¹ Προστασία και προαγωγή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων [Internet]. Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. 2019 [cited 2019 Apr 29]. Available from: <https://www.consilium.europa.eu/el/policies/human-rights/>

⁶² Marzocchi O. Η προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων στην ΕΕ | Θεματολογικά δελτία για την Ευρωπαϊκή Ένωση | Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο [Internet]. Europa.eu. 2019 May [cited 2019 May 13]. Available from: <http://www.europarl.europa.eu/factsheets/el/sheet/146/η-προστασια-των-θεμελιωδων-δικαιωματων-στην-εε>

δικαιωμάτων στις εξωτερικές σχέσεις της ΕΕ και στηρίζει τη διαδικασία λήψης αποφάσεων του Συμβουλίου στον συγκεκριμένο τομέα⁶³.

◆ Ο ρόλος του Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ (FRA)

Ο FRA, που ιδρύθηκε το 2007 στη Βιέννη, μετά από πρόταση της Επιτροπής και την σύμφωνη γνώμη του ΕΚ, της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής και της Επιτροπής των Περιφερειών⁶⁴.

Παρέχει ανεξάρτητες, τεκμηριωμένες συμβουλές σε φορείς λήψης αποφάσεων της ΕΕ και των κρατών-μελών, με σκοπό την καλύτερη τεκμηρίωση και στόχευση του διαλόγου, των πολιτικών και της νομοθεσίας που αφορούν τα θεμελιώδη δικαιώματα. Ο FRA συνεργάζεται στενά με τους εταίρους του τόσο σε επίπεδο ΕΕ (όργανα, οργανισμούς και φορείς της ΕΕ) όσο και σε διεθνές (το Συμβούλιο της Ευρώπης, τον ΟΗΕ, τον ΟΟΣΑ, τον ΟΑΣΕ, τον Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης και την Διεθνή Οργάνωση Εργασίας) αλλά και σε εθνικό και τοπικό επίπεδο (κυβερνήσεις και κοινοβούλια των κρατών-μελών της ΕΕ, εθνικούς φορείς ανθρωπίνων δικαιωμάτων καθώς και ομάδες και οργανώσεις που δραστηριοποιούνται στον τομέα των θεμελιωδών δικαιωμάτων μέσω της Πλατφόρμας Θεμελιωδών Δικαιωμάτων-FRP⁶⁵), ώστε να διασφαλίζει ότι οι δραστηριότητές τους είναι συναφείς με τα τρέχοντα ζητήματα θεμελιωδών δικαιωμάτων και τις μελλοντικές τάσεις⁶⁶.

---

⁶³ Working Party on Human Rights (COHOM) [Internet]. Europa.eu. European Council Council of the European Union; 2017 [cited 2019 May 13]. Available from:

<https://www.consilium.europa.eu/en/council-eu/preparatory-bodies/working-party-human-rights/>

⁶⁴ Marzocchi O. Η προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων στην ΕΕ | Θεματολογικά δελτία για την Ευρωπαϊκή Ένωση | Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο [Internet]. Europa.eu. 2019 May [cited 2019 May 13]. Available from: <http://www.europarl.europa.eu/factsheets/el/sheet/146/η-προστασια-των-θεμελιωδων-δικαιωματων-στην-εε>

⁶⁵ Η Πλατφόρμα Θεμελιωδών Δικαιωμάτων (FRP) αποτελεί τον δίαυλο του Οργανισμού για συνεργασία και ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ περίπου 400 οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών, που εργάζονται σε διάφορα ζητήματα σχετικά με τα θεμελιώδη δικαιώματα εντός της ΕΕ. Η πλατφόρμα φέρνει σε επικοινωνία ένα ευρύ φάσμα φορέων σε ευρωπαϊκό, εθνικό και τοπικό επίπεδο. Πρόκειται για ένα μοναδικό φόρουμ που επιτρέπει τη διεξαγωγή ενός πραγματικά ευρωπαϊκού διαλόγου σχετικά με τα θεμελιώδη δικαιώματα. Η πλατφόρμα συνέρχεται ετησίως.

⁶⁶ FRA. Introducing FRA the EU Agency for Fundamental Rights [Internet]. 2016 [cited 2019 Dec 13]. Available from: https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/2016-fra-factsheet_en.pdf

- ◆ Ανθρώπινα Δικαιώματα και σχέσεις ΕΕ με τρίτες χώρες και Διεθνείς Οργανισμούς
Με το άρθρο 21⁶⁷ της ΣΕΕ, η Ένωση διακηρύσσει « ότι η δράση της στην διεθνή σκηνή έχει ως γνώμονα και σχεδιάζεται με στόχο να προωθεί στο ευρύτερο παγκόσμιο πλαίσιο τις αρχές που έχουν εμπνεύσει τη δημιουργία, την ανάπτυξη και τη διεύρυνσή της: την δημοκρατία, το κράτος δικαίου, την οικουμενικότητα και το αδιαίρετο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών, τον σεβασμό της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, τις αρχές της ισότητας και της αλληλεγγύης και τον σεβασμό των αρχών του Καταστατικού Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών και του διεθνούς δικαίου».

Η θέση σε ισχύ του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ και η προοπτική της προσχώρησής της στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και της αποδοχής της δικαιοδοσίας του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, υπογραμμίζουν τη δέσμευση της για τα ανθρώπινα δικαιώματα σε όλους τους τομείς. Μέσα στα γεωγραφικά τους όρια, η ΕΕ και τα κράτη-μέλη της δεσμεύονται για την εξασφάλιση του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Εκτός των ορίων αυτών, η προώθηση και η υπεράσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της δημοκρατία είναι κοινή ευθύνη της ΕΕ και των κρατών-μελών της.

Στο πλαίσιο του πολιτικού διαλόγου που διεξάγει η ΕΕ με τρίτες χώρες ή περιφερειακές οργανώσεις τα ανθρώπινα δικαιώματα περιλαμβάνονται σε τακτική βάση ενώ οι διμερείς εμπορικές συμφωνίες και οι διάφορες συμφωνίες σύνδεσης και συνεργασίας μεταξύ της ΕΕ και τρίτων χωρών ή περιφερειακών οργανώσεων περιλαμβάνουν ρήτρα για τα ανθρώπινα δικαιώματα που ορίζει τον σεβασμό τους ως «ουσιαστικό στοιχείο» Διεξάγει επίσης διάλογο και διαβουλεύσεις σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα με περισσότερες από 40 χώρες. Επιπλέον, το σύνολο σχεδόν των 79 χωρών της Αφρικής, της Καραϊβικής και του Ειρηνικού (ΑΚΕ) βρίσκεται σε διάλογο με την ΕΕ βάσει του άρθρου 8 της Συμφωνίας του Κοτονού⁶⁸, που ορίζει ότι ο πολιτικός διάλογος πρέπει να

---

⁶⁷ Ενοποιημένη απόδοση της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση και της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης [Internet]. Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης C 202. 2016. Available from: https://www.ecb.europa.eu/ecb/legal/pdf/oj_c_2016_202_full_el_txt.pdf

⁶⁸ Η Συμφωνία του Κοτονού, που υπεγράφη το 2000, είναι η πληρέστερη εταιρική συμφωνία μεταξύ της ΕΕ και των αναπτυσσόμενων χωρών της Αφρικής, της Καραϊβικής και του Ειρηνικού (ΑΚΕ). Παρέχει το πλαίσιο συνεργασίας για την ανάπτυξη και τις συναλλαγές, καθώς την πολιτική διάσταση. Απώτερος στόχος της συμφωνίας είναι η εξάλειψη της φτώχειας στις χώρες ΑΚΕ.

περιλαμβάνει την τακτική αξιολόγηση των εξελίξεων σχετικά με τον σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων⁶⁹.

Στην Ευρωπαϊκή Πολιτική Γειτονίας που διέπει τις σχέσεις της ΕΕ με 16 από τις πλησιέστερες ανατολικές και νότιες χώρες-εταίρους και επικεντρώνεται στην σταθεροποίηση της περιοχής από πολιτική και οικονομική άποψη καθώς και από άποψη ασφαλείας ένας από τους βασικούς στόχους είναι η προώθηση της δημοκρατίας, του κράτους δικαίου και η προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων⁷⁰.

Οι ανά χώρα στρατηγικές της ΕΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα και την δημοκρατία βασίζονται σε μια προσέγγιση «εκ των κάτω προς τα άνω», στόχος της οποίας είναι η ενσωμάτωση των κατευθυντήριων γραμμών και των προτεραιοτήτων της Ένωσης για τα ανθρώπινα δικαιώματα σε ένα ενιαίο, συνεκτικό έγγραφο πολιτικής, προσαρμοσμένο σε κάθε χώρα συγκεκριμένα, με συγκεκριμένους στόχους που καθορίζονται για τρία χρόνια. Οι αποστολές εκλογικών παρατηρητών της ΕΕ αποσκοπούν επίσης στη βελτίωση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, με την αποθάρρυνση του εκφοβισμού και της βίας κατά τη διάρκεια των εκλογών και την ενίσχυση των δημοκρατικών θεσμών⁷¹.

Βάσει των παραπάνω, η ΕΕ στηρίζει τους διεθνείς και περιφερειακούς μηχανισμούς και τα όργανα για τα ανθρώπινα δικαιώματα που αποτελούν σημαντικούς πυλώνες του διεθνούς συστήματος για την προαγωγή και την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Το 2012, η ΕΕ υιοθέτησε μια δέσμη δράσεων για την διαφύλαξη και την προαγωγή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της δημοκρατίας και του κράτους δικαίου σε όλες τις πτυχές της εξωτερικής της δράσης.

Ενέκρινε, έτσι, το «Στρατηγικό Πλαίσιο για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και τη Δημοκρατία» που καθορίζει τον τρόπο με τον οποίο προτίθεται να εκπληρώσει την

---

⁶⁹ Lerch M. Ανθρώπινα δικαιώματα | Θεματολογικά δελτία για την Ευρωπαϊκή Ένωση | Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο [Internet]. Europa.eu. 2019 [cited 2019 May 13]. Available from: <http://www.europarl.europa.eu/factsheets/el/sheet/165/human-rights>

⁷⁰ Ευρωπαϊκή Πολιτική Γειτονίας [Internet]. Ευρωπαϊκή Επιτροπή. [cited 2019 May 13]. Available from: https://ec.europa.eu/info/policies/european-neighbourhood-policy_el#context

⁷¹ Lerch M. Ανθρώπινα δικαιώματα | Θεματολογικά δελτία για την Ευρωπαϊκή Ένωση | Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο [Internet]. Europa.eu. 2019 [cited 2019 May 13]. Available from: <http://www.europarl.europa.eu/factsheets/el/sheet/165/human-rights>

υποχρέωσή της να προωθήσει την δημοκρατία, το κράτος δικαίου, καθώς και την καθολικότητα και το αδιαίρετο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων⁷².

Μέσα στα πλαίσια των δράσεων αυτών δημιουργήθηκε η θέση του Ειδικού Εντεταλμένου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕΕΕ) για τα ανθρώπινα δικαιώματα που ενεργεί υπό την εξουσία του Υπάτου Εκπροσώπου της Ένωσης για την κοινή εξωτερική πολιτική και την πολιτική ασφάλειας (ΥΕ). Οι στόχοι της θέσπισης αυτής τη θέσης είναι⁷³:

- Η ενίσχυση της αποτελεσματικότητας, της παρουσίας και της προβολής της Ένωσης όσον αφορά την προστασία και προαγωγή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στον κόσμο και η ανάδειξη θετικού αφηγήματος για τα ανθρώπινα δικαιώματα, ιδίως με στενότερη συνεργασία και πολιτικό διάλογο της ΕΕ με τις τρίτες χώρες, τους αρμόδιους εταίρους, τις επιχειρήσεις, την κοινωνία των πολιτών και τους διεθνείς και περιφερειακούς οργανισμούς, καθώς επίσης και με δράση σε σχετικά διεθνή φόρα
- Η αύξηση της συνεισφοράς της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην ενίσχυση της δημοκρατίας και εδραίωσης των θεσμών, του κράτους δικαίου, της χρηστής διακυβέρνησης, του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών παγκοσμίως και
- Η βελτίωση της συνοχής της δράσης της ΕΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα και ενσωμάτωση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε όλους τους τομείς της εξωτερικής δράσης της ΕΕ

---

⁷² Human Rights and Democracy: EU Strategic Framework and EU Action Plan Delegations will find attached a package consisting of Council conclusions on Human Rights and Democracy (ANNEX I), the EU Strategic Framework on Human Rights and Democracy (ANNEX II) and an EU Action Plan on Human Rights and Democracy (ANNEX III) [Internet]. 2012. Available from:

<https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-11855-2012-INIT/en/pdf>

⁷³ ΑΠΟΦΑΣΗ (ΚΕΠΠΑ) 2019/346 ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 28ης Φεβρουαρίου 2019 για τον διορισμό Ειδικού Εντεταλμένου της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τα ανθρώπινα δικαιώματα [Internet]. Europa.eu 2019. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:32019D0346&from=EN>

Το τρίτο βασικό στοιχείο του προγράμματος, ήταν το Σχέδιο Δράσης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και τη Δημοκρατία (2012-2014), που συνέβαλε στην υλοποίηση των δεσμεύσεων που ανελήφθησαν με το στρατηγικό πλαίσιο καθώς⁷⁴:

- αύξησε την ενσωμάτωση των θεμάτων που αφορούν τα ανθρώπινα δικαιώματα σε όλα τα πεδία της εξωτερικής πολιτικής της ΕΕ και τις πράξεις εφαρμογής τους, με αποτέλεσμα συγκεκριμένες αλλαγές στο πεδίο εφαρμογής τους.
- βοήθησε την ΕΕ να αναπτύξει τα μέσα και τους πόρους που απαιτούνται για τη διατύπωση και την εφαρμογή μιας πιο συνεκτικής πολιτικής. Η συγκρότηση της ομάδας «Ανθρώπινα Δικαιώματα (COHOM), η υιοθέτηση μιας σειράς λεπτομερών κατευθυντήριων γραμμών της ΕΕ για βασικά θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων (ελευθερία θρησκείας ή πεποιθήσεων, δικαιώματα της ΛΟΑΤΚΙ (LGBTI) κοινότητας, ελευθερία έκφρασης online και offline), την υιοθέτηση μιας δέσμης εργαλείων για την ανάπτυξη μέσω μιας προσέγγισης βασισμένης στα δικαιώματα, την υιοθέτηση τοπικών Εθνικών Στρατηγικών για τα ανθρώπινα δικαιώματα με βάση την συνεργασία των αντιπροσωπειών της ΕΕ και των κρατών-μελών, τη δημιουργία συντονιστικών κέντρων για τα ανθρώπινα δικαιώματα στις αντιπροσωπείες ΕΕ, τη βελτίωση της κατάρτισης του διπλωματικού προσωπικού της ΕΕ και των κρατών-μελών.
- βοήθησε σε μια αποτελεσματική πολυμερή προσέγγιση μέσω της ανάπτυξης των ετήσιων στρατηγικών και προτεραιοτήτων της ΕΕ στα φόρα του ΟΗΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Επιπλέον βοήθησε στην επικέντρωση της δράσης της ΕΕ σε ορισμένες βασικές προτεραιότητες, συμπεριλαμβανομένων των δικαιωμάτων των γυναικών και των κοριτσιών, των παιδιών και της ΛΟΑΤΚΙ κοινότητας και απαίτησε περαιτέρω δράσεις στους τομείς των οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών δικαιωμάτων, σύμφωνα με τη δέσμευση της Ένωσης για το αδιαίρετο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

---

⁷⁴ JOINT COMMUNICATION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT AND THE COUNCIL Action Plan on Human Rights and Democracy (2015-2019) “Keeping human rights at the heart of the EU agenda” /* JOIN/2015/0016 final */ [Internet]. Europa.eu 2015. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52015JC0016>

- επέστησε την προσοχή σε θέματα αναπηρίας σύμφωνα με τις υποχρεώσεις που κατοχυρώνονται στη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία (UNCPRD).
- ενίσχυσε και υποστήριξε την συνεργασία της ΕΕ με την κοινωνία των πολιτών για τα ανθρώπινα δικαιώματα σε παγκόσμιο επίπεδο, και τέλος
- ενίσχυσε την προβολή της δράσης και της υπευθυνότητας της Ένωσης στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της δημοκρατίας απέναντι στους εταίρους της και ιδίως απέναντι στην κοινωνία των πολιτών.

Η αποτίμηση του Σχέδιου Δράσης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και την Δημοκρατία (2012-2014) κατέδειξε ότι ορισμένοι τομείς που προσδιορίζονται σ' αυτό (στήριξη της δημοκρατίας, οικονομικά, κοινωνικά και πολιτιστικά δικαιώματα, αντιμετώπιση της παραβίασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου σε περιπτώσεις κρίσεων και συγκρούσεων, καταπολέμηση των διακρίσεων, ιδίως κατά των γυναικών, των παιδιών, των ατόμων με ειδικές ανάγκες, των ΛΟΑΤΚΙ, των μελών θρησκευτικών μειονοτήτων, καταπολέμηση των βασανιστηρίων και της κακομεταχείρισης και η αύξηση της συνοχής των πολιτικών της ΕΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα απαιτούν ανανεωμένη πολιτική δέσμευση και πρόσθετες προσπάθειες)⁷⁵. Για τον λόγο αυτό καταρτίστηκε ένα νέο Σχέδιο Δράσης για την περίοδο 2015-2019 με σκοπό να εστιάσει κυρίως στα παραπάνω, με στόχους⁷⁶:

- την προώθηση των παγκοσμίων αξιών όχι μόνο με εξωγενείς δράσεις αλλά κυρίως με την υποστήριξη ενδογενών δυνάμεων. Η ΕΕ πρέπει να ενισχύσει τους συνομιλητές της σε τρίτες χώρες καθώς και το ρόλο της δικαστικής εξουσίας, να συνεχίσει να υποστηρίζει την κοινωνία των πολιτών και να προωθεί την δημιουργία κατάλληλου περιβάλλοντος ενισχύοντας τον ρόλο και τον αντίκτυπο των περιφερειακών οργανισμών και μηχανισμών καθώς και να ενισχύσει τη συνεργασία με τα Ηνωμένα Έθνη που διαθέτουν μεγαλύτερη παγκόσμια επιρροή.
- την ανανέωση της δέσμευσης για την βελτίωση της συνοχής στην αντιμετώπιση ζητημάτων που αφορούν τα ανθρώπινα δικαιώματα καθώς και

⁷⁵ JOINT COMMUNICATION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT AND THE COUNCIL Action Plan on Human Rights and Democracy (2015-2019) "Keeping human rights at the heart of the EU agenda" /* JOIN/2015/0016 final */ [Internet]. Europa.eu 2015. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52015JC0016>

⁷⁶ EU ACTION PLAN ON HUMAN RIGHTS AND DEMOCRACY [Internet]. 2015. Available from: https://www.consilium.europa.eu/media/30003/web_en_actionplanhumanrights.pdf

την ενσωμάτωση των θεμάτων που αφορούν τα ανθρώπινα δικαιώματα σε όλες τις πτυχές της εξωτερικής δράσης της ΕΕ και τις εξωτερικές πτυχές των εσωτερικών πολιτικών.

- την εστίαση στις πιο πιεστικές προκλήσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα, που πρέπει να αντιμετωπιστούν τόσο εσωτερικά όσο και εξωτερικά. Ειδικότερα αυτές περιλαμβάνουν την καταπολέμηση των διακρίσεων, τον σεβασμό της ελευθερίας της έκφρασης και της ιδιωτικότητας, καθώς και την έμφαση στην διασφάλιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στις πολιτικές μετανάστευσης, εμπορίου και αντιτρομοκρατίας.
- την ενδυνάμωση της ΕΕ. Τα διάφορα μέσα, εργαλεία και πολιτικές που έχει στη διάθεσή της πρέπει να χρησιμοποιηθούν πιο έξυπνα και με πιο στρατηγικό τρόπο, τόσο σε διμερές όσο και σε διεθνές επίπεδο.
- την βελτίωση των επικοινωνιακών πρακτικών και της αξιολόγησης των πρακτικών της ΕΕ και εφόσον είναι σκόπιμο, να καταρτίσει εναλλακτικές και αποτελεσματικότερες προσεγγίσεις.

Το παραπάνω σχέδιο δράσης υποβλήθηκε σε ενδιάμεση αξιολόγηση της προόδου εφαρμογής του το 2017 προκειμένου να προσαρμοσθεί εφόσον απαιτείται, υπό το πρίσμα της εμπειρίας και της εμφάνισης νέων προκλήσεων.

Σύμφωνα με την αξιολόγηση αυτή⁷⁷ από την Επιτροπή, διαπιστώθηκε ότι το Σχέδιο Δράσης αφορά όλες σχεδόν τις πτυχές της πολιτικής της ΕΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα και την δημοκρατία και αποσκοπούσε να επικεντρωθεί στις προτεραιότητες όπου απαιτείται πρόσθετη πολιτική δυναμική και ενισχυμένη δέσμευση. Το Σχέδιο απέδειξε την αξία του ως μέσου πολιτικής και σχεδιασμού καθώς έχει ορίσει σαφείς τομείς εστίασης και παρέχει ευελιξία ώστε να ανταποκρίνεται στις νέες προκλήσεις που προκύπτουν. Ωστόσο, απαιτείται περισσότερη προσπάθεια για την εκπλήρωση ορισμένων από τις κατευθυντήριες αρχές του Σχεδίου, ιδίως για την ενίσχυση της διεθνούς και εσωτερικής συνοχής, την βελτίωση των επικοινωνιακών πρακτικών και την ενίσχυση της αξιολόγησης των πρακτικών της ΕΕ για τα ανθρώπινα

---

⁷⁷ JOINT STAFF WORKING DOCUMENT EU Action Plan on Human Rights and Democracy (2015-2019): Mid-Term Review June 2017. Europa.eu [Internet]. 2017; Available from: <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-11138-2017-INIT/en/pdf>

δικαιώματα. Από αυτή την άποψη, απαιτείται μια βελτιωμένη και πιο συστηματική παρακολούθηση αυτών των δράσεων που θα πρέπει να εκτελείται περιοδικά. Το Σχέδιο Δράσης στην πράξη θα μπορούσε να είναι περισσότερο αποτελεσματικό εάν είχε, επιλεκτικά εστιάσει σε λιγότερες ενέργειες και δεσμεύσεις.

Στο Σχέδιο Δράσης της ΕΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη δημοκρατία 2015-2019, η δράση 6 δεσμεύει την ΕΕ να ενισχύσει τόσο τους παράγοντες των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της δημοκρατίας στο πλαίσιο της συνεργασίας της με οργανώσεις και μηχανισμούς του ΟΗΕ καθώς και με περιφερειακές οργανώσεις και μηχανισμούς, επιδιώκοντας ιδίως συνέργειες και κοινές πρωτοβουλίες σε θεματικά ζητήματα καίριας σημασίας και σε σημαντικές πολυμερείς εκδηλώσεις όσο και την ενίσχυση του διαλόγου και πρωτοβουλιών για την ανάπτυξη ικανοτήτων μεταξύ των περιφερειακών μηχανισμών για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη δημοκρατία⁷⁸.

Για το σκοπό αυτό και στα πλαίσια του Στρατηγικού Πλαισίου για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και τη Δημοκρατία, το 2014 θεσπίστηκε το Ευρωπαϊκό Μέσο για τη Δημοκρατία και τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΜΔΔΑ) μέσω του οποίου η ΕΕ παρέχει οικονομική βοήθεια, καθώς και οικονομική, χρηματοδοτική και τεχνική συνεργασία σε τρίτες χώρες, συμβάλλοντας έτσι στην ανάπτυξη και την εδραίωση της δημοκρατίας και του κράτους δικαίου, του σεβασμού των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών. Το ΕΜΔΔΑ δρα σε παγκόσμιο επίπεδο και μπορεί να παρεμβαίνει οπουδήποτε εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σε εθνικό, περιφερειακό ή και διεθνές επίπεδο, τόσο στις αναπτυσσόμενες όσο και στις μη αναπτυσσόμενες χώρες. Έχει ανεξαρτησία δράσης, καθώς συνεργάζεται άμεσα με υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και τοπικές οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών χωρίς την ανάγκη έγκρισης των εθνικών αρχών. Έχει την δυνατότητα να αντιμετωπίσει ευαίσθητα πολιτικά ζητήματα (όπως τη θανατική ποινή, τα βασανιστήρια, την ελευθερία έκφρασης σε περιοριστικά πλαίσια, τις διακρίσεις σε βάρος ευάλωτων ομάδων) και μπορεί να ανταποκριθεί σε αναδυόμενες και πολύπλοκες προκλήσεις, λόγω της μεγάλης ευελιξίας του ως προς τις λεπτομέρειες εφαρμογής⁷⁹.

---

⁷⁸ JOINT COMMUNICATION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT AND THE COUNCIL Action Plan on Human Rights and Democracy (2015-2019) “Keeping human rights at the heart of the EU agenda” /* JOIN/2015/0016 final */ [Internet]. Europa.eu 2015. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52015JC0016>

⁷⁹ European Instrument for Democracy & Human Rights (EIDHR) [Internet]. European Commission. 2019 [cited 2019 Dec 14]. Available from: https://ec.europa.eu/europeaid/how/finance/eidhr_en.htm_en

Στα χρηματοδοτικά μέσα σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα περιλαμβάνονται επίσης ο Μηχανισμός Αναπτυξιακής Συνεργασίας (ΜΑΣ)⁸⁰, ο Μηχανισμός Συμβολής στη Σταθερότητα και την Ειρήνη (IcSP)⁸¹, ο Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Γειτονίας (ENI) και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Ανάπτυξης (ΕΤΑ)⁸²

Όσον αφορά τα διεθνή μέσα και μηχανισμούς για τα ανθρώπινα δικαιώματα, η ΕΕ παρέχει οικονομική στήριξη ιδίως στο Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο, στο Γραφείο του Υπατού Αρμοστή του ΟΗΕ για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και στους Ειδικούς Εισηγητές για την υπεράσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της ελευθερίας γνώμης και της ελευθερίας έκφρασης. Με αυτόν τον τρόπο, η ΕΕ συμβάλλει στην ενίσχυση των βασικών αυτών παραγόντων προκειμένου να αυξήσουν την επιρροή τους και να εκπληρώσουν τις δεσμεύσεις τους.

---

⁸⁰ Στοχεύει στη μείωση της φτώχειας στις αναπτυσσόμενες χώρες καθώς και στην προώθηση της βιώσιμης οικονομικής, κοινωνικής και περιβαλλοντικής ανάπτυξης, της δημοκρατίας, του κράτους δικαίου, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της χρηστής διακυβέρνησης.

⁸¹ Παρέχει, άμεση στήριξη στις εξωτερικές πολιτικές της Ένωσης μέσω της αύξησης της αποδοτικότητας και της συνοχής των δράσεων της Ένωσης στους τομείς της αντιμετώπισης κρίσεων, ετοιμότητας προς αντιμετώπιση κρίσεων, πρόληψης ενόπλων συγκρούσεων και, ειρήνευσης, καθώς και όσον αφορά την αντιμετώπιση παγκόσμιων και διαπεριφερειακών απειλών.

⁸² Στηρίζει δράσεις σε αναπτυσσόμενες χώρες και εδάφη για την προώθηση της οικονομικής, κοινωνικής και ανθρώπινης ανάπτυξης, καθώς και της περιφερειακής συνεργασίας.

II. ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Η άσκηση βίας με πολιτικά κίνητρα αποτελεί ένα παλαιό κοινωνικό φαινόμενο. Τα εν λόγω κίνητρα εδράζονται στη διεκδίκηση εθνικής, θρησκευτικής ή κοινωνικής ελευθερίας, στην αποκατάσταση κοινωνικών αδικιών, στην εξάλειψη κοινωνικών ανισοτήτων, στην επιβολή θρησκευτικών ή εθνοτικών ομάδων επί άλλων, αλλά και στην επιδίωξη πραγμάτωσης ιδεολογικών ή θρησκευτικών “μεσσιανισμών”. Οι δε βίαιες αυτές πράξεις διακρίνονται και χαρακτηρίζονται ως τρομοκρατικές, επαναστατικές/εξεγερσιακές ή εγκληματικές.

Ωστόσο, η παραπάνω διάκριση είναι ενδεικτική της διαφορετικότητας με την οποία το κάθε ακροατήριο ή άτομο αντιλαμβάνεται την έννοια της βίας. Έτσι, η ίδια πράξη ενδέχεται να χαρακτηριστεί με διαφορετικό τρόπο από διαφορετικούς αποδέκτες, ενώ ακόμα και ο ίδιος αποδέκτης αναλύει ξεχωριστά την κάθε βίαιη ενέργεια. Το αίτιο για τη διαφορετική αυτή πρόσληψη των βίαιων πράξεων φαίνεται να είναι το αίσθημα συμπάθειας ή απέχθειας που αναπτύσσεται με βάση την -ασυνείδητη ή συνειδητή- αντίληψη σχετικά με το δικαιολογημένο ή αδικαιολόγητο της βίας που ασκήθηκε.

Ορισμός της Τρομοκρατίας

Όπως φαίνεται από την μελέτη της διεθνούς βιβλιογραφίας δεν υπάρχει παγκόσμια συμφωνία για τον ορισμό της τρομοκρατίας. Τα διάφορα νομικά συστήματα και οι κυβερνητικές υπηρεσίες χρησιμοποιούν διαφορετικούς ορισμούς.

Η προσπάθεια της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών να δώσει έναν ορισμό στο φαινόμενο, μέσω του Ψηφίσματος 51/210 (17/12/1996)⁸³, κατέληξε σε ένα μη δεσμευτικό κείμενο, όπου η τρομοκρατία ορίζεται ως «*οι εγκληματικές πράξεις που προορίζονται ή υπολογίζονται για να προκαλέσουν κατάσταση τρομοκρατίας στο ευρύ κοινό, σε μια ομάδα προσώπων ή σε συγκεκριμένα πρόσωπα για πολιτικούς σκοπούς, είναι αδικαιολόγητες, ανεξαρτήτως των πολιτικών, φιλοσοφικών, ιδεολογικών, φυλετικών, θρησκευτικών ή άλλης φύσης παραγόντων που μπορεί να επικαλεσθεί κάποιος για να τους δικαιολογήσει*».

Στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής, η τρομοκρατία ορίζεται στον U.S Code, Department of State, Τίτλο 22, Κεφάλαιο 38, Section 2656f ως «*προμελετημένη,*

---

⁸³ RESOLUTION ADOPTED BY THE GENERAL ASSEMBLY [on the report of the Sixth Committee (A/51/631)] 51/210. Measures to eliminate international terrorism [Internet]. Un.org 1997. Available from: <http://legal.un.org/docs/?symbol=A/RES/51/210>

πολιτικά υποκινούμενη βία που διαπράττεται εναντίον μη στρατιωτικών στόχων από υποεθνικές ομάδες ή παράνομους παράγοντες»⁸⁴.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση ορίζει την τρομοκρατία για νομικούς και υπηρεσιακούς σκοπούς στο άρθρο 1 της Απόφασης-Πλαισίου για την Καταπολέμηση της Τρομοκρατίας του 2002⁸⁵. Η Απόφαση προβλέπει ότι ως τρομοκρατικά εγκλήματα θεωρούνται οι εκ προθέσεως πράξεις που μπορεί να βλάψουν σοβαρά μια χώρα ή ένα διεθνή οργανισμό, και διαπράττονται με σκοπό τον σοβαρό εκφοβισμό ενός πληθυσμού, τον εξαναγκασμό μιας κυβέρνησης ή ενός διεθνούς οργανισμού, σε εκτέλεση ή αποχή από την εκτέλεση οποιασδήποτε πράξης και την σοβαρή αποσταθεροποίηση ή καταστροφή των θεμελιωδών πολιτικών, συνταγματικών, οικονομικών ή κοινωνικών δομών μιας χώρας ή ενός διεθνούς οργανισμού.

Ως τρομοκρατικά εγκλήματα αναφέρονται:

- Η προσβολή κατά της ζωής προσώπου, η οποία είναι δυνατόν να επιφέρει το θάνατο
- Η σοβαρή προσβολή κατά της σωματικής ακεραιότητας προσώπου,
- Η απαγωγή ή αρπαγή ομήρων,
- Η πρόκληση μαζικών καταστροφών σε κυβερνητικές ή δημόσιες εγκαταστάσεις, συγκοινωνιακά συστήματα, υποδομή, περιλαμβανομένων και των συστημάτων πληροφορικής, σταθερές εξέδρες που ευρίσκονται επί της υφαλοκρηπίδας, δημόσιους χώρους ή ιδιωτικές ιδιοκτησίες, που θα μπορούσαν να εκθέσουν σε κίνδυνο ανθρώπινες ζωές ή να προξενήσουν σημαντικές οικονομικές απώλειες,
- Η κατάληψη αεροσκαφών ή πλοίων ή άλλων μέσων μαζικής μεταφοράς ή μεταφοράς εμπορευμάτων,
- Η κατασκευή, κατοχή, κτήση, μεταφορά, προμήθεια ή χρήση πυροβόλων όπλων, εκρηκτικών υλών, πυρηνικών, βιολογικών και χημικών όπλων καθώς και, όσον αφορά τα βιολογικά και χημικά όπλα, έρευνα και ανάπτυξη,

---

⁸⁴ 22 U.S. Code § 2656f - Annual country reports on terrorism [Internet]. LII / Legal Information Institute. 2018. Available from: <https://www.law.cornell.edu/uscode/text/22/2656f>

⁸⁵ ΑΠΟΦΑΣΗ-ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 13ης Ιουνίου 2002 για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας (2002/475/ΔΕΥ) [Internet]. 2002. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32002F0475&from=EL>

- Η απελευθέρωση επικίνδυνων ουσιών, η πρόκληση πυρκαγιών, πλημμυρών ή εκρήξεων, με αποτέλεσμα την έκθεση ανθρώπινων ζώων σε κίνδυνο,
- Η διαταραχή ή διακοπή του εφοδιασμού ύδατος, ηλεκτρικής ενέργειας ή κάθε άλλου βασικού φυσικού πόρου, με αποτέλεσμα την έκθεση ανθρώπινων ζώων σε κίνδυνο,
- Η απειλή τέλεσης μιας εκ των παραπάνω πράξεων

Με την Απόφαση Πλαίσιο 2008/919/ΔΕΥ του Συμβουλίου του 2008⁸⁶ προστίθενται στα παραπάνω, ως εγκλήματα συνδεδόμενα με τρομοκρατικές δραστηριότητες οι ακόλουθες εκ προθέσεως πράξεις:

- Η δημόσια πρόκληση για τέλεση τρομοκρατικού εγκλήματος·
- Η στρατολόγηση τρομοκρατών·
- Η εκπαίδευση τρομοκρατών·
- Η διακεκριμένη κλοπή που διαπράττεται με σκοπό την τέλεση ενός από τα εγκλήματα που απαριθμούνται στην προηγούμενη Απόφαση
- Η εκβίαση με σκοπό την τέλεση ενός από τα εγκλήματα που απαριθμούνται στην προηγούμενη Απόφαση
- Η πλαστογραφία διοικητικών εγγράφων με σκοπό την τέλεση ενός από τα εγκλήματα που απαριθμούνται στην προηγούμενη Απόφαση

Σε μια παγκοσμίως αναγνωρισμένη ερευνητική εργασία οι Schmid και Jongman⁸⁷, έδωσαν έναν ευρύ ακαδημαϊκό ορισμό που θεωρεί ότι η τρομοκρατία «είναι μια μέθοδος επαναλαμβανόμενων βίαιων πράξεων, στην οποία εμπλέκονται σχετικά παράνομα άτομα, ομάδες ή κρατικοί παράγοντες, εξαιτίας ιδιαίτερων, εγκληματικών ή πολιτικών λόγων, και όπου, σε αντίθεση με τη δολοφονία, οι άμεσοι στόχοι της βίας δεν αποτελούν τους κύριους στόχους. Τα άμεσα θύματα επιλέγονται τυχαία (ευκαιριακοί στόχοι) ή επιλεκτικά (αντιπροσωπευτικοί ή συμβολικοί στόχοι), από έναν ευρύτερο πληθυσμό-στόχο, και χρησιμοποιούνται ως φορείς μηνυμάτων σε μια διαδικασία επικοινωνίας μεταξύ των τρομοκρατών και των κυρίων στόχων με σκοπό την χειραγώγηση τους. Με τον τρόπο αυτό μετατρέπουν τον κύριο στόχο σε στόχο τρομοκρατίας, στόχο απαιτήσεων ή στόχο προσοχής ανάλογα

⁸⁶ ΑΠΟΦΑΣΗ ΠΛΑΙΣΙΟ 2008/919/ΔΕΥ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 28ης Νοεμβρίου 2008 σχετικά με την τροποποίηση της απόφασης-πλαίσιο 2002/475/ΔΕΥ για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας [Internet]. 2008. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32008F0919&from=EL>

⁸⁷ Schmid AP, Jongman AJ. Political terrorism : a new guide to actors, authors, concepts, data bases, theories, & literature. New Brunswick, N.J.: Transaction Publishers; 1988.p.28.

κυρίως με το κατά πόσο χρησιμοποιείται ο εκφοβισμός, ο πειθαναγκασμός ή η προπαγάνδα».

Τέλος, σε έναν αναθεωρημένο ακαδημαϊκό ορισμό της τρομοκρατίας του 2011, ο Schmid⁸⁸ ορίζει την τρομοκρατία ως ένα δόγμα ειδικής μορφής με πολιτικό, συνήθως, κίνητρο που παράγει φόβο μέσω της χρήσης πολιτικής βίας. Πρόκειται για μία σειρά διαδικασιών πράξεων βίας και απειλών που μπορούν να δημιουργήσει ένα μόνιμο κλίμα φόβου και επιτρέπει στους τρομοκράτες να χειραγωγήσουν την πολιτική διαδικασία. Στοχεύει, κυρίως, σε άμαχους πληθυσμούς χωρίς όμως να είναι αυτός ο τελικός στόχος. Σκοπός είναι η χρήση των άμεσων θυμάτων ως μέσου μετάδοσης μηνυμάτων. Οι πράξεις τρομοκρατικής βίας εκτελούνται είτε από μεμονωμένα άτομα, είτε από μικρές ομάδες, είτε από διαχεόμενα διεθνικά δίκτυα είτε από κρατικούς φορείς. Άμεση πρόθεση των τρομοκρατικών ενεργειών είναι ο εκφοβισμός, ο αποπροσανατολισμός, η αποσταθεροποίηση και ο εξαναγκασμός του άμαχου πληθυσμού – στόχου με την ελπίδα να επιτευχθεί, από την ανασφάλεια που προκύπτει, ένα ευνοϊκό δυναμικό αποτέλεσμα, όπως η απόκτηση δημοσιότητας, η απόσπαση λύτρων, η υποταγή στις απαιτήσεις των τρομοκρατών και η κινητοποίηση ή ακινητοποίηση του κοινού.

Ιστορική Αναδρομή Του Φαινομένου Της Τρομοκρατίας

Η τρομοκρατία δεν είναι ένα καινούριο φαινόμενο καθώς αυτό που σήμερα ορίζουμε ως τρομοκρατία εντοπίζει τις ρίζες του τουλάχιστον 2.000 χρόνια πριν. Παρά τις δυσκολίες που συνδέονται με τον ορισμό της, η τρομοκρατία εξελίχθηκε σημαντικά στο πέρασμα του χρόνου, παρά το γεγονός ότι ορισμένα χαρακτηριστικά της παραμένουν αναλλοίωτα. Ως πρώτη τρομοκρατική οργάνωση αναφέρεται η οργάνωση των Εβραίων Ζηλωτών, ενός κινήματος, με ηγέτη τον Ιούδα τον Γαλιλαίο, που κήρυττε την άρνηση πληρωμής φόρων προς τους Ρωμαίους κατακτητές τον 1ο αιώνα μ.Χ. και που έφτασε, το 63 μ.Χ. να ξεκινήσει μια σειρά απαγωγών με στόχο την απελευθέρωση μελών του. Αργότερα εμφανίστηκαν οι

---

⁸⁸ Schmid AP. The Revised Academic Consensus Definition of Terrorism. Perspectives on Terrorism [Internet]. 2012 [cited 2019 Apr 14];6(2). Available from: <http://www.terrorismanalysts.com/pt/index.php/pot/article/view/schmid-terrorism-definition/385>

Σικάριοι, μέσα από την συνεργασία των ακραίων Εβραίων Ζηλωτών με ληστές και μαχαιροβγάλτες. Οι Σικάριοι αναμειγνύονταν μέσα στα πλήθη και χτυπούσαν όσους θεωρούσαν εχθρούς τους, είτε Ρωμαίους είτε Ιουδαίους, χρησιμοποιώντας ένα εγχειρίδιο (στα λατινικά sicar) από το οποίο πήραν το όνομα τους και κατόπιν εξαφανίζονταν στο πλήθος⁸⁹.

Στον μουσουλμανικό κόσμο πάλι, ως πρώτοι τρομοκράτες θεωρούνται οι Ασασίνοι. Το όνομά τους έδωσε το λήμμα «δολοφόνος» σε πολλές ευρωπαϊκές γλώσσες καθώς εκτελούσαν τις αποστολές αυτοκτονίας τους υπό την επήρεια χασίς. Για ενάμιση αιώνα και πλέον, το τάγμα των Ασασίνων σκόρπιζε το φόβο στη Μέση Ανατολή. Ανάμεσα στα θύματά τους ήταν θρησκευτικοί και πολιτικοί ηγέτες των εχθρών τους. Με στρατηγεία στο σημερινό Ιράν και την Συρία και με ηγέτη τους τον Χασάν Ιμπν Σαμπάχ, προερχόμενοι από μία σιτική αίρεση αιγυπτιακής προέλευσης, τους Ισμαηλίτες, έδρασαν κυρίως τον 12 αιώνα μ.Χ. με στόχο κυρίως τους σουνίτες Σελτζούκους και τους Σταυροφόρους. Οι Ασασίνοι πολεμούσαν κατά προτίμηση όχι στο πεδίο της μάχης, αλλά με την επιμελώς σχεδιασμένη δολοφονία των ηγετών των εχθρών τους. Ποτέ τους δεν στόχευαν πολίτες. Δολοφονίες σχεδιάζονταν κατά εκείνων που είχαν διαπράξει σφαγές κατά των Ισμαηλιτών ή γενικότερα κατά αυτών των οποίων η εξάλειψη θα μείωνε την εχθρότητα προς την κοινότητα. Κατείχαν την τέχνη παρασκευής ναρκωτικών και δηλητηρίων, ήταν ευφείς και πολύγλωσσοι. Οι Ασασίνοι οργάνωναν τις δολοφονίες συνήθως σε δημόσιους χώρους, με σκοπό τον εκφοβισμό των εχθρών τους⁹⁰.

Στην Ινδία, από τον 14ο ως τον 19ο αιώνα, έδρασαν οι Thugees, μία θρησκευτική αδελφότητα που αφού τρομοκρατούσε τα θύματά της (κυρίως ταξιδιώτες) όπως απαιτούσε το τελετουργικό της, τα έπνιγε ή τα στραγγάλιζε ως προσφορά στην Kali την ινδουιστική θεότητα του τρόμου και της καταστροφής⁹¹.

Ιστορικά, οι όροι Τρομοκρατία και τρομοκράτης συναντώνται για πρώτη φορά την περίοδο της Γαλλικής Επανάστασης του 1789. Οι Ιακωβίνοι με τον Ροβεσπιέρο, κάνουν χρήση για πρώτη φορά του όρου Τρομοκρατία, θέλοντας να χαρακτηρίσουν τις πράξεις βίας και τρομοκρατίας που χρησιμοποίησαν προκειμένου να τιμωρήσουν τους

---

⁸⁹ Ιουδαία (ρωμαϊκή επαρχία). In: Wikipedia.org [Internet]. Wikimedia Foundation, Inc.; 2012 [cited 2019 Apr 14]. Available from: [https://el.wikipedia.org/wiki/Ιουδαία_\(ρωμαϊκή_επαρχία\)#Σικάριοι](https://el.wikipedia.org/wiki/Ιουδαία_(ρωμαϊκή_επαρχία)#Σικάριοι)

⁹⁰ Ασασίνοι. In: Wikipedia.org [Internet]. Wikimedia Foundation, Inc.; 2011 [cited 2019 Apr 14]. Available from: <https://el.wikipedia.org/wiki/Ασασίνοι>

⁹¹ Thug | Indian bandit | Britannica. In: Encyclopædia Britannica [Internet]. 2019 [cited 2019 Apr 14]. Available from: <https://www.britannica.com/topic/thug>

αντιφρονούντες της επανάστασης και να οικοδομήσουν τη νέα κοινωνική τάξη ενώ Τρομοκράτες ονομάστηκαν τα μέλη της Επιτροπής Δημόσιας Ασφάλειας και της Εθνικής Συνέλευσης που επέβαλαν τις «πολιτικές του τρόμου», εξοντώνοντας 40000 άτομα. Παράλληλα, την ίδια χρονική περίοδο το λεξικό της Γαλλικής Ακαδημίας ερμηνεύει τη λέξη τρομοκρατία ως «*systeme, régime de la terreur*» (σύστημα, βασιλεία του τρόμου) με αποτέλεσμα ο όρος να αποκτήσει αρνητική υπόσταση και ο «Τρομοκράτης» να συνδεθεί με εγκληματικές προθέσεις και ενέργειες⁹².

Τον 19ο αιώνα, η εμφάνιση ριζοσπαστικών πολιτικών ιδεολογιών δημιούργησε μια αίσθηση αναταραχής στην καθεστηκία τάξη καθώς η τρομοκρατία προσφέρονταν ως μέσο αλλαγής. Η θεωρία της «έμπρακτης προπαγάνδας» του Ιταλού επαναστάτη Carlo Pisacane που διακήρυξε τη χρησιμότητα της τρομοκρατίας για να προσελκύσει την προσοχή και την υποστήριξη σε μια αιτία, χαρακτήρισε αυτή τη νέα μορφή τρομοκρατίας και ενέπνευσε την δημιουργία τρομοκρατικών οργανώσεων στην τσαρική Ρωσία, την Ιρλανδία, τα Βαλκάνια και την Αμερική⁹³.

Στο πρώτο μισό του 20^{ου} αιώνα η έκρηξη των δύο Παγκοσμίων Πολέμων και η Οκτωβριανή Επανάσταση είχαν ως αποτέλεσμα την εμφάνιση νέων φαινομένων τρομοκρατίας και την διατάραξη της διεθνούς τάξης. Η κρατική τρομοκρατία κάνει την εμφάνισή της κυρίως χάρις στα ολοκληρωτικά κινήματα του Ναζισμού, του Φασισμού και του Σταλινικού Κομμουνισμού. Στην περίοδο του Ψυχρού Πολέμου η τρομοκρατία παρουσιάζεται, παγκοσμίως, ως τακτική επιλογή για εθνικιστές αντάρτες ή επαναστατικά κινήματα σ' ολόκληρο τον κόσμο. Η τότε Σοβιετική Ένωση παρέχει άμεση και έμμεση βοήθεια σ' αυτού του είδους τα κινήματα τα οποία βλέπουν τον κομμουνισμό ως πηγή στρατιωτικού υλικού και πολεμικής εκπαίδευσης. Στις δεκαετίες του 1960 και 1970 εμφανίζονται επαναστατικά κινήματα με εθνοτικά (PLO, ETA, IRA) και ιδεολογικά κίνητρα (RAF, Brigade Rosse) που χρησιμοποιούν ως κύριο όπλο τους την τρομοκρατία ενώ την δεκαετία του 1980 αναδύεται εκ νέου η κρατικά χορηγούμενη τρομοκρατία (από χώρες όπως το Ιράν, το Ιράκ, η Συρία, η Λιβύη και η Βόρεια Κορέα) με επιθέσεις εναντίον δυτικών στόχων⁹⁴.

Στην σημερινή εποχή, και ιδιαίτερα μετά την τρομοκρατική επίθεση στους δίδυμους πύργους της Νέας Υόρκης στις 11 Σεπτεμβρίου 2001 που στοίχισε την ζωή σε 3000

---

⁹² Burgess M. A Brief History of Terrorism [Internet]. Project On Government Oversight. 2015 [cited 2019 Apr 29]. Available from:

<https://www.pogo.org/investigation/2015/02/brief-history-of-terrorism/>

⁹³ Ο.π.

⁹⁴ Ο.π.

ανθρώπους αλλά και των τρομοκρατικών ενεργειών παγκοσμίως, η τρομοκρατία έχει εξελιχθεί σε μια αληθινή μάστιγα της εποχής⁹⁵.

Τα αίτια της Τρομοκρατίας

Καθώς το φαινόμενο της τρομοκρατίας εξελίσσεται διαχρονικά, η αντιμετώπιση του δεν μπορεί να περιορίζεται μόνο στο πλαίσιο των παραγόμενων αποτελεσμάτων αλλά και στην διερεύνηση των αιτιών που μπορούν να γεννήσουν τρομοκρατία αφού το κίνητρο των τρομοκρατών αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι των πράξεων τους.

Οι αιτίες της τρομοκρατίας είναι ένα παράδειγμα συστήματος συγκοινωνούντων δοχείων, καθώς αποτελούν ένα συνολικό άθροισμα μιας πληθώρας διαφορετικών στοιχείων, της αμοιβαίας αλληλεπίδρασης τους και των συνθηκών που τα επηρεάζουν σε συνδυασμό με άλλα στοιχεία της τρομοκρατίας όπως οι τακτικές, οι στρατηγικές ή οι συνέπειες των τρομοκρατικών δραστηριοτήτων⁹⁶.

Η βιβλιογραφία επί του θέματος αποκαλύπτει σημαντικές ανισότητες όταν προσπαθεί να καταδείξει τους κύριους λόγους της τρομοκρατίας αλλά βασικό ρόλο, στον καθορισμό των αιτιών της τρομοκρατίας, διαδραματίζουν τρεις κύριες ομάδες προσδιοριστικών παραγόντων: οι ιδεολογικοί, οι κοινωνικοοικονομικοί και οι ψυχολογικοί, καθώς και οι αλληλεπιδράσεις τους⁹⁷.

Οι συγγραφείς της Διεθνούς Εγκυκλοπαίδειας της Τρομοκρατίας⁹⁸ διακρίνουν τρεις βασικές κατηγορίες πηγών τρομοκρατίας. Η πρώτη αφορά διάφορες ιδέες εθνικιστικής ή φονταμενταλιστικής φύσης. Η δεύτερη κατηγορία προκύπτει από την πρόθεση εκτέλεσης ή διατήρησης ορισμένων κοινωνικών αλλαγών και μπορεί να βασίζεται στην αναρχική, ακροαριστερή ή ακροδεξιά αντίληψη. Η τελευταία κατηγορία περιλαμβάνει καθοριστικούς ψυχολογικούς παράγοντες που χαρακτηρίζουν τόσο τους τρομοκράτες όσο και τα θύματα τους.

---

⁹⁵ Μπόση Μ. Ελλάδα και Τρομοκρατία : Εθνικές και Διεθνείς Διαστάσεις. Αθήνα: Εκδόσεις Αντ. Σάκκουλα; 1996. σελ. 7

⁹⁶ Wojciechowski S. Reasons of Contemporary Terrorism. An Analysis of Main Determinants. In: Sroka A, Rial Garrone FC, Torres RD, editors. Radicalism and Terrorism in the 21st Century Implications for Security Series: Studies in Politics, Security and Society [Internet]. Frankfurt am Main, Bern, Bruxelles, New York, Oxford, Warszawa, Wien: Peter Lang International Academic Publishers; 2019 [cited 2019 Apr 29]. σελ. 49–50. Available from: <https://www.peterlang.com/view/9783631706381/xhtml/chapter03.xhtml>

⁹⁷ Ο. π., σελ.49

⁹⁸ Crenshaw M, Pimlott J. International encyclopedia of terrorism [Internet]. London: Routledge; 2015 [cited 2019 Apr 29]. σελ.54-55 Available from: <https://www.kobo.com/ie/en/ebook/international-encyclopedia-of-terrorism>

Μια άλλη μελέτη κατηγοριοποιεί τις αιτίες της τρομοκρατίας σε α)θρησκευτικές και πολιτικές, β)εδαφικές και εθνοτικές, γ)κοινωνικές και οικονομικές, δ)πολιτικές και ιστορικές, στ)ψυχολογικές και ζ)άλλες στις οποίες περιλαμβάνονται μια σειρά άλλων παραγόντων που μπορεί να συμβάλουν στην εκδήλωση ή την κλιμάκωση της τρομοκρατίας (παγκοσμιοποίηση, δράσεις των ηγετών και της ελίτ, μετανάστευση, ρόλος των ΜΜΕ κλπ)⁹⁹

Όσον αφορά την ΕΕ θεωρεί, όπως φαίνεται στην Αναθεωρημένη στρατηγική της ΕΕ για την καταπολέμηση της ριζοσπαστικοποίησης και της στρατολόγησης στην τρομοκρατία¹⁰⁰, ως παράγοντες που συμβάλλουν στη ριζοσπαστικοποίηση και τη στρατολόγηση στην τρομοκρατία την ανισότητα, την περιθωριοποίηση, τον κοινωνικό αποκλεισμό και την δυσκολία πρόσβασης σε ποιοτική εκπαίδευση Οι παράγοντες αυτοί δεν οδηγούν αναγκαστικά σε ριζοσπαστικοποίηση και στρατολόγηση στην τρομοκρατία αλλά μπορούν να κάνουν ελκυστικότερη την εξτρεμιστική προπαγάνδα που στηρίζει ή συνδέεται με την τρομοκρατία.

Τέλος για τον καθηγητή Ι. Μάζη¹⁰¹ ένας από τους πιο βασικούς παράγοντες παραγωγής εστιών δυσαρέσκειας στις λαϊκές μάζες παγκοσμίως και ιδιαίτερα αυτών που χαρακτηρίζονται από χαμηλό βαθμό οικονομικής, πολιτικής και κοινωνικής ανάπτυξης είναι κυρίως οι πολιτισμικές διαφορές, που δημιουργούν τίς προϋποθέσεις εκείνες, που οδηγούν στην τρομοκρατική δράση περισσότερο ακόμη και από τους οικονομικούς παράγοντες, χωρίς όμως να παραβλέπει τις κατά περίπτωση, πολιτικές και οικονομικές συνθήκες.

---

⁹⁹ Wojciechowski S. Reasons of Contemporary Terrorism. An Analysis of Main Determinants. In: Sroka A, Rial Garrone FC, Torres RD, editors. Radicalism and Terrorism in the 21st Century Implications for Security Series: Studies in Politics, Security and Society [Internet]. Frankfurt am Main, Bern, Bruxelles, New York, Oxford, Warszawa, Wien: Peter Lang International Academic Publishers; 2019 [cited 2019 Apr 29]. σελ. 55–59. Available from: <https://www.peterlang.com/view/9783631706381/xhtml/chapter03.xhtml>

¹⁰⁰ Αναθεωρημένη στρατηγική της ΕΕ για την καταπολέμηση της ριζοσπαστικοποίησης και της στρατολόγησης στην τρομοκρατία [Internet]. Europa.eu 2014. Available from: <http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=EL&f=ST%209956%202014%20INIT>

¹⁰¹ Μάζης Ι. Πρόλογος 'Ι.Θ. Μάζη στο τεύχος 7, Γεωστρατηγική [Internet]. Ioannis Mazis Professor, Turkish and Modern Asian Studies. 2005 [cited 2019 May 14]. Available from: <http://scholar.uoa.gr/yianmazis/publications/πρόλογος-ιθ-μάζη-στο-τεύχος-7-γεωστρατηγική>

Τα κίνητρα της Τρομοκρατίας

Κατά τους McCauley και Moskalenko, όπως αναφέρει ο Κούβαρης¹⁰² στο Διεθνές Τρομοκρατία και Οργανωμένο Οικονομικό Έγκλημα σε Ευρωπαϊκό και Διεθνές Επίπεδο η μη κρατική τρομοκρατία συνδέεται με την πολιτική ριζοσπαστικοποίηση¹⁰³.

Βεβαίως η τρομοκρατία δεν αποτελεί μόνο έργο ομάδων με συγκεκριμένο ιδεολογικό περιεχόμενο αλλά μπορεί να εκφραστεί και από κρατικούς φορείς. Ωστόσο η σύνδεση της τρομοκρατίας με την ριζοσπαστικοποίηση εκφράζεται με πράξεις μη κρατικής βίας που πραγματοποιούνται με σκοπό την αμφισβήτηση της κεντρικής εξουσίας¹⁰⁴.

Σε ότι αφορά στη σύνδεση της ριζοσπαστικοποίησης με την τρομοκρατία οι παραπάνω συγγραφείς κατά τον Κούβαρη¹⁰⁵, υποστηρίζουν πως μπορεί να επιτευχθεί με διάφορους μηχανισμούς που σταδιακά οδηγούν στην διάπραξη βίαιων πράξεων. Οι μηχανισμοί αυτοί μπορεί να περιλαμβάνουν λίγα άτομα, μικρές ομάδες ατόμων ή μαζικότερες ομάδες και ως τέτοιοι θεωρούνται:

- Ατομική ριζοσπαστικοποίηση από προσωπική θυματοποίηση. Η βίωση ακραίων, δυσάρεστων, άδικων καταστάσεων μπορούν να οδηγήσουν σε έντονη ριζοσπαστικοποίηση ενός ή περισσότερων ατόμων και σε πράξεις τρομοκρατίας που συνδέονται με την εκδίκηση και την ηρωοποίηση τους.
- Ατομική ριζοσπαστικοποίηση από πολιτική αιτίαση. Οι περιπτώσεις αυτές είναι σχετικά σπάνιες και σε αυτές συναντάται περισσότερο από κάθε άλλη κατηγορία η ύπαρξη κάποιας ψυχοπαθολογίας. Ο μηχανισμός αυτός συχνά, πέρα από την σύνδεση του με ψυχοπαθολογικές καταστάσεις, συνδέεται με ρατσιστικά ιδεολογήματα και εμμονές.
- Ατομική ριζοσπαστικοποίηση από τη συμμετοχή σε μια ριζοσπαστική ομάδα. Απαραίτητο στοιχείο αποτελεί η επαφή του ατόμου με την ιδεολογία της ομάδας. Η ανάγκη αποδοχής του ατόμου το οδηγεί σε διαφοροποιήσεις των πιστεύω του

---

¹⁰² Κούβαρης Δ. Διεθνές τρομοκρατία και οργανωμένο οικονομικό έγκλημα σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο [Internet] [Διατριβή επί Διδακτορία]. [Πανεπιστήμιο Πειραιώς. Σχολή Οικονομικών, Επιχειρηματικών και Διεθνών Σπουδών. Τμήμα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών]; 2014 [cited 2019 Sep 8]. σελ. 53 Available from: <https://www.didaktorika.gr/eadd/handle/10442/43999>

¹⁰³ Ο όρος ριζοσπαστικοποίηση κατά τους συγγραφείς χρησιμοποιείται για να περιγράψει την αλλαγή στις πεποιθήσεις, τα συναισθήματα και τις συμπεριφορές προς κατευθύνσεις που δικαιολογούν τη χρήση βίας και την απαίτηση θυσιών για την υπεράσπιση των πληθυσμών που θίγονται

¹⁰⁴ Κούβαρης Δ. Διεθνές τρομοκρατία και οργανωμένο οικονομικό έγκλημα σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο [Internet] [Διατριβή επί Διδακτορία]. [Πανεπιστήμιο Πειραιώς. Σχολή Οικονομικών, Επιχειρηματικών και Διεθνών Σπουδών. Τμήμα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών]; 2014 [cited 2019 Sep 8] σελ.. Available from: <https://www.didaktorika.gr/eadd/handle/10442/43999>

¹⁰⁵ Ο.π., σελ. 53-63

προκειμένου να φαίνεται πως ταυτίζεται με την ομάδα του. Στα πλαίσια της ομάδας μάλιστα μπορεί να προβαίνει και σε συνεχώς αυξανόμενα επίπεδα ριζοσπαστικοποίησης στα πιστεύω του ή στη συμπεριφορά του. Σημαντικό ρόλο εδώ μπορεί να παίζει και το συναισθηματικό δέσιμο του ατόμου με τα υπόλοιπα μέλη της ομάδας το οποίο είναι δεδομένο αφού τέτοιου είδους οργανώσεις δεν στρατολογούν αγνώστους αλλά φίλους και άτομα τα οποία εμπιστεύονται.

- Ριζοσπαστικοποίηση μιας ομάδας λόγω ιδεολογικής μετατόπισης προς τα άκρα, σε σχέση με τις ομοϊδεάτες ομάδες. Στην κατηγορία αυτή παρατηρείται μετατόπιση των απόψεων των ατόμων προκειμένου να αποδεχθούν και υιοθετήσουν την κυρίαρχη άποψη. Υπό αυτό το πρίσμα μπορεί να δικαιολογηθεί και η μετατόπιση των ατόμων προς πιο ριζοσπαστικές και ακραίες δράσεις εάν στην ομάδα του κυριαρχούν τέτοιες τάσεις. Συγκεκριμένα το άτομο νιώθει αυξημένη την πίεση να συμφωνήσει με την μέση άποψη που κυριαρχεί στην ομάδα. Στην περίπτωση της ριζοσπαστικοποίησης όμως η άποψη αυτή δεν διαμορφώνεται από την υπεροχή των επιχειρημάτων των ατόμων που τείνουν προς τα άκρα. Σημαντικό ρόλο παίζει η εικόνα που σχηματίζει η ομάδα για αυτά τα άτομα. Συγκεκριμένα τα άτομα που χρησιμοποιούν πιο συχνά ρητορική που συμπεριλαμβάνει ακραίες μορφές δράσεις προκαλούν τον θαυμασμό της ομάδας προς το πρόσωπό τους, αφού φαίνονται πιο αφοσιωμένοι στους στόχους της ομάδας. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα τα άτομα με λιγότερο ακραίες απόψεις να επιφυλάσσονται να εκφραστούν από το φόβο της απόρριψης και τιμωρίας. Έτσι η μέση άποψη της ομάδας μετατοπίζεται προς πιο ακραίες απόψεις σε σχέση με τις ομοϊδεάτες ομάδες.

- Ριζοσπαστικοποίηση μιας ομάδας υπό απομόνωση και απειλή. Το βασικό στοιχείο αυτού του μηχανισμού είναι η συνοχή και η συμφωνία που παρουσιάζεται μεταξύ των μελών μικρών ομάδων που όσο μεγαλύτερη είναι, τόσο ισχυροποιείται η δυναμική της ομάδας αλλά και η πίεση για συμφωνία μεταξύ των μελών. Ζητήματα όπως το ιδεολογικό υπόβαθρο, οι πρακτικές, καθώς και το τι αξίζει να θυσιαστεί για τους σκοπούς της ομάδας αποκτούν ιδιαίτερη σημασία υπό το πρίσμα της συμφωνίας της ομάδας. Ωστόσο όταν η ομάδα περάσει τα όρια της νομιμότητας, η παρανομία φέρνει τα μέλη αντιμέτωπα με την απομόνωση και την απειλή. Αυτά τα χαρακτηριστικά όμως ενισχύουν την συνοχή και κατά συνέπεια τη δυναμική της ομάδας.

- Ριζοσπαστικοποίηση ομάδας υπό τον ανταγωνισμό για την ίδια βάση στήριξης. Οι ομάδες που ανταγωνίζονται για την ίδια βάση των υποστηρικτών,

τείνουν να αποκτήσουν πιο ριζοσπαστική δράση για την υποστήριξη των αιτημάτων τους. Σύμφωνα με τη θεωρία δυναμικής της ομάδας η απειλή από ομοϊδεάτες ανταγωνιστές εκλαμβάνεται σαν απειλή από κάποιο εχθρό, παράγοντας υψηλής συνοχής στα μέλη της ομάδας, με αποτέλεσμα υψηλές πιέσεις για συμμόρφωση και ισχυρές κυρώσεις εάν κάποιο μέλος αποκλίνει. Ο ανταγωνισμός ομοϊδεατών για την υποστήριξη της βάσης είναι στην ουσία ανταγωνισμός για την επιβίωση, στην οποία η βία εναντίον του εξωτερικού εχθρού συχνά συνδέεται με τη βία κατά του ομοϊδεάτη εχθρού.

- Ριζοσπαστικοποίηση ομάδας υπό τον ανταγωνισμό με την κρατική εξουσία. Αυτή η μορφή της ριζοσπαστικοποίησης αποτέλεσε επίκεντρο της έρευνας που αφορά τη θεωρία των κοινωνικών κινημάτων. Μια ομάδα με αδύναμη και ασαφή λαϊκή υποστήριξη επιτυγχάνει ικανοποιητική οργάνωση για να κάνει μια δημόσια εμφάνιση διαμαρτυρίας. Η κρατική εξουσία ασκεί βία για να ακυρώσει την ομάδα, συχνά με τη μορφή της αδιάκριτης βίας ή κάποια κατάργηση των πολιτικών ή ανθρώπινων δικαιωμάτων. Συχνά ωστόσο το αποτέλεσμα είναι να αυξηθεί η συμπάθεια προς τα θύματα της κρατικής καταστολής και να ενταθεί η κινητοποίηση των υποστηρικτών της ομάδας. Η δυναμική αυτή θεωρείται πως αργότερα μπορεί να σχετίζεται με την μαζική ριζοσπαστικοποίηση.
- Ριζοσπαστικοποίηση ομάδας μετά από συμπύκνωση. Η ομάδα συμπυκνώνεται καθώς περνάει στην παρανομία εξαιτίας κάποιων μελών που αποθαρρύνονται και αποχωρούν ενώ τα μέλη που συνεχίζουν αυξάνουν την δέσμευσή τους απέναντι στην ομάδα κλιμακώνοντας τη δράση τους κατά του κράτους. Η ριζοσπαστικοποίηση μέσω της συμπύκνωσης εξαρτάται από την ένταση των συναισθηματικών δεσμών μεταξύ των ατόμων και ιδιαίτερα από τους δεσμούς με τα άτομα που έχουν υποφέρει από την σκληρή αντίδραση του κράτους.
- Ριζοσπαστικοποίηση ομάδας υπό εσωτερικό ανταγωνισμό. Ο εσωτερικός ανταγωνισμός για το κύρος μπορεί να προκαλέσει έντονη διαμάχη στο εσωτερικό της οργάνωσης. Συχνά οι προσωπικές ή πολιτικές διαφορές στην ομάδα μπορεί να οδηγήσουν σε προσωπικές έχθρες που με τη σειρά τους επιφέρουν αποσχίσεις μελών της οργάνωσης και δημιουργία νέας φράξιας.
- Μαζική ριζοσπαστικοποίηση από τη διαμάχη με μια άλλη ομάδα. Σε μικρές ομάδες, η εξωτερική απειλή οδηγεί σε αυξημένη συνοχή της ομάδας, σε αυξημένο σεβασμό προς τους ηγέτες της ομάδας, αυξημένες ποινές για τα μέλη που

αποκλίνουν, και εξιδανίκευση των κανόνων της οργάνωσης. Σε μεγαλύτερες ομάδες, η ύπαρξη συνοχής συχνά αντικαθίσταται από την ύπαρξη κάποιου άλλου ισχυρού δεσμού μεταξύ των μελών της ευρύτερης ομάδας, όπως ο πατριωτισμός, ή ο εθνικισμός ως απάντηση στην εξωτερική απειλή. Επιπλέον παρατηρείται συχνά ότι οι ομάδες σε σύγκρουση, ειδικά σε περιόδους παρατεταμένης βία, μπορούν να γίνουν ακόμα πιο ακραίες θεωρώντας ότι ο εχθρός δεν θα πρέπει πλέον να αντιμετωπίζεται ως άνθρωπος, με αποτέλεσμα να εγείρεται αυξημένη ριζοσπαστικοποίηση σε περιόδους πολέμου, ακόμα και αν τα ίδια τα μέλη της οργάνωσης δεν έχουν υπάρξει θύματα της αντίπαλης ομάδας. Αυτή η στάση δεν αφορά μόνο τρομοκρατικές ομάδες αλλά και ευρύτερες ομάδες όπως έθνη ή θρησκευτικές ομάδες που υπό συνθήκες μπορούν να επιδείξουν ανάλογο μίσος προς τις θεωρούμενες αντίπαλες ή εχθρικές ομάδες

- Μαζική ριζοσπαστικοποίηση με την δημιουργία μαρτύρων. Στην περίπτωση αυτή μέλη της ομάδας θυσιάζονται για τους σκοπούς της, γεγονός που ασκεί ισχυρή ψυχολογική πίεση στα υπόλοιπα μέλη με αποτέλεσμα την περαιτέρω ριζοσπαστικοποίηση τους

Τρόποι δράσης, μορφές και χαρακτηριστικά της Τρομοκρατίας

Οι ανασκοπήσεις των ερευνών που αφορούν τις μορφές και τα κίνητρα της τρομοκρατίας κατέδειξαν ότι υπάρχει μεγάλη ποικιλία τόσο στις προσεγγίσεις όσο και στους έννοιες που χρησιμοποιούνται. Αναμφίβολα, αυτό οφείλεται στο εύρος των συνθηκών στις οποίες συμβαίνει η τρομοκρατία. Περαιτέρω περιπλοκές προκύπτουν, καθώς η τρομοκρατία χρησιμοποιείται μερικές φορές ως το μοναδικό μέσο για την προώθηση των στόχων μιας ομάδας, ενώ άλλες ομάδες την χρησιμοποιούν ως ένα μέσο μεταξύ διαφόρων τακτικών που μπορεί να ποικίλουν ως προς τη νομιμότητα, την αιτιολόγηση και τον αντίκτυπό τους.

Μια προσπάθεια ιστορικο-κοινωνικής αποτύπωσης των μορφών της τρομοκρατίας έγινε από τον Rapoport¹⁰⁶ που διακρίνει «τέσσερα κύματα» της τρομοκρατίας με το καθένα να έχει τα δικά του χαρακτηριστικά, διαφορετικούς αποδέκτες, υποστηρικτές και συμμάχους ή τρόπο λειτουργίας. Βέβαια πριν από αυτά είχαν εμφανιστεί οργανώσεις με τρομοκρατική δράση, όπως οι Γιοι της Ελευθερίας και η Κου Κλουξ

---

¹⁰⁶ Rapoport DC. The Four Waves of Rebel Terror and September 11. Anthropoetics [Internet]. 2002 [cited 2019 May 14];VIII(1 Spring/ Summer 2002). Available from: <http://anthropoetics.ucla.edu/ap0801/terror/>

Κλαν, στις ΗΠΑ, που ωστόσο, δεν διέθεταν σύγχρονους παραλληλισμούς και αντανακλούσαν τόσο την χρονική ιδιαιτερότητα όσο και τις ιδιαιτερότητες της χώρας. Στη δεκαετία του 1880, εμφανίστηκε το «Αναρχικό Κύμα», που διήρκησε περίπου 40 χρόνια και εξαπλώθηκε γρήγορα από την Ρωσία σε άλλα μέρη της Ευρώπης, την Αμερική και την Ασία, χωρίς όμως να επιτύχει τους στόχους του. Οι επαναστάτες αυτοπροσδιορίστηκαν ως τρομοκράτες και όχι ως αντάρτες, χρησιμοποιώντας την έννοια του όρου από τη Γαλλική Επανάσταση και αναζήτησαν πολιτικούς στόχους με σκοπό την ανατροπή δημοσίων συμπεριφορών, ενώ οι τακτικές που χρησιμοποιήθηκαν ήταν σε άμεση συνάφεια τόσο με τις επικρατούσες συνθήκες όσο και με τους πολιτικούς στόχους των επαναστατών¹⁰⁷.

Στο «Αντι-Αποικιακό Κύμα», που διάρκεσε από το 1920 ως το 1960, οι επαναστάτες αναζήτησαν πολιτικούς στόχους, με προοπτική να αφυπνίσουν τις συνειδήσεις του κόσμου. Η τρομοκρατία γι' αυτούς ήταν πια στρατηγική και όχι σκοπός. Προτιμούσαν να αυτοαποκαλούνται «μαχητές της ελευθερίας» και όχι τρομοκράτες ενώ αποτέλεσαν παράγοντα στην αποικιακή διάλυση, χρησιμοποιώντας τακτικές ανταρτοπόλεμου¹⁰⁸.

Στα τέλη του 1960, ο πόλεμος του Βιετνάμ δημιούργησε τις ψυχολογικές προϋποθέσεις για το τρίτο κύμα. Πολλές ριζοσπαστικές ομάδες στον αναπτυσσόμενο κόσμο ανέλαβαν την υπεράσπιση των καταπιεζόμενων μαζών του Τρίτου Κόσμου από τους Δυτικούς (πολλές φορές με την στήριξη της Σοβιετικής Ρωσίας), με αποτέλεσμα την εμφάνιση του «Νέου Αριστερού Κύματος». Η τακτική του κύματος αυτού, με αεροπειρατείες, ένοπλες και βομβιστικές επιθέσεις σε ξένες πρεσβείες, απαγωγές αλλά και ληστείες τραπεζών αναβίωσε τον όρο «διεθνής τρομοκρατία» καθώς οι τρομοκρατικοί στόχοι επιλέγονταν σε διεθνές επίπεδο. Το κύμα αυτό άρχισε να υποχωρεί τη δεκαετία του 1980¹⁰⁹.

Το «Θρησκευτικό Κύμα» ξεκίνησε την ίδια δεκαετία. Στα προηγούμενα κύματα, η θρησκευτική ταυτότητα ήταν πάντα σημαντική, αλλά σε αυτό το κύμα απέκτησε μια πολύ διαφορετική σημασία, καθώς πρόσφερε τις δικαιολογίες και την οργάνωση, για την νέα Παγκόσμια Τάξη. Το Ισλάμ αποτέλεσε την σημαντικότερη θρησκεία στο κύμα αυτό, χωρίς όμως να παραγνωρίζεται η συμβολή και των άλλων θρησκευτικών δογμάτων στην εμφάνιση του τέταρτου αυτού κύματος. Οι δολοφονίες και η απαγωγή

---

¹⁰⁷ Rapoport DC. The Four Waves of Rebel Terror and September 11. Anthropoetics [Internet]. 2002 [cited 2019 May 14];VIII(1 Spring/ Summer 2002). Available from:

<http://anthropoetics.ucla.edu/ap0801/terror/>

¹⁰⁸ Ο. π.

¹⁰⁹ Ο. π.

ομήρων, χαρακτηριστικά του τρίτου κύματος συνεχίστηκαν αλλά οι βομβιστικές επιθέσεις αυτοκτονίας για την δημιουργία μαρτύρων και οι μαζικές επιθέσεις εναντίον στρατιωτικών και κυβερνητικών στόχων ήταν τα κύρια χαρακτηριστικά της περιόδου αυτής. Το τέταρτο κύμα ανέδειξε μια οργάνωση με κίνητρα και μεθόδους στρατολόγησης μοναδικά στην ιστορία της τρομοκρατίας, τη Αλ Κάιντα, που επεδίωξε και συνεχίζει να επιδιώκει την δημιουργία ενός ενιαίου ισλαμικού κράτους για όλους τους μουσουλμάνους, υπό την καθοδήγηση του Ισλαμικού Νόμου. Η Αλ Κάιντα δεν πέτυχε κανέναν από τους σκοπούς της, αλλά με τη επιτυχημένη μαζική επίθεσή της στους Δίδυμους Πύργους της Νέας Υόρκης, το 2001, πυροδότησε την έναρξη του Πολέμου κατά της Τρομοκρατίας παγκοσμίως¹¹⁰.

Ο Löckinger¹¹¹ στην μελέτη του Terrorismus, Terrorismusabwehr, Terrorismusbekämpfung κατέγραψε και τυποποίησε τους τρόπους δράσης, τις μορφές και τα κίνητρα της τρομοκρατίας.

Σύμφωνα με την μελέτη αυτή υπάρχουν εννέα κύριοι τρόποι τρομοκρατικής δράσης.

- ◆ Εμπρησμός. Η εσκεμμένη τρομοκρατική πρόκληση πυρκαγιάς που συνήθως προκαλεί οικονομικές ζημιές και/ή απώλειες ζωών χρησιμοποιείται κυρίως από άτομα ή τρομοκρατικές ομάδες Ειδικού Ενδιαφέροντος. Παρουσιάζει πλεονεκτήματα ως προς το γεγονός ότι είναι χαμηλού κινδύνου για τον τραυματισμό του δράστη, χρειάζεται μικρή ή καθόλου εμπειρία, η προμήθεια των υλικών δεν έχει κόστος και είναι εύκολη η απόκτηση και αποθήκευση τους.
- ◆ Δολοφονία. Η εκ προθέσεως τρομοκρατική δολοφονία ή απόπειρα δολοφονίας αφορά συγκεκριμένο θύμα ή ομάδα θυμάτων και διαπράττονται για λόγους που σχετίζονται με τη δημόσια εικόνα τους με πολιτικό σκοπό. Οι τρομοκρατικές δολοφονίες προσελκύουν την προσοχή των ΜΜΕ, ειδικότερα αν το θύμα είναι

---

¹¹⁰ Rapoport DC. The Four Waves of Rebel Terror and September 11. Anthropoetics [Internet]. 2002 [cited 2019 May 14];VIII(1 Spring/ Summer 2002). Available from: <http://anthropoetics.ucla.edu/ap0801/terror/>

¹¹¹ Löckinger G. Terrorismus, Terrorismusabwehr, Terrorismusbekämpfung : Einführung in das Fachgebiet, Methodik und Ergebnis einer Terminologearbeit in den Sprachen Englisch und Deutsch [Internet]. Wien: Landesverteidigungsakad; 2006 [cited 2019 May 29]. σελ.44-51. Available from: http://www.bmlv.gv.at/pdf_pool/publikationen/05_ttt_01_ttt.pdf

δημόσιο πρόσωπο ή μέλος κάποιου Οργανισμού και έχει ως στόχο την πρόκληση ισχυρού ψυχολογικού αποτελέσματος στην κοινή γνώμη.

- ◆ Βομβιστική επίθεση. Οποιαδήποτε χρήση εκρηκτικών μέσων με σκοπό την πρόκληση ζημιών ή καταστροφών ιδιωτικής ή δημόσιας περιουσίας ή/και του τραυματισμού ή της δολοφονίας ατόμων τόσο σε εγχώριο όσο και σε διεθνές επίπεδο (εξαιρουμένης της κατάστασης πολέμου ανάμεσα σε δυο χώρες). Αποτελεί την πιο συνηθισμένη τρομοκρατική πρακτική καθώς είναι εύκολη η προμήθεια εκρηκτικών υλών και η κατασκευή εκρηκτικών μηχανισμών, υπάρχουν πολλοί τρόποι πρόκλησης έκρηξης των μηχανισμών, ακριβής επιλογή του στόχου και του χρόνου έκρηξης, ιδιαίτερα μεγάλη δημοσιότητα από τα ΜΜΕ, ιδίως αν ο στόχος είναι ιδιαίτερου συμβολισμού, για την εκτέλεση της απαιτούνται πολύ λίγα άτομα με πολύ μικρές πιθανότητες να συλληφθούν επ' αυτοφώρω.
- ◆ Τρομοκρατική επίθεση σε κτηριακές εγκαταστάσεις. Αποτελεί την δεύτερη συνηθέστερη τρομοκρατική πρακτική μετά την βομβιστική επίθεση καθώς αποκτά μεγάλη δημοσιότητα και στόχος της είναι τόσο να φανεί ότι το καθεστώς είναι ανίκανο να διαφυλάξει κρίσιμες εγκαταστάσεις όσο και η αρπαγή χρημάτων ή όπλων.
- ◆ Πειρατεία. Αφορά κάθε τρομοκρατική πράξη βίας ή αιχμαλώτισης ή απόσπασης ενός χερσαίου οχήματος, αεροσκάφους ή θαλάσσιου μέσου μεταφοράς. Με την βίαιη και παράνομη κατάληψη του μέσου, οι τρομοκράτες στοχεύουν στην δημοσιότητα και αποσκοπούν στην ικανοποίηση των αιτημάτων τους (την απελευθέρωση τρομοκρατών, την απόσπαση λύτρων ή ικανοποίηση άλλων πολιτικών αιτημάτων). Η αεροπειρατεία ως τρομοκρατική πράξη σηματοδότησε, στα τέλη της δεκαετίας του 60, την απαρχή της περιόδου της Νέας Τρομοκρατίας. Μετά τα γεγονότα της 11/9/2001 η τρομοκρατική πράξη της αεροπειρατείας έλαβε νέες διαστάσεις, καθώς 3000 άνθρωποι έχασαν την ζωή τους σε παγκόσμια τηλεοπτική μετάδοση με αποτέλεσμα την έναρξη του Πολέμου εναντίον της Τρομοκρατίας.
- ◆ Ψευδής Συναγερμός (Hoax). Αποτελεί μια ιδιαίτερη μορφή τρομοκρατικής πράξης καθώς, σε αντίθεση με τις άλλες μορφές, δεν υπάρχει πραγματική απειλή. Γίνεται συνήθως από τηλεφώνου, γεγονός που εξασφαλίζει την

ανωνυμία των τρομοκρατών και προκαλεί μεγάλη κινητοποίηση των αρχών ασφαλείας και αναστάτωση του πληθυσμού.

- ◆ Ομηρία. Η παράνομη κατακράτηση ανθρώπων αποτελεί επίσης μια μορφή τρομοκρατικής πράξης υψηλού κινδύνου που προσελκύει την μεγάλη προσοχή του κοινού ενδιαφέροντος. Είναι μια πράξη που αμφισβητεί την κρατική εξουσία καθώς η επιλογή των ομήρων είναι συνήθως τυχαία με αποτέλεσμα τον εκβιασμό του κρατικού μηχανισμού. Για τις αρχές ασφαλείας η ομηρία ανθρώπων αποτελεί μια ιδιαίτερα δύσκολη κατάσταση καθώς από τη μια πρέπει να συλλάβει τους δράστες και από την άλλη να προστατεύσει τις ζωές των ομήρων. Η ομηρία ως κατάσταση εμπεριέχεται και στις πράξεις πειρατείας.
- ◆ Απαγωγή. Η απαγωγή προσώπων μοιάζει με την κατάσταση ομηρίας αλλά διαφέρει ως προς το γεγονός ότι δεν είναι γνωστός ο τόπος κράτησης και το θύμα είναι συνήθως δημόσιο πρόσωπο. Αν και προσελκύει αρχικά την προσοχή του κοινού, στην συνέχεια αυτό το ενδιαφέρον μειώνεται. Θεωρείται τρομοκρατική πράξη μικρότερου κινδύνου από την ομηρία και απαιτεί καλύτερη προετοιμασία και οργάνωση.
- ◆ Δολιοφθορά. Η δολιοφθορά περιλαμβάνει στοχευμένες τρομοκρατικές πράξεις που αποβλέπουν στην πρόκληση καταστροφών ή ζημιών ζωτικών δημόσιων ή ιδιωτικών εγκαταστάσεων, όπως οι βασικές μεταφορικές συνδέσεις ή οι εγκαταστάσεις παροχής ισχύος

Η δημοσίευση στην έρευνα αυτή μιας αναπαράστασης των εκδηλώσεων της τρομοκρατίας, με την μορφή ενός τυπολογικού σχεδίου-δένδρου, παρέχει με χρήσιμο τρόπο μια γραφική απεικόνιση των διαφορετικών τρόπων με τους οποίους μπορεί να εξεταστεί η τρομοκρατία

G. Löckinger, *Terrorismus, Terrorismusabwehr, Terrorismusbekämpfung*. Vienna: Ministry of Defence, 2005

Σύμφωνα με την παραπάνω τυποποίηση η τρομοκρατία κατηγοριοποιείται βάσει: των εμπλεκόμενων παραγόντων, των πρακτικών και των μεθόδων, των κινήτρων και της γεωγραφίας, γεγονός που θα μας βοηθήσει στην εν συντομία αναφορά στις επιμέρους μορφές της.

A. Εμπλεκόμενοι Παράγοντες

Κρατική Τρομοκρατία

Θεωρείται ως πλέον επικίνδυνη μορφή τρομοκρατίας και πλέον επικίνδυνη μορφή τρομοκρατίας και αφορά κυρίως ολοκληρωτικά και δικτατορικά καθεστώτα. Εμφανίζεται με την χρήση αυθαίρετης βίας (βασανιστήρια, εξαφανίσεις πολιτών, απαγωγές κλπ) η οποία ασκείται από κρατικά ή παρακρατικά όργανα ή ομάδες, στα όρια του ίδιου του κράτους, επί των πολιτών του, με στόχο κυρίως την εξόντωση των πολιτικών του αντιπάλων ή ως πρόσχημα για τη σκλήρυνση της στάσης των κρατικών παραγόντων απέναντι στις ατομικές ελευθερίες των πολιτών¹¹².

Χαρακτηριστικό της κρατικής τρομοκρατίας είναι η χρήση του κράτους δικαίου, που αποτελεί θεμέλιο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ως μέσου τρομοκράτησης των πολιτικών αντιπάλων του καθεστώτος με αποτέλεσμα την προσηματική νομιμοποίηση της¹¹³.

Τρομοκρατία υποστηριζόμενη από το Κράτος

Η τρομοκρατία που οργανώνεται, χρηματοδοτείται και υποθάλπεται από ένα κράτος εναντίον κάποιου άλλου, του οποίου το κυβερνητικό σχήμα επιδιώκεται να ανατραπεί ή να πιεσθεί προς ορισμένες κατευθύνσεις. Η κυβερνητική υποστήριξη μη κρατικών, εθνικών ή διεθνών δρώντων, τρομοκρατικών οργανώσεων είναι χωρίς αμφιβολία μια πολιτική, που μπορεί να έχει αξιοσημείωτες διεθνείς και εγχώριες επιπτώσεις. Η υποστήριξη (άμεση ή έμμεση) περιλαμβάνει διάφορα μέτρα βοήθειας, όπως της ιδεολογικής ενθάρρυνσης, της παροχής ασφαλούς καταφύγιου, της οικονομικής

---

¹¹² Μπίζας Γ. ΑΣΥΜΜΕΤΡΕΣ ΑΠΕΙΛΕΣ: ΟΙ ΝΕΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΑΠΕΙΛΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΥΠΟ ΤΟ ΠΡΙΣΜΑ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ. ΜΕΤΡΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΟΥΣ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥΣ [Internet] [Διπλωματική Εργασία]. [ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΔΕΣ Πανεπιστήμιο Μακεδονία Θεσσαλονίκη]; 2014 [cited 2019 May 14]. σελ.37. Available from: <https://dspace.lib.uom.gr/bitstream/2159/17054/3/BizasGrigoriosMsc2014.pdf>

¹¹³ Löckinger G. Terrorismus, Terrorismusabwehr, Terrorismusbekämpfung : Einführung in das Fachgebiet, Methodik und Ergebnis einer Terminologiearbeit in den Sprachen Englisch und Deutsch [Internet]. Wien: Landesverteidigungsakad; 2006 [cited 2019 Dec 29]. σελ.36-37. Available from: http://www.bmlv.gv.at/pdf_pool/publikationen/05_ttt_01_ttt.pdf

βοήθειας και υλικής υποστήριξης, της εκπαίδευσης, της πληροφόρησης και γνώσης, της τεχνικής βοήθειας αλλά και της διπλωματικής κάλυψης¹¹⁴.

Η μορφή αυτή ασκείται εναντίον εχθρικού κράτους και επιδιώκει την μυστικότητα και την άρνηση της συνεργασίας μεταξύ των τρομοκρατών και του κράτους-χορηγού¹¹⁵.

Επαναστατική Τρομοκρατία

Θεωρείται μορφή μη κρατικής, πολιτικής ριζοσπαστικής συμπεριφοράς από ομάδες που έχουν ως στόχο την κατάληψη της πολιτικής εξουσίας από εδραιωμένα καθεστώτα, τόσο εγχώρια όσο και παγκόσμια, με σκοπό την πρόκληση θεμελιωδών πολιτικών και κοινωνικών αλλαγών. Διαμορφώνεται από τα γενικευμένα αισθήματα αποκλεισμού και περιθωριοποίησης των ατόμων και των ομάδων που οφείλονται στην ευρεία και βαθιά κοινωνική και οικονομική εξάρθρωση εξαιτίας της παγκοσμιοποίησης και της ταχείας τεχνολογικής εξέλιξης. Οι τρομοκρατικές ενέργειες της επαναστατικής τρομοκρατίας λειτουργούν, κατά κύριο λόγο, νομιμοποιητικά σε σχέση με τον σκοπό της και συμβαίνουν σε ακανόνιστες χρονικές στιγμές που εξαρτώνται από τις τοπικές και παγκόσμιες περιρρέουσες συνθήκες¹¹⁶.

B. Μέσα και Μέθοδοι

Αυτοκτονική Τρομοκρατία

Για την χρήση της μεθόδου αυτής, η τρομοκρατική οργάνωση πρέπει να διέπεται από την απαραίτητη πολιτική/θρησκευτική κουλτούρα ενώ οι πιέσεις και υποστήριξη της κοινωνίας μπορούν να επηρεάσουν την λήψη της απόφασης. Η στρατηγική αυτή εφαρμόζεται όταν διαπιστώνεται η ύπαρξη στρατηγικών πλεονεκτημάτων, η σοβαρή αδυναμία της οργάνωσης να χρησιμοποιήσει άλλες πιο συμβατικές μορφές

---

¹¹⁴ Βαγγέλης Γ. Τρομοκρατία και όπλα μαζικής καταστροφής [Internet] [Διπλωματική Εργασία]. Unipi.gr. [ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΙΣ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ]: Πανεπιστήμιο Πειραιώς; 2015 [cited 2019 May 14]. σελ 34-35. Available from: <http://dione.lib.unipi.gr/xmlui/handle/unipi/8686>

¹¹⁵ Löckinger G. Terrorismus, Terrorismusabwehr, Terrorismusbekämpfung : Einführung in das Fachgebiet, Methodik und Ergebnis einer Terminologearbeit in den Sprachen Englisch und Deutsch [Internet]. Wien: Landesverteidigungsakad; 2006 [cited 2019 May 29]. σελ. 37. Available from: http://www.bmlv.gv.at/pdf_pool/publikationen/05_ttt_01_ttt.pdf

¹¹⁶ Coolsaet R. Cycles of Revolutionary Terrorism. In: Coolsaet R, editor. Jihadi terrorism and the radicalisation challenge : European and American experiences [Internet]. Farnham, Surrey ; Burlington, Vt: Ashgate; 2011 [cited 2019 May 14]. p. 123,133. Available from: <https://biblio.ugent.be/publication/2093059>

τρομοκρατίας και η ύπαρξη δεξαμενής εθελοντών που με τον τρόπο της ασκεί πίεση για την λήψη της απόφασης. Οι παραπάνω παράγοντες, σε συνδυασμό με την ψυχολογία/προσωπικότητα του βομβιστή, την μεγάλη δημοσιότητα και τις οικονομικές, κοινωνικές αλλά και προσωπικές ανταμοιβές αποτελούν τα κίνητρα αυτής της μορφής τρομοκρατίας¹¹⁷.

Κυβερνοτρομοκρατία

Συνίσταται στην χρήση των ηλεκτρονικών υπολογιστών ως όπλων ή ως στόχων, από διεθνείς ή μη ομάδες ή από μυστικούς πράκτορες, με πολιτικά κίνητρα και τελικό σκοπό την απειλή ή πρόκληση βίας, προκειμένου να επηρεαστεί η κοινή γνώμη ή οι πολιτικές αποφάσεις μίας κυβέρνησης¹¹⁸. Η Κυβερνοτρομοκρατία φέρει χαρακτηριστικά τα οποία την καθιστούν ακόμη πιο επικίνδυνη και δυσχερώς προσδιορίσιμη απειλή, από τις άλλες μορφές τρομοκρατίας καθώς δεν προϋποθέτει την φυσική υπόσταση και παρουσία του δράστη, αφορά επιθέσεις όπου η ταχύτητα, η δυναμική και η μαζικότητα τους μπορούν να λάβουν απροσδιόριστες και απρόβλεπτες διαστάσεις, αποτελεί μία οικονομική λύση, προσφέρει ανωνυμία, ο αριθμός και η ποικιλία των δυνητικών στόχων είναι τεράστιος, δεν έχει τοπικούς και χρονικούς περιορισμούς και έχει πρόσβαση σε πληθώρα πληροφοριών¹¹⁹.

ΠPBX-Τρομοκρατία

Η απειλή που εκδηλώνεται από την ΠPBX-Τρομοκρατία θεωρείται αποτέλεσμα πολιτικών, ιδεολογικών, κοινωνικών, οικονομικών και τεχνολογικών παραγόντων. Τα ΠPBX-όπλα αποτελούν όπλα επιλογής για τους τρομοκράτες καθώς δύσκολα εντοπίζονται και περιορίζονται, είναι δυνητικά πολύ θανατηφόρα, αποτελούν μέσα

---

¹¹⁷ Bruce G. Intrinsic and External Factors and Influences on the Motivation of Suicide Attackers. Robertson A, editor. Jmvh.org [Internet]. 2012 [cited 2019 Oct 30]; Volume 21(No. 3). Available from: <https://jmvh.org/article/motivation-of-suicide-attackers/>

¹¹⁸ Wilson C. Computer Attack and Cyberterrorism: Vulnerabilities and Policy Issues for Congress [Internet]. CRS Report for Congress; 2005 [cited 2019 May 14] σελ. 7. Available from: <https://apps.dtic.mil/dtic/tr/fulltext/u2/a444799.pdf>

¹¹⁹ Βουλκίδης Κ. “Κυβερνοτρομοκρατία : εννοιολογική προσέγγιση μίας πραγματικής απειλής” [Internet] [Διπλωματική Εργασία]. [ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ ΝΟΜΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΤΟΜΕΑΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ, ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑΣ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ]; 2018 [cited 2019 May 29]. σελ. 38-39,50. Available from: <http://ikee.lib.auth.gr/record/302021/files/GRI-2019-23303.pdf>

προσέλκυσης της προσοχής από τα ΜΜΕ, σπέρνουν σίγουρα μεγάλο πανικό στον άμαχο πληθυσμό, έχουν την δυνατότητα να προκαλέσουν, σε άλλοτε άλλους χρόνους, σοβαρές συνέπειες και παράπλευρες οικονομικές ζημίες καθώς αφορούν την υγεία των πολιτών και αποτελούν ισχυρό μέσο πίεσης ή και εκβιασμού των κυβερνήσεων αφού προσφέρουν στους τρομοκράτες, προσωρινά τουλάχιστον, μεγάλη διαπραγματευτική ισχύ. Οι ΠΡΒΧ επιθέσεις μπορούν να απευθύνονται τόσο εναντίον μεγάλων μαζών όσο και εναντίον στοχευμένων προσώπων, να αποτελούν στοιχείο κρατικής ή μη κρατικής τρομοκρατίας και να διενεργούνται τόσο από τρομοκρατικές ομάδες όσο και από μεμονωμένους τρομοκράτες (lone wolf). Τέλος το Διαδίκτυο αποτελεί άλλο ένα μέσο διευκόλυνσης της ΠΡΒΧ-Τρομοκρατίας καθώς πέραν της προπαγάνδας και της στρατολόγησης τρομοκρατών, παρέχει πρόσβαση σε πληροφορίες, εξοπλισμό και υλικά¹²⁰.

α) Πυρηνική Τρομοκρατία

Η μορφή αυτή της τρομοκρατίας θεωρείται σχεδόν ουτοπική αφού από τη μία απαιτείται άριστη γνώση πυρηνικής φυσικής και προστασίας από την ακτινοβολία ενώ από την άλλη η δράση στον τομέα αυτό είναι εξαιρετικά δύσκολο να σχεδιαστεί και να πραγματοποιηθεί καθώς τα πυρηνικά υλικά είναι προστατευμένα σε πολύ καλά φυλασσόμενες κρατικές εγκαταστάσεις. Περισσότερο πιθανή θεωρείται η δυνατότητα δολιοφθοράς πυρηνικών εργοστασίων ή εγκαταστάσεων αλλά εφόσον υπάρχουν περισσότερες δυνατότητες δράσης και αποτελέσματος στις υπόλοιπες μορφές τρομοκρατίας, αυτή προς το παρόν θεωρείται απίθανη (Löckinger 2005, σελ. 39)¹²¹

β) Βιοτρομοκρατία

Η εκ προθέσεως απελευθέρωση ή διάχυση βιολογικών παραγόντων με σκοπό την τρομοκρατία. Η Βιοτρομοκρατία είναι ελκυστική στους τρομοκράτες, γιατί ορισμένοι βιολογικοί παράγοντες είναι σχετικά εύκολο και όχι ιδιαίτερα δαπανηρό να αποκτηθούν, μπορούν να διαδοθούν και να προκαλέσουν εκτεταμένες φυσικές ζημίες και θανάτους αλλά και πανικό και φόβο στις κοινωνίες. Η παρασκευή και η χρήση ενός βιολογικού όπλου απαιτεί σχετικές γνώσεις, τεχνολογικές εγκαταστάσεις και

---

¹²⁰ Su F, Anthony I, editors. Reassessing CBRN Threats in a Changing Global Environment [Internet]. www.sipri.org. Solna, Sweden: SIPRI; 2019 Jun [cited 2019 May 14]. σελ. 9-10,13. Available from: https://www.sipri.org/sites/default/files/2019-06/1906_cbrn_threats_su_anthony_0.pdf

¹²¹ Löckinger G. Terrorismus, Terrorismusabwehr, Terrorismusbekämpfung : Einführung in das Fachgebiet, Methodik und Ergebnis einer Terminologiearbeit in den Sprachen Englisch und Deutsch [Internet]. Wien: Landesverteidigungsakad; 2006 [cited 2019 May 29]. σελ.39. Available from: http://www.bmlv.gv.at/pdf_pool/publikationen/05_ttt_01_ttt.pdf

εξοπλισμό καθώς και πρόσβαση στις κατάλληλες πρώτες ύλες, σε αρκετές από τις οποίες υπάρχουν περιορισμοί στην χρήση και διακίνηση όπως και στα συμβατικά όπλα. Μια βιοτρομοκρατική επίθεση με χρήση βιολογικών παραγόντων έχει μικρή πιθανότητα να συμβεί όμως οι καταστροφικές συνέπειες της ξεπερνούν συνήθως αυτές των συμβατικών όπλων¹²².

γ)Χημική Τρομοκρατία

Η τρομοκρατία με χρήση στρατιωτικών ή βιομηχανικών χημικών παραγόντων (δηλητηριώδη αέρια, υγρά ή στερεά) που έχουν τοξικές επιδράσεις στους ανθρώπους, ζώα ή φυτά.

Επειδή η σύνθεση στρατιωτικών χημικών παραγόντων, που είναι πολύ περισσότερο θανατηφόροι, συνεπάγεται σημαντικά τεχνικά εμπόδια και εγκυμονεί κινδύνους, η απόκτηση βιομηχανικών χημικών παραγόντων είναι περισσότερο εφικτή καθώς η διευκολύνεται από το γεγονός ότι οι επικίνδυνοι χημικοί παράγοντες είναι ευρύτατα διαδεδομένοι στην σύγχρονη βιομηχανική κοινωνία με αποτέλεσμα να είναι πιο προσιτοί για τρομοκρατική χρήση. Εντούτοις και οι βιομηχανικοί παράγοντες μπορούν να προκαλέσουν σημαντικές απώλειες αν απελευθερωθούν σε κλειστούς χώρους ή στην ύπαιθρο με τις κατάλληλες ατμοσφαιρικές συνθήκες ¹²³.

Γ. Κίνητρα

Θρησκευτική Τρομοκρατία

Η θρησκευτική τρομοκρατία έχει αναχθεί σε ένα από τα πρωτεύοντα ζητήματα ασφαλείας, ιδιαίτερα μετά το τρομοκρατικό χτύπημα της 11η Σεπτεμβρίου και έχει ως βάση της τον θρησκευτικό φονταμενταλισμό¹²⁴, που στην εποχή μας εκφράζεται μέσω της ισλαμικής μορφής του, και χρησιμοποιείται ως μέσο εξάπλωσης φόβου και σκληρής τρομοκρατίας. Ο ισλαμικός εξτρεμισμός δεν στερείται ιδεολογικού

---

¹²² Βασιλειάδης Γ. ΤΟΞΙΝΕΣ ΠΟΥ ΣΥΝΔΕΟΝΤΑΙ ΜΕ ΒΙΟΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑ ΜΕΘΟΔΟΙ ΑΝΙΧΝΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΙ ΔΡΑΣΗΣ [Internet] [ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΑΤΡΙΒΗ]. [ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ ΤΜΗΜΑ ΒΙΟΧΗΜΕΙΑΣ ΚΑΙ ΒΙΟΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΤΟΞΙΚΟΛΟΓΙΑΣ]; 2017 [cited 2019 Jun 14]. σελ. 10–12. Available from:

<http://ir.lib.uth.gr/bitstream/handle/11615/47269/16979.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

¹²³ Tucker B. Chemical Terrorism: Assessing Threats and Responses. In: High-impact terrorism : proceedings of a Russian-American workshop [Internet]. Washington, D.C.: National Academy Press; 2002 [cited 2019 Dec 14]. σελ. 117. Available from: <https://www.nap.edu/read/10301/chapter/15#117>

¹²⁴ Ο θρησκευτικός φονταμενταλισμός είναι η στενή και κατά γράμμα τήρηση των γραφών και χαρακτηρίζεται από μια πολύ μεγάλη ακαμψία όσον αφορά το πώς διαβάζονται και ερμηνεύονται οι νόμοι και οι κανόνες μιας συγκεκριμένης θρησκείας. Βασικά χαρακτηριστικά θεωρούνται η επιστροφή και η τυπολατρική εμμονή στην παράδοση, η δυναμική απαίτηση για κάθαρση και αποκατάσταση καθώς και η πεποίθηση ότι αποτελεί ένα είδος κριτή, χαρακτηριστικά τα οποία οδηγούν τους υποστηρικτές του φονταμενταλισμού στην υιοθέτηση, αρκετά συχνά, βίαιων αντιδράσεων και συμπεριφορών. Διαθέτει κοινωνικά χαρακτηριστικά και αφορά κυρίως τον Χριστιανισμό, το Ισλάμ και τον Ιουδαϊσμό

υποβάθρου, αγγίζει τα όρια του θρησκευτικού παραληρήματος και επιδίδεται σε πολύνεκρες τρομοκρατικές πράξεις¹²⁵.

Κύρια χαρακτηριστικά της είναι η διεθνοποιημένη τρομοκρατία, η αποκεντρωμένη δράση των μελών της καθώς η δράση των οργανώσεων δεν στηρίζεται αποκλειστικά σε ένα μόνο πρόσωπο, αλλά σε πράκτορες που βρίσκονται σε διάφορες χώρες του κόσμου, η χρήση πυκνών τρομοκρατικών δικτύων, η εμφάνιση των Μοναχικών Λύκων¹²⁶, η χρήση του ιερού πολέμου (Τζιχάντ), η απόλυτη ρητορική κατά της Δύσης και όσων θεωρείται ότι συνεργάζονται μαζί της, καλώντας σε ολοκληρωτικό πόλεμο από όποια θέση, η ηρωοποίηση της ακρότητας και την θηριοδία ως μορφής «μαρτυρίου», η με κάθε τρόπο διάδοση της προπαγάνδας, η ύπαρξη αλλοδαπών μαχητών που θεωρούνται ως η κυρίαρχη απειλή για την Ευρωπαϊκή ασφάλεια, η χρηματοδότηση του από κράτη-ευεργέτες και την ισλαμική κοινότητα ^{127,128}

Ναρκο-Τρομοκρατία

Η Ναρκο-Τρομοκρατία αποτελεί μέρος ενός παράνομου συνόλου ναρκωτικών, βίας και εξουσίας, όπου το παράνομο εμπόριο ναρκωτικών και η παράνομη άσκηση της εξουσίας έχουν συσσωρευτεί κατά τρόπο που να απειλούν την δημοκρατία και το κράτος δικαίου. Οι δράσεις της αφορούν τόσο τις συμμορίες ναρκωτικών που χρησιμοποιούν τρομοκρατικές μεθόδους για να προστατεύσουν τις παράνομες δραστηριότητές τους όσο και την συμμετοχή τρομοκρατικών ομάδων και οργανωμένων κρατών, στη διακίνηση ναρκωτικών, με σκοπό την προώθηση των στόχων τους. Οι επιπτώσεις της Ναρκο-Τρομοκρατίας είναι πολλαπλές και

---

¹²⁵ Ζαγοριανός Δ. ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΣ ΦΟΝΤΑΜΕΝΤΑΛΙΣΜΟΣ & ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑ [Internet] [Διπλωματική Εργασία]. [Πανεπιστήμιο Πειραιώς Τμήμα: ΠΜΣ Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών]; [cited 2019 Jun 14]. σελ. 26–27. Available from: http://dione.lib.unipi.gr/xmlui/bitstream/handle/unipi/11802/Zagorianakos_16007.pdf?sequence=1&isAllowed=y

¹²⁶ Μεμονωμένα άτομα ή ολιγομελείς πυρήνες που χωρίς εμφανή κεντρική κατεύθυνση ή κάποια συνεννόηση, προβαίνουν σε τρομοκρατικές ενέργειες με άμεσο στόχο την πρόκληση όσο το δυνατόν μεγαλύτερου αριθμού θυμάτων.

¹²⁷ Λάλος Δ. Διεθνής Πολιτική και «Θρησκευτική» Τρομοκρατία. Η περίπτωση της Γαλλίας (2015-2018) [Internet] [Διπλωματική Εργασία]. [ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ, ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ, ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ & ΤΕΧΝΩΝ ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΠΟΥΔΕΣ ΜΕ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ ΚΑΙ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑ]; 2019 [cited 2019 Jun 14]. σελ. 65. Available from: <https://dspace.lib.uom.gr/bitstream/2159/23033/1/LalosDimitriosMsc2019.pdf>

¹²⁸ Ζαγοριανός Δ. ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΣ ΦΟΝΤΑΜΕΝΤΑΛΙΣΜΟΣ & ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑ [Internet] [Διπλωματική Εργασία]. [Πανεπιστήμιο Πειραιώς Τμήμα: ΠΜΣ Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών]; [cited 2019 Jun 14]. σελ. 9,55,59,75. Available from: http://dione.lib.unipi.gr/xmlui/bitstream/handle/unipi/11802/Zagorianakos_16007.pdf?sequence=1&isAllowed=y

εκτεταμένες: αυξημένη παραγωγή ναρκωτικών, εξάπλωση των ναρκωτικών, αύξηση της εγκληματικής δραστηριότητας που προέρχεται από τα ναρκωτικά, απειλές κατά του κράτους δικαίου, της δημόσιας ασφάλειας και της δημόσιας υγείας, νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, διάβρωση της νόμιμης οικονομίας και χρηματοδότηση της τρομοκρατίας. Η Ναρκο-Τρομοκρατία αποτελεί ένα ακόμη βήμα στην ανάπτυξη του οργανωμένου του οργανωμένου εγκλήματος καθώς ξεπερνά τα παραδοσιακά καρτέλ ναρκωτικών εξαιτίας της παραστρατιωτικής ισχύος και της αυτονομίας που διαθέτει ενώ επηρεάζει σε μεγάλο βαθμό, εξαιτίας της οικονομικής πολιτικής και παραστρατιωτικής ισχύος της, την πολιτική, οικονομική και κοινωνική ζωή ολοκλήρων κρατών (Αφγανιστάν, Κολομβία)¹²⁹.

Πολιτική Τρομοκρατία

Μέσω της Πολιτικής Τρομοκρατίας, οι δράστες θέλουν να ενισχύσουν, να αποδυναμώσουν, να αποδιοργανώσουν ή να μεταβάλλουν την πολιτική κατεύθυνση ενός πολιτικού συστήματος ή κάποιας πτυχής της τρέχουσας πολιτικής προς την επιθυμητή κατεύθυνση. Κατά συνέπεια, αυτός ο γενικός όρος περιλαμβάνει την κρατική και την υποκινούμενη από το κράτος τρομοκρατία, την επαναστατική τρομοκρατία, την ακροαριστερή και ακροδεξιά τρομοκρατία, καθώς και την τρομοκρατία ειδικού ενδιαφέροντος¹³⁰.

α) Τρομοκρατία Ειδικού Ενδιαφέροντος

Σε αυτή την μορφή τρομοκρατίας, οι τρομοκράτες δεν ζητούν την ανατροπή του συστήματος αλλά την μεταβολή της πολιτικής του καθεστώτος απέναντι σε κάποιο ζήτημα που απασχολεί τις κοινωνίες. Οι πολιτικοί της στόχοι είναι γενικότερα θετικοί και πολλές φορές συμπίπτουν με αυτούς των ακτιβιστικών οργανώσεων που κινούνται στα πλαίσια της δημοκρατικής νομιμότητας, αλλά οι τρομοκρατικές μέθοδοι δράσης δρουν αρνητικά στην επίλυση του ζητήματος¹³¹.

---

¹²⁹ Hartelius J. NARCOTERRORISM Policy Paper 3/2008 [Internet]. EastWest Institute, Swedish Carnegie Institute, editors. 2008 Feb [cited 2019 Jun 14]. σελ. 3–9. Available from: https://www.files.ethz.ch/isn/90550/2008-02-20_Narcoterrorism.pdf

¹³⁰ Löckinger G. Terrorismus, Terrorismusabwehr, Terrorismusbekämpfung : Einführung in das Fachgebiet, Methodik und Ergebnis einer Terminologiarbeit in den Sprachen Englisch und Deutsch [Internet]. Wien: Landesverteidigungsakad; 2006 [cited 2019 May 29]. σελ.42. Available from: http://www.bmlv.gv.at/pdf_pool/publikationen/05_ttt_01_ttt.pdf

¹³¹ Löckinger G. Terrorismus, Terrorismusabwehr, Terrorismusbekämpfung : Einführung in das Fachgebiet, Methodik und Ergebnis einer Terminologiarbeit in den Sprachen Englisch und Deutsch [Internet]. Wien: Landesverteidigungsakad; 2006 [cited 2019 May 29]. σελ.42-43. Available from: http://www.bmlv.gv.at/pdf_pool/publikationen/05_ttt_01_ttt.pdf

β) Ακροαριστερή Τρομοκρατία

Αποτελεί ειδική μορφή Πολιτικής Τρομοκρατίας που έχει ως στόχο την ανατροπή του καπιταλιστικού συστήματος και εγκαθίδρυση σοσιαλιστικού ή κομμουνιστικού συστήματος. Οι συχνότερες μέθοδοι δράσης της είναι οι απαγωγές και η τοποθέτηση εκρηκτικών μηχανισμών¹³².

γ) Ακροδεξιά Τρομοκρατία

Ειδική μορφή Πολιτικής Τρομοκρατίας που επιδιώκει να απομακρύνει φιλελεύθερες δημοκρατικές κυβερνήσεις και να τις αντικαταστήσει με φασιστικά καθεστώτα. Στα ολοκληρωτικά καθεστώτα η Ακροδεξιά Τρομοκρατία έχει στενή επαφή με τις δυνάμεις ασφαλείας και τις ένοπλες δυνάμεις¹³³.

Δ. Γεωγραφία

Εσωτερική Τρομοκρατία

Με την χρήση της ένα καθεστώς μπορεί να μεταβάλλει ή να αντιστρέψει πλήρως την πολιτική κατάσταση που επικρατεί στο εσωτερικό του. Με την εξέλιξη της τεχνολογίας και την διεθνοποίηση των τρομοκρατικών οργανώσεων η μορφή της τρομοκρατίας αυτής χάνει έδαφος παγκοσμίως¹³⁴.

Διεθνής Τρομοκρατία

Μετα τα γεγονότα της 11^{ης} Σεπτεμβρίου του 2001, αποτελεί την συχνότερα αναφερόμενη μορφή της Τρομοκρατίας και χαρακτηρίζεται από τη διεθνή συνεργασία και δράση των τρομοκρατικών οργανώσεων¹³⁵.

Χρηματοδότηση της Τρομοκρατίας

Μετά τις τρομοκρατικές επιθέσεις της 11ης Σεπτεμβρίου 2001, έχει γίνει εμφανές ότι τα δίκτυα των τρομοκρατών χρησιμοποιούν μεθόδους οργανωμένου εγκλήματος με σκοπό την απόκτηση, μεταφορά και νομιμοποίηση περιουσιακών στοιχείων.

Καθώς οι τρομοκρατικές οργανώσεις διαφέρουν ευρέως, από μεγάλες οργανώσεις έως μικρά, αποκεντρωμένα και αυτοδιοικούμενα δίκτυα, οι ανάγκες χρηματοδότησης των τρομοκρατών ποικίλλουν. Η χρηματοδότηση δεν απαιτείται μόνο για την οικονομική κάλυψη συγκεκριμένων τρομοκρατικών ενεργειών αλλά και για την κάλυψη

---

¹³² Löckinger G. Terrorismus, Terrorismusabwehr, Terrorismusbekämpfung: Einführung in das Fachgebiet, Methodik und Ergebnis einer Terminologiearbeit in den Sprachen Englisch und Deutsch [Internet]. Wien: Landesverteidigungsakad; 2006 [cited 2019 May 29]. σελ.42-43. Available from: http://www.bmlv.gv.at/pdf_pool/publikationen/05_ttt_01_ttt.pdf

¹³³ Ο. π., σελ. 43

¹³⁴ Ο. π., σελ. 42-43

¹³⁵ Ο. π., σελ. 43-44

ευρύτερων οργανωτικών δαπανών για την ανάπτυξη και τη διατήρηση τρομοκρατικής οργάνωσης και για τη δημιουργία ενός κατάλληλου περιβάλλοντος απαραίτητου για την δράση τους. Οι ανάγκες για την συντήρηση ενός τρομοκρατικού δικτύου ή μιας μεμονωμένης τρομοκρατικής ομάδας, η στρατολόγηση τρομοκρατών, ο προγραμματισμός και ο εφοδιασμός αντιπροσωπεύει μια σημαντική δαπάνη πόρων. Πέραν αυτών σημαντικοί πόροι απαιτούνται, σε διεθνές επίπεδο, για την δημιουργία και διατήρηση υποστηρικτικών δομών, την υποστήριξη της προπαγάνδας και την προώθηση των στόχων τους και την χρηματοδότηση φαινομενικά νόμιμων δραστηριοτήτων που προσδίδουν μια χροιά νομιμότητας στην δράση τους¹³⁶.

Οι τρομοκρατικές οργανώσεις συγκεντρώνουν χρηματοδότηση από νόμιμες πηγές, συμπεριλαμβανομένης της χρήσης πόρων από φιλανθρωπικά ιδρύματα και οργανώσεις ή νόμιμες επιχειρήσεις ή αυτοχρηματοδότησης από τους ίδιους τους τρομοκράτες. Οι τρομοκράτες χρηματοδοτούνται από εγκληματικές δραστηριότητες που κυμαίνονται από εγκλήματα χαμηλού επιπέδου έως την οργανωμένη απάτη, το λαθρεμπόριο όπλων και ναρκωτικών, την παράνομη διακίνηση ατόμων ή και από κρατικές χορηγίες, και δραστηριότητες σε ασταθή κράτη και φορολογικούς παραδείσους¹³⁷.

Οι μέθοδοι που χρησιμοποιούν οι τρομοκρατικές οργανώσεις για να μεταφέρουν χρήματα είναι διάφορες και συμπεριλαμβάνουν τόσο τον χρηματοπιστωτικό τομέα όσο και την φυσική κίνηση των μετρητών μέσω των ταχυμεταφορών και την κίνηση των εμπορευμάτων μέσω του εμπορικού συστήματος. Οι φιλανθρωπικές οργανώσεις και τα συστήματα εναλλακτικών μεταφορών χρήματος χρησιμοποιούνται επίσης για τη συγκάλυψη της τρομοκρατικής κίνησης των κεφαλαίων¹³⁸.

---

¹³⁶ FATF/OECD. TERRORIST FINANCING [Internet]. 2008 Feb [cited 2019 Jun 14] σελ. 4. Available from: <http://www.fatf-gafi.org/publications/methodsandtrends/documents/fatfterroristfinancingtypologiesreport.html>

¹³⁷ Ο. π., σελ. 4

¹³⁸ Ο. π., σελ. 4

III. ΤΟ ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΟ ΕΓΚΛΗΜΑ

Ορισμός του Οργανωμένου Εγκλήματος

Από τότε που εμφανίστηκε, πάνω από έναν αιώνα πριν, στον όρο «οργανωμένο έγκλημα» (ΟΕ) έχει δοθεί μια πολύ μεγάλη ποικιλία διαφορετικών ορισμών, με αποτέλεσμα να καταλήγει μια ασαφής και συγκεχυμένη έννοια. Τόσο στην Ευρώπη, όσο και στις Ηνωμένες Πολιτείες, το κοινό, οι πολιτικοί αλλά και οι επιστημονικές συζητήσεις εξακολουθούν να παλινδρομούν μεταξύ της θεώρησης του οργανωμένου εγκλήματος ως ενός συνόλου ποινικοποιημένων δραστηριοτήτων και ενός συνόλου ατόμων που ασχολούνται με το έγκλημα, γεγονός που προσδίδει στον όρο δύο διαφορετικές αντιλήψεις: αυτή της παροχή παράνομων αγαθών και υπηρεσιών και αυτή της εγκληματικής οργάνωσης, που γίνεται κατανοητή ως φορέας μεγάλης κλίμακας που ασχολείται πρωτίστως με παράνομες δραστηριότητες με σαφώς καθορισμένη συλλογική ταυτότητα και καταμερισμό εργασίας μεταξύ των μελών της¹³⁹.

Σύμφωνα με την Σύμβαση του ΟΗΕ για το Διασυνοριακό Οργανωμένο Έγκλημα¹⁴⁰, την οποία υπέγραψαν τα 121 από τα 148 μέλη του ΟΗΕ το Δεκέμβριο του 2000 στο Παλέρμο της Σικελίας, ως οργανωμένη εγκληματική ομάδα νοείται «μία δομημένη ομάδα τριών ή περισσότερων ατόμων, η οποία υπάρχει για μία συγκεκριμένη χρονική περίοδο και ενεργεί με σκοπό την διάπραξη ενός ή περισσότερων σοβαρών εγκλημάτων ή αδικημάτων σύμφωνα με την Σύμβαση, με σκοπό να αποκτήσει, άμεσα ή έμμεσα, χρηματικό ή άλλο υλικό όφελος».

Η ΕΕ με την Απόφαση-Πλαίσιο 2008/841/ΔΕΥ του Συμβουλίου για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος¹⁴¹, ορίζει ως εγκληματική οργάνωση «την

---

¹³⁹ Paoli L, Fijnaut C. Introduction to Part I: The History of the Concept. In: Paoli L, Fijnaut C, editors. Organised Crime in Europe Concepts, Patterns and Control Policies in the European Union and Beyond [Internet]. Dordrecht, The Netherlands: Springer; 2004 [cited 2019 Jun 14]. σελ. 22. Available from: <https://www.springer.com/gp/book/9781402026157>

¹⁴⁰ UNITED NATIONS CONVENTION AGAINST TRANSNATIONAL ORGANIZED CRIME AND THE PROTOCOLS THERETO [Internet]. 2000. Available from: https://www.unodc.org/documents/middleeastandnorthafrica/organised-crime/UNITED_NATIONS_CONVENTION_AGAINST_TRANSNATIONAL_ORGANIZED_CRIME_AND_THE_PROTOCOLS_THERETO.pdf

¹⁴¹ Απόφαση-πλαίσιο 2008/841/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 24ης Οκτωβρίου 2008, για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος [Internet]. Europa.eu 2008. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex:32008F0>

εγκαθιδρυμένη επί ένα χρονικό διάστημα και διαρθρωμένη¹⁴² ένωση περισσοτέρων των δύο προσώπων, που δρουν από κοινού προκειμένου να τελέσουν αξιόποινες πράξεις οι οποίες επισύρουν ποινή στερητική της ελευθερίας ή μέτρο ασφαλείας στερητικό της ελευθερίας μεγίστης διάρκειας τουλάχιστον τεσσάρων ετών, ή βαρύτερη ποινή, με σκοπό να προσπορισθούν, άμεσα ή έμμεσα, οικονομικό ή άλλο υλικό όφελος».

Τέλος η Interpol θεωρεί ως ΟΕ, το σύνολο των εγκλημάτων που διαπράττονται από ομάδες ατόμων, που συνεργάζονται διαχρονικά για την αποκόμιση παράνομων συλλογικών κερδών¹⁴³.

Είναι κατανοητό λοιπόν ότι δεν υπάρχει ένας κοινά αποδεκτός ορισμός για το ΟΕ, λόγω της πολυπλοκότητας του φαινομένου. Παρά τις διαφοροποιήσεις που παρατηρούνται μεταξύ των διαφόρων ορισμών του, τα κοινά χαρακτηριστικά που το προσδιορίζουν είναι: α) η ύπαρξη συγκροτημένης ομάδας ατόμων, β) η ύπαρξη οργανωτικής συγκρότησης και δομής, γ) η διαχρονικότητα της ομάδας, δ) η απειλή χρήσης βίας ή της χρήσης βίας για την επίτευξη των στόχων της, ε) η αποκόμιση σημαντικού οικονομικού ή άλλου υλικού οφέλους ως κύριου σκοπού της, στ) η διάπραξη εγκλημάτων μεγάλης βαρύτητας για την εκπλήρωση του σκοπού της¹⁴⁴.

Εξαιτίας της ανυπαρξίας ενός κοινώς αποδεκτού ορισμού για το ΟΕ διεθνώς, σε συνδυασμό με την ανάγκη σαφούς προσδιορισμού του όρου «οργανωμένο», το Συμβούλιο της ΕΕ το 1997, καθόρισε μια σειρά χαρακτηριστικών, που θα πρέπει να έχει μια εγκληματική πράξη, ώστε να εμπίπτει στην κατηγορία του οργανωμένου εγκλήματος. Αυτά τα χαρακτηριστικά είναι¹⁴⁵:

1. Συνεργασία μεταξύ περισσοτέρων των δύο προσώπων
2. Καταμερισμός καθηκόντων

---

¹⁴² Ως «διαρθρωμένη ένωση» νοείται η ένωση που δεν συγκροτείται τυχαία για την άμεση τέλεση μιας αξιόποινης πράξης, ούτε χρειάζεται να έχει επίσημα καθορισμένους ρόλους για τα μέλη της, συνέχεια στη συμμετοχή των μελών αυτών ή ανεπτυγμένη διάρθρωση.

¹⁴³ Overview of Serious and Organized Crime in Africa. Analytical Report [Internet]. Interpol; 2018 [cited 2019 Dec 14] p. 7. Available from: <https://www.interpol.int/content/download/12850/file/Overview%20of%20Serious%20and%20Organized%20crime%20in%20Africa-EN.pdf>

¹⁴⁴ Βασιλειάδης Η, Μπόση Μ. Τρομοκρατία Και Οργανωμένο Έγκλημα Ως Απειλές Ασφάλειας. In: Ημερίδα της 30ης Οκτωβρίου 2015 στην Ακαδημία Αθηνών [Internet]. 2015 [cited 2019 Jun 15]. σελ.3. Available from:

https://www.academia.edu/36952947/Τρομοκρατία_και_Οργανωμένο_Έγκλημα_ως_Απειλές_Ασφάλειας

¹⁴⁵ Αναθεώρηση του εγγρ. 6204/2/97 ENFOPOL 35 REV 2, βασιζόμενη στο έγρ. 8469/1/99 CRIMORG 55 REV 1 [Internet]. 2000. Available from: <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-10415-2000-INIT/el/pdf>

3. Μεγάλη ή απροσδιόριστη χρονική διάρκεια
4. Κάποια μορφή πειθαρχίας
5. Υπόνοιες διάπραξης σοβαρών ποινικών αδικημάτων
6. Διεθνής δράση
7. Χρήση βίας ή άλλων μορφών εκφοβισμού
8. Χρήση εμπορικών ή επιχειρησιακών δομών
9. Εμπλοκή σε νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες
10. Άσκηση επιρροής στους τομείς της πολιτικής, των ΜΜΕ, της Δημόσιας Διοίκησης, των Δικαστικών Αρχών ή της οικονομίας.
11. Επιδίωξη κέρδους και/ή ισχύος ως βασικός στόχος.

Για να χαρακτηριστεί μία εγκληματική πράξη ως ΟΕ θα πρέπει να συντρέχουν έξι τουλάχιστον από τα παραπάνω χαρακτηριστικά, μεταξύ των οποίων να συνυπάρχουν οπωσδήποτε τα αναφερόμενα στα σημεία 1, 3, 5 και 11

Είναι γεγονός πως σήμερα η παγκοσμιοποίηση που δημιουργεί πλήθος ευκαιριών για τους ανθρώπους και τις επιχειρήσεις με την ταχύτερη διακίνηση αγαθών, υπηρεσιών, κεφαλαίων, τεχνολογίας, γνώσης κλπ. έδωσε την δυνατότητα σε εγκληματικές οργανώσεις να μετασχηματιστούν, προσαρμοζόμενες στις νέες απαιτήσεις που υπερβαίνουν τα στενά όρια των κρατών. Με αυτόν τον τρόπο, το έγκλημα μετεξελίχθηκε, διεθνοποιήθηκε και σήμερα αποτελεί παγκόσμια απειλή. Πρόκειται για το διεθνικό οργανωμένο έγκλημα, που ως φαινόμενο παρουσιάζει τις τελευταίες δεκαετίες ιδιαίτερη και ολοένα αυξανόμενη σημασία στον διεθνή χώρο και τη διεθνή πολιτική, απασχολώντας τόσο τα περισσότερα κράτη όσο και τους βασικότερους διακυβερνητικούς θεσμούς¹⁴⁶.

Με το άρθρο 3 της Σύμβασης του ΟΗΕ για το Διασυνοριακό Οργανωμένο Έγκλημα¹⁴⁷, προσδιορίζεται πότε ένα αδίκημα που αφορά οργανωμένη εγκληματική ομάδα είναι διεθνικής φύσης. Ένα αδίκημα είναι διεθνικής φύσης αν:

- τελείται σε περισσότερα του ενός κράτη

¹⁴⁶ Βασιλειάδης Η, Μπόση Μ. Τρομοκρατία Και Οργανωμένο Έγκλημα Ως Απειλές Ασφάλειας. In: Ημερίδα της 30ης Οκτωβρίου 2015 στην Ακαδημία Αθηνών [Internet]. 2015 [cited 2019 Jun 15]. σελ.4. Available from: https://www.academia.edu/36952947/Τρομοκρατία_και_Οργανωμένο_Έγκλημα_ως_Απειλές_Ασφάλειας

¹⁴⁷ UNITED NATIONS CONVENTION AGAINST TRANSNATIONAL ORGANIZED CRIME AND THE PROTOCOLS THERETO [Internet]. 2000. Available from: https://www.unodc.org/documents/middleeastandnorthafrica/organised-crime/UNITED_NATIONS_CONVENTION_AGAINST_TRANSNATIONAL_ORGANIZED_CRIME_AND_THE_PROTOCOLS_THERETO.pdf

- τελείται σε ένα κράτος αλλά σημαντικό τμήμα της προετοιμασίας, του σχεδιασμού, της καθοδήγησης ή του ελέγχου λαμβάνει χώρα σε άλλο κράτος
- τελείται σε ένα κράτος αλλά αφορά οργανωμένη εγκληματική ομάδα που συμμετέχει σε εγκληματικές δραστηριότητες σε περισσότερα του ενός κράτη, ή
- τελείται σε ένα κράτος αλλά έχει σημαντικές επιπτώσεις σε άλλο κράτος.

Το Οργανωμένο Έγκλημα στην Ευρωπαϊκή Ένωση

Το ΟΕ περιλαμβάνει ένα ευρύ πεδίο δραστηριοτήτων, αγορών, εμπλεκομένων ατόμων, διαπραττομένων εγκλημάτων, επιπέδων οργάνωσης, μέσων και μορφών διάπραξης και άλλων πτυχών. Οι διαστάσεις αυτές υπογραμμίζουν την περίπλοκη δυναμική που διαμορφώνει το τοπίο του οργανωμένου εγκλήματος.

Καθώς οι κοινωνίες σε ολόκληρη την Ευρώπη διασυνδέονται ολοένα και περισσότερο και αποκτούν μεγαλύτερες διεθνείς προοπτικές, το ΟΕ βρίσκει όλο και περισσότερο πρόσφορο έδαφος και γίνεται περισσότερο ενεργό διεθνώς, από ποτέ. Οι βασικοί παράγοντες που έχουν επηρεάσει την ταχεία αυτή εξάπλωση είναι¹⁴⁸:

- η κινητικότητα των εμπορεύσιμων αγαθών και προσώπων
- οι θεσμικές και πολιτικές εξελίξεις
- οι τεχνολογικές εξελίξεις

καθώς και τα σοβαρά εμπόδια που αντιμετωπίζουν οι διεθνείς οργανισμοί για την διάλυση του εξαιτίας της διεθνούς διάστασης ή επιρροής του αλλά και του επιπέδου διείσδυσής του στην κοινωνία και στην οικονομία¹⁴⁹.

Το ΟΕ, αποτελείται από ομάδες που κινούνται μέσα σε ένα ευρύ φάσμα από μεγάλες «παραδοσιακές» ΟΕΟ ως μικρότερες ομάδες και χαλαρά δίκτυα που υποστηρίζονται από μεμονωμένους εγκληματίες και δρουν κατά περίπτωση, έχουν κυρίαρχο και δυναμικό χαρακτήρα και προσαρμόζονται στις συνθήκες που επικρατούν σε κάθε κοινωνία. Δεν περιορίζονται από εθνικά σύνορα, εφόσον δημιουργούν συνεργασίες εντός κι εκτός της έκτασης της ΕΕ, είτε με ιδιώτες, είτε με άλλα δίκτυα, για την υλοποίηση μιας ή περισσότερων παράνομων δραστηριοτήτων. Δρουν στη νόμιμη και

¹⁴⁸ Council of Europe. WHITE PAPER on transnational organised crime [Internet]. Strasbourg: Council of Europe; 2014 [cited 2019 Jun 14] σελ. 15. Available from: <https://edoc.coe.int/en/organised-crime/6837-white-paper-on-transnational-organised-crime.html#>

¹⁴⁹ Europol. OCTA 2006: EU Organised Crime & Threat Assessment [Internet]. Europol. 2006 Oct [cited 2019 May 17] σελ. 5. Available from: <https://www.europol.europa.eu/activities-services/main-reports/octa-2006-eu-organised-crime-threat-assessment>

στην παράνομη αγορά σύμφωνα με τους νόμους της προσφοράς και της ζήτησης και για να πετύχουν τους στόχους τους, χρησιμοποιούν ειδικευμένο ανθρώπινο δυναμικό, πολλές φορές από τον κλάδο των επιχειρήσεων και ευνοούνται από την κοινωνική ανοχή για ορισμένα είδη εγκλημάτων, όπως το εμπόριο πλαστών αγαθών και οι διακεκριμένες απάτες εις βάρος του Δημοσίου ή μεγάλων εταιρειών¹⁵⁰

Με βάση τα χαρακτηριστικά των ΟΕΟ, θα μπορούσαμε να τις διακρίνουμε σε τέσσερις κατηγορίες¹⁵¹:

- i. Εγχώριες ομάδες, που κατά κύριο λόγο έχουν τη βάση τους σε ορισμένο έδαφος με εκτεταμένες διεθνείς δραστηριότητες. Ειδικά, μάλιστα, αυτές που έχουν τη δυνατότητα να προστατεύουν την ηγεσία τους και να διατηρούν τα κεφάλαια τους εντός της Ε.Ε.
- ii. Εθνικά ομοιογενείς ομάδες, κυρίως, των οποίων η ηγεσία και τα κύρια κεφάλαια βρίσκονται στο εξωτερικό.
- iii. Δυναμικά δίκτυα δραστών, των οποίων το οργανωτικό πλαίσιο είναι περισσότερο ευάλωτο από τις διασυνδέσεις και τα οικονομικά τους.
- iv. Ομάδες που βρίσκονται σε αυστηρά οριοθετημένες οργανωτικές αρχές, απουσία εθνικής ομοιογένειας, σε συνδυασμό με ευρεία διεθνή παρουσία

Ο μεγαλύτερος αριθμός των ΟΕΟ στην ΕΕ δραστηριοποιείται στον τομέα των ναρκωτικών και της παράνομης διακίνησης και εμπορίας ανθρώπων καθώς αποτελούν τα πεδία στα οποία παράγονται τα μεγαλύτερα κέρδη. Ωστόσο, τα αναδυόμενα φαινόμενα εγκληματικότητας όπως το ηλεκτρονικό εμπόριο παράνομων αγαθών και υπηρεσιών μπορεί να οδηγήσει στην μείωση ή ακόμα και στην εξάλειψη του μεγέθους και των κερδών αυτών των αγορών.

---

¹⁵⁰ Europol. EUROPEAN UNION SERIOUS AND ORGANISED CRIME THREAT ASSESSMENT Crime in the age of technology [Internet]. SERIOUS AND ORGANISED CRIME THREAT ASSESSMENT (SOCTA). 2017 [cited 2019 May 17] σελ. 13-14. Available from: https://www.europol.europa.eu/sites/default/files/documents/socta2017_0.pdf

¹⁵¹ Europol. OCTA 2006: EU Organised Crime & Threat Assessment [Internet]. Europol. 2006 Oct [cited 2019 May 17] σελ. 5. Available from: <https://www.europol.europa.eu/activities-services/main-reports/octa-2006-eu-organised-crime-threat-assessment>

Οι κύριες οργανωμένες εγκληματικές ομάδες που δρουν εντός και εκτός των συνόρων της ΕΕ

Η εγκληματική δράση των ΟΕΟ στην ΕΕ μπορεί να ερμηνευθεί βάσει κάποιων τοπικών προτύπων που εμφανίζουν κοινά χαρακτηριστικά^{152,153,154}.

Για παράδειγμα η Εσθονία, η Λετονία και η Λιθουανία επηρεάζονται σαφώς, κυρίως εξαιτίας της εγγύτητάς τους, από την Ρωσία που αποτελεί πηγή παράνομου καπνού, οινοπνευματωδών ποτών και ηρωίνης που μεταφέρεται από την Κεντρική Ασία, αλλά αντιπροσωπεύει επίσης μια αγορά κλεμμένων οχημάτων και συνθετικών ναρκωτικών. Επίσης, η Λευκορωσία και η Ουκρανία παίζουν ρόλο σε αυτό το εγκληματικό σύστημα.

Οι τέσσερις σκανδιναβικές χώρες έχουν επίσης κοινά χαρακτηριστικά καθώς παράνομες συμμορίες μοτοσικλετιστών κατέχουν σημαντική θέση ανάμεσα στις πιο απειλητικές ΟΕΟ που δραστηριοποιούνται στην περιοχή αυτή, με στενούς δεσμούς με τις γειτονικές χώρες. Στην Φινλανδία η εγκληματικότητα επηρεάζεται σε μεγάλο βαθμό από ΟΕΟ που δραστηριοποιούνται στην Εσθονία με αντικείμενο την παροχή παράνομων αγαθών και υπηρεσιών. Στη Σουηδία, εκτός από την εγκληματική επιρροή των ΟΕΟ της Βαλτικής και την ισχυρή παρουσία συμμοριών μοτοσικλετιστών, δραστηριοποιούνται σε σημαντικό βαθμό ΟΕΟ από τη πρώην Γιουγκοσλαβία και την Αλβανία.

Στην Πολωνία, την Τσεχία, την Σλοβακία, την Σλοβενία και την Ουγγαρία, οι ΟΕΟ είναι πιο πολύ τοπικές και ομοιογενείς, που εμπλέκονται κυρίως με το παραδοσιακό έγκλημα και χρησιμοποιούν εικονικές εταιρείες, επιρροή και βία για να προστατεύσουν τα εγκληματικά συμφέροντά τους. Ελαφρά διαφορετική είναι η εικόνα στην Πολωνία

---

¹⁵² Europol. OCTA 2006: EU Organised Crime & Threat Assessment [Internet]. Europol. 2006 Oct [cited 2019 May 17] σελ. 7-8. Available from: <https://www.europol.europa.eu/activities-services/main-reports/octa-2006-eu-organised-crime-threat-assessment>

¹⁵³ ΑΝΔΡΕΑΔΟΥ Α. « ΤΟ ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΟ ΕΓΚΛΗΜΑ ΣΤΗ ΝΟΤΙΟ-ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ ΚΑΙ ΑΠΕΙΛΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΘΝΙΚΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΑΣΦΑΛΕΙΑ » [Internet] [Μεταπτυχιακή Εργασία]. [ΔΗΜΟΚΡΙΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΡΑΚΗΣ ΤΜΗΜΑ ΝΟΜΙΚΗΣ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΣ ΚΥΚΛΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ : ΣΠΟΥΔΕΣ ΝΟΤΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ]; 2014 [cited 2019 May 17]. σελ. 37. Available from: <https://repo.lib.duth.gr/jspui/bitstream/123456789/1522/1/N255.pdf>

¹⁵⁴ Nožina M. Crime networks in Vietnamese diasporas. The Czech Republic case. Crime, Law and Social Change [Internet]. 2009 Dec 22 [cited 2019 May 14];53(3):229–58. Available from: <https://hal.archives-ouvertes.fr/hal-00549429>

όπου οι ΟΕΟ είναι αρκετά ετερογενείς με ισχυρά μη γηγενή χαρακτηριστικά. Πολωνικές ΟΕΟ έχουν εμπλακεί έντονα σε εγκλήματα κατά προσώπων, μια δραστηριότητα που δεν ισχύει συνήθως για τις άλλες χώρες της περιοχής, όπου δραστηριοποιούνται κυρίως ΟΕΟ στο οικονομικό έγκλημα αφενός και στο λαθρεμπόριο ναρκωτικών ή εμπορευμάτων αφετέρου.

Στην Ισπανία, την Πορτογαλία και ως ένα βαθμό την Ιταλία δραστηριοποιούνται κυρίως ετερογενείς ΟΕΟ. Φυσικά, η Ιταλία χαρακτηρίζεται από πολύ σημαντικές ομοιογενείς και τοπικές ΟΕΟ όπως η Ndrangheta, αλλά από την άλλη πλευρά επηρεάζεται επίσης έντονα από διεθνείς ΟΕΟ.

Η Ισπανία και η Πορτογαλία, και σε μικρότερο βαθμό η νότια Γαλλία, έχουν αναπτύξει κάποιες εγκληματικές δομές με παρόμοια χαρακτηριστικά. Η Ιβηρική χερσόνησος εξακολουθεί να αποτελεί σημαντικό κόμβο για καιρίες οδούς διακίνησης ναρκωτικών στην ΕΕ. Στην Ισπανία, υπάρχουν δύο βασικοί παράγοντες που επηρεάζουν το εγκληματικό περιβάλλον: οι πολιτιστικοί και οικονομικοί δεσμοί με τη Νότια Αμερική και η γεωγραφική εγγύτητα με το Μαρόκο. Λόγω του πρώτου παράγοντα, η Ισπανία αποτελεί κεντρικό σημείο για την διανομή κοκαΐνης στην Ευρώπη με τη συμμετοχή πολλών αλλοδαπών που σχετίζονται με ΟΕΟ που λειτουργούν εκεί. Το ίδιο θα μπορούσε να λεχθεί και για την Πορτογαλία, ειδικότερα στις σχέσεις της με τη Βραζιλία.

Η γειτνίαση με τα Βαλκάνια έχει μεγάλες εγκληματικές επιπτώσεις στην Ιταλία και στην Ελλάδα καθώς από την μια Τουρκικές ΟΕΟ, σε συνεργασία με τοπικά εγκληματικά στοιχεία, εισάγουν και διοχετεύουν ηρωίνη στην ΕΕ και ενεργοποιούνται έντονα στην διακίνηση λαθρομεταναστών και από την άλλη δρουν Βουλγαρικές και Ρουμανικές ΟΕΟ που ασχολούνται περισσότερο με εγκλήματα εξόντωσης, οικονομικά εγκλήματα και εμπορία ανθρώπων.

Η Ιρλανδία επηρεάζεται από την στενή σχέση της με το Ηνωμένο Βασίλειο, το οποίο, με τη σειρά του, συνδέεται με το εγκληματικό κέντρο που φαίνεται να έχει αναπτυχθεί στην Ολλανδία, το Βέλγιο, τη δυτική Γερμανία, το Λουξεμβούργο και τη βόρεια Γαλλία και ασχολείται κυρίως με το εμπόριο συνθετικών ναρκωτικών και τα οικονομικά εγκλήματα.

Ειδικότερα στην Γερμανία η κατάσταση εμφανίζεται πιο σύνθετη εξαιτίας κυρίως της ιστορικής κληρονομιάς, της επέκτασης και της γεωγραφικής θέσης της. Από την μία υπάρχει έντονη δραστηριότητα ΟΕΟ από την Τουρκία, την Ιταλία, την Σερβία και το Μαυροβούνιο, η οποία ενισχύει την Βαλκανικού τύπου εγκληματικότητα και από την

άλλη έντονη παρουσία Πολωνικών, Λιθουανικών, Ουκρανικών και Ρωσόφωνων ΟΕΟ που ενισχύει την εγκληματικότητα Βαλτικού τύπου, καθώς και εγκληματικές οργανωμένες ομάδες από την Νιγηρία αλλά και παράνομες συμμορίες μοτοσικλετιστών.

Κάποιες ΟΕΟ που δραστηριοποιούνται στην ΕΕ έχουν λιγότερο τοπικό χαρακτήρα από αυτές που αναφέρθηκαν αλλά έχουν άμεσες ή έμμεσες επιπτώσεις στα περισσότερα κράτη-μέλη. Παραδοσιακά, οι τουρκικές ΟΕΟ είναι υπεύθυνες για την εισαγωγή και την διακίνηση ηρωίνης στην ΕΕ και την διακίνηση λαθρομεταναστών, ενώ οι εθνοτικές Αλβανικές ομάδες έχουν σημαντικό ποσοστό συμμετοχής στην εμπορία της ηρωίνης αλλά και στην διακίνηση ανθρώπων και λαθρομεταναστών.

Είναι ενδιαφέρον να σημειωθεί η σημαντική παρουσία αφρικανικών ΟΕΟ στην Ισπανία, την Γαλλία, το Βέλγιο και εν μέρει την Ιταλία με μόνη εξαίρεση τις Νιγηριανές που έχουν εξαπλωθεί σε όλη την ΕΕ, διατηρώντας μια στρατηγική χαμηλού προφίλ ενώ οι μαροκινές εγκληματικές ομάδες, με διαμετακομιστικό κέντρο κυρίως την Ισπανία, παίζουν σημαντικό ρόλο στην διακίνηση ναρκωτικών ουσιών, ιδίως κάνναβης, και στην λαθρομετανάστευση.

Οι ομάδες ΟΕΟ, που προέρχονται από το Πακιστάν, δραστηριοποιούνται ιδιαίτερα στη διακίνηση χασίς, αφού το Πακιστάν, θεωρείται μία από τις σημαντικότερες χώρες παραγωγής, καθώς και στη διακίνηση της ηρωίνης που προέρχεται από το Αφγανιστάν και μέσω της χώρας τους προορίζεται για την ευρωπαϊκή αγορά. Σημαντική, επίσης συνδρομή παράσχουν και στη διακίνηση λαθρομεταναστών όπως και οι ινδικές ομάδες, ενώ οι κολομβιανές εγκληματικές ομάδες, κατέχουν τη μεγαλύτερη θέση στην παγκόσμια παραγωγή και διακίνηση κοκαΐνης. Η διακίνηση της στην Ε.Ε., γίνεται μέσω εγχώριων εγκληματικών δικτύων, καθώς οι κολομβιανές ομάδες στερούνται ευελιξίας, λόγω του ότι είναι αποκεντρωμένες και διασπασμένες σε πολλά τμήματα.

Οι κινεζικές ΟΕΟ που είναι εδραιωμένες και δρουν μέσα σε κλειστές κινεζικές κοινότητες με αποτέλεσμα το χαμηλό επίπεδο έκθεσής τους και προφανώς τις περιορισμένες επιπτώσεις στα κράτη-μέλη που δρουν. Οι ΟΕΟ αυτές δραστηριοποιούνται, κυρίως στο λαθρεμπόριο εμπορευμάτων αλλά και στον τομέα της παράνομης μετανάστευσης και στην συστηματική εκμετάλλευση των ανθρώπων στον εργασιακό και σεξουαλικό τομέα

Τέλος, οι Βιετναμέζικες ΟΕΟ, που έχουν παρόμοια δομή με τις κινεζικές και εμπλέκονται στην εμπορία ανθρώπων, στην διακίνηση ναρκωτικών, στο βίαιο

έγκλημα, στην διακίνηση λαθρομεταναστών, στην πλαστογραφία εγγράφων αλλά και σε απάτες στον οικονομικό και χρηματοπιστωτικό τομέα.

Το Έγκλημα στην ΕΕ κατά περίπτωση

Ναρκωτικά

Σε παγκόσμιο επίπεδο, η Ευρώπη αποτελεί μια σημαντική αγορά ναρκωτικών που συντηρείται τόσο από την εγχώρια παραγωγή όσο και από ναρκωτικά που διακινούνται λαθραία από άλλες περιοχές του κόσμου. Η Λατινική Αμερική, η Δυτική Ασία και η Βόρεια Αφρική αποτελούν σημαντικές πηγές προέλευσης των ναρκωτικών που εισέρχονται στην Ευρώπη, ενώ η Κίνα είναι σημαντική πηγή προέλευσης νέων ψυχοδραστικών ουσιών. Πέραν αυτού, η Ευρώπη διαδραματίζει ρόλο διαμετακομιστικού κέντρου για κάποια ναρκωτικά και κάποιες πρόδρομες ουσίες που προορίζονται για άλλες ηπείρους. Η Ευρώπη αποτελεί επίσης τόπο παραγωγής κάνναβης και συνθετικών ναρκωτικών. Η παραγόμενη κάνναβη προορίζεται κυρίως για εγχώρια κατανάλωση, ενώ μέρος των παραγόμενων συνθετικών ναρκωτικών εξάγεται σε άλλες περιοχές του κόσμου¹⁵⁵.

Οι αγορές παράνομων ουσιών συνίστανται σε ένα σύνθετο σύνολο αλληλοσυνδεόμενων δραστηριοτήτων όπως η παραγωγή, η διακίνηση, η διανομή και η πώληση στον τελικό καταναλωτή, καλύπτουν δε μεγάλες γεωγραφικές αποστάσεις. Στα διάφορα στάδια μπορεί να δραστηριοποιούνται διάφοροι εμπλεκόμενοι, ωστόσο κυρίαρχο ρόλο διαδραματίζουν οι ΟΕΟ στον χώρο της εμπορίας ναρκωτικών, με ετήσια έσοδα δισεκατομμυρίων ευρώ¹⁵⁶.

Η παγκοσμιοποίηση αποτελεί βασικό μοχλό αλλαγών και εξέλιξης στις αγορές ναρκωτικών ουσιών. Οι ΟΕΟ εκμεταλλεύονται γρήγορα τις νέες ευκαιρίες για αύξηση των κερδών τους και αποφυγή εντοπισμού τους ενώ το Διαδίκτυο προσφέρει ευελιξία καθώς διευκολύνει τις συναλλαγές, μικραίνει τις αλυσίδες διακίνησης και προσφέρει ανωνυμία. Τα δίκτυα διακίνησης, πάντως, αξιοποιούν όλο και περισσότερο την τεχνολογία των κινητών συσκευών και την κρυπτογράφηση. Τα τελευταία χρόνια αυξάνεται η σημασία των διαδικτυακών τόπων πώλησης παράνομων ουσιών, αν και

---

¹⁵⁵ Ευρωπαϊκό Κέντρο Παρακολούθησης Ναρκωτικών και Τοξικομανίας. Ευρωπαϊκή έκθεση για τα ναρκωτικά Τάσεις και εξελίξεις [Internet]. EMCDDA; 2019 [cited 2019 May 29] σελ. 21. Available from:

http://www.emcdda.europa.eu/system/files/publications/11364/20191724_TDAT19001ELN_PDF.pdf

¹⁵⁶ Ο. π., σελ. 21

εξακολουθούν να αποτελούν ένα σχετικά ήσσονος σημασίας συστατικό στοιχείο της όλης αγοράς¹⁵⁷.

Στην Ευρώπη πλέον γίνεται χρήση ενός ευρύτερου φάσματος παράνομων ουσιών σε σύγκριση με το παρελθόν. Η χρήση πολλαπλών ουσιών είναι διαδεδομένη στους χρήστες ναρκωτικών, ενώ τα ατομικά πρότυπα χρήσης παρουσιάζουν αποκλίσεις, σε ένα φάσμα που ξεκινά από την πειραματική χρήση και φθάνει έως τη συστηματική χρήση και την εξάρτηση¹⁵⁸.

Οι συνέπειες της αγοράς παράνομων ναρκωτικών ουσιών είναι ευρείες και υπερβαίνουν τις βλάβες που προκαλούνται από τη χρήση ναρκωτικών και περιλαμβάνουν¹⁵⁹:

- τη συμμετοχή σε άλλες μορφές εγκληματικών δραστηριοτήτων και στην τρομοκρατία
- επιπτώσεις στις νόμιμες επιχειρήσεις και στην ευρύτερη οικονομία με το ξέπλυμα χρημάτων
- άσκηση πίεσης και διαφθορά των κυβερνητικών θεσμών
- επιπτώσεις στην ευρύτερη κοινωνία.

Τέλος, η διακίνηση ναρκωτικών αποτελεί ένα πρόσθετο αποσταθεροποιητικό παράγοντα σε χώρες που αντιμετωπίζουν σοβαρά πολιτικά, κοινωνικά, υγειονομικά και οικονομικά προβλήματα ενώ υπάρχουν ισχυρές ενδείξεις για διασύνδεση της και με την Διεθνή Τρομοκρατία¹⁶⁰.

Οι παράνομες ουσίες που διακινούνται στις αγορές της ΕΕ είναι:

Η κάνναβη¹⁶¹ είναι το ευρύτερα χρησιμοποιούμενο ναρκωτικό στην Ευρώπη καθώς εκτιμάται ότι η κάνναβη αντιπροσωπεύει περίπου το 38% της αγοράς λιανικής πώλησης παράνομων ναρκωτικών. Οι ΟΕΟ εμπλέκονται σε μεγάλο βαθμό, αξιοποιώντας πλήρως τις τεχνολογικές καινοτομίες για την παραγωγή μεγαλύτερων ποσοτήτων πιο ισχυρών προϊόντων στην ίδια την Ευρώπη. Ειδικότερα οι ολλανδικές και εθνοτικές βιετναμέζικες ΟΕΟ έχουν καθιερωθεί και επεκτείνουν την παραγωγή

---

¹⁵⁷ Ευρωπαϊκό Κέντρο Παρακολούθησης Ναρκωτικών και Τοξικομανίας. Ευρωπαϊκή έκθεση για τα ναρκωτικά Τάσεις και εξελίξεις [Internet]. EMCDDA; 2019 [cited 2019 May 29] σελ. 22. Available from:

http://www.emcdda.europa.eu/system/files/publications/11364/20191724_TDAT19001ELN_PDF.pdf

¹⁵⁸ Ο. π., σελ. 43

¹⁵⁹ European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction. EU Drug Markets Report 2016 In-depth Analysis [Internet]. EMCDDA; 2016 [cited 2019 Jun 14] σελ. 74. Available from:

<http://www.emcdda.europa.eu/system/files/publications/2373/TD0216072ENN.PDF>

¹⁶⁰ Ο.π., σελ. 74

¹⁶¹ Ο.π., σελ.56

φυτικής κάνναβης (μαριχουάνα) σε πολλά κράτη μέλη της ΕΕ, παρέχοντας τεχνογνωσία και εξοπλισμό σε άλλες εγκληματικές ομάδες.

Ενώ η αγορά κυριαρχείται από φυτική κάνναβη που αναπτύσσεται εντός της ΕΕ, η ρητίνη κάνναβης (χασίς) από το Μαρόκο διακινείται από τις μαροκινές ΟΕΟ (σε συνδυασμό με άλλα παράνομα αγαθά και ανθρώπους) σε συνεργασία με ευρωπαϊκές ΟΕΟ, στην ΕΕ, με τις Κάτω Χώρες και την Ισπανία να λειτουργούν ως βασικά σημεία διανομής. Αλβανόφωνες ομάδες διαδραματίζουν, επίσης, ποικίλους ρόλους ως παραγωγοί φυτικής κάνναβης τόσο στην ΕΕ όσο και στην Αλβανία αλλά και ως διανομείς αφγανικής ρητίνης, που διατίθεται σε ορισμένες χώρες της ΕΕ.

Η αγορά ηρωίνης¹⁶² είναι η δεύτερη μεγαλύτερη αγορά παράνομων ναρκωτικών στην ΕΕ και είναι υπεύθυνη για ένα μεγάλο ποσοστό των θανάτων που συνδέονται με τα ναρκωτικά και το κοινωνικό κόστος.

Η παραγωγή της γίνεται στο Αφγανιστάν και οι τεχνικές παραγωγής, οι τοποθεσίες, οι διαδρομές διακίνησης και ο τρόπος λειτουργίας των ΟΕΟ που την διακινούν εμφανίζονται όλο πιο ευέλικτες και δυναμικές. Βασικοί παράγοντες διακίνησης της στην Ευρώπη είναι τουρκικές, αλβανικές και πακιστανικές ΟΕΟ σε συνεργασία με τοπικές ευρωπαϊκές. Η χρήση αποκεντρωμένων επιχειρηματικών μοντέλων διευκολύνει τον καταμερισμό των κερδών και της υλικοτεχνικής υποστήριξης με αποτέλεσμα την μείωση των κινδύνων. Οι ΟΕΟ αυτές εμπλέκονται στη διακίνηση και άλλων ναρκωτικών, προδρόμων συνθετικών ουσιών, όπλων, άλλων παράνομων εμπορευμάτων και λαθρομεταναστών ενώ βασικές οδοί διακίνησης είναι τα Βαλκάνια, ο νότιος Καύκασος, η Συρία και το Ιράκ.

Η κοκαΐνη¹⁶³ είναι το πιο συχνά χρησιμοποιούμενο παράνομο διεγερτικό στην Ευρώπη. Η μεταφορά της από τις χώρες παραγωγής (Κολομβία, Περού, Βολιβία) γίνεται με εναέρια και θαλάσσια μέσα. Οι κολομβιανές και οι ιταλικές ΟΕΟ κυριαρχούν στην χονδρική προμήθεια κοκαΐνης στην Ευρώπη, όπου συνεργάζονται με άλλες ομάδες (ολλανδικές, βρετανικές και ισπανικές), που δρουν ως μεσίτες, ενώ οι Κάτω Χώρες και η Ισπανία αποτελούν βασικούς κόμβους διανομής. Οι ΟΕΟ της Δυτικής Αφρικής, ιδιαίτερα της Νιγηρίας, ασχολούνται κυρίως με τη μεταφορά

---

¹⁶² European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction. EU Drug Markets Report 2016 In-depth Analysis [Internet]. EMCDDA; 2016 [cited 2019 Jun 14] σελ. 74. Available from: <http://www.emcdda.europa.eu/system/files/publications/2373/TD0216072ENN.PDF>

¹⁶³ Ο. π., σελ. 96

κοκαΐνης από την Αφρική προς την Ευρώπη, χρησιμοποιώντας συχνά αερομεταφορείς. Σημαντικό ρόλο στην διακίνηση της φαίνεται να παίζουν και ΟΕΟ από τα Βαλκάνια. Τα περισσότερα συνθετικά ναρκωτικά¹⁶⁴ που καταναλώνονται στην ΕΕ παράγονται στην περιοχή, με αποτέλεσμα τη σημαντική ενδοευρωπαϊκή διακίνηση αλλά και την εξαγωγή τους σε άλλες περιοχές όπως η Αμερική και η Αυστραλία. Η ΕΕ αποτελεί επίσης σημαντική ζώνη διαμετακόμισης για τη μεθαμφεταμίνη που παράγεται κυρίως στη Δυτική Αφρική και το Ιράν. Οι ολλανδικές, βελγικές, γερμανικές και βρετανικές ΟΕΟ είναι ιδιαίτερα σημαντικές τόσο για τη διακίνηση MDMA όσο και για τη διακίνηση αμφεταμινών στις μεγάλες καταναλωτικές αγορές της Δυτικής Ευρώπης. Οι ΟΕΟ που λειτουργούν από την περιοχή της Βαλτικής Θάλασσας, ιδίως από τη Λιθουανία και την Πολωνία, είναι σημαντικές για την παραγωγή και προμήθεια αμφεταμίνης και μεθαμφεταμίνης στις σκανδιναβικές χώρες. Οι ΟΕΟ που εμπορεύονται συνθετικά ναρκωτικά εμπλέκονται συχνά και στην διακίνηση άλλων ουσιών. Για παράδειγμα, οι ομάδες που προμηθεύουν το MDMA και την αμφεταμίνη που παράγονται στις Κάτω Χώρες και το Βέλγιο εμπλέκονται στην αγορά κάνναβης και κοκαΐνης, ενώ οι βιετναμέζικες ΟΕΟ στην Τσεχική Δημοκρατία διαφοροποιούνται από την παραγωγή κάνναβης σε μεθαμφεταμίνη.

Ένας μεγάλος αριθμός νέων ψυχοτρόπων ουσιών (NPS)¹⁶⁵ πωλούνται ανοιχτά ως «νόμιμοι» αντικαταστάτες των παράνομων ναρκωτικών. Τα παγκοσμιοποιημένα δίκτυα εφοδιασμού και το Διαδίκτυο διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην προώθηση αυτών των νέων ουσιών στην Ευρώπη, όπου μέσω των ευρωπαϊκών ΟΕΟ τα προϊόντα αυτά διοχετεύονται είτε στην ανοικτή αγορά είτε απευθείας στην αγορά παράνομων ναρκωτικών. Η διακίνηση αυτών των ουσιών φαίνεται να κερδίζει όλο και περισσότερο έδαφος εξαιτίας των υψηλών κερδών και της χαμηλής επικινδυνότητας

Εμπορία Ανθρώπων

Η εμπορία ανθρώπων (ΕΑ)¹⁶⁶ αποτελεί ένα σοβαρό έγκλημα και κατάχρηση των θεμελιωδών δικαιωμάτων και της αξιοπρέπειας του ατόμου. Περιλαμβάνει την εκμετάλλευση των ευάλωτων ατόμων που διακινούν οι εγκληματίες ως εμπορεύματα

---

¹⁶⁴ European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction. EU Drug Markets Report 2016 In-depth Analysis [Internet]. EMCDDA; 2016 [cited 2019 Jun 14] σελ. 116. Available from: <http://www.emcdda.europa.eu/system/files/publications/2373/TD0216072ENN.PDF>

¹⁶⁵ Ο. π., σελ.116

¹⁶⁶ Σύμφωνα με το άρθρο 3 του πρωτοκόλλου του Παλέρμω ως εμπορία ανθρώπων «νοείται η στρατολόγηση, μεταφορά, μετακίνηση, παροχή καταλύματος ή η υποδοχή προσώπων, με την απειλή ή χρήση βίας ή άλλων μορφών εξαναγκασμού, με απαγωγή, εξαπάτηση, παραπλάνηση, κατάχρηση εξουσίας ή ευάλωτης θέσης ή με παροχή ή αποδοχή χρημάτων ή ωφελημάτων για να επιτευχθεί η συγκατάθεση προσώπου που έχει τον έλεγχο άλλου προσώπου, με σκοπό την εκμετάλλευση»

με μοναδικό σκοπό το οικονομικό όφελος. Το έγκλημα αυτό έχει συχνά διακρατικό χαρακτήρα, περιλαμβάνει θύματα όλων των φύλων και των ηλικιών και, λόγω της φύσης του, είναι συχνά δύσκολο να αποκαλυφθεί και να εξερευνηθεί. Η ΕΑ συνδέεται με ένα ευρύ φάσμα άλλων αδικημάτων που υποστηρίζουν την εκμετάλλευση των θυμάτων αλλά διαπράττονται και από τα ίδια τα θύματα

Η εμπορία ανθρώπων αποτελεί σημαντικό πρόβλημα στην ΕΕ και προτεραιότητα για τις υπηρεσίες ασφαλείας των κρατών-μελών καθώς η έκταση της εντός της ΕΕ είναι δύσκολο να εκτιμηθεί. Η ανθρώπινη εκμετάλλευση μπορεί να κρυφτεί πίσω από άλλα ποινικά αδικήματα, όπως η πορνεία, η παράνομη μετανάστευση, το έγκλημα κατά της ιδιοκτησίας ή ακόμα και πίσω από εργασιακές διενέξεις. Η εκμετάλλευση των θυμάτων γίνεται με πολλούς τρόπους και οι διαφορές στους εθνικούς νομικούς ορισμούς της ΕΑ εμποδίζει τη σύγκριση και την αξιολόγηση των κοινών τάσεων και προτύπων σε όλη την ΕΕ. Πάντως το 2014 η πλειονότητα των θυμάτων (71%) που καταχωρήθηκαν στα αρχεία της Europol ήταν πολίτες της ΕΕ και το 29% όχι¹⁶⁷.

Οι πιο επικίνδυνες ΟΕΟ εμπορίας ανθρώπων είναι γενικά αυτές που διαχειρίζονται όλο το φάσμα της διακίνησης, από την στρατολόγηση των θυμάτων μέχρι την επανεπένδυση των εσόδων τους. Αυτές οι ομάδες είναι αριθμητικά μικρές αλλά έχουν την ικανότητα ταυτόχρονα να διακινούν πολλά θύματα, να τα μετακινούν σε διαφορετικές τοποθεσίες εκμετάλλευσης, έχοντας διαμορφώσει υλικοτεχνική υποδομή, βάσεις και επαφές στην πηγή, την διαμετακόμιση και τις χώρες προορισμού¹⁶⁸.

Η τυπική δομή των εγκληματικών ομάδων που δραστηριοποιούνται στην ΕΑ είναι χαλαρά συνδεδεμένα δίκτυα οικογενειακής ή εθνικής δομής, με την πλειοψηφία των διακινητών να είναι άνδρες κυρίως από την Βουλγαρία, την Ουγγαρία, την Ρουμανία και την Σλοβακία και με κύριο χαρακτηριστικό την άσκηση σωματικού καταναγκασμού στα θύματα τους. Σημαντικό ρόλο στην ΕΑ στην ΕΕ παίζουν τόσο οι Νιγηριανές ομάδες που εξειδικεύονται στα πλαστά/κλεμμένα ταξιδιωτικά έγγραφα και συχνά καταπατούν την έννοια του ασύλου, όσο και τα Κινεζικά δίκτυα που εκμεταλλεύονται το σύστημα των τουριστικών θεωρήσεων. Τα εγκληματικά δίκτυα Ρομά παρουσιάζουν εξαιρετική κινητικότητα στην ΕΑ. Οι νεαρές γυναίκες και οι

---

¹⁶⁷ Europol. Situation Report Trafficking in human beings in the EU [Internet]. Europol; 2016 [cited 2019 Jun 21] σελ. 5,9. Available from: https://ec.europa.eu/anti-trafficking/sites/antitrafficking/files/situational_report_trafficking_in_human_beings-europol.pdf

¹⁶⁸ Ο. π., σελ. 13

ανήλικοι αυτής της εθνότητας είναι ιδιαίτερα ευάλωτες στην εκμετάλλευση και τη σωματεμπορία, που μερικές φορές διευθετείται από τις οικογένειές τους. Αυτό συμβαίνει αρκετά συχνά στις περιπτώσεις παράνομης διακίνησης παιδιών, όπου οι γονείς και οι στενοί συγγενείς αποτελούν μέρος της δικτύου στρατολόγησης. Οι χώρες προορισμού για εμπορία ανηλίκων από τις κοινότητες των Ρομά είναι κυρίως το Ηνωμένο Βασίλειο και η Γαλλία, όπου υπόκεινται σε σεξουαλική εκμετάλλευση, την εργασιακή εκμετάλλευση, την αναγκαστική επαιτεία, την διάπραξη μικρών εγκλημάτων, και σε μικρότερο βαθμό την συστηματική εξαπάτηση του κοινωνικού συστήματος ασφάλειας και κοινωνικών παροχών, ενώ οι άνδρες είναι υπεύθυνοι για την οργανωτική διαχείριση του εγκληματικού δικτύου¹⁶⁹

Αυστρία, Βέλγιο, Γαλλία, Γερμανία, Ελλάδα, Ιταλία, Κάτω Χώρες, Ισπανία, Ελβετία και Ηνωμένο Βασίλειο αποτελούν τις συνηθέστερες χώρες προορισμού λόγω της υψηλής ζήτησης για φθηνά εργατικά χέρια και σεξουαλικές υπηρεσίες¹⁷⁰.

Η ΕΑ περιλαμβάνει πολλές μορφές εκμετάλλευσης. Η πιο συχνή μορφή στα κράτη-μέλη της ΕΕ είναι η σεξουαλική ακολουθούμενη από την εργασιακή εκμετάλλευση. Οι άλλες μορφές ανθρώπινης εκμετάλλευσης που εντοπίστηκαν είναι αυτές με σκοπό την αναγκαστική επαιτεία, την αναγκαστική εγκληματικότητα (κυρίως εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας και διακίνησης ναρκωτικών) και εξαναγκαστικοί εικονικοί γάμοι κυρίως για τον προσπορισμό κοινωνικών και εργασιακών οφελών¹⁷¹.

Οι παράγοντες που βοηθούν στην ΕΑ μπορούν να διακριθούν σε παράγοντες ώθησης, παράγοντες έλξης και παράγοντες διευκόλυνσης¹⁷².

1) Παράγοντες ώθησης αποτελούν οι κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες στις χώρες προέλευσης, που μπορούν να επηρεάσουν τα θύματα και τους διακινητές και να διευκολύνουν την ΕΑ. Τα πιθανά θύματα της ΕΑ αντιμετωπίζουν δυσμενείς προσωπικές καταστάσεις, έλλειψη εκπαίδευσης, υψηλά επίπεδα ανεργίας και χαμηλό βιοτικό επίπεδο, διακρίσεις λόγω φύλου, ανισότητες στην αγορά εργασίας αλλά και παραβιάσεις των θεμελιωδών δικαιωμάτων τους, καταχρηστικές καταστάσεις ή να διαφεύγουν από ζώνες συγκρούσεων.

---

¹⁶⁹ Europol. Situation Report Trafficking in human beings in the EU [Internet]. Europol; 2016 [cited 2019 Jun 21] σελ. 16-18. Available from: https://ec.europa.eu/anti-trafficking/sites/antitrafficking/files/situational_report_trafficking_in_human_beings-europol.pdf

¹⁷⁰ Ο. π., σελ. 16

¹⁷¹ Ο. π., σελ. 10-12

¹⁷² Ο. π., σελ. 10-12

2) Παράγοντες έλξης αποτελούν τα χαρακτηριστικά ορισμένων προηγμένων κρατών-μελών όπως το υψηλό βιοτικό επίπεδο, οι ευκαιρίες απασχόλησης, οι υψηλοί μισθοί και οι καλές εργασιακές συνθήκες

Άλλοι παράγοντες έλξης που επηρεάζουν την συμπεριφορά των θυμάτων και των διακινητών είναι το κοινωνικό, νομικό, πολιτικό και οικονομικό πλαίσιο χωρών προορισμού που έχουν πληγεί από την οικονομική κρίση, καθώς σε κάποιες χώρες από αυτές υπάρχει αυξημένη ζήτηση για φθηνή εργασία και παροχή υπηρεσιών.

Η ύπαρξη πολυάριθμων κοινοτήτων αλλοδαπών που είναι εγκατεστημένες σε ολόκληρη την ΕΕ αποτελεί έναν ακόμη παράγοντα έλξης. Οι κοινότητες αυτές χρησιμεύουν ως hotspots για τους μετανάστες, όπου μπορούν να βρουν συγγενικά και εθνικά δίκτυα, κοινή γλώσσα και έθιμα με τους συμπατριώτες τους. Η παρουσία αυτών των ξένων κοινοτήτων σε όλες σχεδόν τις πόλεις της ΕΕ παρέχει υλικότεχνική υποστήριξη στους ξένους διακινητές που εμπλέκονται στο ΕΑ που κάνουν συχνά χρήση αυτών των τοποθεσιών, ειδικά κατά τη διάρκεια της μεταφοράς και της φύλαξης των θυμάτων.

3) Παράγοντες διευκόλυνσης αποτελούν:

- Η κοινωνική ανοχή που διευκολύνει την ΕΑ και αυξάνει την πιθανότητα εκμετάλλευσης ανθρώπων από εγκληματίες.
- Οι διαφορές μεταξύ της νομοθεσίας των κρατών-μελών διευκολύνει σημαντικά τις δραστηριότητες των ΟΕΟ που εμπλέκονται στην ΕΑ. Μέσω των νομοθετικών κενών και των μεταξύ της νομοθεσίας των κρατών-μελών, οι εγκληματίες μπορούν να εντοπίσουν, να αντιμετωπίσουν και ακόμη να προβλέψουν νέες ευκαιρίες για εγκληματικότητα.
- Τα υψηλά κέρδη σε σχέση με τους σχετικά περιορισμένους κινδύνους που συνεπάγεται η ΕΑ καθώς οι διακινητές προσπαθούν συνεχώς να αυξάνουν τα κέρδη τους έναντι των λειτουργικών δαπανών και του κινδύνου.
- Η παγκόσμια ανάπτυξη του Διαδικτύου που αποτελεί πλέον ένα σημαντικό εργαλείο για τους διακινητές ανθρώπων. Η ηλεκτρονική αλληλεπίδραση διευκολύνει την εκμετάλλευση, την στόχευση πιθανών θυμάτων, την πρόσβαση σε προσωπικά δεδομένα, τον διακανονισμό της μεταφοράς και την οικονομοτεχνική υποστήριξη, την στρατολόγηση μέσω ιστοσελίδων, κοινωνικών δικτύων και φόρουμ συνομιλιών κλπ.

Παρά το γεγονός ότι η ΕΑ και η διακίνηση λαθρομεταναστών παρουσιάζουν κοινά χαρακτηριστικά εντούτοις διαφοροποιούνται από συγκεκριμένες νομικές διακρίσεις.

Η διευκόλυνση της λαθρομετανάστευσης, είναι ένα έγκλημα που παραβιάζει τις εθνικές και διεθνείς διασυνοριακές νομοθεσίες σε αντίθεση με την ΕΑ που είναι έγκλημα που παραβιάζει τα θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα. Αν και τα δυο αδικήματα εμπεριέχουν την διακίνηση προσώπων, η διακίνηση λαθρομεταναστών απαιτεί πάντα την παράνομη διέλευση των εθνικών συνόρων ενώ η ΕΑ μπορεί να γίνεται και μέσα στην ίδια εθνική επικράτεια. Μια άλλη κρίσιμη νομική διάκριση μεταξύ των δύο αδικημάτων αφορά το ζήτημα της συγκατάθεσης. Η συναίνεση των μεταναστών να μεταφερθούν καθώς και ο δεσμός τους με τους λαθροδιακινητές τελειώνουν μόλις οι μετανάστες φθάσουν στον προορισμό τους. Ένα θύμα ΕΑ μπορεί αρχικά να είχε δώσει τη συγκατάθεσή του για τη μεταφορά του σε ένα νέο προορισμό. Ωστόσο η συγκατάθεση αυτή ακυρώνεται όταν ο διακινητής χρησιμοποιήσει απειλές, εξαναγκασμό, εξαπάτηση ή απάτη προκειμένου να εκμεταλλευθεί το θύμα¹⁷³

Η διακίνηση λαθρομεταναστών είναι μια δυναμική παγκόσμια εγκληματική δραστηριότητα. Η φτώχεια, η κοινωνική και πολιτική αστάθεια, καθώς και η περιορισμένη διαθεσιμότητα των οδών νόμιμης μετανάστευσης, ωθούν τους ανθρώπους σε εγκληματικά δίκτυα για να διευκολύνουν την άνευ αδείας είσοδο, διέλευση ή διαμονή στην ΕΕ. Αποτελεί μια ιδιαίτερα κερδοφόρα και ευρέως διαδεδομένη πολυεθνική εγκληματική δραστηριότητα καθώς οι διακινητές προέρχονται από περισσότερες από 122 χώρες και τα περισσότερα δίκτυα λαθρομετανάστευσης αποτελούνται από διάφορες εθνικότητες, στις οποίες εμπλέκονται υπήκοοι της ΕΕ και μη μέλη της ΕΕ¹⁷⁴.

Οι ΟΕΟ που εμπλέκονται στο διακίνηση λαθρομεταναστών παρουσιάζουν ένα πρωτοφανές επίπεδο οργάνωσης και συντονισμού. Ενώ οι καθιερωμένες μορφές παράνομης διακίνησης παραμένουν αμετάβλητες οι διακινητές έχουν δείξει μεγάλη ευελιξία στην χρήση των μέσων μεταφοράς, στις μεθόδους απόκρυψης και στις τεχνολογίες που χρησιμοποιούν. Το Διαδίκτυο προσφέρει πολύτιμη βοήθεια στους διακινητές καθώς, μέσω, των κοινωνικών δικτύων διαφημίζουν τις υπηρεσίες τους ενώ

---

¹⁷³ Europol. Situation Report Trafficking in human beings in the EU [Internet]. Europol; 2016 [cited 2019 Jun 21] σελ. 7. Available from: https://ec.europa.eu/anti-trafficking/sites/antitrafficking/files/situational_report_trafficking_in_human_beings-europol.pdf

¹⁷⁴ Europol. SOCTA 2017 [Internet]. Europa.eu. Europol; 2017 [cited 2019 Jun 21]. Available from: <https://www.europol.europa.eu/socta/2017/people-as-a-commodity.html>

οι διακινούμενοι μετανάστες χρησιμοποιούν τις εφαρμογές κοινής χρήσης οχημάτων¹⁷⁵ και τις πλατφόρμες καταλυμάτων P2P¹⁷⁶ για να παρέχουν κάλυψη για τις δραστηριότητες λαθρεμπορίου¹⁷⁷.

Σε γενικές γραμμές, οι ΟΕΟ που διευκολύνουν την παράνομη μετανάστευση οργανώνονται συνήθως σε υποτυπώδη δίκτυα μικρότερων ομάδων. Οι περισσότερες από τις ομάδες αυτές έχουν εθνοτικές ή πολιτισμικές διασυνδέσεις με τους παράνομους μετανάστες που διακινούν. Οι συγκεκριμένες ομάδες εμφανίζουν ιδιαίτερα υψηλό βαθμό ευελιξίας και ικανότητας διασυνοριακής συνεργασίας, ανεξαρτήτως εθνοτικών διαφορών - ακόμη και σε περιοχές με χρόνια προβλήματα εθνοτικών συγκρούσεων. Οι διαμεσολαβητές εντοπίζουν και εκμεταλλεύονται άμεσα διάφορες αλλαγές που συμβαίνουν στην κοινωνία, όπως εκείνες που αφορούν τις τακτικές των αρχών επιβολής του νόμου ή αλλαγές στη νομοθεσία και τους κανονισμούς, καθώς και το άνοιγμα νέων ή φθηνότερων οδών μεταφοράς ή νέων σημείων συνοριακού ελέγχου¹⁷⁸. Η διακίνηση λαθρομεταναστών είναι μια ιδιαίτερα επικερδής εγκληματική δραστηριότητα που χαρακτηρίζεται από σταθερά υψηλά επίπεδα ζήτησης και σχετικά χαμηλά επίπεδα κινδύνου. Ορισμένες ΟΕΟ που προηγουμένως εμπλέκονταν σε άλλες εγκληματικές δραστηριότητες όπως το παράνομο εμπόριο αγαθών, η εμπορία ναρκωτικών, η εμπορία ανθρώπων ή το οργανωμένο έγκλημα κατά της περιουσίας έχουν προσθέσει την διακίνηση λαθρομεταναστών στις εγκληματικές τους δραστηριότητες καθώς δεν απαιτεί σημαντικούς πόρους ενώ γίνεται χρήση των ίδιων διαδρομών και υποδομών που χρησιμοποιούνται για την παράνομη διασυνοριακή διακίνηση αγαθών. Η διακίνηση αυτή συνδέεται άμεσα με την χρήση πλαστών εγγράφων, που έχει αναδειχθεί ως βασική εγκληματική δραστηριότητα που συνδέεται με τη μεταναστευτική κρίση¹⁷⁹.

---

¹⁷⁵ Η κοινή χρήση οχημάτων (ride-sharing) προσφέρει στους χρήστες ευέλικτη, προσιτή μετακίνηση ή την ευκαιρία να κερδίζουν χρήματα με το αυτοκίνητό τους. Με το ride-sharing μπορεί κάποιος ανά πάσα στιγμή με μικρό αντίτιμο να μοιραστεί το όχημά του -ή το όχημα κάποιου άλλου- για να μεταβεί στον προορισμό σου, είτε πρόκειται για μικρή διαδρομή είτε ακόμα και για ταξίδι. Μπορείς να κάνεις την κράτηση μέσω ειδικών εφαρμογών που έχει η κάθε εταιρεία.

¹⁷⁶ Ηλεκτρονικές πλατφόρμες τύπου Airbnb, που βασίζονται στη συμμετοχική οικονομία και ασχολούνται με τη βραχυχρόνια μίσθωση ακινήτων σε ταξιδιώτες σε όλο τον κόσμο

¹⁷⁷ Europol. SOCTA 2017 [Internet]. Europa.eu. Europol; 2017 [cited 2019 Jun 21]. Available from: <https://www.europol.europa.eu/socta/2017/people-as-a-commodity.html>

¹⁷⁸ Europol. ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΕΥΡΩΠΟΛ Γενική Έκθεση Πεπραγμένων της Ευρωπόλ [Internet]. Europol; 2011 [cited 2019 Jun 19] σελ. 39. Available from:

https://www.europol.europa.eu/sites/default/files/documents/el_europolreview.pdf

¹⁷⁹ Europol. SOCTA 2017 [Internet]. Europa.eu. Europol; 2017 [cited 2019 Jun 21]. Available from: <https://www.europol.europa.eu/socta/2017/people-as-a-commodity.html>

Οι υπηρεσίες ασφαλείας της ΕΕ εντοπίζουν την διακίνηση λαθρομεταναστών σε πολλές διαφορετικές χώρες, τόσο εντός της Ένωσης όσο και στις γειτονικές χώρες. Σύμφωνα με τις αναφορές τους, οι εμπλεκόμενες ΟΕΟ δραστηριοποιούνται ιδιαίτερα σε περιοχές με υψηλή συγκέντρωση παράνομων μεταναστών και σε περιοχές όπου υπάρχουν φυσικά εμπόδια που απαιτούν την παροχή των υπηρεσιών τους, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται οι Βαλκανικές οδοί¹⁸⁰, το Ελληνικό Αρχιπέλαγος, τα χερσαία σύνορα μεταξύ Γαλλίας και Ιταλίας και τα θαλάσσια σύνορα μεταξύ του Η.Β. και του Βελγίου, της Γαλλίας και των Κάτω Χωρών¹⁸¹.

Στο σημείο αυτό κρίνεται απαραίτητη και η αναφορά στην σεξουαλική εκμετάλλευση των ανηλίκων που αποτελεί μια αποκρουστική μορφή του εγκλήματος της εμπορίας ανθρώπων.

Η σεξουαλική κακοποίηση και η σεξουαλική εκμετάλλευση παιδιών, συμπεριλαμβανομένης της παιδικής πορνογραφίας και της παιδικής πορνείας, είναι ιδιαίτερα σκληρά εγκλήματα και συνιστούν σοβαρές παραβιάσεις των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Οι συνέπειές τους είναι μακροχρόνιες σωματικές, ψυχολογικές και κοινωνικές βλάβες των θυμάτων και η συνέχισή τους υπονομεύει τις θεμελιώδεις αξίες της σύγχρονης κοινωνίας που συνδέονται με την ειδική προστασία των παιδιών καθώς και με την εμπιστοσύνη στους σχετικούς κρατικούς θεσμούς.

Όσον αφορά τα θύματα παιδικής ηλικίας, η κύρια αιτία του φαινομένου αυτού είναι η ευάλωτη κατάστασή τους, που προκύπτει από διάφορους παράγοντες. Τα θύματα διστάζουν να καταγγείλουν την κακοποίηση, οι διαφορές στο ποινικό δίκαιο και τη δικονομία των κρατών-μελών μπορεί να οδηγήσουν σε διαφορές ως προς τη διερεύνηση και τη δίωξη, και οι δράστες που καταδικάζονται μπορεί να εξακολουθήσουν να είναι επικίνδυνοι και μετά την έκτιση της ποινής τους¹⁸².

---

¹⁸⁰ Υπάρχουν πολλές διαδρομές για τους παράνομους μετανάστες που μετακινούνται μέσω των Βαλκανικών οδών κυρίως προς την Αυστρία και τη Γερμανία. Μία οδηγεί μέσω Βόρειας Μακεδονίας ή Βουλγαρίας, Σερβίας και / ή Ρουμανίας και Ουγγαρίας στην Αυστρία. Μία άλλη, η λεγόμενη Αδριατική παράκτια διαδρομή οδηγεί από την Ελλάδα μέσω της Αλβανίας, του Μαυροβουνίου και της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης προς τα σύνορα της Κροατίας και στη Σλοβενία. Ωστόσο, χρησιμοποιούνται και άλλες οδοί και συνδυασμοί διαδρομών.

¹⁸¹ EUROPEAN MIGRANT SMUGGLING CENTRE. 3rd ANNUAL ACTIVITY REPORT – 2018 [Internet]. Europol; 2108 [cited 2019 May 29] σελ. 10–2. Available from:

<https://www.europol.europa.eu/publications-documents/emsc-3rd-annual-activity-report—2018>

¹⁸² ΟΔΗΓΙΑ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ για την καταπολέμηση της σεξουαλικής κακοποίησης, της σεξουαλικής εκμετάλλευσης παιδιών και της παιδικής πορνογραφίας, με την οποία καταργείται η απόφαση - πλαίσιο 2004/68/ΔΕΥ [Internet]. 2010. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52010PC0094&from=EN>

Η ανάπτυξη του Διαδικτύου και η ευκολία των ταξιδιών καθώς και οι διαφορές εισοδήματος τροφοδοτούν τον λεγόμενο σεξουαλικό τουρισμό με θύματα παιδιά και καταλήγουν στην ατιμωρητή διάπραξη σεξουαλικών αδικημάτων σε βάρος παιδιών στο εξωτερικό από τους δράστες¹⁸³.

Οι παράγοντες αυτοί σε συνδυασμό με την δυσκολία δίωξης αυτών των εγκλημάτων, έχουν επιδεινώσει περαιτέρω αυτά τα φαινόμενα και ορισμένες μορφές σεξουαλικής βίας (όπως η παιδική πορνογραφία) γίνονται όλο και πιο ανησυχητικές. Η καταπολέμηση αυτών των εγκλημάτων είναι πολύ δύσκολη καθώς τα παιδιά είναι ευάλωτα και συχνά ντρέπονται και φοβούνται να αναφέρουν τυχόν περιστατικά. Το Διαδίκτυο διευκολύνει την προσέλκυση παιδιών για σεξουαλικούς σκοπούς καθώς και την παραγωγή και διανομή παιδικής πορνογραφίας. Η ηλικία των παιδιών που απεικονίζονται στην πορνογραφία γίνονται ολοένα και μικρότερη και οι εικόνες γίνονται πιο αποκρουστικές και πιο βίαιες¹⁸⁴.

Η χρήση του Διαδικτύου για την ηλεκτρονική σεξουαλική εκμετάλλευση ανηλίκων έχει ως στόχους τον σεξουαλικό εξαναγκασμό και εκβιασμό των παιδιών με σκοπό την σεξουαλική ικανοποίηση ή/και τον προσπορισμό οικονομικού οφέλους των δραστών, εξασφαλίζοντας τους περιβάλλον αυξημένης ασφάλειας και ανωνυμίας. Η εγκληματική δραστηριότητα εκδηλώνεται με απειλές και εκβιασμούς αλλά και με μια σειρά παραπλανητικών πρακτικών όπως η πλαστοπροσωπία, η ηλεκτρονική πειρατεία και η κλοπή της εικόνας του ανηλίκου¹⁸⁵.

Στον χώρο της σεξουαλικής εκμετάλλευσης ανηλίκων, οι δράστες δρουν κυρίως μεμονωμένα και υπάρχει ελάχιστη ή καθόλου συμμετοχή ΟΕΟ. Ωστόσο, οι παραβάτες οργανώνονται καθώς συγκεντρώνονται σε ηλεκτρονικά φόρουμ πολύ χαλαρής συνοχής, όπου όχι μόνο διαμοιράζονται το υλικό της παιδικής πορνογραφίας, αλλά συζητούν επίσης τις τεχνικές και αλληλοδιδάσκονται τους τρόπους αποφυγής της αντίχρευσής τους από τις αρχές ασφαλείας. Αυτές οι κοινότητες εξομαλύνουν τη

---

¹⁸³ ΟΔΗΓΙΑ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ για την καταπολέμηση της σεξουαλικής κακοποίησης, της σεξουαλικής εκμετάλλευσης παιδιών και της παιδικής πορνογραφίας, με την οποία καταργείται η απόφαση - πλαίσιο 2004/68/ΔΕΥ [Internet]. 2010. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52010PC0094&from=EN>

¹⁸⁴ European Commission. Child sexual abuse [Internet]. European Commission. 2016 [cited 2019 Jun 15]. Available from: https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/organized-crime-and-human-trafficking/child-sexual-abuse_en

¹⁸⁵ Europol. EUROPEAN UNION SERIOUS AND ORGANISED CRIME THREAT ASSESSMENT Crime in the age of technology [Internet]. SERIOUS AND ORGANISED CRIME THREAT ASSESSMENT (SOCTA). 2017 [cited 2019 Jun 15] σελ. 31. Available from: https://www.europol.europa.eu/sites/default/files/documents/socta2017_0.pdf

συμπεριφορά τους και τους ενθαρρύνουν στην δράση τους, μειώνοντας έτσι την πιθανότητα να ζητήσουν βοήθεια για το πρόβλημα τους¹⁸⁶.

Παράνομη Διακίνηση Όπλων και Πυρομαχικών

Οι πρόσφατες τρομοκρατικές επιθέσεις στην ΕΕ και τα διάφορα περιστατικά βίαιων συγκρούσεων μεταξύ εγκληματικών συμμοριών υπογραμμίζουν ότι η χρήση παράνομων πυροβόλων όπλων εξακολουθεί να αποτελεί σημαντική απειλή για τους πολίτες της ΕΕ.

Σύμφωνα με την Europol¹⁸⁷ η παράνομη διακίνηση όπλων και πυρομαχικών αφορά τις ΟΕΟ και τα άτομα που εμπλέκονται στην παράνομη κατασκευή, κατοχή και διακίνηση φορητών όπλων, ελαφρού οπλισμού, πυρομαχικών, ανταλλακτικών και εξαρτημάτων, καθώς και εκρηκτικές ύλες (στρατιωτικές, εμπορικές, πυροτεχνήματα και αυτοσχέδια εκρηκτικά), πρόδρομων ουσιών εκρηκτικών υλών, αυτοσχέδιων εκρηκτικών μηχανισμών (μέρη και εξαρτήματα), στρατιωτικών πυρομαχικών (μέρη και εξαρτήματα), χημικές βιολογικές ραδιολογικά και πυρηνικά (ΠΡΒΧ) υλικά και άλλες επικίνδυνες ουσίες που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν ως όπλα.

Οι Οργανωμένες εγκληματικές ομάδες συχνά βασίζονται στην ύπαρξη των όπλων για να ασκούν τις δραστηριότητές τους. Ωστόσο, η αγορά πυροβόλων όπλων στην ΕΕ παραμένει μικρή σε μέγεθος. Η εμπορία γίνεται σε μικρή κλίμακα, και τα όπλα που διακινούνται προορίζονται είτε για προσωπική χρήση είτε για να καλύψουν συγκεκριμένες παραγγελίες¹⁸⁸.

Παρότι οι περισσότερες ομάδες του οργανωμένου εγκλήματος προτιμούν ελαφρά όπλα χειρός, διαπιστώνεται μια αύξηση στη χρήση βαρέων πυροβόλων καθώς και στη χρήση εκρηκτικών μηχανισμών με πηγές προμηθευτές από την νοτιοανατολική Ευρώπη¹⁸⁹.

Η διακίνηση όπλων και πυρομαχικών αποτελεί σχεδόν αποκλειστικά μια συμπληρωματική πηγή εισοδήματος για τον μικρό αριθμό των οργανωμένων εγκληματικών ομάδων που εμπλέκονται. Οι περισσότερες ΟΕΟ που ασχολούνται εκμεταλλεύονται τις επαφές, τις οδούς διακίνησης και την υπάρχουσα υποδομή των

---

¹⁸⁶ Europol. INTERNET ORGANISED CRIME THREAT ASSESSMENT (IOCTA) 2018 [Internet]. Europol. 2018 [cited 2019 Jun 15] σελ. 33. Available from: <https://www.europol.europa.eu/activities-services/main-reports/internet-organised-crime-threat-assessment-iocta-2018>

¹⁸⁷ Europol. Europol Analysis Projects [Internet]. Europol. 2019 [cited 2019 Jun 15]. Available from: <https://www.europol.europa.eu/crime-areas-trends/europol-analysis-projects>

¹⁸⁸ Europol. Illicit firearms trafficking [Internet]. Europol. 2019 [cited 2019 Jun 15]. Available from: <https://www.europol.europa.eu/crime-areas-and-trends/crime-areas/illicit-firearms-trafficking>

¹⁸⁹ Europol. ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΕΥΡΩΠΟΛ Γενική Έκθεση Πεπραγμένων της Ευρωπόλ [Internet]. Europol; 2011 [cited 2019 Jun 19] σελ. 1. Available from: https://www.europol.europa.eu/sites/default/files/documents/el_europolreview.pdf

άλλων εγκληματικών δραστηριοτήτων που ασκούν, για την διακίνηση όπλων και πυρομαχικών από περιφερικές ζώνες συγκρούσεων ¹⁹⁰.

Πέραν αυτού τα πυροβόλα όπλα συχνά διακινούνται σε ηλεκτρονικές πλατφόρμες, συμπεριλαμβανομένων των αγορών Darknet, διευκολύνοντας τόσο τους μεμονωμένους εγκληματίες όσο και τις ΟΕΟ στην απόκτηση παράνομων πυροβόλων όπλων μέσω ηλεκτρονικών αγορών. Όμως το ηλεκτρονικό εμπόριο επιτρέπει και σε άτομα που δεν έχουν ή έχουν περιορισμένες διασυνδέσεις με το οργανωμένο έγκλημα να αγοράζουν πυροβόλα όπλα. Αυτοί οι μεμονωμένοι εγκληματικοί παράγοντες συμμετέχουν ολοένα και περισσότερο στη διακίνηση πυροβόλων όπλων και εξαρτημάτων πυροβόλων όπλων, ως μέρος μιας παράνομης παρεχόμενης υπηρεσίας (CaaS) και έχουν αναδειχθεί ως βασικοί διανομείς παράνομων πυροβόλων όπλων στην ΕΕ¹⁹¹.

Οι κυριότερες πηγές παράνομων όπλων στην ΕΕ είναι¹⁹²:

- η επανενεργοποίηση απενεργοποιημένων όπλων
- οι διαρρήξεις και κλοπές
- η υπεξαίρεση νόμιμων όπλων
- η πώληση νόμιμων όπλων στην παράνομη αγορά, συμπεριλαμβανομένου του Darknet
- η επανενεργοποίηση των παροπλισμένων όπλων του στρατού ή της αστυνομίας
- η μετατροπή αβολίδοτων αντιγράφων πυροβόλων όπλων.

Οι διακινητές όπλων είναι ιδιαίτερα προσεκτικοί στην εκμετάλλευση των νομικών κενών και των διαφορών στα νομικά συστήματα μεταξύ των κρατών-μελών για την διοχέτευση πυροβόλων όπλων από τους νόμιμους προμηθευτές στην παράνομη αγορά.¹⁹³

Εγκλήματα κατά της Ιδιοκτησίας

Το οργανωμένο έγκλημα κατά της ιδιοκτησίας περιλαμβάνει μια σειρά διαφορετικών εγκληματικών δραστηριοτήτων που εκτελούνται κυρίως από μετακινούμενες ΟΕΟ που

---

¹⁹⁰ Europol. Illicit firearms trafficking [Internet]. Europol. 2019 [cited 2019 Jun 15]. Available from: <https://www.europol.europa.eu/crime-areas-and-trends/crime-areas/illicit-firearms-trafficking>

¹⁹¹ Europol. SOCTA 2017 [Internet]. Europa.eu. Europol; 2017 [cited 2019 Jun 15]. Available from: <https://www.europol.europa.eu/socta/2017/trafficking-of-firearms.html>

¹⁹² Europol. Illicit firearms trafficking [Internet]. Europol. 2019 [cited 2019 Jun 15]. Available from: <https://www.europol.europa.eu/crime-areas-and-trends/crime-areas/illicit-firearms-trafficking>

¹⁹³ Europol. SOCTA 2017 [Internet]. Europa.eu. Europol; 2017 [cited 2019 Jun 15]. Available from: <https://www.europol.europa.eu/socta/2017/trafficking-of-firearms.html>

δρουν σε ολόκληρη την ΕΕ. Οι οργανωμένες διαρρήξεις, οι κλοπές και οι ληστείες, η διακίνηση κλεμμένων αυτοκινήτων και η εμπορία πολιτιστικών αγαθών εμπίπτουν σε αυτή την ευρεία κατηγορία εγκληματικών δραστηριοτήτων. Ωστόσο, οι φύσεις των ΟΕΟ που εκτελούν διαφορετικά είδη εγκλημάτων κατά της περιουσίας είναι πολύ διαφορετικές. Ορισμένες ΟΕΟ είναι ιδιαίτερα εξειδικευμένες σε συγκεκριμένους τύπους εγκλημάτων ή λειτουργούν με ιδιαίτερα μεθοδικούς τρόπους, ενώ άλλες δραστηριοποιούνται σε διάφορα είδη εγκλημάτων κατά της περιουσίας και σε άλλες μορφές σοβαρών και οργανωμένων εγκλημάτων. Οι ΟΕΟ αυτές συνήθως δρουν και στοχεύουν κυρίως τα πιο ευημερούντα κράτη-μέλη της Δυτικής και της Βόρειας Ευρώπης. Η ύπαρξη του Διαδικτύου διευκολύνει την δράση τους αλλά και την διαφήμιση και την πώληση κλεμμένων προϊόντων. Οι ηλεκτρονικές αγορές χρησιμοποιούνται πλέον εκτεταμένα για την πώληση κλεμμένων αγαθών υψηλής αξίας¹⁹⁴.

Οι ΟΕΟ, στον τομέα των διαρρήξεων και των ληστειών δρουν βάσει της συλλογής πληροφοριών, μέσω επιτήρησης των θυμάτων, κατόπτευσης οικιών και καταστημάτων ή άλλων τρόπων ενώ η χρήση του Διαδικτύου (μέσα κοινωνικής δικτύωσης Διαδικτύου, αγγελίες, δωρεάν εργαλεία πλοήγησης online κλπ) διευκολύνει την δράση τους. Στόχο τους αποτελούν κυρίως χρήματα, κοσμήματα, ηλεκτρονικές και ηλεκτρικές συσκευές, ταξιδιωτικά ή/και άλλα έγγραφα¹⁹⁵.

Τα καταστήματα κοσμημάτων και άλλες επιχειρήσεις που πωλούν πολύτιμα προϊόντα παραμένουν δημοφιλείς στόχοι ένοπλων ληστειών αλλά οι ΟΕΟ στοχεύουν λιγότερο πια σε τράπεζες και άλλους εισπρακτικούς οργανισμούς, καθώς τα τελευταία χρόνια τα μέτρα ασφαλείας έχουν ενταθεί δραστικά και κατευθύνουν τη δράση τους εναντίον επιχειρήσεων που συνήθως διαθέτουν λιγότερα μέτρα ασφαλείας¹⁹⁶.

Η κλοπή οχημάτων παραμένει μια κερδοφόρα επιχείρηση για τις διάφορες ΟΕΟ που εμπλέκονται στην εγκληματική αυτή δραστηριότητα. Τα κλεμμένα οχήματα

---

¹⁹⁴ Europol. EUROPEAN UNION SERIOUS AND ORGANISED CRIME THREAT ASSESSMENT Crime in the age of technology [Internet]. SERIOUS AND ORGANISED CRIME THREAT ASSESSMENT (SOCTA). 2017 [cited 2019 Jun 15] σελ. 47. Available from: https://www.europol.europa.eu/sites/default/files/documents/socta2017_0.pdf

¹⁹⁵ Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας. Έκθεση για το Σοβαρό και Οργανωμένο Έγκλημα στην Ελλάδα έτους 2017 [Internet]. Αθήνα: Α.Ε.Α./Κ.Α./Δ.Δ.Α.; 2017 [cited 2019 Dec 15] σελ. 64–5. Available from: http://www.astynomia.gr/images/stories/2018/prokirkseis18/2017-ekthesi_organomenou_egklimatos.pdf

¹⁹⁶ Europol. EUROPEAN UNION SERIOUS AND ORGANISED CRIME THREAT ASSESSMENT Crime in the age of technology [Internet]. SERIOUS AND ORGANISED CRIME THREAT ASSESSMENT (SOCTA). 2017 [cited 2019 Jun 15] σελ. 47. Available from: https://www.europol.europa.eu/sites/default/files/documents/socta2017_0.pdf

διακινούνται είτε ακέραια, είτε διαλύονται και τα ανταλλακτικά τους διακινούνται στις τοπικές και διεθνείς αγορές. Ορισμένες ΟΕΟ κλέβουν συγκεκριμένα οχήματα κατόπιν παραγγελίας από τις χώρες προορισμού. Οι ΟΕΟ που εμπλέκονται στην κλοπή οχημάτων χρησιμοποιούν όλο και περισσότερο πληροφορίες και ηλεκτρονικές συσκευές υψηλής τεχνολογίας που προέρχονται από το Διαδίκτυο, για να παραβιάσουν τα μέτρα ασφαλείας τους. Διαθέτουν ένα ευρύ δίκτυο συνεργατών για τη διάθεση και νομιμοποίηση των οχημάτων και εκμεταλλεύονται ευρέως και συστηματικά νομότυπες επιχειρηματικές δομές για τη μεταφορά-απόκρυψη, τεμαχισμό, διάθεση και εμπορία των κλεμμένων οχημάτων ή/και των ανταλλακτικών τους ενώ σε ορισμένες περιπτώσεις διατηρούν επιχειρήσεις εμπορίας ανταλλακτικών και μεταχειρισμένων οχημάτων, για τη νομιμοποίηση εσόδων από τις εγκληματικές τους δραστηριότητες¹⁹⁷. Η κλοπή οχημάτων συνδέεται στενά με την πλαστογράφηση εγγράφων καθώς οι ΟΕΟ χρησιμοποιούν πλαστά έγγραφα για να παρέχουν στα κλεμμένα οχήματα νέες ταυτότητες για σκοπούς εγγραφής ή εξαγωγής τους ενώ η χρήση του Διαδικτύου διευκολύνει την πώληση των ανταλλακτικών από τα κλεμμένα οχήματα¹⁹⁸.

Τέλος οι συγκρούσεις στη Μέση Ανατολή και την Βόρεια Αφρική πιστεύεται ότι οδήγησαν στην εντατικοποίηση της εμπορίας πολιτιστικών αγαθών από τις περιοχές αυτές προς την ΕΕ. Ένα μικρό μέρος των πόρων αυτών θα μπορούσε ενδεχομένως να χρησιμοποιηθεί για την υποστήριξη τρομοκρατικών οργανώσεων. Ωστόσο, τα κέρδη που προκύπτουν από την εμπορία πολιτιστικών αγαθών για τις οργανώσεις αυτές θεωρείται ότι είναι χαμηλά σε σύγκριση με άλλες ροές εσόδων¹⁹⁹.

Ηλεκτρονικό Έγκλημα

Οι ευρωπαϊκές κοινωνίες εξαρτώνται όλο και περισσότερο από τα ηλεκτρονικά δίκτυα και τα συστήματα πληροφοριών. Η εξέλιξη της τεχνολογίας της πληροφόρησης και των επικοινωνιών έχει επιτρέψει την ανάπτυξη εγκληματικής δραστηριότητας που απειλεί τους πολίτες, τις επιχειρήσεις, τις κυβερνήσεις και τις κρίσιμες υποδομές.

Τα ηλεκτρονικά εγκλήματα είναι αξιόποινες πράξεις που μπορούν να διαπραχθούν μόνο με την χρήση μεμονωμένων υπολογιστών, δικτύων υπολογιστών ή άλλης μορφής

---

¹⁹⁷ Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας. Έκθεση για το Σοβαρό και Οργανωμένο Έγκλημα στην Ελλάδα έτους 2017 [Internet]. Αθήνα: Α.Ε.Α./Κ.Α./Δ.Δ.Α.; 2017 [cited 2019 Dec 15] σελ. 64–5. Available from: http://www.astynomia.gr/images/stories/2018/prokirikseis18/2017-ekthesi_organomenou_egklimatos.pdf

¹⁹⁸ Europol. EUROPEAN UNION SERIOUS AND ORGANISED CRIME THREAT ASSESSMENT Crime in the age of technology [Internet]. SERIOUS AND ORGANISED CRIME THREAT ASSESSMENT (SOCTA). 2017 [cited 2019 Jun 15] σελ. 48. Available from: https://www.europol.europa.eu/sites/default/files/documents/socta2017_0.pdf

¹⁹⁹ Ο. π., σελ. 48

τεχνολογίας επικοινωνιών και πληροφόρησης. Αποτελούν ένα παγκόσμιο φαινόμενο που πλήττει όλα τα κράτη-μέλη της ΕΕ και συνεχίζουν να αυξάνονται καθώς η κοινωνία γίνεται όλο και πιο ψηφιοποιημένη, με περισσότερους πολίτες, επιχειρήσεις, δημόσιες υπηρεσίες και συσκευές που συνδέονται στο Διαδίκτυο²⁰⁰.

Πρόκειται για ένα έγκλημα χωρίς σύνορα που μπορεί να ταξινομηθεί σε τρεις ευρείες κατηγορίες²⁰¹:

- Εγκλήματα Διαδικτύου, όπως επιθέσεις κατά πληροφοριακών συστημάτων ή ηλεκτρονικού "ψαρέματος" (π.χ. ψεύτικες ιστοσελίδες των τραπεζών για την αναζήτηση κωδικών πρόσβασης που επιτρέπουν την πρόσβαση στους τραπεζικούς λογαριασμούς των θυμάτων).
- Ηλεκτρονική απάτη και πλαστογραφία. Απάτες μεγάλης κλίμακας μπορεί να πραγματοποιηθούν μέσω ηλεκτρονικών μέσων, όπως η κλοπή ταυτότητας, το ηλεκτρονικό «ψάρεμα» (phishing), τα ανεπιθύμητα ηλεκτρονικά μηνύματα και το κακόβουλος λογισμικό.
- Παράνομο περιεχόμενο στο διαδίκτυο, συμπεριλαμβανομένου υλικού σεξουαλικής κακοποίησης παιδιών, προτροπής σε φυλετικό μίσος, προτροπής σε τρομοκρατικές πράξεις και εκθρονοποίησης της βίας, τρομοκρατίας, ρατσισμού και ξενοφοβίας.

Το έγκλημα στον κυβερνοχώρο επηρεάζει όλα τα κράτη-μέλη της ΕΕ και συνδέεται κυρίως με οικονομικά εγκλήματα. Το διαδίκτυο αποτελεί τον χώρο δράσης των ΟΕΟ που ασχολούνται με το ηλεκτρονικό έγκλημα. Σε σύγκριση με τις ΟΕΟ που δραστηριοποιούνται στον παραδοσιακό χώρο του οργανωμένου εγκλήματος, η δράση των ΟΕΟ του ηλεκτρονικού εγκλήματος απαιτεί σχετικά χαμηλούς πόρους, υψηλή εξειδίκευση και ικανότητες των μελών τους, έχει χαμηλούς κινδύνους, εμφανίζει διεθνή δραστηριότητα και μπορεί να δρα σε πολλά μέρη όπου τέτοια δραστηριότητα δεν διώκεται ενεργά από τις αρχές. Πολλές από αυτές τις ΟΕΟ έχουν κοινές τεχνικές και υπηρεσίες και επικοινωνούν μεταξύ τους σε πολύ καλά προστατευμένα ηλεκτρονικά φόρουμ στο Darknet όπου μπορούν να συνεργαστούν και να διαφημίσουν νέες υπηρεσίες, εργαλεία και τεχνικές²⁰².

---

²⁰⁰ Europol. EUROPEAN UNION SERIOUS AND ORGANISED CRIME THREAT ASSESSMENT Crime in the age of technology [Internet]. SERIOUS AND ORGANISED CRIME THREAT ASSESSMENT (SOCTA). 2017 [cited 2019 Jun 15] σελ. 28. Available from: https://www.europol.europa.eu/sites/default/files/documents/socta2017_0.pdf

²⁰¹ Ο.π., σελ. 28

²⁰² National Cyber Security Centre. Cyber crime: understanding the online business model [Internet]. National Cyber Security Centre; 2017 [cited 2019 Jul 2] σελ. 4-5. Available from:

Το ηλεκτρονικό έγκλημα έχει τη δυνατότητα να μειώσει την αξιοπιστία των παρεχόμενων ηλεκτρονικών υπηρεσιών του εμπορικού και του τραπεζικού τομέα, με άμεσο αντίκτυπο στην λειτουργία τους ενώ η διαδικασία μόλυνσης των ηλεκτρονικών συσκευών των θυμάτων με κακόβουλο λογισμικό αποτελεί το σημείο κλειδί της ψηφιακής παραοικονομίας²⁰³.

Ενώ ο εκβιασμός μέσω κακόβουλου λογισμικού αποτελεί τον πιο συνηθισμένη μορφή ηλεκτρονικού εγκλήματος στην ΕΕ, αναφέρονται περιπτώσεις εκβιασμού με κατανεμημένη επίθεση σε δίκτυα ή δικτυακές εφαρμογές (DDoS) με άμεσο στόχο την υπερφόρτωσή τους. Οι επιθέσεις αυτού του είδους γίνονται συνήθως από ομάδες συνεργαζόμενων ηλεκτρονικών εγκληματιών με στόχο κάποιο οικονομικό όφελος, τον ακτιβισμό ή την εκδίκηση. Στις περιπτώσεις ακτιβισμού έχουμε πραγματικά πολλά πρόσωπα τα οποία συντονίζονται μέσω ψηφιακών ομάδων επικοινωνίας. Στις περιπτώσεις οικονομικών κινήτρων συνήθως μια μικρή ομάδα εκμεταλλεύεται πολλά πραγματικά ή εικονικά σημεία στο δίκτυο για να εξαπολύσει την επίθεσή της²⁰⁴.

Η απειλή της ηλεκτρονικής εγκληματικότητας στον κυβερνοχώρο εκτείνεται σε διαφορετικά πλαίσια και καλύπτει ένα ευρύ φάσμα ηλεκτρονικών ποινικών αδικημάτων, από την εξαπάτηση έως τις εξελιγμένες επιθέσεις εναντίον χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και επιχειρήσεων

Το ηλεκτρονικό «ψάρεμα» (phishing) αποτελεί επίσης μια διαδεδομένη εγκληματική δραστηριότητα, σε βάρος των ηλεκτρονικών υπηρεσιών, κυρίως, του τραπεζικού τομέα. Χρησιμοποιείται για να αποσπάσει πληροφορίες απευθείας από τα θύματα ή ως μέσο μόλυνσης των ηλεκτρονικών συσκευών τους²⁰⁵

Οι ηλεκτρονικοί εγκληματίες δεν επικεντρώνονται πλέον αποκλειστικά σε επιθέσεις εναντίον μεμονωμένων χρηστών αλλά εξαπολύουν επιθέσεις και εναντίον

<https://www.sbs.ox.ac.uk/cybersecurity-capacity/system/files/Cyber%20crime%20-%20understanding%20the%20online%20business%20model.pdf>

²⁰³ Europol. EUROPEAN UNION SERIOUS AND ORGANISED CRIME THREAT ASSESSMENT Crime in the age of technology [Internet]. SERIOUS AND ORGANISED CRIME THREAT ASSESSMENT (SOCTA). 2017 [cited 2019 Jun 15] σελ. 28-30. Available from: https://www.europol.europa.eu/sites/default/files/documents/socta2017_0.pdf

²⁰⁴ Κετσιετζής Κ. Τι είναι το DDoS και όσα πρέπει να ξέρετε για τις επιθέσεις των χάκερ [Internet]. Insider.gr. Insider.gr; 2015 [cited 2019 Jul 2]. Available from: <https://www.insider.gr/epiheiriseis/tehnologia/2484/ti-einai-ddos-kai-osa-prepei-na-xerete-gia-tis-epitheseis-ton-haker>

²⁰⁵ Europol. EUROPEAN UNION SERIOUS AND ORGANISED CRIME THREAT ASSESSMENT Crime in the age of technology [Internet]. SERIOUS AND ORGANISED CRIME THREAT ASSESSMENT (SOCTA). 2017 [cited 2019 Jun 15] σελ. 28-30. Available from: https://www.europol.europa.eu/sites/default/files/documents/socta2017_0.pdf

διαδικτυακών παρόχων με σκοπό την απόκτηση πρόσβασης σε μεγάλους όγκους δεδομένων, τα οποία στη συνέχεια μεταπωλούν στην ψηφιακή υπόγεια οικονομία.

Αν και δεν αναφέρονται, συνήθως, από τις υπηρεσίες ασφαλείας, είναι γνωστό ότι τα τελευταία χρόνια έχουν συμβεί παραβιάσεις συστημάτων που έχουν σχέση με κρίσιμες εθνικές υποδομές. Το γεγονός ότι αυτές οι παραβιάσεις δεν οδήγησαν σε καταστροφές πιθανότερα οφείλεται σε έλλειψη προθέσεων παρά σε έλλειψη τεχνικών ικανοτήτων²⁰⁶.

Οργανωμένες Απάτες

Η συγκεκριμένη εγκληματική δραστηριότητα χαρακτηρίζεται γενικά από μεγάλη ποικιλομορφία, ως προς τη χρησιμοποιούμενη μεθοδολογία δράσης των δραστών. Τις περισσότερες φορές τελείται σε συνδυασμό με άλλα αδικήματα, όπως αυτά της πλαστογραφίας, της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες κ.λπ. και σε ελάχιστες περιπτώσεις με τα αδικήματα της κλοπής, υπεξαίρεσης και της ληστείας. Τα θύματα είναι ιδιώτες, επιχειρηματίες και ιδιοκτήτες μικροεπιχειρήσεων, εταιρίες και δημόσιοι οργανισμοί.

Σύμφωνα με την αξιολόγηση της Europol για το οργανωμένο έγκλημα στην ΕΕ²⁰⁷, οι κυριότερες μορφές οργανωμένης απάτης είναι:

Απάτες με τραπεζικές κάρτες

Η απάτη με κάρτες πληρωμών είναι μια εγκληματική δραστηριότητα χαμηλού κινδύνου, με υψηλό κέρδος.

Ως εργαλείο της απάτης χρησιμοποιούνται παραβιασμένα δεδομένα καρτών που βρίσκονται εύκολα σε φόρουμ, σε ιστοσελίδες και σε αυτοματοποιημένες αγορές καρτών στο Darknet. Η απάτη αυτή διακρίνεται στην χρήση καρτών με φυσική παρουσία όπου απαραίτητη είναι η κλοπή της κάρτας και η χρήση της στα ανάλογα σημεία συναλλαγών και την χρήση της κάρτας χωρίς φυσική παρουσία όπου ο δράστης κάνει παράνομες αγορές online ή μέσω τηλεφώνου

Στην πρώτη περίπτωση οι κάρτες είναι κλεμμένες, χαμένες ή πλαστές. Στην δεύτερη περίπτωση απαιτούνται μόνο τα στοιχεία του θύματος που αναγράφονται πάνω στις κάρτες που μπορούν να βρεθούν από παραβιάσεις δεδομένων, κλοπές μέσω κακόβουλου λογισμικού και phishing

---

²⁰⁶ Europol. EUROPEAN UNION SERIOUS AND ORGANISED CRIME THREAT ASSESSMENT Crime in the age of technology [Internet]. SERIOUS AND ORGANISED CRIME THREAT ASSESSMENT (SOCTA). 2017 [cited 2019 Jun 15] σελ. 28-30. Available from: https://www.europol.europa.eu/sites/default/files/documents/socta2017_0.pdf

²⁰⁷ Ο. π.,σελ. 32-33, 42-46

Με την απάτη μέσω καρτών οι δράστες αγοράζουν αγαθά η υπηρεσίες υψηλής αξίας με κύριο στόχο την μεταπώληση τους .

Φοροδιαφυγή ειδικού φόρου κατανάλωσης

Αλκοόλ, τσιγάρα και καύσιμα υπόκεινται σε ειδικούς φόρους κατανάλωσης κατά την παραγωγή ή κατά την εισαγωγή στην ΕΕ. Οι ΟΕΟ χρησιμοποιούν διάφορες μεθόδους για την αποφυγή πληρωμής τους ενώ κερδίζουν σημαντικά ποσά διακινώντας τόσο τα γνήσια όσο και παραποιημένα προϊόντα. Η διακίνηση των προϊόντων αυτών απαιτεί την ύπαρξη οργανωμένης υποδομής και την διαφθορά εργαζομένων.

Επενδυτικές Απάτες

Απάτες που αφορούν τις επενδύσεις ή την διακίνηση μεγάλων χρηματικών ποσών και αποκομίζουν μεγάλα κέρδη. Οι απάτες αυτές χρησιμοποιούν ως κύριο εργαλείο εξαπάτησης διάφορες τεχνικές χειραγώγησης (social engineering) ώστε να αποσπάσουν από άτομα εμπιστευτικές ή προσωπικές πληροφορίες που μπορεί να χρησιμοποιηθούν για δόλιους σκοπούς.

Απάτες μαζικών προωθήσεων

Απάτες μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, επιστολής, τηλεφώνου ή διαφημίσεων. Οι εγκληματίες εκμεταλλεύονται τις δυνατότητες μαζικής επικοινωνίας με στόχο όσο το δυνατόν περισσότερα θύματα και με σκοπό την απόσπαση χρημάτων ή άλλων αντικειμένων αξίας

Απάτες ενταλμάτων πληρωμής

Οι εγκληματίες χρησιμοποιούν πλαστά εντάλματα πληρωμής για την εξαπάτηση επιχειρήσεων και δημοσίων οργανισμών και η δράση τους είναι διεθνής. Βασίζεται κυρίως στις τεχνικές social engineering και στην χρήση κακόβουλου λογισμικού. Οι ΟΕΟ έχουν ως στόχο επιχειρήσεις και οργανισμούς με έδρα την ΕΕ και δρουν συνήθως εξ αποστάσεως. Τα κλεμμένα κεφάλαια διακινούνται μέσω μιας σειράς λογαριασμών σε διάφορα κράτη μέλη πριν καταλήξουν στον τελικό λογαριασμό εκτός της ΕΕ.

Απάτες ΦΠΑ

Οι απάτες στον τομέα του ΦΠΑ είναι ιδιαίτερα πολύπλοκες μορφές φορολογικής απάτης και βασίζονται στις καταχρήσεις των κανόνων ΦΠΑ για τις διασυνοριακές συναλλαγές.

Η ενδοκοινοτική απάτη αφανούς εμπόρου (ΕΑΑΕ) αποτελεί ένα είδος εξελιγμένης φορολογικής απάτης ΦΠΑ που ζημιώνει τα κράτη-μέλη της ΕΕ. Το βασικό μοντέλο της διακρατικής ενδοκοινοτικής απάτης ΦΠΑ προϋποθέτει δύο τουλάχιστον κράτη-μέλη. Η ΕΑΑΕ διαπράττεται από οργανωμένους εγκληματίες οι οποίοι δημιουργούν

συνήθως δίκτυα συνδεδεμένων εταιριών και φυσικών προσώπων, εκμεταλλεζόμενοι τις ιδιαιτερότητες των εθνικών φορολογικών συστημάτων προκειμένου να αποκρύψουν τις πραγματικές συνδέσεις μεταξύ των συμμετεχόντων. Όσοι συμμετέχουν στην συγκεκριμένη απάτη ΦΠΑ, και οι οποίοι είναι καταρχάς υπεύθυνοι για τη φορολογική ζημία, οι λεγόμενοι αφανείς έμποροι, αναπτύσσουν δραστηριότητα για μικρό χρονικό διάστημα,

Οι δράστες αποκομίζουν πολλά δισεκατομμύρια ευρώ, αποφεύγοντας την καταβολή του ΦΠΑ ή ζητώντας δόλιες επιστροφές του ΦΠΑ από τις εθνικές αρχές μετά από μια αλυσίδα συναλλαγών. Οι εγκληματικές δράσεις για την μη απόδοση ΦΠΑ μπορούν να γίνονται μέσω του Διαδικτύου. Η απάτη αυτή στερεί από τα κράτη-μέλη από έσοδα που απαιτούνται για την πραγματοποίηση επενδύσεων, την συντήρηση του δημόσιου τομέα και την αποπληρωμή του δημόσιου χρέους.

Ασφαλιστικές απάτες

Οι ΟΕΟ που δραστηριοποιούνται στον χώρο αυτό στοχεύουν συνήθως τα συστήματα υγείας και αποσπούν εκατοντάδες εκατομμύρια ευρώ κάθε χρόνο από ιδιωτικές και κρατικές ασφαλιστικές εταιρίες.

Απάτες στα κοινωνικά και εργασιακά συστήματα παροχών

Στόχος της εγκληματικής δράσης των ΟΕΟ αλλά και μεμονωμένων δραστών είναι η λήψη επιδομάτων και άλλων παροχών με την εξαπάτηση των κοινωνικών και εργασιακών συστημάτων παροχών. Στον χώρο αυτό συνήθως δραστηριοποιούνται οι ΟΕΟ που έχουν σχέση με την εμπορία ανθρώπων και την λαθρομετανάστευση.

Απάτες στην κατάρτιση συμβάσεων

Οι διαδικασίες κατάρτισης συμβάσεων αποτελούν συχνά στόχο οικονομικής απάτης καθώς ΟΕΟ χρησιμοποιούν την μέθοδο της δωροδοκίας για την απόκτηση πληροφοριών ή την απευθείας ανάθεση των συμβάσεων σε αυτές. Αυτός ο τύπος δράσης συναντάται συχνά στους τομείς των κατασκευών, της ενέργειας, της πληροφορικής και των αποβλήτων.

Απάτες στις επιδοτήσεις της ΕΕ

ΟΕΟ έχουν επανειλημμένα επιχειρήσει να αποσπάσουν κονδύλια της ΕΕ με την υποβολή αιτήσεων για επιδοτήσεις ή συμμετοχής σε ανοιχτούς διαγωνισμούς της ΕΕ. Συνήθως, αυτές οι αιτήσεις βασίζονται σε ψευδείς δηλώσεις όπως πλαστές εκθέσεις προόδου καθώς και σε πλαστά έγγραφα όπως πλαστά τιμολόγια.

Δανειακές απάτες

Οι ΟΕΟ στην μορφή αυτή απάτης συνήθως βασίζονται σε πλαστά έγγραφα για να αποσπάσουν τραπεζικά δάνεια που δεν τα επιστρέφουν ποτέ.

Περιβαλλοντικό Έγκλημα

Το περιβαλλοντικό έγκλημα καλύπτει ένα ευρύ φάσμα διαφορετικών αδικημάτων, συμπεριλαμβανομένης της αθέμιτης συλλογής, μεταφοράς, ανάκτησης ή διάθεσης αποβλήτων, της παράνομης λειτουργίας μιας εγκατάστασης στην οποία πραγματοποιείται επικίνδυνη δραστηριότητα ή στην οποία αποθηκεύονται επικίνδυνες ουσίες ή παρασκευάσματα, η θανάτωση, η καταστροφή, η κατοχή ή η εμπορία δειγμάτων προστατευόμενων ειδών άγριας πανίδας ή χλωρίδας και την παραγωγή, την εισαγωγή, την εξαγωγή, τη διάθεση στην αγορά ή τη χρήση ουσιών που καταστρέφουν το όζον. Το περιβαλλοντικό έγκλημα θέτει σε κίνδυνο τη δημόσια υγεία, καθώς οι επιπτώσεις του εκδηλώνονται ως αυξημένα επίπεδα ρύπανσης, υποβάθμιση της άγριας πανίδας, μείωση της βιοποικιλότητας και διαταραχή της οικολογικής ισορροπίας²⁰⁸.

Παράνομη διακίνηση αποβλήτων

Η χρήση νόμιμων επιχειρηματικών δομών για παράνομες δραστηριότητες διακίνησης αποβλήτων από εγκληματικούς φορείς αποτελεί εγγενές χαρακτηριστικό αυτού του τομέα εγκλήματος. Σε πολλές περιπτώσεις, οι εγκληματίες και οι νομικές επιχειρήσεις δεν μπορούν να διαχωριστούν το ένα από το άλλο. Στο πλαίσιο αυτής της εξέλιξης, οι εγκληματίες που εμπλέκονται στην παράνομη διακίνηση αποβλήτων έχουν προχωρήσει προς το πιο περίπλοκο επιχειρηματικό μοντέλο της παράνομης διαχείρισης των αποβλήτων και λειτουργούν σε όλη την αλυσίδα επεξεργασίας αποβλήτων και όχι ως απλοί διακινητές απόρριψης απορριμμάτων. Η εμπορία παράνομων αποβλήτων συνήθως συνεπάγεται τη χρήση παραπλανητικών εγγράφων²⁰⁹.

Εμπορία ειδών που απειλούνται με εξαφάνιση

Η διακίνηση και εμπορία απειλούμενων ειδών περιλαμβάνει τη συλλογή ή την επεξεργασία ζώων και φυτών που προστατεύονται από εθνικούς και διεθνείς κανονισμούς. Η Σύμβαση για το διεθνές εμπόριο των ειδών άγριας πανίδας και χλωρίδας που απειλούνται με εξαφάνιση (CITES)²¹⁰ παρέχει το διεθνές πλαίσιο για την

---

²⁰⁸ Europol. EUROPEAN UNION SERIOUS AND ORGANISED CRIME THREAT ASSESSMENT Crime in the age of technology [Internet]. SERIOUS AND ORGANISED CRIME THREAT ASSESSMENT (SOCTA). 2017 [cited 2019 Jun 15] σελ. 41. Available from: https://www.europol.europa.eu/sites/default/files/documents/socta2017_0.pdf

²⁰⁹ Ο π., σελ. 41

²¹⁰ Χαρακτηριστικό και βασική αρχή της Σύμβασης είναι ότι η εμπορία και διακίνηση ειδών CITES (συμπεριλαμβανομένων υβριδίων τους, δειγμάτων, ζωντανών ή νεκρών, μερών τους ή προϊόντων μερών

προστασία των απειλούμενων ειδών και αποσκοπεί στο να διασφαλίσει ότι το διεθνές εμπόριο των ειδών άγριων ζώων και φυτών δεν απειλεί την επιβίωσή τους.

Η ΕΕ αποτελεί κυρίως μια περιοχή διέλευσης για απειλούμενα είδη που διακινούνται προς αγορές προορισμού στην Ασία και τη Βόρεια Αμερική. Τα πιο συχνά εμπορεύσιμα είδη και προϊόντα άγριας ζωής που διακινούνται από, προς και μέσω της ΕΕ περιλαμβάνουν ευρωπαϊκά χέλια, ερπετά, εξωτικά πτηνά, πανγκολίν, ψάρια, κρέας φάλαινας μονοκερου, κοχύλια, κοράλλια, μύδια, ξυλεία και ελεφαντόδοντο. Ο αριθμός των ΟΕΟ, που εμπλέκονται στην εμπορία και εμπορία απειλούμενων ειδών είναι χαμηλός, αλλά πιστεύεται ότι αυξάνεται. Οι εμπλεκόμενες ΟΕΟ είναι εξειδικευμένες και συνήθως επικεντρώνονται μόνο σε αυτή τη συγκεκριμένη δραστηριότητα²¹¹.

Παραχάραξη Νομισμάτων

Η διασφάλιση της εμπιστοσύνης και της πίστης των πολιτών, των επιχειρήσεων και των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων στη γνησιότητα των χαρτονομισμάτων και των κερμάτων είναι θεμελιώδους σημασίας. Τα προϊόντα παραχάραξης και κιβδηλείας ζημιώνουν τους πολίτες και τις επιχειρήσεις και μειώνουν τον βαθμό αποδοχής χαρτονομισμάτων και κερμάτων.

Ενώ η παραγωγή πλαστών νομισμάτων δεν αποτελεί επί του παρόντος σοβαρή απειλή για τη σταθερότητα του ευρώ, το κοινό ευρωπαϊκό νόμισμα παραμένει στόχος οργανωμένων εγκληματικών ομάδων που δραστηριοποιούνται στην παραχάραξη χρημάτων. Αυτό φαίνεται από την κατάσχεση μεγάλων ποσοτήτων πλαστών τραπεζογραμματίων και κερμάτων ευρώ και τη συνεχή εξάρθρωση παράνομων τυπογραφείων και νομισματοκοπείων κάθε χρόνο, εντός και εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης²¹².

Από την εισαγωγή του το 2002, η παραχάραξη του ευρώ οδήγησε σε οικονομικές ζημιές που ανέρχονται σε εκατοντάδες εκατομμύρια ευρώ. Κύριο στόχο παραχάραξης αποτελούν τα χαρτονομίσματα των 20 και 50 ευρώ ενώ το 2016 η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) σε μια προσπάθεια καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από

και παραγώγων) γίνεται μέσω ενός ενιαίου συστήματος αδειοδότησης και πιστοποιητικών διακίνησης ή κατοχής τους, που εκδίδονται αποκλειστικά από τις αρμόδιες Διαχειριστικές Αρχές CITES (CITES Management Authorities) των μερών της Σύμβασης.

²¹¹ Europol. EUROPEAN UNION SERIOUS AND ORGANISED CRIME THREAT ASSESSMENT Crime in the age of technology [Internet]. SERIOUS AND ORGANISED CRIME THREAT ASSESSMENT (SOCTA). 2017 [cited 2019 Jun 15] σελ. 41. Available from: https://www.europol.europa.eu/sites/default/files/documents/socta2017_0.pdf

²¹² Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Δελτίο Τύπου-Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενισχύει την προστασία του ευρώ μέσω του ποινικού δικαίου. Ευρωπαϊκή Επιτροπή [Internet]. 2013 [cited 2019 Jun 15]; Available from: https://europa.eu/rapid/press-release_IP-13-88_el.htm

παράνομες δραστηριότητες και της παραγωγής των πλαστών τραπεζογραμματίων ευρώ, αποφάσισε να σταματήσει την παραγωγή τραπεζογραμματίων 500 ευρώ μέχρι το τέλος του 2018²¹³.

Η παραγωγή πλαστών τραπεζογραμματίων απαιτεί διαφορετική εξειδίκευση, ανάλογα με το νόμισμα και το επίπεδο ποιότητας των πλαστών παραγώγων. Τα πλαστά τραπεζογραμμάτια διαφόρων νομισμάτων διακινούνται ηλεκτρονικά στο διαδίκτυο και στις αγορές Darknet. Κατά συνέπεια, το παραχαραγμένο νόμισμα διακινείται όλο και περισσότερο με τη χρήση ταχυδρομικών υπηρεσιών²¹⁴.

Νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες

Τα άτομα τα οποία συμμετέχουν στην οργανωμένη εγκληματική δράση αναζητούν συνεχώς τρόπους για να νομιμοποιήσουν τα έσοδα που προκύπτουν από την παράνομη δραστηριότητα. Έτσι μόνον θα μπορέσουν να τα εμφανίσουν και να τα αξιολογήσουν, χωρίς να εντοπιστούν και να συλληφθούν από τις αρμόδιες αρχές.

Έτσι ως νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ορίζεται «το σύνολο των μεθόδων και τεχνικών μέσω των οποίων το οργανωμένο έγκλημα μεταμφιέζει τα κέρδη που προέρχονται από τις εγκληματικές πράξεις του και τα διοχετεύει στο νόμιμο χρηματοπιστωτικό σύστημα, απειλώντας με αυτόν τον τρόπο την υπόσταση και τον τρόπο λειτουργίας αυτού του οικονομικού περιβάλλοντος»²¹⁵.

Το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος αντιμετωπίζεται σήμερα ως μορφή αξιόποινης δραστηριότητας από εκείνες που θεωρούνται χαρακτηριστικές της οργανωμένης εγκληματικότητας. Μάλιστα η νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες συνδέεται με το οργανωμένο έγκλημα τόσο γιατί θεωρείται ως πράξη οργανωμένου εγκλήματος, όσο και ως επιτελικός μηχανισμός διευκόλυνσης και ενσωμάτωσης του οργανωμένου εγκλήματος στην οικονομία που υποστηρίζει και ενδυναμώνει το οργανωμένο έγκλημα²¹⁶.

---

²¹³ Europol. EUROPEAN UNION SERIOUS AND ORGANISED CRIME THREAT ASSESSMENT Crime in the age of technology [Internet]. SERIOUS AND ORGANISED CRIME THREAT ASSESSMENT (SOCTA). 2017 [cited 2019 Jun 15] σελ. 28. Available from: https://www.europol.europa.eu/sites/default/files/documents/socta2017_0.pdf

²¹⁴ Ο. π.

²¹⁵ Χρυσοστόμου Μ. ΤΡΟΠΟΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΗΣ «ΝΟΜΙΜΟΠΟΙΗΣΗ ΕΣΟΔΩΝ ΑΠΟ ΠΑΡΑΝΟΜΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΗΣ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑΣ». [Internet] [Πτυχιακή εργασία]. [ΤΜΗΜΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ ΤΕΙ ΚΑΒΑΛΑ]; 2011 [cited 2019 Dec 15]. σελ. 15. Available from: <http://digilib.teiimt.gr/jspui/handle/123456789/756>

²¹⁶ Ο π., σελ. 20

Τα μέσα νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες είναι ²¹⁷:

α)Μετρητά. Με διακίνηση τους από χώρα σε χώρα με φυσικό τρόπο, με κατάτμηση του ποσού σε τραπεζικές καταθέσεις μικρότερες των απαιτούμενων για την υποβολή τραπεζικών αναφορών, μέσω χρηματιστηριακών γραφείων όπου η ανάμειξη και η διακίνηση τους με νόμιμα κεφάλαια εξασφαλίζει την συγκάλυψη της παρανομίας

β)Τράπεζες και χρηματοοικονομικά μέσα. Σήμερα οι τράπεζες δεν έχουν τη δυνατότητα να νομιμοποιούν παράνομες πηγές κεφαλαίων μετατρέποντας τα μετρητά σε αξιόπιστα χρηματοπιστωτικά μέσα εξαιτίας της συμμόρφωσης τους με τις κατευθυντήριες γραμμές της FATF. Παρόλα αυτά, το επίσημο τραπεζικό σύστημα εξακολουθεί να χρησιμοποιείται σε μεγάλο βαθμό για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Τα μετρητά μπορούν νομιμοποιηθούν μέσω μιας διαδικασίας υψηλής μυστικότητας ή χαμηλών προτύπων παρακολούθησης ή και των δύο ή εναλλακτικά μέσω της πώλησης περιουσιακών στοιχείων.

γ)Φορολογικοί παράδεισοι. Οι φορολογικοί παράδεισοι διαδραματίζουν καίριο ρόλο στη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, καθώς παρουσιάζουν επιβολή συμβολικών ή καθόλου φόρων, απροθυμία ανταλλαγής φορολογικών πληροφοριών με ξένες φορολογικές αρχές περιορισμένη διαφάνεια στη λειτουργία νομοθετικών, νομικών ή διοικητικών διατάξεων, δεν απαιτείται ουσιαστική φυσική παρουσία και την αυτοπροβολή τους ως παράκτιου χρηματοοικονομικού κέντρου.

δ)Μαύρη αγορά. Τα «βρώμικα» χρήματα μπορούν επίσης να μετατραπούν σε «καθαρά» μέσα από την ανταλλαγή του αρχικού νομίσματος με ένα άλλο νόμισμα, όπως τα δολάρια ΗΠΑ ή το ευρώ. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με τη χρήση των μαύρων αγορών με το επιτόκιο της μαύρης αγοράς, το οποίο λειτουργεί παράλληλα με το επίσημο χρηματικό επιτόκιο της χώρας .

ε)Εικονικές εταιρίες. Ως εικονική εταιρία ορίζεται μια οντότητα που δεν έχει φυσική παρουσία εκτός από μια ταχυδρομική διεύθυνση, δεν έχει καθιερωμένη οικονομική δραστηριότητα στη χώρα σύστασης ή έχει ελάχιστη ή καμία ανεξάρτητη οικονομική αξία. Οι εικονικές εταιρείες χαρακτηρίζονται από την έλλειψη διαφάνειας , τόσο στο

---

²¹⁷ Keene SD. Threat Finance Disconnecting the Lifeline of Organised Crime and Terrorism [Internet]. Farnham Surrey, England: Gower Publishing Limited; 2012 [cited 2019 Jun 30]. Sel. 422-438. Available from: www.gowerpublishing.com

σηματισμό όσο και στη λειτουργία της, γεγονός που επιτρέπει τη συγκάλυψη της ιδιοκτησίας και του σκοπού της.

στ)Κέντρα OFFSHORE. Τα υπεράκτια κέντρα προσφέρουν ορισμένα πρακτικά πλεονεκτήματα όσον αφορά τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Πρώτον, τοποθετούν τα κεφάλαια πέραν της νομικής εμβέλειας των αρχών στη δικαιοδοσία όπου προέκυψε το κέρδος. Ακόμα και αν οι διεθνείς νόμοι είναι σε θέση να εφαρμοστούν τίθενται σημαντικοί πρακτικοί φραγμοί στην πορεία των ερευνών για την νομική εξασφάλιση αποδεικτικών στοιχείων και δεύτερον, η ίδρυση και λειτουργία μιας προσωπικής τράπεζας offshore είναι εύκολη και χαμηλού κόστους ενώ επιτρέπει τη μεταφορά σημαντικών χρηματικών ποσών χωρίς ανίχνευση, καθώς οι διατραπεζικές μεταφορές εξαιρούνται από τις απαιτήσεις υποβολής εκθέσεων. Ωστόσο, οι μεταβολές των διεθνών τραπεζικών νόμων και κανονισμών μετά την 11η Σεπτεμβρίου είχαν ως αποτέλεσμα η δημιουργία των offshore τραπεζών να είναι πιο δαπανηρή και δυσκίνητη ζ)Ομολογιακά δάνεια. Ομολογιακό δάνειο, είναι χρεωστικός τίτλος που εκδίδεται από μια επιχειρηματική οντότητα, όπως είναι μια εταιρεία ή μια κυβέρνηση, και διαφέρει από τους συνηθέστερους τύπους επενδυτικών τίτλων στο ότι δεν είναι καταχωρημένο. Τα δάνεια αυτά είναι δημοφιλή στους επενδυτές που επιθυμούν να διατηρήσουν την ανωνυμία τους και παρέχουν μια ανώτερη εναλλακτική λύση σε μετρητά για εγκληματίες που επιθυμούν να ξεπλύνουν χρήματα.

η)Κρατικά ομόλογα. Ένα κρατικό ομόλογο είναι μια εγγύηση χρέους που εκδίδεται από ένα κράτος, έναν δήμο ή έναν νομό για τη χρηματοδότηση των κεφαλαιουχικών δαπανών του και απαλλάσσεται από τους φόρους. Τα κρατικά ομόλογα είναι διαθέσιμα μόνο μέσω διαμεσολαβητικών γραφείων που διατηρούν το όνομα του αρχικού αγοραστή, αλλά οι ενδιαμέσοι πωλητές και οι αγοραστές δεν καταγεγραμμένοι. Αυτά τα ομόλογα μπορούν να αγοραστούν με μετρητά μέσω τρίτου και έχουν ως πλεονέκτημα την ανωνυμία και την πιθανή χρήση τους ως μέσο για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες.

θ)Ασφαλιστικά προϊόντα. Τα ασφαλιστικά προϊόντα είναι μια άλλη απεικόνιση της συγκαλυμμένης επένδυσης όπου οι ασφαλιστικοί πράκτορες είναι σε θέση να δέχονται καταθέσεις σε οποιοδήποτε ποσό χωρίς να απαιτούνται τραπεζικές αναφορές

Το βασικό μοντέλο νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες αποτελείται από τρία διαφορετικά στάδια: την τοποθέτηση (τα εγκληματικά κέρδη εισάγονται στο χρηματοπιστωτικό σύστημα με έναν από τους παραπάνω τρόπους), την

στρωματοποίηση (όπου τα χρήματα με μια σειρά κινήσεων ή μετατροπών απομακρύνονται από την πηγή τους) και την ενσωμάτωση (όπου τα κεφάλαια, ως καθαρά χρήματα πλέον, ενσωματώνονται στη νόμιμη οικονομία)²¹⁸.

Στον χώρο της ΕΕ, έρευνες αποκαλύπτουν ότι οι νομιμοφανείς εγκληματικές επιχειρήσεις στην Ευρώπη είναι όργανα που χρησιμοποιούνται από τις ΟΕΟ για την εφαρμογή της γενικότερης εγκληματικής στρατηγικής τους. Οι ίδιες οι επιχειρήσεις αυτές διαδραματίζουν βασικό ρόλο στην δράση των ΟΕΟ καθώς κάποιες εγκληματικές δραστηριότητες δεν θα ήταν δυνατές χωρίς την ύπαρξη νόμιμων επιχειρήσεων. Αυτός είναι και ο λόγος που το οργανωμένο έγκλημα διεισδύει με πολλές εγκληματικές ομάδες σε ένα ευρύ φάσμα επιχειρηματικών περιοχών και τομέων με σκοπό την διάπραξη πολλαπλών αδικημάτων²¹⁹.

Οι ΟΕΟ διεισδύουν σε νόμιμες επιχειρήσεις για πολλούς λόγους: το κέρδος, το ξέπλυμα χρημάτων, την απόκρυψη παράνομου εμπορίου και της απάτης, τον έλεγχο μιας περιοχής, την αύξηση της επιρροής τους στην δημόσια διοίκηση, την αύξηση της κοινωνικής επιρροής τους, τον καθαρισμό της ποινικής τους φήμης. Αυτή η διείσδυση συχνά συνοδεύεται από διαφθορά, φορολογικά εγκλήματα, ψευδή τιμολόγια, παραχάραξη εγγράφων και τα χαρακτηριστικά της είναι η ευρεία χρήση μετρητών, η χρήση αχυρανθρώπων, το πολύπλοκο ιδιοκτησιακό καθεστώς, οι διασυνδέσεις τους με παράκτιες εταιρίες και η εγκατάστασή τους σε κράτη-μέλη που απαιτούν μικρότερη επιχειρηματική διαφάνεια²²⁰.

Οι τομείς που διεισδύουν αφορούν ένα μεγάλο φάσμα επιχειρηματικών δραστηριοτήτων όπως ο τομέας των κατασκευών, οι επιχειρήσεις εστίασης και διασκέδασης, το χονδρικό εμπόριο, ο τομέας των μεταφορών, αλλά και τα τυχερά παιχνίδια, οι ιδιωτικές εταιρίες ασφάλειας και οι επιχειρήσεις ανανεώσιμων πηγών ενέργειας²²¹.

Τέλος, οι ΟΕΟ που διεισδύουν σε νόμιμες επιχειρήσεις είναι πολυεθνικές, από ιεραρχικές οργανώσεις ως χαλαρά δίκτυα, και χαρακτηρίζονται από καταμερισμό και υπογειοποίηση των δραστηριοτήτων τους. Οι πιο δραστήριες εγκληματικές

---

²¹⁸ Black Sea Trade & Development Bank. Anti-Fraud, Corruption, Money Laundering and Terrorism Financing, and Domiciliation of BSTDB Counterparties Policy [Internet]. 2011 [cited 2019 Jul 15] σελ. 24–25. Available from: https://www.bstdb.org/Anti_fraud_corruption_and_money_launders-1.pdf

²¹⁹ Savona EU, Riccardi M, editors. Mapping the risk of Serious and Organised Crime infiltration in European Businesses – Final report of the MORE Project. [Internet]. www.transcrime.it/more. Milano: Transcrime – Università Cattolica del Sacro Cuore; 2018 [cited 2019 Jul 15] σελ. 222–223. Available from: http://www.transcrime.it/wp-content/uploads/2018/12/MORE_FinalReport.pdf

²²⁰ Ο. π., σελ. 222–223

²²¹ Ο. π., σελ. 222–223

οργανώσεις στον τομέα αυτό στην ΕΕ είναι η ιταλική Μαφία, οι ρωσόφωνες ΟΕΟ, οι κινεζικές εγκληματικές ομάδες και οι συμμορίες μοτοσικλετιστών²²².

Εμπόριο παραπονημένων και πειρατικών προϊόντων

Η παραποίηση / απομίμηση προϊόντων είναι ένα παγκόσμιο φαινόμενο που εξελίχθηκε σημαντικά λόγω της τεχνολογικής προόδου και της διεθνοποίησης του εμπορίου. Οι ομάδες οργανωμένου εγκλήματος διαδραματίζουν όλο και σημαντικότερο ρόλο σε αυτές τις δραστηριότητες και επωφελούνται σημαντικά από την παραποίηση/ απομίμηση και την πειρατεία.

Η παραποίηση προϊόντων έχει διαφοροποιηθεί από τις παραδοσιακές δραστηριότητες της στα προϊόντα πολυτελείας και στα επώνυμα προϊόντα, και επικεντρώνεται στα φαρμακευτικά προϊόντα, ηλεκτρονικά προϊόντα, οικιακά και καλλυντικά προϊόντα, ανταλλακτικά αυτοκινήτων, φυτοφάρμακα, παιχνίδια, τρόφιμα και ποτά και τεχνικά προϊόντα, όπως ρουλεμάν και ηλεκτρονικά εξαρτήματα. Οι ηλεκτρονικές αγορές γίνονται ολοένα και περισσότερο σημαντικές πηγές εισοδήματος για εγκληματικές ομάδες που ασχολούνται με την πώληση τόσο προϊόντων παραποίησης / απομίμησης όσο και πειρατικού ψηφιακού περιεχομένου (όπως ταινίες και τηλεοπτικές σειρές, μουσική, ηλεκτρονικά βιβλία και παιχνίδια)²²³.

Ορισμένα παραπονημένα προϊόντα, όπως τα φαρμακευτικά προϊόντα, τα ανταλλακτικά και τα παιχνίδια, είναι χαμηλής ποιότητας και δημιουργούν έτσι σημαντικές απειλές για την υγεία και την ασφάλεια²²⁴.

Η παραγωγή και η διανομή παραπονημένων προϊόντων συνδέεται με ΟΕΟ και μια ποικιλία εγκληματικών ενεργειών, συμπεριλαμβανομένης της απάτης, της φοροδιαφυγής και της εμπορίας ανθρώπων. Πολλές από αυτές τις εγκληματικές οργανώσεις δραστηριοποιούνται εντός και εκτός της ΕΕ και επιδιώκουν να επωφεληθούν από τις αδυναμίες των αλυσίδων εφοδιασμού, την διαφθορά των χρηματιστών και την πλαστογράφηση των εγγράφων, την αλλαγή σήμανσης των

---

²²² Savona EU, Riccardi M, editors. Mapping the risk of Serious and Organised Crime infiltration in European Businesses – Final report of the MORE Project. [Internet]. www.transcrime.it/more. Milano: Transcrime – Università Cattolica del Sacro Cuore; 2018 [cited 2019 Jul 15] σελ. 222–223. Available from: http://www.transcrime.it/wp-content/uploads/2018/12/MORE_FinalReport.pdf

²²³ European Union Intellectual Property Office. SYNTHESIS REPORT ON IPR INFRINGEMENT 2018 [Internet]. 2018 [cited 2019 Jul 15] σελ. 15. Available from: https://euiipo.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/observatory/documents/reports/Synthesis_Report_2018/FuI%20Report/Full%20Synthesis%20Report%20EN.pdf

²²⁴ Europol. Counterfeiting and Product Piracy [Internet]. Europol. 2019 [cited 2019 Jul 15]. Available from: <https://www.europol.europa.eu/crime-areas-and-trends/crime-areas/intellectual-property-crime/counterfeiting-and-product-piracy>

προϊόντων και τα ελαττωματικά προϊόντα των εργοστασίων για να καλύψουν τις δραστηριότητες τους και να μειώσουν την πιθανότητα ανίχνευσης. Μια άλλη μέθοδος λαθρεμπορίου είναι η λαθραία διακίνηση ετικετών και άλλων συσκευασιών ξεχωριστά από τα πραγματικά προϊόντα, με τελικό σκοπό την συσκευασία του εντός της ΕΕ²²⁵.

Οι λαθρέμποροι παραποιημένων αγαθών χρησιμοποιούν το Χονγκ Κονγκ, τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα και τη Σιγκαπούρη ως κύριους παγκόσμιους εμπορικούς διακομετακομιστικούς κόμβους, ενώ αρκετές τοποθεσίες στη Μέση Ανατολή (ΗΑΕ, Σαουδική Αραβία και Υεμένη) είναι βασικά σημεία διέλευσης για την αποστολή πλαστών προϊόντων στην Αφρική. Επιπλέον, η Αλβανία, η Αίγυπτος, το Μαρόκο και η Ουκρανία χρησιμοποιούνται για την εισαγωγή απομιμήσεων στην Ευρωπαϊκή Ένωση ενώ ο Παναμάς αποτελεί σημαντικό σημείο διαμετακόμισης για τις Ηνωμένες Πολιτείες²²⁶.

Η Κίνα είναι η κορυφαία οικονομία προέλευσης ενώ πολλές ασιατικές οικονομίες (η Ινδία, η Ταϊλάνδη, η Τουρκία, η Μαλαισία, το Πακιστάν και το Βιετνάμ) είναι σημαντικοί παραγωγοί σε πολλούς τομείς, αν και ο ρόλος τους είναι πολύ λιγότερο σημαντικός από ότι της Κίνας. Επιπλέον, η Τουρκία φαίνεται να είναι σημαντικός παραγωγός πλαστών προϊόντων σε ορισμένους τομείς - όπως τα δερμάτινα είδη, τα τρόφιμα και τα καλλυντικά - τα οποία στη συνέχεια διακινούνται στην ΕΕ²²⁷.

Στο σημείο αυτό πρέπει να αναφερθεί ότι τα εγκληματικά πεδία δράσης τα οποία επισημάναμε, δεν αποτελούν τους μοναδικούς τομείς δράσης των ΟΕΟ καθώς το οργανωμένο έγκλημα αναζητά συνεχώς το κέρδος με αποτέλεσμα την συνεχή εξάπλωση του και σε άλλα πεδία. Η Europol στην ιστοσελίδα της²²⁸, περιλαμβάνει επιπλέον την διαφθορά, την θαλάσσια πειρατεία, την παράνομη διακίνηση ραδιενεργών υλικών, την γενοκτονία, τα εγκλήματα εναντίον της ανθρωπότητας και τα εγκλήματα πολέμου καθώς και τον ρατσισμό και την ξενοφοβία.

---

²²⁵ European Union Intellectual Property Office. SYNTHESIS REPORT ON IPR INFRINGEMENT 2018 [Internet]. 2018 [cited 2019 Jul 15] σελ. 15–16. Available from: https://euipo.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/observatory/documents/reports/Synthesis_Report_2018/FuI%20Report/Full%20Synthesis%20Report%20EN.pdf

²²⁶ European Observatory on Infringements of Intellectual Property Rights. Mapping the real routes of trade in fake goods [Internet]. Europa.eu. 2019 [cited 2019 Dec 15]. Available from:

<https://euipo.europa.eu/ohimportal/el/web/observatory/mapping-the-real-routes-of-trade-in-fake-goods>

²²⁷ European Union Intellectual Property Office. SYNTHESIS REPORT ON IPR INFRINGEMENT 2018 [Internet]. 2018 [cited 2019 Jul 15] σελ. 25. Available from: https://euipo.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/observatory/documents/reports/Synthesis_Report_2018/FuI%20Report/Full%20Synthesis%20Report%20EN.pdf

²²⁸ Europol. Crime Areas [Internet]. Europol. 2019 [cited 2019 Jul 15]. Available from: <https://www.europol.europa.eu/crime-areas-and-trends/crime-areas>

Επιπτώσεις του Οργανωμένου Εγκλήματος

Το 2004, η Ομάδα υψηλού επιπέδου των Ηνωμένων Εθνών για τις απειλές, τις προκλήσεις και την αλλαγή αναγνώρισε το διεθνές οργανωμένο έγκλημα ως μια από τις «έξι ομάδες απειλών που η ανθρωπότητα πρέπει να ανησυχεί σήμερα και τις επόμενες δεκαετίες»²²⁹.

Η πλέον σαφής περιγραφή των επιπτώσεων που επιφέρει σε μια κοινωνία η δράση του Οργανωμένου Εγκλήματος δίνεται στο ψήφισμα σχετικά με το οργανωμένο έγκλημα στην ΕΕ που εξέδωσε το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο το 2011 όπου αναφέρεται «ότι το οργανωμένο έγκλημα έχει τεράστιο κοινωνικό κόστος, ενώ παραβιάζει τα ανθρώπινα δικαιώματα και καταπατά τους κανόνες της δημοκρατίας, αφαιρεί και διασπαθίζει πόρους (οικονομικούς, ανθρώπινους κ.λπ.), στρεβλώνει την κοινή ελεύθερη αγορά, διαβρώνει τις επιχειρήσεις και τη νόμιμη οικονομία, ενισχύει τη διαφθορά, μολύνει και ρυπαίνει και καταστρέφει το περιβάλλον»²³⁰

Όπως χαρακτηριστικά επισημαίνουν οι Μπαλαούρα και Μπίτσικα²³¹, το οργανωμένο έγκλημα αντιπροσωπεύει την ολική σχεδόν αμφισβήτηση των κανόνων κοινωνικής συμβίωσης που τα κράτη έχουν κατοχυρώσει με αποτέλεσμα να αποτελεί απειλή για την δημοκρατία και την κοινωνική συνοχή. Στις περιπτώσεις όπου το οργανωμένο έγκλημα μεγεθύνεται ανεξέλεγκτα, αποτελεί κίνδυνο για την ίδια την κοινωνική δομή αλλά και για το κράτος το οποίο υπό την πίεση των τεραστίων συμφερόντων του οργανωμένου εγκλήματος αποδιοργανώνεται, αλλοτριώνεται και τελικά γίνεται μέρος του.

Μετά από τα παραπάνω μπορούμε να πούμε με βεβαιότητα ότι το οργανωμένο έγκλημα επηρεάζει τον τρόπο με τον οποίο λειτουργούν τα θεσμικά όργανα και οι δημοκρατικές διαδικασίες, οι νόμιμες αγορές, η οικονομική ανάπτυξη και η ζωή των πολιτών και αποτελεί μια διαρκώς αυξανόμενη απειλή για την εθνική και διεθνή ασφάλεια.

---

²²⁹ United Nations Office on Drugs and Crime. The Globalization of Crime A Transnational Organized Crime Threat Assessment [Internet]. 2010 [cited 2019 Jul 7]. Available from:

https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/tocta/TOCTA_Report_2010_low_res.pdf

²³⁰ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 25ης Οκτωβρίου 2011 σχετικά με το οργανωμένο έγκλημα στην Ευρωπαϊκή Ένωση (2010/2309(INI)) [Internet]. 2013.

Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52011IP0459&from=EL>

²³¹ Μπαλαούρα Ι– Ι, Μπίτσικα Ι. ΤΟ ΔΙΑΣΥΝΟΡΙΑΚΟ ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΟ ΕΓΚΛΗΜΑ ΩΣ ΑΠΕΙΛΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ [Internet]. ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΑΡΙΣΤΕΙΑΣ JEAN MONNET ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ; 2018 [cited 2019 Jul 7] σελ. 12. Available from: https://jmce.gr/portal/wp-content/uploads/2018/10/diasynoriako_egklima_balaoura_bitsika-2.pdf

Οι αρνητικές επιπτώσεις της δράσης του οργανωμένου εγκλήματος αφορούν τα παρακάτω πεδία:

Πολιτικό πεδίο ²³²

Το διεθνές έγκλημα με τις δραστηριότητες του

- Παραβιάζει την εθνική κυριαρχία με τις διασυνοριακές διακινήσεις παράνομων αγαθών και υπηρεσιών. Με τον τρόπο αυτό, το οργανωμένο έγκλημα προκαλεί την εθνική κυριαρχία και την ισχύ του κράτους, γεγονός που μπορεί να καταλήξει σε μια συμβιωτική σχέση κράτους-οργανωμένου εγκλήματος, ιδίως σε σαθρά κράτη.
- Παρεμβαίνει στις δημοκρατικές διαδικασίες καθώς δημιουργεί την εντύπωση ότι το χρήμα κυβερνά τα πάντα.
- Διαστρεβλώνει την αντίληψη της κοινωνίας για το τι είναι νόμιμο και τι παράνομο δημιουργώντας αρνητικές επιπτώσεις στις κοινωνικές λειτουργίες
- Έχει αντίκτυπο στις θεσμικές λειτουργίες μέσω της επιρροής που μπορεί να ασκήσει στην εκτελεστική, νομοθετική και δικαστική εξουσία.
- Όταν εμπλέκεται με τα ΜΜΕ, μπορεί να χειραγωγήσει και να αποσπάσει την προσοχή της κοινωνίας από τα πραγματικά προβλήματα
- Οι ΟΕΟ μπορούν να χειραγωγήσουν την εκλογική διαδικασία, προωθώντας δικούς τους υποψηφίους που τους παρέχουν οικονομική στήριξη και εμπιστευτικές πληροφορίες για τους αντιπάλους τους.
- Η οικονομική ισχύ των ΟΕΟ μπορεί σταδιακά να τις επιβάλλει ως υπολογίσιμες πολιτικές δυνάμεις και να οδηγήσει στην δημιουργία πολιτικού κόμματος
- Οι εγκληματικές οργανώσεις χρησιμοποιούν τον εκφοβισμό και το εκβιασμό ως μέσα εξόντωσης των ατόμων που είναι αντίθετα στην εγκληματική τους δράση
- Η διείσδυση τους στους κρατικούς θεσμούς μπορεί να ματαιώσει την εκτέλεση δημόσιων πολιτικών μέσω του εκφοβισμού, της διαφθοράς και του εκβιασμού.

---

²³² Stoica I. TRANSNATIONAL ORGANIZED CRIME. AN (INTER)NATIONAL SECURITY PERSPECTIVE. Journal of Defense Resources Management [Internet]. 2016 [cited 2019 Jul 7];7(2):23–44. Available from: http://www.jodrm.eu/issues/volume7_issue2/02_stoica_vol7_issue2.pdf

Κοινωνικό πεδίο

Στο κοινωνικό πεδίο οι δραστηριότητες των ΟΕΟ υπονομεύουν τις κοινωνικές αξίες, οδηγούν σε αυξημένα ποσοστά εγκληματικότητας και αυξάνουν τις κοινωνικές δαπάνες. Οι εγκληματικές ομάδες προσπαθούν να δημιουργήσουν και να διευρύνουν τις τοπικές αγορές ναρκωτικών και άλλων παράνομων προϊόντων που αποφέρουν σημαντικά κέρδη, γεγονός που συμβάλλει στη διαφθορά της αστυνομίας και στην αύξηση της κοινής εγκληματικότητας. Οι κοινωνικές συνέπειες αυτών των δραστηριοτήτων είναι σοβαρές και περιλαμβάνουν τον εθισμό στα ναρκωτικά, την βία, τα εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας, χρηματοοικονομικές απάτες, τον μειωμένο σεβασμό απέναντι στις αρχές και την αύξηση του κόστους ιατρικής και κοινωνικής πρόνοιας²³³.

Οικονομικό πεδίο²³⁴

- Η οικονομική διείσδυση των ΟΕΟ στον οικονομικό και χρηματοπιστωτικό τομέα δημιουργεί πρόσθετο κόστος για την οικονομική δραστηριότητα, εξαιτίας της βίας και της διάβρωσης της πολιτικής νομιμότητας
- Διαταράσσει το χρηματοπιστωτικό σύστημα των κρατών με την νομιμοποίηση των εσόδων του από παράνομες δραστηριότητες με αποτέλεσμα δομικές δυσλειτουργίες στην οικονομία με αρνητικές συνέπειες για τους πολίτες και την σταθερότητα του εγχώριου πολιτικού συστήματος
- Θέτει σε κίνδυνο τις επιχειρηματικές επενδύσεις και τις αποταμιεύσεις των πολιτών και αποθαρρύνει την συμμετοχή τους προκαλώντας στρεβλώσεις στην λειτουργία της νόμιμης αγοράς.
- Η πίεση του οργανωμένου εγκλήματος υπονομεύει το ρόλο του κράτους καθώς εξαφανίζει την σταθερότητα και την προβλεψιμότητα της οικονομίας, που παρέχονται από αυτό, με σοβαρές επιπτώσεις στην αποτελεσματικότητά του. Το γεγονός αυτό δίνει την ευκαιρία στο οργανωμένο έγκλημα να επεκτείνει περισσότερο την δράση του στον κοινωνικό και οικονομικό τομέα.
- Οι επενδύσεις που γίνονται από το οργανωμένο έγκλημα θεωρούνται λιγότερο παραγωγικές, καθώς αποτελούν μέρος της διαδικασίας νομιμοποίησης των

---

²³³ Federation of American Scientists. Chapter IV. Consequences of International Crime for US Strategic Interests [Internet]. International Crime Threat Assessment. [cited 2019 Jul 7]. Available from: <https://fas.org/irp/threat/pub45270chap4.html>

²³⁴ Stoica I. TRANSNATIONAL ORGANIZED CRIME. AN (INTER)NATIONAL SECURITY PERSPECTIVE. Journal of Defense Resources Management [Internet]. 2016 [cited 2019 Jul 7];7(2):24–26. Available from: http://www.jodrm.eu/issues/volume7_issue2/02_stoica_vol7_issue2.pdf

παράνομων εσόδων και δεν συμβάλλουν στην οικονομική ανάπτυξη και στα μακροπρόθεσμα κοινωνικά και οικονομικά οφέλη

- ο Η μεγάλη αστάθεια του κεφαλαίου που προέρχεται από εγκληματικές δραστηριότητες αποσταθεροποιεί το χρηματοπιστωτικό σύστημα, γεγονός που μπορεί να οδηγήσει σε βαθιά οικονομική και κοινωνική κρίση

Ο συνδυασμός των επιπτώσεων της εγκληματικής δραστηριότητας στον οικονομικό τομέα μπορεί να οδηγήσει σε πληθωρισμό, άδικη κατανομή εισοδήματος, παρεμπόδιση των ελεύθερων αγορών και άρση των οικονομικών κανονισμών με αποτέλεσμα μεγάλες περιόδους οικονομικής αστάθειας και ύφεσης που επηρεάζουν σοβαρά την ανταγωνιστικότητα μιας χώρας στο παγκοσμιοποιημένο διεθνές περιβάλλον.

Στρατιωτικό πεδίο

Η εμπλοκή των εγκληματικών οργανώσεων σε στρατιωτικές συγκρούσεις, καθιστά το διεθνές οργανωμένο έγκλημα σοβαρό ζήτημα ασφάλειας καθώς με τις εγκληματικές τους δραστηριότητες χρηματοδοτούν πολεμικές διασυνοριακές και εμφύλιες συγκρούσεις²³⁵.

---

²³⁵ Cockayne J. Transnational Organized Crime: Multilateral Responses to a Rising Threat International Peace Academy Coping with Crisis Working Paper Series [Internet]. IPA Publications; 2007 [cited 2019 Dec 15] σελ. 5–7. Available from: https://www.files.ethz.ch/isn/126969/transnational_organized_crime_04_2007.pdf

IV. ΔΙΑΣΥΝΔΕΣΗ

ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΟΥ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΣ

Παρά το γεγονός ότι η τρομοκρατία και το οργανωμένο έγκλημα θεωρούνται δύο διαφορετικές μορφές του εγκλήματος, η αναλυτική εξέταση της δράσης τους και οι καταλυτικές επιδράσεις τους στην σημερινή κοινωνία μας οδηγούν στην διερεύνηση των πιθανών διασυνδέσεων που μπορεί να υπάρχουν ανάμεσα στους δύο χώρους.

Τα τελευταία χρόνια, έχει αναφερθεί ότι μπορεί να υπάρχουν κάποιες διασυνδέσεις ανάμεσα στα δυο φαινόμενα καθώς διαπιστώθηκε ότι η εμπορία ναρκωτικών χρησιμοποιήθηκε για την προώθηση των πολιτικών στόχων ορισμένων κυβερνήσεων και τρομοκρατικών οργανώσεων²³⁶.

Λίγες εβδομάδες μετά το τρομοκρατικό χτύπημα της 11ης Σεπτεμβρίου, το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ υιοθέτησε ψήφισμα για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας όπου αποτυπώνεται η στενή σχέση της διεθνούς τρομοκρατίας με το διεθνές οργανωμένο έγκλημα, τα παράνομα ναρκωτικά, τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, τα παράνομα όπλα, την εμπορία ανθρώπων και την παράνομη διακίνηση πυρηνικών, χημικών, βιολογικών και άλλων δυνητικά θανατηφόρα υλικών²³⁷.

Παρόλο ότι δεν υπάρχει συναίνεση για έναν ευρέως αποδεκτό ορισμό της τρομοκρατίας, η μεγάλη πλειοψηφία των μελετητών συμφωνεί ότι η τρομοκρατία και το οργανωμένο έγκλημα είναι δυο διαφορετικές μορφές εγκλήματος καθώς διαφέρουν ουσιαστικά ως προς το σκοπό τους. Η τρομοκρατική βία είναι εγγενώς πολιτική σε αντίθεση με αυτή του οργανωμένου εγκλήματος, που καθοδηγείται από το κέρδος. Επομένως, το πολιτικό κίνητρο της τρομοκρατίας την διακρίνει από το οργανωμένο έγκλημα²³⁸.

Ειδικότερα, οι τρομοκρατικές οργανώσεις έχουν ως κύριο στόχο την ανατροπή υφιστάμενων δομών και εξουσιαστικών σχέσεων και την αντικατάστασή τους με άλλες

---

²³⁶ Bovenkerk F, Chakra BA. Terrorism and Organized Crime. UNITED NATIONS OFFICE ON DRUGS AND CRIME, editor. Forum on Crime and Society [Internet]. 2004 [cited 2019 Dec 15];4(1–2):3. Available from: https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/Forum/V05-81059_EBOOK.pdf

²³⁷ Resolution 1373 (2001) Adopted by the Security Council at its 4385th meeting, on 28 September 2001 [Internet]. Un.org 2001. Available from: https://www.unodc.org/pdf/crime/terrorism/res_1373_english.pdf

²³⁸ Toros H, Mavelli L. Terrorism, organised crime and the biopolitics of violence. Critical Studies on Terrorism [Internet]. 2013 [cited 2019 Dec 15];6(1):73–91. Available from: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/17539153.2013.765701>

με σκοπό διάφορες πολιτικές ή θρησκευτικές επιδιώξεις, ενώ οι οργανωμένες εγκληματικές ομάδες έχουν ως θεμελιώδη σκοπό τους την επίτευξη σημαντικού υλικού οφέλους με την εκμετάλλευση των αδυναμιών των υφιστάμενων δομών για τη διευκόλυνση της δράσης τους, χωρίς όμως να επιδιώκουν την ανατροπή δεδομένων πολιτικών συσχετισμών και καθεστώτων²³⁹.

Άλλωστε αποτελεί γεγονός ότι η τρομοκρατική βία επιδιώκει την προσοχή για την προώθηση της πολιτικής της ενώ οι εγκληματικές οργανώσεις επιθυμούν μια ελάχιστη δημοσιότητα για τις δραστηριότητές τους²⁴⁰.

Αν και ο σκοπός της τρομοκρατίας και του οργανωμένου εγκλήματος είναι τελείως διαφορετικός οι μελέτες έχουν εντοπίσει μια σειρά από βασικές ομοιότητες ανάμεσα στην διεθνή τρομοκρατία και το οργανωμένο έγκλημα. Μια βασική ομοιότητα αποτελεί το γεγονός ότι και τα δύο φαινόμενα φαίνεται να έχουν διεθνικό χαρακτήρα και είναι σε θέση να δρουν σε όλο τον κόσμο. Μια άλλη ομοιότητα είναι αυτή των σύγχρονων οργανωτικών σχημάτων της διεθνούς τρομοκρατίας και του οργανωμένου εγκλήματος που χαρακτηρίζονται από δομές δικτύων και όχι άκαμπτες οργανωτικές ιεραρχίες. Η διακρατική δομή τους και οι διαμορφώσεις των δικτύων, σε συνδυασμό με τη χρήση νέων τεχνικών, επικοινωνιακών και άλλων δομών διευκολύνει σημαντικά την εγκληματική τους δράση, με αποτέλεσμα και οι δύο ομάδες οργανώσεων να εμφανίζουν υψηλό επίπεδο ευελιξίας²⁴¹.

Άλλα κοινά στοιχεία των δύο φαινομένων είναι ότι, στηρίζονται σε ομάδες ιδιωτών, που επιδιώκουν να αναπτύσσουν τις δράσεις τους εκτός του ελέγχου των υπηρεσιών ασφαλείας των κρατών, αναπτύσσουν δραστηριότητες στον χώρο της παρανομίας σε μη προκαθορισμένο χρονικό διάστημα, χρησιμοποιούν βία ή την απειλή χρήσης βίας ως κύριο μέσο για την επίτευξη των επιμέρους στόχων τους και διαπράττουν

---

²³⁹ Βασιλειάδης Η, Μπόση Μ. Τρομοκρατία Και Οργανωμένο Έγκλημα Ως Απειλές Ασφάλειας. In: Ημερίδα της 30ης Οκτωβρίου 2015 στην Ακαδημία Αθηνών [Internet]. 2015 [cited 2019 Dec 15]. σελ. 1–26. Available from:

https://www.academia.edu/36952947/Τρομοκρατία_και_Οργανωμένο_Έγκλημα_ως_Απειλές_Ασφάλειας

²⁴⁰ Toros H, Mavelli L. Terrorism, organised crime and the biopolitics of violence. Critical Studies on Terrorism [Internet]. 2013 [cited 2019 Dec 15];6(1):73–91. Available from:

<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/17539153.2013.765701>

²⁴¹ Κούβαρης Δ. Διεθνής τρομοκρατία και οργανωμένο οικονομικό έγκλημα σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο [Internet] [Διατριβή επί Διδακτορία]. [Πανεπιστήμιο Πειραιώς. Σχολή Οικονομικών, Επιχειρηματικών και Διεθνών Σπουδών. Τμήμα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών]; 2014 [cited 2019 Sep 8] σελ. 115. Available from: <https://www.didaktorika.gr/eadd/handle/10442/43999>

παράνομες πράξεις μεγάλης βαρύτητας προκειμένου να εκπληρώσουν τους ιδιαίτερους σκοπούς τους²⁴².

Τέλος, κρίνοντας εκ των αποτελεσμάτων της τρομοκρατίας και του οργανωμένου εγκλήματος οι Brück et al., όπως αναφέρει ο Κούβαρης²⁴³, θεωρούν πως από την οπτική της οικονομικής της ασφάλειας τα δύο φαινόμενα έχουν αρκετές ομοιότητες. Συγκεκριμένα και τα δύο αποτελούν κινδύνους για την ασφάλεια - είναι δύσκολο να προβλεφθούν και είναι δύσκολο να αντιμετωπιστούν. Επίσης, οι φορείς αυτών των φαινομένων, δηλαδή οι οργανώσεις χρησιμοποιούν τα πλεονεκτήματα της οικονομικής ολοκλήρωσης και της ελεύθερης κυκλοφορίας για παράνομους σκοπούς και πολλές φορές υπονομεύουν ή καταστρέφουν τα οφέλη από την παγκοσμιοποίηση και την οικονομική ανάπτυξη.

Ωστόσο, ανεξάρτητα από τις πολιτικούς σκοπούς που θέλουν να επιτύχουν οι τρομοκρατικές οργανώσεις, είναι απαραίτητο να συγκεντρώνουν τα απαραίτητα κεφάλαια για την δράση τους και υπό την έννοια αυτή είναι αναπόφευκτη η εμπλοκή τους σε εγκληματικές δραστηριότητες.

Μετα την 11 Σεπτεμβρίου, η πίεση της παγκόσμιας κοινότητας με τις διεθνείς αντιτρομοκρατικές πολιτικές και τις διεθνείς συμφωνίες για την αντιμετώπιση τη νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες σε συνδυασμό με την παγκόσμια οικονομική ύφεση ανάγκασε πολλά κράτη-χορηγούς της Τρομοκρατίας να διακόψουν την οικονομική υποστήριξη προς τις τρομοκρατικές οργανώσεις. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα την αυξημένη ανάγκη εσόδων για την επιβίωση των τρομοκρατικών οργανώσεων και την προσέγγιση τους με τον χώρο του οργανωμένου εγκλήματος. Η αναγνώριση των πλεονεκτημάτων αυτής της προσέγγισης, οδήγησε στην σταδιακή ανάπτυξη στενότερων σχέσεων μεταξύ τρομοκρατίας και οργανωμένου εγκλήματος και την εμπλοκή της τρομοκρατίας σε εγκληματικές δραστηριότητες. Σύντομα πολλές τρομοκρατικές ομάδες άρχισαν να διεξάγουν τις δικές τους αποκλειστικές παράνομες δραστηριότητες στο πεδίο του οργανωμένου εγκλήματος, γεγονός που τους έδωσε την

---

²⁴² Βασιλειάδης Η, Μπόση Μ. Τρομοκρατία Και Οργανωμένο Έγκλημα Ως Απειλές Ασφάλειας. In: Ημερίδα της 30ης Οκτωβρίου 2015 στην Ακαδημία Αθηνών [Internet]. 2015 [cited 2019 Dec 15]. σελ. 1–26. Available from:

https://www.academia.edu/36952947/Τρομοκρατία_και_Οργανωμένο_Έγκλημα_ως_Απειλές_Ασφάλειας

²⁴³ Κούβαρης Δ. Διεθνής τρομοκρατία και οργανωμένο οικονομικό έγκλημα σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο [Internet] [Διατριβή επί Διδακτορία]. [Πανεπιστήμιο Πειραιώς. Σχολή Οικονομικών, Επιχειρηματικών και Διεθνών Σπουδών. Τμήμα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών]; 2014 [cited 2019 Sep 8] σελ. 116-117. Available from: <https://www.didaktorika.gr/eadd/handle/10442/43999>

απαραίτητη ευελιξία και οικονομική αυτάρκεια εντούτοις όμως άλλαξε τα χαρακτηριστικά τους και τις μεθόδους λειτουργίας τους²⁴⁴.

Ένας δευτερεύων αλλά πιο σύνθετος παράγων είναι η απώλεια της υποστήριξης των πολιτών που επιτείνει τα προβλήματα της διακοπής χρηματοδότησης της τρομοκρατίας από τα κράτη-χορηγούς. Σε σαθρά καθεστάτα η οργή και απογοήτευση που προκαλείται στους πολίτες από την διεφθαρμένη και αυθαίρετη διακυβέρνηση μπορεί να αυξήσει την υποστήριξη τους στην τρομοκρατία, εντούτοις η υποστήριξη αυτή είναι βραχύβια καθώς συχνά οι τρομοκράτες υιοθετούν πρακτικές Μαφίας απέναντι στον πληθυσμό (πληρωμές για προστασία, είσπραξη φόρων για δημόσια αγαθά και υπηρεσίες, απαγωγές για είσπραξη λύτρων ακόμη και δουλεία). Αυτό έχει ως αποτέλεσμα την αποκοπή των τρομοκρατών από την ηθική και οικονομική υποστήριξη των πολιτών γεγονός που μεταφράζεται σε αυξημένη εξάρτηση των τρομοκρατικών οργανώσεων από εγκληματικές ενέργειες που αποσκοπούν στο οικονομικό όφελος²⁴⁵.

Ένας άλλος παράγοντας είναι η αλληλεπικάλυψη της δράσης της τρομοκρατίας και του οργανωμένου εγκλήματος. Τρομοκράτες και μέλη ΟΕΟ μπορεί, υπό ορισμένες συνθήκες, να αναπτύξουν μια τόσο στενή συνεργασία ώστε να αρχίσουν να μοιράζονται τους στόχους και τις τακτικές τους. Αυτή η διαδικασία σύγκλισης μπορεί να δημιουργήσει υβριδικές οντότητες που επιδιώκουν πολλαπλές δράσεις. Παράδειγμα τέτοιας υβριδικής οντότητας αποτελούν οι Ταλιμπάν στο Αφγανιστάν, όπου ορισμένοι ηγέτες τους φαίνεται να ασχολούνται πιο ενεργά με εγκληματικές δραστηριότητες που αποφέρουν κέρδος παρά με την επιδίωξη των πολιτικών τους στόχων²⁴⁶

Συμπερασματικά θα μπορούσε να ειπωθεί ότι η διασύνδεση τρομοκρατικών και εγκληματικών ομάδων ενισχύει τις δυνατότητες των οργανώσεων αυτών να διαφεύγουν τον έλεγχο από τους κρατικούς φορείς, βελτιώνει και αναβαθμίζει τα μέσα και τους πόρους που διαθέτουν για την επίτευξη των σκοπών τους και εντείνει την επικινδυνότητά τους, τόσο στο εσωτερικό των κρατών όσο και στο διεθνές πεδίο. Παράλληλα, αυτή η διασύνδεση μεγεθύνει τις επιπτώσεις της τρομοκρατίας και του

---

²⁴⁴ Thachuk KL. The Gangsterization of Terrorism. In: Thachuk KL, Lal R, editors. Terrorist Criminal Enterprises Financing Terrorism through Organized Crime [Internet]. Santa Barbara, California: Praeger, An Imprint Of Abc-Clio, Llc; 2018 [cited 2019 Dec 15]. Σελ. 11–23. Available from: www.abc-clio.com

²⁴⁵ Ο.π., σελ. 11–23

²⁴⁶ Annoni A. The Relationship between Transnational Organised Crime and Terrorism: An International Law Perspective. In: Carnevale S, Forlati S, Giolo O, editors. REDEFINING ORGANISED CRIME : a challenge for the European Union? [Internet]. Oxford and Portland, Oregon: Hart Publishing; 2017 [cited 2019 Dec 30]. σελ. 121–144. Available from: <http://www.bloomsburycollections.com/>

οργανωμένου εγκλήματος στις κρατικές δομές και τον κοινωνικό ιστό, επιτείνοντας την απειλή που παρουσιάζουν αμφότερα τα φαινόμενα σε βάρος της ασφάλειας των κρατών και των κοινωνιών τους²⁴⁷.

---

²⁴⁷ Βασιλειάδης Η, Μπόση Μ. Τρομοκρατία Και Οργανωμένο Έγκλημα Ως Απειλές Ασφάλειας. In: Ημερίδα της 30ης Οκτωβρίου 2015 στην Ακαδημία Αθηνών [Internet]. 2015 [cited 2019 Dec 15]. σελ. 8. Available from: https://www.academia.edu/36952947/Τρομοκρατία_και_Οργανωμένο_Έγκλημα_ως_Απειλές_Ασφάλειας

V. ΟΙ ΔΡΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΕ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΗΝ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑ

Η συμμετοχή της ΕΕ στην καταπολέμηση της τρομοκρατίας χρονολογείται από την εποχή της ΕΚ, στα μέσα της δεκαετίας του 70. Κατά τα τέλη της δεκαετίας του 1960 και στις αρχές της δεκαετίας του 1970, σημειώθηκε απότομη αύξηση του αριθμού των βίαιων γεγονότων σε αρκετές ευρωπαϊκές χώρες και τις ΗΠΑ οδήγησαν στην εμφάνιση μιας νέας μορφής βίας, της τρομοκρατία. Ειδικότερα, η ομηρία των Ισραηλινών αθλητών από Παλαιστίνιους κατά τους Ολυμπιακούς Αγώνες του Μονάχου το 1972 και η απόπειρα διάσωσης τους από την αστυνομία της Δυτικής Γερμανίας εστίασε την διεθνή προσοχή στο φαινόμενο αυτό, με αποτέλεσμα η τρομοκρατία να αποτελέσει θέμα συζήτησης στα Ηνωμένα Έθνη (ΟΗΕ) και να αναπτυχθούν περιφερειακές πρωτοβουλίες για την αντιμετώπιση της²⁴⁸.

Η ΕΕ, από τα μέσα της δεκαετίας του 70 μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του '80, προσπάθησε να αντιμετωπίσει την τρομοκρατία με αποσπασματικές δράσεις χωρίς συνολική στρατηγική.

Τον Δεκέμβριο του 1975 οι υπουργοί Εσωτερικών και Δικαιοσύνης της ΕΚ συναντήθηκαν για πρώτη φορά για να συζητήσουν θέματα σχετικά με το νόμο και την τάξη. Αν και η αρχική ατζέντα αφορούσε την ασφάλεια σε ευρεία έννοια, η συζήτηση γρήγορα επικεντρώθηκε στην τρομοκρατία όπου προτάθηκε και η σύσταση μιας ομάδας εργασίας για την καταπολέμηση της. Η σύσταση του δικτύου TREVI, το 1976, με την συμμετοχή ανώτερων αστυνομικών και στελεχών των μυστικών υπηρεσιών είχε σκοπό να διευκολύνει σε επιχειρησιακό την ανταλλαγή πληροφοριών και βέλτιστων πρακτικών επίπεδο μεταξύ της αστυνομίας και των μυστικών υπηρεσιών των κρατών-μελών για την αντιμετώπιση της τρομοκρατίας σε ενδοκοινοτικό επίπεδο²⁴⁹.

Ωστόσο, εκφράστηκαν ανησυχίες ότι το δίκτυο TREVI ήταν σε μεγάλο βαθμό άτυπο, και ημι-ανεξάρτητο χωρίς μόνιμη γραμματεία και δεν μπορούσε να επηρεάσει άμεσα την λήψη αποφάσεων στην ΕΕ. Παρ' όλα αυτά, το δίκτυο διατηρήθηκε σχεδόν δύο δεκαετίες έως ότου ενσωματωθεί στον τρίτο Πυλώνα Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων της ΕΕ μετά τη Συνθήκη του Μάαστριχτ το 1992²⁵⁰.

---

²⁴⁸ Wittendorp S. Conducting Government: Governmentality, Monitoring and EU Counter-Terrorism. Global Society [Internet]. 2016 Apr 20 [cited 2019 Aug 4];30(3):465–83. Available from: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/13600826.2016.1173653>

²⁴⁹ Bunyan T. Trevi, Europol and the European state [Internet]. Statewatching the new Europe. 1993 [cited 2019 Dec 15] p. 1–15. Available from: <https://www.statewatch.org/news/handbook-trevi.pdf>

²⁵⁰ Tuček F, Warnes R. The European Union against Terrorism: Challenges and Future Opportunities. In: Romaniuk S., Grice F, Irrera D, Webb S, editors. The Palgrave Handbook of Global

Σε επιχειρησιακό επίπεδο και σε στενή συνεργασία με το δίκτυο TREVI ήταν η Αστυνομική Ομάδα Εργασίας για την Τρομοκρατία (PWGT) που ιδρύθηκε το 1979 με την συμμετοχή ανωτέρων στελεχών της αστυνομίας και των μυστικών υπηρεσιών Ευρωπαϊκών κρατών. Αν και δεν αποτελούσε όργανο της ΕΕ υποστηρίχθηκε από την ΕΕ και κύριος στόχος της ήταν η διευκόλυνση της ανταλλαγής επιχειρησιακών πληροφοριών σχετικά με την τρομοκρατική δραστηριότητα. Η ομάδα αυτή απορροφήθηκε αργότερα από το δίκτυο TREVI²⁵¹.

Το 1979 τα κράτη-μέλη τα ΕΚ υιοθέτησαν χωρίς να επικυρώσουν τη Συμφωνία του Δουβλίνου, με την οποία αναλάμβαναν την αυστηρή εφαρμογή, στις αμοιβαίες σχέσεις τους, της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την Τρομοκρατία του Συμβουλίου της Ευρώπης²⁵². Ο απώτερος στόχος ήταν να αναπτυχθεί ένα πλαίσιο συνεργασίας για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, στο οποίο τα κράτη μέλη θα παρέχουν νομική βοήθεια σε ακόμη μεγαλύτερο βαθμό από ότι στα πλαίσια του Συμβουλίου της Ευρώπης, όπου συνεργάζονταν κυρίως μέχρι τότε²⁵³.

Στην δεκαετία του 1980 τα κράτη-μέλη στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Συνεργασίας ²⁵⁴ ανέλαβαν διπλωματικές προσπάθειες να πείσουν κράτη όπως η Συρία και, ειδικότερα, η Λιβύη να απέχουν από την υποστήριξη τρομοκρατών²⁵⁵.

Η εγκαθίδρυση και η λειτουργία της ενιαίας εσωτερικής αγοράς που αποτέλεσε θεμελιώδες στοιχείο της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, συνοδεύτηκε από την κατάργηση των εσωτερικών συνόρων και την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, των προσώπων, των υπηρεσιών και των κεφαλαίων. Με την Συνθήκη του Μάαστριχτ (τίτλος VI που αφορά την συνεργασία στους τομείς της δικαιοσύνης και των εσωτερικών υποθέσεων) ρυθμίστηκε η ελεύθερη κυκλοφορία προσώπων και

Counterterrorism Policy [Internet]. London: Palgrave Macmillan; 2017 [cited 2019 Dec 15]. σελ. 315–336. Available from: https://link.springer.com/chapter/10.1057%2F978-1-137-55769-8_13

²⁵¹ Ο. π., σελ. 315–336

²⁵² ΣΥΜΒΑΣΗ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΛΗΨΗ ΤΗΣ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑΣ Βαρσοβία, 16 Μαΐου 2005 [Internet]. Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης L 159 2018. Available from: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:22018A0622\(01\)&from=EL](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:22018A0622(01)&from=EL)

²⁵³ Nilsson HG. 3. From classical judicial cooperation to mutual recognition. *Revue internationale de droit pénal* [Internet]. 2006 [cited 2019 Dec 15];77(1):53–8. Available from: <https://www.cairn.info/revue-internationale-de-droit-penal-2006-1-page-53.htm>

²⁵⁴ Η Ευρωπαϊκή Πολιτική Συνεργασία ήταν μια ανεπίσημη διαδικασία στην οποία τα κράτη μέλη λάμβαναν αποφάσεις εξωτερικών ζητημάτων και προωθούσαν τις κοινές πολιτικές. Υποστήθηκε επίσημα στην τότε Ευρωπαϊκή Κοινότητα από τη Τελική Πράξη και αργότερα μετονομάστηκε σε "Κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας" από τη Συνθήκη του Μάαστριχτ.

²⁵⁵ Wittendorp S. Conducting Government: Governmentality, Monitoring and EU Counter-Terrorism. *Global Society* [Internet]. 2016 Apr 20 [cited 2019 Aug 4];30(3):465–83. Available from: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/13600826.2016.1173653>

θεσμοθετήθηκε η «αστυνομική συνεργασία για την πρόληψη και την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, του λαθρεμπορίου ναρκωτικών και άλλων σοβαρών μορφών διεθνούς εγκληματικότητας, συμπεριλαμβανομένων, εν ανάγκη, ορισμένων πτυχών τελωνειακής συνεργασίας σε συνδυασμό με τη διοργάνωση, σε επίπεδο Ένωσης, ενός συστήματος ανταλλαγής πληροφοριών στα πλαίσια Ευρωπαϊκής Αστυνομικής Υπηρεσίας (Europol)»²⁵⁶.

Παρά το γεγονός ότι το φαινόμενο της τρομοκρατίας συμπεριλήφθηκε επίσημα στις στρατηγικές της ΕΕ με την παραπάνω Συνθήκη, οι δράσεις στον τομέα αυτό παρέμειναν περιορισμένες και μπορεί κάποιος να υποστηρίξει ότι η αντιτρομοκρατική δραστηριότητα της ΕΕ άρχισε σοβαρά το 2001, ως άμεση απάντηση στις τρομοκρατικές επιθέσεις στις ΗΠΑ στις 11 Σεπτεμβρίου 2001²⁵⁷.

Στις 20 Σεπτεμβρίου 2001 συνήλθε το έκτακτο Συμβούλιο Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων της ΕΕ με σκοπό την άμεση αντιμετώπιση στην τρομοκρατία. Η σύνοδος αυτή έθεσε τα θεμέλια της ατζέντας της ΕΕ για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας καθώς με τα Συμπεράσματα της²⁵⁸ καταρτίστηκε για πρώτη φορά ένας χάρτης 46 αντιτρομοκρατικών μέτρων από την ΕΕ²⁵⁹.

Στις 21 Σεπτεμβρίου 2001 το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο σε μια έκτακτη σύνοδο του στις Βρυξέλλες²⁶⁰, διακήρυξε ότι «η τρομοκρατία είναι μια πραγματική πρόκληση για τον κόσμο και την Ευρώπη» καθώς και την απόφαση του ότι «η μάχη κατά της τρομοκρατίας θα αποτελέσει, περισσότερο από ποτέ, πρωταρχικό σκοπό της Ευρωπαϊκής Ένωσης».

Στην σύνοδο αυτή υιοθετήθηκαν Συμπεράσματα και εγκρίθηκε ένα Σχέδιο Δράσης της ΕΕ για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας με προτεραιότητες στην:

- ενίσχυση της αστυνομικής και της δικαστικής συνεργασίας
- ανάπτυξη διεθνών νομικών οργάνων

---

²⁵⁶ Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση ΕΕ C 191 της 29.7.1992 [Internet]. Europa.eu 1992. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:11992M/TXT>

²⁵⁷ Leonard S, Kaunert C. Introduction – Beyond EU Counter-terrorism Cooperation. In: Kaunert C, Leonard S, editors. European Security, Terrorism and Intelligence European Security, Terrorism and Intelligence Tackling New Security Challenges in Europe. London: Palgrave Macmillan; 2013.σελ. 4.

²⁵⁸ Council Of The European Union. Conclusions adopted by the Council (Justice and Home Affairs) [Internet]. 2001 [cited 2019 Dec 15]. Available from:

<https://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=EN&f=ST%2012156%202001%20INIT>

²⁵⁹ European Council. ANTI-TERRORISM ROADMAP [Internet]. 2001. Available from: <https://www.statewatch.org/news/2001/oct/sn4019.pdf>

²⁶⁰ Conclusions And Plan Of Action Of The Extraordinary European Council Meeting On 21 September 2001 [Internet]. 2001. Available from: <https://www.consilium.europa.eu/media/20972/140en.pdf>

- διακοπή χρηματοδότησης της τρομοκρατίας
- ενίσχυση της αεροπορικής ασφάλειας
- συντονισμός της παγκόσμιας δράσης της ΕΕ

Η απάντηση της ΕΕ στις τρομοκρατικές επιθέσεις ήταν άμεση με την εκπόνηση ενός ειδικού προγράμματος μέτρων που καταρτίστηκε από τη Γενική Γραμματεία του Συμβουλίου και την επιτάχυνση των προτάσεων για τις Αποφάσεις Πλαισίου για την Τρομοκρατία και το Ευρωπαϊκό Ένταλμα Σύλληψης, που η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προετοίμαζε ήδη σύμφωνα με ένα Σχέδιο Δράσης της ΕΕ του 2000 για την εφαρμογή της αρχής της "αμοιβαίας αναγνώρισης" στις αστικές και ποινικές υποθέσεις²⁶¹.

Στις 13 Ιουνίου του 2002, το Συμβούλιο της ΕΕ εκδίδει Απόφαση-Πλαίσιο για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, στην οποία για πρώτη φορά ορίζονται τα εγκλήματα που θεωρούνται ως τρομοκρατικά και τίθενται οι βάσεις για την εναρμόνιση της νομοθεσίας περί τρομοκρατίας των κρατών-μελών με σκοπό την από κοινού αντιμετώπιση του φαινομένου²⁶².

Μετά την διαπίστωση του Συμβουλίου ότι τα χρόνια που ακολούθησαν μετά την λήψη της παραπάνω Απόφασης-Πλαισίου (2002/475/ΔΕΥ), η τρομοκρατική απειλή αναπτύχθηκε και εξελίχθηκε γρήγορα και οι μέθοδοι δράσης των τρομοκρατών άλλαξαν, εξέδωσε νέα Απόφαση-Πλαίσιο (2008/919/ΔΕΥ) με την οποία ενημέρωνε την προηγούμενη όσον αφορά το σκέλος των εγκλημάτων που συνδέονται με τρομοκρατικές δραστηριότητες²⁶³.

Η Απόφαση-Πλαίσιο 2002/475/ΔΕΥ του Συμβουλίου αποτέλεσε τον ακρογωνιαίο λίθο ενός κοινού νομικού πλαισίου των κρατών-μελών της ΕΕ ενάντια στην τρομοκρατία που αποτελείται από την Απόφαση-Πλαίσιο 2006/960/ΔΕΥ για την απλούστευση της ανταλλαγής πληροφοριών και στοιχείων μεταξύ των αρχών επιβολής του νόμου των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης²⁶⁴, τις Αποφάσεις

²⁶¹ Hayes B, Jones C. Catalogue of EU Counter-Terrorism Measures Adopted since 11 September 2001. SECILE: Securing Europe through Counter-Terrorism – Impact, Legitimacy & Effectiveness [Internet]. 2013 [cited 2019 Dec 15]; Available from: <http://www.statewatch.org/news/2013/dec/secile-catalogue-of-EU-counter-terrorism-measures.pdf>

²⁶² ΑΠΟΦΑΣΗ-ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 13ης Ιουνίου 2002 για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας (2002/475/ΔΕΥ) [Internet]. 2002. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32002F0475&from=EL>

²⁶³ ΑΠΟΦΑΣΗ ΠΛΑΙΣΙΟ 2008/919/ΔΕΥ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 28ης Νοεμβρίου 2008 σχετικά με την τροποποίηση της απόφασης-πλαίσιο 2002/475/ΔΕΥ για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας [Internet]. 2008. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32008F0919&from=EL>

²⁶⁴ Απόφαση-πλαίσιο 2006/960/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 2006, για την απλούστευση της ανταλλαγής πληροφοριών και στοιχείων μεταξύ των αρχών επιβολής του νόμου των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/AUTO/?uri=OJ:L:2006:386:TOC>

2008/615/ΔΕΥ για την αναβάθμιση της διασυνοριακής συνεργασίας²⁶⁵ και 2005/671/ΔΕΥ για την ανταλλαγή πληροφοριών και τη συνεργασία όσον αφορά τα τρομοκρατικά αδικήματα²⁶⁶, τον Κανονισμό (ΕΕ) 603/2013²⁶⁷ και τις Αποφάσεις-Πλαίσια 2002/584/ΔΕΥ για το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης²⁶⁸ και 2002/465/ΔΕΥ του Συμβουλίου, που αφορά τις Κοινές Ομάδες Έρευνας²⁶⁹.

Στα χρόνια που ακολούθησαν, μετά την έκδοση της Απόφασης-Πλαισίου 2002/475/ΔΕΥ, η τρομοκρατική απειλή εντάθηκε και εξελίχθηκε ραγδαία. Ο διασυνοριακός χαρακτήρας της τρομοκρατίας, η μετατροπή μορφών του οργανωμένου εγκλήματος σε επικερδείς μεθόδους χρηματοδότησης των τρομοκρατικών ομάδων, η αυξημένη τρομοκρατική δραστηριότητα στο Διαδίκτυο και η εμφάνιση των αλλοδαπών τρομοκρατών μαχητών που έχουν συνδεθεί με τρομοκρατικές επιθέσεις και απόπειρες σε διάφορα κράτη μέλη, οδήγησαν στην έκδοση της Οδηγίας (ΕΕ) 2017/541²⁷⁰ με την οποία αντικαθίσταται η 2002/475/ΔΕΥ, με σκοπούς:

- την μεγαλύτερη σύγκλιση σε όλα τα κράτη-μέλη όσον αφορά τον ορισμό των τρομοκρατικών εγκλημάτων, των εγκλημάτων που σχετίζονται με τρομοκρατική ομάδα και αυτών που σχετίζονται με τρομοκρατικές δραστηριότητες, ώστε να καλύπτει πληρέστερα συμπεριφορές συνδεδεμένες ιδίως με τους αλλοδαπούς τρομοκράτες μαχητές και την χρηματοδότηση της τρομοκρατίας.

---

²⁶⁵ Απόφαση 2008/615/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 23ης Ιουνίου 2008, σχετικά με την αναβάθμιση της διασυνοριακής συνεργασίας, ιδίως όσον αφορά την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και του διασυνοριακού εγκλήματος ([EE L 210 της 6.8.2008, σ. 1](#)).

²⁶⁶ Απόφαση 2005/671/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 20ής Σεπτεμβρίου 2005, σχετικά με την ανταλλαγή πληροφοριών και τη συνεργασία όσον αφορά τα τρομοκρατικά αδικήματα. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/AUTO/?uri=OJ:L:2005:253:TOC>

²⁶⁷ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 603/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, σχετικά με τη θέσπιση του «Eurodac» για την αντιπαραβολή δακτυλικών αποτυπωμάτων για την αποτελεσματική εφαρμογή του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 604/2013 για τη θέσπιση των κριτηρίων και μηχανισμών για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης διεθνούς προστασίας που υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας ή από απάτριδα και σχετικά με αιτήσεις της αντιπαραβολής με τα δεδομένα Eurodac που υποβάλλουν οι αρχές επιβολής του νόμου των κρατών μελών και η Ευρωπόλ για σκοπούς επιβολής του νόμου και για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1077/2011 σχετικά με την ίδρυση Ευρωπαϊκού Οργανισμού για τη Λειτουργική Διαχείριση Συστημάτων ΤΠ Μεγάλης Κλίμακας στον Χώρο Ελευθερίας, Ασφάλειας και Δικαιοσύνης ([EE L 180 της 29.6.2013, σ. 1](#))

²⁶⁸ Απόφαση-πλαίσιο 2002/584/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 13ης Ιουνίου 2002, για το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης και τις διαδικασίες παράδοσης μεταξύ των κρατών μελών ([EE L 190 της 18.7.2002, σ. 1](#))

²⁶⁹ Απόφαση-πλαίσιο 2002/465/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 13ης Ιουνίου 2002, σχετικά με τις κοινές ομάδες έρευνας ([EE L 162 της 20.6.2002, σ. 1](#))

²⁷⁰ Οδηγία (ΕΕ) 2017/541 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 15ης Μαρτίου 2017, για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και την αντικατάσταση της απόφασης-πλασίου 2002/475/ΔΕΥ του Συμβουλίου και για την τροποποίηση της απόφασης 2005/671/ΔΕΥ του Συμβουλίου [Internet]. Europa.eu 2017. Available from: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/el/TXT/?uri=CELEX:32017L0541#ntc9-L_2017088EL.01000601-E0009

- την ισχυρή και συντονισμένη αντίδραση και συνεργασία εντός και μεταξύ των κρατών μελών, καθώς και μεταξύ των αρμόδιων υπηρεσιών και οργανισμών της Ένωσης για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, συμπεριλαμβανομένων της Eurojust και της Ευρωπόλ.
- την χρήση αποτελεσματικών ερευνητικών μέσων για την διασφάλιση της επιτυχίας των ερευνών και της δίωξης των τρομοκρατικών εγκλημάτων, των εγκλημάτων που σχετίζονται με τρομοκρατική ομάδα ή των εγκλημάτων που σχετίζονται με τρομοκρατικές δραστηριότητες.
- την ανάληψη δημόσιων δράσεων και την ενίσχυση της συνεργασίας με τρίτες χώρες από τα κράτη-μέλη με στόχο την αφαίρεση διαδικτυακού περιεχομένου που αποτελεί δημόσια υποκίνηση σε τέλεση τρομοκρατικού εγκλήματος στην πηγή του.
- την αποτελεσματική ανταλλαγή πληροφοριών από τις αρμόδιες αρχές για τους σκοπούς της πρόληψης, ανίχνευσης, διερεύνησης και δίωξης τρομοκρατικών εγκλημάτων μεταξύ των αρμόδιων αρχών και οργανισμών της Ένωσης.
- την θέσπιση μέτρων ολοκληρωμένης προστασίας, στήριξης και συνδρομής που να ανταποκρίνονται στις ειδικές ανάγκες των θυμάτων της τρομοκρατίας, από τα κράτη μέλη, σύμφωνα με την οδηγία 2012/29/ΕΕ²⁷¹ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου. Οι πρωτοβουλίες των κρατών-μελών σε αυτό τον τομέα θα πρέπει να υποστηρίζονται μέσω της πλήρους αξιοποίησης των διαθέσιμων κοινών μηχανισμών συνδρομής και πόρων σε επίπεδο Ένωσης.
- την ενίσχυση των προσπαθειών των κρατών-μελών για την πρόληψη της ριζοσπαστικοποίησης και της στρατολόγησης στην τρομοκρατία, περιλαμβανομένης της ριζοσπαστικοποίησης μέσω του διαδικτύου, μέσω του συντονισμού, της ανταλλαγής πληροφοριών και εμπειριών σχετικά με τις εθνικές πολιτικές πρόληψης, καθώς και μέσω της θέσης σε εφαρμογή ή, ανάλογα με την περίπτωση, της επικαιροποίησης εθνικών πολιτικών πρόληψης, λαμβάνοντας υπόψη τις ανάγκες, τους στόχους και τις ικανότητες του καθενός και βασιζόμενα στη δική τους πείρα. Η Επιτροπή θα πρέπει, κατά περίπτωση,

---

²⁷¹ Directive 2012/29/EU of the European Parliament and of the Council of 25 October 2012 establishing minimum standards on the rights, support and protection of victims of crime, and replacing Council Framework Decision 2001/220/JHA [Internet]. Europa.eu 2012. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX%3A32012L0029>

να παρέχει υποστήριξη στις εθνικές, περιφερειακές και τοπικές αρχές για την ανάπτυξη πολιτικών πρόληψης.

Η Αντιτρομοκρατική Στρατηγική του 2005

Μετά τις τρομοκρατικές επιθέσεις στις ΗΠΑ στις 11 Σεπτεμβρίου 2001 και τις άμεσες αντιδράσεις της ΕΕ, οι αντιτρομοκρατικές δράσεις της ΕΕ σταδιακά επιβραδύνονταν καθώς η τρομοκρατική απειλή φαινόταν να υποχωρεί. Αυτή η περίοδος της σχετικής αδράνειας έληξε μετά τις τρομοκρατικές επιθέσεις στη Μαδρίτη τον Μάρτιο του 2004. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στις 25 Μαρτίου 2004, υιοθέτησε την Δήλωση για την Καταπολέμηση της Τρομοκρατίας²⁷² στην οποία γίνεται αναπροσαρμογή των στρατηγικών στόχων προκειμένου να ενισχυθεί το αναθεωρημένο Πρόγραμμα Δράσης της ΕΕ²⁷³ για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και αποφασίζεται να δημιουργηθεί η θέση του συντονιστή της ΕΕ για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας.

Οι στρατηγικοί στόχοι είναι:

1. Επιδίωξη μεγαλύτερης διεθνούς συναίνεσης και εντατικοποίηση των διεθνών προσπαθειών κατά της τρομοκρατίας
2. Περιορισμός της πρόσβασης των τρομοκρατών σε χρηματοδοτικούς και άλλους οικονομικούς πόρους
3. Μεγιστοποίηση της ικανότητας των φορέων της ΕΕ και των κρατών μελών να προβαίνουν στον εντοπισμό, την ανάκριση και τη δίωξη τρομοκρατών και να προλαμβάνουν τρομοκρατικές επιθέσεις
4. Προστασία της ασφάλειας των διεθνών μεταφορών και εξασφάλιση αποτελεσματικών συστημάτων συνοριακών ελέγχων
5. Ενίσχυση της ικανότητας των κρατών-μελών να αντιμετωπίζουν τις συνέπειες τρομοκρατικής επίθεσης
6. Καταπολέμηση των παραγόντων οι οποίοι συμβάλλουν στην υποστήριξη της τρομοκρατίας, και τη στρατολόγηση νέων στελεχών

---

²⁷² European Council. Δήλωση για την Καταπολέμηση της Τρομοκρατίας [Internet]. Europe.eu. 2004 [cited 2019 Dec 15]. Available from:

https://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/el/ec/79648.pdf

²⁷³ EU Plan of Action on Combatting Terrorism [Internet]. Europe.eu 2004. Available from:

<http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=EN&f=ST%2010586%202004%20INIT>

7. Προσανατολισμός των δράσεων που αναλαμβάνονται στο πλαίσιο των εξωτερικών σχέσεων της ΕΕ κατά προτεραιότητα προς τρίτες χώρες στις οποίες απαιτείται ενίσχυση της ικανότητας καταπολέμησης της τρομοκρατίας ή της δέσμευσης για την καταπολέμησή της.

που σύμφωνα με τους Wensink και συν.²⁷⁴ φανερώνουν μια πιο διεισδυτική και εξειδικευμένη προσέγγιση στην καταπολέμηση της τρομοκρατίας.

Στο Πρόγραμμα της Χάγης το 2005²⁷⁵, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο τονίζει ότι «Η ασφάλεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των κρατών μελών της έχει γίνει πιο επείγον ζήτημα, κυρίως ύστερα από τις τρομοκρατικές επιθέσεις της 11ης Σεπτεμβρίου 2001 στις Ηνωμένες Πολιτείες και της 11ης Μαρτίου 2004 στη Μαδρίτη. Οι ευρωπαίοι πολίτες δικαίως ελπίζουν ότι, παράλληλα με την εξασφάλιση της τήρησης των θεμελιωδών ελευθεριών και δικαιωμάτων, η Ευρωπαϊκή Ένωση θα υιοθετήσει αποτελεσματικότερη κοινή προσέγγιση για τα διασυνοριακά προβλήματα, όπως η παράνομη μετανάστευση, η εμπορία ανθρώπων και η οργανωμένη λαθραία μετανάστευση, η τρομοκρατία και το οργανωμένο έγκλημα καθώς και για την πρόληψή τους. Κυρίως στον τομέα της ασφάλειας, ο συντονισμός και η συνοχή μεταξύ της εσωτερικής και της εξωτερικής διάστασης γίνονται ολοένα σημαντικότεροι και χρειάζεται να εξακολουθήσουν να επιδιώκονται με θέρμη».

Στα πλαίσια αυτά, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο υπενθυμίζει ότι η υψηλού επιπέδου ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ υπηρεσιών ασφαλείας θα πρέπει να διατηρηθεί και να βελτιωθεί, τονίζει την σημασία των μέτρων για την καταπολέμηση της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, και διακηρύσσει την πρόθεσή του να καταρτίσει μια μακροπρόθεσμη στρατηγική αντιμετώπισης των παραγόντων που συμβάλλουν στη ριζοσπαστικοποίηση και τη στρατολόγηση με σκοπό την τέλεση τρομοκρατικών ενεργειών. Τέλος καλεί την Επιτροπή να υποβάλει προτάσεις που να αποβλέπουν στη βελτίωση της ασφάλειας της αποθήκευσης και της μεταφοράς των εκρηκτικών και να αυξήσει τη χρηματοδότηση σχεδίων για τη δημιουργία ικανοτήτων καταπολέμησης της τρομοκρατίας σε τρίτες χώρες καθώς και να εξασφαλίσει ότι διαθέτει την απαραίτητη

---

²⁷⁴ Wensink W, Warmenhoven B, al. The European Union's Policies on Counter-Terrorism: Relevance, Coherence and Effectiveness - Think Tank [Internet]. Europa.eu. 2017 [cited 2019 Aug 4] σελ. 45. Available from:

[http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/583124/IPOL_STU\(2017\)583124_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/583124/IPOL_STU(2017)583124_EN.pdf)

²⁷⁵ Το πρόγραμμα της Χάγης: ενίσχυση της ελευθερίας, της ασφάλειας και της δικαιοσύνης στην Ευρωπαϊκή Ένωση [Internet]. Europa.eu 2005. Available from: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=CELEX:52005XG0303\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=CELEX:52005XG0303(01))

τεχνογνωσία προκειμένου η υλοποίηση των εν λόγω σχεδίων να είναι αποτελεσματική²⁷⁶.

Τον Δεκέμβριο του 2005, μετά τις τρομοκρατικές επιθέσεις στο Λονδίνο, η ΕΕ υιοθέτησε την Αντιτρομοκρατική Στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης²⁷⁷ με στόχο «να καταπολεμηθεί συνολικά η τρομοκρατία με παράλληλο σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και να καταστεί η Ευρώπη ασφαλέστερη, επιτρέποντας έτσι στους πολίτες της να ζουν σε μία περιοχή ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης».

Η Στρατηγική αυτή βασίζεται στους πυλώνες της:

1. Πρόληψη. Πρόληψη της στροφής προς την τρομοκρατία με την αντιμετώπιση των θεμελιακών παραγόντων και αιτίων που οδηγούν στη ριζοσπαστικοποίηση και την στρατολόγηση, στην Ευρώπη και διεθνώς.
2. Προστασίας. Προστασία του κοινού και των υποδομών και μείωση της τρωτότητάς σε επιθέσεις, περιλαμβανομένου μέσω της βελτίωσης της ασφάλειας των συνόρων, των μεταφορών και των υποδομών ζωτικής σημασίας.
3. Καταδίωξης. Διενέργεια ερευνών για τρομοκράτες και καταδίωξή τους στο εσωτερικό των ευρωπαϊκών συνόρων και πέραν αυτών. Παρεμπόδιση των σχεδίων, των ταξιδιών και των επικοινωνιών τους, παρακώλυση των δικτύων υποστήριξης, διακοπή της χρηματοδότησης και της πρόσβασης σε υλικά για την διενέργεια επιθέσεων, και προσαγωγή των τρομοκρατών στην δικαιοσύνη.
4. Αντίδρασης. Προετοιμασία με πνεύμα αλληλεγγύης, για την διαχείριση και την ελαχιστοποίηση των συνεπειών από τρομοκρατικές επιθέσεις, με την βελτίωση των ικανοτήτων αντιμετώπισής τους τα επακόλουθα, ο συντονισμός της αντίδρασης και η αντιμετώπιση των αναγκών των θυμάτων

Σύμφωνα με την Στρατηγική αυτή η καταπολέμηση της τρομοκρατίας αποτελεί προτεραιότητα και πρωταρχική ευθύνη των κρατών-μελών ενώ η ΕΕ περιορίζεται σε υποστηρικτικό ρόλο με την:

---

²⁷⁶ Το πρόγραμμα της Χάγης: ενίσχυση της ελευθερίας, της ασφάλειας και της δικαιοσύνης στην Ευρωπαϊκή Ένωση [Internet]. Europa.eu 2005. Available from: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=CELEX:52005XG0303\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=CELEX:52005XG0303(01))

²⁷⁷ The European Union Counter-Terrorism Strategy [Internet]. Europa.eu 2005. Available from: <https://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=EN&f=ST%2014469%202005%20REV%204>

- ενίσχυση των εθνικών δυνατοτήτων, μέσω της ανταλλαγής πληροφοριών και βέλτιστων πρακτικών
- διευκόλυνση της ευρωπαϊκής συνεργασίας
- ανάπτυξη συλλογικών ικανοτήτων, μέσω της κατανόησης και των πολιτικών της ΕΕ
- ανάληψη διεθνών δράσεων και με τις τρίτες χώρες μέσα στα πλαίσια των Ηνωμένων Εθνών

Υποστηρικτικές Στρατηγικές και Δράσεις

Η Στρατηγική για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας του 2005, καθώς και οι συνδεδεμένες με αυτήν υποστηρικτικές στρατηγικές και σχέδια δράσης που βοηθούν στην πιο αποτελεσματική αντιμετώπιση της τρομοκρατίας και στην ενίσχυση του αισθήματος ασφάλειας εντάσσονται σε μια ευρύτερη αρχιτεκτονική δομή που αφορά την ασφάλεια της ΕΕ.

Για την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας της Αντιτρομοκρατικής Στρατηγικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης δημιουργήθηκαν διάφορες στρατηγικές και σχέδια δράσης που βοηθούν το έργο της αντιτρομοκρατίας σε διάφορους τομείς όπως της προστασίας των κρίσιμων υποδομών, των τελωνείων, των εκρηκτικών, των μεταφορών και της ασφάλειας των αερομεταφορών κλπ.

Η Στρατηγική για την καταπολέμηση της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας²⁷⁸ εμφανίστηκε τον Δεκέμβριο του 2004, με σκοπό την συνεκτική και συνολική προσέγγιση για την περαιτέρω ενίσχυση της καταπολέμησης της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Βασικοί της στόχοι είναι:

- η πιο αποτελεσματική ανταλλαγή πληροφοριών εντός και μεταξύ των κρατών-μελών και του ιδιωτικού τομέα
- η συνεχής βελτίωση των μέσων εντοπισμού των τρομοκρατών και των μηχανισμών δέσμευσης των περιουσιακών τους στοιχείων
- η ανάπτυξη μηχανισμών για την βελτίωση της ανιχνευσιμότητας και της διαφάνειας της κίνησης κεφαλαίων με σκοπό να μειωθεί η ευπάθεια των νόμιμων οικονομικών η φιλανθρωπικών δραστηριοτήτων από τις παράνομες δραστηριότητες τρομοκρατών, τρομοκρατικών οργανώσεων και εκείνων που

²⁷⁸ The fight against terrorist financing [Internet]. Europa.eu 2004. Available from: <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-16089-2004-INIT/en/pdf>

χρηματοδοτούν την τρομοκρατία. Ιδιαίτερη προσοχή απαιτείται στις συναλλαγές του παρατραπεζικού συστήματος και των μη κερδοσκοπικών οργανώσεων

- η συνεχής ανάλυση των σύγχρονων τάσεων χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, συμπεριλαμβανομένης και της εγκληματικής δραστηριότητας με σκοπό την λήψη ή/και προσαρμογή κατάλληλων μέτρων αντιμετώπισης
- η στενή συνεργασία με τον ΟΗΕ και άλλους διεθνείς οργανισμούς μέσω του διαλόγου και τεχνικής βοήθειας για την ενίσχυση της διεθνούς διάστασης της καταπολέμησης της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας

Η Στρατηγική αυτή αναθεωρήθηκε το 2008²⁷⁹ ενώ τον Φεβρουάριο του 2016 η Επιτροπή δημοσίευσε ένα Σχέδιο Δράσης για την ενίσχυση της καταπολέμησης της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας²⁸⁰, με δύο κύριους άξονες δράσης σχετικά με τους:

- Τρόπους περαιτέρω εντοπισμού και αποτροπής των τρομοκρατικών οργανώσεων και των υποστηρικτών τους από τη διακίνηση κεφαλαίων και άλλων περιουσιακών στοιχείων και διασφάλισης ότι οι χρηματοοικονομικές κινήσεις, στο μέτρο του δυνατού, μπορούν να βοηθήσουν τις υπηρεσίες επιβολής του νόμου στον εντοπισμό τρομοκρατών και στην αποτροπή της διάπραξης εγκλημάτων από αυτούς και
- Τρόπους περαιτέρω παρακώλυσης των πηγών εσόδων τρομοκρατικών οργανώσεων, στοχεύοντας κυρίως στην ικανότητά τους να αντλούν κεφάλαια.

Το Πρόγραμμα Παρακολούθησης Χρηματοδότησης της Τρομοκρατίας, από την άλλη πλευρά, επιτρέπει την ανταλλαγή δεδομένων σχετικά με τις τραπεζικές δραστηριότητες μεταξύ φορέων της ΕΕ και του αμερικανικού Υπουργείου Οικονομικών. Το μέσον αυτό στοχεύει στις περίπλοκες οικονομικές δραστηριότητες χρηματοδότησης της τρομοκρατίας στην ΕΕ. Επιπλέον, η Ένωση συνεργάζεται στενά με την Οργάνωση Χρηματοοικονομικής Δράσης (FATF) εστιάζοντας στα μέτρα για την καταπολέμηση

---

²⁷⁹ Revised Strategy on Terrorist Financing [Internet]. Europa.eu 2008. Available from:

<http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=EN&f=ST%2011778%202008%20REV%201>

²⁸⁰ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ σχετικά με σχέδιο δράσης για την ενίσχυση της καταπολέμησης της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας COM/2016/050 final [Internet]. Europa.eu 2016. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52016DC0050>

της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και την χρηματοδότησης της τρομοκρατίας²⁸¹.

Τον επόμενο χρόνο το Συμβούλιο τον Νοέμβριο του 2005 εξήγγειλε την Στρατηγική της ΕΕ για την καταπολέμηση της ριζοσπαστικοποίησης και της στρατολόγησης τρομοκρατών (SCRRT)²⁸².

Με την Στρατηγική αυτή, το Συμβούλιο απευθύνει έκκληση για την ευρωπαϊκή ενότητα, τονίζει τον διεθνικό χαρακτήρα της τρομοκρατίας, αποδέχεται ότι ο εξτρεμισμός δεν περιορίζεται σε μια μόνο ιδεολογία αλλά θεωρεί την Αλ Καιντα ως μια τρομοκρατική οργάνωση με συγκεκριμένη ιδεολογία και τακτικές που αποτελεί βασική απειλή για την Ευρώπη.

Καλεί την ΕΕ να αναπτύξει αποτελεσματικούς μηχανισμούς για την αντιμετώπιση της ριζοσπαστικοποίησης με:

- Την παρεμπόδιση των δραστηριοτήτων των δικτύων και των ατόμων που στρατολογούν ανθρώπους στην τρομοκρατία, ειδικότερα μέσω του Διαδικτύου που εξυπηρετεί την εκπαίδευση, την ανταλλαγή πληροφοριών και την αιτιολόγηση των επιθέσεων. Όσον αφορά τα μέσα, η ΕΕ δηλώνει την επιθυμία της να επικεντρωθεί στην ενίσχυση των νομικών πλαισίων για την πρόληψη της ριζοσπαστικοποίησης, καθώς και στην ενίσχυση της τεχνικής βοήθειας και της εθνικής εμπειρογνωμοσύνης των κρατών-μελών
- Την ενίσχυση των μετριοπαθών απόψεων με την έναρξη διαλόγου με τις Ισλαμικές οργανώσεις που αντιτίθενται στην τρομοκρατία με σκοπό την αλλαγή των αντιλήψεων τους για τις Ευρωπαϊκές και Δυτικές πολιτικές
- Την προώθηση της ασφάλειας, της δικαιοσύνης της δημοκρατίας και των ίσων ευκαιριών για όλους με την αντιμετώπιση της αυταρχικής διακυβέρνησης, του ανεπαρκούς εκσυγχρονισμού, της κακής οικονομικής ανάπτυξης, της ανεπαρκούς εκπαίδευσης και των διεθνών και εσωτερικών συγκρούσεων, που θεωρούνται συνθήκες διευκόλυνσης της ριζοσπαστικοποίησης. Τέλος, η εξάλειψη των διακρίσεων και της ανισότητας με ταυτόχρονη προώθηση του

---

²⁸¹ European Commission. Fight against the financing of terrorism [Internet]. European Commission. 2016 [cited 2019 Dec 30]. Available from: https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/crisis-and-terrorism/tftp_en

²⁸² The European Union Strategy for Combating Radicalisation and Recruitment to Terrorism [Internet]. Europa.eu 2005. Available from: <http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=EN&f=ST%2014781%202005%20REV%201>

διαπολιτισμικού διαλόγου και της ενσωμάτωσης θα βοηθήσουν στην αντιμετώπιση της ριζοσπαστικοποίησης

Σύμφωνα με τις συστάσεις του Συμβουλίου η Στρατηγική αυτή θα πρέπει να εφαρμοσθεί σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο και πρέπει να αποτελέσει δέσμευση για τα κράτη-μέλη της ΕΕ.

Η Στρατηγική αναθεωρήθηκε το 2008²⁸³ και το 2014 με τους παρακάτω στόχους²⁸⁴:

- την προώθηση της ασφάλειας, της δικαιοσύνης και των ίσων ευκαιριών για όλους
- την διασφάλιση ότι η γνώμη της πλειοψηφίας θα υπερισχύει εκείνης των εξτρεμιστών
- την βελτίωση των κυβερνητικών επικοινωνιών
- την υποστήριξη μηνυμάτων κατά της τρομοκρατίας
- την αντιμετώπιση της ριζοσπαστικοποίησης και της στρατολόγησης μέσω διαδικτύου
- την εκπαίδευση, την δημιουργία ικανοτήτων και την επιλογή ειδικών πρώτης γραμμής σε όλους τους σχετικούς τομείς
- την υποστήριξη ατόμων και οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών για την οικοδόμηση ανθεκτικότητας
- την υποστήριξη πρωτοβουλιών αποδέσμευσης
- την υποστήριξη περαιτέρω έρευνας σχετικά με τις τάσεις και τις προκλήσεις της ριζοσπαστικοποίησης και των στρατολογήσεων στην τρομοκρατία
- την ευθυγράμμιση της εσωτερικής και διεθνούς συνεργασίας κατά της ριζοσπαστικοποίησης

Σύμφωνα με τους Tuček και Warnes²⁸⁵ ο πυλώνας της πρόληψης της Αντιτρομοκρατικής Στρατηγικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης του 2005 βασίζεται σε μεγάλο βαθμό στο SCRRT του 2006 ενώ η ανταλλαγή πληροφοριών και πρακτικών

---

²⁸³ Revised EU Strategy for Combating Radicalisation and Recruitment to Terrorism [Internet]. Europa.eu 2008. Available from:

<http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=EN&f=ST%2015175%202008%20INIT>

²⁸⁴ Αναθεωρημένη στρατηγική της ΕΕ για την καταπολέμηση της ριζοσπαστικοποίησης και της στρατολόγησης στην τρομοκρατία [Internet]. Europa.eu 2014. Available from:

<http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=EL&f=ST%209956%202014%20INIT>

²⁸⁵ Tuček F, Warnes R. The European Union against Terrorism: Challenges and Future Opportunities. In: Romaniuk S., Grice F, Irrera D, Webb S, editors. The Palgrave Handbook of Global Counterterrorism Policy [Internet]. London: Palgrave Macmillan; 2017 [cited 2019 Dec 15]. σελ. 315–336. Available from: https://link.springer.com/chapter/10.1057%2F978-1-137-55769-8_13

ανάμεσα στα κράτη-μέλη και την ΕΕ με τρίτες χώρες, ιδίως τις ΗΠΑ, θεωρείται ζωτικής σημασίας.

Σημαντική βοήθεια στην αντιτρομοκρατική δράση της ΕΕ πρόσφερε η ενεργοποίηση της online πλατφόρμας Check the Web (CTW) από την Europol, και η λειτουργία της μέχρι το 2015, που αποτελεί σημείο αναφοράς καθώς με την συλλογή στοιχείων τρομοκρατικής προπαγάνδας στο διαδίκτυο και την δημιουργία βάσης δεδομένων, βοήθησε την συνεργασία των κρατών-μελών στην αντιμετώπιση της τρομοκρατίας. Το 2015, αντικαταστάθηκε από την Μονάδα Αναφοράς Διαδικτύου (EU Internet Referral Unit) που εκτός από την αναζήτηση στοιχείων εξτρεμιστικής προπαγάνδας, έχει την δυνατότητα να προτείνει και την αφαίρεση τους²⁸⁶

Επιπλέον, το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Εμπειρογνομόνων στην ριζοσπαστικοποίηση (ENER), που ιδρύθηκε το 2008, αποτελεί ένα δίκτυο εμπειρογνομόνων της ΕΕ για τη μελέτη του φαινομένου της ριζοσπαστικοποίησης και την παροχή βοήθειας στις πολιτικές καταπολέμησης της ριζοσπαστικοποίησης τόσο σε εθνικό επίπεδο όσο και σε επίπεδο ΕΕ²⁸⁷.

Το Δίκτυο Ευαισθητοποίησης απέναντι στην Ριζοσπαστικοποίηση (RAN) είναι ένα δίκτυο που δημιουργήθηκε το 2011 για να συνδέει επαγγελματίες πρώτης γραμμής που εργάζονται καθημερινά στην Ευρώπη στην πρόληψη και την αντιμετώπιση της ριζοσπαστικοποίησης και του βίαιου εξτρεμισμού σε όλες τις μορφές του, ή στην επανένταξη βίαιων εξτρεμιστών. Το 2015 άρχισε να λειτουργεί το Κέντρο Αριστείας του RAN που αποτελεί έναν ευρωπαϊκό κόμβο και πλατφόρμα για την ανταλλαγή εμπειριών, την συγκέντρωση γνώσεων, τον εντοπισμό βέλτιστων πρακτικών και την ανάπτυξη νέων πρωτοβουλιών για την αντιμετώπιση της ριζοσπαστικοποίησης, με την συμμετοχή περισσότερων από 2.400 επαγγελματιών πρώτης γραμμής, συμπεριλαμβανομένων επιμορφωτών, κοινωνικών λειτουργών, ψυχολόγων, ΜΚΟ, ομάδων προβληματισμού, αξιωματικών της δικαστικής αστυνομίας καθώς και εκπροσώπων των τοπικών αρχών²⁸⁸.

---

²⁸⁶ Vieth K. Analysis Policing the internet: how Europol takes action against undesirable content online [Internet]. Statewatch. 2017 [cited 2019 Dec 15] p. 1–5. Available from: <https://www.statewatch.org/analyses/no-317-europol-iru-policing-internet.pdf>

²⁸⁷ COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT AND THE COUNCIL The EU Counter-Terrorism Policy: main achievements and future challenges [Internet]. Europa.eu 2010. Available from: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/docs_autres_institutions/commission_europeenne/com/2010/0386/COM_COM\(2010\)0386_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/docs_autres_institutions/commission_europeenne/com/2010/0386/COM_COM(2010)0386_EN.pdf)

²⁸⁸ Radicalisation Awareness Network. The Radicalisation Awareness Network -a practitioners' network [Internet]. European Commission. [cited 2019 Dec 15]. Available from:

Εξαιτίας του γεγονότος ότι η τρομοκρατία αποτελεί θέμα γενικότερης ασφαλείας της ΕΕ πιστεύουμε ότι αξίζει να αναφερθούμε στην γενικότερη στρατηγική ασφαλείας της Ένωσης, που είναι δομημένη σε δυο τομείς: της εσωτερικής ασφαλείας και της εξωτερικής ασφαλείας.

Στον τομέα της εξωτερικής ασφαλείας, η Ευρωπαϊκή Στρατηγική Ασφαλείας του 2003²⁸⁹ και η διάδοχός της «Κοινό Όραμα, Κοινές Δράσεις: Μια Ισχυρότερη Ευρώπη» του 2016²⁹⁰ περιέχουν σαφείς αναφορές στην τρομοκρατία ως φαινομένου που προκαλεί ανησυχία.

Στις 26/11/2009, ο Συντονιστής Αντιτρομοκρατικής Δράσης της ΕΕ (βλέπε παρακάτω) στην έκθεση²⁹¹ που υπόβαλε προς το Συμβούλιο σημειώνει ότι η απειλή της τρομοκρατίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση παραμένει υψηλή και ότι τόσο τα κράτη-μέλη όσο και τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα συνέχισαν τις κοινές προσπάθειές τους για την περαιτέρω βελτίωση των μηχανισμών, των μέσων και του συντονισμού τους για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, με την εφαρμογή της Στρατηγικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας. Επισήμανε ότι η καταπολέμηση της τρομοκρατίας εξακολουθεί να αποτελεί βασική δραστηριότητα της ΕΕ για την προστασία των πολιτών από σοβαρά εγκλήματα καθώς έχει επιπτώσεις και σε άλλα θέματα ασφαλείας (διακίνηση ναρκωτικών, εμπορία ανθρώπων, πλαστογράφηση εγγράφων κλπ) και τόνισε την διασύνδεση της τρομοκρατίας με την τεχνολογική εξέλιξη αλλά και την σοβαρότητα του ζητήματος της αντιμετώπισης της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας.

---

https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/networks/radicalisation_awareness_network/docs/ran_leaflet_en.pdf

²⁸⁹ European Security Strategy [Internet]. Europa.eu 2003. Available from:

<http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-15895-2003-INIT/en/pdf>

²⁹⁰ EEAS: Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Εξωτερικής Δράσης. Κοινό όραμα, κοινές δράσεις : μία ισχυρότερη Ευρώπη : μια συνολική στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την εξωτερική πολιτική και την πολιτική ασφαλείας. [Internet]. Europa.eu. 2017 [cited 2019 Dec 15]. Available from:

<https://op.europa.eu/el/publication-detail/-/publication/3eaae2cf-9ac5-11e6-868c-01aa75ed71a1/language-el>

²⁹¹ EU Action Plan on combating terrorism [Internet]. Europa.eu 2009. Available from:

<https://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=EN&f=ST%2015358%202009%20INIT>

Πάνω στο υπόβαθρο αυτό, στον τομέα της εσωτερικής ασφάλειας, η Εσωτερική Στρατηγική Ασφαλείας (ISS) του 2010²⁹² και η αναθεωρημένη έκδοση της του 2015²⁹³ τονίζουν την ύπαρξη ενός ευρύτερου πεδίου ανασφάλειας, του οποίου η τρομοκρατία αποτελεί μέρος μαζί με το σοβαρό οργανωμένο έγκλημα και το έγκλημα στον κυβερνοχώρο.

Για την ενίσχυση της βελτίωσης της συνεργασίας των κρατών-μελών στον τομέα της εσωτερικής ασφαλείας της ΕΕ, υιοθετήθηκαν πρόσφατα δύο πρόσθετες ενισχυτικές πρωτοβουλίες:

- η Ευρωπαϊκή Ατζέντα Ασφαλείας του 2015²⁹⁴ με στόχο να βελτιωθεί η υποστήριξη των κρατών μελών στην εξασφάλιση της ασφάλειας με την βελτίωση της ανταλλαγής πληροφοριών για την αποτελεσματική και συντονισμένη απάντηση στις μεταβαλλόμενες μορφές ριζοσπαστικοποίησης, βίας και τρομοκρατίας σε ευρωπαϊκό επίπεδο
ενώ μετά τις επιθέσεις στις Βρυξέλλες τον Μάρτιο του 2016 υιοθετήθηκε
- η έννοια της Ένωσης ως «αποτελεσματικής και πραγματικής Ένωσης Ασφάλειας»²⁹⁵ όπου τονίζεται ότι παρότι τα κράτη-μέλη έχουν τη βασική ευθύνη για την ασφάλεια, δεν μπορούν να αντιμετωπίσουν αποτελεσματικά διασυνοριακές απειλές όταν ενεργούν μεμονωμένα. Για τον λόγο αυτό θα πρέπει να αναπτυχθούν σε ευρωπαϊκό επίπεδο τα εργαλεία, οι υποδομές και το περιβάλλον χάρη στα οποία οι εθνικές αρχές θα μπορούν να συνεργάζονται αποτελεσματικά για την αντιμετώπιση των κοινών προκλήσεων. Στόχο

---

²⁹² Σχέδιο στρατηγικής εσωτερικής ασφάλειας για την Ευρωπαϊκή Ένωση Προς ένα ευρωπαϊκό πρότυπο ασφάλειας [Internet]. Europa.eu 2010. Available from: <https://www.consilium.europa.eu/media/30737/qc3010313elc.pdf>

²⁹³ Renewed European Union Internal Security Strategy Implementation Paper [Internet]. Europa.eu 2015. Available from: <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-10854-2015-INIT/en/pdf>

²⁹⁴ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ Το ευρωπαϊκό θεματολόγιο για την ασφάλεια [Internet]. Europa.eu 2015. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52015DC0185&from=EL>

²⁹⁵ COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE EUROPEAN COUNCIL AND THE COUNCIL delivering on the European Agenda on Security to fight against terrorism and pave the way towards an effective and genuine Security Union COM/2016/0230 final [Internet]. Europa.eu 2016. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52016DC0230>

αποτελεί η ανάπτυξη μιας αποτελεσματικής και πραγματικής Ένωση Ασφάλειας όπου θα προστατεύονται αποτελεσματικά τα δικαιώματα και οι ελευθερίες των πολιτών. Στην ανακοίνωση τονίζεται ότι η εσωτερική ασφάλεια ενός κράτους-μέλους είναι εσωτερική ασφάλεια όλων των κρατών-μελών και επισημαίνεται ότι πρέπει να αντιμετωπισθούν επειγόντως τα εναπομένοντα κενά, ο κατακερματισμός και οι λειτουργικοί περιορισμοί των εργαλείων ανταλλαγής πληροφοριών, ώστε να διασφαλιστεί ότι οι δομές συνεργασίας είναι όσο το δυνατόν πιο αποτελεσματικές,

Όσον αφορά την προστασία των πολιτών και την ασφάλεια των υποδομών η ΕΕ έχει θέσει ως στόχο την ενίσχυση τους, ιδίως μέσω θεμάτων που αφορούν τον ενισχυμένο έλεγχο των συνόρων και την βελτιωμένη ασφάλεια των μεταφορών. Βέβαια τα περισσότερα μέτρα για την ενίσχυση της ασφάλειας των εξωτερικών συνόρων δεν αναπτύχθηκαν αποκλειστικά για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και η καταπολέμηση της τρομοκρατίας δεν αποτελεί καν τον κύριο στόχο αυτών των μέτρων. Ωστόσο, σε πολλές περιπτώσεις τα τρομοκρατικά επεισόδια ή η αναφορά στην τρομοκρατική απειλή οδήγησε στην ανάπτυξη πολλών μέτρων για την ενίσχυση της ασφάλειας των συνόρων της ΕΕ τόσο για ταξιδιώτες όσο και για αγαθά.²⁹⁶

Στον έλεγχο των διασυνοριακών μετακινήσεων, το Σύστημα Πληροφοριών Σένγκεν²⁹⁷ και το Σύστημα Πληροφοριών για τις Θεωρήσεις (VIS)²⁹⁸ αποτελούν βασικά στοιχεία

---

²⁹⁶ Wensink W, Warmenhoven B, al. The European Union's Policies on Counter-Terrorism: Relevance, Coherence and Effectiveness - Think Tank [Internet]. Europa.eu. 2017 [cited 2019 Aug 4] σελ. 57. Available from:

[http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/583124/IPOL_STU\(2017\)583124_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/583124/IPOL_STU(2017)583124_EN.pdf)

²⁹⁷ Το Σύστημα Πληροφοριών Σένγκεν (SIS) είναι το ευρύτερα χρησιμοποιούμενο και μεγαλύτερο σύστημα ανταλλαγής πληροφοριών για την ασφάλεια και τη διαχείριση των συνόρων στην Ευρώπη. Το SIS παρέχει τη δυνατότητα στις αρμόδιες εθνικές αρχές, όπως η αστυνομία και οι συνοριοφύλακες, να εισέλθουν και να συμβουλευονται τις προειδοποιήσεις σχετικά με πρόσωπα ή αντικείμενα. Μια ειδοποίηση SIS δεν περιέχει μόνο πληροφορίες για ένα συγκεκριμένο άτομο ή αντικείμενο, αλλά και οδηγίες για τις αρχές σχετικά με το τι πρέπει να κάνει όταν εντοπιστεί το άτομο ή το αντικείμενο. Εξειδικευμένα εθνικά γραφεία Sirene που βρίσκονται σε κάθε κράτος μέλος, λειτουργούν ως ενιαία σημεία επαφής για την ανταλλαγή συμπληρωματικών πληροφοριών και τον συντονισμό των δραστηριοτήτων που σχετίζονται με τις ειδοποιήσεις του SIS βλέπε <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=LEGISSUM%3A133020> (Ο χώρος και η συνεργασία Σένγκεν), <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:381:0004:0023:EL:PDF> και <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:205:0063:0084:EL:PDF> (SIS II)

²⁹⁸ Το Σύστημα Πληροφοριών για τις Θεωρήσεις (VIS) επιτρέπει στα κράτη Σένγκεν να ανταλλάσσουν δεδομένα σχετικά με τις θεωρήσεις. Αποτελείται από ένα κεντρικό σύστημα πληροφορικής και μια επικοινωνιακή υποδομή που συνδέει αυτό το κεντρικό σύστημα με τα εθνικά συστήματα. Το VIS συνδέει τα προξενεία σε τρίτες χώρες και όλα τα σημεία διέλευσης των εξωτερικών συνόρων των κρατών Σένγκεν. Επεξεργάζεται δεδομένα και αποφάσεις σχετικά με αιτήσεις θεώρησης βραχείας διαμονής για να επισκεφθεί ή να διέλθει από τον χώρο Σένγκεν. Το σύστημα μπορεί να πραγματοποιήσει βιομετρική αντιστοίχιση, κυρίως δακτυλικών αποτυπωμάτων, για σκοπούς αναγνώρισης και επαλήθευσης. Σε συγκεκριμένες περιπτώσεις, οι εθνικές αρχές και η Ευρωπαϊκή δύνανται να ζητήσουν πρόσβαση σε δεδομένα που έχουν εισαχθεί στο VIS, με σκοπό την αποτροπή, την εξακρίβωση ή τη

ενώ οι Επιτροπές για την ασφάλεια στη ναυτιλία και την αεροπορία (MARSEC, AVSEC) συνεργάζονται στενά με τους εμπειρογνώμονες των κρατών-μελών για την αύξηση της ασφάλειας των μεταφορών. Ειδικότερα στον τομέα των αερομεταφορών η ασφάλεια και η συνεργασία με διεθνείς οργανισμούς (ICAO) και τρίτες χώρες, ιδίως με τις ΗΠΑ²⁹⁹, παραμένει κεντρικό ζήτημα με αποτέλεσμα την ανάπτυξη και εφαρμογή μιας σειράς μέτρων που περιλαμβάνουν σαρωτές σώματος, περιορισμούς στη μεταφορά υγρών, ανταλλαγή πληροφοριών προ της αναχώρησης και ασφάλεια πτήσης επί των αεροσκαφών³⁰⁰.

Μετά τις επιθέσεις στην Μαδρίτη το 2004, με μια Οδηγία του το Συμβούλιο απαίτησε από τις αεροπορικές εταιρείες να διατηρούν και να μοιράζονται τα στοιχεία αεροπορικών μετακινήσεων των επιβατών (δεδομένα PNR). Μετά από συνεχείς αρνήσεις του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, το 2008 και το 2013, να υπερψηφίσει τις προτάσεις του Συμβουλίου για το PNR αλλά και μετά τις τρομοκρατικές επιθέσεις στην Μαδρίτη το 2015, εγκρίθηκε η Οδηγία (ΕΕ) 2016/681³⁰¹ που θεωρείται ως ένα από τα σημαντικότερα νέα μέσα στην ΕΕ για τον εντοπισμό και την αντιμετώπιση εγκληματιών, τρομοκρατών και των μετακινήσεων τους³⁰².

Σύμφωνα με την Οδηγία αυτή, τα δεδομένα PNR (ταξιδιωτικό δρομολόγιο, πληροφορίες εισιτηρίου, στοιχεία επικοινωνίας, πρακτορεία ταξιδίων, μέσα πληρωμής, αριθμός θέσης και πληροφορίες για τις αποσκευές) συλλέγονται από τις αεροπορικές εταιρείες και διαβιβάζονται αποκλειστικά σε μία και μόνη Μονάδα Στοιχείων Επιβατών (PIU) που λειτουργεί στο αντίστοιχο κράτος-μέλος. Κάθε κράτος μέλος ορίζεται υπεύθυνο για την αξιολόγηση ενδεχόμενων απειλών που σχετίζονται με τρομοκρατικά και σοβαρά εγκλήματα ενώ τα κράτη-μέλη θα πρέπει να ανταλλάσσουν

διερεύνηση τρομοκρατικών και αξιόποινων πράξεων. Βλέπε <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=LEGISSUM%3A114517> και <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-15726-2018-INIT/en/pdf>

²⁹⁹ U.S.-EU Joint Declaration on Aviation Security [Internet]. Department of Homeland Security Jan 22, 2010. Available from: <https://www.dhs.gov/news/2010/01/21/us-eu-joint-declaration-aviation-security>

³⁰⁰ Tuček F, Warnes R. The European Union against Terrorism: Challenges and Future Opportunities. In: Romaniuk S., Grice F, Irrera D, Webb S, editors. The Palgrave Handbook of Global Counterterrorism Policy [Internet]. London: Palgrave Macmillan; 2017 [cited 2019 Dec 15]. σελ. 315–336. Available from: https://link.springer.com/chapter/10.1057%2F978-1-137-55769-8_13

³⁰¹ Οδηγία (ΕΕ) 2016/681 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Απριλίου 2016, σχετικά με τη χρήση των δεδομένων που περιέχονται στις καταστάσεις ονομάτων επιβατών (PNR) για την πρόληψη, ανάχνευση, διερεύνηση και δίωξη τρομοκρατικών και σοβαρών εγκλημάτων [Internet]. Europa.eu 2016. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2016/681/oj>

³⁰² Wensink W, Warmenhoven B, al. The European Union's Policies on Counter-Terrorism: Relevance, Coherence and Effectiveness - Think Tank [Internet]. Europa.eu. 2017 [cited 2019 Aug 4] σελ. 122. Available from: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/583124/IPOL_STU\(2017\)583124_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/583124/IPOL_STU(2017)583124_EN.pdf)

πληροφορίες μέσω δικτύων ανταλλαγής πληροφοριών για τη διευκόλυνση της αλληλοενημέρωσης και την εξασφάλιση της διαλειτουργικότητας. Τέλος τα κράτη μέλη θα πρέπει να ανταλλάσσουν μεταξύ τους και με την Ευρωπόλ τα δεδομένα PNR που λαμβάνουν όταν αυτό κρίνεται αναγκαίο για την πρόληψη, ανίχνευση, διερεύνηση και δίωξη τρομοκρατικών ή σοβαρών εγκλημάτων ενώ η ΜΣΕ θα πρέπει, όταν χρειάζεται, να διαβιβάζουν αμέσως το αποτέλεσμα της επεξεργασίας δεδομένων PNR στις ΜΣΕ των άλλων κρατών-μελών για περαιτέρω διερεύνηση (Europa.eu. 2016h)³⁰³.

Όσον αφορά τα πυροβόλα όπλα η ΕΕ διαθέτει διάφορους μηχανισμούς τόσο για την ρύθμιση του εσωτερικού εμπορίου, της κατοχής και διακίνησης τους όσο και εξαιτίας των υποχρεώσεων της που απορρέουν από διεθνείς συνθήκες. Ο λόγος ύπαρξης αυτών των μηχανισμών ποικίλλει και δεν έχουν ως μοναδικό σκοπό την καταπολέμηση της τρομοκρατίας.

Σε επίπεδο νομοθεσίας, η οδηγία 91/477/ΕΟΚ του Συμβουλίου για τα πυροβόλα όπλα³⁰⁴, όπως τροποποιήθηκε από την οδηγία 2008/51/ΕΚ³⁰⁵ καθόρισε τους κανόνες για την απόκτηση και κατοχή μη πολεμικών όπλων και καθιέρωσε ένα «ευρωπαϊκό δελτίο πυροβόλου όπλου» για την αδειοδότηση κυνηγών, αθλητών σκοποβολής, συλλεκτών και οπλοπωλών και την διακίνηση τους εντός της ΕΕ.

Από το 1998, στο πλαίσιο της κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας, η ΕΕ διατηρεί σε ισχύ κώδικα συμπεριφοράς για τις εξαγωγές όπλων, τον οποίο αντικατέστησε το 2008 με κοινή θέση, συμπεριλαμβανομένου ενός κοινού καταλόγου πολεμικών όπλων και ελάχιστων προτύπων που διέπουν τις εθνικές πολιτικές αδειοδότησης³⁰⁶ ενώ με την οδηγία 2009/43/ΕΚ απλουστεύτηκαν οι διαδικασίες αδειοδότησης για την μεταφορά των εν λόγω όπλων εντός της ΕΕ³⁰⁷.

---

³⁰³ Οδηγία (ΕΕ) 2016/681 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Απριλίου 2016, σχετικά με τη χρήση των δεδομένων που περιέχονται στις καταστάσεις ονομάτων επιβατών (PNR) για την πρόληψη, ανίχνευση, διερεύνηση και δίωξη τρομοκρατικών και σοβαρών εγκλημάτων [Internet]. Europa.eu 2016. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2016/681/oj>

³⁰⁴ Οδηγία 91/477/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 18ης Ιουνίου 1991 σχετικά με τον έλεγχο της απόκτησης και της κατοχής όπλων [Internet]. Europa.eu 1991. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A31991L0477>

³⁰⁵ Directive 2008/51/EC of the European Parliament and of the Council of 21 May 2008 amending Council Directive 91/477/EEC on control of the acquisition and possession of weapons [Internet]. Europa.eu 2008. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/ALL/?uri=CELEX%3A32008L0051>

³⁰⁶ Κώδικας Συμπεριφοράς της ΕΕ για τις εξαγωγές όπλων - P6_TA(2008)0101 [Internet]. Europa.eu 2019. Available from: [http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P6-
TA-2008-0101+0+DOC+XML+V0//EL](http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P6-
TA-2008-0101+0+DOC+XML+V0//EL)

³⁰⁷ Οδηγία 2009/43/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 6ης Μαΐου 2009, για την απλούστευση των όρων και προϋποθέσεων για τις μεταφορές προϊόντων συνδεδεμένων με τον

Το 2012, με τον κανονισμό αριθ. 258/2012³⁰⁸, η ΕΕ υιοθέτησε το πρωτόκολλο του ΟΗΕ για τα πυροβόλα όπλα³⁰⁹ και καθόρισε την αδειοδότηση των εξαγωγών μη πολεμικών πυροβόλων όπλων σε χώρες εκτός της ΕΕ, με σκοπό να ενισχύσει τους ελέγχους κατά τη μεταφορά περιστρώφων, πιστολιών και άλλων φορητών όπλων προς, από και στο εσωτερικό της ΕΕ.

Με την Ανακοίνωση της Επιτροπής 2013/0716 final για την προστασία των πολιτών και παρεμπόδιση της παράνομης διακίνησης των πυροβόλων όπλων³¹⁰, τέθηκαν νέες προτεραιότητες για μια ολοκληρωμένη πολιτική για την αντιμετώπιση της απειλής που αντιπροσωπεύουν τα πυροβόλα όπλα για την ασφάλεια των πολιτών μέσω νομοθετικών πρωτοβουλιών, επιχειρησιακής δράσης, κατάρτισης και χρηματοδότησης από την ΕΕ. Οι προτεραιότητες αυτές αφορούν:

- την διασφάλιση της νόμιμης αγοράς μη πολεμικών πυροβόλων όπλων μέσω νέων προτύπων της ΕΕ που θα ρυθμίζουν το ποια όπλα μπορούν να πωληθούν για μη πολεμική χρήση, την σήμανση των πυροβόλων όπλων και την παροχή άδειας σε πρόσωπα που επιθυμούν να κατέχουν και να χρησιμοποιούν πυροβόλα όπλα.
- την μείωση της εκτροπής πυροβόλων όπλων σε χέρια εγκληματιών μέσω σχεδιασμού αποτελεσματικών προτύπων ασφαλούς αποθήκευσης μη πολεμικών όπλων και απενεργοποίησης πολεμικών και μη πυροβόλων όπλων,

---

τομέα της άμυνας εντός της Κοινότητας (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ) [Internet]. Europa.eu 2009. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=CELEX%3A32009L0043>

³⁰⁸ Regulation (EU) No 258/2012 of the European Parliament and of the Council of 14 March 2012 implementing Article 10 of the United Nations' Protocol against the illicit manufacturing of and trafficking in firearms, their parts and components and ammunition, supplementing the United Nations Convention against Transnational Organised Crime (UN Firearms Protocol), and establishing export authorisation, and import and transit measures for firearms, their parts and components and ammunition [Internet]. Europa.eu 2012. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32012R0258>

³⁰⁹ PROTOCOL AGAINST THE ILLICIT MANUFACTURING OF AND TRAFFICKING IN FIREARMS, THEIR PARTS AND COMPONENTS AND AMMUNITION, SUPPLEMENTING THE UNITED NATIONS CONVENTION AGAINST TRANSNATIONAL ORGANIZED CRIME [Internet]. Un.org Treaties.un.org; 2001. Available from: https://treaties.un.org/doc/source/RecentTexts/18-12_c_E.pdf

³¹⁰ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ Πυροβόλα όπλα και εσωτερική ασφάλεια της ΕΕ: προστασία των πολιτών και παρεμπόδιση της παράνομης διακίνησης /* COM/2013/0716 final */ [Internet]. Europa.eu 2013. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52013DC0716&from=EN>

καθώς και μέσω μεγαλύτερων προσπαθειών για την μείωση της παράνομης διακίνησης όπλων (πολεμικών ή μη) από χώρες εκτός ΕΕ.

- την άσκηση μεγαλύτερης πίεση στις παράνομες αγορές μέσω καλύτερης διασυνοριακής συνεργασίας μεταξύ της αστυνομίας, των τελωνείων και των συνοριοφυλάκων και μέσω αξιολόγησης της ανάγκης κοινών κανόνων της ΕΕ που θα ορίζουν ποιες παραβάσεις που συνδέονται με πυροβόλα όπλα θα πρέπει να θεωρούνται ποινικά αδικήματα και ποιο θα είναι το επίπεδο ποινικών κυρώσεων που πρέπει να επιβάλλουν τα κράτη μέλη.
- την θέσπιση ενός καλύτερου συστήματος πληροφοριών μέσω συλλογής και ανταλλαγής περισσότερων πληροφοριών για τα εγκλήματα που συνδέονται με πυροβόλα όπλα, καθώς και μέσω της εξειδικευμένης κατάρτισης των οργάνων επιβολής του νόμου.

Σε επιχειρησιακό επίπεδο, η ΕΕ έχει συστήσει την Ομάδα Ευρωπαϊών Εμπειρογνομόνων Όπλων³¹¹ με σκοπό την προώθηση της ανταλλαγής πληροφοριών και της συνεργασίας, ενώ το 2006 ενέκρινε την Στρατηγική για την καταπολέμηση της παράνομης συσσώρευσης και διακίνησης φορητών όπλων και ελαφρού οπλισμού και των πυρομαχικών τους (SALW) όπου υπογραμμίζεται ότι τα SALW συμβάλλουν στην επιδείνωση της τρομοκρατίας και του οργανωμένου εγκλήματος και αποτελούν μείζονα παράγοντα στην ανάφλεξη και εξάπλωση των συρράξεων καθώς και στην κατάρρευση των κρατικών δομών³¹².

Η στρατηγική αυτή καθορίζει τρεις αρχές που διέπουν τη δράση της ΕΕ στον τομέα των φορητών όπλων και του ελαφρού οπλισμού: πρόληψη, συνεργασία με τους εταίρους και στήριξη της πολυμερούς προσέγγισης. Η δράση αυτή συμπληρώνει αλλά και συμβάλλει στην εφαρμογή του προγράμματος δράσης του ΟΗΕ σχετικά με το παράνομο εμπόριο φορητών όπλων και ελαφρού οπλισμού³¹³ και του Διεθνούς Μέσου

---

³¹¹ Η Ομάδα Ευρωπαϊών Εμπειρογνομόνων Όπλων συστάθηκε το 2004 με σκοπό να διευκολυνθεί η ανταλλαγή πληροφοριών και να προαχθεί η συνεργασία κατά την καταπολέμηση της παράνομης εμπορίας και κατοχής όπλων. Η Ομάδα υποστηρίζει την Ομάδα «Επιβολή του Νόμου» του Συμβουλίου, περιλαμβάνει δε εμπειρογνώμονες πυροβόλων όπλων από κάθε κράτος μέλος της ΕΕ, από την Ευρώπη και από τα συνδεδεμένα κράτη Λιχτενστάιν, Νορβηγία, Ελβετία και Τουρκία.

³¹² Στρατηγική της ΕΕ για την καταπολέμηση της παράνομης συσσώρευσης και διακίνησης SALW και των πυρομαχικών τους [Internet]. Europa.eu 2006. Available from: <http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=EL&f=ST%205319%202006%20INIT>

³¹³ The United Nations Programme of Action on Small Arms and Light Weapons [Internet]. UNRCPD 2015. Available from: <http://unrcpd.org/conventional-weapons/poa/>

Επισήμανσης και Εντοπισμού³¹⁴ συνδυάζοντας όλα τα μέσα και τις πολιτικές που διαθέτει η ΕΕ για την αντιμετώπιση όλων των πτυχών που άπτονται των πυροβόλων όπλων³¹⁵.

Το 2010 εγκρίθηκε σχέδιο δράσης για την διευκόλυνση της ανίχνευσης και της συνεργασίας για την καταπολέμηση της παράνομης διακίνησης πυροβόλων όπλων³¹⁶ ενώ τα κράτη-μέλη και η Επιτροπή, βάσει αξιολόγησης της Ευρωπόλ, κατέστησαν την παρεμπόδιση της παράνομης κατασκευής και διακίνησης πυροβόλων όπλων μία από τις εννέα προτεραιότητες στον τομέα επιβολής του νόμου για το 2014-2017³¹⁷.

Για την υλοποίηση της Στρατηγικής ΕΕ SALW και την προαγωγή της ειρήνης και της ασφάλειας, η ΕΕ με την Απόφαση 2013/698/ΚΕΠΠΑ του Συμβουλίου, της 25ης Νοεμβρίου 2013 χρηματοδότησε την δημιουργία ενός παγκόσμιου μηχανισμού αναφοράς για παράνομα SALW και άλλα παράνομα συμβατικά όπλα και πυρομαχικά προκειμένου να μειωθεί ο σχετικός κίνδυνος λαθρεμπορίου με σκοπό τη συμβολή στην επίτευξη των προαναφερόμενων στόχων³¹⁸. Ο μηχανισμός αυτός (iTrace) συγκεντρώνει και παρέχει ακριβείς και διασταυρωμένες πληροφορίες με επιτόπια στοιχεία σχετικά με τις οδούς παράνομης εμπορίας εκτρεπόμενων ή παρανόμως διακινούμενων συμβατικών όπλων. Επιπλέον, το iTrace αποσκοπεί ειδικά στην υποστήριξη της εφαρμογής της συνθήκης για το εμπόριο όπλων με την παροχή συνδρομής στις εθνικές αρχές όσον αφορά τον εντοπισμό της εκτροπής των

---

³¹⁴ Το Διεθνές Μέσο Επισήμανσης και Εντοπισμού όπλων είναι ένα πολιτικά δεσμευτικό μέσο που περιλαμβάνει τις απαιτήσεις σχετικά με τη σήμανση, την τήρηση αρχείων και τη διεθνή συνεργασία και βοήθεια και επιτρέπει τον εντοπισμό παράνομων φορητών όπλων και ελαφρού οπλισμού.

³¹⁵ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ Πυροβόλα όπλα και εσωτερική ασφάλεια της ΕΕ: προστασία των πολιτών και παρεμπόδιση της παράνομης διακίνησης /* COM/2013/0716 final */ [Internet]. Europa.eu 2013. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52013DC0716&from=EN>

³¹⁶ Council Decision 2010/765/CFSP of 2 December 2010 on EU action to counter the illicit trade of small arms and light weapons (SALW) by air [Internet]. Europa.eu 2010. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32010D0765>

³¹⁷ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ Πυροβόλα όπλα και εσωτερική ασφάλεια της ΕΕ: προστασία των πολιτών και παρεμπόδιση της παράνομης διακίνησης /* COM/2013/0716 final */ [Internet]. Europa.eu 2013. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52013DC0716&from=EN>

³¹⁸ Απόφαση 2013/698/ΚΕΠΠΑ του Συμβουλίου, της 25ης Νοεμβρίου 2013, για την υποστήριξη της δημιουργίας παγκόσμιου μηχανισμού αναφοράς για παράνομα φορητά όπλα και ελαφρύ οπλισμό, και για άλλα παράνομα συμβατικά όπλα και πυρομαχικά προκειμένου να μειωθεί ο σχετικός κίνδυνος λαθρεμπορίου [Internet]. Europa.eu 2013. Available from: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2013.320.01.0034.01.ELL&toc=OJ:L:2013:320:TOC

μεταφερόμενων συμβατικών όπλων και την αξιολόγηση των κινδύνων κατά την εξέταση των αιτήσεων χορήγησης αδειών εξαγωγής³¹⁹.

Το 2015 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενέκρινε μια δέσμη μέτρων για να καταστήσει πιο δύσκολη την απόκτηση πυροβόλων όπλων στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η δέσμη αυτή περιλαμβάνει την αναθεώρηση της οδηγίας για τα πυροβόλα όπλα και την ενίσχυση των ελέγχων για την απόκτηση και κατοχή πυροβόλων όπλων³²⁰, έναν εκτελεστικό κανονισμό σχετικά με κοινά ελάχιστα πρότυπα για την απενεργοποίηση των πυροβόλων όπλων³²¹ και τέλος ένα Σχέδιο δράσης κατά της παράνομης διακίνησης όπλων και εκρηκτικών³²²

Το 2017, με την Οδηγία (ΕΕ) 2017/853 τροποποιήθηκε η οδηγία 91/477/ΕΟΚ του Συμβουλίου σχετικά με τον έλεγχο της απόκτησης και της κατοχής όπλων καθώς ορισμένες πτυχές της προηγούμενης οδηγίας έπρεπε να βελτιωθούν περαιτέρω, κατά αναλογικό τρόπο, προκειμένου να αντιμετωπιστεί η κατάχρηση των πυροβόλων όπλων για εγκληματικούς σκοπούς και λαμβάνοντας υπόψη τις πρόσφατες τρομοκρατικές ενέργειες³²³.

Η ενίσχυση της ασφάλειας των πολιτών απέναντι στην απειλή των εκρηκτικών υλών αποτελεί θέμα προτεραιότητας για την ΕΕ στις προσπάθειες καταπολέμησης της τρομοκρατίας.

Για τον λόγο αυτό η ΕΕ, το 2008, υιοθέτησε το Σχέδιο Δράσης για την ενίσχυση της ασφάλειας των εκρηκτικών³²⁴. Το σχέδιο δράσης αυτό συμβάλλει στην υλοποίηση της

---

³¹⁹ ITRACE | Conflict Armament Research [Internet]. Conflictarm.com. 2013 [cited 2019 Dec 16]. Available from: <https://www.conflictarm.com/itrace/>

³²⁰ Proposal for a DIRECTIVE OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL amending Council Directive 91/477/EEC on control of the acquisition and possession of weapons [Internet]. Europa.eu 2015. Available from: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/docs_autres_institutions/commission_europeenne/com/2015/0750/COM_COM\(2015\)0750_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/docs_autres_institutions/commission_europeenne/com/2015/0750/COM_COM(2015)0750_EN.pdf)

³²¹ Commission Implementing Regulation (EU) 2015/2403 of 15 December 2015 establishing common guidelines on deactivation standards and techniques for ensuring that deactivated firearms are rendered irreversibly inoperable (Text with EEA relevance) [Internet]. Europa.eu 2015. Available from: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.L_.2015.333.01.0062.01.ENG

³²² COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT AND THE COUNCIL Implementing the European Agenda on Security: EU action plan against illicit trafficking in and use of firearms and explosives. [Internet]. Europa.eu 2015. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52015DC0624>

³²³ Οδηγία (ΕΕ) 2017/853 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Μαΐου 2017, για την τροποποίηση της οδηγίας 91/477/ΕΟΚ του Συμβουλίου σχετικά με τον έλεγχο της απόκτησης και της κατοχής όπλων (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ) [Internet]. Europa.eu 2017. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2017/853/oj>

³²⁴ EU Action Plan on Enhancing the Security of Explosives [Internet]. Europa.eu 2008. Available from: <http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?!=EN&f=ST%208311%202008%20INIT>

Στρατηγικής για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας του 2005 και είναι σύμφωνο με την στρατηγική εσωτερικής ασφάλειας του 2010. Περιλαμβάνει 48 δράσεις που υλοποιούνται με κοινή προσπάθεια της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, των κρατών-μελών, της Europol, ερευνητικών κέντρων καθώς και φορέων του ιδιωτικού τομέα. Η πολιτική ασφάλειας της ΕΕ για τις εκρηκτικές ύλες αποσκοπεί στη βελτίωση της ασφάλειας των εκρηκτικών ώστε να αντιμετωπιστεί ένας μεγάλος αριθμός θεμάτων που συνδέονται με την διασφάλιση της ασφάλειας τους³²⁵.

Οι μηχανισμοί της ΕΕ που προβλέπει το Σχέδιο Δράσης είναι:

- Το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Δεδομένων για τα Εκρηκτικά (EBDS) που αποτελεί μια βάση δεδομένων που διαχειρίζεται η Europol, από το 2010, και συλλέγει στοιχεία για συμβάντα που σχετίζονται με εκρηκτικούς μηχανισμούς, αυτοσχέδιους εμπρηστικούς μηχανισμούς και ΠΡΒΧ ουσίες, Η βάση αυτή επιτρέπει την άμεση ανταλλαγή ενημέρωσης, ανάμεσα στα κράτη-μέλη, σχετικά με περιστατικά που περιλαμβάνουν κλοπή, εξαφάνιση ή έλλειψη ελέγχου εκρηκτικών, πυροκροτητών, πρόδρομων ουσιών και χημικών και χημικών και πυρηνικών όπλων, ή / και όπλων, στην περίπτωση δυνητικής χρήσης εκ μέρους των τρομοκρατών³²⁶.
- Το Σύστημα Έγκαιρης Προειδοποίησης (EWS) που αποσκοπεί στην ανταλλαγή πληροφοριών σχετικά με άμεσες διασυνοριακές απειλές που σχετίζονται με κλοπές, απώλειες ή παράνομες χρήσεις εκρηκτικών, πυροβόλων όπλων και ΠΡΒΧ υλικών³²⁷.
- Το Σύστημα Ελέγχου και Προστασίας Εκρηκτικών για την Πρόληψη και Καταπολέμηση της Τρομοκρατίας (SCEPYLT) που στοχεύει στη διευκόλυνση εγκρίσεων για τη μεταφορά των εκρηκτικών εντός των συνόρων της ΕΕ μέσω της έκδοσης ηλεκτρονικών αδειών μεταφοράς³²⁸.

Με το ίδιο Σχέδιο Δράσης δημιουργήθηκε το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Διάθεσης Εκρηκτικών Μέσων (EEODN) που αποτελεί μία από τις πολιτικές προτεραιότητας της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας. Μέσω του EEODN, η

---

³²⁵ European Commission. PROGRESS REPORT ON THE IMPLEMENTATION OF THE EU ACTION PLAN ON ENHANCING THE SECURITY OF EXPLOSIVES (public version) [Internet]. European Commission. 2013 [cited 2019 Dec 16]. Available from: https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/crisis-and-terrorism/explosives/docs/progress_report_on_explosives_security_2012_en.pdf

³²⁶ Ο. π., σελ. 3

³²⁷ Ο. π., σελ. 3

³²⁸ Ο. π., σελ. 3

Europol εξακολουθεί να ενισχύει και να αναπτύσσει γνώσεις στον τομέα των εκρηκτικών και της ΠΡΒΧ ασφάλειας, διευκολύνοντας την ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών μεταξύ των εμπειρογνομόνων της ΕΕ. Το δίκτυο συνεδριάζει δύο φορές το χρόνο, εντοπίζει τις βέλτιστες πρακτικές και οργανώνει εκπαιδευτικά σεμινάρια σε συνεργασία με τα κράτη-μέλη της ΕΕ και τους στρατηγικούς εταίρους³²⁹.

Η ενίσχυση της ασφάλειας απέναντι στην απειλή των εκρηκτικών τονίστηκε στο Πρόγραμμα της Στοκχόλμης, όπου καθορίστηκαν οι προτεραιότητες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) για τον χώρο ΔΕΥ για την περίοδο 2010-14. Στο Πρόγραμμα υπογραμμίστηκε η ανάγκη εφαρμογής του Σχεδίου Δράσης για την ενίσχυση της ασφάλειας των εκρηκτικών με σκοπό την καλύτερη ενημέρωση σχετικά με την ασφάλεια των εκρηκτικών υλών. Επιπλέον, ζητήθηκε η ανάπτυξη ενός νομοθετικού πλαισίου για την αντιμετώπιση των κινδύνων που συνδέονται με τη χρήση χημικών πρόδρομων ουσιών στα εκρηκτικά³³⁰.

Έτσι στις 2 Σεπτεμβρίου 2014, ο Κανονισμός 98/2013 για την εμπορία και χρήση πρόδρομων ουσιών εκρηκτικών υλών³³¹ τέθηκε σε ισχύ με στόχο την ενίσχυση της προστασίας των πολιτών από την απειλή της τρομοκρατίας. Ο Κανονισμός αποσκοπεί στον περιορισμό της ιδιωτικής πρόσβασης στις πρόδρομες ουσίες εκρηκτικών πάνω από ορισμένες οριακές τιμές και εισάγει κανόνες για την αδειοδότηση, την επισήμανση, την υποχρέωση υποβολής εκθέσεων, και την καταχώριση των συναλλαγών. Ο Κανονισμός, μπορεί να αποτρέψει τρομοκρατικές ενέργειες μέσω του περιορισμού της πρόσβασης στα συστατικά που είναι απαραίτητα για την κατασκευή βομβών και μέσω των έγκαιρων αστυνομικών ερευνών σχετικά με ύποπτες συναλλαγές και άλλα συμβάντα. Συνεπώς, αποτελεί επιτακτική προτεραιότητα να διασφαλιστεί η πλήρης εφαρμογή του από τα κράτη μέλη και να ενισχυθούν οι έλεγχοι γύρω από τις πρόδρομες ουσίες, προϊόντων των απειλών³³².

---

³²⁹ Europol. European EOD Network (EEODN) Conference and Training - Warsaw, Poland 25-28 October 2011. Europol [Internet]. 2011 Sep 28 [cited 2019 Dec 16]; Available from: <https://www.europol.europa.eu/newsroom/news/european-eod-network-eeodn-conference-and-training-warsaw-poland-25-28-october-2011>

³³⁰ EUROPEAN COUNCIL THE STOCKHOLM PROGRAMME -AN OPEN AND SECURE EUROPE SERVING AND PROTECTING CITIZENS [Internet]. Europa.eu 2010. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:115:0001:0038:EN:PDF>

³³¹ Regulation (EU) No 98/2013 of the European Parliament and of the Council of 15 January 2013 on the marketing and use of explosives precursors Text with EEA relevance [Internet]. Europa.eu 2013. Available from: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.L_2013.039.01.0001.01.ENG

³³² COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT AND THE COUNCIL Implementing the European Agenda on Security: EU action plan against illicit

Επιπλέον, με την Οδηγία 2014/28/ΕΕ εναρμονίζεται η νομοθεσία των κρατών-μελών σχετικά με την διάθεση και εποπτεία των εκρηκτικών για πολιτικές χρήσεις. Η Οδηγία απαγορεύει την χρήση, κατοχή και εμπορία εκρηκτικών υλών υπό περιορισμό και επιτρέπει στα κράτη-μέλη να καθιερώσουν σύστημα αδειοδότησης που να δικαιολογεί την πρόσβαση σε τέτοια αντικείμενα³³³.

Ένα ανάλογο Σχέδιο Δράσης με 67 σημεία, υιοθετήθηκε για τα ΠΡΒΧ όπλα το 2009, με απώτερο στόχο την μείωση της απειλής και των ζημιών από συμβάντα ΠΡΒΧ τυχαίας, φυσικής ή εκ προθέσεως προέλευσης, συμπεριλαμβανομένων των τρομοκρατικών πράξεων³³⁴.

Το Σχέδιο Δράσης προβλέπει τρεις βασικούς τομείς ασφάλειας για τα ΠΡΒΧ όπλα:

- Πρόληψη που διασφαλίζει ότι η μη εξουσιοδοτημένη πρόσβαση σε ΠΡΒΧ υλικά είναι όσο το δυνατόν πιο δύσκολη
- Ανίχνευση που εξασφαλίζει την δυνατότητα ανίχνευσης των ΠΡΒΧ υλικών προκειμένου να προληφθούν ή να αντιμετωπιστούν ΠΡΒΧ συμβάντα
- Ετοιμότητα και ανταπόκριση – που διασφαλίζει την άμεση και αποτελεσματική ανταπόκριση σε ΠΡΒΧ συμβάντα και την ταχύτερη αποκατάσταση

Η υλοποίηση αυτού του Σχεδίου Δράσης στηρίχτηκε στους ήδη υπάρχοντες μηχανισμούς. Ειδικότερα στον τομέα της πολιτικής προστασίας ο Μηχανισμός Πολιτικής Προστασίας της ΕΕ (UPCM)³³⁵ ενίσχυσε την ετοιμότητα για ΠΡΒΧ συμβάντα, ενώ στον τομέα της υγείας η Επιτροπή Υγειονομικής Ασφάλειας (HSC)³³⁶, σε συνεργασία με τους μηχανισμούς ανταλλαγής πληροφοριών της ΕΕ

---

trafficking in and use of firearms and explosives. [Internet]. Europa.eu 2015. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52015DC0624>

³³³ Οδηγία 2014/28/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Φεβρουαρίου 2014, για την εναρμόνιση των νομοθεσιών των κρατών μελών περί της διαθεσιμότητας στην αγορά και του ελέγχου των εκρηκτικών υλών εμπορικής χρήσης (αναδιτύπωση) Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ [Internet]. Europa.eu 2014. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/el/TXT/?uri=CELEX%3A32014L0028>

³³⁴ Communication from the Commission to the European Parliament and the Council on Strengthening Chemical, Biological, Radiological and Nuclear Security in the European Union -an EU CBRN Action Plan [Internet]. 2009. Available from: <http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=EN&f=ST%2011480%202009%20INIT>

³³⁵ Ο μηχανισμός αυτός προστατεύει κυρίως τους ανθρώπους, αλλά και το περιβάλλον και την περιουσία, συμπεριλαμβανομένης και τη πολιτιστικής κληρονομιάς, από κάθε είδους φυσικές και ανθρωπογενείς καταστροφές, συμπεριλαμβανομένων των συνεπειών από πράξεις τρομοκρατίας, τεχνολογικών, ραδιολογικών ή περιβαλλοντικών καταστροφών, της θαλάσσιας ρύπανσης και των έκτακτων καταστάσεων ανάγκης για την υγεία, που συμβαίνουν εντός ή εκτός της Ένωσης

³³⁶ Η Επιτροπή Υγειονομικής Ασφάλειας της ΕΕ συστάθηκε το 2001 με σκοπούς την έγκαιρη ανίχνευση και την ταχεία πληροφόρηση, την εκτίμηση της υγειονομικής απειλής και του κινδύνου, την παροχή

διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην εφαρμογή των σχετικών μέτρων με την υγεία που αφορούν αυτό το Σχέδιο Δράσης.

Η ΕΕ έχει επίσης επεκτείνει σημαντικά την εστίασή της στις πτυχές της ασφάλειας στον κυβερνοχώρο μέσω μιας σειράς πρωτοβουλιών.

Οι ανησυχίες για την τρομοκρατική δραστηριότητα στον κυβερνοχώρο αποτυπώνονται καθαρά στο Πρόγραμμα της Στοκχόλμης³³⁷, όπου επισημαίνεται ότι το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο τονίζει τη σημασία της καλύτερης κατανόησης των μεθόδων που χρησιμοποιούνται για τη διάδοση τρομοκρατικής προπαγάνδας, μεταξύ άλλων μέσω του Διαδικτύου, γεγονός που απαιτεί καλύτερους τεχνικούς πόρους και τεχνογνωσία, όσο και στην Εσωτερική Στρατηγική Ασφαλείας³³⁸ που αναγνωρίζει την ικανότητα της τρομοκρατίας για στρατολόγηση μέσω της ριζοσπαστικοποίησης και της διάδοσης της προπαγάνδας μέσω του διαδικτύου.

Η ασφάλεια στον κυβερνοχώρο, αν και εξακολουθεί να αποτελεί κυρίως θέμα εθνικής ευθύνης των κρατών-μελών, έχει θεσμοθετηθεί σε σημαντικό βαθμό σε Ενωσιακό επίπεδο μέσα στα πλαίσια του Ευρωπαϊκού Προγράμματος Προστασίας της Υποδομής Ζωτικής Σημασίας³³⁹ που έχει ως γενικό στόχο τη βελτίωση της προστασίας της Υποδομής Ζωτικής Σημασίας στην ΕΕ³⁴⁰.

Ήδη το 2001, στην ανακοίνωσή της για την ασφάλεια δικτύων και πληροφοριών «Πρόταση ευρωπαϊκής πολιτικής», η Επιτροπή υπογράμμισε την αυξανόμενη σημασία της ασφάλειας δικτύων και πληροφοριών (ΑΔΠ)³⁴¹. Ακολούθησε η έκδοση, το 2006,

---

τεχνικής βοήθειας και επιστημονικών συμβουλών και την διαχείριση υγειονομικών κρίσεων σε συνεργασία με τα κράτη-μέλη της ΕΕ και τρίτες χώρες

³³⁷ EUROPEAN COUNCIL THE STOCKHOLM PROGRAMME -AN OPEN AND SECURE EUROPE SERVING AND PROTECTING CITIZENS [Internet]. Europa.eu 2010. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:115:0001:0038:EN:PDF>

³³⁸ Σχέδιο στρατηγικής εσωτερικής ασφάλειας για την Ευρωπαϊκή Ένωση Προς ένα ευρωπαϊκό πρότυπο ασφάλειας [Internet]. Europa.eu 2010. Available from: <https://www.consilium.europa.eu/media/30737/qc3010313elc.pdf>

³³⁹ Η Ευρωπαϊκή Υποδομή Ζωτικής Σημασίας περιλαμβάνει εκείνα τα έργα υποδομής που είναι υψίστης σημασίας για την Ένωση και τα οποία, σε περίπτωση βλάβης ή καταστροφής τους, θα επηρέαζαν δύο ή περισσότερα κράτη μέλη, ή ένα μόνο κράτος μέλος εφόσον το εκάστοτε έργο βρίσκεται σε άλλο κράτος μέλος. Συμπεριλαμβάνονται και οι διασυνοριακές επιπτώσεις των αλληλεξαρτήσεων μεταξύ διασυνδεδεμένων έργων υποδομής σε πολλούς τομείς.

³⁴⁰ Communication from the Commission on a European Programme for Critical Infrastructure Protection /* COM/2006/0786 final */ [Internet]. Europa.eu 2006. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A52006DC0786>

³⁴¹ Communication from the Commission to the Council, the European Parliament, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions - Network and Information Security: Proposal for A European Policy Approach /* COM/2001/0298 final */ [Internet]. Europa.eu 2001. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52001DC0298>

μιας στρατηγικής για ασφαλή κοινωνία της πληροφορίας, με στόχο την ανάπτυξη κλίματος συνεργασίας για την ασφάλεια δικτύων και πληροφοριών στην Ευρώπη³⁴². Επίσης, το 2009, η Επιτροπή εξέδωσε ανακοίνωση σχετικά με την προστασία των υποδομών πληροφοριών ζωτικής σημασίας με επίκεντρο την προστασία της Ευρώπης από διαταραχές στον κυβερνοχώρο μέσω της ενίσχυσης της ασφάλειας και εγκρίθηκε το Σχέδιο Δράσης για την προστασία των υποδομών πληροφοριών ζωτικής σημασίας (CIIP)³⁴³. Στις 18 Δεκεμβρίου 2009, το Συμβούλιο εξέδωσε ψήφισμα με θέμα «Μια ευρωπαϊκή συνεργατική προσέγγιση όσον αφορά την ασφάλεια δικτύων και πληροφοριών» σημειώνοντας ότι η ασφάλεια δικτύων και πληροφοριών (NIS) συμβάλλει στην επίδιωξη σημαντικών αξιών και στόχων της κοινωνίας, όπως η δημοκρατία, η προστασία της ιδιωτικής ζωής, η οικονομική μεγέθυνση, η ελεύθερη διακίνηση ιδεών, καθώς και η οικονομική και πολιτική σταθερότητα³⁴⁴.

Η Στρατηγική για την ασφάλεια στον κυβερνοχώρο, που εγκρίθηκε το 2013 και αναθεωρήθηκε το 2017³⁴⁵ έχει ως σκοπό την διασφάλιση ενός διαδικτυακού περιβάλλοντος που να παρέχει την μέγιστη δυνατή ελευθερία και ασφάλεια προς όφελος των πάντων, βασίζεται σε τρεις κύριους άξονες δράσης και στοχεύει στην βελτίωση του μεταξύ τους συντονισμού³⁴⁶:

- στην προστασία της υποδομής πληροφοριών ζωτικής σημασίας. Οι υποδομές ζωτικής σημασίας πληροφοριών αντιστοιχούν σε εγκαταστάσεις τεχνολογίας πληροφοριών ή υπηρεσίες που είναι απαραίτητες για την κοινωνία (υπηρεσίες

---

³⁴² Communication from the Commission to the Council, the European Parliament, the European Economic and Social committee and the Committee of the Regions - A strategy for a Secure Information Society - “Dialogue, partnership and empowerment” {SEC(2006) 656} /* COM/2006/0251 final */ [Internet]. Europa.eu 2006. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX%3A52006DC0251>

³⁴³ Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions on Critical Information Infrastructure Protection - “Protecting Europe from large scale cyber-attacks and disruptions: enhancing preparedness, security and resilience” {SEC(2009) 399} {SEC(2009) 400} /* COM/2009/0149 final */ [Internet]. Europa.eu 2009. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A52009DC0149>

³⁴⁴ ΨΗΦΙΣΜΑ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 18ης Δεκεμβρίου 2009 για μια ευρωπαϊκή συνεργατική προσέγγιση όσον αφορά την ασφάλεια δικτύων και πληροφοριών [Internet]. Europa.eu 2009. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=OJ:C:2009:321:FULL&from=EN>

³⁴⁵ JOINT COMMUNICATION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE COUNCIL, THE EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE AND THE COMMITTEE OF THE REGIONS Cybersecurity Strategy of the European Union: An Open, Safe and Secure Cyberspace /* JOIN/2013/01 final */ [Internet]. Europa.eu 2013. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52013JC0001>

³⁴⁶ Carrapico H, Barrinha A. The EU as a Coherent (Cyber)Security Actor? JCMS: Journal of Common Market Studies [Internet]. 2017 May 10 [cited 2019 Apr 28];55(6):1254–72. Available from: https://www.researchgate.net/publication/317223913_The_EU_as_a_Coherent_CyberSecurity_Actor

υγείας, δίκτυα ύδρευσης και ενέργειας, τηλεπικοινωνίες, τραπεζικές υπηρεσίες), τα οποία, εάν διαταράσσονταν, θα μπορούσαν να επηρεάσουν σοβαρά την ευημερία των πολιτών.

- στην εγκληματικότητα στον κυβερνοχώρο που αναφέρεται στο σύνολο των διαφορετικών εγκληματικών δραστηριοτήτων όπου οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές και τα συστήματα πληροφοριών αποτελούν είτε το κύριο εργαλείο της επίθεσης είτε τον κύριο στόχο τους
- στην άμυνα στον κυβερνοχώρο που καλύπτει την διαφύλαξη των συστημάτων επικοινωνιών και πληροφοριών με βάση τους εθνικούς αμυντικούς μηχανισμούς

Η Στρατηγική αυτή διαρθρώνεται σε πέντε στρατηγικές προτεραιότητες, με τις οποίες αντιμετωπίζονται οι παραπάνω προκλήσεις³⁴⁷:

- Επίτευξη ανθεκτικότητας όσον αφορά την ασφάλεια στον κυβερνοχώρο
- Δραστική μείωση του ηλεκτρονικού εγκλήματος
- Ανάπτυξη πολιτικής και ικανοτήτων για την άμυνα στον κυβερνοχώρο σε σχέση με την Κοινή Πολιτική Ασφαλείας και Άμυνας (ΚΠΑΑ)
- Ανάπτυξη των βιομηχανικών και τεχνολογικών πόρων για την ασφάλεια στον κυβερνοχώρο
- Θέσπιση συνεκτικής διεθνούς πολιτικής κυβερνοχώρου για την Ευρωπαϊκή Ένωση και προώθηση των βασικών αξιών της ΕΕ

Βάσει των παραπάνω τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα έχουν ιδρύσει το 2012, την διοργανική Ομάδα Αντιμετώπισης Έκτακτων Καταστάσεων Πληροφορικής (CERT-EU) για τα θεσμικά όργανα, τους οργανισμούς και τους οργανισμούς της ΕΕ που απαρτίζεται από εμπειρογνώμονες στον τομέα της κυβερνοασφαλείας από τα κυριότερα θεσμικά όργανα της ΕΕ (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Γενική Γραμματεία του Συμβουλίου, Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Επιτροπή των Περιφερειών, Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή). Η CERT-EU συνεργάζεται με άλλες ομάδες CERT στα κράτη-

---

³⁴⁷ JOINT COMMUNICATION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE COUNCIL, THE EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE AND THE COMMITTEE OF THE REGIONS Cybersecurity Strategy of the European Union: An Open, Safe and Secure Cyberspace /* JOIN/2013/01 final */ [Internet]. Europa.eu 2013. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52013JC0001>

μέλη και με εξειδικευμένες εταιρείες ηλεκτρονικής ασφάλειας για να ανταποκριθεί στα περιστατικά ασφάλειας των πληροφοριών και στις απειλές στον κυβερνοχώρο³⁴⁸.

Η Europol δημιούργησε το 2013 το Ευρωπαϊκό Κέντρο Ηλεκτρονικού Εγκλήματος (EC3) για να ενισχύσει την επιβολή του νόμου για το έγκλημα στον κυβερνοχώρο στην ΕΕ και, συνεπώς, να συμβάλει στην προστασία των ευρωπαίων πολιτών, των επιχειρήσεων και των κυβερνήσεων από το ηλεκτρονικό έγκλημα. Κάθε χρόνο, το EC3 δημοσιεύει την Αξιολόγηση των Διαδικτυακών Απειλών του Οργανωμένου Εγκλήματος (IOCTA), μια στρατηγική έκθεσή της σχετικά με τα κύρια πορίσματα και τις αναδύμενες απειλές και τις εξελίξεις στην εγκληματικότητα στον κυβερνοχώρο³⁴⁹. Βασικό ρόλο στην αντιμετώπιση της δράσης της τρομοκρατίας στον κυβερνοχώρο παίζει ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Ασφάλειας Δικτύων και Πληροφοριών (ENISA), που ιδρύθηκε το 2004, με σκοπό να συμβάλει στο να εξασφαλιστεί υψηλό επίπεδο και να αναπτυχθεί στην ΕΕ κλίμα συνεργασίας για την ασφάλεια δικτύων και πληροφοριών³⁵⁰. Ο ENISA αποτελεί ένα κέντρο εμπειρογνωμοσύνης σε θέματα Ασφάλειας των Δικτύων και Πληροφοριών και προωθεί τη συνεργασία ανάμεσα στο δημόσιο και ιδιωτικό τομέα και οι δράσεις του επικεντρώνονται στην³⁵¹:

- Παροχή συμβουλών και βοήθειας στην Επιτροπή και τα Κράτη-μέλη όσο αφορά την ασφάλεια των πληροφοριών και την ανάπτυξη του μεταξύ τους διαλόγου με τη βιομηχανία προκειμένου να διευθύνουν προβλήματα σχετικά με την ασφάλεια σε προϊόντα υλικού και λογισμικού
- Συλλογή και ανάλυση δεδομένων για τα περιστατικά ασφαλείας στην Ευρώπη και τους πιθανούς κινδύνους
- Προώθηση μεθόδων διαχείρισης κρίσεων προκειμένου να ενδυναμώσει τη δυνατότητα ελέγχου των απειλών σε θέματα ασφαλείας των πληροφοριών

---

³⁴⁸ CERT-EU. About Us [Internet]. CERT-EU for the EU institutions, agencies and bodies. 2012 [cited 2019 Dec 17]. Available from: https://cert.europa.eu/cert/plainedition/en/cert_about.html

³⁴⁹ Europol. European Cybercrime Centre - EC3 [Internet]. Europol. 2019 [cited 2019 Dec 17]. Available from: <https://www.europol.europa.eu/about-europol/european-cybercrime-centre-ec3#fndtn-tabs-0-bottom-1>

³⁵⁰ Regulation (EU) 2019/881 of the European Parliament and of the Council of 17 April 2019 on ENISA (the European Union Agency for Cybersecurity) and on information and communications technology cybersecurity certification and repealing Regulation (EU) No 526/2013 (Cybersecurity Act) (Text with EEA relevance) [Internet]. Europa.eu 2019. Available from: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_2019.151.01.0015.01.ENG

³⁵¹ ENISA. ENISA - διασφαλίζει τη σωστή λειτουργία της Κοινωνίας της Πληροφορίας στην Ευρώπη [Internet]. European Union Agency for Cybersecurity (ENISA). 2005 [cited 2019 Dec 17]. Available from: <https://www.enisa.europa.eu/media/enisa-in-greek/>

- Αύξηση της γνώσης και της συνεργασίας ανάμεσα στους διαφορετικούς παράγοντες στο πεδίο της ασφάλειας των πληροφοριών, κυρίως με το αναπτύσσει δημόσιες και ιδιωτικές συνεργασίες με τη βιομηχανία σε αυτό τον τομέα

Το 2019, εγκρίθηκε ο Κανονισμός (ΕΕ) 2019/881 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου³⁵² με σκοπό την εκτεταμένη αναβάθμιση και ενίσχυση του ENISA και την θέσπιση ενός ευρωπαϊκού πλαισίου πιστοποίησης για την ασφάλεια στον κυβερνοχώρο για τα ψηφιακά προϊόντα, τις υπηρεσίες και τις διαδικασίες³⁵³.

Τέλος, ο Μηχανισμός Πολιτικής Προστασίας³⁵⁴, που προωθεί την συνεργασία μεταξύ των εθνικών αρχών πολιτικής προστασίας σε τριάντα τέσσερα ευρωπαϊκά κράτη (και στην Ισλανδία, την Νορβηγία, το Μαυροβούνιο, την Σερβία, την ΠΓΔΜ και την Τουρκία) είναι το άμεσο μέσο ανταπόκρισης της ΕΕ σε περιπτώσεις μεγάλων έκτακτων αναγκών εντός και εκτός της Ένωσης. Ο Μηχανισμός μπορεί να ενεργοποιηθεί σε περιπτώσεις φυσικών και ανθρωπογενών καταστροφών, τρομοκρατικών ενεργειών και τεχνολογικών, ραδιολογικών ή περιβαλλοντικών ατυχημάτων, συμπεριλαμβανομένης και της ακούσιας θαλάσσιας ρύπανσης, κατά την ειρηνική περίοδο.

Ο επιχειρησιακός κόμβος του μηχανισμού είναι το Συντονιστικό Κέντρο Αντιμετώπισης Έκτακτων Αναγκών (ERCC)³⁵⁵ που παρακολουθεί τις καταστάσεις έκτακτης ανάγκης σε όλο τον κόσμο 24/7 και συντονίζει την αντίδραση των ενταγμένων σε αυτόν χωρών και υποστηρίζεται από:

- Το Κοινό Σύστημα Επικοινωνίας και Πληροφόρησης Εκτάκτων Αναγκών - Common Emergency Communication and Information System - CECIS
- Τις βάσεις δεδομένων (Ομάδες Επέμβασης, Μονάδες Πολιτικής Προστασίας και Μονάδες Τεχνικής Υποστήριξης) με τους διαθέσιμους πόρους και

³⁵² Regulation (EU) 2019/881 of the European Parliament and of the Council of 17 April 2019 on ENISA (the European Union Agency for Cybersecurity) and on information and communications technology cybersecurity certification and repealing Regulation (EU) No 526/2013 (Cybersecurity Act) (Text with EEA relevance) [Internet]. Europa.eu 2019. Available from: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2019.151.01.0015.01.ENG

³⁵³ Ο Κανονισμός (ΕΕ) 2019/881 για την ασφάλεια στον κυβερνοχώρο εισάγει για πρώτη φορά ένα ευρωπαϊκό πλαίσιο πιστοποίησης για την ασφάλεια στον κυβερνοχώρο για προϊόντα, υπηρεσίες και διαδικασίες των Τεχνολογιών Πληροφοριών και Επικοινωνίας (ΤΠΕ). Οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην ΕΕ θα επωφεληθούν από την υποχρέωση να πιστοποιήσουν μόνο μία φορά τα προϊόντα, τις διαδικασίες και τις υπηρεσίες ΤΠΕ και να αναγνωρίσουν τα πιστοποιητικά τους σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση

³⁵⁴ Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας. Μηχανισμός Πολιτικής Προστασίας της Ένωσης [Internet]. Civilprotection.gr. 2019 [cited 2019 Dec 30]. Available from: <https://www.civilprotection.gr/el/ευρωπαϊκή-ένωση>

³⁵⁵ Ο. π.

- Το εκπαιδευτικό Πρόγραμμα και το Πρόγραμμα Ανταλλαγής Εμπειρογνομώνων.

Η πολύπλευρη προσπάθεια της ΕΕ για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας αντανακλάται στην εμβέλειά της σε τρίτες χώρες-εταίρους. Η σχέση της με τις ΗΠΑ παραμένει ζωτικής σημασίας για την ασφάλεια της ΕΕ και εκτείνεται από τον σχεδιασμό αντιτρομοκρατικών μέτρων ως την συνεργασία για την επιβολή του νόμου. Σημαντικοί στρατηγικοί εταίροι στην προσπάθεια αυτή αποτελούν η Ινδία, η Τουρκία και η Σαουδική Αραβία.

Αντιτρομοκρατικοί Μηχανισμοί και Δομές της ΕΕ

Ευρωπαϊκή Αστυνομική Υπηρεσία (Europol)

Ίσως η πιο σημαντική εξέλιξη στο πλαίσιο των αντιτρομοκρατικών δομών της ΕΕ ήταν η ίδρυση της Europol με έδρα τη Χάγη και με σκοπό να συνδράμει τις αρχές επιβολής του νόμου σε ολόκληρη την ΕΕ στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων τους για την καταπολέμηση του εγκλήματος και της τρομοκρατίας σε όλους τους τομείς αρμοδιότητάς της³⁵⁶.

Η Europol έχει τις ρίζες της στην Συνθήκη του Μάαστριχτ και στην ίδρυση της Μονάδας Ναρκωτικών της Europol (EDU) το καλοκαίρι του 1993. Αρχικά το πεδίο δράσης της αφορούσε την ανταλλαγή πληροφοριών και εμπειρογνωμοσύνης μεταξύ των κρατών-μελών στην εμπορία ναρκωτικών, την διακίνηση λαθρομεταναστών, την νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, την διακίνηση κλεμμένων οχημάτων, τα εγκλήματα που αφορούσαν πυρηνικές ουσίες και την σεξουαλική εκμετάλλευση. Μετά τις επιθέσεις της 11ης Σεπτεμβρίου, με την Απόφαση του Συμβουλίου της 6ης Δεκεμβρίου 2001³⁵⁷ οι αρμοδιότητες της επεκτάθηκαν στο διεθνές οργανωμένο έγκλημα και σταδιακά στην τρομοκρατία ενώ μετά τις βομβιστικές επιθέσεις στη Μαδρίτη το 2004 ανέλαβε εκτός από πληροφοριακό ρόλο και ερευνητικό έργο³⁵⁸.

³⁵⁶ Europol. Σχετικά με την Europol [Internet]. Europol. 2019 [cited 2019 Dec 17]. Available from: <https://www.europol.europa.eu/el/about-europol>

³⁵⁷ Council Recommendation of 6 December 2001 setting a common scale for assessing threats to public figures visiting the European Union [Internet]. Europa.eu 2001. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32001H1214%2801%29>

³⁵⁸ Tuček F, Wames R. The European Union against Terrorism: Challenges and Future Opportunities. In: Romaniuk S., Grice F, Irrera D, Webb S, editors. The Palgrave Handbook of Global Counterterrorism Policy [Internet]. London: Palgrave Macmillan; 2017 [cited 2019 Dec 15]. σελ. 315–336. Available from: https://link.springer.com/chapter/10.1057%2F978-1-137-55769-8_13

Το 2010 η Europol έγινε πλήρης οργανισμός της ΕΕ³⁵⁹ ενώ το 2017, μετά την έναρξη ισχύος του νέου της κανονισμού θεωρείται επισήμως ο Οργανισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη συνεργασία στον τομέα της επιβολής του νόμου. Η Europol σήμερα λειτουργεί με βασική προτεραιότητα την αντιμετώπιση των διεθνών εγκληματικών και τρομοκρατικών ομάδων, και ως:

- κέντρο υποστήριξης επιχειρήσεων επιβολής του νόμου
- κόμβος πληροφόρησης σχετικά με εγκληματικές δραστηριότητες
- κέντρο εμπειρογνωμοσύνης στο πεδίο της επιβολής του νόμου

ενώ εκδίδει ετήσιες εκθέσεις τόσο για το οργανωμένο έγκλημα (SOCTA) όσο και για την τρομοκρατία (TE-SAT) καθώς και την Ετήσια Ανασκόπηση Europol, η οποία περιγράφει συνοπτικά αποτελέσματα και παρέχει συγκεκριμένες πληροφορίες για τις λειτουργίες και τα συστήματα που έχει στη διάθεσή της, καθώς και τον τρόπο με τον οποίο τα χρησιμοποιεί για την παροχή συντονισμένης στήριξης σε αστυνομικές επιχειρήσεις ανά την Ευρώπη και διεθνώς³⁶⁰.

Με σκοπό την επιχειρησιακή συνεργασία και την ανταλλαγή πληροφοριών η Europol υποστηρίζει το Σύστημα Πληροφοριών Europol (EIS)³⁶¹, το Δίκτυο Ανταλλαγής Ασφαλούς Πληροφόρησης (SIENA)³⁶², το Επιχειρησιακό Κέντρο 24/7³⁶³, το

---

³⁵⁹ Hayes B, Jones C. Catalogue of EU Counter-Terrorism Measures Adopted since 11 September 2001. SECILE: Securing Europe through Counter-Terrorism – Impact, Legitimacy & Effectiveness [Internet]. 2013 [cited 2019 Dec 15]; Available from: <http://www.statewatch.org/news/2013/dec/secile-catalogue-of-EU-counter-terrorism-measures.pdf>

³⁶⁰ Europol. Σχετικά με την Europol [Internet]. Europol. 2019 [cited 2019 Dec 17]. Available from: <https://www.europol.europa.eu/el/about-europol>

³⁶¹ Το EIS είναι το κεντρικό σύστημα αναφοράς της Ευρώπης για την επαλήθευση των δεδομένων σχετικά με τα ύποπτα και τα καταδικασθέντα πρόσωπα, τις εγκληματικές δομές, τα αδικήματα και τα μέσα για την διάπραξή τους. Το σύστημα βασίζεται στην εισαγωγή δεδομένων από τα κράτη μέλη και επιτρέπει την αντιστοίχιση τους

³⁶² Το SIENA επιτρέπει την ανταλλαγή επιχειρησιακών, στρατηγικών πληροφοριών και πληροφοριών σχετικά με το έγκλημα μεταξύ της Ευρώπης, των κρατών μελών και τρίτων μερών που έχουν συμφωνία συνεργασίας με την Ευρώπη. Το 2016, με τη δημιουργία του ECTC ένα μέρος του SIENA είναι αφιερωμένο στην ανταλλαγή πληροφοριών για την τρομοκρατία.

³⁶³ Αποτελεί τον κεντρικό κόμβο της Europol για την επεξεργασία των εισερχόμενων δεδομένων. Τα δεδομένα τροφοδοτούνται στο EIS ή στα αναλυτικά αρχεία εργασίας (AWF). Το λειτουργικό κέντρο επεξεργάζεται πληροφορίες που ανταλλάσσονται με τρίτους και συντονίζει την υποστήριξη για την αστυνόμευση σημαντικών γεγονότων. Τα AWF καθορίζουν τους όρους υπό τους οποίους η Ευρώπη μπορεί να αναλάβει αναλυτικές δραστηριότητες ενώ μόνο εντός των ορίων ενός AWF επιτρέπεται η ανάλυση και η υποστήριξη στα κράτη-μέλη. Η Europol διαθέτει επί του παρόντος δύο AWF, το ένα για το οργανωμένο έγκλημα και το άλλο για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας.

Ευρωπαϊκό Κέντρο κατά της Τρομοκρατίας (ECTC)³⁶⁴, το Σύστημα Ανάλυσης Europol (EAS)³⁶⁵ και τα Σημεία Εστίασης³⁶⁶.

Ευρωπαϊκή Μονάδα Δικαστικής Συνεργασίας (Eurojust)

Η Eurojust ιδρύθηκε το 2002 με την Απόφαση 2002/187/ΔΕΥ του Συμβουλίου³⁶⁷, όπως τροποποιήθηκε από την Απόφαση 2009/426/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2008³⁶⁸ και στελεχώνεται από δικαστές, εισαγγελείς και αξιωματικούς της αστυνομίας αποσπασμένους από τα εθνικά νομικά τους συστήματα³⁶⁹.

Έχει έδρα την Χάγη και αποστολή της είναι, σύμφωνα με την Συνθήκη της Λισαβόνας, «η στήριξη και η ενίσχυση του συντονισμού και της συνεργασίας μεταξύ των αρμόδιων εθνικών αρχών για την έρευνα και τη δίωξη σοβαρών εγκλημάτων που έχουν επιπτώσεις σε δύο ή περισσότερα κράτη μέλη ή απαιτούν δίωξη σε κοινές βάσεις, βάσει επιχειρήσεων που διεξάγονται και πληροφοριών που παρέχονται από τις αρχές των κρατών μελών και την Ευρώπη»³⁷⁰.

Η δράση της σχετίζεται περισσότερο με τις δραστηριότητες του διεθνούς οργανωμένου εγκλήματος και δεν είναι επιφορτισμένη αποκλειστικά με την τρομοκρατία. Η Eurojust μπορεί να παρέχει υποστήριξη σε έρευνες ή διώξεις που αφορούν ένα κράτος μέλος

---

³⁶⁴ Το ECTC λειτουργεί από το 2016 ως ένας ενισχυμένος κεντρικός κόμβος πληροφόρησης για την ανταλλαγή πληροφοριών και την επιχειρησιακή συνεργασία, καθώς ως κέντρο εμπειρογνομosύνης. Επικεντρώνεται στους ξένους μαχητές, την ανταλλαγή πληροφοριών σχετικά με τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, την online τρομοκρατική προπαγάνδα, την παράνομη διακίνηση όπλων και τη διεθνή συνεργασία. Μετά τις επιθέσεις στις Βρυξέλλες το 2016, το ECTC ενήργησε ως πλατφόρμα υποστήριξης των αντιτρομοκρατικών αρχών των κρατών-μελών.

³⁶⁵ Το EAS αποτελεί το επιχειρησιακό σύστημα πληροφοριών μέσω του οποίου μπορούν να συγκεντρωθούν, να διαχειριστούν και να αναλυθούν οι πληροφορίες

³⁶⁶ Η Ευρώπη αναλύει τις πληροφορίες σύμφωνα με τα δύο AWF που προαναφέρθηκαν. Κάθε AWF υποδιαιρείται στα λεγόμενα Εστιακά Σημεία που έχουν ξεχωριστό θεματικό ή περιφερειακό χαρακτήρα. Το ένα που ονομάζεται Hydra ασχολείται γενικά με την ισλαμική τρομοκρατία, ένα άλλο σημείο είναι το πρόγραμμα παρακολούθησης TFTP για την χρηματοδότηση της τρομοκρατίας. ενώ ένα τρίτο είναι αυτό των ταξιδιωτών που αφορά ύποπτα άτομα που διασχίζουν διεθνή σύνορα με σκοπό την συμμετοχή σε τρομοκρατικές δραστηριότητες και αποτελούν απειλή για την ασφάλεια των κρατών-μελών.

³⁶⁷ 2002/187/ΔΕΥ: Απόφαση του Συμβουλίου, της 28ης Φεβρουαρίου 2002, σχετικά με τη σύσταση της Eurojust προκειμένου να ενισχυθεί η καταπολέμηση των σοβαρών μορφών εγκλήμα [Internet]. Europa.eu 2002. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=CELEX%3A32002D0187>

³⁶⁸ Council Decision 2009/426/JHA of 16 December 2008 on the strengthening of Eurojust and amending Decision 2002/187/JHA setting up Eurojust with a view to reinforcing the fight against serious crime [Internet]. Europa.eu 2009. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32009D0426>

³⁶⁹ Tuček F, Warnes R. The European Union against Terrorism: Challenges and Future Opportunities. In: Romaniuk S., Grice F, Irrera D, Webb S, editors. The Palgrave Handbook of Global Counterterrorism Policy [Internet]. London: Palgrave Macmillan; 2017 [cited 2019 Dec 15]. σελ. 315–336. Available from: https://link.springer.com/chapter/10.1057%2F978-1-137-55769-8_13

³⁷⁰ Ενοποιημένη απόδοση της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση και της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης [Internet]. Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης C 202 2016. Available from: https://www.ecb.europa.eu/ecb/legal/pdf/oj_c_2016_202_full_el_txt.pdf

της ΕΕ και τρίτο κράτος, εφόσον έχει συναφθεί συμφωνία συνεργασίας, ή υπάρχει ουσιώδες συμφέρον που επιβάλλει την παροχή υποστήριξης³⁷¹.

Η Eurojust από το 2008 παρέχει μια τακτική έκθεση/επισκόπηση (TCM) των εξελίξεων που σχετίζονται με την τρομοκρατία σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση. Παραδίδεται τρεις φορές το χρόνο και επικεντρώνεται στις περατωθείσες δικαστικές διαδικασίες, στις τροποποιήσεις της σχετικής νομοθεσίας σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο και σε μια σειρά από προσεχείς και συνεχιζόμενες δίκες. Περιλαμβάνει επίσης λεπτομερή νομική ανάλυση μιας επιλεγμένης απόφασης κράτους-μέλους³⁷².

Η Europol και η Eurojust αποτελούν τους σημαντικότερους μηχανισμούς αστυνομικής και δικαστικής συνεργασίας στα ποινικά ζητήματα, αντίστοιχα, εμφανίζονται ως τα δύο μέσα τα οποία επιτρέπουν στους πολίτες να χαίρουν ενός υψηλού επιπέδου προστασίας μέσα σ' ένα χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, ενώ η δράση τους ενισχύεται σημαντικά και από τις Συνθήκες της ΕΕ. Όμως απέχουν πολύ από το να αποδίδουν το μέγιστο των δυνατοτήτων τους. Το σημαντικότερο εμπόδιο στην κατεύθυνση αυτή είναι η απροθυμία των εθνικών αρχών να συνεργαστούν μαζί τους, και να εκμεταλλευτούν τις δυνατότητες που τα όργανα αυτά μπορούν να προσφέρουν. Η απροθυμία συνεργασίας με θεσμοθετημένα όργανα της ΕΕ, οφείλεται κατά ένα μέρος σε ανεπαρκή ενημέρωση, συνδέεται όμως αναμφίβολα και με την διστακτικότητα των εκπροσώπων της κάθε έννομης τάξης να «μοιραστούν» κομμάτι της «εθνικής τους κυριαρχίας» στο χώρο του ποινικού δικαίου³⁷³.

Ευρωπαϊκό Ένταλμα Σύλληψης (EAW)

Το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης (ΕΕΣ) αποτελεί μια απλουστευμένη διασυνοριακή δικαστική διαδικασία παράδοσης προς τον σκοπό της άσκησης δίωξης ή της εκτέλεσης

---

³⁷¹ Eurojust. About Eurojust-core business [Internet]. EUROJUST European Union Agency for Criminal Justice Cooperation. 2019 [cited 2019 Dec 17]. Available from: <http://eurojust.europa.eu/about/background/Pages/eurojust-core-business.aspx>

³⁷² Eurojust. Terrorism Convictions Monitor [Internet]. EUROJUST European Union Agency for Criminal Justice Cooperation. 2019 [cited 2019 Dec 17]. Available from: <http://www.eurojust.europa.eu/Practitioners/operational/Pages/Terrorism-Convictions-Monitor.aspx#>

³⁷³ Κουτουλάκου Σ. Ο Ρόλος της Μονάδας EUROJUST στα πλαίσια της δικαστικής συνεργασίας στα ποινικά ζητήματα στην Ε.Ε. [Internet]. Ελληνική Αστυνομία. 2019 [cited 2019 Dec 17]. Available from: http://www.astynomia.gr/index.php?option=ozo_content&perform=view&id=1831&Itemid=528&lang=el

ποινήs ή μέτρου στερητικού της ελευθερίας. Ένταλμα σύλληψης που έχει εκδοθεί από δικαστική αρχή κράτους μέλους της ΕΕ ισχύει σε ολόκληρη την επικράτεια της ΕΕ³⁷⁴. Το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης έχει τεθεί σε εφαρμογή από την 1η Ιανουαρίου 2004, μετά την Απόφαση-Πλαίσιο του Συμβουλίου της 13ης Ιουνίου 2002 (2002/584/ΔΕΥ) αντικαθιστώντας τις χρονοβόρες διαδικασίες έκδοσης που ακολουθούνταν κατά το παρελθόν μεταξύ των κρατών-μελών της ΕΕ³⁷⁵.

Το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης ενώ δεν έχει εισαχθεί ειδικά για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, επιταχύνει τη διαδικασία έκδοσης και μειώνει την γραφειοκρατία και είναι εξαιρετικά σημαντικό στην δικαστική αντιτρομοκρατική συνεργασία όταν συνδέεται με την Απόφαση-Πλαίσιο του Συμβουλίου για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας³⁷⁶.

Κοινές Ομάδες Έρευνας (JITs)³⁷⁷

Οι Κοινές Ομάδες Έρευνας (ΚΟΕ) αποτελούν ένα διεθνές μέσο συνεργασίας που συστήνεται βάσει συμφωνίας μεταξύ των αρμόδιων δικαστικών και αστυνομικών αρχών, δύο ή περισσότερων κρατών, για περιορισμένο χρονικό διάστημα και για συγκεκριμένο σκοπό, προκειμένου να διενεργεί ποινικές έρευνες σε ένα ή περισσότερα από τα συμμετέχοντα κράτη.

Σε σύγκριση με τις παραδοσιακές μορφές αστυνομικής και δικαστικής συνεργασίας, οι ΚΟΕ συνιστούν ένα πολύ αποδοτικό και αποτελεσματικό μέσο συνεργασίας, που διευκολύνει τον συντονισμό των ερευνών και των διώξεων που διεξάγονται παράλληλα σε διάφορα κράτη, καθώς έχουν το ακόλουθα πλεονεκτήματα:

---

³⁷⁴ Ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης [Internet]. Διαδικτυακή πύλη της ευρωπαϊκής ηλεκτρονικής δικαιοσύνης. 2019 [cited 2019 Dec 17]. Available from: https://e-justice.europa.eu/content_european_arrest_warrant-90-el.do

³⁷⁵ 2002/584/ΔΕΥ: Απόφαση-πλαίσιο του Συμβουλίου, της 13ης Ιουνίου 2002, για το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης και τις διαδικασίες παράδοσης μεταξύ των κρατών μελών - Δηλώσεις τις οποίες έκαναν ορισμένα κράτη μέλη με την ευκαιρία της έκδοσης της απόφασης-πλαισίου [Internet]. Europa.eu 2002. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=CELEX:32002F0584>

³⁷⁶ Zimmermann D. The European Union and Post-9/11 Counterterrorism: A Reappraisal. *Studies in Conflict & Terrorism*. 2006;29(2):123–145.

³⁷⁷ Joint Investigation Teams Practical Guide [Internet]. EUROJUST European Union Agency for Criminal Justice Cooperation 2017. Available from: <http://www.eurojust.europa.eu/doclibrary/JITs/JITs%20framework/JITs%20Practical%20Guide/JIT-GUIDE-2017-EN.pdf>

- Καθιστούν δυνατή την άμεση συλλογή και ανταλλαγή πληροφοριών και αποδεικτικών στοιχείων χωρίς να απαιτείται η χρήση παραδοσιακών διαύλων αμοιβαίας δικαστικής συνδρομής. Οι πληροφορίες και τα αποδεικτικά στοιχεία που συλλέγονται σύμφωνα με τη νομοθεσία του κράτους στο οποίο λειτουργεί η ομάδα μπορούν να χρησιμοποιούνται από κοινού βάσει (αποκλειστικά) της συμφωνίας ΚΟΕ και
- Τα αποσπασμένα μέλη της ομάδας (δηλαδή εκείνα που προέρχονται από κράτος διαφορετικό από αυτό στο οποίο λειτουργεί η ΚΟΕ) δικαιούνται να παρίστανται και να συμμετέχουν, εντός των ορίων που προβλέπονται από την εθνική νομοθεσία ή/και καθορίζονται από τον επικεφαλής της ΚΟΕ, στα μέτρα έρευνας που εκτελούνται εκτός του κράτους προέλευσής τους.

Οι ΚΟΕ μπορούν επίσης να συστήνονται βάσει διεθνών πράξεων, μεταξύ των αρμόδιων αρχών κράτους-μέλους της ΕΕ και αρμόδιων αρχών κρατών εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Οι ΚΟΕ μπορεί να συσταθούν, ειδικότερα, στις ακόλουθες περιπτώσεις:

- όταν οι έρευνες για ποινικά αδικήματα σε ένα κράτος μέλος προϋποθέτουν δύσκολες και απαιτητικές έρευνες που συνδέονται με άλλα κράτη-μέλη
- όταν ορισμένα κράτη-μέλη διεξάγουν έρευνες για ποινικά αδικήματα, στα οποία οι περιστάσεις της υπόθεσης απαιτούν συντονισμένη και εναρμονισμένη δράση στα ενδιαφερόμενα κράτη-μέλη

Αν και η συμμετοχή της Eurojust και της Ευρωπόλ είναι προαιρετικές, τα όργανα αυτά μπορούν να διαδραματίσουν κεντρικό ρόλο στις ΚΟΕ, επιτρέποντας στις εθνικές αρχές, κατά τη διάρκεια επιχειρησιακών ή συντονιστικών συσκέψεων:

- να διαμορφώνουν πληρέστερη διεθνή εικόνα της υπόθεσης,
- να συζητούν τη σκοπιμότητα και τις λεπτομέρειες της έναρξης παράλληλων ερευνών, με σκοπό την σύσταση ΚΟΕ και
- να διευκρινίζουν τις εγχώριες απαιτήσεις σχετικά με την υποβολή επίσημου αιτήματος για την σύσταση ΚΟΕ (η οποία σε ορισμένα κράτη συνιστά προϋπόθεση για την σύσταση).

Σύμφωνα με τους Tuček και Warnes³⁷⁸ το επίπεδο σχηματισμού και χρήσης των ΚΟΕ παραμένει πολύ χαμηλό, παρά την εξαιρετική χρησιμότητα τους στον αγώνα κατά της Τρομοκρατίας και του Οργανωμένου Εγκλήματος της ΕΕ. Αυτό οφείλεται, σύμφωνα με τους παραπάνω, στους νομικούς φραγμούς και/ή στις σαφείς ανησυχίες ορισμένων κρατών-μελών της ΕΕ για την ανταλλαγή δυνητικά ευαίσθητων πληροφοριών ενώ έχουν αναφερθεί επίσης ανησυχίες σχετικά με την έλλειψη ελέγχου, την υπερβολική παρακολούθηση και την προστασία των δεδομένων στα πλαίσια των συμφωνιών για την σύσταση των ΚΟΕ. Τέλος, ανησυχίες εκφράστηκαν σχετικά με τη δυνητική συμμετοχή τρίτων χωρών εκτός της ΕΕ σε τέτοιες ομάδες και ιδίως των ΗΠΑ.

Συντονιστής Αντιτρομοκρατικής Δράσης

Μετά τις τρομοκρατικές επιθέσεις της 11ης Μαρτίου 2004 στη Μαδρίτη, οι ηγέτες της ΕΕ εξέδωσαν δήλωση σχετικά με την καταπολέμηση της τρομοκρατίας. Στο πλαίσιο των μέτρων που προβλέπονταν στη δήλωση αυτή, συμφώνησαν να δημιουργήσουν θέση Συντονιστή Αντιτρομοκρατικής Δράσης της ΕΕ³⁷⁹.

Ο Συντονιστής Αντιτρομοκρατικής Δράσης έχει τις ακόλουθες αρμοδιότητες³⁸⁰:

- συντονίζει τις εργασίες του Συμβουλίου όσον αφορά την καταπολέμηση της τρομοκρατίας
- υποβάλλει συστάσεις πολιτικής στο Συμβούλιο και προτείνει τομείς προτεραιότητας για δράση
- παρακολουθεί την εφαρμογή της αντιτρομοκρατικής στρατηγικής της ΕΕ
- έχει την εποπτεία όλων των μέσων της ΕΕ, υποβάλλει εκθέσεις στο Συμβούλιο και λαμβάνει μέτρα σε συνέχεια των αποφάσεων του Συμβουλίου
- συνεργάζεται με τα αρμόδια προπαρασκευαστικά όργανα του Συμβουλίου, την Επιτροπή και την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Εξωτερικής Δράσης (ΕΥΕΔ)
- εξασφαλίζει τον ενεργό ρόλο της ΕΕ στην καταπολέμηση της τρομοκρατίας βελτιώνει την επικοινωνία μεταξύ της ΕΕ και τρίτων χωρών

---

³⁷⁸ Tuček F, Warnes R. The European Union against Terrorism: Challenges and Future Opportunities. In: Romaniuk S., Grice F, Irrera D, Webb S, editors. The Palgrave Handbook of Global Counterterrorism Policy [Internet]. London: Palgrave Macmillan; 2017 [cited 2019 Dec 15]. σελ. 315–336. Available from: https://link.springer.com/chapter/10.1057%2F978-1-137-55769-8_13

³⁷⁹ European Council. Declaration on Combating Terrorism [Internet]. 2004. Available from: https://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/79637.pdf

³⁸⁰ Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Συντονιστής Αντιτρομοκρατικής Δράσης [Internet]. Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. 2017 [cited 2019 Dec 17]. Available from: <https://www.consilium.europa.eu/el/policies/fight-against-terrorism/counter-terrorism-coordinator/>

και ενεργεί με γνώμονα τις τρεις προτεραιότητες αντιτρομοκρατικής δράσης της ΕΕ που συμφωνήθηκαν τον Φεβρουάριο του 2015 στην άτυπη σύνοδος των αρχηγών κρατών, δηλαδή³⁸¹:

- κατοχύρωση της ασφάλειας των πολιτών
- πρόληψη της ριζοσπαστικοποίησης και διαφύλαξη των αξιών
- συνεργασία με διεθνείς εταίρους

Ειδική Ομάδα των Αρχηγών Αστυνομίας (EPCTF)

Η EPCTF σχεδιάστηκε κατά τη διάρκεια της ειδικής συνόδου κορυφής για την ευρωπαϊκή δικαιοσύνη στις 15 και 16 Οκτωβρίου 1999, η οποία διεξήχθη στο Τάμπερε της Φινλανδίας. Στην Σύνοδο αυτή το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ζήτησε τη σύσταση μιας επιχειρησιακής ομάδας ευρωπαίων αρχηγών αστυνομίας για την ανταλλαγή εμπειριών, βέλτιστων πρακτικών και ενημέρωσης σε συνεργασία με την Ευρωπόλ σχετικά με τις τρέχουσες τάσεις στο διασυνοριακό έγκλημα και να συμβάλλει στον προγραμματισμό των επιχειρησιακών δράσεων³⁸².

Η EPCTF είναι ένα φόρουμ στο οποίο λαμβάνονται αποφάσεις σημαντικές για τη συντονισμένη δράση των αστυνομικών δυνάμεων της ΕΕ. Η EPCTF εξετάζει τις προκλήσεις και τις δυσκολίες που αντιμετωπίζει η αστυνομία στην ΕΕ και επιχειρεί να βρει κατάλληλες λύσεις. Η σύνθεση της ομάδας εργασίας αποτελεί εγγύηση ότι οι αποφάσεις που θα εγκριθούν θα εφαρμοστούν χωρίς επιφυλάξεις και περιττές καθυστερήσεις καθώς τα διακρατικά αστυνομικά δίκτυα ενισχύουν την αυτονομία των αστυνομικών ηγετών απέναντι στις κυβερνήσεις και τα κοινοβούλια³⁸³.

Δίκτυο ATLAS

Το δίκτυο ATLAS είναι μια συνεργασία ειδικών αστυνομικών μονάδων των κρατών-μελών με σκοπό αφενός την βελτίωση της πρακτικής συνεργασίας, την κατάρτιση και την εκτέλεση κοινών ασκήσεων και αφετέρου την διεθνή συνεργασία για την επίλυση

---

³⁸¹ Άτυπη σύνοδος των αρχηγών κράτους ή κυβέρνησης Βρυξέλλες, 12 Φεβρουαρίου 2015 - Δήλωση των μελών του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου [Internet]. Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. European Council; 2015 [cited 2019 Dec 17]. Available from: <https://www.consilium.europa.eu/el/press/press-releases/2015/02/12/european-council-statement-fight-against-terrorism/>

³⁸² Tampere European Council 15-16.10.1999: Conclusions of the Presidency - European Council Tampere 15-16.10.1999: Conclusions of the Presidency [Internet]. Europa.eu 2019. Available from: http://www.europarl.europa.eu/summits/tam_en.htm#e

³⁸³ Aden H. Cooperation among Security Agencies in the European Union: Europeanisation of Public Administrations in just another Variation? In: 15th Biennial EUSA conference, Special Interest Section on the AFSJ, Miami (FL), May 4-6, 2017 [Internet]. 2017 [cited 2019 Dec 23]. p. 1–14. Available from: <http://www.hwr-berlin.de/prof/hartmut-aden>

κρίσιμων καταστάσεων μέσω των ειδικών δυνατοτήτων των Ειδικών Μονάδων Επέμβασης. Το δίκτυο δημιουργήθηκε μετά τις επιθέσεις στις 11 Σεπτεμβρίου 2001 στα πλαίσια της EPCTF με την Απόφαση του Συμβουλίου 2008/617 / ΔΕΥ. Στην Απόφαση αυτή προβλέπονται γενικοί κανόνες που επιτρέπουν στις ειδικές μονάδες επέμβασης ενός κράτους-μέλους να μπορούν να παρέχουν βοήθεια ή/και να διενεργούν επιχειρήσεις στο έδαφος άλλου κράτους-μέλους, όταν έχουν προσκληθεί από το δεύτερο κράτος μέλος και έχουν συμφωνήσει να το πράξουν για να αντιμετωπισθεί μια κρίσιμη κατάσταση³⁸⁴.

Η Απόφαση 11828/17³⁸⁵ επισημαίνει τον ρόλο του Δικτύου ATLAS στην αντιμετώπιση της τρομοκρατίας και καθορίζει τους στόχους του που είναι:

- Προστασία και διάσωση ανθρώπινων ζωών
- Διάσωση ομήρων
- Ταχεία αντίδραση σε καταστάσεις κρίσης
- Συνεργασία και ενίσχυση των δυνατοτήτων

Οι Ομάδες Εργασίας του Συμβουλίου

Το Συμβούλιο Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων της ΕΕ εκδίδει νομοθεσία, στις περισσότερες περιπτώσεις μαζί με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, για την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων, την εξασφάλιση της ελεύθερης κυκλοφορίας των προσώπων στην ΕΕ και την παροχή ενός υψηλού επιπέδου ασφαλείας στους πολίτες. Αποτελείται - από τους υπουργούς των κρατών-μελών και συνεδριάζει κάθε τρεις μήνες. Όμως η πραγματική εργασία για τα μέτρα και τις νομικές πράξεις που αφορούν τον χώρο ΔΕΥ εκτελείται από τις Ομάδες Εργασίας του Συμβουλίου. Όσον αφορά την τρομοκρατία οι κυριότερες Ομάδες Εργασίας είναι³⁸⁶:

- Η ομάδα εργασίας για την τρομοκρατία (TWP) είναι υπεύθυνη για τα θέματα της καταπολέμησης της τρομοκρατίας, συμπεριλαμβανομένης της ανταλλαγής δεδομένων, της πρόληψης της ριζοσπαστικοποίησης, της ανάπτυξης αξιόπιστων ποινικών διαδικασιών στα κράτη-μέλη και της αξιολόγησης των

---

³⁸⁴ Council Decision 2008/617/JHA of 23 June 2008 on the improvement of cooperation between the special intervention units of the Member States of the European Union in crisis situations [Internet]. Europa.eu 2008. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:32008D0617>

³⁸⁵ Council Conclusions on the strengthening of the ATLAS Network - Council conclusions (7 December 2017) [Internet]. Council of the European Union 2017. Available from: <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-15627-2017-INIT/en/pdf>

³⁸⁶ Busch H, Monroy M. Analysis Who drives EU counter-terrorism? On the legislation of the European Union [Internet]. statewatch. 2017 [cited 2019 Dec 17] p. 1–6. Available from: <http://statewatch.org/analyses/no-315-who-drives-eu-ct.pdf>

τρομοκρατικών απειλών μέσω της αστυνομίας και των μυστικών υπηρεσιών των κρατών μελών. Ασχολείται επίσης με τις εκθέσεις της Ευρωπόλ και με τις εκθέσεις του Κέντρου Ανάλυσης Πληροφοριών της ΕΕ (INTCEN), το οποίο λαμβάνει πληροφορίες από τις μυστικές υπηρεσίες των κρατών-μελών και είναι μέρος του Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Εξωτερικής Δράσης. Η TWP ακολουθεί την πρώην ομάδα εργασίας TREVI και συνεργάζεται με τον Συντονιστή της Αντιτρομοκρατικής Δράσης και την Ευρωπόλ. Η ομάδα συνεδριάζει κάθε τρεις μήνες.

- Η ομάδα εργασίας για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας στις Διεθνείς Σχέσεις (COTER) αποτελεί μέρος του Συμβουλίου Γενικών Θεμάτων και Εξωτερικών Σχέσεων. Ασχολείται με την ανάλυση κινδύνων και την συνεργασία με τρίτες χώρες σε θέματα τρομοκρατίας. Συνεργάζεται με την TWP σε διάφορα πολιτικά πεδία και σε αντίθεση με αυτήν, οι ημερήσιες διατάξεις και τα πρωτόκολλα του COTER δεν είναι διαθέσιμα στο κοινό.
- Η μόνιμη επιτροπή για την επιχειρησιακή συνεργασία στον τομέα της εσωτερικής ασφάλειας (COSI). Ενώ το TWP έχει περισσότερο επιχειρησιακό ρόλο, η COSI ενεργεί με πιο στρατηγικό τρόπο όταν πρόκειται για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας. Η αποστολή της είναι να αξιολογεί τα επιχειρησιακά μέτρα του οργανισμών και των κρατών-μελών και να τους συντονίζει, εάν είναι απαραίτητο στον τομέα της δίωξης, του ελέγχου των συνόρων και της δικαστικής συνεργασία. Η έκθεση COSI υποβάλλεται στο Συμβούλιο ΔΕΥ και παρέχει υποστήριξη σε περίπτωση τρομοκρατικών επιθέσεων ή καταστροφών.

Το Κέντρο Ανάλυσης Πληροφοριών της ΕΕ (EU INTCEN)

Είναι ο αποκλειστικός μηχανισμός στρατηγικών αναλύσεων της ΕΕ που παρέχει λεπτομερείς αναλύσεις πληροφοριών για την λήψη αποφάσεων στην ΕΕ, βάσει πληροφοριών από τις Υπηρεσίες πληροφοριών και ασφάλειας των κρατών-μελών αλλά και παρακολούθησης και αξιολόγησης των διεθνών γεγονότων, εστιάζοντας ιδιαίτερα στις ευαίσθητες γεωγραφικές περιοχές, στην τρομοκρατία, στην διάδοση όπλων μαζικής καταστροφής και σε άλλες παγκόσμιες έκτακτες καταστάσεις³⁸⁷.

---

³⁸⁷ EU INTCEN [Internet]. statewatch. 2016 [cited 2019 Dec 17]. Available from: <http://statewatch.org/news/2016/may/eu-intcen-factsheet.pdf>

Ιδρύθηκε ως EU SITCEN όπως ονομαζόταν μέχρι το 2012, ενώ το 2005 ενισχύθηκε με ομάδα εμπειρογνομόνων στην καταπολέμηση της τρομοκρατίας, από τις υπηρεσίες ασφαλείας των κρατών-μελών. Οι πληροφορίες και οι αναλύσεις που είναι απόρρητες, παρέχονται σε υψηλό επίπεδο (στην Ύπατη Αρμοστεία Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφαλείας και στην Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Εξωτερικής Δράσης-EASS)³⁸⁸. Ευρωπαϊκός Οργανισμός Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής (EBCG-FRONTEX)
Ο Frontex αποτελεί ακρογωνιαίο λίθο των προσπαθειών της ΕΕ για την διαφύλαξη του χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, συμβάλλοντας στη διασφάλιση ενός χώρου ελεύθερης κυκλοφορίας χωρίς ελέγχους στα εσωτερικά σύνορα. Ιδρύθηκε, με τον Κανονισμό (ΕΚ) 2007/2004 του Συμβουλίου της Ε.Ε. το 2004, με σκοπό την ολοκληρωμένη διαχείριση των εξωτερικών συνόρων των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης³⁸⁹. Με τον Κανονισμό (ΕΕ) 2016/1624 του 2016 ο Frontex αντικαταστάθηκε από τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Συνοριοφυλακής Και Ακτοφυλακής (EBCG) και τα καθήκοντα του διευρύνθηκαν με βασικούς σκοπούς³⁹⁰:

- την επίβλεψη της αποτελεσματικής λειτουργίας των συνοριακών ελέγχων στα εξωτερικά σύνορα
- την παροχή αυξημένης επιχειρησιακής και τεχνικής συνδρομής στα κράτη μέλη μέσω κοινών επιχειρήσεων και ταχειών επεμβάσεων στα σύνορα
- την διασφάλιση της πρακτικής εφαρμογής των μέτρων σε περίπτωση καταστάσεων που απαιτούν επείγουσα δράση στα εξωτερικά σύνορα
- την παροχή τεχνικής και επιχειρησιακής συνδρομής προς στήριξη των επιχειρήσεων έρευνας και αναζήτησης ανθρώπων που κινδυνεύουν στη θάλασσα
- την οργάνωση, τον συντονισμό και την διεξαγωγή επιχειρήσεων και επεμβάσεων επιστροφής

---

³⁸⁸ EU INTCEN [Internet]. statewatch. 2016 [cited 2019 Dec 17]. Available from: <http://statewatch.org/news/2016/may/eu-intcen-factsheet.pdf>

³⁸⁹ Council Regulation (EC) No 2007/2004 of 26 October 2004 establishing a European Agency for the Management of Operational Cooperation at the External Borders of the Member States of the European Union [Internet]. Europa.eu 2004. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32004R2007>

³⁹⁰ Regulation (EU) 2016/1624 of the European Parliament and of the Council of 14 September 2016 on the European Border and Coast Guard and amending Regulation (EU) 2016/399 of the European Parliament and of the Council and repealing Regulation (EC) No 863/2007 of the European Parliament and of the Council, Council Regulation (EC) No 2007/2004 and Council Decision 2005/267/EC [Internet]. Europa.eu 2016. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32016R1624>

Σύμφωνα με τον Κανονισμό του 2016, ο EBCG θα πρέπει να συνεισφέρει στην πρόληψη και ανίχνευση σοβαρών μορφών εγκληματικότητας όπως η τρομοκρατία και να συνεργασθεί με την Ευρωπόλ και την Eurojust, τα κράτη-μέλη και άλλα θεσμικά όργανα της Ένωσης σε περιπτώσεις όπου απαιτείται αυξημένη τεχνική και επιχειρησιακή συνδρομή στα εξωτερικά σύνορα για την αντιμετώπιση του διασυνοριακού οργανωμένου εγκλήματος και της τρομοκρατίας.

Ευρωπαϊκό Σύστημα Πληροφοριών Ποινικού Μητρώου (ECRIS-TCN)

Το ECRIS λειτουργεί σε αποκεντρωμένη βάση από τον Απρίλιο του 2012, μετά από την απόφαση 2009/316/ΔΕΥ του Συμβουλίου, και παρέχει ηλεκτρονική ανταλλαγή πληροφοριών ποινικού μητρώου μεταξύ των κρατών-μελών. Επιτρέπει στις αρχές ποινικού μητρώου των κρατών-μελών να λαμβάνουν πλήρεις πληροφορίες σχετικά με προηγούμενες καταδίκες υπηκόων της ΕΕ από το κράτος ιθαγένειας του εν λόγω προσώπου³⁹¹. Με τον Κανονισμό (ΕΕ) 2019/816 του 2019 είναι ήδη δυνατή η ανταλλαγή πληροφοριών σχετικά με υπηκόους τρίτων χωρών και ανιθαγενών μέσω του ECRIS-TCN³⁹².

Μεταξύ των κατηγοριών για διάπραξη παράνομων πράξεων όπου διευκολύνεται η ανταλλαγή πληροφοριών περιλαμβάνονται πέντε τρομοκρατικά εγκλήματα³⁹³:

- Διεύθυνση μιας τρομοκρατικής ομάδας.
- Συμμετοχή με γνώση στις δραστηριότητες μιας τρομοκρατικής ομάδας.
- Χρηματοδότηση της τρομοκρατίας.
- Δημόσια πρόκληση για διάπραξη τρομοκρατικού εγκλήματος.
- Στρατολόγηση ή εκπαίδευση για τρομοκρατία.

Ευρωπαϊκή Βάση Δεδομένων Δακτυλοσκόπησης για το Άσυλο (EURODAC)

Το Eurodac είναι η κεντρική ευρωπαϊκή βάση δεδομένων που αποθηκεύει και επεξεργάζεται τα ψηφιακά δακτυλικά αποτυπώματα των αιτούντων άσυλο και των

---

³⁹¹ Απόφαση 2009/316/ΔΕ του Συμβουλίου, της 6ης Απριλίου 2009, σχετικά με τη δημιουργία του Ευρωπαϊκού Συστήματος Πληροφοριών Ποινικού Μητρώου (ECRIS) κατ' εφαρμογή του άρθρου 11 της απόφασης-πλαίσιου 2009/315/ΔΕ [Internet]. Europa.eu 2009. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=CELEX%3A32009D0316>

³⁹² Regulation (EU) 2019/816 of the European Parliament and of the Council of 17 April 2019 establishing a centralised system for the identification of Member States holding conviction information on third-country nationals and stateless persons (ECRIS-TCN) to supplement the European Criminal Records Information System and amending Regulation (EU) 2018/1726 [Internet]. Europa.eu 2019. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32019R0816>

³⁹³ Wensink W, Warmenhoven B, al. The European Union's Policies on Counter-Terrorism: Relevance, Coherence and Effectiveness - Think Tank [Internet]. Europa.eu. 2017 [cited 2019 Aug 4] σελ. 120. Available from: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/583124/IPOL_STU\(2017\)583124_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/583124/IPOL_STU(2017)583124_EN.pdf)

παράνομων μεταναστών που έχουν εισέλθει σε μια ευρωπαϊκή χώρα. Ιδρύθηκε με τον Κανονισμό (ΕΚ) 2725/2000 το 2000 για να συμβάλει, με την μέθοδο της δακτυλοσκόπησης, στον προσδιορισμό του κράτους-μέλους που είναι υπεύθυνο, σύμφωνα με τη σύμβαση του Δουβλίνου, να εξετάσει αίτηση ασύλου η οποία έχει υποβληθεί σε ένα κράτος-μέλος, και να διευκολύνει γενικότερα την εφαρμογή της σύμβασης του Δουβλίνου³⁹⁴.

Ο κανονισμός (ΕΕ) 603/2013 από το 2013, τροποποίησε το Eurodac για χρήση από τις αρχές ασφαλείας των κρατών-μελών και την Europol για την πρόληψη, την ανίχνευση και τη διερεύνηση τρομοκρατικών εγκλημάτων ή άλλων σοβαρών αξιόποινων πράξεων³⁹⁵. Ο Κανονισμός αυτός ορίζει ορισμένους αυστηρούς όρους υπό τους οποίους είναι δυνατή η πρόσβαση στο Eurodac ανάμεσα στους οποίους είναι³⁹⁶.

- Πρέπει να υπάρχει επικρατούσα ανησυχία για την δημόσια ασφάλεια.
- Η πρόσβαση είναι για μια συγκεκριμένη περίπτωση αντί για συστηματική σύγκριση.
- Υπάρχουν βάσιμοι λόγοι για τους οποίους η πρόσβαση συντελεί ουσιαστικά στην πρόληψη, ανίχνευση ή διερεύνηση ποινικών αδικημάτων.

Η Συνθήκη PRUM

Με την Απόφαση 2008/615/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 23ης Ιουνίου 2008, η ΕΕ υιοθέτησε την Συνθήκη Prüm³⁹⁷ και τους όρους της, με σκοπό την βελτίωση της

³⁹⁴ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2725/2000 του Συμβουλίου, της 11ης Δεκεμβρίου 2000, σχετικά με τη θέσπιση του «Eurodac» για την αντιπαραβολή δακτυλικών αποτυπωμάτων για την αποτελεσματική εφαρμογή της σύμβασης του Δουβλίνου [Internet]. Europa.eu 2000. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=CELEX%3A32000R2725>

³⁹⁵ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 603/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, σχετικά με τη θέσπιση του «Eurodac» για την αντιπαραβολή δακτυλικών αποτυπωμάτων για την αποτελεσματική εφαρμογή του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 604/2013 για τη θέσπιση των κριτηρίων και μηχανισμών για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης διεθνούς προστασίας που υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας ή από απάτριδα και σχετικά με αιτήσεις της αντιπαραβολής με τα δεδομένα Eurodac που υποβάλλουν οι αρχές επιβολής του νόμου των κρατών μελών και η Ευρωπαϊκή Επιβολή του νόμου και για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1077/2011 σχετικά με την ίδρυση Ευρωπαϊκού Οργανισμού για τη Λειτουργική Διαχείριση Συστημάτων ΤΠ Μεγάλης Κλίμακας στον Χώρο Ελευθερίας, Ασφάλειας και Δικαιοσύνης [Internet]. Europa.eu 2013. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A32013R0603>

³⁹⁶ Wensink W, Warmenhoven B, al. The European Union's Policies on Counter-Terrorism: Relevance, Coherence and Effectiveness - Think Tank [Internet]. Europa.eu. 2017 [cited 2019 Aug 4] σελ. 119. Available from: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/583124/IPOL_STU\(2017\)583124_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/583124/IPOL_STU(2017)583124_EN.pdf)

³⁹⁷ Η συνθήκη του Prüm υπεγράφη στις 27 Μαΐου 2005 στη γερμανική πόλη Prüm από επτά κράτη μέλη (το Βέλγιο, τη Γερμανία, τη Γαλλία, το Λουξεμβούργο, τις Κάτω Χώρες, την Αυστρία και την Ισπανία). Η συνθήκη θεσπίζει ένα νομικό πλαίσιο για την περαιτέρω ανάπτυξη της συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών με σκοπό την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, του διασυνοριακού εγκλήματος και της λαθρομετανάστευσης. Η συνθήκη του Prüm αποτελεί συνθήκη του διεθνούς δικαίου η οποία συνήφθη εκτός του πλαισίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αν και το περιεχόμενό της συνδέεται στενά με την Ε.Ε.

διασυνοριακής συνεργασίας μεταξύ των αστυνομικών και δικαστικών αρχών των χωρών της ΕΕ για την αποτελεσματικότερη καταπολέμηση της τρομοκρατίας και του διασυνοριακού εγκλήματος. Επικεντρώνεται ιδιαίτερα στις αυτοματοποιημένες ανταλλαγές πληροφοριών. Εστιάζει επίσης στα σημαντικά γεγονότα και στην καταπολέμηση της τρομοκρατίας³⁹⁸.

Η παραπάνω απόφαση καθορίζει κανόνες σχετικά με³⁹⁹:

- την αυτοματοποιημένη πρόσβαση σε προφίλ DNA, δακτυλοσκοπικά δεδομένα και ορισμένα εθνικά δεδομένα των αδειών κυκλοφορίας οχημάτων
- την παροχή δεδομένων σε σχέση με σημαντικά γεγονότα
- την παροχή πληροφοριών για την πρόληψη τρομοκρατικών εγκλημάτων
- άλλα μέτρα για την αναβάθμιση της διασυνοριακής αστυνομικής συνεργασίας

Οι Διεθνείς Συνεργασίες της ΕΕ για την καταπολέμηση της Τρομοκρατίας

Όπως φαίνεται από την παραπάνω παράθεση των πολιτικών της ΕΕ απέναντι στην τρομοκρατία, το μεγαλύτερο μέρος τους αναφέρεται στην αντιμετώπιση της στο εσωτερικό της ΕΕ. Ωστόσο, πολλά από αυτά τα μέτρα απαιτούν διεθνή συνεργασία με αποτέλεσμα η αντιτρομοκρατική πολιτική της ΕΕ να ενσωματωθεί σε ολόκληρο το φάσμα των εξωτερικών σχέσεων της Ένωσης και να καταστεί σταδιακά στρατηγική προτεραιότητα της εξωτερικής πολιτικής της, γεγονός που την καθορίζει ως διακεκριμένο διεθνή παράγοντα στην αντιμετώπιση της τρομοκρατίας⁴⁰⁰.

Σε συμφωνία με την διακηρυγμένη «προσήλωση στην πολυμέρεια»⁴⁰¹, η ΕΕ ανέπτυξε την συνεργασία με διεθνή φόρα. Έχει υποστηρίξει ενεργά την θέσπιση της Σύμβασης

---

³⁹⁸ Council Decision 2008/615/JHA of 23 June 2008 on the stepping up of cross-border cooperation, particularly in combating terrorism and cross-border crime [Internet]. Europa.eu 2008. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32008D0615>

³⁹⁹ Αναβάθμιση της διασυνοριακής συνεργασίας (Απόφαση Prüm) [Internet]. Europa.eu 2018. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=LEGISSUM:jl0005&from=>

⁴⁰⁰ Mackenzie A. The European Union's Increasing Role in Foreign Policy Counterterrorism. *Journal of Contemporary European Research* [Internet]. 2010 [cited 2019 Dec 17];6(2):147–63. Available from: <https://www.jcer.net/index.php/jcer/article/view/269/224>

⁴⁰¹ Η προσήλωση της ΕΕ στην πολυμέρεια αποτελεί μια από τις αρχές που καθορίζουν την εξωτερική πολιτική της. Δεδομένου ότι η διεθνής συνεργασία αποτελεί προαπαιτούμενο για την αντιμετώπιση πολυάριθμων παγκόσμιων προκλήσεων, είναι αναμφισβήτητη προς το συμφέρον της ΕΕ να υποστηρίξει τη συνεχή εξέλιξη και βελτίωση των μέσων παγκόσμιας διακυβέρνησης. Απαραίτητη προϋπόθεση είναι να λαμβάνονται σοβαρά υπόψη οι παγκόσμιοι κανόνες, να παρέχεται βοήθεια στις άλλες χώρες για την εφαρμογή και τήρηση των κανόνων αυτών, να εξασφαλίζεται η ενεργός συμμετοχή σε πολυμερή φόρουμ, καθώς και η προώθηση μελλοντικών προγραμμάτων που ξεφεύγουν από την απλή υπέρσπιση των εθνικών συμφερόντων. Βλεπε <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52003DC0526&from=EN>

των Ηνωμένων Εθνών του 2005 για την Καταστολή των Πράξεων Πυρηνικής Τρομοκρατίας⁴⁰² και την Παγκόσμια Στρατηγική του ΟΗΕ για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας⁴⁰³, συνέβαλε στο καθεστώς κυρώσεων κατά της Αλ Κάιντα και άλλων τρομοκρατικών οργανώσεων, υιοθετώντας την απόφαση 1373 (2001) του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ⁴⁰⁴ με την θέσπιση της κοινής θέσης 2001/931/ΚΕΠΠΑ⁴⁰⁵, ενθαρρύνει τις τρίτες χώρες να επικυρώσουν και να εφαρμόσουν τις υφιστάμενες Συμβάσεις του ΟΗΕ σχετικά με την τρομοκρατία⁴⁰⁶ και υποστηρίζει διεθνείς πρωτοβουλίες, όπως τον Αφοπλισμό και τη Μη Διάδοση Όπλων Μαζικής Καταστροφής με σκοπό την παγκόσμια ασφάλεια και την καταπολέμηση της τρομοκρατίας⁴⁰⁷.

Η ΕΕ προσπαθεί να ενισχύσει την συνεργασία της με τρίτες χώρες κατά της τρομοκρατίας⁴⁰⁸ καθώς είναι προφανές ότι η ασφάλεια της ΕΕ συνδέεται στενά με την κατάσταση σε άλλες χώρες, ιδίως τις γειτονικές. Για τον σκοπό αυτό το ζήτημα της αντιτρομοκρατικής δράσης προσεγγίζεται στα πλαίσια των σχέσεων ΕΕ-τρίτων χωρών με ποικίλους τρόπους, όπως:

- πολιτικοί διάλογοι υψηλού επιπέδου
- θέσπιση ρητρών και συμφωνιών συνεργασίας ή παροχή συγκεκριμένης βοήθειας
- έργα οικοδόμησης ικανοτήτων με χώρες στρατηγικής σημασίας

---

⁴⁰² International Convention For The Suppression Of Acts Of Nuclear Terrorism United Nations [Internet]. 2005. Available from: https://treaties.un.org/doc/source/RecentTexts/English_18_15.pdf

⁴⁰³ UN Global Counter-Terrorism Strategy | Counter-Terrorism Implementation Task Force [Internet]. Un.org 2006. Available from: <https://www.un.org/counterterrorism/ctitf/en/un-global-counter-terrorism-strategy>

⁴⁰⁴ Resolution 1373 (2001) Adopted by the Security Council at its 4385th meeting, on 28 September 2001 [Internet]. Un.org 2001. Available from: https://www.unodc.org/pdf/crime/terrorism/res_1373_english.pdf

⁴⁰⁵ Council Common Position of 27 December 2001 on the application of specific measures to combat terrorism [Internet]. Europa.eu 2001. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32001E0931>

⁴⁰⁶ European Council. Declaration on Combating Terrorism [Internet]. 2004. Available from: https://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/79637.pdf

⁴⁰⁷ Ετήσια έκθεση προόδου σχετικά με την υλοποίηση της στρατηγικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατά της διάδοσης των όπλων μαζικής καταστροφής (2018) [Internet]. Europa.eu. 2019 [cited 2019 Dec 18]. Available from: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_2019.202.01.0001.01.ELL&toc=OJ:C:2019:202:TOC

⁴⁰⁸ Η αντιτρομοκρατική στρατηγική της ΕΕ [Internet]. Europa.eu. Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης; 2018 [cited 2019 Dec 18]. Available from: <https://www.consilium.europa.eu/el/policies/fight-against-terrorism/eu-strategy/>

Η ΕΕ συνεργάζεται για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας με χώρες⁴⁰⁹:

- των Δυτικών Βαλκανίων
- της Αφρικής (Σαχέλ, Βόρεια Αφρική, Κέρας της Αφρικής)
- της Μέσης Ανατολής
- της Βόρειας Αμερικής
- της Ασίας

Η αντιτρομοκρατική βοήθεια συχνά συνδέεται με την υποστήριξη της καταπολέμησης του διεθνούς εγκλήματος καθώς η διεθνής τρομοκρατία και οι διάφορες μορφές του οργανωμένου εγκλήματος είναι συχνά στενά συνδεδεμένες.

Η συνεργασία με τις ΗΠΑ είναι θεμελιώδες στοιχείο της στρατηγικής της ΕΕ για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, με την αντιτρομοκρατική συνεργασία ΗΠΑ-ΕΕ να αυξάνεται εκθετικά.

Οι ΗΠΑ έχουν αναγνωρίσει την ΕΕ ως σημαντικό παράγοντα στον τομέα της ΔΕΥ καθώς ο τακτικός διάλογος υψηλού επιπέδου, οι εκτεταμένες επαφές, η επιχειρησιακή συνεργασία μεταξύ των οργανισμών και μια σειρά συμφωνιών νομικής φύσης μεταξύ των ΗΠΑ και της ΕΕ αποδεικνύουν αυτή την αναγνώριση, και την ανάπτυξη της διατλαντικής εταιρικής σχέσης σε θέματα ΔΕΥ. Ειδικότερα, η συνεργασία ΕΕ-ΗΠΑ επικεντρώνεται στον αγώνα κατά της τρομοκρατίας και οργανωμένου εγκλήματος, την επιβολή του νόμου και την ανταλλαγή πληροφοριών για την επιβολή του, την προστασία των προσωπικών δεδομένων, την διαχείριση των συνόρων, τις ταξιδιωτικές θεωρήσεις, τις πολιτικές μετανάστευσης, το έγκλημα και την ασφάλεια στον κυβερνοχώρο .

Ο πολιτικός διάλογος με τις ΗΠΑ σε θέματα δικαιοσύνης και εσωτερικών υποθέσεων, συμπεριλαμβανομένης της αντιτρομοκρατίας, είναι οι πιο προηγμένες της ΕΕ με οποιαδήποτε άλλη τρίτη χώρα, λαμβάνοντας υπόψη τον αριθμό, το επίπεδο των επαφών και την έκταση της πολιτικής συνεργασίας. Αυτές οι σχέσεις μεταξύ αξιωματούχων και των δύο πλευρών έχουν αυξηθεί από το 2001 και σήμερα πραγματοποιούνται συναντήσεις ΕΕ-ΗΠΑ τακτικά σε υπουργικό και ανώτερο επίσημο επίπεδο

---

⁴⁰⁹ Η αντιτρομοκρατική στρατηγική της ΕΕ [Internet]. Europa.eu. Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης; 2018 [cited 2019 Dec 18]. Available from: <https://www.consilium.europa.eu/el/policies/fight-against-terrorism/eu-strategy/>

Η συνεργασία ΕΕ-ΗΠΑ σε επιχειρησιακό επίπεδο είναι επίσης ιδιαίτερα ανεπτυγμένη καθώς αποτελεί μια καθημερινότητα για τις υπηρεσίες ασφαλείας και πληροφοριών, τις δικαστικές αρχές, τις οικονομικές και εμπορικές αρχές, τις αρχές ασφάλειας των συνόρων και τις μεταφορές

Παρ' όλα αυτά και παρά την συνεχιζόμενη έμφαση στις κοινές αξίες, εξακολουθούν να υπάρχουν σημαντικές διαφορετικές προσεγγίσεις στην συνεργασία ΗΠΑ- ΕΕ. Οι αποκαλύψεις των προγραμμάτων μαζικής επιτήρησης και συλλογής πληροφοριών των ΗΠΑ στην Ευρώπη προκάλεσαν αυξημένη ανησυχία για το απόρρητο των δεδομένων και της ανταλλαγής πληροφοριών με αποτέλεσμα να επηρεάσουν την διατλαντική εμπιστοσύνη. Άλλες εντάσεις έχουν προκληθεί από τις πολιτικές κράτησης των ΗΠΑ, τις διαφορές στους καταλόγους τρομοκρατών στις ΗΠΑ και στην ΕΕ, καθώς και στον έλεγχο των συνόρων και στα μέτρα ασφαλείας.

Η επίσημη συνεργασία ΕΕ-ΗΠΑ για τη δικαιοσύνη και τις εσωτερικές υποθέσεις (ΔΕΥ) ξεκίνησε το 1995 με βάση τη Νέα Διατλαντική Ατζέντα ⁴¹⁰ και το κοινό σχέδιο δράσης ΕΕ-ΗΠΑ⁴¹¹, και ενισχύθηκαν σημαντικά μετά τις επιθέσεις της 11ης Σεπτεμβρίου. Ειδικότερα, η συνεργασία για την ενίσχυση της διασυνοριακής επιβολής του νόμου και της ανταλλαγής πληροφοριών και η καταπολέμηση της τρομοκρατίας αποτέλεσαν βασικές προτεραιότητες της ΕΕ από το 2001 .

Αρκετές κοινές Διακηρύξεις και Δηλώσεις σχετικά με την καταπολέμηση της τρομοκρατίας έχουν εκδοθεί με την πάροδο των ετών, συμπεριλαμβανομένης της Δήλωσης του 2009 στην Ουάσιγκτον όπου οι υπουργοί της ΕΕ και των ΗΠΑ υιοθέτησαν κοινή Δήλωση για την ενίσχυση της διατλαντικής συνεργασίας στον τομέα της Δικαιοσύνης, της Ελευθερίας και της Ασφάλειας για τα επόμενα πέντε χρόνια, η οποία θέτει τις αρχές και τους κύριους τομείς συνεργασίας ΕΕ-ΗΠΑ, όπως η κινητικότητα, η επιβολή του νόμου, η καταπολέμηση της τρομοκρατίας, η δικαστική συνεργασία, οι θεμελιώδεις ελευθερίες, η σταθερότητα και η διεθνής συνεργασία⁴¹².

Με κοινή Δήλωση τους για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας το 2010, η ΕΕ, τα κράτη-μέλη της και οι ΗΠΑ ανακοίνωσαν την αποφασιστικότητά τους να

---

⁴¹⁰ The New Transatlantic Agenda [Internet]. 1995. Available from:

http://eeas.europa.eu/archives/docs/us/docs/new_transatlantic_agenda_en.pdf

⁴¹¹ Joint EU - US Action Plan - 1995 [Internet]. 1995. Available from:

http://eeas.europa.eu/archives/docs/us/docs/joint_eu_us_action_plan_95_en.pdf

⁴¹² 2009 EU-U.S. Summit Declaration [Internet]. 2009. Available from:

<http://www.europarl.europa.eu/cmsdata/122880/Joint%20Statement%202009%20EU-US%20Summit.pdf>

καταπολεμήσουν την διεθνή τρομοκρατία με βάση το κράτος δικαίου και καθόρισαν τους κύριους τομείς και τα μέσα συνεργασίας για το σκοπό αυτό ⁴¹³.

Το ίδιο έτος δύο νέες συνθήκες για την έκδοση⁴¹⁴ και την αμοιβαία δικαστική συνδρομή⁴¹⁵ τέθηκαν σε ισχύ ανάμεσα στις ΗΠΑ και την ΕΕ. Οι συνθήκες αυτές, επιδιώκουν την εναρμόνιση των διμερών συμφωνιών που υφίστανται ήδη μεταξύ των Ηνωμένων Πολιτειών και κρατών-μελών της ΕΕ, την απλοποίηση της διαδικασίας έκδοσης και την ενίσχυση της καλύτερης ανταλλαγής πληροφοριών και της εισαγγελικής συνεργασίας με σκοπό την καταπολέμηση όχι μόνο της τρομοκρατίας, αλλά και του οργανωμένου εγκλήματος.

Τον Ιούνιο του 2015, η υπουργική συνάντηση ΕΕ-ΗΠΑ για τη Δικαιοσύνη και τις Εσωτερικές Υποθέσεις ενέκρινε την Δήλωση της Ρίγας όπου επιβεβαιώθηκαν εκ νέου οι αρχές της δήλωσης της Ουάσιγκτον και καθορίστηκαν ως νέοι τομείς προτεραιότητας για τη διατλαντική συνεργασία κατά την επόμενη πενταετία η προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, η καταπολέμηση του βίαιου εξτρεμισμού, η μετανάστευση και ο έλεγχος των συνόρων, η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και η χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, ο εντοπισμός πυροβόλων όπλων και εκρηκτικών, το έγκλημα στον κυβερνοχώρο, η συνεργασία στον τομέα της εγκληματικότητας και της ανταλλαγής πληροφοριών⁴¹⁶.

Το 2016 πραγματοποιήθηκε στο Άμστερνταμ η Υπουργική Συνάντηση ΕΕ-ΗΠΑ για τη Δικαιοσύνη και τις Εσωτερικές Υποθέσεις όπου υπογράφηκε η Συμφωνία σχετικά με την προστασία των πληροφοριών προσωπικού χαρακτήρα για την πρόληψη, τη διερεύνηση, την ανίχνευση και τη δίωξη ποινικών αδικημάτων (Συμφωνία «Ομπρέλα») που αποτέλεσε σημαντικό βήμα προόδου στις σχέσεις ΕΕ-ΗΠΑ. Η συμφωνία θέτει υψηλά πρότυπα για την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που διαβιβάζονται από τις αρχές επιβολής του νόμου. Κατοχυρώνει επίσης την νομική ασφάλεια και ενισχύει τα δικαιώματα των πολιτών, γεγονότα που με την

---

⁴¹³ EU-U.S. and Member States 2010 Declaration on Counterterrorism [Internet]. 2010. Available from: https://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_Data/docs/pressdata/en/jha/114874.pdf

⁴¹⁴ Agreement on extradition between the European Union and the United States of America [Internet]. Europa.eu 2003. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A22003A0719%2801%29>

⁴¹⁵ Agreement on mutual legal assistance between the European Union and the United States of America [Internet]. Europa.eu 2003. Available from: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:22003A0719\(02\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:22003A0719(02))

⁴¹⁶ Riga statement on enhancing transatlantic cooperation in the area of Justice, Freedom and Security [Internet]. 2015. Available from: <https://www.statewatch.org/news/2015/jun/eu-usa-jha-joint-statement-riga-3-6-15.pdf>

σειρά τους διευκολύνουν τη συνεργασία ΕΕ-ΗΠΑ για την καταπολέμηση του εγκλήματος, συμπεριλαμβανομένης της τρομοκρατίας⁴¹⁷

Ένα ιδιαίτερο κοινό ενδιαφέρον των δυο πλευρών αποτελεί το φαινόμενο της ριζοσπαστικοποίησης και η αντιμετώπιση του βίαιου εξτρεμισμού καθώς έχει ενταθεί τα τελευταία χρόνια. Η συντονιστική επιτροπή για την αντιμετώπιση του βίαιου εξτρεμισμού των ΗΠΑ / ΕΕ συναντάται αρκετές φορές το χρόνο και συζητά θέματα όπως τις μετακινήσεις των τρομοκρατών, την αντιμετώπιση των online τρομοκρατικών δραστηριοτήτων, την αμφισβήτηση των εξτρεμιστικών αφηγήσεων, τα προγράμματα αποριζοσπαστικοποίησης στις φυλακές και την συνεργασία για τις δραστηριότητες CVE σε τρίτες χώρες⁴¹⁸.

Τον Μάιο του 2004, οι Ηνωμένες Πολιτείες και η ΕΕ κατέληξαν σε μια αρχική συμφωνία⁴¹⁹ που επέτρεπε στις αεροπορικές εταιρείες που λειτουργούν πτήσεις από ή προς τις Ηνωμένες Πολιτείες να παρέχουν τα δεδομένα των επιβατών (PNR) στις αρχές των ΗΠΑ. Αυτή η συμφωνία ήταν αμφιλεγόμενη στην Ευρώπη λόγω των φόβων ότι παραβίαζε τα δικαιώματα των πολιτών της ΕΕ καθώς δεν διέθετε επαρκείς εγγυήσεις για την προστασία των προσωπικών δεδομένων. Μια νέα συμφωνία υιοθετήθηκε το 2007⁴²⁰ αλλά το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ανέβαλε την επικύρωσή της, ζητώντας από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να παρουσιάσει μια "παγκόσμια εξωτερική στρατηγική PNR" που θα καθορίζει τις γενικές απαιτήσεις για όλες τις συμφωνίες PNR της ΕΕ με άλλες χώρες⁴²¹. Τον Σεπτέμβριο του 2010, η Επιτροπή με την Ανακοίνωση

---

⁴¹⁷ Συμφωνία μεταξύ των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής και της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με την προστασία των πληροφοριών προσωπικού χαρακτήρα για την πρόληψη, τη διερεύνηση, την ανίχνευση και τη δίωξη ποινικών αδικημάτων [Internet]. Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης L 336 2016. Available from: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:22016A1210\(01\)&from=EL](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:22016A1210(01)&from=EL)

⁴¹⁸ Jones C. Analysis "Call it intercontinental collaboration": radicalisation, violent extremism and fusion centres [Internet]. statewatch. 2014 [cited 2019 Dec 18] p. 1–15. Available from: <http://www.statewatch.org/analyses/no-255-radicalisation-chris.pdf>

⁴¹⁹ Transatlantic Aviation: Effects of Easing Restrictions on U.S.-European Markets [Internet]. Gao.gov. 2004 Jul [cited 2019 Dec 18]. Available from: <https://www.gao.gov/assets/250/243559.html>

⁴²⁰ Council Decision 2007/551/CFSP/JHA of 23 July 2007 on the signing, on behalf of the European Union, of an Agreement between the European Union and the United States of America on the processing and transfer of Passenger Name Record (PNR) data by air carriers to the United States Department of Homeland Security (DHS) (2007 PNR Agreement) Agreement between the European Union and the United States of America on the processing and transfer of Passenger Name Record (PNR) data by air carriers to the United States Department of Homeland Security (DHS) (2007 PNR Agreement) [Internet]. Europa.eu 2007. Available from: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2007.204.01.0016.01.ENG&toc=OJ:L:2007:204:TOC#L_2007204EN.01001801

⁴²¹ European Parliament resolution of 11 November 2010 on the global approach to transfers of passenger name record (PNR) data to third countries, and on the recommendations from the Commission to the Council to authorise the opening of negotiations between the European Union and

COM/2010/0492⁴²² ικανοποίησε την απαίτηση του Κοινοβουλίου και διαβεβαίωσε ότι τα δεδομένα PNR θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και του διεθνούς οργανωμένου εγκλήματος. Αποτέλεσμα των παραπάνω ήταν η έγκριση της Συμφωνίας 22012A0811(01) μεταξύ των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής και της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη χρήση και τη διαβίβαση των φακέλων ονομάτων επιβατών στο Υπουργείο Εσωτερικής Ασφάλειας των Ηνωμένων Πολιτειών⁴²³.

Οι Ηνωμένες Πολιτείες και η ΕΕ συνεργάζονται στενά στις προσπάθειες για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και την χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Οι δύο πλευρές συμμετέχουν σε παγκόσμια φόρα, όπως τα Ηνωμένα Έθνη και το FATF, για την καταστολή της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και την βελτίωση των διεθνών μέσων χρηματοοικονομικής έρευνας. Τα δύο μέρη επωφελούνται από την Συμφωνία σχετικά με την επεξεργασία και την διαβίβαση δεδομένων χρηματοπιστωτικών μηνυμάτων από την Ευρωπαϊκή Ένωση στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής για σκοπούς του προγράμματος παρακολούθησης της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας που τέθηκε σε ισχύ την 1η Αυγούστου 2010. Πρόκειται για τη διαβίβαση και επεξεργασία χρηματοοικονομικών δεδομένων για τον εντοπισμό, την παρακολούθηση και την δίωξη των τρομοκρατών και των δικτύων τους. Η συμφωνία περιέχει εγγυήσεις που διασφαλίζουν την προστασία των δεδομένων των πολιτών της ΕΕ και προβλέπει τακτική επανεξέταση των διατάξεων περί διασφαλίσεων, ελέγχων και αμοιβαιότητας⁴²⁴.

Η ΕΕ και οι Ηνωμένες Πολιτείες συνεργάζονται στενά και στους τομείς του διασυνοριακού ελέγχου και της ασφάλειας των μεταφορών και έχουν συνάψει αρκετές συμφωνίες για τέτοια θέματα. Οι δυο πλευρές έχουν ενισχύσει τις ανταλλαγές

Australia, Canada and the United States [Internet]. Europa.eu 2010. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52010IP0397>

⁴²² COM (2010) 492: COMMUNICATION FROM THE COMMISSION On the global approach to transfers of Passenger Name Record (PNR) data to third countries [Internet]. Europa.eu 2010. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/HIS/?uri=COM:2010:0492:FIN>

⁴²³ 2012/471/EU: Council Decision of 13 December 2011 on the signing, on behalf of the Union, of the Agreement between the United States of America and the European Union on the use and transfer of Passenger Name Records to the United States Department of Homeland Security [Internet]. Europa.eu 2012. Available from: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2012.215.01.0001.01.ENG&toc=OJ.L:2012:215:TOC

⁴²⁴ Συμφωνία μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής σχετικά με την επεξεργασία και τη διαβίβαση δεδομένων χρηματοπιστωτικών μηνυμάτων από την Ευρωπαϊκή Ένωση στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής για σκοπούς του προγράμματος παρακολούθησης της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας [Internet]. Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης L 195 2010. Available from: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:84c098b4-275c-49d7-bbf8-73e978be1818.0003.01/DOC_2&format=PDF

πληροφοριών και έχουν βελτιώσει την διαδικασία της ασφάλειας των ταξιδιωτικών εγγράφων. Τον Ιανουάριο του 2010, οι Ηνωμένες Πολιτείες και η ΕΕ εξέδωσαν κοινή δήλωση με την οποία δεσμεύθηκαν να εντείνουν τις προσπάθειες των ΗΠΑ-ΕΕ για την ενίσχυση των μέτρων ασφαλείας των αεροπορικών μεταφορών σε παγκόσμιο επίπεδο⁴²⁵, ενώ τον Οκτώβριο του 2010, η συνεργασία μεταξύ ΗΠΑ και ΕΕ διαδραμάτισε καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση της Δήλωσης της Διεθνούς Οργάνωσης Πολιτικής Αεροπορίας (ICAO) για την αεροπορική ασφάλεια, με την οποία συμφώνησαν 190 χώρες⁴²⁶.

Οι Ηνωμένες Πολιτείες και η ΕΕ συνεργάζονται επίσης για την βελτίωση της ασφάλειας των εμπορευμάτων και την ενίσχυση της παγκόσμιας ασφάλειας της αλυσίδας εφοδιασμού. Σε κοινή δήλωση τους το 2014⁴²⁷, επιβεβαίωσαν την αποφασιστικότητά τους να ενισχύσουν, εκτός των άλλων (παγκόσμια ασφάλεια, αγώνα κατά της τρομοκρατίας κλπ) την ασφάλεια της εφοδιαστικής αλυσίδας και να ενισχύσουν την παγκόσμια συνεργασία σε αυτό το θέμα⁴²⁸.

Η συνεργασία μεταξύ των υπηρεσιών της ΕΕ και των ΗΠΑ στον τομέα της αντιτρομοκρατίας δημιούργησαν μια σειρά συμφωνιών που επιδιώκουν την βελτίωση της αστυνομικής και δικαστικής συνεργασίας μεταξύ των δυο πλευρών

Συγκεκριμένα η επιχειρησιακή Συμφωνία που υπογράφηκε τον Δεκέμβριο του 2001 μεταξύ της Europol και των ΗΠΑ έχει ως σκοπό την ενίσχυση της πρόληψης, ανίχνευσης, καταστολής και διερεύνησης τρομοκρατικών πράξεων και σοβαρών μορφών του διεθνούς εγκλήματος μέσω της ανταλλαγής στρατηγικών και τεχνικών πληροφοριών αλλά και πληροφοριών προσωπικών δεδομένων. Η Συμφωνία προβλέπει επίσης την ανταλλαγή εμπειρογνομόνων και αξιωματούχων ασφαλείας⁴²⁹.

Ανάλογη συμφωνία έχει υπογραφεί ανάμεσα την Eurojust και τις ΗΠΑ το 2006, με σκοπό την ενίσχυση της συνεργασίας στην καταπολέμηση του διεθνούς οργανωμένου

---

⁴²⁵ U.S.-EU Joint Declaration on Aviation Security [Internet]. Department of Homeland Security Jan 22, 2010. Available from: <https://www.dhs.gov/news/2010/01/21/us-eu-joint-declaration-aviation-security>

⁴²⁶ Declaration On Aviation Security [Internet]. 2010. Available from: <https://www.icao.int/Security/Documents/Declaration%20on%20Aviation%20Security.pdf>

⁴²⁷ EU-US Summit Joint Statement [Internet]. 2014. Available from: <https://www.consilium.europa.eu/media/23902/141920.pdf>

⁴²⁸ Archick K. U.S.-EU Cooperation Against Terrorism [Internet]. Congressional Research Service. 2014 [cited 2019 Dec 18] p. 1–30. Available from: <https://fas.org/sgp/crs/row/RS22030.pdf>

⁴²⁹ Agreement between the United States of America and the European Police Office [Internet]. Europol 2001. Available from: <https://www.europol.europa.eu/partners-agreements/operational-agreements?page=1>

εγκλήματος και της τρομοκρατίας. Για την διευκόλυνση της συνεργασίας αυτής προβλέπεται η τοποθέτηση ενός συνδέσμου-κατήγορου στην Eurojust⁴³⁰.

Οι αλλοδαποί τρομοκράτες μαχητές, η αντιμετώπιση της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, η συνεργασία για την ασφάλεια των συνόρων, η ασφάλεια των αεροπορικών μεταφορών, η ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των υπηρεσιών ασφαλείας, και οι προσπάθειες καταπολέμησης της ριζοσπαστικοποίησης έχουν γίνει αλληλένδετα ζητήματα στην κοινή προσπάθεια καταπολέμησης της τρομοκρατίας των ΕΕ και ΗΠΑ⁴³¹.

Από την άλλη πλευρά, αρκετά προβληματικά θέματα έχουν επηρεάσει αυτή την διατλαντική συνεργασία, συμπεριλαμβανομένων των διαφορών στους τρομοκρατικούς καταλόγους της ΕΕ και των ΗΠΑ, την προστασία των δεδομένων και τις πρακτικές των ΗΠΑ για κατ' εξαίρεση παραδόσεις προσώπων και μυστικές εγκαταστάσεις κράτησης. Επιπλέον, υπήρξαν εντάσεις όσον αφορά το σύστημα των ταξιδιών χωρίς απαίτηση θεώρησης προς τις ΗΠΑ (Visa Waiver Program)⁴³², που δεν εφαρμόζεται ομοιόμορφα για όλες τις χώρες της ΕΕ⁴³³.

---

⁴³⁰ Agreement between Eurojust and the United States of America [Internet]. Eurojust 2006. Available from: <http://www.eurojust.europa.eu/doclibrary/Eurojust-framework/agreements/Agreement%20Eurojust-USA%20%282006%29/Eurojust-USA-2006-11-06-EN.pdf>

⁴³¹ Cîrlig C-C. EU-US cooperation in Justice and Home Affairs – an overview [Internet]. EPRS; 2016 [cited 2019 Dec 18] p. 1–12. Available from:

[http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2016/580892/EPRS_BRI\(2016\)580892_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2016/580892/EPRS_BRI(2016)580892_EN.pdf)

⁴³² Το πρόγραμμα απαλλαγής από την υποχρέωση θεώρησης (VWP), επιτρέπει στους πολίτες 38 χωρών να ταξιδεύουν στις Ηνωμένες Πολιτείες για επαγγελματικούς λόγους ή για τουρισμό για διαμονές μέχρι 90 ημέρες χωρίς θεώρηση. Σε αντάλλαγμα, αυτές οι 38 χώρες πρέπει να επιτρέπουν στους πολίτες και τους υπηκόους των ΗΠΑ να ταξιδεύουν στις χώρες τους για παρόμοιο χρονικό διάστημα χωρίς θεώρηση για επαγγελματικούς ή τουριστικούς σκοπούς.

⁴³³ Cîrlig C-C. EU-US cooperation in Justice and Home Affairs – an overview [Internet]. EPRS; 2016 [cited 2019 Dec 18] p. 1–12. Available from:

[http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2016/580892/EPRS_BRI\(2016\)580892_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2016/580892/EPRS_BRI(2016)580892_EN.pdf)

VI. ΟΙ ΔΡΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΕ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΟ ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΟ ΕΓΚΛΗΜΑ

Πριν την δεκαετία του 1990 η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση εστίαζε κυρίως στον οικονομικό τομέα καθώς η καταπολέμηση του εγκλήματος έπαιζε σχετικά μικρό ρόλο σε σχέση με τις άλλες πολιτικές της Ένωσης. Όμως από τα μέσα της δεκαετίας του 1990 η ένταση του φαινομένου την ΕΕ παρουσίασε αύξηση και η αστυνομική και δικαστική συνεργασία μεταξύ των κρατών-μελών ήλθαν στο επίκεντρο των πολιτικών της Ένωσης. Η ελεύθερη διακίνηση προσώπων, αγαθών και κεφαλαίων διευκόλυνε τις δραστηριότητες του ΟΕ αλλά και της τρομοκρατίας. Η διαπίστωση ότι οι εθνικές νομοθεσίες ήταν από μόνες τους ανεπαρκείς απέναντι στην παγκοσμιοποίηση του εγκλήματος προκάλεσε μαζική πολιτική πίεση για δράση εναντίον του οργανωμένου εγκλήματος με αποτέλεσμα η αστυνομική και δικαστική συνεργασία μεταξύ των κρατών-μελών να αναδειχθούν σε ένα σημαντικό πυλώνα της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης

Με την προοπτική αυτή όλες οι στρατηγικές της ΕΕ προσανατολίστηκαν στην πρόληψη των δραστηριοτήτων του οργανωμένου εγκλήματος σε όλες τις μορφές του με σκοπό την δημιουργία μιας ένωσης Ελευθερίας, Ασφάλειας και Δικαιοσύνης, γεγονός που την καθιστά έναν από τους κεντρικούς στόχους της ευρωπαϊκής πολιτικής.

Τα πρώτα βήματα στη συνεργασία στον τομέα της Ασφάλειας και της Δικαιοσύνης εντός της ΕΕ άρχισαν το 1975, όταν συστάθηκε το δίκτυο TREVI, που αποτελούνταν από αξιωματούχους των υπουργείων Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων των κρατών-μελών, με σκοπό την αντιμετώπιση αρχικά της τρομοκρατίας. Το 1985, ο σκοπός του Trevi συμπεριέλαβε και την αντιμετώπιση του οργανωμένου εγκλήματος σε στρατηγικό, τακτικό και τεχνικό επίπεδο καθώς και την εμπορία ναρκωτικών⁴³⁴.

Η πρώτη πραγματική συνεργασία ήταν η υπογραφή της Σύμβασης Σένγκεν το 1990, που άρχισε να ισχύει το 1995 και επέτρεψε την κατάργηση των ελέγχων στα εσωτερικά σύνορα μεταξύ των χωρών που την είχαν υπογράψει, ενώ δημιούργησε ενιαία εξωτερικά σύνορα, όπου πραγματοποιούνται έλεγχοι εισόδου στον χώρο Σένγκεν. Καθιερώθηκαν κοινοί κανόνες όσον αφορά την έκδοση θεώρησης, το δικαίωμα ασύλου και τον έλεγχο στα εξωτερικά σύνορα έτσι ώστε να επιτραπεί η ελεύθερη

---

⁴³⁴ Bunyan T. Trevi, Europol and the European state [Internet]. Statewatching the new Europe. 1993 [cited 2019 Dec 15] p. 1–15. Available from: <https://www.statewatch.org/news/handbook-trevi.pdf>

κυκλοφορία των προσώπων στο εσωτερικό των χωρών που έχουν υπογράψει τη σύμβαση χωρίς να διαταράσσεται η δημόσια τάξη. Προκειμένου να συνδυασθεί η ελευθερία με την ασφάλεια, η ελεύθερη αυτή κυκλοφορία συνοδεύεται από τα καλούμενα «αντισταθμιστικά» μέτρα. Πρόκειται για τη βελτίωση της συνεργασίας και του συντονισμού μεταξύ των αστυνομικών υπηρεσιών και των δικαστικών αρχών για τη διαφύλαξη της εσωτερικής ασφάλειας των κρατών μελών και ιδιαίτερα για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος⁴³⁵.

Οι κύριοι κανόνες που υιοθετήθηκαν στο πλαίσιο Σένγκεν περιλαμβάνουν⁴³⁶:

- άρση των ελέγχων στα εσωτερικά σύνορα·
- κοινή σειρά κανόνων που εφαρμόζονται σε άτομα που διασχίζουν τα εξωτερικά σύνορα των κρατών μελών της ΕΕ·
- εναρμόνιση των κανόνων σχετικά με τους όρους εισόδου και θεώρησης διαβατηρίου για σύντομες διαμονές·
- ενισχυμένη αστυνομική συνεργασία (συμπεριλαμβανομένων των δικαιωμάτων διασυνοριακής παρακολούθησης και συνεχούς καταδίωξης)·
- ενισχυμένη δικαστική συνεργασία μέσω ενός ταχύτερου συστήματος έκδοσης και καλύτερης μεταβίβασης της εκτέλεσης των κατασταλτικών δικαστικών αποφάσεων·
- θέσπιση και ανάπτυξη του συστήματος πληροφόρησης Σένγκεν (SIS).

Στα πλαίσια αυτά δημιουργήθηκε το σύστημα πληροφοριών Σένγκεν (SIS) που αποτελεί μια πολύπλοκη βάση δεδομένων και επιτρέπει στις αρμόδιες αρχές των κρατών Σένγκεν την ανταλλαγή δεδομένων αναφορικά με ορισμένες κατηγορίες προσώπων και αγαθών. Το SIS σήμερα έχει αντικατασταθεί από το SIS II, ένα νέο σύστημα με βελτιωμένες λειτουργίες και βασισμένο σε νέες τεχνολογίες⁴³⁷.

Η Συνθήκη του Μάαστριχτ

Η Συνθήκη του Μάαστριχτ, το 1992, εκχώρησε στην Ένωση που δημιουργήθηκε, βάσει της Συνθήκης αυτής, ορισμένες αρμοδιότητες, οι οποίες διακρίνονται σε τρεις μεγάλες ομάδες που αναφέρονται ως «πυλώνες»: ο πρώτος «πυλώνας» αναφέρεται στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες και παρείχε το πλαίσιο εντός του οποίου ασκούσαν από τα

---

⁴³⁵ Ο χώρος και η συνεργασία Σένγκεν [Internet]. Europa.eu 2009. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=LEGISSUM%3A133020>

⁴³⁶ Ο. π.

⁴³⁷ Ο. π.

κοινοτικά θεσμικά όργανα οι αρμοδιότητες σε τομείς που διέπονται από την Συνθήκη, για τους οποίους τα κράτη-μέλη είχαν μεταβιβάσει την κυριαρχία τους, ο δεύτερος «πυλώνας» αναφέρεται στην κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφαλείας που προβλέπονταν στον Τίτλο V της Συνθήκης και ο τρίτος «πυλώνας» ήταν η συνεργασία στους τομείς της δικαιοσύνης και των εσωτερικών υποθέσεων (ΔΕΥ) που προβλέπονταν στον Τίτλο VI της Συνθήκης. Οι διατάξεις των Τίτλων V και VI προέβλεπαν διακυβερνητική συνεργασία, η οποία βασιζόταν στα κοινά θεσμικά όργανα και ενισχυόταν με ορισμένα υπερεθνικά στοιχεία, όπως η συμμετοχή της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και η διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο⁴³⁸. Το βασικό χαρακτηριστικό της Συνθήκης είναι η διαμόρφωση της μέχρι τότε άτυπης συνεργασίας διάφορων ομάδων εργασίας σε μια θεσμοθετημένη μορφή συνεργασίας με αποτέλεσμα η εσωτερική πολιτική να αποτελεί έκτοτε μέρος του πλέον δυναμικού τομέα πολιτικής στην ΕΕ⁴³⁹.

Με την συνεργασία στους τομείς της δικαιοσύνης και των εσωτερικών υποθέσεων η ΕΕ αναλαμβάνει κοινή δράση στους τομείς αυτούς με διαδικασίες διακυβερνητικής συνεργασίας ώστε να παρέχει στους πολίτες υψηλό επίπεδο ασφάλειας εντός ενός χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης. Η συνεργασία αυτή κάλυπτε τους ακόλουθους τομείς⁴⁴⁰:

- τους κανόνες κατά τη διέλευση των εξωτερικών συνόρων της Κοινότητας και ενίσχυση των ελέγχων
- την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, της σοβαρής εγκληματικότητας, της διακίνησης ναρκωτικών και της απάτης διεθνούς κλίμακας
- τη δικαστική συνεργασία σε ποινικές και αστικές υποθέσεις
- τη δημιουργία μιας Ευρωπαϊκής Αστυνομικής Υπηρεσίας (Ευρωπόλ) εξοπλισμένης με ένα σύστημα ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των εθνικών αστυνομικών αρχών
- την καταπολέμηση της παράνομης μετανάστευσης

---

⁴³⁸ Sokolska I. Οι Συνθήκες του Μάαστριχτ και του Άμστερνταμ [Internet]. Θεματολογικά δελτία για την Ευρωπαϊκή Ένωση. 2019 [cited 2019 Dec 18] σελ. 1–5. Available from: http://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/el/FTU_1.1.3.pdf

⁴³⁹ Hecker B. The EU and the Fight against Organised Crime. In: Hauck P, Peterke S, editors. International Law and Transnational Organised Crime. New York, United States of America: Oxford University Press; 2016. σελ.69.

⁴⁴⁰ Sokolska I. Οι Συνθήκες του Μάαστριχτ και του Άμστερνταμ [Internet]. Θεματολογικά δελτία για την Ευρωπαϊκή Ένωση. 2019 [cited 2019 Dec 18] p. 1–5. Available from: http://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/el/FTU_1.1.3.pdf

- μια κοινή πολιτική ασύλου.

Η ΔΕΥ κατόπιν προτροπής του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στο Δουβλίνο το 1996, σύστησε Ομάδα Υψηλού Επιπέδου με σκοπό την σύνταξη του Σχεδίου Δράσης για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος που υιοθετήθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο το 1997⁴⁴¹. Ακολούθησε η θέσπιση της Κοινής Δράσης (98/733/ΔΕΥ) σχετικά με το αξιόποιο της συμμετοχής σε εγκληματική οργάνωση στα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης που αποτελεί και την πρώτη νομοθετική πράξη για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος σε επίπεδο ΕΕ⁴⁴².

Στα πλαίσια του Τρίτου πυλώνα, η ΕΕ δημιούργησε το 1993, το Ευρωπαϊκό Κέντρο Παρακολούθησης Ναρκωτικών και Τοξικομανίας (ΕΚΠΙΝΤ)⁴⁴³ και την Europol το 1995 ενώ το 1998 ιδρύθηκε το Ευρωπαϊκό Δικαστικό Δίκτυο σε ποινικές υποθέσεις (ΕΔΔ)⁴⁴⁴.

Η Συνθήκη του Άμστερνταμ

Η επόμενη σημαντική εξέλιξη στην καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος σημειώθηκε στην Συνθήκη του Άμστερνταμ⁴⁴⁵ που άρχισε να ισχύει το 1999 και εγκαθίδρυσε «έναν χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, μέσα στον οποίο εξασφαλίζεται η ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων σε συνδυασμό με κατάλληλα μέτρα όσον αφορά τους ελέγχους στα εξωτερικά σύνορα, το άσυλο, τη μετανάστευση, και την πρόληψη και καταστολή της εγκληματικότητας».

Ο Τίτλος VI της Συνθήκης του Μάαστριχτ αντικαταστάθηκε από τις «Διατάξεις για την αστυνομική και δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις» που δίνουν έμφαση

⁴⁴¹ Σχέδιο δράσης για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος (που υιοθετήθηκε από το Συμβούλιο στις 28 Απριλίου 1997) [Internet]. Europa.eu 1997. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A51997XG0815>

⁴⁴² 98/733/ΔΕΥ: Κοινή δράση της 21ης Δεκεμβρίου 1998 που θεσπίστηκε από το Συμβούλιο δυνάμει του άρθρου Κ.3 της συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, σχετικά με το αξιόποιο της συμμετοχής σε εγκληματική οργάνωση, στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης [Internet]. Europa.eu 1998. Available from: https://eur-lex.europa.eu/eli/joint_action/1998/733/oj

⁴⁴³ Το Ευρωπαϊκό Κέντρο Παρακολούθησης Ναρκωτικών και Τοξικομανίας (ΕΚΠΙΝΤ) αποτελεί έναν από τους αποκεντρωμένους οργανισμούς της ΕΕ. Το ΕΚΠΙΝΤ παρέχει στην ΕΕ και τα κράτη-μέλη της μια πραγματική επισκόπηση των ευρωπαϊκών προβλημάτων ναρκωτικών και μια σταθερή βάση τεκμηρίων για τη στήριξη της συζήτησης για τα ναρκωτικά. Σήμερα προσφέρει στους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής τα στοιχεία που χρειάζονται για την κατάρτιση ενημερωμένων νόμων και στρατηγικών για τα ναρκωτικά. Βοηθά επίσης τους ειδικούς που εργάζονται στον τομέα αυτό να εντοπίσουν τις βέλτιστες πρακτικές και τους νέους τομείς έρευνας.

⁴⁴⁴ Το Ευρωπαϊκό Δικαστικό Δίκτυο σε ποινικές υποθέσεις (ΕΔΔ) αποτελεί ένα δίκτυο εθνικών σημείων επαφής για τη διευκόλυνση της δικαστικής συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις.

⁴⁴⁵ Συνθήκη του Άμστερνταμ που τροποποιεί τη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση, τις Συνθήκες περί ιδρύσεως των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και ορισμένες συναφείς πράξεις ΕΕ C 340 της 10.11.1997 [Internet]. Europa.eu 1997. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:11997D/TXT>

στον τομέα της αστυνομικής, τελωνειακής και δικαστικής συνεργασίας καθώς και της ευθυγράμμισης και της εναρμόνισης του ποινικού δικαίου στα κράτη-μέλη με στόχο την πρόληψη και την καταπολέμηση της εγκληματικότητας, οργανωμένης ή μη, ιδίως της τρομοκρατίας, της εμπορίας ανθρώπων και των εγκλημάτων κατά παιδιών, της παράνομης διακίνησης ναρκωτικών και όπλων, της δωροδοκίας και της απάτης⁴⁴⁶.

Στην Συνθήκη τονίζεται η αναγκαιότητα της συλλογής, αποθήκευσης, επεξεργασίας, ανάλυσης και ανταλλαγής σχετικών πληροφοριών, συμπεριλαμβανομένων των πληροφοριών που κατέχουν οι υπηρεσίες επιβολής του νόμου για αναφορές ως προς τις καταχωρήσεις ύποπτων οικονομικών συναλλαγών, ιδίως μέσω της Ευρωπόλ που ενισχύεται ο ρόλος της, υπό την επιφύλαξη των κατάλληλων διατάξεων για την προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα⁴⁴⁷.

Το Συμβούλιο του Τάμπερε

Τον Οκτώβριο του 1999, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο πραγματοποίησε ειδική σύνοδο στο Τάμπερε με θέμα την δημιουργία ενός χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Σύμφωνα με τα συμπεράσματα⁴⁴⁸, η Ένωση πρέπει να αναπτύξει κοινές πολιτικές ασύλου και μετανάστευσης λαμβάνοντας υπόψη της την ανάγκη συνεχούς επιτήρησης των εξωτερικών συνόρων της με σκοπό την παρεμπόδιση της παράνομης μετανάστευσης, και των σχετικών με αυτήν διεθνών εγκλημάτων. Για την αντιμετώπιση των απειλών του διεθνούς οργανωμένου εγκλήματος, το Συμβούλιο θεωρεί ότι απαιτείται κοινή προσπάθεια και κοινές προτεραιότητες για την πρόληψη εγκληματικών πράξεων και την καταπολέμηση των εγκληματικών οργανώσεων σε ολόκληρη την Ένωση. Σε αστυνομικό και δικαστικό επίπεδο απαιτείται η από κοινού κινητοποίηση και ενίσχυση των εθνικών υπηρεσιών των κρατών-μελών, σύσταση κοινών ερευνητικών ομάδων, σύσταση επιχειρησιακής ομάδας εργασίας των Ευρωπαϊκών Αρχηγών Αστυνομίας, ενίσχυση της Europol, δημιουργία της ειδικής δικαστικής ομάδας Eurojust και ίδρυση Ευρωπαϊκής Αστυνομικής Ακαδημίας για την εκπαίδευση ανωτέρων φορέων. Σε νομοθετικό επίπεδο το Συμβούλιο συνιστά την

---

⁴⁴⁶ Συνθήκη του Άμστερνταμ που τροποποιεί τη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση, τις Συνθήκες περί ιδρύσεως των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και ορισμένες συναφείς πράξεις ΕΕ C 340 της 10.11.1997 [Internet]. Europa.eu 1997. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:11997D/TXT>

⁴⁴⁷ Ο. π.

⁴⁴⁸ Tampere European Council 15-16.10.1999: Conclusions of the Presidency - European Council Tampere 15-16.10.1999: Conclusions of the Presidency [Internet]. Europa.eu 2019. Available from: http://www.europarl.europa.eu/summits/tam_en.htm#c

εναρμόνιση των εθνικών νομοθεσιών όσον αφορά κοινούς ορισμούς, κατηγορίες και κυρώσεις και την εστίαση σε πρώτη φάση σε περιορισμένο αριθμό τομέων ιδιαίτερης σημασίας, όπως το οικονομικό έγκλημα, η διακίνηση ναρκωτικών, η εμπορία ανθρώπων, ιδίως δε η εκμετάλλευση γυναικών, η σεξουαλική εκμετάλλευση παιδιών, η εγκληματικότητα υψηλής τεχνολογίας και η περιβαλλοντική εγκληματικότητα. Τέλος το Συμβούλιο πέρα από την βελτίωση της ανταλλαγής πληροφοριών για την καταπολέμηση της εγκληματικής δραστηριότητας, εγκρίνει την αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης ανάμεσα στα κράτη-μέλη, τόσο για τις δικαστικές αποφάσεις όσο και για τις αποφάσεις της προδικασίας με σκοπό την επιτάχυνση των δικαστικών διαδικασιών.

Η Συνθήκη της Νίκαιας

Η Συνθήκη της Νίκαιας που ίσχυσε από τον Φεβρουάριο του 2003, αποτέλεσε ένα σημαντικό βήμα στην πορεία της ευρωπαϊκής ενοποίησης καθώς δημιούργησε τις ελάχιστες αναγκαίες θεσμικές προϋποθέσεις προκειμένου να υλοποιηθεί η διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης με χώρες της Αν. Ευρώπης και της Μεσογείου. Στα θέματα που συνδέονται με τον Τρίτο Πυλώνα (θεωρήσεις, άσυλο, μετανάστευση, δικαστική και αστυνομική συνεργασία) κατέστησε αποτελεσματικότερη την σχετική δράση της Ένωσης⁴⁴⁹.

Στο διάστημα αυτό οι εξελίξεις στην καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος επιταχύνθηκαν καθώς το 2000 δημιουργήθηκε η Ευρωπαϊκή Αστυνομική Ακαδημία (CEPOL) με σκοπό την ανάπτυξη, υλοποίηση και συντονισμό της κατάρτισης των λειτουργών επιβολής του νόμου της ΕΕ. Η CEPOL συγκροτεί ένα δίκτυο το οποίο περιλαμβάνει τα ιδρύματα κατάρτισης των λειτουργών επιβολής του νόμου στα κράτη-μέλη της ΕΕ και τα στηρίζει παρέχοντας κατάρτιση πρώτης γραμμής σχετικά με τις προτεραιότητες στον τομέα της ασφάλειας, τη συνεργασία για την επιβολή του νόμου και την ανταλλαγή πληροφοριών. Συνεργάζεται επίσης με τα όργανα της ΕΕ, με διεθνείς οργανισμούς και τρίτες χώρες για να διασφαλίσει ότι οι πιο σοβαρές απειλές για την ασφάλεια θα έχουν συλλογική αντιμετώπιση⁴⁵⁰. Από την 1η Ιουλίου 2016, ημερομηνία της νέας νομοθετικής εντολής της CEPOL, η επίσημη ονομασία της

---

⁴⁴⁹ Ιωακειμίδης Π. Η Συνθήκη Της Νίκαιας και το Μέλλον της Ευρώπης. Αθήνα: Θεμέλιο; 2001. σελ. 74-75

⁴⁵⁰ CEPOL. CEPOL: αποστολή, όραμα και αξίες [Internet]. CEPOL. 2017 [cited 2019 Dec 18]. Available from: <https://www.cepol.europa.eu/el>

CEPOL είναι «Οργανισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την κατάρτιση στον τομέα της επιβολής του νόμου»⁴⁵¹.

Το 2000 και το 2002 ιδρύθηκαν το Eurodac και η Eurojust αντίστοιχα⁴⁵² ενώ το 2001 δημιουργήθηκε με Απόφαση του Συμβουλίου⁴⁵³ το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Πρόληψης του Εγκλήματος (EUCPN) με σκοπό τη σύνδεση του τοπικού, εθνικού και ευρωπαϊκού επιπέδου και την προώθηση των γνώσεων και των πρακτικών πρόληψης του εγκλήματος μεταξύ των κρατών-μελών της ΕΕ⁴⁵⁴.

Η Απόφαση 2009/902/ΔΕΥ⁴⁵⁵ που κατάργησε την προηγούμενη καθορίζει ως καθήκοντα του Δικτύου:

- την διευκόλυνση της συνεργασίας, των επαφών και τις ανταλλαγών πληροφοριών και πείρας μεταξύ των παραγόντων στον τομέα της πρόληψης του εγκλήματος,
- την συλλογή, αξιολόγηση και κοινοποίηση αξιολογημένων πληροφοριών, περιλαμβανομένων των ορθών πρακτικών όσον αφορά τις υφιστάμενες δραστηριότητες στον τομέα της πρόληψης του εγκλήματος,
- την διοργάνωση διασκέψεων, ιδίως ετήσιας Διάσκεψης Βέλτιστων Πρακτικών, και άλλων δραστηριοτήτων, περιλαμβανομένου του Ευρωπαϊκού Βραβείου Πρόληψης του Εγκλήματος, οι οποίες αποσκοπούν στην επίτευξη των στόχων του Δικτύου και στην ευρεία διάδοση των αποτελεσμάτων του,
- την παροχή την εμπειρογνωμοσύνης του στο Συμβούλιο και την Επιτροπή εφόσον χρειάζεται,

---

⁴⁵¹ Regulation (EU) 2015/2219 of the European Parliament and of the Council of 25 November 2015 on the European Union Agency for Law Enforcement Training (CEPOL) and replacing and repealing Council Decision 2005/681/JHA [Internet]. Europa.eu 2015. Available from: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2015.319.01.0001.01.ENG&toc=OJ:L:2015:319:TOC

⁴⁵² Βλέπε κεφάλαιο αντιτρομοκρατικής πολιτικής

⁴⁵³ 2001/427/ΔΕΥ: Απόφαση του Συμβουλίου, της 28ης Μαΐου 2001, για τη δημιουργία Ευρωπαϊκού δικτύου πρόληψης του εγκλήματος [Internet]. Europa.eu 2001. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex:32001D0427>

⁴⁵⁴ EUCPN. About Us (in EL) [Internet]. Eucpn.org. 2019 [cited 2019 Dec 18]. Available from: <https://eucpn.org/about/about-us-in-el>

⁴⁵⁵ Απόφαση 2009/902/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 30ής Νοεμβρίου 2009, για τη δημιουργία Ευρωπαϊκού Δικτύου Πρόληψης του Εγκλήματος (EUCPN) και για την κατάργηση της απόφασης 2001/427/ΔΕΥ [Internet]. Europa.eu 2009. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=CELEX%3A32009D0902>

- την υποβολή ετήσιας έκθεσης στο Συμβούλιο σχετικά με τις δραστηριότητές του, μέσω του συμβουλίου και των αρμόδιων οργάνων εργασίας. Το Συμβούλιο καλείται να εγκρίνει την έκθεση και να τη διαβιβάσει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο,
- την κατάρτιση και εφαρμογή προγράμματος εργασίας το οποίο βασίζεται σε σαφώς καθορισμένη στρατηγική που λαμβάνει υπόψη τον εντοπισμό και την αντιμετώπιση σχετικών εγκληματικών απειλών.

Το πρόγραμμα της Χάγης

Στο πρόγραμμα της Χάγης που υιοθετήθηκε τον Νοέμβριο του 2004, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο επιβεβαίωσε εκ νέου την προτεραιότητα που αποδίδει στην ανάπτυξη του χώρου ελευθερίας, ασφάλειας, και της δικαιοσύνης και απαιτεί συνδυασμένη δράση τόσο σε ενωσιακό όσο και σε εθνικό επίπεδο μεταξύ των αρμόδιων αρχών επιβολής του νόμου, ιδίως των αστυνομικών και των τελωνειακών αρχών και των αρχών φύλαξης των συνόρων. Επιπλέον, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο έκρινε ότι απαιτείται η βελτίωση της διεθνούς ανταλλαγής πληροφοριών σχετικά με τις ποινικές διώξεις σύμφωνα με την αρχή της διαθεσιμότητας των πληροφοριών⁴⁵⁶ μεταξύ των αρχών ασφαλείας των κρατών-μελών⁴⁵⁷.

Βασικοί κανόνες εφαρμογής της αρχής της διαθεσιμότητας θεωρούνται⁴⁵⁸:

- η ανταλλαγή μπορεί να γίνεται μόνον για την εκτέλεση νομικών καθηκόντων
- πρέπει να παρέχονται εγγυήσεις για την ακεραιότητα των προς ανταλλαγή δεδομένων
- η ανάγκη να προστατεύονται οι πηγές πληροφοριών και να εξασφαλίζεται ο εμπιστευτικός χαρακτήρας των δεδομένων σε όλες τις φάσεις της ανταλλαγής και μετά από αυτήν
- πρέπει να εφαρμόζονται κοινοί κανόνες για την πρόσβαση στα δεδομένα καθώς και κοινοί τεχνικοί κανόνες

⁴⁵⁶ Υπάλληλος κράτους-μέλους, αρμόδιος για την επιβολή του νόμου, ο οποίος χρειάζεται πληροφορίες προκειμένου να εκτελέσει τα καθήκοντά του, μπορεί να τις λαμβάνει από ένα άλλο κράτος-μέλος. Η υπηρεσία επιβολής του νόμου στο άλλο κράτος-μέλος που κατέχει τις πληροφορίες αυτές, θα τις παρέχει για το σκοπό που έχει δηλωθεί, λαμβάνοντας υπόψη τις ανάγκες της εν εξελίξει έρευνας στο κράτος αυτό.

⁴⁵⁷ Το πρόγραμμα της Χάγης: ενίσχυση της ελευθερίας, της ασφάλειας και της δικαιοσύνης στην Ευρωπαϊκή Ένωση [Internet]. Europa.eu 2005. Available from: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=CELEX:52005XG0303\(01](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=CELEX:52005XG0303(01)

⁴⁵⁸ Ο. π.

- πρέπει να διασφαλίζεται η εποπτεία της τήρησης της προστασίας των δεδομένων και να διασφαλίζεται ο προσήκων έλεγχος πριν και μετά την ανταλλαγή
- τα άτομα πρέπει να προστατεύονται από την κατάχρηση δεδομένων και να έχουν το δικαίωμα να ζητήσουν τη διόρθωση εσφαλμένων δεδομένων.

Ως αποτέλεσμα του Προγράμματος της Χάγης και μετά την Απόφαση του Συμβουλίου, το 2004, για τη σύναψη, εξ ονόματος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, της σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών κατά του διακρατικού οργανωμένου εγκλήματος⁴⁵⁹ που χρησιμοποιήθηκε ως βάση, το 2008 εκδόθηκε η Απόφαση-Πλαίσιο 2008/841/ΔΕΥ για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος. Αυτή η απόφαση-πλαίσιο αντικατέστησε την Κοινή Δράση του 1998 και ορίζει τα ελάχιστα πρότυπα για την άσκηση δίωξης και την επιβολή ποινικών κυρώσεων από τα κράτη-μέλη, στα πρόσωπα που ασκούν οργανωμένη εγκληματική δραστηριότητα⁴⁶⁰.

Η Συνθήκη της Λισαβόνας

Η Συνθήκη της Λισαβόνας που τέθηκε σε ισχύ την 1η Δεκεμβρίου του 2009 αποτελεί το τελευταίο σημαντικό ορόσημο στην εξέλιξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Με την έναρξη της ισχύος της, καταργήθηκε το σύστημα των «τριών πυλώνων» της Συνθήκης του Μάαστριχτ και τα θέματα που αφορούν τον Χώρο Ελευθερίας, Ασφάλειας και Δικαιοσύνης ενσωματώθηκαν στον Τίτλο V, Χώρος Ελευθερίας, Ασφάλειας και Δικαιοσύνης (ΧΕΑΔ), της Συνθήκης για την Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ), που διακρίνεται σε τέσσερα κεφάλαια: τις πολιτικές σχετικά με τους ελέγχους στα σύνορα, το άσυλο και τη μετανάστευση, την δικαστική συνεργασία σε αστικές και ποινικές υποθέσεις καθώς και την αστυνομική συνεργασία⁴⁶¹.

Σύμφωνα με το άρθρο 67 της ΣΛΕΕ «Η Ένωση συγκροτεί χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, με σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων και των διαφορετικών νομικών συστημάτων και παραδόσεων των κρατών μελών» και το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο καθορίζει τους στρατηγικούς προσανατολισμούς του νομοθετικού και επιχειρησιακού προγραμματισμού στον ΧΕΑΔ.

⁴⁵⁹ 2004/579/ΕΚ: Απόφαση του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, για τη σύναψη, εξ ονόματος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, της σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών κατά του διακρατικού οργανωμένου εγκλήματος [Internet]. Europa.eu 2004. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex:32004D0579>

⁴⁶⁰ Απόφαση-πλαίσιο 2008/841/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 24ης Οκτωβρίου 2008, για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος [Internet]. Europa.eu 2008. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex:32008F0841>

⁴⁶¹ Ενοποιημένη απόδοση της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση και της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης [Internet]. Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης C 202 2016. Available from: https://www.ecb.europa.eu/ecb/legal/pdf/oj_c_2016_202_full_el_txt.pdf

Παρόλα αυτά το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, αποφασίζουν σύμφωνα με τη συνήθη νομοθετική διαδικασία⁴⁶² ως προς την πρόληψη και την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και των συναφών δραστηριοτήτων⁴⁶³. Με τον τρόπο αυτό, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, μπορούν να θεσπίζουν ελάχιστους κανόνες για τον ορισμό των ποινικών αδικημάτων και των κυρώσεων στους τομείς της ιδιαίτεως σοβαρής εγκληματικότητας με διασυνοριακή διάσταση, καθώς και μέτρα ενθάρρυνσης και στήριξης της δράσης των κρατών-μελών στον τομέα της πρόληψης του εγκλήματος, αποκλειομένης της οποιασδήποτε εναρμόνισης των νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων των κρατών-μελών.

Οι εν λόγω τομείς εγκληματικότητας είναι οι εξής: τρομοκρατία, εμπορία ανθρώπων και γενετήσια εκμετάλλευση γυναικών και παιδιών, παράνομη εμπορία ναρκωτικών, παράνομη εμπορία όπλων, ξέπλυμα χρήματος, διαφθορά, παραχάραξη μέσω πληρωμής, εγκληματικότητα στον χώρο της πληροφορικής και οργανωμένο έγκλημα⁴⁶⁴.

Σύμφωνα με το άρθρο 87 της ΣΛΕΕ που αφορά την αστυνομική συνεργασία όλων των αρμοδίων αρχών των κρατών-μελών το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, μπορούν σύμφωνα με τη συνήθη νομοθετική διαδικασία να λαμβάνουν μέτρα που αφορούν:

- α) την συλλογή, αποθήκευση, επεξεργασία, ανάλυση και ανταλλαγή σχετικών πληροφοριών,
- β) την παροχή υποστήριξης για την κατάρτιση προσωπικού, καθώς και τη συνεργασία όσον αφορά τις ανταλλαγές προσωπικού, τον εξοπλισμό και την εγκληματολογική έρευνα,
- γ) τις κοινές τεχνικές έρευνας όσον αφορά την εξακρίβωση σοβαρών μορφών οργανωμένου εγκλήματος, ενώ

το Συμβούλιο, αποφασίζοντας σύμφωνα με ειδική νομοθετική διαδικασία, μπορεί να θεσπίζει μέτρα για την επιχειρησιακή συνεργασία μεταξύ των παραπάνω αρχών.

Το Συμβούλιο αποφασίζει ομόφωνα μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Η ειδική διαδικασία που ορίζεται στο δεύτερο και τρίτο εδάφιο του

---

⁴⁶² Η διαδικασία συναπόφασης εισήχθη αρχικά το 1992 ενώ η χρήση της επεκτάθηκε το 1999. Με τη Συνθήκη της Λισαβόνας, η συναπόφαση μετονομάστηκε σε συνήθη νομοθετική διαδικασία και αποτελεί έκτοτε τη βασική διαδικασία λήψης αποφάσεων για τη θέσπιση νομοθετικών πράξεων της ΕΕ.

⁴⁶³ Άρθρο 75 ΣΛΕΕ

⁴⁶⁴ Άρθρα 83,84 ΣΛΕΕ

άρθρου αυτού δεν εφαρμόζεται επί πράξεων που αναπτύσσουν περαιτέρω το κεκτημένο του Σένγκεν⁴⁶⁵.

Για την προώθηση και η ενίσχυση της επιχειρησιακής συνεργασίας σε θέματα εσωτερικής ασφάλειας συνιστάται μόνιμη επιτροπή εντός του Συμβουλίου (COSI)⁴⁶⁶ προκειμένου να προάγει τον συντονισμό της δράσης των αρμόδιων αρχών των κρατών-μελών⁴⁶⁷

Στην Συνθήκη καθορίζονται η δομή, η λειτουργία, το πεδίο δράσης και τα καθήκοντα της Ευρωπαϊκής Μονάδας Δικαστικής Συνεργασίας (Eurojust)⁴⁶⁸ και της Europol⁴⁶⁹ ενώ για την καταπολέμηση των αδικημάτων που θίγουν τα οικονομικά συμφέροντα της Ένωσης ορίζονται οι προϋποθέσεις για την σύσταση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας από την Eurojust αρμόδιας για την καταζήτηση, την δίωξη και την παραπομπή ενώπιον της δικαιοσύνης, ενδεχομένως σε σύνδεση με την Ευρώπη, των δραστών των παραπάνω αδικημάτων εις βάρος της Ένωσης⁴⁷⁰.

Το Πρόγραμμα της Στοκχόλμης

Στις 10/11 Δεκεμβρίου 2009 το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ενέκρινε το Πρόγραμμα της Στοκχόλμης για να εκφράσει την πεποίθηση του Συμβουλίου ότι ο πρώτος στόχος της επιβολής του νόμου στην Ένωση είναι η καταπολέμηση των μορφών εγκληματικότητας που έχουν κατά κανόνα διακρατική διάσταση. Για τον λόγο αυτό έχει μεγάλη σημασία η καλύτερη γνώση, σε ευρωπαϊκό επίπεδο, των τρόπων διασύνδεσης του εγκλήματος και της εγκληματικότητας στα διάφορα κράτη-μέλη, ώστε να στηρίζεται η μεμονωμένη ή κοινή δράση τους και να καλούνται να δράσουν τα θεσμικά όργανα της Ένωσης όταν αυτό κρίνεται αναγκαίο⁴⁷¹.

---

⁴⁶⁵ Με τη διαδικασία της διαβούλευσης, το Συμβούλιο εκδίδει μια νομοθετική πρόταση αφού πρώτα το Κοινοβούλιο υποβάλλει σχετική γνώμη. Στο πλαίσιο της διαδικασίας αυτής, το Κοινοβούλιο μπορεί να εγκρίνει ή να απορρίψει μια νομοθετική πρόταση ή να προτείνει τροπολογίες επ' αυτής. Το Συμβούλιο δεν είναι νομικά υποχρεωμένο να λάβει υπόψη τη γνώμη του Κοινοβουλίου αλλά, σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου, δεν μπορεί να αποφασίσει χωρίς να έχει παραλάβει τη γνώμη αυτή.

⁴⁶⁶ Η Μόνιμη Επιτροπή Επιχειρησιακή Συνεργασίας σε θέματα Εσωτερικής Ασφάλειας (COSI) αποτελείται από υψηλόβαθμους υπαλλήλους του Υπουργείου Εσωτερικών και/ή Δικαιοσύνης κάθε κράτους-μέλους της ΕΕ και από αντιπροσώπους της Επιτροπής και της ΕΥΕΔ. Η COSI εξασφαλίζει αποτελεσματική επιχειρησιακή συνεργασία σε θέματα εσωτερικής ασφάλειας της ΕΕ (επιβολή του νόμου, έλεγχος των συνόρων και δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις), αξιολογεί τη γενική διεύθυνση και την αποτελεσματικότητα της επιχειρησιακής συνεργασίας και επικουρεί το Συμβούλιο στην αντιμετώπιση τρομοκρατικών επιθέσεων και φυσικών ή ανθρωπογενών καταστροφών

⁴⁶⁷ Άρθρο 71 ΣΛΕΕ

⁴⁶⁸ Άρθρο 85 ΣΛΕΕ

⁴⁶⁹ Άρθρο 88 ΣΛΕΕ

⁴⁷⁰ Άρθρο 86 ΣΛΕΕ

⁴⁷¹ EUROPEAN COUNCIL THE STOCKHOLM PROGRAMME -AN OPEN AND SECURE EUROPE SERVING AND PROTECTING CITIZENS [Internet]. Europa.eu 2010. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:115:0001:0038:EN:PDF>

Σύμφωνα με το πρόγραμμα η Europol θα πρέπει να καταστεί κέντρο ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των αρχών επιβολής του νόμου των κρατών μελών, φορέας παροχής υπηρεσιών και πλατφόρμα των υπηρεσιών επιβολής του νόμου. Η Europol και Eurojust θα πρέπει να επεκτείνουν τη συνεργασία τους με τρίτες χώρες, ενισχύοντας ειδικότερα τις σχέσεις με τις περιοχές και τα κράτη που γειτονεύουν με την Ένωση και να συμβάλλουν στην προώθηση προτύπων και βέλτιστων πρακτικών για την ευρωπαϊκή συνεργασία σε θέματα επιβολής του νόμου στις τρίτες χώρες⁴⁷².

Τέλος, ζητήθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και την Επιτροπή η ανάπτυξη μιας ολοκληρωμένης Στρατηγικής Εσωτερικής Ασφαλείας για την ΕΕ⁴⁷³ που επικυρώθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο τον Μάρτιο του 2010, με κύριους άξονες^{474, 475}.

- την ανάδειξη της δράσης της ΕΕ στην προστασία της ασφάλειας και της ελευθερίας των πολιτών των κρατών-μελών της
- την περαιτέρω ανάπτυξη κοινών εργαλείων και πολιτικών χρησιμοποιώντας μια πιο ολοκληρωμένη προσέγγιση που αντιμετωπίζει τα αίτια της ανασφάλειας και όχι μόνο τα αποτελέσματα.
- την ενίσχυση της επιβολής του νόμου και της δικαστικής συνεργασίας, την διαχείριση των συνόρων, την πολιτική προστασία και την διαχείριση κρίσεων.

Στην Στρατηγική αυτή το σοβαρό οργανωμένο έγκλημα αποτελεί έναν από τους πέντε στρατηγικούς στόχους που πρέπει να αντιμετωπίσει η Ένωση με κύριο σκοπό την αποδυνάμωση των διεθνών εγκληματικών δικτύων μέσω του εντοπισμού και της αποσυναρμολόγησης τους, της προστασίας της οικονομίας από την διείσδυση του οργανωμένου εγκλήματος και της κατάσχεσης περιουσιακών στοιχείων που προέρχονται από εγκληματικές δραστηριότητες.

---

⁴⁷² EUROPEAN COUNCIL THE STOCKHOLM PROGRAMME -AN OPEN AND SECURE EUROPE SERVING AND PROTECTING CITIZENS [Internet]. Europa.eu 2010. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:115:0001:0038:EN:PDF>

⁴⁷³ Council Of the European Union. Draft Internal Security Strategy for the European Union: “Towards a European Security Model” [Internet]. 2010. Available from: <https://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=EN&f=ST%207120%202010%20INIT>

⁴⁷⁴ Council Of the European Union. EU Internal Security Strategy [Internet]. PRESS. 2010 [cited 2019 Dec 19]. Available from: https://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/jha/113055.pdf

⁴⁷⁵ Communication from the Commission to the European Parliament and the Council - The EU Internal Security Strategy in Action: Five steps towards a more secure Europe (COM(2010) 673 final of 22.11.2010) [Internet]. Europa.eu 2010. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=LEGISSUM:jl0050>

Ως κύριοι τομείς δράσης καθορίστηκαν η διακίνηση ανθρώπων, ναρκωτικών και πυροβόλων όπλων, η νομιμοποίηση παράνομων εσόδων, το ηλεκτρονικό έγκλημα, η παράνομη απόρριψη αποβλήτων εντός και εκτός της Ευρώπης και η τρομοκρατία⁴⁷⁶.

Ο Κύκλος Πολιτικής της ΕΕ για την αντιμετώπιση του οργανωμένου και του σοβαρού διεθνούς εγκλήματος

Το 2010, το Συμβούλιο θέσπισε έναν πολυετή κύκλο πολιτικής για την εφαρμογή της Στρατηγικής Εσωτερικής Ασφαλείας, μια μεθοδολογία για την αντιμετώπιση των σημαντικότερων εγκληματικών απειλών που επηρεάζουν την ΕΕ⁴⁷⁷. Κάθε κύκλος διαρκεί τέσσερα έτη και έχει στόχο την βελτιστοποίηση του συντονισμού και της συνεργασίας σε επιλεγμένους τομείς- προτεραιότητες στο πεδίο της οργανωμένης εγκληματικής δραστηριότητας. Οι εγκληματικές απειλές προσδιορίζονται βάσει των πληροφοριών σχετικά με την εγκληματικότητα και στην συνέχεια εγκρίνονται σε πολιτικό επίπεδο ενώ οι αναδυόμενες απειλές παρακολουθούνται, ώστε να μπορούν να αντιμετωπίζονται αποτελεσματικά. Κατά τη διάρκεια του κύκλου, όλες οι εμπλεκόμενες υπηρεσίες και ενδιαφερόμενοι φορείς, σε εθνικό και ενωσιακό επίπεδο, καλούνται να διαθέσουν πόρους και να ενισχύσουν αμοιβαία τις προσπάθειες⁴⁷⁸.

Ο κύκλος αποτελείται από τέσσερα βήματα⁴⁷⁹:

1. Καθορισμός προτεραιοτήτων από το Συμβούλιο με βάση τις συστάσεις που διατυπώνονται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, κάθε τέσσερα χρόνια, στην αξιολόγηση της απειλής του Σοβαρού και Οργανωμένου Εγκλήματος της ΕΕ (SOCTA)
2. Καθορισμός στρατηγικών στόχων σε πολυετές στρατηγικό σχέδιο (MASP).
3. Εφαρμογή και παρακολούθηση των ετήσιων επιχειρησιακών σχεδίων δράσης, ευθυγραμμισμένα με το πολυετές στρατηγικό σχέδιο (MASP).

---

⁴⁷⁶ Council Of the European Union. Draft Internal Security Strategy for the European Union: “Towards a European Security Model” [Internet]. 2010. Available from:

<https://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=EN&f=ST%207120%202010%20INIT>

⁴⁷⁷ Council conclusions on the creation and implementation of a EU policy cycle for organised and serious international crime [Internet]. 2010. Available from:

https://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/jha/117583.pdf

⁴⁷⁸ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ. Ο Κύκλος Πολιτικής της ΕΕ για την Αντιμετώπιση του Οργανωμένου και του Σοβαρού Διεθνούς Εγκλήματος [Internet]. EMPACT. 2018 [cited 2019 Dec 19]. Available from: https://www.consilium.europa.eu/media/37339/20185274_gc0418775eln_pdf.pdf

⁴⁷⁹ Bąkowski P. The EU response to organised crime [Internet]. Library Briefing Library of the European Parliament. 2013 [cited 2019 Dec 19] p. 1–6. Available from:

[https://www.europarl.europa.eu/RegData/bibliotheque/briefing/2013/130625/LDM_BRI\(2013\)130625_REV1_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/bibliotheque/briefing/2013/130625/LDM_BRI(2013)130625_REV1_EN.pdf)

4. Αξιολόγηση, που χρησιμεύει ως πηγή δεδομένων για τον επόμενο κύκλο πολιτικής. Ο πρώτος πλήρης τετραετής κύκλος πολιτικής άρχισε τον Μάρτιο του 2013 (2013-2017), μετά την δημοσίευση της πρώτης έκθεσης SOCTA ενώ στον Κύκλο Πολιτικής 2018-2021 οι εγκληματικές δραστηριότητες που θεωρείται ότι πρέπει να αποδυναμωθούν είναι⁴⁸⁰:

- το κυβερνοέγκλημα και ειδικότερα, οι επιθέσεις κατά συστημάτων πληροφοριών,
- η σεξουαλική εκμετάλλευση παιδιών και οι απάτες με πλαστικό χρήμα.
- η παραγωγή, διακίνηση και διανομή κάνναβης, κοκαΐνης και ηρωΐνης.
- η παραγωγή, εμπορία και διανομή νέων ψυχοτρόπων ουσιών και συνθετικών ναρκωτικών.
- η διευκόλυνση της παράνομης μετανάστευσης με την παροχή υπηρεσιών διευκόλυνσης σε παράνομους μετανάστες κατά μήκος των κύριων μεταναστευτικών διαδρομών στα εξωτερικά σύνορα και εντός της ΕΕ και εστιάζοντας ειδικότερα στους διακινητές των οποίων οι μέθοδοι θέτουν σε κίνδυνο τη ζωή των ανθρώπων, εκείνους που προσφέρουν τις υπηρεσίες τους στο διαδίκτυο και σε εκείνους που χρησιμοποιούν την πλαστογραφία εγγράφων ως μέρος της εγκληματικής τους δραστηριότητας.
- το οργανωμένο έγκλημα κατά της ιδιοκτησίας που διαπράττεται από ομάδες οργανωμένου εγκλήματος που πραγματοποιούν οργανωμένες κλοπές και διαρρήξεις σε ολόκληρη την ΕΕ.
- η εμπορία ανθρώπων στην ΕΕ για όλες τις μορφές εκμετάλλευσης, συμπεριλαμβανομένης της σεξουαλικής και εργασιακής εκμετάλλευσης, καθώς και όλων των μορφών της εμπορίας παιδιών.
- οι απάτες ΦΠΑ και η ενδοκοινοτική απάτη αφανούς εμπόρου.
- η παράνομη διακίνηση, διανομή και χρήση πυροβόλων όπλων.
- το περιβαλλοντικό έγκλημα και ειδικότερα το εμπόριο άγριων ζώων και τα παράνομα απόβλητα

---

⁴⁸⁰ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ. Ο Κύκλος Πολιτικής της ΕΕ για την Αντιμετώπιση του Οργανωμένου και του Σοβαρού Διεθνούς Εγκλήματος [Internet]. EMPACT. 2018 [cited 2019 Dec 19]. Available from: https://www.consilium.europa.eu/media/37339/20185274_qc0418775eln_pdf.pdf

- οι εγκληματικές οικονομικές δραστηριότητες και η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και η διευκόλυνση ανάκτησης περιουσιακών στοιχείων που προέρχονται από αυτές.
- η πλαστογραφία εγγράφων στην ΕΕ, και ειδικότερα αυτές που αναφέρονται στην παραγωγή και διακίνηση τους από το οργανωμένο έγκλημα ομάδες

Μετά την Στοκχόλμη

Με την Ευρωπαϊκή Ατζέντα για την Ασφάλεια⁴⁸¹ καθορίστηκαν οι στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές του νομοθετικού και επιχειρησιακού προγραμματισμού της ΕΕ για το 2015-20. Η Ατζέντα επικεντρώνεται στην ενοποίηση και στην πραγματική εφαρμογή του ήδη δημιουργηθέντος κοινοτικού κεκτημένου και αναγνωρίζει την ανάγκη ενίσχυσης της Ασφάλειας με πλήρη σεβασμό στα θεμελιώδη δικαιώματα, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος στην ιδιωτικότητα και την προστασία των προσωπικών δεδομένων, επιβεβαιώνοντας έτσι την προτεραιότητα που αποδίδεται στην ανάπτυξη του χώρου ελευθερίας, ασφάλειας, και της δικαιοσύνης. Για τον λόγο αυτό απαιτείται η επιχειρησιακή συνεργασία μεταξύ των αρχών των κρατών-μελών, στην καταπολέμηση του σοβαρού οργανωμένου εγκλήματος όπως και η ανταλλαγή πληροφοριών με τις αρμόδιες υπηρεσίες της ΕΕ και μεταξύ των οργανισμών της ΕΕ που πρέπει να επιταχυνθεί, με πλήρη χρήση των υφιστάμενων μέσων της ΕΕ⁴⁸².

Η Ατζέντα καθορίζει τις παρακάτω πέντε βασικές αρχές στις οποίες βασίζονται οι δράσεις της ΕΕ για την αποτελεσματική αντιμετώπιση των απειλών στον τομέα της ασφάλειας⁴⁸³, που είναι:

- ο πλήρης σεβασμός των θεμελιωδών δικαιωμάτων των προσώπων
- η διαμόρφωση των πολιτικών για την ασφάλεια με γνώμονα τη διαφάνεια και τη λογοδοσία

⁴⁸¹ COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE COUNCIL, THE EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE AND THE COMMITTEE OF THE REGIONS The European Agenda on Security [Internet]. 2015. Available from: https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/e-library/documents/basic-documents/docs/eu_agenda_on_security_en.pdf

⁴⁸² COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE COUNCIL, THE EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE AND THE COMMITTEE OF THE REGIONS An open and secure Europe: making it happen [Internet]. 2014. Available from: https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/e-library/documents/basic-documents/docs/an_open_and_secure_europe_-_making_it_happen_en.pdf

⁴⁸³ Ο. π.

- η βελτίωση της εφαρμογής των υφιστάμενων μέτρων της ΕΕ ενισχύοντας την ανταλλαγή πληροφοριών και τη συνεργασία σε επιχειρησιακό επίπεδο και μέσω νέων προγραμμάτων χρηματοδότησης και κατάρτισης
- ο πιο αποτελεσματικός συντονισμός των εργασιών των διαφόρων οργανισμών της ΕΕ στον τομέα της ασφάλειας,
- η συνδυασμένη στόχευση στην εσωτερική και την εξωτερική ασφάλεια, καθώς οι απειλές δεν σταματούν στα εθνικά σύνορα.

και τις τρεις προτεραιότητες για άμεση ανάληψη δράσης τόσο από τις εθνικές κυβερνήσεις όσο και από τα θεσμικά όργανα της ΕΕ:

- Τρομοκρατία & ριζοσπαστικοποίηση: Στο πλαίσιο της Ατζέντας προτείνεται η δημιουργία ενός νέου Ευρωπαϊκού Αντιτρομοκρατικού Κέντρου στους κόλπους της Ευρωπόλ, που θα συνδυάζει την αποκτηθείσα ευρεία εμπειρία, την παρακολούθηση της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και την αντιμετώπιση των γενεσιουργών αιτίων του εξτρεμισμού.
- Διεθνές οργανωμένο έγκλημα: Οι γειτονικές χώρες της ΕΕ θα συμμετέχουν περισσότερο στις επιχειρησιακές δραστηριότητες. Θα καταβληθούν μεγαλύτερες προσπάθειες για την καταπολέμηση της χρηματοδότησης των εγκληματικών δραστηριοτήτων και τη δήμευση περιουσιακών στοιχείων, καθώς επίσης και για την καταπολέμηση της λαθραίας μεταφοράς και της εμπορίας ανθρώπων.
- Έγκλημα στον κυβερνοχώρο με
  - πλήρη εφαρμογή από τις κυβερνήσεις των χωρών της ΕΕ της υφιστάμενης νομοθεσίας για την καταπολέμηση των επιθέσεων κατά των συστημάτων πληροφοριών και την καταπολέμηση της σεξουαλικής εκμετάλλευσης παιδιών στο διαδίκτυο
  - εκσυγχρονισμό της νομοθεσίας ώστε να καλύπτει νέες μορφές εγκλήματος, αίροντας με αυτό τον τρόπο τα εμπόδια στις ποινικές έρευνες στον τομέα του εγκλήματος στον κυβερνοχώρο
  - στενή συνεργασία με τον ιδιωτικό τομέα και παροχή εξειδικευμένης κατάρτισης με τη βοήθεια του ευρωπαϊκού κέντρου της Ευρωπόλ για τα εγκλήματα στον κυβερνοχώρο
  - κατάρτιση σε θέματα ασφάλειας στον κυβερνοχώρο για τις χώρες εταίρους.

Εργαλεία στην καταπολέμηση του εγκλήματος και της τρομοκρατίας

Σημαντικά εργαλεία στην καταπολέμηση τόσο του εγκλήματος όσο και της τρομοκρατίας στην ΕΕ αποτελούν:

Το Ευρωπαϊκό Δικαστικό Δίκτυο ποινικών υποθέσεων (EJN) που αποτελεί ένα δίκτυο εθνικών σημείων επαφής για την διευκόλυνση της διεθνούς δικαστικής συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις. Δημιουργήθηκε με την Κοινή Δράση 98/428/ΔΕΥ⁴⁸⁴ ενώ η απόφαση 2008/976/ΔΕΥ⁴⁸⁵ που την αντικατέστησε, δημιούργησε μια νέα νομική βάση για την λειτουργία του.

Ο κύριος ρόλος των σημείων επαφής του EJN, είναι να διευκολύνει την δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις ανάμεσα στα κράτη-μέλη της ΕΕ και συγκεκριμένα σε δράσεις για την καταπολέμηση διαφόρων μορφών σοβαρού εγκλήματος. Για το σκοπό αυτό, βοηθούν με την δημιουργία απευθείας επαφών ανάμεσα στις αρμόδιες αρχές και την παροχή των απαραίτητων νομικών και πρακτικών πληροφοριών για την προετοιμασία ενός αποτελεσματικού αιτήματος δικαστικής συνεργασίας ή την βελτίωση της δικαστικής συνεργασίας γενικότερα. Πέραν αυτού, τα σημεία επαφής του EJN συμμετέχουν και προωθούν την οργάνωση εκπαιδευτικών προγραμμάτων σχετικά με την δικαστική συνεργασία.

Η Ευρωπαϊκή εντολή έρευνας, που θεσπίστηκε σύμφωνα με την Οδηγία 2014/41/ΕΕ⁴⁸⁶, είναι δικαστική απόφαση την οποία εκδίδει ή επικυρώνει δικαστική αρχή κράτους-μέλους της ΕΕ με σκοπό την εκτέλεση ερευνητικών μέτρων σε άλλο κράτος-μέλος της ΕΕ για την συγκέντρωση αποδεικτικών στοιχείων σε ποινική υπόθεση. Η Οδηγία αυτή συμπληρώνει την Απόφαση-Πλαίσιο 2003/577/ΔΕΥ του Συμβουλίου, σχετικά με την εκτέλεση των αποφάσεων δέσμευσης περιουσιακών ή αποδεικτικών στοιχείων στην Ευρωπαϊκή Ένωση⁴⁸⁷ και έχει ως στόχο την καθιέρωση της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης με παράλληλη διατήρηση ευελιξίας στο

---

⁴⁸⁴ 98/428/ΔΕΥ: Κοινή δράση της 29ης Ιουνίου 1998 που θεσπίστηκε από το Συμβούλιο βάσει του άρθρου Κ.3 της συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, για τη δημιουργία ευρωπαϊκού δικαστικού δικτύου [Internet]. Europa.eu 1998. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=CELEX:31998F0428>

⁴⁸⁵ Απόφαση 2008/976/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2008, σχετικά με το ευρωπαϊκό δικαστικό δίκτυο [Internet]. Europa.eu 2008. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/el/TXT/?uri=CELEX:32008D0976>

⁴⁸⁶ Οδηγία 2014/41/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 3ης Απριλίου 2014, περί της ευρωπαϊκής εντολής έρευνας σε ποινικές υποθέσεις [Internet]. Europa.eu 2014. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A32014L0041>

⁴⁸⁷ Απόφαση-πλαίσιο 2003/577/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 22ας Ιουλίου 2003, σχετικά με την εκτέλεση των αποφάσεων δέσμευσης περιουσιακών ή αποδεικτικών στοιχείων στην Ευρωπαϊκή Ένωση [Internet]. Europa.eu 2003. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A32003F0>

σύστημα αμοιβαίας νομικής συνδρομής και την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων⁴⁸⁸.

Με την Οδηγία αυτή καλύπτονται όλα τα ερευνητικά μέτρα πλην της σύστασης κοινής ομάδας έρευνας και τίθενται σαφείς προθεσμίες ως προς την ταχύτητα εκτέλεσης τους. Οι αρχές έκδοσης μπορούν να καταφύγουν στην χρήση ευρωπαϊκής εντολής έρευνας μόνο αν το σχετικό ερευνητικό μέτρο είναι απαραίτητο, αναλογικό και επιτρεπτό σε παρόμοιες εγχώριες υποθέσεις ενώ θεσπίζονται και οι λόγοι απόρριψης της αίτησης ερευνητικών μέτρων⁴⁸⁹.

Τέλος, το Ευρωπαϊκό Ένταλμα Σύλληψης (EAW), το σύστημα ανταλλαγής ποινικών μητρώων (ECRIS), οι Κοινές Ομάδες Έρευνας (JITs) και τα συστήματα πληροφοριών της ΕΕ, όπως το Σύστημα Πληροφοριών Σένγκεν (SIS), το Σύστημα Πληροφοριών για τις Θεωρήσεις (VIS), η Συνθήκη Prüm (DNA, αριθμοί πινακίδων κυκλοφορίας), καθώς και το σύστημα συλλογής και επεξεργασίας ονομάτων επιβατών (PNR), που έχουν αναλυθεί σε προηγούμενα κεφάλαια.

Καταπολέμηση των κυριότερων μορφών Οργανωμένου Εγκλήματος στην ΕΕ

Όπως προαναφέρθηκε, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, μπορούν να θεσπίζουν ελάχιστους κανόνες για τον ορισμό των ποινικών αδικημάτων και των κυρώσεων στους τομείς της ιδιαίτερας σοβαρής εγκληματικότητας με διασυνοριακή διάσταση, η οποία απορρέει ιδίως από τη φύση ή τις επιπτώσεις των αδικημάτων αυτών ή λόγω της ειδικής ανάγκης να καταπολεμούνται σε κοινή βάση. Οι εν λόγω τομείς εγκληματικότητας είναι οι εξής⁴⁹⁰:

- τρομοκρατία,
- εμπορία ανθρώπων και γενετήσια εκμετάλλευση γυναικών και παιδιών,
- παράνομη εμπορία ναρκωτικών,
- παράνομη εμπορία όπλων,
- ξέπλυμα χρήματος,
- διαφθορά,
- παραχάραξη μέσων πληρωμής,

---

⁴⁸⁸ Ευρωπαϊκή εντολή έρευνας, αμοιβαία δικαστική συνδρομή και κοινές ομάδες έρευνας [Internet]. Διαδικτυακή πύλη της ευρωπαϊκής ηλεκτρονικής δικαιοσύνης. 2019 [cited 2019 Dec 19]. Available from: https://e-justice.europa.eu/content_evidence-92-el.d

⁴⁸⁹ Ο. π.

⁴⁹⁰ Άρθρο 83 ΣΛΕΕ

- εγκληματικότητα στον χώρο της πληροφορικής και
- οργανωμένο έγκλημα.

Ανάλογα με την εξέλιξη της εγκληματικότητας, το Συμβούλιο μπορεί να εκδίδει αποφάσεις που προσδιορίζουν και άλλους τομείς εγκληματικότητας, οι οποίοι πληρούν τα κριτήρια της παρούσας παραγράφου. Αποφασίζει ομόφωνα μετά από την έγκριση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου⁴⁹¹.

Ναρκωτικά

Πριν από τη δεκαετία του 1980, το πρόβλημα των ναρκωτικών αναφέρονταν ελάχιστα στην επίσημη νομοθεσία της ΕΕ. Ωστόσο, τα πρώτα σημάδια ενδιαφέροντος άρχισαν να εμφανίζονται κατά τα μέσα της δεκαετίας του 1980 όταν τα κράτη-μέλη εντατικοποίησαν την συνεργασία τους στην καταπολέμηση της τοξικομανίας και της λαθρεμπορίας ναρκωτικών. Από το 1990, εγκρίθηκαν διάφορα σχέδια και προγράμματα δράσης με σκοπό την σφαιρική αντιμετώπιση του φαινομένου και στόχους την πρόληψη της χρήσης των ναρκωτικών, την λήψη μέτρων για τον έλεγχο του εμπορίου πρώτων υλών για τα ναρκωτικά καθώς και την θέσπιση εργαλείων και μέσων κατά της εγκληματικής δραστηριότητας που σχετίζεται με τα ναρκωτικά.

Το 1994 η Επιτροπή παρουσίασε το σχέδιο δράσης της Ένωσης στον τομέα της καταπολέμησης των ναρκωτικών 1995-1999, με σκοπό την εξασφάλιση της αποτελεσματικότερης χρησιμοποίησης των δυνατοτήτων της ΣΕΕ καθώς και τον καθορισμό μιας σφαιρικής στρατηγικής για την καταπολέμηση των ναρκωτικών με στόχους την μείωση της ζήτησης, την πάταξη του λαθρεμπορίου, ενέργειες σε διεθνές επίπεδο και τον αποτελεσματικό συντονισμό σε τοπικό, εθνικό και ενωσιακό επίπεδο⁴⁹²

Με την συνεργασία του τομέα Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων, το Συμβούλιο το 1996 θέσπισε την Κοινή δράση 96/750/ΔΕΥ, με την οποία καλούσε τα κράτη-μέλη να συνεργαστούν στενά στον τομέα της καταπολέμησης της τοξικομανίας, να καταβάλλουν προσπάθεια για την προσέγγιση των νομοθεσιών τους και να καταστήσουν πιο συμβατές μεταξύ τους τις πρακτικές των αστυνομικών, τελωνειακών και δικαστικών υπηρεσιών τους, επιτρέποντας έτσι την ενίσχυση της ευρωπαϊκής

---

⁴⁹¹ Άρθρο 83 ΣΛΕΕ

⁴⁹² Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο σχετικά με Ένα Σχέδιο Δράσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την Καταπολέμηση των Ναρκωτικών [Internet]. Europa.eu 1994. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:51994DC0234&from=EL>

συνεργασίας για την πρόληψη και την καταπολέμηση της παράνομης διακίνησης των ναρκωτικών στην ΕΕ⁴⁹³.

Το 1997, στα πλαίσια των προπαρασκευαστικών οργάνων του Συμβουλίου συστάθηκε η Οριζόντια Ομάδα για τα Ναρκωτικά (HDG)⁴⁹⁴ με νομοπαρασκευαστικά καθήκοντα, καθώς και για την χάραξη της γενικής πολιτικής σε δύο κύριους τομείς: την μείωση της προσφοράς ναρκωτικών και την μείωση της ζήτησης ναρκωτικών. Οι εργασίες της εστιάζουν σε τρία οριζόντια θέματα τον συντονισμό, την διεθνή συνεργασία και την έρευνα, παρακολούθηση και αξιολόγηση. Η ομάδα συνεργάζεται με όργανα της ΕΕ, όπως το ΕΚΠΝΤ και η Ευρωπόλ καθώς και διεθνείς οργανισμούς και χώρες εκτός ΕΕ και έχει ως στόχους:

- την προετοιμασία των στρατηγικών για την καταπολέμηση των ναρκωτικών, των σχεδίων δράσης της ΕΕ και άλλων συναφών εγγράφων στον τομέα των ναρκωτικών
- την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των κρατών-μελών και τρίτων χωρών σχετικά με τις εθνικές πολιτικές για τα ναρκωτικά και με άλλα θέματα αυτού του τομέα
- τον συντονισμό των δράσεων που αναλαμβάνουν τα κράτη-μέλη εντός και εκτός της ΕΕ

Με στόχο την στενότερη συνεργασία σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο, εγκρίθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο το 1999, ένα ευρωπαϊκό σχέδιο δράσης για την καταπολέμηση της τοξικομανίας και της λαθρεμπορίας ναρκωτικών 2000-2004 βασισμένο στην διεπιστημονική και ολοκληρωμένη σφαιρική αντιμετώπιση της καταπολέμησης των ναρκωτικών με προτεραιότητες την καταπολέμηση της χρήσης και παραγωγής κάνναβης, αμφεταμινών και έκστασης, την εφαρμογή ολοκληρωμένου σχεδίου για την καταπολέμηση της αστικής εγκληματικότητας, τις ενέργειες στον υγειονομικό τομέα (καταπολέμηση της ηπατίτιδας), στον τομέα του κοινωνικού

---

⁴⁹³ 96/750/JHA: Joint Action of 17 December 1996 adopted by the Council on the basis of Article K.3 of the Treaty on European Union concerning the approximation of the laws and practices of the Member States of the European Union to combat drug addiction and to prevent and combat illegal drug trafficking [Internet]. Europa.eu 1996. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1576770945780&uri=CELEX:31996F0750>

⁴⁹⁴ Οριζόντια Ομάδα για τα Ναρκωτικά (HDG) [Internet]. Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης; 2017 [cited 2019 Dec 19]. Available from: <https://www.consilium.europa.eu/el/council-eu/preparatory-bodies/horizontal-working-party-drugs/>

αποκλεισμού και της ποινικής δικαιοσύνης και την προετοιμασία της διεύρυνσης με τη συμμετοχή των υποψήφιων για προσχώρηση χωρών στα προγράμματα του ΕΚΠΙΝΤ και της ΕΕ στον τομέα της τοξικομανίας⁴⁹⁵.

Το παραπάνω σχέδιο δράσης που εγκρίθηκε το 2000 και εκφράζει την στρατηγική της ΕΕ για τα ναρκωτικά (2000-2004) μεταφράζεται σε εκατό περίπου συγκεκριμένα μέτρα που πρέπει να λάβουν τα κράτη-μέλη, η Επιτροπή, το ΕΚΠΙΝΤ και η Europol⁴⁹⁶ ενώ με την Απόφαση-Πλαίσιο 2004/757/ΔΕΥ του Συμβουλίου καθορίζονται οι πράξεις τέλεσης αδικημάτων αλλά και οι ελάχιστες ποινές για τα αδικήματα που αφορούν τα ναρκωτικά⁴⁹⁷

Στην συνέχεια τον Δεκέμβριο του 2004, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ενέκρινε την στρατηγική της ΕΕ για τα ναρκωτικά 2005-2012 με βάση τις αντίστοιχες αρμοδιότητες της Ένωσης και των κρατών-μελών, λαμβανομένων υπόψιν της επικουρικότητας και της αναλογικότητας⁴⁹⁸. Η στρατηγική προσδιορίζει δύο κύριους στόχους:

- την επίτευξη υψηλού επιπέδου προστασίας της υγείας, ευημερίας, και κοινωνικής συνοχής, ενισχύοντας την δράση των κρατών-μελών όσον αφορά την πρόληψη και τη μείωση της χρήσης ναρκωτικών καθώς και της εξάρτησης και των επιβλαβών συνεπειών που συνδέονται με την τοξικομανία για την υγεία και τον κοινωνικό ιστό και
- την διασφάλιση υψηλού επιπέδου ασφαλείας για το ευρύ κοινό, λαμβάνοντας μέτρα κατά της παραγωγής ναρκωτικών καθώς και της διασυνοριακής διακίνησής τους και εντείνοντας τα προληπτικά μέτρα κατά της εγκληματικότητας που συνδέεται με τα ναρκωτικά, μέσω της αποτελεσματικής συνεργασίας μεταξύ των κρατών-μελών.

---

⁴⁹⁵ Σχέδιο δράσης για την καταπολέμηση των ναρκωτικών (2000-2004) [Internet]. Europa.eu 1999. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=LEGISSUM%3A133092>

⁴⁹⁶ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ σχετικά με τα αποτελέσματα της τελικής αξιολόγησης της στρατηγικής και του σχεδίου δράσης της ΕΕ για τα ναρκωτικά (2000-2004) [Internet]. Europa.eu 2004. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52004DC0707&from=PL>

⁴⁹⁷ Council Framework Decision 2004/757/JHA of 25 October 2004 laying down minimum provisions on the constituent elements of criminal acts and penalties in the field of illicit drug trafficking [Internet]. Europa.eu 2004. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32004F0757>

⁴⁹⁸ EU Drugs Strategy (2005-2012) [Internet]. 2004. Available from: https://ec.europa.eu/health/ph_determinants/life_style/drug/documents/drug_strategy0512_en.pdf

και επικεντρώνεται στην μείωση της ζήτησης και της προσφοράς ναρκωτικών, στα θέματα της διεθνούς συνεργασίας, της πληροφόρησης, έρευνας και αξιολόγησης των δράσεων καθώς και στον συντονισμό και την πολιτική καταπολέμησης των ναρκωτικών σε επίπεδο ΕΕ.

Η Στρατηγική 2005-2012 υλοποιήθηκε με δύο τετραετή σχέδια δράσης της ΕΕ για τα ναρκωτικά

α) το σχέδιο δράσης 2005-2008⁴⁹⁹ που καθόριζε 80 ενέργειες με σκοπό να συμβάλουν στο συντονισμό των κυριότερων τομέων κυβερνητικής παρέμβασης στον τομέα των παράνομων ναρκωτικών και που καλύπτουν την δημόσια υγεία, την επιβολή του νόμου, τα τελωνεία, την ποινική δικαιοσύνη και τις εξωτερικές σχέσεις. Ενώ την ευθύνη για την εφαρμογή έχουν τα κράτη-μέλη, η Επιτροπή διαδραματίζει ενεργό ρόλο, διευκολύνοντας και αξιολογώντας τα εφαρμοζόμενα μέτρα, και παράλληλα ελέγχει την εφαρμογή της νομοθεσίας για την καταπολέμηση των ναρκωτικών και

β) το σχέδιο δράσης 2009-2012⁵⁰⁰ που αποσκοπούσε να καθορίσει το πλαίσιο εφαρμογής των προτεραιοτήτων της Στρατηγικής και να εξασφαλίσει, όπου ενδείκνυται, ευρωπαϊκή προστιθέμενη αξία.

Στην συνέχεια και για την εξασφάλιση υψηλού επιπέδου προστασίας της ανθρώπινης υγείας και της κοινωνικής σταθερότητας και της ασφάλειας, η ΕΕ ανέπτυξε την Στρατηγική για τα ναρκωτικά 2013-2020 με δύο διαδοχικά τετραετή σχέδια δράσης για τα ναρκωτικά, το πρώτο για την περίοδο 2013-2016⁵⁰¹ και το δεύτερο για την περίοδο 2017-2020⁵⁰².

Η Στρατηγική αποσκοπεί να συμβάλει στη μείωση της ζήτησης και της προσφοράς ναρκωτικών στην ΕΕ, καθώς και στον περιορισμό των κινδύνων για την υγεία και των κοινωνικών κινδύνων καθώς και των βλαβών που προκαλούν τα ναρκωτικά, μέσω μιας προσέγγισης που υποστηρίζει και συμπληρώνει τις εθνικές πολιτικές και που παρέχει

---

⁴⁹⁹ Σχέδιο δράσης της ΕΕ για τα ναρκωτικά (2005-2008) [Internet]. Europa.eu 2005. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=uriserv:c22568>

⁵⁰⁰ Σχέδιο δράσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τα ναρκωτικά για το διάστημα 2009-2012 [Internet]. Europa.eu 2008. Available from: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2008.326.01.0007.01.ELL&toc=OJ:C:2008:326:TOC

⁵⁰¹ EU Action Plan on Drugs 2013-2016 [Internet]. Europa.eu 2013. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52017XG0705%2801%29>

⁵⁰² Σχέδιο δράσης της ΕΕ για τα ναρκωτικά (2017-2020) [Internet]. Europa.eu 2017. Available from: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2017.215.01.0021.01.ELL&toc=OJ:C:2017:215:FULL

ένα πλαίσιο για συντονισμένες και κοινές δράσεις ως βάση και πολιτικό πλαίσιο για την εξωτερική συνεργασία της ΕΕ σε αυτόν τον τομέα⁵⁰³.

Η Στρατηγική αυτή διαρθρώνεται, όπως και οι προηγούμενες στρατηγικές της ΕΕ, σε δύο κύριους τομείς πολιτικής: α) την μείωση της ζήτησης και την μείωση της προσφοράς καθώς και τρία εγκάρσια θέματα : α) τον συντονισμό, β) την διεθνή συνεργασία και γ) την έρευνα, πληροφόρηση, παρακολούθηση και αξιολόγηση⁵⁰⁴.

Στο σχέδιο δράσης για τα ναρκωτικά 2017-2020, εκτός από την ενημέρωση των βασικών τομέων πολιτικής και των οριζόντιων θεμάτων της συνολικής στρατηγικής της ΕΕ για τα ναρκωτικά, προσδιορίζονται νέοι τομείς προτεραιότητας για δράση, όπως η βελτιωμένη παρακολούθηση νέων ψυχοτρόπων ουσιών (NPS), καθώς και η χρήση νέων τεχνολογιών επικοινωνίας για την πρόληψη της χρήσης ναρκωτικών και την συγκέντρωση αποδεικτικών στοιχείων σχετικά με την δυνητική σύνδεση μεταξύ της διακίνησης ναρκωτικών και της χρηματοδότησης τρομοκρατικών ομάδων και εγκληματικών δραστηριοτήτων, όπως η διακίνηση λαθρομεταναστών και η εμπορία ανθρώπων⁵⁰⁵.

Το 2017, εξαιτίας της ταχείας αύξησης νέων ψυχοτρόπων ουσιών, εκδόθηκε η οδηγία (ΕΕ) 2017/2103⁵⁰⁶ που τροποποίησε την απόφαση-πλαίσιο 2004/757/ΔΕΥ του Συμβουλίου και κατήργησε την απόφαση 2005/387/ΔΕΥ του Συμβουλίου που καθόριζε την ανταλλαγή πληροφοριών, την αξιολόγηση κινδύνων και τον έλεγχο νέων ψυχοτρόπων ουσιών ενώ η έκδοση του κανονισμού (ΕΕ) 2017/2101⁵⁰⁷ τροποποίησε τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1920/2006⁵⁰⁸ όσον αφορά την ανταλλαγή πληροφοριών

---

⁵⁰³ EU Drugs Strategy (2013-20) [Internet]. Europa.eu 2012. Available from: [https://eur-lex.europa.eu/legal-](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2012.402.01.0001.01.ENG&toc=OJ:C:2012:402:TOC)

⁵⁰⁴ Drugs policy [Internet]. European Commission. 2019 [cited 2019 Dec 20]. Available from: https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/organized-crime-and-human-trafficking/drug-control/eu-response-to-drugs_en

⁵⁰⁵ Ο. π.

⁵⁰⁶ Directive (EU) 2017/2103 of the European Parliament and of the Council of 15 November 2017 amending Council Framework Decision 2004/757/JHA in order to include new psychoactive substances in the definition of ‘drug’ and repealing Council Decision 2005/387/JHA [Internet]. Europa.eu 2017. Available from: [https://eur-lex.europa.eu/legal-](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX%3A32017L2103)

⁵⁰⁷ Regulation (EU) 2017/2101 of the European Parliament and of the Council of 15 November 2017 amending Regulation (EC) No 1920/2006 as regards information exchange on, and an early warning system and risk assessment procedure for, new psychoactive substances [Internet]. Europa.eu 2017. Available from: [https://eur-lex.europa.eu/legal-](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32017R2101)

⁵⁰⁸ Regulation (EC) No 1920/2006 of the European Parliament and of the Council of 12 December 2006 on the European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction (recast) [Internet]. Europa.eu 2006. Available from: [https://eur-lex.europa.eu/legal-](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/ALL/?uri=CELEX%3A32006R1920)

σχετικά με το σύστημα έγκαιρης προειδοποίησης και την διαδικασία αξιολόγησης κινδύνων για νέες ψυχοτρόπες ουσίες.

Οι δυο αυτοί κανόνες διασφαλίζουν την ταχύτερη δράση για την απαγόρευση των πιο επικίνδυνων από αυτές τις ουσίες από τις αγορές φαρμάκων της ΕΕ με αποτέλεσμα την καλύτερη προστασία των πολιτών της ΕΕ και την ενίσχυση του Συστήματος έγκαιρης προειδοποίησης και ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των κρατών-μελών του ΕΚΠΙΝΤ⁵⁰⁹.

Καθώς η συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών, ιδίως των μη κυβερνητικών οργανώσεων (ΜΚΟ) αποτελεί έναν από τους ακρογωνιαίους λίθους της ευρωπαϊκής πολιτικής για τα ναρκωτικά, η Επιτροπή δημιούργησε ένα ειδικό συμβουλευτικό όργανο, το φόρουμ της κοινωνίας των πολιτών για τα ναρκωτικά (CSF), το οποίο στηρίζει την χάραξη και την εφαρμογή των πολιτικών της ΕΕ για τα ναρκωτικά μέσω πρακτικών συμβουλών. Τα μέλη του φόρουμ δραστηριοποιούνται στον τομέα των ναρκωτικών καλύπτοντας διάφορες πτυχές (π.χ. θεραπεία, πρόληψη, κοινωνική επανένταξη) και τα περισσότερα από αυτά είναι εγκατεστημένα με τη μορφή διακρατικών δικτύων που καλύπτουν ορισμένες επιλέξιμες χώρες⁵¹⁰.

Διεθνής συνεργασία

Η ΕΕ συνεργάζεται με διεθνείς οργανισμούς που εργάζονται στον τομέα των παράνομων ναρκωτικών και αναλαμβάνει συντονισμένη δράση στις παγκόσμιες προσπάθειες κατά των ναρκωτικών όπως το Γραφείο των Ηνωμένων Εθνών για τα Ναρκωτικά και το Έγκλημα (UNODC), το Διεθνές Συμβούλιο Ελέγχου Ναρκωτικών (INCB), τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας (ΠΟΥ), το Γραφείο του Ύπατου Αρμοστή για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (OHCHR) το Συμβούλιο της Ευρώπης, την Interpol κλπ⁵¹¹.

Η συνεργασία της ΕΕ με τρίτες χώρες στον τομέα των ναρκωτικών επικεντρώνεται σε σχέδια δράσης και παροχή βοήθειας σε αρκετές χώρες για την αντιμετώπιση τους με ένα ευρύ φάσμα σχεδίων συνεργασίας στην Λατινική Αμερική την Καραϊβική και την

---

⁵⁰⁹ Drugs policy [Internet]. European Commission. 2019 [cited 2019 Dec 20]. Available from: https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/organized-crime-and-human-trafficking/drug-control/eu-response-to-drugs_en

⁵¹⁰ Civil Society Forum on Drugs (CSF) [Internet]. European Commission. 2019 [cited 2019 Dec 20]. Available from: <https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/networks/civil-society-forum-drugs>

⁵¹¹ Drugs policy [Internet]. European Commission. 2019 [cited 2019 Dec 20]. Available from: https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/organized-crime-and-human-trafficking/drug-control/eu-response-to-drugs_en

Δυτική Αφρική^{512,513,514}, κατά μήκος των διαδρομών διακίνησης ναρκωτικών και στο Αφγανιστάν και την Κεντρική Ασία⁵¹⁵.

Η ΕΕ διεξάγει τακτικούς διαλόγους για τα ναρκωτικά με τις χώρες της Λατινικής Αμερικής και της Καραϊβικής, της Κεντρικής Ασίας, την Ανατολική Εταιρική Σχέση, την Ρωσία, τις ΗΠΑ και τις χώρες των Δυτικών Βαλκανίων ενώ ιδιαίτερη προτεραιότητα δίδεται σε σχέδια τεχνικής βοήθειας στις υποψήφιες χώρες και τις εν δυνάμει υποψήφιες χώρες, προκειμένου να βοηθήσουν στην προετοιμασία για την ενδεχόμενη προσχώρησή τους στην ΕΕ⁵¹⁶.

Τέλος σημαντικό ρόλο διαδραματίζει στην πρόληψη της λήψης και παρασκευής προδρόμων σχετικών χημικών ουσιών η συνεργασία και οι διμερείς συμφωνίες της ΕΕ με τρίτες χώρες με σκοπό την πρόληψη της εκτροπής των πρόδρομων ουσιών από το νόμιμο εμπόριο στην παράνομη παρασκευή ναρκωτικών⁵¹⁷

Εμπορία Ανθρώπων

Η εμπορία ανθρώπων αποτελεί μια ιδιαίτερα επικίνδυνη αλλά εξαιρετικά προσοδοφόρα μορφή διακρατικού οργανωμένου εγκλήματος που συνδέεται με την μεταναστευτική πολιτική και συνιστά σοβαρή παραβίαση των θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων⁵¹⁸.

Η δράση της ΕΕ για την αντιμετώπιση του προβλήματος της εμπορίας ανθρώπων απεικονίζεται στον μεγάλο αριθμό πρωτοβουλιών, μέτρων και προγραμμάτων χρηματοδότησης που έχουν ήδη αναπτυχθεί από τη δεκαετία του 1990.

Με την Κοινή δράση 97/154/ΔΕΥ το 1997, το Συμβούλιο έλαβε δραστικά μέτρα κατά της εμπορίας ανθρώπων με την θέσπιση κοινών κανόνων για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και την σεξουαλική εκμετάλλευσης παιδιών⁵¹⁹.

---

⁵¹² Latin America - COPOLAD - Cooperation Programme on Drugs Policies with EU [Internet]. European Commission. 2019 [cited 2019 Dec 20]. Available from: https://ec.europa.eu/europeaid/regions/latin-america/copolad-cooperation-programme-between-latin-america-and-european-union-drugs_en

⁵¹³ Cocaine Route Programme [Internet]. Cocaine Route Programme. 2014 [cited 2019 Dec 20]. Available from: <https://cocaineroute.eu/>

⁵¹⁴ Ο. π.

⁵¹⁵ European Commission. Central Asia - Border management [Internet]. European Commission. 2019 [cited 2019 Dec 20]. Available from: https://ec.europa.eu/europeaid/regions/central-asia/eu-support-border-management-central-asia_en

⁵¹⁶ Drugs policy [Internet]. European Commission. 2019 [cited 2019 Dec 20]. Available from: https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/organized-crime-and-human-trafficking/drug-control/eu-response-to-drugs_en

⁵¹⁷ Ο. π.

⁵¹⁸ Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης [Internet]. Europa.eu 2016. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex:12016P/TXT>

⁵¹⁹ 97/154/ΔΕΥ: Κοινή δράση της 24ης Φεβρουαρίου 1997 που ενέκρινε το Συμβούλιο με βάση το άρθρο Κ.3 της συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση σχετικά με την καταπολέμηση της εμπορίας

Μετά την έγκριση του Πρωτοκόλλου των Ηνωμένων Εθνών για την εμπορία ανθρώπων που συμπληρώνει την Σύμβαση κατά του διεθνούς οργανωμένου εγκλήματος του 2000, η ΕΕ εξέδωσε την Απόφαση Πλαίσιο του Συμβουλίου 2002/629/ΔΕΥ για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων, όπου περιλαμβάνονται κοινοί ορισμοί, ποινικοί χαρακτηρισμοί και κυρώσεις με σκοπό την αντιμετώπιση των διαφορών των νομικών προσεγγίσεων των κρατών-μελών και την ανάπτυξη αποτελεσματικής συνεργασίας των δικαστικών αρχών και των αρχών επιβολής του νόμου για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων⁵²⁰.

Το 2002, η ΕΕ διαμόρφωσε έναν κοινό ορισμό του εγκλήματος της υποβοήθησης της παράνομης εισόδου, διέλευσης και διαμονής ατόμων βάσει της Οδηγίας 2002/90/ΕΚ⁵²¹ του Συμβουλίου, με σκοπό την πιο αποτελεσματική λειτουργία της απόφασης-πλαίσιο 2002/946/ΔΕΥ, για την καταπολέμηση τόσο της παράνομης διάβασης των συνόρων όσο και της τροφοδότησης των δικτύων εκμετάλλευσης ανθρώπων⁵²².

Λίγο μετά την Απόφαση-Πλαίσιο του Συμβουλίου, η ΕΕ ενέκρινε την Οδηγία 2004/81/ΕΚ της 29ης Απριλίου 2004 με στόχο καθορίσει τις προϋποθέσεις για την χορήγηση τίτλων παραμονής περιορισμένης διάρκειας, ανάλογα με το διάστημα που απαιτείται για την περάτωση των σχετικών εθνικών διαδικασιών, στους υπηκόους τρίτων χωρών που συνεργάζονται στην καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων ή της υποβοήθησης της λαθρομετανάστευσης⁵²³.

Σύμφωνα με τις επιταγές του Προγράμματος της Χάγης, η Επιτροπή παρουσίασε το 2005, το Σχέδιο της ΕΕ για βέλτιστες πρακτικές, πρότυπα και διαδικασίες για την καταπολέμηση και την πρόληψη της εμπορίας ανθρώπων με στόχο την ενίσχυση της

ανθρώπων και της σεξουαλικής εκμετάλλευσης παιδιών [Internet]. Europa.eu 1997. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A31997F0154>

⁵²⁰ 2002/629/JHA: Council Framework Decision of 19 July 2002 on combating trafficking in human beings [Internet]. Europa.eu 2002. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32002F0629>

⁵²¹ Council Directive 2002/90/EC of 28 November 2002 defining the facilitation of unauthorised entry, transit and residence [Internet]. Europa.eu 2002. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=celex%3A32002L0090>

⁵²² 2002/946/JHA: Council framework Decision of 28 November 2002 on the strengthening of the penal framework to prevent the facilitation of unauthorised entry, transit and residence [Internet]. Europa.eu 2002. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A32002F0946>

⁵²³ Οδηγία 2004/81/ΕΚ του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, σχετικά με τον τίτλο παραμονής που χορηγείται στους υπηκόους τρίτων χωρών θύματα εμπορίας ανθρώπων ή συνέργειας στη λαθρομετανάστευση, οι οποίοι συνεργάζονται με τις αρμόδιες αρχές - EN - EUR-Lex [Internet]. Europa.eu 2004. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A32004L0081>

δέσμευσης της ΕΕ και των κρατών μελών για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων που ασκείται με σκοπό την κάθε μορφής εκμετάλλευση, και για την προστασία, την υποστήριξη και την αποκατάσταση των θυμάτων της⁵²⁴.

Στο σχέδιο προβλέπονται πολιτικές ενίσχυσης της ποινικοποίησης της εμπορίας ανθρώπων, καθώς και της προστασίας των πιθανών θυμάτων σε εθνικό, περιφερειακό, ενωσιακό αλλά και ευρύτερο διεθνές επίπεδο, ενίσχυση της αστυνομικής συνεργασίας με τρίτες χώρες και την Europol, συνεργασία με τους διεθνείς οργανισμούς, ενίσχυση και θεσμοθέτηση των σχέσεων και των δυνατοτήτων της κοινωνίας των πολιτών και των ΜΚΟ για την προστασία την υποστήριξη, την εξασφάλιση ασφαλούς επιστροφής και την ουσιαστική και ασφαλή επανένταξη των θυμάτων⁵²⁵.

Το 2006 η ΕΕ με τις Αποφάσεις 2006/618/ΕΚ και 2006/619/ΕΚ επικύρωσε το Πρωτόκολλο για την εμπορία ανθρώπων του ΟΗΕ^{526,527}.

Μετά την Συνθήκη της Λισαβόνας, με το Έγγραφο Δράσης 11450/5/09 REV5 για την ενίσχυση της εξωτερικής ενωσιακής διάστασης που αφορά την δράση για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων, προτείνεται η ενίσχυση της δέσμευσης και της συντονισμένης δράσης της ΕΕ και των κρατών-μελών για την πρόληψη και την καταπολέμηση όλων των μορφών εμπορίας ανθρώπων, σε συνεργασία με τρίτες χώρες, περιφέρειες και οργανισμούς σε διεθνές επίπεδο. Το έγγραφο βασίζεται στην διαπίστωση ότι για την αποτελεσματική αντιμετώπιση της εμπορίας ανθρώπων απαιτείται μια ολοκληρωμένη, ολιστική και πολυεπιστημονική προσέγγιση βασισμένη

---

⁵²⁴ EU plan on best practices, standards and procedures for combating and preventing trafficking in human beings [Internet]. Europa.eu 2005. Available from: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_2005.311.01.0001.01.ENG&toc=OJ:C:2005:311:TOC

⁵²⁵ Ο. π.

⁵²⁶ 2006/619/ΕΚ: Απόφαση του Συμβουλίου, της 24ης Ιουλίου 2006, για τη σύναψη, εξ ονόματος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, του πρωτοκόλλου για την πρόληψη, καταστολή και τιμωρία της εμπορίας ανθρώπων, ειδικά γυναικών και παιδιών, το οποίο συμπληρώνει τη σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά του διακρατικού οργανωμένου εγκλήματος όσον αφορά τις διατάξεις του πρωτοκόλλου, στο βαθμό που οι διατάξεις του Πρωτοκόλλου αυτού εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του τίτλου IV του μέρους III της συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας [Internet]. Europa.eu 2006. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex:32006D0619>

⁵²⁷ 2006/618/ΕΚ: Απόφαση του Συμβουλίου, της 24ης Ιουλίου 2006, για τη σύναψη, εξ ονόματος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, του πρωτοκόλλου για την πρόληψη, καταστολή και τιμωρία της εμπορίας ανθρώπων, ειδικά γυναικών και παιδιών, το οποίο συμπληρώνει τη σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά του διακρατικού οργανωμένου εγκλήματος όσον αφορά τις διατάξεις του πρωτοκόλλου, στο βαθμό που οι διατάξεις του πρωτοκόλλου αυτού εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής των άρθρων 179 και 181α της συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας [Internet]. Europa.eu 2006. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex:32006D0618>

στον σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και του κράτους δικαίου, συμπεριλαμβανομένων της διάστασης του φύλου και των δικαιωμάτων των παιδιών⁵²⁸. Σήμερα για την αντιμετώπιση της εμπορίας ανθρώπων, η ΕΕ έχει θέσει σε εφαρμογή την Οδηγία 2011/36/ΕΕ, σε αντικατάσταση της Απόφασης 2002/629/ΔΕΥ, για την καταπολέμηση και την πρόληψη της εμπορίας ανθρώπων και την προστασία των θυμάτων της που θεσπίζει ισχυρές διατάξεις με βασικούς στόχους σχετικά με την προστασία των δικαιωμάτων, την βοήθεια και την υποστήριξη του θύματος, αλλά και την πιο σθεναρή πρόληψη και δίωξη του εγκλήματος⁵²⁹.

Η Οδηγία εναρμονίζει τον ορισμό του εγκλήματος και τις κυρώσεις, προωθεί αυστηρές διατάξεις για την προστασία, βοήθεια και υποστήριξη των θυμάτων, καθώς και διατάξεις για την πρόληψη του εγκλήματος και την καλύτερη παρακολούθηση και αξιολόγηση των προσπαθειών της ΕΕ. Τοποθετεί τα θύματα στο επίκεντρό της και εξασφαλίζει ότι οι άνθρωποι που πέφτουν θύματα εμπορίας ανθρώπων έχουν την ευκαιρία να ανακάμψουν και να επανενταχθούν στην κοινωνία⁵³⁰.

Με γνώμονα το πρόγραμμα της Στοκχόλμης και με σκοπό την ανάπτυξη ενοποιημένης προσέγγισης της Ένωσης κατά της εμπορίας ανθρώπων, η Οδηγία προβλέπει την θέση του Συντονιστή της ΕΕ για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων (EU ATC) που αποσκοπεί στην περαιτέρω βελτίωση του συντονισμού και της συνοχής τόσο μεταξύ των θεσμικών οργάνων και των οργανισμών της Ένωσης όσο και μεταξύ των κρατών-μελών και των διεθνών φορέων, στην συμβολή, στην χάραξη υφισταμένων ή νέων ενωσιακών πολιτικών και στρατηγικών για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και την υποβολή εκθέσεων στα θεσμικά όργανα της Ένωσης⁵³¹.

---

⁵²⁸ Action Oriented Paper on strengthening the EU external dimension against trafficking in human beings [Internet]. European Commission. 2009 [cited 2019 Dec 20]. Available from: https://ec.europa.eu/anti-trafficking/eu-policy/action-oriented-paper-strengthening-eu-external-dimension-against-trafficking-human-beings_en

⁵²⁹ Οδηγία 2011/36/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 2011, για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και για την προστασία των θυμάτων της, καθώς και για την αντικατάσταση της απόφασης-πλαίσιο 2002/629/ΔΕΥ του Συμβουλίου [Internet]. Europa.eu 2011. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A32011L0036>

⁵³⁰ European Commission. EU Actions Explained [Internet]. Together Against Trafficking in Human Beings. 2012 [cited 2019 Dec 20]. Available from: <https://ec.europa.eu/anti-trafficking/citizens-corner-eu-actions-explained/eu-actions-explained>

⁵³¹ Οδηγία 2011/36/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 2011, για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και για την προστασία των θυμάτων της, καθώς και για την αντικατάσταση της απόφασης-πλαίσιο 2002/629/ΔΕΥ του Συμβουλίου [Internet]. Europa.eu 2011. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A32011L0036>

Σύμφωνα με την Raileanu⁵³², η Οδηγία αυτή αντιπροσωπεύει ένα πολύ πιο ουσιαστικό έγγραφο από ότι η Απόφαση Πλαίσιο του 2002, υπερβαίνοντας τα μέτρα του Συμβουλίου της Ευρώπης και του ΟΗΕ με στόχο την σύγκλιση της νομοθεσίας και των κυρώσεων στον τομέα της καταπολέμησης της εμπορίας ανθρώπων.

Για την ολοκληρωμένη υλοποίηση της Οδηγίας 2011/36/ΕΕ, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υιοθέτησε την Στρατηγική της ΕΕ για την εξάλειψη της εμπορίας ανθρώπων 2012–2016⁵³³ με σκοπό να στηρίξει την μεταφορά και την εφαρμογή της Οδηγίας, να αποφέρει προστιθέμενη αξία και να συμπληρώσει το έργο που επιτελείται από κυβερνήσεις, διεθνείς οργανισμούς και την κοινωνία των πολιτών στην ΕΕ και σε τρίτες χώρες.

Η στρατηγική προσδιορίζει πέντε τομείς προτεραιότητας στους οποίους πρέπει να εστιάσει η ΕΕ για να αντιμετωπίσει το ζήτημα της εμπορίας ανθρώπων. Επίσης παρουσιάζει μια σειρά από δράσεις τις οποίες η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προτείνει να εφαρμοστούν κατά τα προσεχή πέντε έτη σε συνεργασία με άλλους παράγοντες, στους οποίους περιλαμβάνονται τα κράτη-μέλη, η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Εξωτερικής Δράσης, τα θεσμικά όργανα της ΕΕ, οργανισμοί της ΕΕ, διεθνείς οργανισμοί, τρίτες χώρες, η κοινωνία των πολιτών και ο ιδιωτικός τομέας. Οι προτεραιότητες αυτές είναι οι ακόλουθες:

- Εντοπισμός, προστασία και συνδρομή των θυμάτων εμπορίας
- Ενίσχυση της πρόληψης της εμπορίας ανθρώπων
- Κλιμάκωση της δίωξης των ασκούντων εμπορία ανθρώπων
- Ενίσχυση του συντονισμού και της συνεργασίας μεταξύ βασικών παραγόντων και συνοχή των πολιτικών
- Αύξηση των γνώσεων σχετικά με όλες τις μορφές εμπορίας ανθρώπων και αποτελεσματική απάντηση στις διαφαινόμενες ανησυχίες

---

⁵³² Raileanu Antonia. AN EMPIRICAL ANALYSIS OF THE ANTITRAFFICKING DIRECTIVE TRANSPOSED IN GERMANY AND ROMANIA Master Thesis University of Munster University of Twente Faculty of Behavioural, Management & Social Sciences Double Degree Master European Studies. [cited 2019 Dec 15]. Available from: https://essay.utwente.nl/68175/1/Raileanu_MA_Faculty%20of%20Behavioural%2C%20Management%20%26%20Social%20Sciences.pdf

⁵³³ The EU Strategy towards the Eradication of Trafficking in Human Beings 2012–2016 [Internet]. 2013 [cited 2019 Dec 30]. Available from: https://ec.europa.eu/anti-trafficking/sites/antitrafficking/files/eu_strategy_towards_the_eradication_of_trafficking_in_human_beings_2012-2016_1.pdf

Το 2015, η Επιτροπή ενέκρινε το πρώτο Σχέδιο Δράσης της ΕΕ για την καταπολέμηση της παράνομης διακίνησης μεταναστών (2015-2020)⁵³⁴ με σκοπό την πρόληψη της εκμετάλλευσης μεταναστών από εγκληματικά δίκτυα και την μείωση των κινήτρων για παράτυπη μετανάστευση με παράλληλη διασφάλιση της προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των μεταναστών. Το σχέδιο εστιάζει στην λαθραία διακίνηση μεταναστών και έχει ως στόχους την αποδυνάμωση των δικτύων λαθραίας διακίνησης, την αναζήτηση νόμιμων τρόπων εισόδου των μεταναστών στην ΕΕ καθώς και την επιστροφή των λαθρομεταναστών στις χώρες καταγωγής τους.

Στο σχέδιο προβλέπονται:

- ενισχυμένη αστυνομική και δικαστική συνεργασία μεταξύ των κρατών-μελών, ενίσχυση του συντονισμού μεταξύ των αρχών επιβολής του νόμου και των δικαστικών αρχών στην ΕΕ και κοινή προσέγγιση με την συνεργασία πολλών φορέων.
- βελτίωση των ικανοτήτων συγκέντρωσης, ανταλλαγής και ανάλυσης πληροφοριών των οργανισμών της ΕΕ, ενίσχυση της συγκέντρωσης και ανταλλαγής πληροφοριών σε τρίτες χώρες, ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ σχετικών ευρωπαϊκών δικτύων και οργανισμών και της Interpol
- ενισχυμένη πρόληψη της λαθραίας διακίνησης μεταναστών και βοήθεια σε ευάλωτους μετανάστες καθώς και ενίσχυση της αποτελεσματικότητας των διαδικασιών επιστροφής των μεταναστών ως αποτρεπτικού παράγοντα της λαθραίας διακίνησης
- μεγαλύτερη συνεργασία με τρίτες χώρες

Το 2017, η Επιτροπή εξέδωσε ανακοίνωση με τίτλο "Έκθεση σχετικά με τη συνέχεια που δόθηκε στη στρατηγική της ΕΕ για την εξάλειψη της εμπορίας ανθρώπων και τον προσδιορισμό περαιτέρω συγκεκριμένων δράσεων"⁵³⁵ με την οποία προτείνει ένα σύνολο στοχευμένων προτεραιοτήτων τις οποίες θα πρέπει να εφαρμόσουν όλες οι

---

⁵³⁴ COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE COUNCIL, THE EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE AND THE COMMITTEE OF THE REGIONS EU Action Plan against migrant smuggling (2015 - 2020) /* COM/2015/0285 final */ [Internet]. Europa.eu 2015. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A52015DC0285>

⁵³⁵ COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT AND THE COUNCIL Reporting on the follow-up to the EU Strategy towards the Eradication of trafficking in human beings and identifying further concrete actions [Internet]. 2017. Available from: https://ec.europa.eu/anti-trafficking/sites/antitrafficking/files/20171204_communication_reporting_on_follow-up_to_the_eu_strategy_towards_the_eradication_of_trafficking_in_human_beings.pdf

αρμόδιες αρχές και οι οργανισμοί με πιο συντονισμένο και ενιαίο τρόπο, ώστε να ενταθούν οι προσπάθειες της ΕΕ για την πρόληψη της εμπορίας ανθρώπων. Επικεντρώνεται στην εξάρθρωση του επιχειρηματικού μοντέλου από το οποίο εξαρτάται η εμπορία ανθρώπων, την βελτίωση της πρόσβασης των θυμάτων στα δικαιώματα και την διασφάλιση ότι οι εσωτερικές και εξωτερικές δράσεις της ΕΕ προβλέπουν συντονισμένη και συνεκτική αντιμετώπιση του προβλήματος.

Στην δεύτερη έκθεση σχετικά με την πρόοδο που σημειώθηκε στις ενέργειες για την πρόληψη, την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και για την προστασία των θυμάτων της⁵³⁶, η Επιτροπή το 2018, σημειώνει ότι:

- τα κράτη-μέλη θα πρέπει να βελτιώσουν την καταγραφή και την καταχώριση, καθώς και την αξιοπιστία, τη διαθεσιμότητα και τη συγκρισιμότητα των δεδομένων που αφορούν δράστες και θύματα καθώς η αξιοπιστία των δεδομένων αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την επαρκή παρακολούθηση και την διασφάλιση καλύτερων διαδικασιών χάραξης πολιτικής αλλά και για την πρόληψη των εγκλημάτων και την προστασία των θυμάτων.
- τα κράτη-μέλη θα πρέπει εντείνουν περαιτέρω τις προσπάθειές τους με κύριο στόχο την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων για σεξουαλική εκμετάλλευση, με την εφαρμογή μέτρων που θα ενισχύσουν την ικανότητα εντοπισμού των θυμάτων κάθε μορφής εκμετάλλευσης, αλλά όχι εις βάρος των θυμάτων σεξουαλικής εκμετάλλευσης
- η Επιτροπή θα συνεχίσει να παρακολουθεί την εφαρμογή της οδηγίας για την επιβολή κυρώσεων στους εργοδότες που απασχολούν θύματα εμπορίας ανθρώπων και της οδηγίας για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων.
- τα κράτη-μέλη θα πρέπει να εντατικοποιήσουν τις ενέργειές τους, μεταξύ άλλων με την διοργάνωση εκστρατειών ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης για την αντιμετώπιση όλων των μορφών εκμετάλλευσης. Θα πρέπει να αναλάβουν πρωτοβουλίες για την πρόληψη της εμπορίας ανθρώπων και να θεσπίσουν

---

⁵³⁶ EUROPEAN COMMISSION. REPORT FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT AND THE COUNCIL Second report on the progress made in the fight against trafficking in human beings (2018) as required under Article 20 of Directive 2011/36/EU on preventing and combating trafficking in human beings and protecting its victims [Internet]. Europa.eu. 2018. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=COM%3A2018%3A777%3AFIN>

εξειδικευμένα στοχευμένα προγράμματα κατάρτισης για δημόσιους υπαλλήλους που έρχονται σε επαφή με θύματα εμπορίας ανθρώπων, προσαρμοσμένα στον ρόλο των νέων τεχνολογιών της πληροφορίας,

- η εμπορία ανθρώπων θα πρέπει να αντιμετωπιστεί στο πλαίσιο της μετανάστευσης, λαμβανομένων υπόψη νέων τάσεων, όπως η δυσανάλογη στοχοποίηση γυναικών και κοριτσιών που πέφτουν θύματα εμπορίας για σκοπούς σεξουαλικής εκμετάλλευσης. Πρέπει να συνεχιστούν οι προσπάθειες ώστε να διασφαλιστεί ότι εντοπίζονται όλα τα θύματα και τους προσφέρεται κατάλληλη βοήθεια και προστασία με βάση το φύλο, την ηλικία και τη μορφή εκμετάλλευσης.
- απαιτούνται περαιτέρω προσπάθειες για την αντιμετώπιση της ατιμωρησίας, μέσω της διασφάλισης της παραπομπής στη δικαιοσύνη όσων εκμεταλλεύονται και κακοποιούν τα θύματα. Η Επιτροπή εξακολουθεί να ενθαρρύνει τα κράτη-μέλη τα οποία δεν το έχουν πράξει ακόμη, να διώκουν ποινικά όσους εν γνώσει τους χρησιμοποιούν υπηρεσίες που παρέχονται από θύματα εμπορίας ανθρώπων.
- η Επιτροπή στηρίζει ενεργά τις εθνικές αρχές στην προσπάθειά τους να βελτιώσουν την αποδοτικότητα και αποτελεσματικότητα των ερευνών και των διώξεων, μέσω μέτρων που τους παρέχουν τη δυνατότητα να ακολουθούν την πορεία του χρήματος και των κερδών από την εμπορία ανθρώπων και να διώκουν ποινικά τους χρήστες των υπηρεσιών που παρέχουν τα θύματα.
- τα κράτη-μέλη πρέπει να συνεχίσουν να προωθούν τη διακρατική συνεργασία μεταξύ των αρχών επιβολής του νόμου και της δικαιοσύνης. Η συνεργασία με χώρες εκτός ΕΕ πρέπει να ενισχυθεί περαιτέρω μέσω της ανάπτυξης των ικανοτήτων των κοινών ομάδων έρευνας.
- τα κράτη-μέλη ενθαρρύνονται να εφαρμόζουν την εθνική νομοθεσία διασφαλίζοντας την ύπαρξη εργαλείων που παρέχουν στα θύματα τη δυνατότητα να ζητούν αποζημίωση, συμπεριλαμβανομένης κατάλληλης κατάρτισης και ανάπτυξης ικανοτήτων των αρμόδιων επαγγελματιών και τέλος
- τα κράτη-μέλη ενθαρρύνονται να διαθέτουν επαρκείς πόρους και να αξιοποιούν στο έπακρο την χρηματοδότηση από τα διάφορα χρηματοδοτικά μέσα της Επιτροπής για τις υπηρεσίες στήριξης των θυμάτων και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων ως σοβαρού και οργανωμένου εγκλήματος.

Μεταξύ των άλλων μορφών οργανωμένου εγκλήματος, η εμπορία ανθρώπων έχει προσδιοριστεί ως τομέας προτεραιότητας στην αντιμετώπιση της εγκληματικής δραστηριότητας στην Πολιτική της ΕΕ για το οργανωμένο και σοβαρό διεθνές έγκλημα 2014-2017⁵³⁷ καθώς, όπως έχει προαναφερθεί, συνδέεται συχνά με άλλες μορφές οργανωμένου εγκλήματος, όπως την πλαστογραφία εγγράφων, την διακίνηση ναρκωτικών, το έγκλημα στον κυβερνοχώρο, την παιδική πορνογραφία, την παράνομη διακίνηση μεταναστών κλπ.

Εξαιτίας των παραπάνω έχει αναπτυχθεί από την ΕΕ μια σειρά μέσων και εργαλείων, όπως:

1. Το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Εθνικών Εισηγητών ή Ισοδύναμων Μηχανισμών (NREM) που δημιουργήθηκε, με σκοπό την δημιουργία μιας αρχιτεκτονικής δομής εσωτερικής ανταλλαγής πληροφοριών σχετικά με την εμπορία ανθρώπων, προκειμένου να καταστεί δυνατή η βελτιωμένη ανταλλαγή πληροφοριών και η ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών, καθώς και ο καλύτερος συντονισμός των καθηκόντων σε επίπεδο ΕΕ και σε εθνικό επίπεδο. Οι NREM είναι υπεύθυνοι για την παρακολούθηση της εφαρμογής της πολιτικής για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων σε εθνικό επίπεδο και διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στη συλλογή δεδομένων σχετικά με την εμπορία ανθρώπων τόσο σε εθνικό όσο και σε κοινοτικό επίπεδο⁵³⁸.
2. Η Πλατφόρμα της κοινωνίας των πολιτών της ΕΕ και η ηλεκτρονική πλατφόρμα (e-Platform) κατά της εμπορίας ανθρώπων που ξεκίνησαν το 2013 και 2014 αντίστοιχα, ως βασικές δράσεις της στρατηγικής της ΕΕ για την εξάλειψη της εμπορίας ανθρώπων 2012-2016. Η πλατφόρμα λειτουργεί ως φόρουμ επιλεγμένων οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών που εργάζονται σε ευρωπαϊκό, εθνικό και τοπικό επίπεδο στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, των δικαιωμάτων των παιδιών, των δικαιωμάτων των γυναικών

---

⁵³⁷ Council Of the European Union. Council conclusions on setting the EU's priorities for the fight against serious and organised crime between 2014 and 2017 [Internet]. PRESS. 2013 [cited 2019 Dec 20]. Available from:

https://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/jha/137401.pdf

⁵³⁸ EU Network of National Rapporteurs or Equivalent Mechanisms on Trafficking in Human Beings [Internet]. European Commission. 2017 [cited 2019 Dec 20]. Available from: https://ec.europa.eu/anti-trafficking/national-rapporteurs-and-or-equivalent-mechanisms_en

και της ισότητας των φύλων, των δικαιωμάτων των μεταναστών και των καταφυγίων⁵³⁹.

Η ηλεκτρονική πλατφόρμα κατά της εμπορίας ανθρώπων αποτελεί χώρο συζήτησης, ανταλλαγής πληροφοριών, ανταλλαγής ορθών πρακτικών και σύνδεσης οργανώσεων που παρέχουν υπηρεσίες και βοήθεια στα θύματα. Αποσκοπεί στην εξασφάλιση τακτικού διαλόγου μεταξύ των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών που εργάζονται στον τομέα της καταπολέμησης της εμπορίας **ανθρώπων**⁵⁴⁰.

3. Η Ιστοσελίδα «Μαζί κατά της εμπορίας ανθρώπων» που περιλαμβάνει πληροφορίες σχετικά με τη νομοθεσία της ΕΕ, την πολιτική της ΕΕ, τις δραστηριότητες των κρατών μελών της ΕΕ και τις δραστηριότητες της ΕΕ σε τρίτες χώρες. Στόχος είναι τόσο οι επαγγελματίες όσο και το ευρύ κοινό⁵⁴¹.
4. Η Ευρωπαϊκή πολυεπιστημονική Πλατφόρμα κατά των εγκληματικών απειλών (EMPACT THB) που εστιάζει στην εμπορία ανθρώπων. Η EMPACT THB είναι μια πολυμερής επιχειρησιακή πλατφόρμα συνεργασίας 25 κρατών-μελών της ΕΕ, της Ελβετίας, της Europol, της Eurojust, της CEPOL, του Frontex και της Interpol. Η EMPACT THB συντονίζει τις προσπάθειες των κρατών-μελών της ΕΕ για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων σε επίπεδο ΕΕ. Στο πλαίσιο του EMPACT οργανώνονται διάφορες συναντήσεις για την προώθηση της συνεργασίας, την ανταλλαγή γνώσεων, την συζήτηση στρατηγικών και πραγματικών περιπτώσεων για κοινές έρευνες. Στο πλαίσιο της EMPACT THB αναπτύσσεται και εφαρμόζεται ένα πολυετές στρατηγικό σχέδιο και ένα ετήσιο επιχειρησιακό σχέδιο δράσης για ολόκληρο τον κύκλο πολιτικής⁵⁴².
5. Τα Έργα Ανάλυσης της Europol για την παράνομη διακίνηση μεταναστών που υποστηρίζουν την στόχευση και τη διάσπαση των οργανωμένων εγκληματικών δικτύων που εμπλέκονται στον λαθρεμπόριο μεταναστών,

---

⁵³⁹ EU Civil Society Platform and ePlatform against trafficking in human beings [Internet]. European Commission. 2015 [cited 2019 Dec 20]. Available from: https://ec.europa.eu/anti-trafficking/media-outreach-els/eu-civil-society-e-platform_en

⁵⁴⁰ EUROPA - SINAPSE - Login [Internet]. EU Civil Society e-Platform against Trafficking in human beings. 2019 [cited 2019 Dec 20]. Available from: https://europa.eu/sinapse/sinapse/index.cfm?fuseaction=login.redirect&redirect=cmyrestricted.home&CMTY_ID=3AEF24D6-C7A2-D9CE-B4A38C12F64D7C70&request=1

⁵⁴¹ Together Against Trafficking in Human Beings [Internet]. European Commission. 2019 [cited 2019 Dec 20]. Available from: <https://ec.europa.eu/anti-trafficking/>

⁵⁴² Trafficking in human beings [Internet]. European Commission. 2018 [cited 2019 Nov 3]. Available from: https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/organized-crime-and-human-trafficking/trafficking-in-human-beings_en

εστιάζοντας σε γεωγραφικούς νομικούς κόμβους και πυρήνες, καθώς και το Φοίνιξ ένα δυναμικά αναπτυσσόμενο επιχειρησιακό έργο που ασχολείται με την αύξηση του αριθμού των νέων περιπτώσεων εμπορίας ανθρώπων, με προτεραιότητα στους τομείς που σχετίζονται με τη σεξουαλική και επαγγελματική εκμετάλλευση, την επιβολή του εγκλήματος και την επαιτεία, τους υποχρεωτικούς γάμους, την εμπορία παιδιών και την εμπορία ανθρώπινων οργάνων⁵⁴³.

Η εμπορία ανθρώπων συνεχίζει να αποτελεί προτεραιότητα στον κύκλο πολιτικής της ΕΕ για το οργανωμένο και σοβαρό διεθνές έγκλημα 2018-202⁵⁴⁴.

Εξωτερική διάσταση

Στα γενικότερα πλαίσια της εξωτερικής μεταναστευτικής πολιτικής της ΕΕ υπογραμμίζεται η σημασία της συνεργασίας με τις τρίτες χώρες προέλευσης, διέλευσης και προορισμού και η πρόληψη και μείωση της παράνομης μετανάστευσης και της εμπορίας ανθρώπων προσδιορίζεται ως ένας από τους τέσσερις πυλώνες της⁵⁴⁵.

Η εμπορία ανθρώπων αντιμετωπίζεται επίσης σε πολυάριθμα μέσα εξωτερικών σχέσεων, όπως οι ετήσιες εκθέσεις προόδου για τις υποψήφιες και δυνάμει υποψήφιες χώρες, οι χάρτες πορείας και τα σχέδια δράσης σχετικά με τους διάλογους ελευθέρωσης των θεωρήσεων με τρίτες χώρες, τα έγγραφα στρατηγικής ανά χώρα και τα ενδεικτικά εθνικά και περιφερειακά προγράμματα στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Γειτονίας. Εξετάζεται επίσης στα διμερή σχέδια δράσης και στον συνεχιζόμενο πολιτικό διάλογο με τρίτες χώρες⁵⁴⁶.

Έγκλημα στον Κυβερνοχώρο

Το χωρίς σύνορα και πολυεπίπεδο διαδίκτυο αποτελεί ένα από τα ισχυρότερα εργαλεία παγκόσμιας προόδου και οι ευρωπαϊκές κοινωνίες εξαρτώνται όλο και περισσότερο από τα ηλεκτρονικά δίκτυα και τα συστήματα πληροφοριών. Η εξέλιξη της τεχνολογίας των επικοινωνιών πληροφοριών έχει επιφέρει εκτός από την πρόοδο και την ανάπτυξη της ηλεκτρονικής εγκληματικής δραστηριότητας που απειλεί τους πολίτες, τις επιχειρήσεις, τις κυβερνήσεις και τις κρίσιμες υποδομές.

---

⁵⁴³ Europol Analysis Projects [Internet]. Europol. 2019 [cited 2019 Dec 20]. Available from: <https://www.europol.europa.eu/crime-areas-trends/europol-analysis-projects>

⁵⁴⁴ Council conclusions on setting the EU's priorities for the fight against organised and serious international crime between 2018 and 2021 [Internet]. Council Of the European Union 2017. Available from: <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9450-2017-INIT/en/pdf>

⁵⁴⁵ Schmid-Drüner M. Μεταναστευτική πολιτική | Θεματολογικά δελτία για την Ευρωπαϊκή Ένωση | Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο [Internet]. Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. 2019 [cited 2019 Dec 20]. Available from: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/el/sheet/152/μεταναστευτικη-πολιτικη>

⁵⁴⁶ Ο. π.

Στόχος της πολιτικής της ΕΕ για την ασφάλεια στον κυβερνοχώρο είναι να προστατεύσει την ευρωπαϊκή κοινωνία, τους πολίτες της, τις υποδομές και την ευρωπαϊκή οικονομία από την εγκληματικότητα στον κυβερνοχώρο. Η προστασία καλύπτει όλες τις φάσεις, από την πρόληψη μέχρι την ετοιμότητα και την αντίδραση. Σ' αυτόν τον τομέα, το κυριότερο ευρωπαϊκό και διεθνές μέσο είναι αναμφισβήτητη η Σύμβαση για το έγκλημα στον κυβερνοχώρο του Συμβουλίου της Ευρώπης του 2001, που περιλαμβάνει κοινούς ορισμούς διαφόρων ειδών εγκλημάτων στον κυβερνοχώρο και θέτει τις βάσεις για επιχειρησιακή δικαστική συνεργασία μεταξύ των συμβαλλομένων κρατών⁵⁴⁷.

Η πρώτη προσέγγιση της ΕΕ για την ασφάλεια στον κυβερνοχώρο ήταν η ανακοίνωση της Επιτροπής COM(96) 487 όπου αναγνωρίζει τους κινδύνους που συνδέονται με το Διαδίκτυο, και υπογραμμίζει την ανάγκη συνεργασίας μεταξύ των κρατών- μελών για την καταπολέμηση του παράνομου ηλεκτρονικού περιεχομένου⁵⁴⁸.

Το 1999, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, με την Απόφαση 276/1999/ΕΚ ενέκριναν ένα τετραετές Σχέδιο Δράσης για ένα ασφαλέστερο Διαδίκτυο (1999-2002), με στόχο την προώθηση της ασφαλέστερης χρήσης του Διαδικτύου και την ενθάρρυνση, σε ευρωπαϊκό επίπεδο, ενός περιβάλλοντος ευνοϊκού για την ανάπτυξη της σχετικής με το Διαδίκτυο βιομηχανίας⁵⁴⁹. Το σχέδιο επικεντρώθηκε στην αυτορρύθμιση της βιομηχανίας και του περιεχομένου των προγραμμάτων παρακολούθησης (που καλύπτουν την παιδική πορνογραφία ή περιεχόμενα που υποδαυλίζουν το μίσος βάσει φυλής, φύλου, θρησκείας, εθνικότητας ή εθνοτικής

---

⁵⁴⁷ Convention on Cybercrime [Internet]. Treaty Office. Council of Europe; 2001 [cited 2019 Dec 20]. Available from: <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/185>

⁵⁴⁸ COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE COUNCIL, THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE AND THE COMMITTEE OF THE REGIONS Illegal and harmful content on the Internet [Internet]. 1996. Available from: <http://aei.pitt.edu/5895/1/5895.pdf>

⁵⁴⁹ Απόφαση αριθ. 276/1999/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 25ης Ιανουαρίου 1999 για ένα πολυετές κοινοτικό πρόγραμμα δράσης για την προώθηση της ασφαλέστερης χρήσης του Ίντερνετ μέσω της καταπολέμησης του παράνομου και βλαβερού περιεχομένου στα παγκόσμια δίκτυα [Internet]. Europa.eu 1999. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A31999D0276>

καταγωγής) και όχι στην ποινικοποίηση του παράνομου ηλεκτρονικού περιεχομένου, μειώνοντας έτσι την αναγνώριση των σχετικών εγκλημάτων.⁵⁵⁰

Η πρωτοβουλία eEurope που δρομολογήθηκε τον Δεκέμβριο του 1999 είχε ως στόχο την απευθείας ηλεκτρονική διασύνδεση της Ευρώπης. Στα πλαίσια της, εγκρίθηκε ένα σχέδιο δράσης για την επίτευξη των στόχων που όρισε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισσαβόνας το 2000, το eEurope, αναγνωρίζοντας την ανάγκη να εκμεταλλευτεί η Ευρώπη ταχέως τις ευκαιρίες της νέας οικονομίας, και ιδιαίτερα του Διαδικτύου⁵⁵¹. Ανάμεσα στις δράσεις του Σχεδίου προτείνεται η ανάληψη εστιασμένης δράσης σε τρία κύρια πεδία:

- ευρύτερη διάδοση λύσεων για διαδικτυακή ασφάλεια με την εξασφάλιση ευρύτερης ευαισθητοποίησης και εδραίωσης των προϊόντων ασφαλείας, μέσω της ενθάρρυνσης και ενίσχυσης της ιδιωτικής πρωτοβουλίας
- βελτιωμένος μηχανικός συντονισμός για την καταπολέμηση της εγκληματικότητας στον κυβερνοχώρο
- αυξημένη ασφάλεια πρόσβασης σε ηλεκτρονικές υπηρεσίες με την ενθάρρυνση της χρήσης έξυπνων καρτών, σε όλες τους τις μορφές

καθώς η χρήση ασφαλών δικτύων και η ασφαλής πρόσβαση με την χρήση έξυπνων καρτών είναι στοιχεία ζωτικής σημασίας για την οικοδόμηση εμπιστοσύνης στο ηλεκτρονικό εμπόριο μεταξύ των χρηστών. Στο σχέδιο τονίζεται ότι «υπάρχει δυνατότητα παραβίασης της ιδιωτικής ζωής των χρηστών του δικτύου», «εμφανίζονται νέες μορφές εγκληματικών πράξεων που χρησιμοποιούν τα εργαλεία της κοινωνίας των πληροφοριών» και «η οικονομική ζημία που προξενείται από διαταραχές της λειτουργίας του Διαδικτύου αυξάνεται διαρκώς».

Το 2000, η Επιτροπή δημοσίευσε την Ανακοίνωση COM(2000)890 «Για μια ασφαλέστερη Κοινωνία της Πληροφορίας με την βελτίωση της ασφάλειας των υποδομών πληροφόρησης και την καταπολέμηση του εγκλήματος πληροφορικής» όπου όρισε, ανέλυσε και αντιμετώπισε το πρόβλημα του εγκλήματος στον

---

⁵⁵⁰ Guðbrandsdóttir MB. European Union Cyber Security: A Viable Solution? [Internet] [Master Thesis]. [Stjórn málafræðideild Félagsvísindasvið Háskóla Íslands]; 2015 [cited 2019 Dec 20]. σελ .19. Available from: <https://pdfs.semanticscholar.org/5c28/0d013ff4a9c9914da265170076dcdf97f218.pdf>

⁵⁵¹ Σχέδιο δράσης που κατάρτισαν το Συμβούλιο και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Feira [Internet]. eEurope2002 2000. Available from: http://archive.ekt.gr/ncpfp5/ist/info/material/europe/actionplan2002_el.pdf

κυβερνοχώρο και επεσήμανε την ανάγκη για αποτελεσματική δράση αντιμετώπισης των απειλών για τα συστήματα πληροφοριών⁵⁵², ενώ το 2001 δημοσίευσε την Ανακοίνωση COM(2001)298 «Ασφάλεια δικτύων και πληροφοριών: Πρόταση ευρωπαϊκής πολιτικής», στην οποία ανέλυε τα προβλήματα ασφάλειας των δικτύων και παρουσίασε σε αδρές γραμμές ένα στρατηγικό σχέδιο δράσης⁵⁵³. Και στις δύο Ανακοινώσεις η Επιτροπή υπογράμμισε την ανάγκη περαιτέρω προσέγγισης του ποινικού δικαίου των κρατών-μελών της ΕΕ, στον τομέα του εγκλήματος υψηλής τεχνολογίας.

Αναγνωρίζοντας το γεγονός ότι η απάτη και η πλαστογραφία που αφορούν το πλαστικό χρήμα αποτελεί έγκλημα σε διεθνή κλίμακα, το Συμβούλιο εξέδωσε την Απόφαση Πλαίσιο 2001/413/ΔΕΥ όπου ορίζει και ποινικοποιεί τις δόλιες συμπεριφορές που τα κράτη-μέλη πρέπει να θεωρούν αξιόποινες πράξεις και ενθαρρύνει την δικαστική συνεργασία και την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των κρατών-μελών⁵⁵⁴. Η Απόφαση αυτή αντικαταστάθηκε πρόσφατα με την Οδηγία COM(2017)489 του 2017⁵⁵⁵ που αποσκοπεί στην επικαιροποίηση του ισχύοντος νομικού πλαισίου, την άρση των εμποδίων στην επιχειρησιακή συνεργασία και την ενίσχυση της πρόληψης και της βοήθειας των θυμάτων, προκειμένου να καταστεί πιο αποτελεσματική η καταπολέμηση της απάτης και της παραποίησης των μέσων πληρωμής, πλην των μετρητών⁵⁵⁶.

Εξαιτίας του γεγονότος ότι η σεξουαλική εκμετάλλευση των παιδιών και η παιδική πορνογραφία συνιστούν σοβαρές παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και του θεμελιώδους δικαιώματος του παιδιού σε αρμονική ανατροφή και ανάπτυξη, το

---

⁵⁵² COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE COUNCIL, THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE AND THE COMMITTEE OF THE REGIONS: Creating a Safer Information Society by Improving the Security of Information Infrastructures and Combating Computer-related Crime /* COM/2000/0890 final */ [Internet]. Europa.eu 2000. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX:52000DC0890>

⁵⁵³ Communication from the Commission to the Council, the European Parliament, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions - Network and Information Security: Proposal for A European Policy Approach /* COM/2001/0298 final */ [Internet]. Europa.eu 2001. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52001DC0298>

⁵⁵⁴ 2001/413/JHA: Council Framework Decision of 28 May 2001 combating fraud and counterfeiting of non-cash means of payment [Internet]. Europa.eu 2001. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32001F0413>

⁵⁵⁵ Proposal for a DIRECTIVE OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on combating fraud and counterfeiting of non-cash means of payment and replacing Council Framework Decision 2001/413/JHA [Internet]. Europa.eu 2017. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2017%3A489%3AFIN>

⁵⁵⁶ Cybercrime [Internet]. European Commission. 2016 [cited 2019 Dec 21]. Available from: https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/cybercrime_en

Συμβούλιο εξέδωσε το 2003 την Απόφαση-Πλαίσιο 2004/68/ΔΕΥ για την καταπολέμηση της σεξουαλικής εκμετάλλευσης παιδιών και της παιδικής πορνογραφίας με την οποία ποινικοποιούνται σε επίπεδο Ένωσης, τα αδικήματα σεξουαλικής εκμετάλλευσης παιδιών και παιδικής πορνογραφίας καθώς και η ηθική αυτουργία, η συνεργεία και η απόπειρα τέλεσης των παραπάνω αδικημάτων ενώ προβλέπεται η παροχή προστασίας και συνδρομής στα θύματα. Στην απόφαση προβλέπεται η προσέγγιση της νομοθεσίας των κρατών-μελών και διευρύνεται η δικαιοδοσία των εθνικών δικαστηρίων που αφορά το έγκλημα αυτό⁵⁵⁷.

Εξαιτίας της αύξησης και εξάπλωσης, με την χρήση νέων τεχνολογιών και του Διαδικτύου, της παιδικής πορνογραφίας, που συνίσταται στην απεικόνιση της σεξουαλικής κακοποίησης παιδιών, και άλλων ιδιαίζοντως σοβαρών μορφών σεξουαλικής κακοποίησης και εκμετάλλευσης παιδιών, το Συμβούλιο αντικατέστησε το 2011 την παραπάνω Οδηγία, με την Οδηγία 2011/93/ΕΕ⁵⁵⁸.

Η νέα Οδηγία θεσπίζει ελάχιστους κανόνες σχετικά με τον ορισμό των ποινικών αδικημάτων και των κυρώσεων στον τομέα της σεξουαλικής κακοποίησης και εκμετάλλευσης παιδιών, της παιδικής πορνογραφίας και της άγρας παιδιών για σεξουαλικούς σκοπούς. Καθιερώνει επίσης διατάξεις για την ενίσχυση της πρόληψης των εν λόγω εγκλημάτων και την προστασία των θυμάτων τους ενώ απαιτεί μια ολοκληρωμένη προσέγγιση που να καλύπτει την δίωξη των δραστών, την προστασία των παιδιών-θυμάτων και την πρόληψη του φαινομένου.

Με την Οδηγία, τα κράτη μέλη υποχρεώνονται να προβλέπουν στην εθνική τους νομοθεσία ποινικές κυρώσεις διαφορετικών βαθμών βαρύτητας όσον αφορά τις διατάξεις για την καταπολέμηση της σεξουαλικής κακοποίησης, της σεξουαλικής εκμετάλλευσης παιδιών και της παιδικής πορνογραφίας ενώ για τις σοβαρές μορφές σεξουαλικής κακοποίησης και σεξουαλικής εκμετάλλευσης παιδιών θα πρέπει να

---

⁵⁵⁷ Απόφαση-πλαίσιο 2004/68/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 2003, για την καταπολέμηση της σεξουαλικής εκμετάλλευσης παιδιών και της παιδικής πορνογραφίας [Internet]. Europa.eu 2003. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/el/TXT/?uri=CELEX%3A32004F0068>

⁵⁵⁸ Οδηγία 2011/93/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Δεκεμβρίου 2011, σχετικά με την καταπολέμηση της σεξουαλικής κακοποίησης και της σεξουαλικής εκμετάλλευσης παιδιών και της παιδικής πορνογραφίας και την αντικατάσταση της απόφασης-πλαίσιο 2004/68/ΔΕΥ του Συμβουλίου [Internet]. Europa.eu 2011. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A32011L0093>

επιβάλλονται αποτελεσματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές ποινές. Όλα τα μέτρα για την πάταξη των αδικημάτων αυτών πρέπει να τίθενται σε εφαρμογή με γνώμονα το συμφέρον των παιδιών, σύμφωνα με τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τη σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα του παιδιού.

Η Οδηγία εφιστά την ιδιαίτερη προσοχή στο αδίκημα της άγρας παιδιών για σεξουαλικούς σκοπούς που αποτελεί απειλή με ειδικά χαρακτηριστικά στο πλαίσιο του Διαδικτύου, καθώς το τελευταίο παρέχει ανωνυμία στους χρήστες με αποτέλεσμα την απόκρυψη της πραγματικής ταυτότητας και των προσωπικών χαρακτηριστικών τους. Όπως προβλέπεται, οι υπεύθυνοι για την διερεύνηση και την δίωξη τέτοιου είδους αδικημάτων θα πρέπει να έχουν στη διάθεσή τους αποτελεσματικά ερευνητικά εργαλεία στα οποία μπορούν να περιλαμβάνονται η παρακολούθηση των επικοινωνιών, η κεκαλυμμένη παρακολούθηση συμπεριλαμβανομένης και της ηλεκτρονικής παρακολούθησης, η παρακολούθηση τραπεζικών λογαριασμών και άλλες οικονομικής φύσεως έρευνες, πάντοτε στα πλαίσια της αρχής της αναλογικότητας, της φύσης και της σοβαρότητας των υπό διερεύνηση αδικημάτων. Κατά περίπτωση, και σύμφωνα με νομοθεσίες των κρατών-μελών, στα εργαλεία αυτά θα πρέπει να περιλαμβάνεται η δυνατότητα των αρχών επιβολής του νόμου να χρησιμοποιούν απόκρυψη ταυτότητας στο Διαδίκτυο.

Στα πλαίσια των παραπάνω και με κοινή πρωτοβουλία των ΕΕ και ΗΠΑ, 54 χώρες από όλον τον κόσμο υπέγραψαν το 2012 την Παγκόσμια Συμμαχία κατά της σεξουαλικής κακοποίησης παιδιών στο διαδίκτυο με βασικούς στόχους⁵⁵⁹:

- την διάσωση περισσότερων θυμάτων·
- την εξασφάλιση αποτελεσματικότερης δίωξης, και
- την συνολική μείωση του όγκου του υλικού σεξουαλικής κακοποίησης παιδιών που διατίθεται στο διαδίκτυο.

Η Παγκόσμια Συμμαχία συγχωνεύθηκε με την πρωτοβουλία «WeProtect» του Ηνωμένου Βασιλείου για την δημιουργία της Παγκόσμιας Συμμαχίας WeProtect, που

---

⁵⁵⁹ We Protect Global Alliance to End Child Sexual Exploitation Online [Internet]. European Commission. 2016 [cited 2019 Dec 21]. Available from: https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/organized-crime-and-human-trafficking/global-alliance-against-child-abuse_en

στόχο έχει τον τερματισμό της σεξουαλικής εκμετάλλευσης των παιδιών στο διαδίκτυο⁵⁶⁰.

Με στόχο την βελτίωση της συνεργασίας μεταξύ των δικαστικών και των αστυνομικών αρχών των κρατών-μελών, μέσω της εναρμόνισης των κανόνων του ποινικού τους δικαίου, το Συμβούλιο εξέδωσε την Απόφαση Πλαίσιο 2005/222/ΔΕΥ για τις επιθέσεις κατά των συστημάτων πληροφοριών που αποτελούν μέρος της υποδομής ζωτικής σημασίας των κρατών-μελών και προέρχονται από το οργανωμένο έγκλημα και την τρομοκρατία. Με την απόφαση αυτή ποινικοποιούνται η παράνομη πρόσβαση και η παράνομη παρεμβολή σε συστήματα πληροφοριών και δεδομένων ενώ προβλέπονται ποινικές κυρώσεις και στις περιπτώσεις ηθικής αυτουργίας, υποβοήθησης, συνέργειας και απόπειρας τέλεσης των παραπάνω αδικημάτων⁵⁶¹.

Με στόχο την ενίσχυση της στρατηγικής που παρουσιάστηκε το 2001, η Επιτροπή δημοσίευσε το 2006 την Ανακοίνωση COM(2006)251 «Στρατηγική για ασφαλή κοινωνία της πληροφορίας – διάλογος, πνεύμα συνεργασίας και ενίσχυση των ικανοτήτων»⁵⁶².

Στην Ανακοίνωση αυτή θεωρείται ότι πρέπει να ενισχυθεί η τρίπλευρη προσέγγιση (ειδικά μέτρα ασφάλειας δικτύων και πληροφοριών-πλαίσιο κανονιστικών ρυθμίσεων για τις ηλεκτρονικές επικοινωνίες-καταπολέμηση αξιόποινων πράξεων στον κυβερνοχώρο) που έχει αναπτύξει η ΕΚ στο θέμα της πολιτικής ασφαλείας της κοινωνίας της πληροφορίας εξαιτίας των πολυάριθμων μεταξύ τους αλληλεξαρτήσεων. Για τον λόγο αυτό προτείνεται μια νέα, δυναμική και ολοκληρωμένη προσέγγιση που περιλαμβάνει όλους τους εμπλεκόμενους παράγοντες και βασίζεται στο διάλογο, σε πνεύμα συνεργασίας και στην ενίσχυση των ικανοτήτων. Με δεδομένους τους συμπληρωματικούς ρόλους του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα για την δημιουργία

---

⁵⁶⁰ Καταπολέμηση της σεξουαλικής κακοποίησης παιδιών [Internet]. Europa.eu. 2011 [cited 2019 Dec 21]. Available from: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=legisum:230806_2

⁵⁶¹ Απόφαση-πλαίσιο 2005/222/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 24ης Φεβρουαρίου 2005, για τις επιθέσεις κατά των συστημάτων πληροφοριών [Internet]. Europa.eu 2005. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=CELEX:32005F0222>

⁵⁶² Communication from the Commission to the Council, the European Parliament, the European Economic and Social committee and the Committee of the Regions - A strategy for a Secure Information Society - "Dialogue, partnership and empowerment" {SEC(2006) 656} /* COM/2006/0251 final */ [Internet]. Europa.eu 2006. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX%3A52006DC0251>

ενός κλίματος ασφάλειας, οι πρωτοβουλίες της πολιτικής στο εν λόγω πεδίο πρέπει να βασίζονται σε ανοιχτό και περιεκτικό πολυμερή διάλογο.

Μετα τις κυβερνο-επιθέσεις εναντίον των συστημάτων πληροφοριών της Εσθονίας (2007), της Λιθουανίας και της Γεωργίας (2008), η Επιτροπή εξέδωσε την Ανακοίνωση COM(2009)149 σχετικά με την προστασία υποδομών πληροφοριών ζωτικής σημασίας, όπου εστιάζει στην πρόληψη, την ετοιμότητα και την ευαισθητοποίηση, και καθορίζει ένα πρόγραμμα άμεσων δράσεων για την ενίσχυση της ασφάλειας και της ικανότητας αποκατάστασης των ΥΖΣ. Οι δράσεις αυτές συμπληρώνουν τα υφιστάμενα και μελλοντικά μέτρα στο πεδίο της αστυνομικής και δικαστικής συνεργασίας για την πρόληψη, καταπολέμηση και δίωξη εγκληματικών και τρομοκρατικών δραστηριοτήτων με στόχο υποδομές ΤΠΕ⁵⁶³.

Το 2007 η Επιτροπή για να καταπολεμήσει όλες τις μορφές του εγκλήματος στον κυβερνοχώρο, εγκαινίασε μια πρωτοβουλία με την Ανακοίνωση COM(2007)267 που αποσκοπεί στην βελτίωση του συντονισμού για την ενίσχυση της καταπολέμησης του εγκλήματος στον κυβερνοχώρο σε εθνικό, ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο⁵⁶⁴.

Στην Ανακοίνωση ορίζονται τρεις κατηγορίες αξιόποινων δραστηριοτήτων στον κυβερνοχώρο:

- Η πρώτη καλύπτει τις παραδοσιακές μορφές αδικημάτων όπως την απάτη ή την πλαστογραφία, παρόλο που, στα πλαίσια του εγκλήματος στον κυβερνοχώρο, αφορά ειδικά αξιόποινες πράξεις οι οποίες διαπράττονται μέσω δικτύων ηλεκτρονικής επικοινωνίας και συστημάτων πληροφοριών.
- Η δεύτερη κατηγορία αφορά τη δημοσίευση παράνομου περιεχομένου με χρήση ηλεκτρονικών μέσων (π.χ. υλικό σεξουαλικής κακοποίησης παιδιών ή προτροπή σε φυλετικό μίσος).

---

⁵⁶³ COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE COUNCIL, THE EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE AND THE COMMITTEE OF THE REGIONS ON CRITICAL INFORMATION INFRASTRUCTURE PROTECTION - "Protecting Europe from large scale cyber-attacks and disruptions: enhancing preparedness, security and resilience" {SEC(2009) 399} {SEC(2009) 400} /* COM/2009/0149 final */ [Internet]. Europa.eu 2009. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A52009DC0149>

⁵⁶⁴ COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE COUNCIL AND THE COMMITTEE OF THE REGIONS Towards a general policy on the fight against cyber crime [Internet]. 2007. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2007:0267:FIN:EN:PDF>

- Η τρίτη κατηγορία περιλαμβάνει αξιόποινες πράξεις που μπορούν να διαπραχθούν μόνο μέσω ηλεκτρονικών δικτύων, π.χ. επιθέσεις κατά συστημάτων πληροφοριών, άρνηση παροχής υπηρεσιών και παράνομη επέμβαση στο σύστημα πληροφοριών. Αυτά τα είδη επίθεσης μπορεί να στρέφονται κατά των θεμελιωδών υποδομών ζωτικής σημασίας στην Ευρώπη και να έχουν επιπτώσεις στα υφιστάμενα συστήματα έγκαιρης προειδοποίησης

Η πρωτοβουλία έχει ως στόχους⁵⁶⁵:

1. Βελτιωμένη επιχειρησιακή συνεργασία μεταξύ των αρχών επιβολής του νόμου μέσω της ενίσχυσης και της διευκρίνισης των αρμοδιοτήτων της Europol, της Eurojust και άλλων δομών.
2. Συντονισμένα και διασυνδεδεμένα προγράμματα κατάρτισης για τις αρχές επιβολής του νόμου και τις δικαστικές αρχές των χωρών της ΕΕ συμπεριλαμβανομένων της Europol, της Eurojust, της Ευρωπαϊκής Αστυνομικής Ακαδημίας και του Ευρωπαϊκού Δικτύου Κατάρτισης Δικαστικών.
3. Βελτιωμένη πολιτική συνεργασία και συντονισμό μεταξύ των χωρών της ΕΕ με την δημιουργία μονίμου ευρωπαϊκού σημείου επαφής για την ανταλλαγή πληροφοριών καθώς επίσης και ευρωπαϊκής πλατφόρμας κατάρτισης σχετικά με το έγκλημα στον κυβερνοχώρο.
4. Πολιτική και νομική συνεργασία με τρίτες χώρες μέσω της Σύμβασης για το έγκλημα στον κυβερνοχώρο του Συμβουλίου της Ευρώπης το 2001 (και του συμπληρωματικού της πρωτοκόλλου), της ομάδας Λυών-Ρώμη του G8 για το έγκλημα υψηλής τεχνολογίας και έργων που διαχειρίζεται η Interpol.
5. Βελτιωμένο διάλογο μεταξύ δημόσιου και ιδιωτικού τομέα για την καλλιέργεια αμοιβαίας εμπιστοσύνης και την ανταλλαγή σχετικών πληροφοριών.
6. Τυποποίηση της νομοθεσίας και των ορισμών των χωρών της ΕΕ στον τομέα του εγκλήματος στον κυβερνοχώρο.

---

⁵⁶⁵ Προς την κατεύθυνση γενικής πολιτικής σχετικά με την καταπολέμηση του εγκλήματος στον κυβερνοχώρο [Internet]. Europa.eu. 2007 [cited 2019 Dec 21]. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=legisum:114560>

7. Διαμόρφωση μετρήσεων/δεικτών όσον αφορά την έκταση του εγκλήματος στον κυβερνοχώρο.
8. Ευαισθητοποίηση όσον αφορά τους κινδύνους και το κόστος του εγκλήματος στον κυβερνοχώρο.
9. Ερευνητικά προγράμματα της ΕΕ, όπως στο πλαίσιο του Ταμείου Εσωτερικής Ασφάλειας - Αστυνομία.

Στα πλαίσια της πρωτοβουλίας αυτής συστάθηκε η Ευρωπαϊκή Ομάδα Κατάρτισης και Εκπαίδευσης στον τομέα της Εγκληματικότητας στον Κυβερνοχώρο (ECTEG)⁵⁶⁶ που απαρτίζεται από φορείς επιβολής του νόμου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου, διεθνείς φορείς, ακαδημαϊκούς κύκλους, φορείς του ιδιωτικού τομέα και εμπειρογνώμονες.

Συνεργάζεται στενά με την Europol-EC3 και την CEPOL και οι δραστηριότητες της αφορούν την υποστήριξη διεθνών δραστηριοτήτων για την εναρμόνιση της κατάρτισης στον τομέα του κυβερνοεγκλήματος, την ανταλλαγή γνώσεων, εμπειριών καθώς και εξεύρεση λύσεων, την συνεργασία με ακαδημαϊκούς και ιδιωτικούς φορείς για την υποστήριξη της επιβολής του νόμου απέναντι στο κυβερνοέγκλημα με την παροχή εκπαίδευσης, την τυποποίηση μεθόδων και διαδικασιών για τα προγράμματα κατάρτισης σε συνεργασία με άλλους διεθνείς οργανισμούς και την παροχή εκπαιδευτών καθώς και εκπαιδευτικού υλικού σε διεθνείς εταίρους για την ενίσχυση της κατάρτισης τους στα πλαίσια της διεθνούς επιβολής του νόμου απέναντι στο κυβερνοέγκλημα.

Μετά την διαπίστωση της Επιτροπής, ότι η Απόφαση Πλαίσιο 2005/222/ΔΕΥ για τις επιθέσεις κατά των συστημάτων πληροφοριών που προέρχονται από το οργανωμένο έγκλημα, εφαρμόστηκε με πολύ διαφορετικό τρόπο από τα κράτη-μέλη, γεγονός που θέτει σε σοβαρό κίνδυνο τον στόχο προσέγγισης των κανόνων ποινικού δικαίου των κρατών μελών στον τομέα αυτό⁵⁶⁷, η Απόφαση αντικαταστάθηκε με την Οδηγία 2013/40/ΕΕ⁵⁶⁸ με στόχο να καλύψει τα κενά και τις ανεπάρκειες της προηγούμενης

---

⁵⁶⁶ European Cybercrime Training and Education Group [Internet]. ECTEG. 2018 [cited 2019 Dec 28]. Available from: <https://www.ecteg.eu>

⁵⁶⁷ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ. ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ βάσει του άρθρου 12 της απόφασης-πλαίσιο του Συμβουλίου της 24ης Φεβρουαρίου 2005 για τις επιθέσεις κατά των συστημάτων πληροφοριών [Internet]. 2008 [cited 2019 Dec 21]. Available from: <https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2008/EL/1-2008-448-EL-F1-1.Pdf>

⁵⁶⁸ Οδηγία 2013/40/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Αυγούστου 2013, για τις επιθέσεις κατά των συστημάτων πληροφοριών και την αντικατάσταση της απόφασης-πλαίσιου 2005/222/ΔΕΥ του Συμβουλίου [Internet]. Europa.eu 2013. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A32013L0040>

Απόφασης αλλά και να θέσει τις βάσεις για μια συνεκτική πολιτική ασφαλείας της ΕΕ στον κυβερνοχώρο.

Η νέα Οδηγία θεσπίζει ελάχιστους κανόνες σχετικά με τον ορισμό των ποινικών αδικημάτων και αυστηρότερες κυρώσεις στον τομέα των επιθέσεων κατά των συστημάτων πληροφοριών, όταν τα αδικήματα διαπράττονται από εγκληματικές οργανώσεις. Σκοπεύει επίσης να διευκολύνει την πρόληψη των αδικημάτων αυτών και να βελτιώσει τη συνεργασία μεταξύ δικαστικών και άλλων αρμόδιων αρχών. Στην Οδηγία προβλέπεται βελτίωση της συνεργασίας και της ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των αρμόδιων αρχών των κρατών-μελών, καθώς και των αρμόδιων ειδικευμένων οργανισμών της Ένωσης και φορέων της Ένωσης, όπως η Eurojust, η Ευρωπόλ και το Ευρωπαϊκό Κέντρο Ηλεκτρονικού Εγκλήματος, καθώς και ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός για την Ασφάλεια Δικτύων και Πληροφοριών (ENISA).

Επειδή έχει αποδειχτεί ότι παράλληλα με το τεράστιο όφελος που επιφέρει, ο ψηφιακός κόσμος είναι και ευάλωτος σε απειλές που προέρχονται από διάφορες πηγές (εγκληματικές, πολιτικά υποκινούμενες, τρομοκρατικές ή κρατικά υποκινούμενες επιθέσεις, καθώς και φυσικές καταστροφές και ακούσια σφάλματα) και η οικονομία επηρεάζεται ήδη από τις δραστηριότητες ηλεκτρονικού εγκλήματος αλλά και σε χώρες εκτός ΕΕ οι κυβερνήσεις είναι δυνατόν να χρησιμοποιήσουν καταχρηστικά τον κυβερνοχώρο για επιτήρηση και έλεγχο των ίδιων των πολιτών τους, η ΕΕ παρουσίασε το 2013 την «Στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την ασφάλεια στον κυβερνοχώρο. Για έναν ανοικτό, ασφαλή και προστατευμένο κυβερνοχώρο»⁵⁶⁹.

Ως στρατηγικές προτεραιότητες της πολιτικής αυτής καθορίζονται:

- Η επίτευξη ανθεκτικότητας όσον αφορά την ασφάλεια στον κυβερνοχώρο, με την συνεργασία δημόσιου και ιδιωτικού τομέα για την βελτίωση των ικανοτήτων, των πόρων και των διαδικασιών τους με στόχο την πρόληψη, την ανίχνευση και την αντιμετώπιση των συμβάντων ασφαλείας
- Η δραστική μείωση του ηλεκτρονικού εγκλήματος με την ανάπτυξη ισχυρής και αποτελεσματικής νομοθεσίας τόσο σε εθνικό όσο και σε ενωσιακό επίπεδο, την ενίσχυση της επιχειρησιακής ικανότητας των αρμοδίων υπηρεσιών των

---

⁵⁶⁹ JOINT COMMUNICATION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE COUNCIL, THE EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE AND THE COMMITTEE OF THE REGIONS Cybersecurity Strategy of the European Union: An Open, Safe and Secure Cyberspace /* JOIN/2013/01 final */ [Internet]. Europa.eu 2013. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52013JC0001>

κρατών-μελών καθώς και την βελτίωση του συντονισμού τους με τα μέσα και τα όργανα της ΕΕ

- Η ανάπτυξη πολιτικής και ικανοτήτων για την άμυνα στον κυβερνοχώρο σε σχέση με την Κοινή Πολιτική Ασφάλειας και Άμυνας (ΚΠΑΑ) με την συνεργασία μεταξύ πολιτικών και στρατιωτικών φορέων της ΕΕ και την προώθηση του διαλόγου με διεθνείς εταίρους και οργανισμούς
- Η ανάπτυξη των βιομηχανικών και τεχνολογικών πόρων για την ασφάλεια στον κυβερνοχώρο με την ανάπτυξη κινήτρων και τον προσδιορισμό καλών πρακτικών σε ολόκληρη την αξιακή αλυσίδα και τη δημιουργία ευνοϊκών συνθηκών στην αγορά για την ανάπτυξη και υιοθέτηση ασφαλών λύσεων ΤΠΕ
- Η θέσπιση συνεκτικής διεθνούς πολιτικής κυβερνοχώρου για την Ευρωπαϊκή Ένωση και προώθηση των βασικών αξιών της ΕΕ με την δρομολόγηση διεθνών πρωτοβουλιών, διαλόγου και στενότερης συνεργασίας με τρίτες χώρες και διεθνείς οργανισμούς

Τέλος για τα μείζονα συμβάντα ή επιθέσεις στον κυβερνοχώρο η Στρατηγική θεωρεί απαραίτητη την βελτίωση της πρόληψης, του εντοπισμού και της επέμβασης ενώ τα κράτη-μέλη και η Επιτροπή πρέπει να τηρούν αλλήλους επαρκώς ενήμερους σχετικά με τέτοιες περιπτώσεις συμβάντων.

Παρόλα αυτά, στην Οδηγία (ΕΕ) 2016/1148⁵⁷⁰ η Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο παραδέχονται ότι οι υπάρχουσες ικανότητες της ΕΕ δεν επαρκούν για να εξασφαλιστεί υψηλό επίπεδο ασφάλειας συστημάτων δικτύου και πληροφοριών εντός της Ένωσης. Τα κράτη-μέλη έχουν πολύ διαφορετικά επίπεδα ετοιμότητας, που έχουν οδηγήσει στον κατακερματισμό των προσεγγίσεων στην Ένωση γεγονός που οδηγεί σε άνισο επίπεδο προστασίας καταναλωτών και επιχειρήσεων και υπονομεύει το συνολικό επίπεδο ασφάλειας συστημάτων δικτύου και πληροφοριών εντός της Ένωσης.

Ως αποτέλεσμα των παραπάνω, η Οδηγία (ΕΕ) 2016/1148 θέσπισε μέτρα για την επίτευξη υψηλού κοινού επιπέδου ασφάλειας συστημάτων δικτύου και πληροφοριών εντός της Ένωσης, με σκοπό την καλύτερη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς.

---

⁵⁷⁰ Οδηγία (ΕΕ) 2016/1148 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 6ης Ιουλίου 2016, σχετικά με μέτρα για υψηλό κοινό επίπεδο ασφάλειας συστημάτων δικτύου και πληροφοριών σε ολόκληρη την Ένωση [Internet]. Europa.eu 2016. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A32016L1148>

Τα μέτρα αυτά αφορούν:

- την θέσπιση εθνικής στρατηγικής ασφάλειας των συστημάτων δικτύου και πληροφοριών από όλα τα κράτη μέλη
- την δημιουργία ομάδας συνεργασίας⁵⁷¹ με σκοπό την υποστήριξη και τη διευκόλυνση της στρατηγικής συνεργασίας και της ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των κρατών μελών, καθώς και την ανάπτυξη της εμπιστοσύνης και της αξιοπιστίας μεταξύ τους
- την δημιουργία δικτύου ομάδων απόκρισης συμβάντων που αφορούν την ασφάλεια των υπολογιστών (δίκτυο CSIRT), προκειμένου να συμβάλει στην ανάπτυξη της αξιοπιστίας και εμπιστοσύνης μεταξύ των κρατών μελών και να προωθήσει την ταχεία και αποτελεσματική επιχειρησιακή συνεργασία
- την θέσπιση απαιτήσεων ασφάλειας και κοινοποίησης για τους φορείς εκμετάλλευσης βασικών υπηρεσιών και για τους παρόχους ψηφιακών υπηρεσιών
- την πρόβλεψη των υποχρεώσεων των κρατών μελών να ορίζουν εθνικές αρμόδιες αρχές, ενιαία κέντρα επαφής και CSIRT με καθήκοντα σχετικά με την ασφάλεια των συστημάτων δικτύου και πληροφοριών.

Το δίκτυο CSIRT που προβλέπει η Οδηγία συνίσταται από αντιπροσώπους των CSIRT των χωρών της ΕΕ και την ομάδα αντιμετώπισης έκτακτων αναγκών στην πληροφορική (CERT-EU)⁵⁷². Τα καθήκοντά του περιλαμβάνουν τα εξής:

- την ανταλλαγή πληροφοριών σχετικά με τις υπηρεσίες CSIRT
- την ανταλλαγή πληροφοριών που αφορούν συμβάντα ασφαλείας στον κυβερνοχώρο
- την στήριξη των χωρών της ΕΕ στην αντιμετώπιση διασυνοριακών συμβάντων
- την συζήτηση και τον καθορισμό συντονισμένης απόκρισης για συμβάν που αναφέρεται από μια χώρα της ΕΕ
- την συζήτηση, διερεύνηση και τον καθορισμό περαιτέρω μορφών επιχειρησιακής συνεργασίας, συμπεριλαμβανομένων:

---

⁵⁷¹ Συνίσταται από τις αρμόδιες αρχές για την ασφάλεια δικτύων και πληροφοριών (NIS) της κάθε χώρας της ΕΕ, την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τον Οργανισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την Ασφάλεια Δικτύων και Πληροφοριών (ENISA)

⁵⁷² Τα θεσμικά όργανα της ΕΕ αποφάσισαν να συστήσουν το 2012 μια μόνιμη ομάδα αντιμετώπισης έκτακτων καταστάσεων πληροφορικής (CERT-EU) για τα θεσμικά όργανα, τους οργανισμούς και τους οργανισμούς της ΕΕ. Η ομάδα αποτελείται από εμπειρογνώμονες στον τομέα της ασφάλειας πληροφοριών από τα κύρια θεσμικά όργανα της ΕΕ και συνεργάζεται στενά με άλλες ομάδες CERT στα κράτη μέλη καθώς και με εξειδικευμένες εταιρείες ασφάλειας ΤΠ

- των κατηγοριών κινδύνων και συμβάντων
- των έγκαιρων προειδοποιήσεων
- της αμοιβαίας συνδρομής
- του συντονισμού μεταξύ των χωρών που αντιμετωπίζουν κινδύνους και συμβάντα τα οποία επηρεάζουν περισσότερες από μία χώρες της ΕΕ
- την ενημέρωση της ομάδας συνεργασίας για τις δραστηριότητές του και της υποβολής αιτήματος για καθοδήγηση
- την συζήτηση σχετικά με διδάγματα από ασκήσεις ασφαλείας στον κυβερνοχώρο
- τη συζήτηση σχετικά με τις δυνατότητες μεμονωμένων CSIRT κατόπιν αιτήματός τους
- την έκδοση κατευθυντήριων γραμμών για την επιχειρησιακή συνεργασία

Η ασφάλεια στον κυβερνοχώρο αποτελεί παγκόσμια πρόκληση ζωτικής σημασίας καθώς τα όρια μεταξύ του εγκλήματος στον κυβερνοχώρο και του παραδοσιακού εγκλήματος γίνονται όλο και πιο ασαφή, δεδομένου ότι οι δράστες χρησιμοποιούν το διαδίκτυο τόσο ως μέσο για την επέκταση των δραστηριοτήτων τους όσο και ως πηγή για την εξεύρεση νέων μεθόδων και εργαλείων τέλεσης εγκλημάτων⁵⁷³.

Με την Κοινή Ανακοίνωση JOIN(2017)450 «Ανθεκτικότητα, αποτροπή και άμυνα: Οικοδόμηση ισχυρής ασφάλειας στον κυβερνοχώρο για την ΕΕ» η ΕΕ επιχειρεί να αντιμετωπίσει περισσότερο αποτελεσματικά το ζήτημα της ασφαλείας στον κυβερνοχώρο⁵⁷⁴.

Η προσέγγιση αυτή αποσκοπεί στην ενίσχυση όλων των παραγόντων που εμπλέκονται (η ΕΕ, τα κράτη-μέλη, η βιομηχανία και οι ιδιώτες), ώστε να δοθεί στην ασφάλεια στον κυβερνοχώρο η προτεραιότητα που απαιτείται με κύριους στόχους:

α)την δημιουργία ανθεκτικότητας με την δημιουργία ή/και ενίσχυση πιο αξιόπιστων και αποτελεσματικών δομών ασφαλείας και αντιμετώπισης απειλών, τόσο στα κράτη-μέλη όσο και στα θεσμικά και λοιπά όργανα και οργανισμούς της ίδιας της ΕΕ αλλά και την επίτευξη σημαντικής προόδου όσον αφορά την τεχνολογική ικανότητα της ΕΕ και πολύ μεγαλύτερο αριθμό εμπειρογνομένων υψηλής εξειδίκευσης και

⁵⁷³ EUROPOL. INTERNET ORGANISED CRIME THREAT ASSESSMENT (IOCTA) 2018 [Internet]. Europol. 2018 [cited 2019 Dec 15] σελ. 33. Available from: <https://www.europol.europa.eu/activities-services/main-reports/internet-organised-crime-threat-assessment-iocta-2018>

⁵⁷⁴ JOINT COMMUNICATION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT AND THE COUNCIL Resilience, Deterrence and Defence: Building strong cybersecurity for the EU JOIN/2017/0450 final [Internet]. Europa.eu 2017. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX%3A52017JC0450>

β) την εξασφάλιση βελτιωμένης αντιμετώπισης των απειλών στον κυβερνοχώρο από την ΕΕ με την διασφάλιση αποτελεσματικότερης αντιμετώπισης σε επίπεδο επιβολής του νόμου, η οποία θα εστιάζει στον εντοπισμό, στην ιχνηλασιμότητα και στη δίωξη εγκληματιών του κυβερνοχώρου. Στο στοιχείο αυτό προστίθεται και η ανάγκη παροχής στήριξης από την ΕΕ στα κράτη μέλη της για την ανάπτυξη στρατιωτικών ικανοτήτων διπλής χρήσης στον τομέα της ασφάλειας στον κυβερνοχώρο

γ) την ενίσχυση της διεθνούς συνεργασίας στον τομέα της ασφάλειας στον κυβερνοχώρο με την ανάπτυξη της ασφάλειας στον κυβερνοχώρο στο πλαίσιο των εξωτερικών σχέσεων με πλήρη σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, την ανάπτυξη διεθνών ικανοτήτων για την δημιουργία εθνικής ανθεκτικότητας σε τρίτες χώρες που θα αυξήσει το παγκόσμιο επίπεδο ασφαλείας στον κυβερνοχώρο με θετικές επιπτώσεις και για την ΕΕ, την συνεργασία ΕΕ-NATO με την προώθηση της διαλειτουργικότητας, την ενίσχυση της συνεργασίας στον τομέα της κατάρτισης και των ασκήσεων και την συνεργασία τους σε επίπεδο έρευνας και καινοτομίας στον τομέα της άμυνας στον κυβερνοχώρο, ενώ θα αξιοποιηθούν οι ισχύουσες τεχνικές ρυθμίσεις για την ανταλλαγή πληροφοριών στον τομέα της ασφαλείας στον κυβερνοχώρο μεταξύ των αντιστοίχων οργάνων τους.

Οικονομικό έγκλημα

Το οικονομικό έγκλημα εστιάζεται σε μη βίαια αδικήματα τα οποία κατά κανόνα συνίστανται στην κατάχρηση χρηματοοικονομικών συστημάτων ή/και συστημάτων πληρωμών και αποφέρουν παράνομο οικονομικό όφελος. Παρά το γεγονός ότι το οργανωμένο οικονομικό έγκλημα δεν έχει πάντα άμεσες συνέπειες για συγκεκριμένα άτομα, η πραγματικότητα είναι ότι ο ευρύτερος αντίκτυπός του για την κοινωνία είναι σοβαρός από την άποψη της απώλειας εσόδων, της απώλειας φήμης και της υποβάθμισης των δημόσιων προτύπων. Η έννοια του οργανωμένου εγκλήματος στον χρηματοοικονομικό τομέα καλύπτει ένα φάσμα παράνομων δραστηριοτήτων, όπως είναι η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, η χρηματοοικονομική απάτη και η παραχάραξη του ευρώ που διαπράττεται από εγκληματικές οργανώσεις⁵⁷⁵.

---

⁵⁷⁵ COMMISSION OF THE EUROPEAN COMMUNITIES. COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE COUNCIL AND THE EUROPEAN PARLIAMENT ON THE PREVENTION OF AND FIGHT AGAINST ORGANISED CRIME IN THE FINANCIAL SECTOR [Internet]. 2004 [cited 2019 Dec 21]. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2004:0262:FIN:EN:PDF>

Προστασία οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ

Η απάτη και η διαφθορά αποτελούν σοβαρή απειλή για την ασφάλεια και τα δημοσιονομικά συμφέροντα της ΕΕ. Η προστασία των συμφερόντων αυτών αποτελεί προτεραιότητα για τα θεσμικά όργανα της ΕΕ, καθώς αποσκοπεί τόσο στην καλύτερη αξιοποίηση των χρημάτων των φορολογουμένων όσο και στην καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος και της τρομοκρατίας, για τα οποία η διαφθορά προσφέρει γόνιμο έδαφος⁵⁷⁶.

Η νομική βάση για την καταπολέμηση της απάτης και κάθε άλλης παράνομης δραστηριότητας που θίγει τα δημοσιονομικά συμφέροντα της ΕΕ είναι το άρθρο 325 της ΣΛΕΕ, με το οποίο ανατίθεται στην ίδια την ΕΕ και στα κράτη-μέλη της η προστασία του προϋπολογισμού της ΕΕ.

Η απάτη εις βάρος του προϋπολογισμού της ΕΕ μπορεί να προκαλέσει εκτροπή των κονδυλίων της ΕΕ μακριά από τους νόμιμους σκοπούς τους και, με τον τρόπο αυτόν, να υπονομεύσει την αποτελεσματικότητα των μέτρων της ΕΕ, με αποτέλεσμα να δημιουργούνται αμφιβολίες για την ακεραιότητα της δράσης της ΕΕ που υπονομεύουν την εμπιστοσύνη των πολιτών στις πολιτικές της ΕΕ⁵⁷⁷.

Από το 1995, η ΕΕ έθεσε σε ισχύ την Σύμβαση 95/C 316/03⁵⁷⁸ σχετικά με την προστασία των οικονομικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων με την οποία επιδιώκεται η ποινική προστασία των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ και των φορολογουμένων της, με την επιβολή αποτελεσματικών, αναλογικών και αποτρεπτικών ποινικών κυρώσεων, δεδομένου ότι οι απάτες σε βάρος των εσοδών και των δαπανών των Κοινοτήτων σε πολλές περιπτώσεις δεν περιορίζονται σε μια μόνη χώρα και συχνά διαπράττονται από οργανωμένα εγκληματικά δίκτυα⁵⁷⁹

---

⁵⁷⁶ Απάτη και διαφθορά [Internet]. Europa.eu. 2017 [cited 2019 Dec 21]. Available from: https://eur-lex.europa.eu/summary/chapter/fight_against_fraud.html?root_default=SUM_1_CODED%3D22&locale=el#

⁵⁷⁷ COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE COUNCIL, THE EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE, THE COMMITTEE OF THE REGIONS AND THE COURT OF AUDITORS Commission Anti-Fraud Strategy: enhanced action to protect the EU budget COM/2019/196 final [Internet]. Europa.eu 2019. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=COM:2019:0196:FIN>

⁵⁷⁸ Council Act of 26 July 1995 drawing up the Convention on the protection of the European Communities' financial interests [Internet]. Europa.eu 1995. Available from: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.1995.316.01.0048.01.ENG&toc=OJ:C:1995:316:TOC

⁵⁷⁹ Προστασία των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ - καταπολέμηση της απάτης [Internet]. Europa.eu. 1995 [cited 2019 Dec 21]. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=legisum:133019>

Η Σύμβαση παρέχει έναν εναρμονισμένο νομικό ορισμό της απάτης και την υποχρέωση των κρατών-μελών να θεσπίσουν ποινικές κυρώσεις για την απάτη, να προβλέψουν την δικαιοδοσία τους αναλαμβάνοντας δεσμεύσεις για την δικαιοδοσία, την έκδοση και την αμοιβαία συνεργασία.

Η Σύμβαση έχει συμπληρωθεί με μια σειρά πρωτοκόλλων⁵⁸⁰ και έχει αντικατασταθεί με την Οδηγία (ΕΕ) 2017/1371⁵⁸¹:

- Το πρώτο Πρωτόκολλο της Σύμβασης, ΕΕ αριθ. C 313 της 23 Οκτωβρίου 1996, ορίζει νομικά το αδίκημα της δωροδοκίας που θίγει τα οικονομικά συμφέροντα των ΕΚ και την υποχρέωση των κρατών-μελών να θεσπίσουν ποινικές κυρώσεις για αυτήν.
- Με το δεύτερο Πρωτόκολλο της Σύμβασης ΕΕ αριθ. C 221 της 19 Ιουλίου 1997 ορίζεται η υποχρέωση των κρατών-μελών, στο πλαίσιο των αδικημάτων που θίγουν τα οικονομικά συμφέροντα της ΕΕ, να καταστήσουν αξιόποιο το ξέπλυμα χρημάτων και να προβλέψουν την ευθύνη των νομικών προσώπων. Το πρωτόκολλο αυτό προβλέπει την κατάσχεση και τη δήμευση των οργάνων και των εσόδων των αδικημάτων αυτών.
- Τέλος το Πρωτόκολλο ΕΕ αριθ. C 151 της 20 Μαΐου 1997 ορίζει το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων ως αρμόδιο, να αποφαινεται, με προδικαστικές αποφάσεις, επί της ερμηνείας της σύμβασης για την προστασία των οικονομικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και του πρωτοκόλλου αυτής.

Ο Κανονισμός (ΕΚ, Ευρατόμ) 2988/95, της 18ης Δεκεμβρίου 1995⁵⁸², αποσκοπώντας στην καταπολέμηση της απάτης σε βάρος των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ, θέσπισε ένα κοινό νομικό πλαίσιο, σε όλους τους τομείς που καλύπτονται από τις πολιτικές της ΕΕ, που προβλέπει ελέγχους, καθώς και διοικητικά μέτρα και κυρώσεις για τις απάτες και παρατυπίες όταν δεν τηρούνται οι κανόνες χρηματοδότησης της ΕΕ.

---

⁵⁸⁰ Προστασία των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ - καταπολέμηση της απάτης [Internet]. Europa.eu. 1995 [cited 2019 Dec 21]. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=legisum:133019>

⁵⁸¹ Οδηγία (ΕΕ) 2017/1371 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Ιουλίου 2017, σχετικά με την καταπολέμηση, μέσω του ποινικού δικαίου, της απάτης εις βάρος των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης [Internet]. Europa.eu 2017. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/el/TXT/?uri=CELEX:32017L1371>

⁵⁸² COUNCIL REGULATION (EC, EURATOM) No 2988/95 of 18 December 1995 on the protection of the European Communities financial interests [Internet]. Europa.eu 1995. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN-EL/TXT/?uri=CELEX:31995R2988&from=EL>

Στο άρθρο 10 του παραπάνω Κανονισμού, προβλέπεται η θέσπιση μελλοντικών πρόσθετων διατάξεων σχετικά με τους επιτόπιους ελέγχους και εξακριβώσεις, γεγονός που οδήγησε στην έκδοση του Κανονισμού (Ευρατόμ, ΕΚ) αριθ. 2185/96⁵⁸³. Σύμφωνα με το άρθρο 2 του Κανονισμού αυτού η Επιτροπή μπορεί να προβαίνει σε επιτόπιους ελέγχους και εξακριβώσεις:

- είτε προς διερεύνηση σοβαρών ή διακρατικών παρατυπιών ή παρατυπιών στις οποίες πιθανόν να ενέχονται οικονομικοί φορείς που δραστηριοποιούνται σε περισσότερα του ενός κράτη-μέλη,
- είτε προς διερεύνηση παρατυπιών, αν η κατάσταση που επικρατεί σε ένα κράτος-μέλος απαιτεί σε μια ειδική περίπτωση την ενίσχυση των επιτόπιων ελέγχων και εξακριβώσεων, προκειμένου να καταστεί αποτελεσματική η προστασία των οικονομικών συμφερόντων και, κατ' αυτόν τον τρόπο, να εξασφαλισθεί ισοδύναμο επίπεδο προστασίας στην Κοινότητα,
- είτε κατόπιν αιτήσεως του ενδιαφερόμενου κράτους- μέλους.

Το 1997, το Συμβούλιο ανακοίνωσε την Σύμβαση 97/C 195/01 για την ενίσχυση της δικαστικής συνεργασίας των κρατών-μελών στην καταπολέμηση των πράξεων δωροδοκίας στις οποίες είναι αναμειγμένοι είτε εθνικοί δημόσιοι υπάλληλοι είτε κοινοτικοί υπάλληλοι, και που βλάπτουν ή μπορούν να βλάψουν τα οικονομικά συμφέροντα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων⁵⁸⁴.

Στον ιδιωτικό τομέα, το Συμβούλιο «εκτιμώντας ότι η δωροδοκία στρεβλώνει το δίκαιο ανταγωνισμό, υπονομεύει τις αρχές του ανοίγματος και της ελευθερίας των αγορών, και, ειδικότερα, την ομαλή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς, και αντιστρατεύεται τη διαφάνεια και το άνοιγμα του διεθνούς εμπορίου» θέσπισε την Κοινή δράση 98/742/ΔΕΥ με την οποία ορίζει και ποινικοποιεί το αδίκημα της δωροδοκίας στον ιδιωτικό τομέα και καθορίζει τις ευθύνες και τις κυρώσεις κατά των νομικών προσώπων που ενέχονται στο αδίκημα⁵⁸⁵. Η Κοινή δράση αντικαταστάθηκε

---

⁵⁸³ Κανονισμός (Ευρατόμ, ΕΚ) αριθ. 2185/96 του Συμβουλίου της 11ης Νοεμβρίου 1996 σχετικά με τους ελέγχους και εξακριβώσεις που διεξάγει επιτοπίως η Επιτροπή με σκοπό την προστασία των οικονομικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων από απάτες και λοιπές παρατυπίες [Internet]. Europa.eu 1996. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A31996R2185>

⁵⁸⁴ Council Act of 26 May 1997 drawing up, on the basis of Article K.3 (2) (c) of the Treaty on European Union, the Convention on the fight against corruption involving officials of the European Communities or officials of Member States of the European Union [Internet]. Europa.eu 1997. Available from: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN-EL/TXT/?uri=CELEX:31997F0625\(01\)&fromTab=ALL&from=LT](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN-EL/TXT/?uri=CELEX:31997F0625(01)&fromTab=ALL&from=LT)

⁵⁸⁵ 98/742/ΔΕΥ: Κοινή δράση της 22ας Δεκεμβρίου 1998 που θεσπίζεται από το Συμβούλιο βάσει του άρθρου Κ.3 της συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση κατά της δωροδοκίας στον ιδιωτικό τομέα

το 2003 από την Απόφαση-πλαίσιο αριθ. 2003/568/ΔΕΥ με στόχο να εξασφαλισθεί ότι τόσο η ενεργητική όσο και η παθητική δωροδοκία στον ιδιωτικό τομέα αποτελούν ποινικά αδικήματα σε όλα τα κράτη μέλη και ότι τα νομικά πρόσωπα υπέχουν ευθύνη για τα εν λόγω ποινικά αδικήματα που επισύρουν αποτελεσματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές ποινές⁵⁸⁶.

Με την απόφαση 1999/352/ΕΚ, ΕΚΑΧ, Ευρατόμ ιδρύθηκε η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης (OLAF) προκειμένου να ενισχύσει την καταπολέμηση της απάτης, της δωροδοκίας και οποιαδήποτε άλλης παράνομης δραστηριότητας, επιζήμιας για τα οικονομικά συμφέροντα των Κοινοτήτων καθώς και την καταπολέμηση της απάτης που αφορά κάθε άλλο περιστατικό ή δραστηριότητα φορέων που συνιστούν παραβίαση των κοινοτικών διατάξεων⁵⁸⁷.

Η OLAF⁵⁸⁸, είναι το μόνο όργανο της ΕΕ που έχει εντολή να εντοπίζει, να διερευνά και να εξαλείφει απάτες που διαπράττονται εις βάρος πόρων της ΕΕ και έχει ως αποστολή:

- την διενέργεια ανεξάρτητων έρευνών για περιπτώσεις απάτης και διαφθοράς που αφορούν πόρους της ΕΕ, έτσι ώστε να διασφαλίζει ότι τα χρήματα των Ευρωπαίων φορολογουμένων διοχετεύονται σε προγράμματα που δημιουργούν θέσεις εργασίας και ανάπτυξη στην Ευρώπη
- την συμβολή στην ενίσχυση της εμπιστοσύνης των πολιτών στα θεσμικά όργανα της ΕΕ, μέσα από τη διερεύνηση σοβαρών παραπτώματων που διαπράττονται από το προσωπικό της ΕΕ και τα μέλη των θεσμικών οργάνων της ΕΕ
- την ανάπτυξη μιας εύρωστης ευρωπαϊκής πολιτικής για την καταπολέμηση της απάτης.

[Internet]. Europa.eu 1998. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=CELEX%3A31998F0742>

⁵⁸⁶ Απόφαση-πλαίσιο αριθ. 2003/568/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 22ας Ιουλίου 2003, για την καταπολέμηση της δωροδοκίας στον ιδιωτικό τομέα [Internet]. Europa.eu 2003. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:32003F0568>

⁵⁸⁷ 1999/352/ΕΚ, ΕΚΑΧ, Ευρατόμ: Απόφαση της Επιτροπής, της 28ης Απριλίου 1999, για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Καταπολέμησης της Απάτης [κοινοποιηθείσα υπό τον αριθμό SEC(1999) 802] [Internet]. Europa.eu 1999. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex:31999D0352>

⁵⁸⁸ Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης (OLAF)-Τι κάνουμε [Internet]. European Commission. 2019 [cited 2019 Dec 21]. Available from: https://ec.europa.eu/anti-fraud/about-us/mission_el

Το πεδίο δράσης της αφορά:

- όλες τις δαπάνες της ΕΕ: οι κυριότερες κατηγορίες δαπανών αφορούν τα διαρθρωτικά ταμεία, τα ταμεία γεωργικής πολιτικής και αγροτικής ανάπτυξης, τις άμεσες δαπάνες και την εξωτερική βοήθεια
- ορισμένες κατηγορίες εσόδων της ΕΕ, κυρίως τους τελωνειακούς δασμούς
- υπόνοιες για σοβαρά παραπτώματα του προσωπικού της ΕΕ και των μελών των θεσμικών οργάνων της ΕΕ.

Ο ρόλος και οι αρμοδιότητες της OLAF διέπονται από τον Κανονισμό (ΕΕ, Ευρατόμ) αριθ. 883/2013⁵⁸⁹ και την τροποποίηση του με τον Κανονισμό (ΕΕ, Ευρατόμ) 2016/2030⁵⁹⁰, και από την Διοργανική Συμφωνία, της 25ης Μαΐου 1999, μεταξύ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων⁵⁹¹ που ορίζει το κοινό καθεστώς των εκτελεστικών μέτρων που είναι απαραίτητα για τη διευκόλυνση των ερευνών που διεξάγονται στους κόλπους τους από την Υπηρεσία. Οι έρευνες αυτές έχουν ως στόχο:

- την καταπολέμηση της απάτης, της δωροδοκίας και οποιασδήποτε άλλης παράνομης δραστηριότητας επιζήμιας για τα οικονομικά συμφέροντα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων,
- τον εντοπισμό των σοβαρών περιπτώσεων που συνδέονται με την άσκηση επαγγελματικών δραστηριοτήτων, και συνιστούν, ενδεχομένως, παράλειψη των υποχρεώσεων των υπαλλήλων και του λοιπού προσωπικού των Κοινοτήτων, η οποία μπορεί να επισύρει πειθαρχική ή, ενδεχομένως, ποινική δίωξη, ή παράλειψη των αναλόγων υποχρεώσεων των μελών, των διευθυντικών στελεχών ή των μελών του προσωπικού που δεν υπόκεινται στον κανονισμό υπηρεσιακής κατάστασης.

---

⁵⁸⁹ Κανονισμός (ΕΕ, Ευρατόμ) αριθ. 883/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Σεπτεμβρίου 2013, σχετικά με τις έρευνες που πραγματοποιούνται από την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης (OLAF) και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1073/1999 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και του κανονισμού (Ευρατόμ) αριθ. 1074/1999 του Συμβουλίου [Internet]. Europa.eu 2013. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex:32013R0883>

⁵⁹⁰ Regulation (EU, Euratom) 2016/2030 of the European Parliament and of the Council of 26 October 2016 amending Regulation (EU, Euratom) No 883/2013, as regards the secretariat of the Supervisory Committee of the European Anti-Fraud Office (OLAF) [Internet]. Europa.eu 2016. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX%3A32016R2030>

⁵⁹¹ Διοργανική Συμφωνία, της 25ης Μαΐου 1999, μεταξύ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων σχετικά με τις εσωτερικές έρευνες που πραγματοποιούνται από την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης (OLAF) [Internet]. Europa.eu 1999. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex:31999Q0531>

Στα πλαίσια της καταπολέμησης της απάτης η OLAF διαχειρίζεται τα προγράμματα Hercule που προστατεύουν τα οικονομικά συμφέροντα της ΕΕ, υποστηρίζοντας την καταπολέμηση των παρατυπιών, της απάτης και της διαφθοράς που πλήττουν τον προϋπολογισμό της ΕΕ. Τα προγράμματα αυτά ξεκίνησαν το 2004⁵⁹² και το τρέχον πρόγραμμα Hercule III (2014-2020) που θεσπίστηκε με τον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 250/2014⁵⁹³ έχει ως κύριες δραστηριότητες την καταπολέμηση του λαθρεμπορίου και άλλων εγκληματικών δραστηριοτήτων κατά των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ με την ενίσχυση της ικανότητας των εθνικών αρχών στον τομέα αυτό μέσω της χρηματοδότησης αγοράς εξοπλισμού, διοργάνωσης σεμιναρίων κατάρτισης και διασκέψεων για την ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών μεταξύ των κρατών-μελών σε θέματα όπως η πρόληψη της διαφθοράς στις διαδικασίες ανάθεσης συμβάσεων καθώς και την υποστήριξη εξειδικευμένης κατάρτισης για την ενίσχυση και ενημέρωση των ψηφιακών ιατροδικαστικών δεξιοτήτων του προσωπικού επιβολής του νόμου⁵⁹⁴.

Στο πλαίσιο του νέου πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου (2021-2027), η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενέκρινε πρόταση για ένα νέο πρόγραμμα καταπολέμησης της απάτης της ΕΕ⁵⁹⁵. Το πρόγραμμα έχει σχεδιαστεί για να στηρίζει τις προσπάθειες της Επιτροπής και των κρατών-μελών της ΕΕ μέσω της βελτίωσης του προγράμματος Hercule III και του συνδυασμού του με δύο δραστηριότητες που η OLAF εκτελεί ήδη⁵⁹⁶:

- το σύστημα πληροφοριών για την καταπολέμηση της απάτης (AFIS), το οποίο υποστηρίζει τις επιχειρησιακές δραστηριότητες που συνδέονται με την αμοιβαία διοικητική συνδρομή μεταξύ των τελωνειακών αρχών των κρατών μελών

---

⁵⁹² Απόφαση αριθ. 804/2004/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 21ης Απριλίου 2004 για τη θέσπιση προγράμματος κοινοτικής δράσης για την προώθηση δράσεων στον τομέα της προστασίας των οικονομικών συμφερόντων της Κοινότητας (Πρόγραμμα «Hercule») [Internet]. Europa.eu 2004. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A02004D0804-20070726>

⁵⁹³ Regulation (EU) No 250/2014 of the European Parliament and of the Council of 26 February 2014 establishing a programme to promote activities in the field of the protection of the financial interests of the European Union (Hercule III programme) and repealing Decision No 804/2004/EC [Internet]. Europa.eu 2014. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32014R0250>

⁵⁹⁴ Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης (OLAF) The Hercule Programmes [Internet]. European Commission. 2019 [cited 2019 Dec 21]. Available from: https://ec.europa.eu/anti-fraud/policy/hercule_en

⁵⁹⁵ EU budget: €181 million to strengthen the fight against fraud affecting the EU budget [Internet]. European Commission. 2019 [cited 2019 Dec 21]. Available from: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_18_3967

⁵⁹⁶ Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης (OLAF) The Hercule Programmes [Internet]. European Commission. 2019 [cited 2019 Dec 21]. Available from: https://ec.europa.eu/anti-fraud/policy/hercule_en

- το σύστημα διαχείρισης παρατυπιών (IMS), ένα σύστημα πληροφορικής το οποίο επιτρέπει στα κράτη μέλη να αναφέρουν τυχόν παρατυπίες που αφορούν τους πόρους της ΕΕ που εντοπίζουν και υποστηρίζει τη διαχείριση και την ανάλυση τέτοιων παρατυπιών

με στόχο⁵⁹⁷:

- την καταπολέμηση της απάτης και άλλων παράνομων δραστηριοτήτων που επηρεάζουν τον προϋπολογισμό της ΕΕ ·
- την αμοιβαία διοικητική συνδρομή στον τελωνειακό τομέα ·
- την αναφορά παρατυπιών από τα κράτη μέλη της ΕΕ που αφορούν τα κονδύλια της ΕΕ.

Η Στρατηγική της Επιτροπής που θεσπίστηκε το 2000⁵⁹⁸, και τα σχέδια δράσης για τις περιόδους 2001-2003⁵⁹⁹ και 2004-2005⁶⁰⁰ που ακολούθησαν έθεσαν τις βάσεις για μια σφαιρική πολιτική της ΕΕ για την καταπολέμηση της απάτης.

Σε μια προσπάθεια ενίσχυσης της καταπολέμησης της διαφθοράς το Συμβούλιο με την Απόφαση 2008/852/ΔΕΥ, θέσπισε ένα δίκτυο σημείων επαφής στα κράτη-μέλη της ΕΕ, υπεύθυνο για την πρόληψη ή την καταπολέμηση της διαφθοράς (EACN)⁶⁰¹.

Το δίκτυο δημιουργήθηκε για την βελτίωση της συνεργασίας μεταξύ των αρχών που είναι επιφορτισμένες με την πρόληψη και την καταπολέμηση της διαφθοράς στην Ευρωπαϊκή Ένωση, καθώς και για την ενίσχυση των σχέσεων μεταξύ των κρατών-μελών και των ευρωπαϊκών θεσμικών οργάνων. Παρέχει μια πλατφόρμα για την ανταλλαγή πληροφοριών σχετικά με αποτελεσματικά μέτρα και εμπειρίες, τον

⁵⁹⁷ Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης (OLAF) The Hercule Programmes [Internet]. European Commission. 2019 [cited 2019 Dec 21]. Available from: https://ec.europa.eu/anti-fraud/policy/hercule_en

⁵⁹⁸ Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on the criminal-law protection of the Community's financial interests /* COM/2001/0272 final - COD 2001/0115 */ [Internet]. Europa.eu 2001. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=COM:2001:0272:FIN>

⁵⁹⁹ Ανακοίνωση στην Επιτροπή - Προστασία των οικονομικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων - Καταπολέμηση της απάτης - Πρόγραμμα δράσης για την περίοδο 2001-2003 /* COM/2001/0254 τελικό */ [Internet]. Europa.eu 2001. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52001DC0254>

⁶⁰⁰ Ανακοίνωση της Επιτροπής - Προστασία των οικονομικών συμφερόντων των Κοινοτήτων - Καταπολέμηση της απάτης - Σχέδιο δράσης 2004-2005 /* COM/2004/0544 τελικό */ [Internet]. Europa.eu. 2004 [cited 2019 Dec 21]. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?qid=1576930538272&uri=CELEX:52004DC0544>

⁶⁰¹ Απόφαση 2008/852/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 24ης Οκτωβρίου 2008, για ένα δίκτυο σημείων επαφής κατά της διαφθοράς [Internet]. Europa.eu 2008. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex:32008D0852>

εντοπισμό ευκαιριών και την συνεργασία για την ανάπτυξη κοινών στρατηγικών και υψηλών επαγγελματικών προτύπων στην ΕΕ⁶⁰².

Το δίκτυο αποτελείται από αρχές και υπηρεσίες των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης οι οποίες είναι επιφορτισμένες με την πρόληψη ή την καταπολέμηση της διαφθοράς ενώ η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η OLAF, η Europol και η Eurojust είναι πλήρως συνδεδεμένες με τις δραστηριότητες του δικτύου⁶⁰³.

Το 2011, η Επιτροπή ανακοίνωσε μια νέα στρατηγική προσέγγιση για την καταπολέμηση της απάτης (CAFS 2011) με γενικό στόχο την βελτίωση της πρόληψης, της ανίχνευσης και των όρων διεξαγωγής των ερευνών για υποθέσεις απάτης, καθώς και την εξασφάλιση επαρκούς επανόρθωσης και αποτροπής, χάρη σε αναλογικές και αποτρεπτικές κυρώσεις, και την εφαρμογή δίκαιων διαδικασιών, ιδίως με την καθιέρωση στρατηγικών κατά της απάτης σε επίπεδο υπηρεσιών της Επιτροπής οι οποίες να σέβονται και να αποσαφηνίζουν τις διαφορετικές ευθύνες των διαφόρων εμπλεκομένων⁶⁰⁴.

Η Στρατηγική αυτή εντάχθηκε σε μια συνολική προσέγγιση για την καταπολέμηση της απάτης και της διαφθοράς που συμπλήρωσε τις πρωτοβουλίες της Επιτροπής (όπως η μεταρρύθμιση της OLAF⁶⁰⁵ και η ανακοίνωση για την καταπολέμηση της διαφθοράς στην ΕΕ⁶⁰⁶ και ενίσχυσε την λήψη κατάλληλων μέτρων για την καταπολέμηση της απάτης στις διάφορες πολιτικές της ΕΕ⁶⁰⁷.

---

⁶⁰² EACN - EUROPEAN PARTNERS AGAINST CORRUPTION [Internet]. Epac-eacn.org. 2019 [cited 2019 Dec 21]. Available from: <http://www.epac-eacn.org/about/eacn>

⁶⁰³ Ευρωπαϊκό δίκτυο σημείων επαφής κατά της διαφθοράς (EACN) [Internet]. Europa.eu. 2016 [cited 2019 Dec 21]. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=legisum:lf0002>

⁶⁰⁴ COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE COUNCIL, THE EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE, AND THE COMMITTEE OF THE REGIONS AND THE COURT OF AUDITORS ON THE COMMISSION ANTI-FRAUD STRATEGY [Internet]. Europa.eu 2010. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex:52011DC0376>

⁶⁰⁵ Press corner-Commission proposes reform of European Anti-Fraud Office (OLAF) [Internet]. European Commission. 2011 [cited 2019 Dec 21]. Available from: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_11_321

⁶⁰⁶ Press corner-Commission fights corruption: a stronger commitment for greater results [Internet]. European Commission. 2011 [cited 2019 Dec 21]. Available from: https://europa.eu/rapid/press-release_IP-11-678_en.htm?locale=en

⁶⁰⁷ Press corner-Commission steps up its efforts in fighting fraud against the EU budget [Internet]. European Commission. 2011 [cited 2019 Dec 21]. Available from: https://europa.eu/rapid/press-release_IP-11-783_en.htm?locale=en

Με την Στρατηγική αυτή, καθορίζονται κατευθυντήριες γραμμές για την καταπολέμηση της απάτης, όπως η αρχή της μηδενικής ανοχής στην απάτη και τρεις δράσεις προτεραιότητας, που αφορούν⁶⁰⁸:

- τις διατάξεις περί απάτης στις προτάσεις της Επιτροπής σχετικά με τα προγράμματα δαπανών στο πλαίσιο του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου για την περίοδο 2014-2020
- την εφαρμογή στρατηγικών καταπολέμησης της απάτης σε επίπεδο υπηρεσιών και
- την αναθεώρηση των οδηγιών για τις δημόσιες συμβάσεις.

Η Στρατηγική είχε ως στόχους⁶⁰⁹:

- την τήρηση των πλέον αυστηρών προτύπων δεοντολογίας και ακεραιότητας από τις αρχές που είναι αρμόδιες για την διαχείριση κονδυλίων της ΕΕ
- την ενίσχυση της διαφάνειας στην διαχείριση των κονδυλίων της ΕΕ
- την πρόληψη της απάτης κυρίως με τον κατάλληλο σχεδιασμό των προγραμμάτων δαπανών
- την ουσιαστική ικανότητα διερεύνησης των υποθέσεων απάτης με την ανάπτυξη κατάλληλων εργαλείων και κινήτρων για την αποτελεσματική ανίχνευση και διερεύνηση τους
- την επιβολή επαρκών κυρώσεων και την ανάκτηση και αφαίρεση των οικονομικών και περιουσιακών οφελών που έχουν κτηθεί από παράνομη δραστηριότητα
- την καλή συνεργασία μεταξύ της ΕΕ και των αρμόδιων εθνικών αρχών, καθώς και μεταξύ των υπηρεσιών όλων των ενδιαφερομένων θεσμικών οργάνων

Εξαιτίας της μεγάλης διάστασης της διασυνοριακής απάτης και των καταχρήσεων στα διαρθρωτικά ταμεία της ΕΕ αλλά και της περιορισμένης δικαιοδοσίας τόσο των εθνικών αρχών όσο και της OLAF και της Eurojust για την έρευνα και δίωξη των οικονομικών εγκλημάτων μεγάλης κλίμακας που έχουν διασυνοριακό χαρακτήρα, η Επιτροπή το 2013, υπέβαλε την πρόταση COM(2013)534 για την σύσταση

---

⁶⁰⁸ Press corner-Strengthening the Commission's oversight in a modern and robust anti-fraud system [Internet]. European Commission. 2019 [cited 2019 Dec 21]. Available from: https://europa.eu/rapid/press-release_IP-19-2080_en.htm

⁶⁰⁹ COM (2011) 376: COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE COUNCIL, THE EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE, AND THE COMMITTEE OF THE REGIONS AND THE COURT OF AUDITORS ON THE COMMISSION ANTI-FRAUD STRATEGY [Internet]. Europa.eu 2011. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/procedure/EN/200614>

Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας⁶¹⁰. Έπειτα από διαπραγματεύσεις που διήρκεσαν πάνω από τρία χρόνια, το Συμβούλιο δεν κατάφερε να καταλήξει σε ομόφωνη απόφαση όσον αφορά την πρόταση, και το 2017, με την διαδικασία ενισχυμένης συνεργασίας, το Συμβούλιο εξέδωσε τον κανονισμό (ΕΕ) 2017/1939 για την σύσταση Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, ο οποίος άρχισε να ισχύει στις 20 Νοεμβρίου 2017⁶¹¹.

Η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία αναμένεται να αναλάβει καθήκοντά έως το τέλος του 2020 και είναι αρμόδια για την έρευνα, την δίωξη και την ενώπιον της δικαιοσύνης παραπομπή των δραστών αξιόποινων πράξεων που θίγουν τα οικονομικά συμφέροντα της Ένωσης. Συνεργάζεται στενά με τις εθνικές αρχές επιβολής του νόμου, καθώς και με άλλους φορείς, όπως η Eurojust και η Europol⁶¹².

Η δομή της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας περιλαμβάνει τον Ευρωπαίο γενικό εισαγγελέα και τους Ευρωπαίους εισαγγελείς, που από κοινού συναπαρτίζουν το συλλογικό όργανο της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, οργανώνονται σε μόνιμα τμήματα και εργάζονται στην Κεντρική Εισαγγελία της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας στο Λουξεμβούργο. Η Κεντρική Εισαγγελία θα καθοδηγεί και θα εποπτεύει τους Ευρωπαίους εντεταλμένους εισαγγελείς, οι οποίοι θα εδρεύουν στα συμμετέχοντα κράτη-μέλη, θα αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας και θα ερευνούν, διώκουν και παραπέμπουν τις υποθέσεις της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας ενώπιον των αρμόδιων εθνικών δικαστηρίων⁶¹³.

Με την Ανακοίνωση COM(2018) 641, η Επιτροπή πρότεινε την τροποποίηση της ΣΛΕΕ (άρθρο 86 παράγραφοι 1 και 2) με σκοπό την επέκταση των αρμοδιοτήτων της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας στην καταπολέμηση σοβαρών εγκλημάτων με επιπτώσεις σε πολλά κράτη-μέλη και ιδίως στην καταπολέμηση των εγκλημάτων τρομοκρατίας ως

---

⁶¹⁰ Πρόταση ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ σχετικά με τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας /* COM/2013/0534 final - 2013/0255 (APP) */ [Internet]. Europa.eu 2013. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/el/TXT/?uri=CELEX:52013PC0534>

⁶¹¹ Κανονισμός (ΕΕ) 2017/1939 του Συμβουλίου, της 12ης Οκτωβρίου 2017, σχετικά με την εφαρμογή ενισχυμένης συνεργασίας για τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας [Internet]. Europa.eu 2017. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:32017R1939>

⁶¹² Ευρωπαϊκή Εισαγγελία [Internet]. European Council; 2019 [cited 2019 Dec 21]. Available from: <https://www.consilium.europa.eu/el/policies/eppo/>

⁶¹³ COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT AND THE EUROPEAN COUNCIL A Europe that protects: an initiative to extend the competences of the European Public Prosecutor's Office to cross-border terrorist crimes A contribution from the European Commission to the Leader's meeting in Salzburg on 19-20 September 2018. COM/2018/641 final [Internet]. Europa.eu 2018. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/ALL/?uri=CELEX%3A52018DC0641>

μέρος μιας ολοκληρωμένης και ενισχυμένης ευρωπαϊκής απόκρισης στις τρομοκρατικές απειλές⁶¹⁴.

Με την νέα Στρατηγική CAFS 2019 για την καταπολέμηση της απάτης⁶¹⁵ που εγκρίθηκε στις 29 Απριλίου 2019, επιδιώκεται η περαιτέρω βελτίωση στην ανίχνευση, την επιβολή κυρώσεων και την πρόληψη της απάτης καθώς και η στήριξη των προσπαθειών της Επιτροπής να μειώσει περαιτέρω την απάτη στον προϋπολογισμό της ΕΕ⁶¹⁶.

Η νέα Στρατηγική βασίζεται στην Στρατηγική του 2011 και επιδιώκει να διασφαλίσει ότι η Επιτροπή αξιοποιεί πλήρως τα διαθέσιμα δεδομένα για την πρόληψη και τον εντοπισμό των περιπτώσεων απάτης. Επικεντρώνεται στη βελτίωση της ποιότητας και της πληρότητας των σχετικών πληροφοριών, στην ένωση διαφορετικών πηγών δεδομένων και στην δημιουργία ευφύστερων εργαλείων για την κατάρτιση επιχειρησιακών συμπερασμάτων καθώς και στην ενίσχυση της εταιρικής εποπτείας της Επιτροπής σχετικά με τα ζητήματα απάτης, παρέχοντας στην OLAF έναν πολύ ισχυρότερο συμβουλευτικό και εποπτικό ρόλο⁶¹⁷.

Νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες

Σε διεθνές επίπεδο η πρώτη προσπάθεια καταπολέμησης του φαινομένου έγινε με την Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για την καταπολέμηση της παράνομης διακίνησης ναρκωτικών και ψυχοτρόπων ουσιών, γνωστής ως «Σύμβαση της Βιέννης» που παρείχε έναν ορισμό της νομιμοποίησης εσόδων από την διακίνηση ναρκωτικών⁶¹⁸, ενώ με την Σύμβαση του Παλέρμο, το 2000, ρυθμίζονται οι λεπτομέρειες της διεθνούς

---

⁶¹⁴ COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT AND THE EUROPEAN COUNCIL A Europe that protects: an initiative to extend the competences of the European Public Prosecutor's Office to cross-border terrorist crimes A contribution from the European Commission to the Leader's meeting in Salzburg on 19-20 September 2018. COM/2018/641 final [Internet]. Europa.eu 2018. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/ALL/?uri=CELEX%3A52018DC0641>

⁶¹⁵ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ, ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ ΚΑΙ ΤΟ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ Στρατηγική της Επιτροπής για την καταπολέμηση της απάτης: ενισχυμένη δράση για την προστασία του προϋπολογισμού της ΕΕ COM/2019/196 final [Internet]. Europa.eu 2019. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=COM%3A2019%3A196%3AFIN>

⁶¹⁶ Press corner-Strengthening the Commission's oversight in a modern and robust anti-fraud system [Internet]. European Commission. 2019 [cited 2019 Dec 21]. Available from: https://europa.eu/rapid/press-release_IP-19-2080_en.htm

⁶¹⁷ Ο. π.

⁶¹⁸ The International Drug Control Conventions: REVISED EDITION 2013 [Internet]. 2013. Available from: https://www.unodc.org/documents/commissions/CND/Int_Drug_Control_Conventions/Ebook/The_International_Drug_Control_Conventions_E.pdf

συνεργασίας στους τομείς ανακρίσεων, δίωξης και έκδοσης σε περιπτώσεις ξεπλύματος χρημάτων, διαφθοράς και παρεμπόδισης της δικαιοσύνης⁶¹⁹.

Η Σύμβαση του Στρασβούργου του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη νομιμοποίηση, την ανίχνευση, την κατάσχεση και τη δήμευση των εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες που τέθηκε σε ισχύ το 1993, επιδιώκει να διευκολύνει την διεθνή συνεργασία και την αμοιβαία συνδρομή μεταξύ των κρατών κατά τη διερεύνηση της εγκληματικότητας και τον εντοπισμό, την κατάσχεση και τη δήμευση των προϊόντων αυτών. Ειδικότερα η Σύμβαση προβλέπει μορφές ερευνητικής βοήθειας (π.χ. βοήθεια για την απόκτηση αποδεικτικών στοιχείων, μεταφορά πληροφοριών σε άλλο κράτος χωρίς αίτημα, υιοθέτηση κοινών τεχνικών έρευνας, άρση τραπεζικού απορρήτου κ.λπ.), προσωρινά μέτρα (δέσμευση τραπεζικών λογαριασμών, κατάσχεση περιουσιακών στοιχείων για την αποφυγή της απομάκρυνσής τους) και μέτρα για τη δήμευση των προϊόντων του εγκλήματος (εκτέλεση από το κράτος προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση απόφασης δήμευσης που διεξήχθη στο εξωτερικό, οργάνωση από το κράτος στο οποίο απευθύνεται η αίτηση, εσωτερικής διαδικασίας που οδηγεί σε δήμευση μετά από αίτηση άλλου κράτους)⁶²⁰.

Η σύσταση της FATF, ενός οργανισμού χάραξης πολιτικής, το 1989 από την Σύνοδο Κορυφής της Ομάδας των Επτά (G-7) στο Παρίσι, είχε ως στόχους αρχικά την θέσπιση προτύπων και την προώθηση της αποτελεσματικής εφαρμογής νομικών, ρυθμιστικών και επιχειρησιακών μέτρων για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ενώ το 2001 διεύρυνε την εντολή της για την καταπολέμηση της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και το 2012 για την αντιμετώπιση της χρηματοδότησης της διάδοσης όπλων μαζικής καταστροφής με σκοπό την ακεραιότητα του διεθνούς χρηματοπιστωτικού συστήματος⁶²¹.

Η FATF έχει αναπτύξει μια σειρά συστάσεων που αναγνωρίζονται ως διεθνές πρότυπο για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας και της διάδοσης όπλων μαζικής καταστροφής.

---

⁶¹⁹ UNITED NATIONS CONVENTION AGAINST TRANSNATIONAL ORGANIZED CRIME AND THE PROTOCOLS THERETO [Internet]. 2000. Available from: https://www.unodc.org/documents/middleeastandnorthafrica/organised-crime/UNITED_NATIONS_CONVENTION_AGAINST_TRANSNATIONAL_ORGANIZED_CRIME_AND_THE_PROTOCOLS_THERETO.pdf

⁶²⁰ Convention on Laundering, Search, Seizure and Confiscation of the Proceeds from Crime [Internet]. Treaty Office 1990. Available from: <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/141>

⁶²¹ FATF. What we do - Financial Action Task Force (FATF) [Internet]. Fatf-gafi.org. 2019 [cited 2019 Dec 21]. Available from: <https://www.fatf-gafi.org/about/whatwedo/#d.en.3146>

Αποτελούν την βάση μιας συντονισμένης αντίδρασης σε αυτές τις απειλές για την ακεραιότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος και συμβάλλουν στην εξασφάλιση ίσων όρων ανταγωνισμού. Οι πρώτες σαράντα συστάσεις της FATF εκδόθηκαν το 1990, και επικαιροποιήθηκαν το 1996, το 2001, το 2003 και τελευταία το 2012 για να εξασφαλίσουν ότι θα παραμείνουν ενημερωμένες και σχετικές και ότι πρόκειται να έχουν καθολική εφαρμογή⁶²².

Η FATF προωθεί την υιοθέτηση και εφαρμογή των συστάσεων της σε παγκόσμιο επίπεδο, παρακολουθεί την πρόοδο των χωρών στην εφαρμογή των συστάσεων της και εξετάζει τις τεχνικές και τα μέτρα καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας⁶²³, ενώ συνεργάζεται στενά με διάφορους διεθνείς και περιφερειακούς φορείς (ΟΗΕ, ΔΝΤ, Συμβούλιο της Ευρώπης, Παγκόσμια Τράπεζα, ΕΕ κλπ) που εμπλέκονται στην καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας⁶²⁴.

Για την ΕΕ, η δημιουργία της Ενιαίας Αγοράς έχει συμβάλει στην ανάπτυξη της Ευρωπαϊκής οικονομίας αλλά παρέχει επίσης αυξημένες ευκαιρίες για νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και χρηματοδότηση περαιτέρω εγκληματικών δραστηριοτήτων και της τρομοκρατίας. Η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες συνήθως συνδέεται με τους τύπους οργανωμένου εγκλήματος που δημιουργούν τεράστια κέρδη σε μετρητά, όπως η εμπορία ναρκωτικών, όπλων και ανθρώπων καθώς και η απάτη.

Οι δράσεις της ΕΕ για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και την χρηματοδότηση της τρομοκρατίας έχουν ως σκοπό να προστατεύσουν το χρηματοπιστωτικό σύστημα και γενικότερα την ευρωπαϊκή οικονομία από τις επιπτώσεις της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες.

Η Οδηγία 91/308/ΕΟΚ του 1991 για την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες αποτελεί την πρωταρχική νομοθετική πράξη για την καταπολέμηση

---

⁶²² FATF. What we do - Financial Action Task Force (FATF) [Internet]. Fatf-gafi.org. 2019 [cited 2019 Dec 21]. Available from: <https://www.fatf-gafi.org/about/whatwedo/#d.en.3146>

⁶²³ FATF. What we do - Financial Action Task Force (FATF) [Internet]. Fatf-gafi.org. 2019 [cited 2019 Dec 21]. Available from: <https://www.fatf-gafi.org/about/whatwedo/#d.en.3146>

⁶²⁴ FATF. Members and Observers - Financial Action Task Force (FATF) [Internet]. Fatf-gafi.org. 2019 [cited 2019 Dec 21]. Available from: <http://www.fatf-gafi.org/about/membersandobservers/>

του συγκεκριμένου φαινομένου. Η Οδηγία ενσωμάτωσε στο Κοινοτικό Δίκαιο τις 40 Συστάσεις της FATF και συνέδεσε τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και ειδικότερα από αδικήματα που συνδέονται με τα ναρκωτικά, με την ανάπτυξη του οργανωμένου εγκλήματος. Τα μέτρα επιβλήθηκαν στον χρηματοπιστωτικό τομέα και ζητήθηκε από τα κράτη-μέλη ο μεταξύ τους συντονισμός και η εναρμόνιση στην εφαρμογή τους, με βασικό στόχο να αντιμετωπιστεί το ξέπλυμα με ενιαίο τρόπο από όλα τα κράτη⁶²⁵.

Με την δεύτερη Οδηγία 2001/97/EK⁶²⁶ τροποποιήθηκαν οι διατάξεις της Οδηγίας 1991/308/ΕΟΚ, προκειμένου να προσαρμοστεί το κοινοτικό δίκαιο με τις αναθεωρημένες Συστάσεις της FATF, που εκδόθηκαν το 1996. Η Οδηγία διεύρυνε την έννοια του ποινικού αδικήματος της προηγούμενης, σε περισσότερες κατηγορίες σοβαρών αδικημάτων και όχι μόνο στο ξέπλυμα βρώμικου χρήματος προερχόμενου από εμπόριο ναρκωτικών και επέκτεινε τα μέτρα καταπολέμησης του, σε περισσότερες κατηγορίες επαγγελματιών και δραστηριοτήτων πέραν του χρηματοπιστωτικού τομέα (ελεγκτές, εξωτερικοί λογιστές, συμβολαιογράφοι, δικηγόροι, κτηματομεσίτες, και τα καζίνο). Η Οδηγία αναφέρεται επίσης στη μέθοδο της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες μέσω μεγάλων χρηματικών ποσών σε μετρητά, εξαιτίας της ανωνυμίας που εξασφαλίζουν τέτοιου είδους συναλλαγές, και απαιτεί τα κράτη-μέλη να επεκτείνουν τις υποχρεώσεις που προβλέπονται στην οδηγία, ώστε αυτές να βαρύνουν και ορισμένους εμπόρους αγαθών μεγάλης αξίας, οποτεδήποτε η πληρωμή γίνεται σε μετρητά και αφορά ποσό 15.000 ευρώ ή μεγαλύτερο.

Με την Τρίτη Οδηγία 2005/60/EK⁶²⁷ καταργήθηκε και αντικαταστάθηκε πλήρως η Οδηγία 91/308/ΕΟΚ, όπως αυτή τροποποιήθηκε το 2001. Σε αυτήν επιδιώκεται η προσαρμογή του κοινοτικού δικαίου με τις 40 αναθεωρημένες Συστάσεις της FATF, οι οποίες εκδόθηκαν το 2003, καθώς και με ορισμένες από τις εννέα Ειδικές Συστάσεις

---

⁶²⁵ Οδηγία 91/308/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 10ης Ιουνίου 1991 για την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες [Internet]. Europa.eu 1991. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A31991L0308>

⁶²⁶ Οδηγία 2001/97/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 4ης Δεκεμβρίου 2001, για την τροποποίηση της οδηγίας 91/308/ΕΟΚ του Συμβουλίου για την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες - Δήλωση της Επιτροπής [Internet]. Europa.eu 2001. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/el/TXT/?uri=CELEX:32001L0097>

⁶²⁷ Οδηγία 2005/60/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Οκτωβρίου 2005, σχετικά με την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ) [Internet]. Europa.eu 2005. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/el/ALL/?uri=CELEX:32005L0060>

της FATF για την καταπολέμηση της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Στην Οδηγία εισάγεται η έννοια του «πολιτικώς εκτεθειμένου προσώπου»⁶²⁸ με σκοπό την καταπολέμηση της δωροδοκίας. Οι βασικότερες μεταβολές που επέφερε στο ισχύον κοινοτικό κανονιστικό πλαίσιο, συνίστανται στα ακόλουθα:

- Τα κράτη-μέλη υποχρεώνονται να μεριμνήσουν για την ποινικοποίηση τόσο της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, όσο και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας,
- Διευρύνεται ακόμα περισσότερο το πεδίο εφαρμογής της Οδηγίας, ώστε να υπαχθούν σε αυτό και οι ασφαλιστικοί διαμεσολαβητές, καθώς και οι φορείς παροχής υπηρεσιών σε εταιρείες καταπιστευματικής διαχείρισης,
- Διευρύνονται και επανακαθορίζονται η έννοια της εγκληματικής δραστηριότητας και η έννοια των χρηματοπιστωτικών οργανισμών που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της Οδηγίας,
- Καθιερώνονται αυξημένες υποχρεώσεις ταυτοποίησης των συναλλαγών των πιστωτικών ιδρυμάτων και χρηματοπιστωτικών οργανισμών,
- Καθιερώνονται διατάξεις για τα μέτρα δέουσας επιμέλειας που θα πρέπει να εφαρμόζουν πιστωτικά ιδρύματα και χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί,
- Καθιερώνονται διατάξεις για την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ πιστωτικών ιδρυμάτων και αρμόδιων εθνικών φορέων, την διασφάλιση, όπου είναι δυνατό, έγκαιρης ανάδρασης σχετικά με την αποτελεσματικότητα των αναφορών ύποπτων περιπτώσεων νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, καθώς και την εξέλιξη που υπήρξε σε σχέση με τις αναφορές αυτές. Στα πλαίσια αυτά τα κράτη-μέλη υποχρεώνονται να συστήσουν μια μονάδα χρηματοοικονομικών πληροφοριών (FIU) ως κεντρική εθνική αρχή αρμόδια για την παραλαβή, την ανάλυση και την διάδοση των πληροφοριών σχετικά με ενδεχόμενη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή ενδεχόμενη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας

Για την πληρέστερη εφαρμογή της παραπάνω οδηγίας η Επιτροπή εξέδωσε την Οδηγία 2006/70/EK που αφορά τις πτυχές του ορισμού των «πολιτικώς εκτεθειμένων προσώπων», τα κριτήρια με βάση τα οποία εκτιμάται εάν μία κατάσταση αντιπροσωπεύει χαμηλό κίνδυνο νομιμοποίησης παράνομων εσόδων ή χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και τέλος τα κριτήρια με βάση τα οποία εκτιμάται

---

⁶²⁸ Φυσικό πρόσωπο που έχει ή του είχε ανατεθεί σημαντικό δημόσιο λειτουργήμα

εάν αιτιολογείται η μη εφαρμογή της σε ορισμένα νομικά ή φυσικά πρόσωπα που ασκούν χρηματοπιστωτική δραστηριότητα σε περιστασιακή ή πολύ περιορισμένη κλίμακα⁶²⁹.

Η δήμευση προϊόντων εγκληματικών πράξεων θεωρείται ως ένα από τα αποτελεσματικότερα εργαλεία για την καταστολή του οργανωμένου εγκλήματος, επειδή πλήττει την μεγιστοποίηση του κέρδους με αθέμιτους τρόπους που αποτελεί τον κύριο λόγο ύπαρξης των εγκληματικών οργανώσεων. Για τον λόγο αυτό η ΕΕ, από το 2001, έχει εκδώσει μια σειρά νομοθετημάτων με σκοπό να εξασφαλίσει την κοινή προσέγγιση και την εφαρμογή τους σε εθνικό επίπεδο από τα κράτη-μέλη⁶³⁰.

Στα πλαίσια αυτού του συστήματος, η Απόφαση 2007/845 / ΔΕΥ του Συμβουλίου⁶³¹ υποχρεώνει τα κράτη-μέλη να δημιουργήσουν ή να ορίσουν Εθνικές Υπηρεσίες Ανάκτησης Περιουσιακών Στοιχείων (ARO) με σκοπό να διευκολυνθεί, μέσω της ενισχυμένης συνεργασίας, η ταχύτερη ανίχνευση και ο εντοπισμός προϊόντων και μέσων τέλεσης εγκλημάτων καθώς και η τυχόν δέσμευση ή δήμευση τους.

Η Απόφαση επιτρέπει στις ARO να ανταλλάσσουν πληροφορίες και βέλτιστες πρακτικές, ανεξάρτητα από την φύση του καθεστώτος λειτουργίας τους βάσει των προϋποθέσεων που ορίζονται στην απόφαση πλαίσιο 2006/960 / ΔΕΥ του 2006⁶³² και της συμμόρφωσης τους με τις ισχύουσες διατάξεις περί προστασίας δεδομένων.

Η απόφαση προορίζεται επίσης να στηρίζει το δίκτυο CARIN (Camden Assets Recovery Inter-Agency Network), ένα παγκόσμιο δίκτυο επαγγελματιών και εμπειρογνομόνων που αποσκοπεί να ενισχύσει την αμοιβαία γνώση των μεθόδων και τεχνικών στον τομέα της διασυνοριακής ανίχνευσης, δέσμευσης, κατάσχεσης και δήμευσης των προϊόντων και άλλων περιουσιακών στοιχείων του εγκλήματος.

---

⁶²⁹ Οδηγία 2006/70/EK της Επιτροπής, της 1ης Αυγούστου 2006, για τη θέσπιση μέτρων εφαρμογής της οδηγίας 2005/60/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου όσον αφορά τον ορισμό του πολιτικώς εκτεθειμένου προσώπου και τα τεχνικά κριτήρια για την εφαρμογή της απλουστευμένης δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη και την εφαρμογή της εξαίρεσης σε περιπτώσεις άσκησης χρηματοπιστωτικής δραστηριότητας σε περιστασιακή ή πολύ περιορισμένη βάση [Internet]. Europa.eu 2006. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=celex:32006L0070>

⁶³⁰ Κατάσχεση [Internet]. Διαδικτυακή πύλη της ευρωπαϊκής ηλεκτρονικής δικαιοσύνης. 2019 [cited 2019 Dec 21]. Available from: https://e-justice.europa.eu/content_confiscation-94--maximize-el.do

⁶³¹ Απόφαση 2007/845/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 6ης Δεκεμβρίου 2007, σχετικά με τη συνεργασία των υπηρεσιών ανάκτησης περιουσιακών στοιχείων στα κράτη μέλη προς ανίχνευση και εντοπισμό προϊόντων εγκλήματος ή άλλων συναφών περιουσιακών στοιχείων [Internet]. Europa.eu 2013. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A32007D0845>

⁶³² Απόφαση-πλαίσιο 2006/960/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 2006, για την απλούστευση της ανταλλαγής πληροφοριών και στοιχείων μεταξύ των αρχών επιβολής του νόμου των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης [Internet]. Europa.eu 2006. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A32006F0960>

Με την Οδηγία 2014/42/ΕΕ διευκολύνονται τα κράτη-μέλη της ΕΕ στην δήμευση περιουσιακών στοιχείων που προέρχονται από σοβαρές μορφές εγκληματικότητας και οργανωμένη εγκληματικότητα. Στόχος της οδηγίας είναι η απλούστευση των υφιστάμενων κανόνων και η κάλυψη σημαντικών κενών τα οποία εκμεταλλεύονται οι ομάδες οργανωμένου εγκλήματος. Η οδηγία βελτιώνει την ικανότητα των κρατών-μελών της ΕΕ να δημεύουν περιουσιακά στοιχεία τα οποία μεταβιβάστηκαν σε τρίτους, διευκολύνει τη δήμευση περιουσιακών στοιχείων εγκληματικής προέλευσης, ακόμη και όταν ο ύποπτος έχει διαφύγει, και διασφαλίζει την δυνατότητα των αρμόδιων αρχών να δεσμεύουν προσωρινώς περιουσιακά στοιχεία, τα οποία κινδυνεύουν να εξαφανισθούν εάν δεν ληφθούν μέτρα⁶³³.

Η ανάγκη θέσπισης ενός ολοκληρωμένου συστήματος δέσμευσης και δήμευσης των προϊόντων και μέσων τέλεσης εγκλημάτων στην ΕΕ και η ανάγκη ενίσχυσης την αμοιβαίας αναγνώρισης των αποφάσεων δέσμευσης και δήμευσης περιουσιακών στοιχείων εγκληματικής προέλευσης όπως διαπιστώθηκε από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, οδήγησε στην έκδοση της πρότασης του Κανονισμού COM/2016/0819 final - 2016/0412 (COD) με σκοπό την βελτίωση του υφιστάμενου νομικού πλαισίου αμοιβαίας αναγνώρισης. Ο Κανονισμός καλύπτει: α) όλα τα ποινικά αδικήματα καθώς δεν περιορίζεται στους τομείς των ιδιαιτέρως σοβαρών εγκλημάτων με διασυνοριακή διάσταση και β) την αμοιβαία αναγνώριση κάθε τύπου απόφασης δέσμευσης και δήμευσης που έχει εκδοθεί στο πλαίσιο ποινικής διαδικασίας, συμπεριλαμβανομένων των αποφάσεων εκτεταμένης δήμευσης, των αποφάσεων δήμευσης εις χείρας τρίτου και των μη βασιζόμενων σε καταδίκη αποφάσεων δήμευσης, ενώ θεσπίζει κανόνες σύμφωνα με τους οποίους ένα κράτος-μέλος αναγνωρίζει και εκτελεί αποφάσεις δέσμευσης και δήμευσης που εκδίδονται στο πλαίσιο ποινικών διαδικασιών⁶³⁴.

Το 2015, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ενέκρινε μια δέσμη μέτρων για την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για την νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και την χρηματοδότηση της τρομοκρατίας: την

---

⁶³³ Directive 2014/42/EU of the European Parliament and of the Council of 3 April 2014 on the freezing and confiscation of instrumentalities and proceeds of crime in the European Union [Internet]. Europa.eu 2014. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32014L0042>

⁶³⁴ Πρόταση ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ σχετικά με την αμοιβαία αναγνώριση των αποφάσεων δέσμευσης και δήμευσης COM/2016/0819 final - 2016/0412 (COD) [Internet]. Europa.eu 2016. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A52016PC0819>

τέταρτη Οδηγία (ΕΕ) 2015/849 σχετικά με την νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και την χρηματοδότηση της τρομοκρατίας⁶³⁵ και τον Κανονισμό (ΕΕ) 2015/847 σχετικά με τις πληροφορίες που συνοδεύουν τις μεταφορές χρηματικών ποσών⁶³⁶.

Η τέταρτη Οδηγία περιλαμβάνει εκτεταμένες μεταρρυθμίσεις σε σύγκριση με την προηγούμενη και επιδιώκει την ενίσχυση των κανόνων της ΕΕ και την διασφάλιση ότι αυτοί είναι συνεπείς με τα παγκόσμια πρότυπα που καθορίζονται στις αναθεωρημένες, το 2012, διεθνείς Συστάσεις, οι οποίες θεσπίστηκαν από την FATF. Προβλέπει την ενίσχυση των ελέγχων ταυτοποίησης των συναλλαγών και την εξακρίβωση των πραγματικά δικαιούχων πελατών, την αναφορά τυχόν υπονοιών ύποπτων συναλλαγών, την λήψη πρόσθετων μέτρων, προληπτικών πολιτικών και διαδικασιών καθώς και πρόσθετων εγγυήσεων κατά τις συναλλαγές από τα πιστωτικά ιδρύματα, τους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς και τις καθορισμένες, από την Οδηγία, μη χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις και επαγγέλματα. Στα πλαίσια αυτά ενισχύεται η συνεργασία μεταξύ των εθνικών μονάδων χρηματοοικονομικών πληροφοριών (FIU), των οποίων τα καθήκοντα είναι να λαμβάνουν, να αναλύουν και να αποστέλλουν στις αρμόδιες αρχές εκθέσεις σχετικά με υποψίες περί νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή χρηματοδότησης της τρομοκρατίας⁶³⁷.

Με την Οδηγία αυτή χορηγείται στην Επιτροπή το δικαίωμα έκδοσης πράξεων με σκοπό να επισημανθούν οι τρίτες χώρες υψηλού κινδύνου με στρατηγικές ανεπάρκειες στο καθεστώς καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας⁶³⁸.

---

⁶³⁵ Οδηγία (ΕΕ) 2015/849 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 20ής Μαΐου 2015, σχετικά με την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή για τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 648/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, και την κατάργηση της οδηγίας 2005/60/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και της οδηγίας 2006/70/ΕΚ της Επιτροπής (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ) [Internet]. Europa.eu 2015. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex:32015L08>

⁶³⁶ Κανονισμός (ΕΕ) 2015/847 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 20ής Μαΐου 2015, περί στοιχείων που συνοδεύουν τις μεταφορές χρηματικών ποσών και περί κατάργησης του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1781/2006 (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ) [Internet]. Europa.eu 2015. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex:32015R0847>

⁶³⁷ Πρόληψη της κατάχρησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και για τρομοκρατικούς σκοπούς [Internet]. Europa.eu 2015. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/LSU/?uri=celex%3A32015L0849>

⁶³⁸ Ο. π.

Ο Κανονισμός 2015/847/ΕΕ, που συμπληρώνει την παραπάνω Οδηγία, θεσπίζει κανόνες, που βασίζονται κυρίως στις διεθνείς συστάσεις της FATF, σχετικά με τα στοιχεία των πληρωτών και των δικαιούχων, που συνοδεύουν τις μεταφορές χρηματικών ποσών για την πρόληψη, τον εντοπισμό και την διερεύνηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και την χρηματοδότηση της τρομοκρατίας⁶³⁹.

Μετά τις τρομοκρατικές επιθέσεις στην Ευρώπη το 2016, η παραπάνω Οδηγία τροποποιήθηκε με την Οδηγία (ΕΕ) 2018/843 του 2018 ⁶⁴⁰. Η νέα οδηγία καθιστά πιο αυστηρούς τους κανόνες της ΕΕ σχετικά με την πρόληψη της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και την χρηματοδότηση της τρομοκρατίας με την⁶⁴¹ :

- Ενίσχυση της διαφάνειας με τη δημιουργία δημόσιων μητρώων για εταιρείες, καταπιστεύματα και άλλες νομικές ρυθμίσεις.
- Ενίσχυση των εξουσιών των μονάδων χρηματοοικονομικών πληροφοριών της ΕΕ και της παροχής πρόσβασης σε ευρείες πληροφορίες για την εκτέλεση των καθηκόντων τους ·
- Τον περιορισμό της ανωνυμίας που σχετίζεται με τα εικονικά νομίματα⁶⁴² και τους παρόχους πορτοφολιών, αλλά και για τις προπληρωμένες κάρτες.
- Την διεύρυνση των κριτηρίων για την αξιολόγηση τρίτων χωρών υψηλού κινδύνου και την βελτίωση των διασφαλίσεων για τις χρηματοπιστωτικές συναλλαγές προς και από αυτές τις χώρες.

---

⁶³⁹ Πρόληψη της κατάχρησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και για τρομοκρατικούς σκοπούς [Internet]. Europa.eu 2015. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/LSU/?uri=celex%3A32015L0849>

⁶⁴⁰ Οδηγία (ΕΕ) 2018/843 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 30ής Μαΐου 2018, για την τροποποίηση της οδηγίας (ΕΕ) 2015/849 σχετικά με την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή για τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, και για την τροποποίηση των οδηγιών 2009/138/ΕΚ και 2013/36/ΕΕ (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ [Internet]. Europa.eu 2018. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?qid=1573596430405&uri=CELEX:32018L0843>

⁶⁴¹ Anti-money laundering and counter terrorist financing [Internet]. European Commission. 2019 [cited 2019 Dec 21]. Available from: https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/criminal-justice/anti-money-laundering-and-counter-terrorist-financing_en#international-context

⁶⁴² Ως εικονικό νόμισμα νοείται μια ψηφιακή αναπαράσταση αξίας που δεν εκδίδεται από κεντρική τράπεζα ή δημόσια αρχή, ούτε έχει την εγγύησή τους, δε συνδέεται κατ' ανάγκη με νομίμως κυκλοφορούν νόμισμα και δεν διαθέτει το νομικό καθεστώς νομίματος ή χρήματος, όμως γίνεται αποδεκτή από φυσικά ή νομικά πρόσωπα ως μέσο συναλλαγής και μπορεί να μεταφέρεται, να αποθηκεύεται ή να διακινείται ηλεκτρονικά

- Την δημιουργία μητρώων λογαριασμών κεντρικών τραπεζών ή συστημάτων ανάκτησης σε όλα τα κράτη μέλη.
- Την βελτίωση της συνεργασίας και την ενίσχυση της ενημέρωσης μεταξύ των εποπτικών αρχών κατά της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες μεταξύ τους και μεταξύ αυτών και των αρχών προληπτικής εποπτείας και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.

Με την δημοσίευση της Οδηγίας (ΕΕ) 2018/1673 σχετικά με την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες μέσω του ποινικού δικαίου⁶⁴³:

- θεσπίζονται ελάχιστοι κανόνες σχετικά με τον ορισμό των ποινικών αδικημάτων και των κυρώσεων στον τομέα της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες,
- καθιερώνονται 22 βασικά αδικήματα, μεταξύ των οποίων το περιβαλλοντικό έγκλημα, τα φορολογικά εγκλήματα που σχετίζονται με άμεσους και έμμεσους φόρους και το ηλεκτρονικό έγκλημα,
- τα κράτη-μέλη λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα ώστε να διασφαλιστεί ότι η υποβολή και η συνέργεια, η ηθική αυτουργία και η απόπειρα διάπραξης νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες θα τιμωρούνται ποινικά,
- ποινικοποιείται η ευθύνη νομικών προσώπων, η οποία δεν αποκλείει την ποινική δίωξη φυσικών προσώπων που είναι αυτουργοί, ηθικοί αυτουργοί ή συνεργοί σε οποιοδήποτε αδίκημα νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες,
- προβλέπεται η συνεργασία κρατών που θεμελιώνουν αμοιότροπα δικαιοδοσία σε αδικήματα νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες,
- προβλέπονται αυστηρές κυρώσεις για φυσικά και νομικά πρόσωπα

Τέλος, με την Οδηγία (ΕΕ) 2019/1153⁶⁴⁴ ενισχύεται η χρήση χρηματοοικονομικών πληροφοριών και παρέχεται στις αρχές επιβολής του νόμου άμεση πρόσβαση στις

⁶⁴³ Οδηγία (ΕΕ) 2018/1673 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Οκτωβρίου 2018, σχετικά με την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες μέσω του ποινικού δικαίου [Internet]. Europa.eu 2018. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A32018L1673>

⁶⁴⁴ Οδηγία (ΕΕ) 2019/1153 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 20ής Ιουνίου 2019, για τη θέσπιση κανόνων με σκοπό τη διευκόλυνση της χρήσης χρηματοοικονομικών και άλλων πληροφοριών για την πρόληψη, την ανάχνυση, τη διερεύνηση ή τη δίωξη ορισμένων ποινικών

πληροφορίες σχετικά με την ταυτότητα των κατόχων τραπεζικών λογαριασμών που περιέχονται στα εθνικά συγκεντρωτικά μητρώα. Επιπλέον, παρέχει στις αρχές επιβολής του νόμου την δυνατότητα πρόσβασης σε ορισμένες πληροφορίες από τις εθνικές Μονάδες Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης (ΜΧΠ) -συμπεριλαμβανομένων στοιχείων για τις χρηματοπιστωτικές συναλλαγές- και βελτιώνει την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ ΜΧΠ καθώς και την πρόσβασή τους στις πληροφορίες επιβολής του νόμου που είναι απαραίτητες για την εκτέλεση των καθηκόντων τους. Τα μέτρα αυτά έχουν σκοπό να επιταχύνουν τις έρευνες και να επιτρέψουν στις αρχές να καταπολεμήσουν αποτελεσματικότερα το διασυνοριακό έγκλημα⁶⁴⁵.

Παραχάραξη του Ευρώ

Η παραχάραξη νομισμάτων από το οργανωμένο έγκλημα υπονομεύει την εμπιστοσύνη του κοινού στο νόμισμα και έχει δυσμενείς επιπτώσεις στις κυβερνήσεις, τις επιχειρήσεις και τους ιδιώτες.

Η Διεθνής Σύμβαση της Γενεύης του 1929⁶⁴⁶ για την καταστολή της παραχάραξης και της κιβδηλείας του νομίσματος είναι η πρώτη διεθνής πράξη που προβλέπει ποινικές κυρώσεις για τα παραπτώματα παραχάραξης και αποτέλεσε την βάση του κοινοτικού δικαίου που ισχύει για την παραχάραξη του ευρώ.

Το 2000, εγκρίθηκε η Απόφαση-Πλαίσιο 2000/383/ΔΕΥ⁶⁴⁷ του Συμβουλίου προκειμένου να συμπληρωθεί και να διευκολυνθεί η εφαρμογή από τα κράτη-μέλη της Σύμβασης της Γενεύης.

Η Απόφαση-Πλαίσιο απαιτεί από τα κράτη μέλη να επιβάλλουν αποτελεσματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές ποινικές κυρώσεις για τις παρακάτω αξιόποινες πράξεις:

- την απατηλή κατασκευή ή αλλοίωση νομίσματος, ανεξαρτήτως του χρησιμοποιηθέντος μέσου

αδικημάτων και την κατάργηση της απόφασης 2000/642/ΔΕΥ του Συμβουλίου [Internet]. Europa.eu 2019. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2019/1153/oj>

⁶⁴⁵ Anti-money laundering and counter terrorist financing [Internet]. European Commission. 2019 [cited 2019 Dec 21]. Available from: https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/criminal-justice/anti-money-laundering-and-counter-terrorist-financing_en#internationalcontext

⁶⁴⁶ International Convention for the Suppression of Counterfeiting Currency [Internet]. Un.org. 1929 [cited 2019 Dec 21]. Available from:

<https://treaties.un.org/Pages/LONViewDetails.aspx?src=LON&id=556&chapter=30&clang=en>

⁶⁴⁷ Απόφαση-Πλαίσιο του Συμβουλίου, της 29ης Μαΐου 2000, για ενίσχυση της προστασίας από την παραχάραξη εν όψει της εισαγωγής του ευρώ με την επιβολή ποινών και άλλων κυρώσεων [Internet]. Europa.eu 2000. Available from: https://eur-lex.europa.eu/eli/dec_framw/2000/383/oj?locale=el

- την απατηλή θέση σε κυκλοφορία πλαστού νομίσματος
- την εισαγωγή, εξαγωγή, μεταφορά, αποδοχή ή προμήθεια για ίδιο λογαριασμό πλαστού νομίσματος προκειμένου να τεθεί σε κυκλοφορία εν γνώσει της πλαστότητάς του
- την απατηλή κατασκευή, αποδοχή, προμήθεια ή κατοχή:
  - εργαλείων, αντικειμένων, προγραμμάτων ηλεκτρονικών υπολογιστών ή λοιπών μέσων προορισμένων από τη φύση τους για την παραχάραξη ή αλλοίωση νομίσματος ή
  - ολογραφημάτων ή λοιπών συστατικών στοιχείων του νομίσματος, τα οποία χρησιμεύουν για την προστασία από παραχάραξη.

Η Απόφαση προβλέπει επίσης ότι η μέγιστη ποινή για την παραχάραξη πρέπει να είναι τουλάχιστον οκταετής φυλάκιση και περιλαμβάνει διατάξεις σχετικά με τη δικαιοδοσία για τα ανωτέρω αδικήματα, καθώς και σχετικά με την ευθύνη των νομικών προσώπων. Το 2014, με την Οδηγία 2014/62 /ΕΕ «σχετικά με την προστασία του ευρώ και άλλων νομισμάτων από την παραχάραξη και την κιβδηλεία μέσω του ποινικού δικαίου, και για την αντικατάσταση της απόφασης-πλαίσιου 2000/383/ΔΕΥ» αντικαταστάθηκε η Απόφαση-Πλαίσιο και τα νέα μέτρα περιλαμβάνουν αυστηρότερες κυρώσεις για τους εγκληματίες και βελτιωμένα εργαλεία διασυνοριακής έρευνας⁶⁴⁸.

Η οδηγία υποχρεώνει τα κράτη-μέλη να τιμωρούν:

- την δόλια παραγωγή ή μεταβολή νομίσματος (παραγωγή πλαστών τραπεζογραμματίων)
- την διανομή πλαστών νομισμάτων
- την κατασκευή και κατοχή εξοπλισμού παραχάραξης
- την παράνομη παραγωγή χαρτονομισμάτων και κερμάτων που δεν έχουν ακόμη εκδοθεί

---

⁶⁴⁸ Directive 2014/62/EU of the European Parliament and of the Council of 15 May 2014 on the protection of the euro and other currencies against counterfeiting by criminal law, and replacing Council Framework Decision 2000/383/JHA [Internet]. Europa.eu 2014. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32014L0062>

Στα πλαίσια αυτά, η οδηγία:

- ορίζει το ελάχιστο πρότυπο για μέγιστες ποινές φυλάκισης στα κράτη μέλη: μέγιστη ποινή τουλάχιστον οκτώ ετών για την παραγωγή και τουλάχιστον πέντε έτη για τη διανομή πλαστών τραπεζογραμμάτων και κερμάτων
- διασφαλίζει ότι τα ειδικά μέσα έρευνας που χρησιμοποιούνται για υποθέσεις οργανωμένου εγκλήματος μπορούν να χρησιμοποιηθούν και σε σοβαρές περιπτώσεις παραποίησης / απομίμησης, βελτιώνοντας έτσι την ποιότητα των διασυνοριακών ερευνών
- επιτρέπει την ανάλυση των κατασχθέντων πλαστών προϊόντων κατά τη διάρκεια των δικαστικών διαδικασιών, γεγονός που βελτιώνει την ανίχνευση των πλαστών ευρώ και εμποδίζει την κυκλοφορία τους
- απαιτεί από τα κράτη μέλη να συλλέγουν δεδομένα σχετικά με τον αριθμό των εγκλημάτων παραποίησης/απομίμησης, τα άτομα που διώκονται και καταδικάζονται και να διαβιβάζουν τα δεδομένα αυτά στην Επιτροπή

Το νομοθέτημα αυτό συμπληρώνεται από μια σειρά άλλων νομικών μέσων της ΕΕ που ρυθμίζουν θέματα όπως τα τεχνικά μέτρα για την εξακρίβωση της γνησιότητας των χαρτονομισμάτων και κερμάτων ευρώ, την συλλογή και ανάλυση σχετικών τεχνικών και στατιστικών δεδομένων και την συνεργασία στον τομέα της καταπολέμησης της παραποίησης / απομίμησης μεταξύ των φορέων που λειτουργούν σε διάφορα επίπεδα (εθνικό, ευρωπαϊκό και διεθνές)⁶⁴⁹.

Περιβαλλοντικό Έγκλημα

Το περιβαλλοντικό έγκλημα καλύπτει πράξεις που παραβιάζουν την περιβαλλοντική νομοθεσία και προκαλούν σημαντική βλάβη ή κίνδυνο για το περιβάλλον και την ανθρώπινη υγεία. Οι πιο γνωστοί τομείς περιβαλλοντικού εγκλήματος είναι η παράνομη εκπομπή ή απόρριψη ουσιών στον αέρα, το νερό ή το έδαφος, το παράνομο εμπόριο άγριων ζώων, το παράνομο εμπόριο ουσιών που καταστρέφουν το όζον και η παράνομη μεταφορά ή απόρριψη αποβλήτων. Τα περιβαλλοντικά εγκλήματα προκαλούν σημαντικές ζημιές στο περιβάλλον, παρέχουν πολύ υψηλά κέρδη για τους δράστες και σχετικά χαμηλό κίνδυνο ανίχνευσης, ενώ συχνά έχουν διασυνοριακό χαρακτήρα.

---

⁶⁴⁹ Legislation against euro-counterfeiting [Internet]. European Commission. 2019 [cited 2019 Dec 21]. Available from: https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/euro-area/anti-counterfeiting/legislation-against-euro-counterfeiting_el

Το 2008 εγκρίθηκε η Οδηγία 2008/99/ΕΚ για την προστασία του περιβάλλοντος μέσω του ποινικού δικαίου με σκοπό την θέσπιση αποτελεσματικών κυρώσεων από τα κράτη-μέλη για τις δραστηριότητες που είναι επιβλαβείς για το περιβάλλον και οι οποίες συνήθως προκαλούν ή ενδέχεται να προκαλέσουν ουσιαστική βλάβη στον αέρα, συμπεριλαμβανόμενης της στρατόσφαιρας, το έδαφος, το νερό, τα ζώα ή τα φυτά, συμπεριλαμβανόμενης της διατήρησης των βιολογικών ειδών⁶⁵⁰.

Με το άρθρο 3 της Οδηγίας καθορίζονται τα είδη του περιβαλλοντικού εγκλήματος που πρέπει να θεωρούνται ποινικά αδικήματα από όλα τα κράτη-μέλη, για πράξεις που διαπράττονται εκ προθέσεως ή από βαριά αμέλεια ενώ η υποκίνηση, η υποβοήθηση και η συνέργεια στις πράξεις αυτές θεωρούνται επίσης ως ποινικά αδικήματα. Οι πράξεις που θεωρούνται ως αδικήματα είναι:

- η απόρριψη, εκπομπή ή με οποιονδήποτε τρόπο απελευθέρωση επικίνδυνων υλικών στον αέρα, το έδαφος ή το νερό
- η συλλογή, μεταφορά, ανάκτηση ή διάθεση επικίνδυνων αποβλήτων
- η αποστολή μη αμελητέας ποσότητας αποβλήτων
- η λειτουργία βιομηχανικής μονάδας η οποία εκτελεί επικίνδυνες δραστηριότητες ή στην οποία αποθηκεύονται επικίνδυνες ουσίες (π.χ. εργοστάσια που παράγουν βαφές ή χημικές ουσίες)
- η παραγωγή, η επεξεργασία, η αποθήκευση, η χρήση, η μεταφορά, η εισαγωγή, η εξαγωγή ή η διάθεση πυρηνικών υλικών ή άλλων επικίνδυνων ραδιενεργών ουσιών
- η θανάτωση, κατοχή ή εμπορία μη αμελητέας ποσότητας προστατευόμενων ειδών χλωρίδας και πανίδας
- η ζημία σε προστατευόμενα ενδιαιτήματα
- η παραγωγή, εμπορία ή χρήση ουσιών που καταστρέφουν τη στιβάδα του όζοντος (π.χ. χημικές ουσίες σε πυροσβεστήρες ή διαλύτες απολίπανσης)

Η Οδηγία θέτει τα ελάχιστα πρότυπα προστασίας του περιβάλλοντος μέσω του ποινικού δικαίου που πρέπει να υιοθετήσουν τα κράτη μέλη, που είναι ελεύθερα να διατηρούν ή να θεσπίζουν αυστηρότερα προστατευτικά μέτρα τόσο για φυσικά όσο και για νομικά πρόσωπα.

---

⁶⁵⁰ Directive 2008/99/EC of the European Parliament and of the Council of 19 November 2008 on the protection of the environment through criminal law (Text with EEA relevance) [Internet]. Europa.eu 2008. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32008L0099>

Με το σχέδιο ψηφίσματος του Συμβουλίου 10291/11 το 2011, συστάθηκε ένα άτυπο δίκτυο για την καταπολέμηση του περιβαλλοντικού εγκλήματος (EnviCrimeNet) με την υποστήριξη της Ευρωπόλ⁶⁵¹, με σκοπό την καταπολέμηση του περιβαλλοντικού εγκλήματος, μέσω:

- της εξασφάλισης ότι τα κράτη μέλη έχουν επίγνωση της αντιμετώπισης του περιβαλλοντικού εγκλήματος σε στρατηγικό επίπεδο
- του εντοπισμού εγκληματικών δικτύων ύποπτων για εμπλοκή σε παράνομη διακίνηση αποβλήτων, ώστε να προσδιορίζονται οι διασυνδέσεις μεταξύ τέτοιων δικτύων και άλλων μορφών οργανωμένου εγκλήματος και να εντοπίζονται οι διαδρομές, οι προορισμοί, οι τρόποι λειτουργίας και οι τάσεις και οι τύποι των εγκληματικών δραστηριοτήτων
- του καθορισμού των δεικτών της διασυνοριακής ή και της εγχώριας εγκληματικής δραστηριότητας σε σχέση με το περιβαλλοντικό έγκλημα
- της βελτίωσης της ανταλλαγής πληροφοριών και της συλλογή στοιχείων για τις εγκληματικές δραστηριότητες, καθώς και διενεργώντας σε τακτική βάση μελέτες εκτίμησης κινδύνου και απειλών
- της συγκέντρωσης και ανταλλαγής πληροφοριών σχετικά με τις τάσεις του περιβαλλοντικού εγκλήματος, σε στενή συνεργασία με τους διάφορους εθνικούς και διεθνείς φορείς
- της εκπαίδευσης στελεχών και της ανταλλαγής βέλτιστων πρακτικών.

Πέραν του δικτύου αυτού, η ΕΕ έχει αναπτύξει, για την καταπολέμηση του περιβαλλοντικού εγκλήματος δίκτυα εμπειρογνομόνων που διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών και στην ανάπτυξη μεθόδων αποτελεσματικής επιβολής (Δίκτυο της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την εφαρμογή και την επιβολή του περιβαλλοντικού δικαίου-IMPEL⁶⁵², Ευρωπαϊκό Δίκτυο Περιβαλλοντικών Εισαγγελέων-ENPE⁶⁵³, Φόρουμ των Δικαστών της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το Περιβάλλον-EUFJE⁶⁵⁴).

---

⁶⁵¹ Draft Council Resolution on the creation of an informal network for countering environmental crime - "EnviCrimeNet" [Internet]. Council Of the European Union 2011. Available from: <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-10291-2011-INIT/en/pdf>

⁶⁵² IMPEL – European Union Network for the Implementation and Enforcement of Environmental Law [Internet]. Impel.eu. 2019 [cited 2019 Dec 28]. Available from: <https://www.impel.eu>

⁶⁵³ ENPE-European Network of Prosecutors for the Environment [Internet]. Environmentalprosecutors.eu. 2019 [cited 2019 Dec 28]. Available from: <https://www.environmentalprosecutors.eu>

⁶⁵⁴ EUFJE. Presentation [Internet]. Eufje.org. 2014 [cited 2019 Dec 28]. Available from: <https://www.eufje.org/index.php?lang=en>

Ρύπανση από τα πλοία και ποινικές κυρώσεις

Η ρύπανση των θαλασσών, που προκαλείται από τον ανθρώπινο παράγοντα, αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα περιβαλλοντικά προβλήματα του πλανήτη μας. Μολονότι μέχρι σήμερα το μεγαλύτερο ποσοστό των ρυπαντικών ουσιών που πέφτουν στην θάλασσα προέρχεται από χερσαίες πηγές, η ρύπανση από τις ναυτιλιακές δραστηριότητες και τα ναυτικά ατυχήματα παραμένει ακόμη η περισσότερη εμφανής και ευρέως διαδεδομένη μορφή θαλάσσιας ρύπανσης.

Με την Οδηγία 2005/35/EK⁶⁵⁵, θεωρούνται ποινικό αδίκημα και υπόκεινται σε κυρώσεις οι απορρίψεις ρυπογόνων ουσιών από οποιοδήποτε πλοίο (με εξαίρεση τα πολεμικά πλοία, τα βοηθητικά πλοία του πολεμικού ναυτικού, ή άλλα πλοία κρατικής ιδιοκτησίας ή κρατικής εκμετάλλευσης, τα οποία χρησιμοποιούνται, προσωρινά, μόνο για κρατικούς και μη εμπορικούς σκοπούς):

- στα εσωτερικά ύδατα κράτους-μέλους, συμπεριλαμβανομένων των λιμένων, όπως προβλέπεται στην Σύμβαση MARPOL⁶⁵⁶
- στα χωρικά ύδατα κράτους-μέλους
- στα στενά που χρησιμοποιούνται για τη διεθνή ναυσιπλοΐα και υπόκεινται στο καθεστώς του πλου διέλευσης, όπως ορίζεται στην Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών του 1982 για το Δίκαιο της Θάλασσας⁶⁵⁷, εφόσον τα στενά αυτά τελούν υπό τη δικαιοδοσία κράτους-μέλους
- στην αποκλειστική οικονομική ζώνη ή σε αντίστοιχη ζώνη κράτους-μέλους, που έχει καθορισθεί σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο και
- στην ανοικτή θάλασσα.

Οι κυρώσεις επιβάλλονται σε φυσικά πρόσωπα που ενέχονται σε απορρίψεις ρυπογόνων ουσιών από δόλο, αμέλεια ή βαρεία αμέλεια καθώς και σε περιπτώσεις υποκίνησης, συνδρομής και συνέργειας

---

⁶⁵⁵ Οδηγία 2005/35/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 7ης Σεπτεμβρίου 2005, σχετικά με τη ρύπανση από τα πλοία και τη θέσπιση κυρώσεων για παραβάσεις [Internet]. Europa.eu 2005. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex:32005L0035>

⁶⁵⁶ Η Διεθνής Σύμβαση για την πρόληψη της ρύπανσης από πλοία (MARPOL 73/78) είναι η κύρια διεθνής σύμβαση που αφορά την πρόληψη της ρύπανσης του θαλάσσιου περιβάλλοντος από πλοία λόγω της λειτουργίας τους ή λόγω ναυτικών ατυχημάτων. Η σύμβαση ορίζει τον τρόπο με τον οποίο πρέπει να ασκείται η διαχείριση στα πλοία ορισμένων ρυπογόνων υλικών καθώς και τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες επιτρέπεται η απόρριψη στη θάλασσα ορισμένων από αυτά. Περιέχει 6 παραρτήματα (Annexes), το καθένα από τα οποία αφορά ρύπανση από συγκεκριμένα υλικά (πετρέλαιο, επιβλαβείς υγρές χημικές ουσίες, επιβλαβείς ουσίες που μεταφέρονται σε συσκευασμένη μορφή, λύματα των πλοίων, απορρίματα των πλοίων, καυσαέρια ή άλλα αέρια αποτεφρωτήρων των πλοίων)

⁶⁵⁷ United Nations Convention on the Law of the Sea [Internet]. 1982. Available from: https://www.un.org/Depts/los/convention_agreements/texts/unclos/unclos_e.pdf

Η οδηγία 2009/123/EK τροποποίησε και ενίσχυσε την οδηγία 2005/35/EK προκειμένου να βελτιωθούν οι κανόνες σχετικά με τη ρύπανση από τα πλοία και να διασφαλιστεί ότι οι υπεύθυνοι για τις απορρίψεις ρυπογόνων ουσιών υπόκεινται σε κατάλληλες κυρώσεις⁶⁵⁸. Απαιτεί οι χώρες της ΕΕ να θεσπίσουν κανόνες σχετικά και με την ευθύνη των νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου όπως εταιρείες.

- Οι εταιρείες δύνανται να υπόκεινται σε ποινικές κυρώσεις εάν ένα άτομο με ηγετική θέση μέσα στην εταιρεία έχει διαπράξει ποινικό αδίκημα προς όφελός του, ανεξαρτήτως εάν το πρόσωπο αυτό ενήργησε είτε ατομικά είτε ως μέρος της εταιρείας.
- Η εταιρεία είναι επίσης υπεύθυνη για αδικήματα που διαπράττονται από ένα άτομο στο πλαίσιο δραστηριοτήτων εποπτείας, ειδικά λόγω έλλειψης εποπτείας ή ελέγχου.
- Η ευθύνη της εταιρείας δεν πρέπει να αποκλείει την ποινική δίωξη των εμπλεκόμενων ατόμων.

Η οδηγία αυτή απαιτεί επίσης από τις εθνικές αρχές των χωρών της ΕΕ να διασφαλίσουν ότι εφαρμόζονται αποτελεσματικές, ανάλογες και αποτρεπτικές κυρώσεις, μεταξύ άλλων και για ήσσονος σημασίας περιπτώσεις που με την προηγούμενη Οδηγία δεν αποτελούσαν αυτόματα αδικήματα, εκτός από την περίπτωση επαναλαμβανόμενων απορρίψεων που οδηγούν σε υποβάθμιση της ποιότητας του ύδατος.

---

⁶⁵⁸ Οδηγία 2009/123/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 21ης Οκτωβρίου 2009, για τροποποίηση της οδηγίας 2005/35/EK σχετικά με τη ρύπανση από τα πλοία και τη θέσπιση κυρώσεων για παραβάσεις (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ) [Internet]. Europa.eu 2009. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex:32009L0123>

VII. ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΑ ΘΕΜΕΛΙΩΔΗ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΔΡΑΣΕΩΝ ΤΗΣ ΕΕ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΟΥ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΣ

Με την διακήρυξη του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ το 2000, και την εφαρμογή της Συνθήκης της Λισαβόνας το 2009, τα δικαιώματα, οι ελευθερίες και οι αρχές που περιέχονται σ' αυτόν αποτελούν νομική δέσμευση τόσο για τα θεσμικά όργανα της ΕΕ όσο και για τα κράτη μέλη που εφαρμόζουν το δίκαιο της ΕΕ. Το γεγονός αυτό επιβεβαιώνεται από την υιοθέτηση της Στρατηγικής της ΕΕ για την αποτελεσματική εφαρμογή του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων⁶⁵⁹ όπου διακηρύσσεται ότι τα θεσμικά και λοιπά όργανα και οι οργανισμοί της ΕΕ καθώς και τα κράτη-μέλη της (μόνον όταν εφαρμόζουν το δίκαιο της Ένωσης) οφείλουν να σέβονται τα θεμελιώδη δικαιώματα, να τηρούν τις αρχές και να προάγουν την εφαρμογή τους, σύμφωνα με τις αντίστοιχες αρμοδιότητές τους και εντός των ορίων των αρμοδιοτήτων της Ένωσης, όπως της απονέμονται από τις Συνθήκες (άρθρο 51 παράγραφος 1 του Χάρτη).

Η έννοια και το περιεχόμενο των δικαιωμάτων που ορίζονται από τον Χάρτη είναι τα ίδια με αυτά που αναφέρονται στην ΕΣΔΑ με την διαφορά ότι ο Χάρτης προβλέπει επιπλέον την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων στα άτομα με αναπηρία, προστατεύει τον γενετήσιο προσανατολισμό και κατοχυρώνει την προστασία της ηλικίας ενώ παρέχει το δικαίωμα της πρόσβασης σε έγγραφα, στην προστασία των δεδομένων και στην χρηστή διοίκηση⁶⁶⁰.

Ωστόσο, η εφαρμογή του Χάρτη ως δεσμευτικής νομικής πράξης, δεν αποστερεί τον ρόλο της ΕΣΔΑ στο νομικό σύστημα της ΕΕ καθώς αυτή αναφέρεται στην ΣΕΕ⁶⁶¹ ως μία από τις δύο γενικές αρχές του δικαίου της ΕΕ για την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Πέραν αυτού σύμφωνα με την Συνθήκη της Λισαβόνας, η ΕΕ βρίσκεται στην διαδικασία προσχώρησης στην ΕΣΔΑ που καθυστερεί, ωστόσο, από την

---

⁶⁵⁹ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ Στρατηγική για την αποτελεσματική εφαρμογή του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων από την Ευρωπαϊκή Ένωση /* COM/2010/0573 τελικό */ [Internet]. Europa.eu 2010. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A52010DC0573&from=EN&lang3=EL&lang2=EL&lang1=EL>

⁶⁶⁰ Marzocchi O. Η προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων στην ΕΕ | Θεματολογικά δελτία για την Ευρωπαϊκή Ένωση | Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο [Internet]. Europa.eu. 2019 May [cited 2019 May 13]. Available from: <http://www.europarl.europa.eu/factsheets/el/sheet/146/η-προστασια-των-θεμελιωδων-δικαιωματων-στην-εε>

⁶⁶¹ Άρθρο 6 παράγραφος 3 ΣΕΕ

απόρριψη από το ΔΕΚ του σχεδίου συμφωνίας για την προσχώρηση ως ασυμβίβαστη με τις Συνθήκες⁶⁶².

Η δημιουργία ενός χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης (ΧΕΑΔ) με την Συνθήκη του Άμστερνταμ, με σκοπό την διασφάλιση της ελεύθερης κυκλοφορίας των προσώπων σε συνδυασμό με την ασφάλεια και την προστασία των πολιτών της, οδήγησε την ΕΕ στην λήψη μέτρων όσον αφορά τους ελέγχους στα εξωτερικά σύνορα, το άσυλο και τη μετανάστευση, καθώς και την πρόληψη και την καταπολέμηση του εγκλήματος⁶⁶³.

Είναι αλήθεια ότι από τα τέλη της δεκαετίας του 1980 το οργανωμένο έγκλημα αλλά και η τρομοκρατία έχουν μετατραπεί σε θέματα δημόσιας συζήτησης και περιλαμβάνονται στην παγκόσμια πολιτική και επιστημονική ατζέντα. Ιδιαίτερα για την ΕΕ αυτά τα πεδία εγκληματικής δραστηριότητας πρέπει να αντιμετωπιστούν μέσα στο πλαίσιο της δημοκρατικής νομιμότητας με βάση το κράτος δικαίου και τις αρχές των θεμελιωδών δικαιωμάτων που αποτελούν τα θεμέλια οικοδόμησης του ΧΕΑΔ και το αναπόφευκτο σημείο αναφοράς πάνω στο οποίο κρίνεται η συνοχή και η νομιμότητα της ΕΕ στην καταπολέμηση της τρομοκρατίας και του οργανωμένου εγκλήματος.

Η δράση της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και του οργανωμένου εγκλήματος υπαγορεύεται από το άρθρο 67 της ΣΛΕΕ για να εξασφαλίσει «υψηλό επίπεδο ασφάλειας με την θέσπιση μέτρων πρόληψης και καταπολέμησης της εγκληματικότητας, του ρατσισμού και της ξενοφοβίας, μέτρων συντονισμού και συνεργασίας μεταξύ αστυνομικών και δικαστικών αρχών και των λοιπών αρμοδίων αρχών καθώς και με την αμοιβαία αναγνώριση των δικαστικών αποφάσεων σε ποινικές υποθέσεις και, εάν χρειάζεται, την προσέγγιση των ποινικών νομοθεσιών»⁶⁶⁴ καθώς και από τις Συμβάσεις με διεθνείς οργανισμούς όπως ο ΟΗΕ, το Συμβούλιο της Ευρώπης, η FATF κλπ.

---

⁶⁶² Mańko R. EU accession to the European Convention on Human Rights (ECHR) - Think Tank [Internet]. Briefing July 2017. EPRS | European Parliamentary Research Service; 2017 [cited 2019 Dec 22] p. 1–8. Available from:

[http://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=EPRS_BRI\(2017\)607298](http://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=EPRS_BRI(2017)607298)

⁶⁶³ Άρθρο 1, παρ. 3,5 ΣΕΕ βλέπε

https://europa.eu/europeanunion/sites/europaeu/files/docs/body/treaty_of_amsterdam_el.pdf

⁶⁶⁴ Ενοποιημένη απόδοση της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση και της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης [Internet]. Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης C 202. 2016. Available from: https://www.ecb.europa.eu/ecb/legal/pdf/oj_c_2016_202_full_el_txt.pdf

Παρόλα αυτά, σύμφωνα με τις Συνθήκες⁶⁶⁵, τα κράτη-μέλη, διατηρούν την ευθύνη των πολιτικών τους όσον αφορά την εθνική τους ασφάλεια και την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και του οργανωμένου εγκλήματος. Οι πολιτικές αυτές πρέπει να ασκούνται πάντα μέσα στο πλαίσιο των υποχρεώσεων που καθορίζονται από τον Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ καθώς ο σεβασμός των θεμελιωδών δικαιωμάτων αποτελεί την ίδια την βάση της έννομης τάξης της ΕΕ και η προστασία τους είναι ανεξάρτητη των διεθνών υποχρεώσεων της ΕΕ⁶⁶⁶. Ειδικότερα μετά την Συνθήκη της Λισαβόνας, ο Χώρος Ελευθερίας Ασφάλειας και Δικαιοσύνης αποτελεί έναν τομέα σαφώς καθορισμένων αρμοδιοτήτων, πράγμα που σημαίνει ότι τα κράτη-μέλη μπορούν να νομοθετούν μέχρι του σημείου που η ΕΕ δεν έχει ασκήσει τις αρμοδιότητές της. Παρόλα αυτά, η ΕΕ δεν διαθέτει την εξουσία λήψης γενικότερων μέτρων για την επίτευξη ενός συγκεκριμένου στόχου, αλλά οι αρμοδιότητές της περιορίζονται στην λήψη συγκεκριμένων μέτρων. Έτσι όταν υπάρχει ανάγκη λήψης γενικότερων μέτρων, η εξουσία ανατίθεται στα κράτη-μέλη και η Ένωση αναλαμβάνει συντονιστικό ρόλο⁶⁶⁷.

Κατά συνέπεια, ένα από τα στοιχεία που πρέπει να αξιολογηθεί είναι η συμμόρφωση των πολιτικών της ΕΕ για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και του οργανωμένου εγκλήματος με την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων που αποτελεί καθοριστικό κριτήριο αξιολόγησης, σχεδιασμού και εφαρμογής των παραπάνω πολιτικών. Ειδικότερα θεωρείται ότι αρκετές δράσεις και μέτρα της ΕΕ για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας αλλά και του οργανωμένου εγκλήματος συγκρούονται με ορισμένα δικαιώματα του Χάρτη παρά το γεγονός ότι η νομολογία του ΔΕΕ σε θέματα που αφορούν τις δράσεις της ΕΕ απέναντι στην τρομοκρατία και

---

⁶⁶⁵ Άρθρα 4 ΣΕΕ και 72 ΣΛΕΕ

⁶⁶⁶ Bigo D, Carrera S, Hernanz N, Scherrer A. National security and secret evidence in legislation and before the courts: exploring the challenges [Internet]. DIRECTORATE GENERAL FOR INTERNAL POLICIES DEPARTMENT C: CITIZENS' RIGHTS AND CONSTITUTIONAL AFFAIRS, editor. Policy Department C: Citizens' Rights and Constitutional Affairs. 2014 [cited 2019 Dec 22] σελ. 39. Available from:

[http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2014/509991/IPOL_STU\(2014\)509991_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2014/509991/IPOL_STU(2014)509991_EN.pdf)

⁶⁶⁷ Coutts S. The Lisbon Treaty and the Area of Freedom, Security and Justice as an Area of Legal Integration. Croatian Yearbook of European Law and Policy [Internet]. 2011 Dec 30 [cited 2019 Dec 22];7(7): σελ. 97–99. Available from:

<https://pdfs.semanticscholar.org/51b8/e142f8660bb2f9bda34cbf2c15c807949eef.pdf>

το οργανωμένο έγκλημα πιστοποιεί την ενίσχυση της θέσης των θεμελιωδών δικαιωμάτων μετά τη Λισαβόνα⁶⁶⁸.

Οι πολιτικές της ΕΕ για την δημιουργία του ΧΕΑΔ, εκφράζονται εκτός των άλλων, από μια ευρύτερη πολιτική καταπολέμησης της τρομοκρατίας και του οργανωμένου εγκλήματος με κύριους εκφραστές της, την Αντιτρομοκρατική Στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης του 2005 και την Απόφαση-Πλαίσιο για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος του 2008. Όμως παρά την σαφή ύπαρξη μιας οργανωμένης δομής της ΕΕ για την καταπολέμηση αυτών των εγκληματικών δραστηριοτήτων, μια σειρά εγγράφων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, των οργανισμών της ΕΕ αλλά και εξωτερικοί αξιολογητές επισημαίνουν ορισμένα σημαντικά κενά και φραγμούς στις πολιτικές και δράσεις της ΕΕ απέναντι στην τρομοκρατία και το οργανωμένο έγκλημα που αφορούν και την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων⁶⁶⁹.

Αυτά τα κενά αφορούν⁶⁷⁰:

- την λογοδοσία, την εποπτεία και την τεκμηρίωση για την χάραξη πολιτικής και νομοθετημάτων
- την τεκμηρίωση και την συμμόρφωση με τα θεμελιώδη δικαιώματα των προγραμμάτων καταπολέμησης της ριζοσπαστικοποίησης
- τον σκοπό της δράσης που σχετίζεται με τη διακοπή της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας
- την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των κοινοτικών και εθνικών βάσεων δεδομένων ανάμεσα στα κράτη-μέλη εξαιτίας της πολύπλοκης αρχιτεκτονικής τους, της έλλειψης διασύνδεσής τους λόγω νομικών και τεχνικών περιορισμών και ενός βαθμού απροθυμίας των εθνικών αρχών να ανταλλάσσουν πληροφορίες
- την ευαισθητοποίηση και την χρήση εργαλείων δικαστικής συνεργασίας και
- την χρήση των δυνατοτήτων στήριξης και συντονισμού από τους οργανισμούς της ΕΕ

---

⁶⁶⁸ Van Ballegooij W, Bakowski P. The fight against terrorism Cost of Non-Europe Report [Internet]. EPRS | European Parliamentary Research Service; 2018 [cited 2019 Dec 22] σελ. 15. Available from: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/621817/EPRS_STU\(2018\)621817_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/621817/EPRS_STU(2018)621817_EN.pdf)

⁶⁶⁹ Ο. π., σελ. 6

⁶⁷⁰ Ο. π., σελ. 6

Υπό το πρίσμα αυτό, η τήρηση των θεμελιωδών δικαιωμάτων φαίνεται ιδιαίτερα προβληματική. Το γεγονός ότι το Δικαστήριο της ΕΕ έχει ακυρώσει πολλές νομικές πράξεις της ΕΕ και των κρατών-μελών σε αυτό το πεδίο υποδηλώνει και ενισχύει την άποψη ότι ιδίως τα θεσμικά όργανα της ΕΕ απέτυχαν να λάβουν δεόντως υπόψη τους τα θεμελιώδη δικαιώματα στην νομοθετική διαδικασία και στην χάραξη πολιτικής. Αυτό είναι ένα ιδιαίτερα σοβαρό πρόβλημα, καθώς η ΕΕ οφείλει να σέβεται τα δικαιώματα, να τηρεί τις αρχές τους και να προάγει την εφαρμογή τους⁶⁷¹.

Σύμφωνα με τα παραπάνω και παρά τις καινοτομίες που εισάγει η Συνθήκη της Λισσαβόνας στον τομέα της εσωτερικής ασφαλείας της ΕΕ και της ενισχυμένης συμβολής του ΕΚ για μια πιο δημοκρατική και υπεύθυνη πολιτική της Ένωσης με πλήρη σεβασμό στα θεμελιώδη δικαιώματα, υπάρχουν πτυχές και εξελίξεις που απαιτούν προσεκτικότερη αντιμετώπιση και κριτικό προβληματισμό για τον προσδιορισμό την πραγματικής προστιθέμενης αξίας της ΕΕ στην καταπολέμηση του ΟΕ και της τρομοκρατίας.

Γεγονός, βέβαια αποτελεί ότι η καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος και ειδικότερα της τρομοκρατίας είναι ένας «σύνθετος» τομέας πολιτικής που απαιτεί συντονισμό, συνοχή και συνέπεια. Όμως επί του παρόντος πολλοί παράγοντες με αλληλεπικαλυπτόμενα καθήκοντα εμπλέκονται στο σχεδιασμό και την εφαρμογή των πολιτικών κατά το εγκλήματος στην ΕΕ, κυρίως όταν πρόκειται για στρατηγικές που πρόκειται να εκδοθούν από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, το Συμβούλιο και την Επιτροπή, καθιστώντας ασαφές ποιος είναι ο επικεφαλής. Σίγουρα αυτή η έλλειψη σαφήνειας, στον τομέα αυτό, δεν είναι χρήσιμη στο πεδίο της προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων τόσο σε επίπεδο ΕΕ όσο και στον βαθμό εφαρμογής της από τα κράτη μέλη⁶⁷².

Εξαιτίας των παραπάνω και με στόχο να εξασφαλισθεί υψηλό επίπεδο ασφάλειας, διασφαλίζοντας παράλληλα ότι τα μέτρα που εγκρίνονται, συμμορφώνονται με τα θεμελιώδη δικαιώματα, η ΕΕ έχει δημιουργήσει ορισμένες δικλίδες ασφαλείας στις διαδικασίες χάραξης της πολιτικής της, συμπεριλαμβανομένης της εποπτείας που ασκείται από το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

---

⁶⁷¹ Άρθρο 51 παρ 1 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων
<https://fra.europa.eu/el/charterpedia/article/51-pedio-efarmogis>

⁶⁷² Wensink W, Warmenhoven B, al. The European Union's Policies on Counter-Terrorism: Relevance, Coherence and Effectiveness - Think Tank [Internet]. Europa.eu. 2017 [cited 2019 Aug 4] σελ. 43. Available from: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/583124/IPOL_STU\(2017\)583124_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/583124/IPOL_STU(2017)583124_EN.pdf)

Στα πλαίσια αυτά τα θεσμικά όργανα της ΕΕ επιδιώκουν να εξασφαλίσουν πιο συνεπείς, αποτελεσματικές και αποδοτικές πολιτικές σε επίπεδο ΕΕ, με κύρια εργαλεία τις διαβουλεύσεις με τα ενδιαφερόμενα μέρη, τις εκθέσεις αξιολόγησης των επιπτώσεων που συνοδεύουν τις προτάσεις της Επιτροπής καθώς και τις αξιολογήσεις ενσωμάτωσης και εφαρμογής των μέτρων της ΕΕ από τα κράτη-μέλη με πλήρη τήρηση των αρχών της επικουρικότητας, της αναλογικότητας και των θεμελιωδών δικαιωμάτων⁶⁷³.

Ειδικότερα η Επιτροπή, την τελευταία δεκαετία, έχει αναπτύξει μια σειρά μηχανισμών για την εφαρμογή και προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων με σκοπό την εξασφάλιση της πλήρους τήρησής τους, τόσο στην διατύπωση όσο και στην εφαρμογή των νομοθετικών και πολιτικών της προτάσεων. Ως αποτέλεσμα και με σκοπό την ενίσχυση της νομοθετικής της πρωτοβουλίας η Επιτροπή συμπεριέλαβε την αξιολόγηση της εκτίμησης των προτάσεών της, συμπεριλαμβανομένης της ενίσχυσης της συστηματικής αξιολόγησης των επιπτώσεών τους στα θεμελιώδη δικαιώματα⁶⁷⁴.

Οι επιπτώσεις στα θεμελιώδη δικαιώματα εκτιμώνται επίσης και στις εκθέσεις αξιολόγησης της αποτελεσματικότητας των μέτρων και των πολιτικών της ΕΕ, που εκπονούνται προκειμένου να διασφαλιστεί ότι αυτές οι πολιτικές παραμένουν αναγκαίες, αναλογικές και κατάλληλες για τον σκοπό τους, λαμβάνοντας υπόψη τις πιθανές εξελίξεις των απειλών και της τεχνολογίας, καθώς και την αλληλεπίδρασή τους με άλλους παράγοντες, συμπεριλαμβανομένων των κοινωνικών εκτιμήσεων. Ταυτόχρονα, η Επιτροπή ενίσχυσε τον ρόλο της για την διασφάλιση της συμμόρφωσης των εθνικών αρχών με τον Χάρτη κατά την ενσωμάτωση και εφαρμογή του ενωσιακού δικαίου από τα κράτη-μέλη⁶⁷⁵.

Συχνά όμως ενώ οι νομοθετικές προτάσεις της Επιτροπής περιλαμβάνουν τυποποιημένες δηλώσεις σχετικά με την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων, δεν συνοδεύονται από λεπτομερείς αξιολογήσεις των επιπτώσεων στην προστασία τους. Γενικότερα, η άποψη ότι τα θεμελιώδη δικαιώματα είναι ένα στοιχείο που πρέπει να

---

⁶⁷³ Interinstitutional Agreement between the European Parliament, the Council of the European Union and the European Commission on Better Law-Making [Internet]. Europa.eu 2016. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32016Q0512%2801%29>

⁶⁷⁴ COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT Comprehensive Assessment of EU Security Policy Accompanying the document COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE EUROPEAN COUNCIL AND THE COUNCIL Ninth progress report towards an effective and genuine Security Union SWD/2017/0278 final [Internet]. Europa.eu. 2017 [cited 2019 Dec 22]. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/el/TXT/?uri=CELEX:52017SC0278>

⁶⁷⁵ Ο. π.

εξισορροπηθεί με την ασφάλεια φαίνεται ότι εξακολουθεί να παραμένει ισχυρό σε ορισμένους κύκλους της ΕΕ παρά το γεγονός ότι τα θεμελιώδη δικαιώματα και η ασφάλεια πρέπει να λειτουργούν συμπληρωματικά και το ένα να ενισχύει το άλλο.

Η καθιέρωση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, με την Συνθήκη Λισαβόνας, ως συννομοθέτη αλλά και το δικαίωμα της συγκατάθεσης/αρνησικυρίας στις συμφωνίες σύνδεσης και συνεργασίας μεταξύ της ΕΕ και τρίτων χωρών και διεθνών οργανισμούς ενίσχυσε τον ρόλο του στην διαμόρφωση των πολιτικών του ΧΕΑΔ και το κατέστησε παράγοντα χάραξης πολιτικής στον τομέα Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων της ΕΕ⁶⁷⁶, χωρίς όμως αυτό μέχρι στιγμής να έχει μεταφραστεί πλήρως σε πρακτική και αποτελεσματική συμμετοχή στην ανάπτυξη της πολιτικής κατά του οργανωμένου εγκλήματος της ΕΕ⁶⁷⁷.

Οι προσπάθειες για την διασφάλιση των θεμελιωδών δικαιωμάτων αποτελούν συχνά σημεία τριβής στη νομοθετική διαδικασία που αφορά το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο. Οι διαπραγματεύσεις μεταξύ αυτών των θεσμικών οργάνων έχουν οδηγήσει, βέβαια, σε διάφορες περιπτώσεις στην περαιτέρω ενίσχυση της προστασίας για τα θεμελιώδη δικαιώματα ενώ έχουν βοηθήσει και στην ανάπτυξη βοηθητικών εργαλείων και μηχανισμών για την αντιμετώπιση των ζητημάτων συμβατότητας της νομοθετικής διαδικασίας με τα θεμελιώδη δικαιώματα (FREMP⁶⁷⁸, Νομική Υπηρεσία του Συμβουλίου)⁶⁷⁹.

---

⁶⁷⁶ Carrera S, Guild E. Implementing the Lisbon Treaty Improving the Functioning of the EU on Justice and Home Affairs [Internet]. Policy Department C: Citizens' Rights and Constitutional Affairs; 2015 [cited 2019 Dec 22] p. 14. Available from:

[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2015/519225/IPOL_STU\(2015\)519225_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2015/519225/IPOL_STU(2015)519225_EN.pdf)

⁶⁷⁷ Van Ballegooij W, Zandstra T. IN-DEPTH ANALYSIS Organised Crime and Corruption Cost of Non-Europe Report [Internet]. EPRS | European Parliamentary Research Service; 2016 [cited 2019 Dec 22] σελ. 7. Available from:

[http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2016/558779/EPRS_IDA\(2016\)558779_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2016/558779/EPRS_IDA(2016)558779_EN.pdf)

⁶⁷⁸ Η ομάδα εργασίας για τα θεμελιώδη δικαιώματα, τα δικαιώματα των πολιτών και την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων (FREMP) ασχολείται με ζητήματα που σχετίζονται με τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και με διαπραγματεύσεις σχετικά με την προσχώρηση της ΕΕ στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Είναι επίσης υπεύθυνη για προπαρασκευαστικές εργασίες στις νομοθετικές διαδικασίες του Συμβουλίου στον τομέα των θεμελιωδών δικαιωμάτων, των δικαιωμάτων των πολιτών και της ελεύθερης κυκλοφορίας, όλα τα θέματα που αφορούν την προώθηση των θεμελιωδών δικαιωμάτων στην Ευρωπαϊκή Ένωση, εκθέσεις παρακολούθησης, ετήσια έκθεση σχετικά με τις δραστηριότητες του Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων και ετήσια ανταλλαγή απόψεων

⁶⁷⁹ COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT Comprehensive Assessment of EU Security Policy Accompanying the document COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE EUROPEAN COUNCIL AND THE COUNCIL Ninth progress report towards an effective and genuine Security Union SWD/2017/0278 final [Internet]. Europa.eu. 2017 [cited 2019 Dec 22]. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/el/TXT/?uri=CELEX:52017SC027>

Παράλληλα εξειδικευμένοι φορείς όπως η Ανεξάρτητη Αρχή Προστασίας Δεδομένων της ΕΕ (EDPS) και ο Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ (FRA) παρέχουν συμβουλές εμπειρογνομόνων στα θεσμικά όργανα της ΕΕ και των κρατών-μελών, μέσω στοχευμένων διαβουλεύσεων ή αιτημάτων για γνώμες σχετικά με συγκεκριμένα θέματα ή προτάσεις, προκειμένου να αντιμετωπιστούν καλύτερα οι προκλήσεις της προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων στην ΕΕ⁶⁸⁰.

Παρόλα αυτά οι μηχανισμοί εποπτείας και λογοδοσίας της ΕΕ δεν φαίνεται να εγγυώνται την συστηματική προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων στην αντιτρομοκρατική δράση της ΕΕ. Σήμερα, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, όπως και ο Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ (FRA) δεν διαθέτουν επαρκή μέσα για να επηρεάσουν την πολιτική που διαμορφώνεται και υλοποιείται εναντίον της τρομοκρατίας. Παρά το γεγονός ότι το Κοινοβούλιο, που θεωρείται στον σύγχρονο κόσμο ο κορυφαίος θεσμός της Δημοκρατίας και ασκεί τον κοινοβουλευτικό έλεγχο στις υπηρεσίες του ΧΕΑΔ, όπως η Eurojust και η Ευρωπόλ, εντούτοις, δεν έχει πρόσβαση σε διαβαθμισμένες πληροφορίες σχετικά με τις επιχειρησιακές τους δραστηριότητες⁶⁸¹. Γενικότερα, η πρόσβαση του Κοινοβουλίου σε διαβαθμισμένες πληροφορίες είναι περιορισμένη καθώς δεν προβλέπονται ενιαίες διαδικασίες για τα θεσμικά όργανα και τους οργανισμούς της ΕΕ να κοινοποιούν αυτές τις πληροφορίες στο Κοινοβούλιο. Επιπλέον, το Κοινοβούλιο δεν διαθέτει Επιτροπή Πληροφοριών όπως αυτές που υπάρχουν στα εθνικά κοινοβούλια⁶⁸².

Ένας τρόπος για το Κοινοβούλιο να ασκεί τα καθήκοντά της εποπτείας πιο αποτελεσματικά είναι η αξιοποίησή του δικαιώματος διερεύνησης. Εντούτοις, οι ερευνητικές εξουσίες των εξεταστικών επιτροπών του ΕΚ, υπολείπονται των εξουσιών των ομολόγων τους στα εθνικά κοινοβούλια με οιονεί δικαστικά εργαλεία διερεύνησης

---

⁶⁸⁰ COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT Comprehensive Assessment of EU Security Policy Accompanying the document COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE EUROPEAN COUNCIL AND THE COUNCIL Ninth progress report towards an effective and genuine Security Union SWD/2017/0278 final [Internet]. Europa.eu. 2017 [cited 2019 Dec 22]. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/el/TXT/?uri=CELEX:52017SC027>

⁶⁸¹ Regulation (EU) 2016/794 of the European Parliament and of the Council of 11 May 2016 on the European Union Agency for Law Enforcement Cooperation (Europol) and replacing and repealing Council Decisions 2009/371/JHA, 2009/934/JHA, 2009/935/JHA, 2009/936/JHA and 2009/968/JHA [Internet]. Europa.eu 2016. παρ. 58. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32016R0794>

⁶⁸² Van Ballegooij W, Bakowski P. The fight against terrorism Cost of Non-Europe Report [Internet]. EPRS | European Parliamentary Research Service; 2018 [cited 2019 Dec 22] σελ. 20-21. Available from: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/621817/EPRS_STU\(2018\)621817_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/621817/EPRS_STU(2018)621817_EN.pdf)

στην διάθεση τους. Οι δραστηριότητες των εξεταστικών επιτροπών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου περιορίζονται στην διερεύνηση πιθανών παραβιάσεων και κακοδιοίκησης στα πλαίσια της εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου. Αυτό δεν περιλαμβάνει συλλογή στοιχείων για γενικά θέματα και έρευνες σχετικά με δράσεις από αρχές τρίτων χωρών, ένας περιορισμός που μπορεί να διορθωθεί με την δημιουργία μιας "ειδικής επιτροπής" για κάθε κοινοβουλευτική έρευνα. Κράτη-μέλη, θεσμικά όργανα καθώς και οργανισμοί της ΕΕ μπορούν και έχουν πράγματι αρνηθεί να συνεργαστούν σε έρευνες και ειδικές επιτροπές με το ΕΚ για λόγους μυστικότητας ή δημόσιας ή εθνικής ασφάλειας. Το γεγονός αυτό αποδεικνύεται από τα εμπόδια που αντιμετωπίζει η Προσωρινή Επιτροπή που είναι επιφορτισμένη για την διερεύνηση παροχής πιθανών διευκολύνσεων στην CIA από δώδεκα κράτη-μέλη όσον αφορά την μεταφορά και την παράνομη κράτηση φυλακισμένων. Το Κοινοβούλιο δεν έχει την ισχύ να επιβάλλει κυρώσεις στην περίπτωση που αρχές ή άτομα αρνούνται να παρουσιάσουν ενώπιον μιας επιτροπής ή να δώσουν άδεια πρόσβασης σε σχετικά έγγραφα⁶⁸³.

Σημαντικό ρόλο στην διαμόρφωση της πολιτικής για την καταπολέμηση του ΟΕ και της τρομοκρατίας της ΕΕ παίζει η Μόνιμη Επιτροπή Επιχειρησιακής Συνεργασίας σε θέματα Εσωτερικής Ασφάλειας (COSI) που αποτελείται από υψηλόβαθμους υπαλλήλους του Υπουργείου Εσωτερικών και/ή Δικαιοσύνης κάθε κράτους μέλους της ΕΕ και από αντιπροσώπους της Επιτροπής και της EYED. Η COSI εξασφαλίζει, προωθεί και ενισχύει το συντονισμό της επιχειρησιακής δράσης των κρατών μελών της ΕΕ όσον αφορά την εσωτερική ασφάλεια της ΕΕ⁶⁸⁴.

Σε μία μελέτη του ΕΚ όπου αναλύονται οι δραστηριότητες της COSI στο ζήτημα της εσωτερικής ασφαλείας της ΕΕ, σημειώνεται η έλλειψη διαφάνειας και λογοδοσίας της COSI, η έλλειψη ελεγκτικών μηχανισμών της ατζέντας εσωτερικής ασφαλείας της ΕΕ

---

⁶⁸³ Εικαζόμενη χρήση ευρωπαϊκών κρατών από τη CIA για τη μεταφορά και την παράνομη κράτηση ατόμων P6_TA(2009)0073 Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 19ης Φεβρουαρίου 2009 σχετικά με την εικαζόμενη χρήση ευρωπαϊκών κρατών από τη CIA για τη μεταφορά και την παράνομη κράτηση ατόμων 2010/C 76 E/11 [Internet]. Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης CE 76/51 2010. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52009IP0073&from=EN>

⁶⁸⁴ Μόνιμη Επιτροπή Επιχειρησιακής Συνεργασίας σε θέματα Εσωτερικής Ασφάλειας (COSI) [Internet]. Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. European Council; 2017 [cited 2019 Dec 22]. Available from: <https://www.consilium.europa.eu/el/council-eu/preparatory-bodies/standing-committee-operational-cooperation-internal-security/#>

με την συμμετοχή του ΕΚ και η έλλειψη μηχανισμών πληροφόρησης του ΕΚ και των εθνικών κοινοβουλίων στα πλαίσια του κύκλου πολιτικής για το σοβαρό και οργανωμένο έγκλημα. Ιδιαίτερα ανησυχητική κρίνεται η παρατήρηση πως με την πάροδο των ετών οι επιχειρησιακές δραστηριότητες της ΕΕ στον τομέα της εσωτερικής ασφάλειας έχουν δεχθεί έντονη κριτική από πλευράς θεμελιωδών ελευθεριών και δικαιωμάτων καθώς και παρά τις δεσμεύσεις του Προγράμματος της Στοκχόλμης, τόσο ο FRA, όσο και ο Ευρωπαϊός Επόπτης Προστασίας Δεδομένων αγνοούνται συστηματικά στο τομέα εσωτερικής ασφαλείας και στις δραστηριότητες της COSI⁶⁸⁵. Όσον αφορά το Δικαστήριο της ΕΕ, μέσα στα πλαίσια των καθηκόντων του για την ομοιόμορφη ερμηνεία και εφαρμογή του δικαίου της ΕΕ, εξετάζει όχι μόνο την συμβατότητα της νομοθεσίας της ΕΕ με τα θεμελιώδη δικαιώματα, αλλά και την συμβατότητα με τα θεμελιώδη δικαιώματα των μέτρων που λαμβάνονται σε εθνικό επίπεδο από τα κράτη-μέλη για την εφαρμογή ή την συμμόρφωση τους με την κοινοτική νομοθεσία⁶⁸⁶.

Με την απόφαση 2009/902/ΔΕΥ⁶⁸⁷ για την δημιουργία Ευρωπαϊκού Δικτύου Πρόληψης του Εγκλήματος (EUCPN), η ΕΕ υιοθέτησε μια διοικητική προσέγγιση στον αγώνα κατά του ΟΕ, με σκοπό την ενίσχυση της παραδοσιακής ποινικής έρευνας. Η προσέγγιση αυτή είναι ένας συνδυασμός διοικητικών μέσων που εμποδίζουν το οργανωμένο έγκλημα να διεισδύσει στον δημόσιο τομέα, στην οικονομία ή σε βασικά τμήματα της δημόσιας διοίκησης και εφαρμόζεται με πολύπλευρα προγράμματα με στόχο την πρόληψη και την μείωση της επιρροής του ΟΕ σε τοπικό, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο.

Στα πλαίσια αυτά λειτουργεί, από το 2010, το Ευρωπαϊκό Δίκτυο για την Διοικητική Προσέγγιση (ENAA) για την αντιμετώπιση του σοβαρού και του οργανωμένου

---

⁶⁸⁵ Scherrer J, Jeandesboz J, Guittet E-P. Developing an EU internal security strategy, fighting terrorism and organised crime [Internet]. Policy Department C: Citizens' Rights and Constitutional Affairs; 2014 [cited 2019 Dec 22]. Available from:

[http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2011/462423/IPOL-LIBE_ET\(2011\)462423_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2011/462423/IPOL-LIBE_ET(2011)462423_EN.pdf)

⁶⁸⁶ COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT Comprehensive Assessment of EU Security Policy Accompanying the document COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE EUROPEAN COUNCIL AND THE COUNCIL Ninth progress report towards an effective and genuine Security Union SWD/2017/0278 final [Internet]. Europa.eu. 2017 [cited 2019 Dec 22]. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/el/TXT/?uri=CELEX:52017SC0278>

⁶⁸⁷ Απόφαση 2009/902/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 30ής Νοεμβρίου 2009, για τη δημιουργία Ευρωπαϊκού Δικτύου Πρόληψης του Εγκλήματος (EUCPN) και για την κατάργηση της απόφασης 2001/427/ΔΕΥ [Internet]. Europa.eu 2009. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=CELEX%3A32009D0902>

εγκλήματος που αποτελείται από ένα δίκτυο εθνικών σημείων επαφής και λειτουργεί ως πύλη προς τις υπηρεσίες επιβολής του νόμου, τις κυβερνητικές υπηρεσίες, τα διοικητικά όργανα και τον ακαδημαϊκό χώρο των κρατών-μελών, με σκοπό την προώθηση της έννοιας των διοικητικών μέτρων, της ανταλλαγής πληροφοριών και βέλτιστων πρακτικών και της χρηματοδότησης πιλοτικών σχεδίων σε πρακτικά θέματα⁶⁸⁸.

Ωστόσο αυτή η διοικητική προσέγγιση έχει επικριθεί καθώς τόσο οι μέθοδοι αυτής της προσέγγισης όσο και οι δραστηριότητες του ENAA λειτουργούν σε μεγάλο βαθμό εκτός αποτελεσματικού δημοκρατικού και δικαστικού ελέγχου ή υπό την εποπτεία κάποιας ανεξάρτητης αρχής. Αυτό προκαλεί ιδιαίτερες ανησυχίες, ειδικά στην περίπτωση εφαρμογής διοικητικών μέτρων στην αντιμετώπιση συγκεκριμένων μορφών εγκλήματος, όπως η τρομοκρατία. Οι ανησυχίες αυτές αφορούν τόσο την εμφάνιση νομικών προκλήσεων για την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων και ειδικότερα στα δικαιώματα υπεράσπισης, στις αρχές δίκαιης δίκης, στην προστασία της ιδιωτικής ζωής, στην αποφυγή διακρίσεων όσο και σε ζητήματα που αφορούν την φύση της διοικητικής προσέγγισης της ΕΕ για την καταπολέμηση του ΟΕ. Στην περίπτωση αυτή είναι ασαφές ποια είναι τα ακριβή πρότυπα και οι μέθοδοι για τον εντοπισμό και την αξιολόγηση των βέλτιστων πρακτικών της ΕΕ αλλά και ο βαθμός στον οποίο οι χρησιμοποιούμενες μεθοδολογίες πληρούν την ανεξαρτησία, την αμεροληψία και τα επιστημονικά ποιοτικά πρότυπα που απαιτούνται για να καταγραφούν τα κοινωνικά φαινόμενα-στόχοι των πολιτικών αυτών⁶⁸⁹.

Σε μια έρευνα⁶⁹⁰ της Υπηρεσίας Ερευνών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (EPRS) με σκοπό την ενίσχυση και βελτίωση της συνεργασίας και των δράσεων στον ΧΕΑΔ, χαρτογραφήθηκαν τα υφιστάμενα κενά και οι φραγμοί στους κύριους τομείς της πολιτικής που αφορούν τον Χώρο και διαπιστώθηκε η, σε μεγάλο βαθμό, διασύνδεση τους. Η αδυναμία της ΕΕ να ανταποκριθεί στην προσφυγική κρίση υπονόμωσε τον

---

⁶⁸⁸ ENAA | EUCPN [Internet]. Eucpn.org. 2019 [cited 2019 Dec 22]. Available from:

<https://eucpn.org/enaa>

⁶⁸⁹ Carrera S, Guild E, Vosyliūtė L, Scherrer A, Mitsilegas V, Harper G, et al. The Cost of Non-Europe in the Area of Organised Crime With the participation of Mirja Gutheil [Internet]. CEPS Papers in Liberty and Security in Europe. 2016 [cited 2019 Dec 22] σελ. 40. Available from:

<https://www.ceps.eu/system/files/LSE%20No%2090%20Cost%20of%20Non-Europe%20in%20Organised%20Crime.pdf>

⁶⁹⁰ Dunne J. Mapping the Cost of Non-Europe, 2014 -19 [Internet]. European Parliament. Brussels: European Added Value Unit European Parliamentary Research Service; 2014 [cited 2019 Dec 22]. Available from: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2014/563350/IPOL-EAVA_ET\(2014\)563350_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2014/563350/IPOL-EAVA_ET(2014)563350_EN.pdf)

χώρο Σένγκεν όπως και η καταπολέμηση της διαφθοράς προβάλλει απατηλή όταν δεν τηρείται το κράτος δικαίου αλλά και η έλλειψη δράσεων κατά του ρατσισμού και των διακρίσεων καθώς και η κακομεταχείριση των κρατουμένων στις φυλακές υπονομεύουν τις προσπάθειες για την καταπολέμηση του εγκλήματος και της τρομοκρατίας⁶⁹¹.

Ο αντίκτυπος των μέτρων καταπολέμησης του οργανωμένου εγκλήματος και της τρομοκρατίας στα θεμελιώδη δικαιώματα

Όπως αναφέρθηκε, στον τομέα της καταπολέμησης του ΟΕ και της τρομοκρατίας, τα κράτη-μέλη είναι υπεύθυνα, σε μεγάλο βαθμό για την χάραξη της πολιτικής της ΕΕ, γεγονός που εγείρει ζητήματα όσον αφορά την ιεράρχηση προτεραιοτήτων, την αποτελεσματικότητα, την αναλογικότητα και την λογοδοσία, ενώ η διάσταση της προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων εμφανίζεται αποδυναμωμένη τόσο από πλευράς εμπλεκόμενων φορέων όσο και από άποψη ουσιαστικών θεωρήσεων⁶⁹². Η λογική των εθνικών φορέων επιβολής του νόμου είχε ως αποτέλεσμα να δοθεί προτεραιότητα στην ενίσχυση του τεκμηρίου της «αμοιβαίας εμπιστοσύνης» στην διακρατική συνεργασία των κρατών-μελών, ιδίως με την ανταλλαγή πληροφοριών, ενώ δεν δόθηκε η δέουσα προσοχή στην καλύτερη διασφάλιση (μέσω τακτικής παρακολούθησης και ανεξάρτητων αξιολογήσεων), της συμμόρφωσης των κρατών-μελών της ΕΕ με το κράτος δικαίου και τα θεμελιώδη δικαιώματα που αποτελούν τα θεμέλια της δικαστικής συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις⁶⁹³.

◆ Ανταλλαγή δεδομένων

Παρά το γεγονός ότι ο όγκος των πληροφοριών που ανταλλάσσονται μεταξύ των αρχών επιβολής του νομού των κρατών-μελών έχει αυξηθεί τα τελευταία χρόνια οι απαιτήσεις ενίσχυσης της ανταλλαγής αυτής αυξάνονται συνεχώς. Οι απαιτήσεις αυτές, όπως υποστηρίζεται, οφείλονται τόσο στην αδυναμία πλήρους εκμετάλλευσης του δυναμικού των συστημάτων πληροφορικής της ΕΕ όσο και στην έλλειψη

⁶⁹¹ Van Ballegooij W. Area of freedom, security and justice: Untapped potential [Internet]. Briefing EPRS | European Parliamentary Research Service. 2017 [cited 2019 Dec 22]. Available from:

[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2017/611000/EPRS_BRI\(2017\)611000_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2017/611000/EPRS_BRI(2017)611000_EN.pdf)

⁶⁹² Van Ballegooij W, Zandstra T. IN-DEPTH ANALYSIS Organised Crime and Corruption Cost of Non-Europe Report [Internet]. EPRS | European Parliamentary Research Service; 2016 [cited 2019 Dec 22] σελ. 7. Available from:

[http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2016/558779/EPRS_IDA\(2016\)558779_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2016/558779/EPRS_IDA(2016)558779_EN.pdf)

⁶⁹³ Carrera S, Guild E, Vosyliūtė L, Scherrer A, Mitsilegas V, Harper G, et al. The Cost of Non-Europe in the Area of Organised Crime With the participation of Mirja Gutheil [Internet]. CEPS Papers in Liberty and Security in Europe. 2016 [cited 2019 Dec 22] σελ. 8. Available from:

<https://www.ceps.eu/system/files/LSE%20No%2090%20Cost%20of%20Non-Europe%20in%20Organised%20Crime.pdf>

αμοιβαίας εμπιστοσύνης μεταξύ των κρατών-μελών αλλά στις και διαφορετικές ανάγκες πληροφόρησης⁶⁹⁴.

Το 2015 ο FRA δημοσίευσε μια έκθεση αξιολόγησης όπου επισημαίνει ότι η επιμονή για την ενίσχυση της διαλειτουργικότητας των βάσεων δεδομένων ασφαλείας της ΕΕ μπορεί να δημιουργήσει νέες προκλήσεις ή να ενισχύσει τις ήδη υπάρχουσες παραβιάσεις των θεμελιωδών δικαιωμάτων στα υφιστάμενα συστήματα. Σύμφωνα με την έκθεση η αύξηση της ευκολίας διαχείρισης των συστημάτων καθώς και η συλλογή και επεξεργασία μεγαλύτερων όγκων δεδομένων από ότι είναι επί του παρόντος αναγκαία βάσει του ισχύοντος νομικού πλαισίου, ενέχει τον κίνδυνο της δημιουργίας διακρίσεων και παραβιάσεων των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Η έκθεση καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η αυξημένη διαλειτουργικότητα μπορεί να αυξήσει τις πιθανότητες ανίχνευσης μιας εσφαλμένης καταχώρισης, η οποία μπορεί να βοηθήσει στην αποτροπή αρνητικών αποτελεσμάτων για τα ενδιαφερόμενα άτομα ενώ θεωρεί ότι οι παραπάνω κίνδυνοι μπορούν να αντιμετωπιστούν με κατάλληλες διασφαλίσεις, η επάρκεια των οποίων πρέπει να υπόκειται σε συνεχή παρακολούθηση και αξιολόγηση⁶⁹⁵.

Τον Δεκέμβριο του 2017, η Επιτροπή δημοσίευσε έναν προτεινόμενο κανονισμό σχετικά με την θέσπιση ενός πλαισίου για τη διαλειτουργικότητα μεταξύ των συστημάτων πληροφοριών της ΕΕ (αστυνομική και δικαστική συνεργασία, άσυλο και μετανάστευση)⁶⁹⁶. Οι προτάσεις του κανονισμού προβλέπουν την ανάπτυξη περαιτέρω εργαλείων διαλειτουργικότητας των συστημάτων πληροφοριών της ΕΕ και η έκθεση εκτίμησης των επιπτώσεων που την συνοδεύει επισημαίνει ότι η διαλειτουργικότητα που προστίθεται στα συστήματα εκτός από τις θετικές συνέπειες για τα ανθρώπινα δικαιώματα (αποφυγή σύγχυσης κατά την εξακρίβωση της ταυτότητας προσώπων)

---

⁶⁹⁴ Van Ballegooij W, Bakowski P. The fight against terrorism Cost of Non-Europe Report [Internet]. EPRS | European Parliamentary Research Service; 2018 [cited 2019 Dec 22] σελ. 26-27. Available from: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/621817/EPRS_STU\(2018\)621817_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/621817/EPRS_STU(2018)621817_EN.pdf)

⁶⁹⁵ Fundamental rights and the interoperability of EU information systems: borders and security [Internet]. Vienna – Austria: FRA – European Union Agency for Fundamental Rights; 2017 [cited 2019 Dec 22] p. 1–50. Available from: https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2017-interoperability-eu-information-systems_en-1.pdf

⁶⁹⁶ Proposal for a REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on establishing a framework for interoperability between EU information systems (police and judicial cooperation, asylum and migration) COM/2017/0794 final - 2017/0352 (COD) [Internet]. Europa.eu 2017. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=COM:2017:794:FIN>

μπορεί να επιφέρει παραβιάσεις των θεμελιωδών δικαιωμάτων στο πεδίο της προστασίας προσωπικών δεδομένων με την συλλογή βιομετρικών δεδομένων⁶⁹⁷.

Όπως επισήμανε ο Διευθυντής του FRA σε μια ομιλία του⁶⁹⁸ προς την ομάδα εμπειρογνομόνων υψηλού επιπέδου για τα συστήματα πληροφοριών και την διαλειτουργικότητα⁶⁹⁹, η διαλειτουργικότητα των συστημάτων πληροφοριών δεν συνιστά εγγενή παραβίαση θεμελιωδών δικαιωμάτων αλλά απαιτεί επαρκείς διασφαλίσεις και μηχανισμούς για την διασφάλιση των δικαιωμάτων που ορίζονται στον Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ για όλους όσους εισέρχονται και διαμένουν στην ΕΕ διατηρούνται, χωρίς εξαίρεση.

Ειδικότερα, η διαλειτουργικότητα μπορεί να εγείρει ζητήματα θεμελιωδών δικαιωμάτων σχετικά με το δικαίωμα στην ιδιωτική ζωή και το δικαίωμα προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα καθώς και με ορισμένα άλλα δικαιώματα του Χάρτη, όπως το δικαίωμα της χρηστής διοίκησης, το δικαίωμα αποτελεσματικής προσφυγής, η απαγόρευση των βασανιστηρίων και των απάνθρωπων συμπεριφορών, την ελευθερία και την ασφάλεια προσώπων και την ακεραιότητα του προσώπου. Η ευρύτερη διαθεσιμότητα δεδομένων μπορεί να έχει, επιπλέον, θετικές και αρνητικές επιπτώσεις στον τομέα του ασύλου, τα δικαιώματα του παιδιού την ισότητα ενώπιον του νόμου ενώ μπορεί να παραβιάζει τα ανθρώπινα δικαιώματα για τους παράνομους μετανάστες και υπάρχει ο κίνδυνος δημιουργίας διακρίσεων. Τα δεδομένα που

---

⁶⁹⁷ COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT EXECUTIVE SUMMARY OF THE IMPACT ASSESSMENT Accompanying the document PROPOSAL FOR A REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND THE COUNCIL on establishing a framework for interoperability between EU information systems (borders and visa) and amending Council Decision 2004/512/EC, Regulation (EC) No 767/2008, Council Decision 2008/633/JHA, Regulation (EU) 2016/399 and Regulation (EU) 2017/2226 and PROPOSAL FOR A REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND THE COUNCIL on establishing a framework for interoperability between EU information systems (police and judicial cooperation, asylum and migration) {COM(2017) 793 final} - {SWD(2017) 473 final} [Internet]. 2017 [cited 2019 Dec 22]. Available from: https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-security/20171212_commission_sw_executive_summary_impact_assessment_proposal_regulation_on_establishing_framework_for_interoperability_between_eu_information_systems_police_judicial_cooperation_asylum_migration_en.pdf

⁶⁹⁸ O'Flaherty M. Fundamental rights and the interoperability of EU information systems [Internet]. High-level expert group on information systems and interoperability; 2017 Apr 25 [cited 2019 Dec 28]. Available from: <https://fra.europa.eu/en/speech/2017/fundamental-rights-and-interoperability-eu-information-systems>

⁶⁹⁹ Η ομάδα εμπειρογνομόνων υψηλού επιπέδου για τα συστήματα πληροφοριών και την διαλειτουργικότητα δημιουργήθηκε το 2016 από την Επιτροπή με σκοπό να αναπτύξει μια κοινή στρατηγική για την αποτελεσματικότερη και αποτελεσματικότερη διαχείριση των δεδομένων στην Ένωση, με πλήρη σεβασμό των απαιτήσεων προστασίας δεδομένων, για την καλύτερη προστασία των εξωτερικών συνόρων της και την ενίσχυση της εσωτερικής της ασφάλειας. Βλέπε https://ec.europa.eu/home-affairs/what-is-new/work-in-progress/initiatives/interoperability-information-systems-migration-and-security_en

περιέχονται σε συστήματα πληροφορικής μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την εκτίμηση κινδύνου ή τη δημιουργία προφίλ. Η εκτίμηση κινδύνου ή ο προσδιορισμός των χαρακτηριστικών δεν αποτελεί παραβίαση των θεμελιωδών δικαιωμάτων, αλλά οι διακρίσεις βάσει χαρακτηριστικών θεωρούνται παραβιάσεις. Η πιθανότητα να συμβεί αυτό αυξάνεται όσο τα συστήματα πληροφορικής γίνονται περισσότερο διαλειτουργικά, δεδομένου ότι πολλές κατηγορίες δεδομένων αποκαλύπτουν ευαίσθητα δεδομένα που αφορούν την φυλή, την εθνικότητα, την υγεία, τον σεξουαλικό προσανατολισμό και τις θρησκευτικές πεποιθήσεις.

Όσον αφορά την επιτήρηση και την συλλογή στοιχείων δεν θεωρούνται σύμφωνες με το ευρωπαϊκό δίκαιο για τα ανθρώπινα δικαιώματα και δεν μπορούν να δικαιολογούνται από την καταπολέμηση της τρομοκρατίας ή άλλες σημαντικές απειλές για την εθνική ασφάλεια, παρά μόνο αν έχουν νόμιμη έγκριση και είναι απολύτως αναγκαίες και αναλογικές για την επίτευξη ενός θεμιτού στόχου⁷⁰⁰.

Στα πλαίσια της ΕΕ, η έκδοση της Οδηγίας 2006/24/EK για την διατήρηση δεδομένων⁷⁰¹, ακυρώθηκε από το ΔΕΕ το 2014, με την αιτιολογία ότι αυτή «συνεπάγεται ευρεία και ιδιαίτερα σοβαρή παρέμβαση στα θεμελιώδη δικαιώματα στον σεβασμό της ιδιωτικής ζωής και στην προστασία των προσωπικών δεδομένων, χωρίς η παρέμβαση αυτή να περιορίζεται στο απολύτως αναγκαίο»⁷⁰².

Στα τέλη Μαρτίου 2019, το Συμβούλιο παρουσίασε στα κράτη-μέλη τα συμπεράσματά του σχετικά με την βελτίωση της διατήρησης δεδομένων με σκοπό την αποτελεσματική καταπολέμηση του εγκλήματος. Το κείμενο τονίζει την σημασία των δεδομένων που προέρχονται από φορείς τηλεπικοινωνιών και παρόχους υπηρεσιών για την επιβολή του νόμου και την ανάγκη θέσπισης πρόσθετων υποχρεώσεων διατήρησης δεδομένων

---

⁷⁰⁰ Council of Europe. Positions on Counter-Terrorism and Human Rights Protection [Internet]. Council of Europe Commissioner for Human Rights. 2015 [cited 2019 Dec 22]. Available from: <https://rm.coe.int/09000016806db6b2>

⁷⁰¹ Οδηγία 2006/24/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 15ης Μαρτίου 2006, για τη διατήρηση δεδομένων που παράγονται ή υποβάλλονται σε επεξεργασία σε συνάρτηση με την παροχή διαθεσίμων στο κοινό υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών ή δημοσίων δικτύων επικοινωνιών και για την τροποποίηση της οδηγίας 2002/58/EK [Internet]. Europa.eu 2014. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:32006L0024>

⁷⁰² JUDGMENT OF THE COURT (Grand Chamber)-(Electronic communications — Directive 2006/24/EC — Publicly available electronic communications services or public communications networks services — Retention of data generated or processed in connection with the provision of such services — Validity — Articles 7, 8 and 11 of the Charter of Fundamental Rights of the European Union) In Joined Cases C-293/12 and C-594/12, REQUESTS for a preliminary ruling under Article 267 TFEU from the High Court (Ireland) and the Verfassungsgerichtshof (Austria), made by decisions of 27 January and 28 November 2012, respectively, received at the Court on 11 June and 19 December 2012, in the proceedings [Internet]. InfoCuria Case-law. 2014 [cited 2019 Dec 22]. Available from: <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?docid=150642&text=&doclang=EN&pageIndex=0&cid=586637>

για τους φορείς εκμετάλλευσης τηλεπικοινωνιών και τους παρόχους υπηρεσιών, με παράλληλο σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων⁷⁰³.

Όσον αφορά την επιτήρηση και την παρακολούθηση των πολιτών ο FRA επισημαίνει την ανάγκη να βελτιωθούν οι έλεγχοι που λειτουργούν ως θεσμικό αντίβαρο στις εξουσίες των υπηρεσιών πληροφοριών.

Σύμφωνα με την έκθεση του Οργανισμού, το 2015 οι απειλές εναντίον της ασφαλείας και η νέα τεχνολογία έχουν αποτελέσει το έναυσμα για την υλοποίηση πολλών και εκτεταμένων μεταρρυθμίσεων στην νομοθεσία σχετικά με την παρακολούθηση. Ενώ η μεταρρύθμιση της νομοθεσίας την καθιστά σαφέστερη, εξακολουθεί να είναι ιδιαίτερα περίπλοκη, οδηγώντας σε αβεβαιότητα όσον αφορά τις εξουσίες και την εντολή των υπηρεσιών πληροφοριών. Για τον λόγο αυτό απαιτούνται ισχυρότερες διασφαλίσεις για την προστασία των δεδομένων και την ιδιωτική ζωή.

Η δικαστική εξουσία, τα εξειδικευμένα όργανα εμπειρογνομόνων, οι κοινοβουλευτικές επιτροπές και οι αρχές προστασίας δεδομένων διαδραματίζουν κρίσιμο ρόλο στην εποπτεία των εργασιών των υπηρεσιών πληροφοριών. Ωστόσο, όπως αναφέρεται στην έκθεση, οι αρχές αντιμετωπίζουν εμπόδια λόγω της έλλειψης πρόσβασης σε πληροφορίες και λόγω των περιορισμών που υπάρχουν σε επίπεδο αρμοδιοτήτων, εξουσιών έκδοσης δεσμευτικών αποφάσεων, πόρων, τεχνογνωσίας και ανεξαρτησίας. Τα εμπόδια αυτά υποδεικνύουν ότι πρέπει να υπάρξει ανεξάρτητη εποπτεία με επαρκείς εξουσίες και αρμοδιότητες. Το ίδιο ισχύει και για την διεθνή συνεργασία στον τομέα των υπηρεσιών πληροφοριών, όπου οι διασφαλίσεις και η εποπτεία είναι πιο περιορισμένες.

Η έκθεση τονίζει ότι είναι αναγκαίο επίσης να εξασφαλιστεί πλήρης συνεργασία και συμπληρωματικότητα μεταξύ των διάφορων εποπτικών οργάνων, ώστε να υπάρχει συνεχής κάλυψη όλων των σταδίων της παρακολούθησης.

Η δυσκολία εντοπισμού του φορέα που μπορεί να βοηθήσει και η μυστικότητα που χαρακτηρίζει το έργο των υπηρεσιών πληροφοριών καθιστούν, άλλωστε, δύσκολη την άσκηση αποτελεσματικών ενδίκων μέσων από τα θύματα παραβιάσεων ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Σύμφωνα με την έκθεση, πολλά εξωδικαστικά όργανα που μπορούν να παρέχουν υποστήριξη δεν διαθέτουν τόσο την εμπειρία για την αντιμετώπιση ζητημάτων σχετικά με τις υπηρεσίες πληροφοριών, όσο και ανεξαρτησία και εξουσίες

---

⁷⁰³ Conclusions of the Council of the European Union on Retention of Data for the Purpose of Fighting Crime - adoption [Internet]. 2019. Available from: <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9663-2019-INIT/en/pdf>

για διερεύνηση, πρόσβαση σε υλικό και έκδοση δεσμευτικών αποφάσεων. Ωστόσο, ορισμένα κράτη-μέλη έχουν βρει λύσεις που παρέχουν την δυνατότητα προσφυγής στην δικαιοσύνη μέσω εξειδικευμένων δικαστών, οι οποίοι μπορούν να έχουν πρόσβαση σε διαβαθμισμένες πληροφορίες.

- ◆ Καταπολέμηση νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας

Το νομικό πλαίσιο της ΕΕ για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας βασίζεται στις διαδοχικές Οδηγίες της Ένωσης και αποτελείται από τρία στοιχεία⁷⁰⁴:

- την ποινικοποίηση της νομιμοποίησης εσόδων από το οργανωμένο έγκλημα και την τρομοκρατία
- την πρόληψη της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες μέσω της επιβολής μιας σειράς υποχρεώσεων στον ιδιωτικό τομέα και
- την εστίαση στις πληροφορίες που προέρχονται από τον χρηματοπιστωτικό τομέα μέσω των FIU, που είναι υπεύθυνες για την λήψη και την ανάλυση των εκθέσεων από τον ιδιωτικό τομέα

Οι δραστηριότητες που έχουν αναπτυχθεί μέσα στο καθεστώς αυτό έχουν δημιουργήσει ορισμένες ανησυχίες που άπτονται της προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων.

Οι ανησυχίες αυτές αφορούν την συμβατότητα των Οδηγιών με την προστασία των πολιτικών ελευθεριών και ορισμένων θεμελιωδών δικαιωμάτων όπως το απόρρητο των σχέσεων δικηγόρου-πελάτη και οι ορισμοί και η εφαρμογή που αφορούν το «πολιτικώς εκτεθειμένο πρόσωπο» και τον πραγματικό κάτοχο του λογαριασμού⁷⁰⁵.

Κατά δεύτερο λόγο ο συνεχώς διευρυνόμενος κατάλογος των αδικημάτων νομιμοποίησης που περιέχονται στις Οδηγίες εγείρει ανησυχίες όσον αφορά την νομιμότητα, την αρχή οριοθέτησης της προστασίας των δεδομένων, την ενδεχόμενη υπερποινικοποίηση και την καταπάτηση των θεμελιωδών δικαιωμάτων⁷⁰⁶.

---

⁷⁰⁴ Mitsilegas V, Vavoula N. The Evolving EU Anti-Money Laundering Regime. *Maastricht Journal of European and Comparative Law* [Internet]. 2016 Apr [cited 2019 Dec 22];23(2):261. Available from: https://www.researchgate.net/publication/313490366_The_Evolving_EU_Anti-Money_Laundering_Regime_Challenges_for_Fundamental_Rights_and_the_Rule_of_Law

⁷⁰⁵ Wesseling M. Evaluation of EU measures to combat terrorist financing [Internet]. Policy Department C: Citizens' Rights and Constitutional Affairs; 2014 [cited 2019 Dec 22] σελ. 21–22. Available from: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/note/join/2014/509978/IPOL-LIBE_NT\(2014\)509978_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/note/join/2014/509978/IPOL-LIBE_NT(2014)509978_EN.pdf)

⁷⁰⁶ Van Ballegooij W, Bakowski P. The fight against terrorism Cost of Non-Europe Report [Internet]. EPRS | European Parliamentary Research Service; 2018 [cited 2019 Dec 22] σελ. 26-27. Available

Τέλος, η ανταλλαγή οικονομικών στοιχείων μεταξύ των αρμοδίων αρχών, παρά την κρισιμότητα τους στην πρόληψη του εγκλήματος, αποτελεί μια πρόκληση απέναντι στην προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Ο πολλαπλασιασμός του όγκου των δεδομένων που ανταλλάσσονται τα τελευταία χρόνια και η μετατόπιση της ευθύνης για την ανίχνευση ύποπτων συναλλαγών από τον δημόσιο τομέα προς τους ιδιωτικούς φορείς, ενέχει την πιθανότητα μιας κινδυνολογικής αντιμετώπισης των συναλλασσόμενων από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα που μπορεί να οδηγήσει σε αυθαίρετες αποφάσεις και ενδεχόμενο χαρακτηρισμό πελατών. Υπό αυτήν την έννοια η προσέγγιση αυτή θεωρείται προβληματική από πλευράς δικαίου, διαφάνειας, λογοδοσίας και θεμελιωδών δικαιωμάτων⁷⁰⁷.

Όσον αφορά τις δραστηριότητες των FIU, οι διαδοχικές οδηγίες για την καταπολέμηση της παράνομης νομιμοποίησης εσόδων έχουν αντιμετωπίσει σε ελάχιστο βαθμό τις θεσμικές και οργανωτικές ανεπάρκειες των δραστηριοτήτων τους. Αυτό έχει οδηγήσει σε διαφοροποιημένες ρυθμίσεις για τις μονάδες αυτές που μπορούν να χαρακτηριστούν σε είτε ως διοικητικές, είτε ως μονάδες επιβολής του νόμου, αλλά και ως δικαστικές ή υβριδικές⁷⁰⁸. Ως εκ τούτου, οι FIU των κρατών-μελών έχουν διαφορετικές εντολές και διεξάγουν διαφορετικές δραστηριότητες, οι οποίες μπορεί να είναι αντίθετες προς τους στόχους που ορίζουν οι Οδηγίες με αποτέλεσμα η διασυνοριακή συνεργασία τους αλλά η συνεργασία τους με τρίτες χώρες να προκαλεί σοβαρές ανησυχίες όσον αφορά την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων, ιδίως στο πλαίσιο της προστασίας των δεδομένων και της ιδιωτικής ζωής αλλά και να κάνει δυσδιάκριτη την γραμμή μεταξύ των πληροφοριών που συλλέγονται για σκοπούς πληροφόρησης και αποδεικτικών στοιχείων στοιχείων⁷⁰⁹. Αρκεί να ειπωθεί ότι το δίκτυο των FIU συγκεντρώνει περίπου 35 δικαιοδοσίες και περίπου 150 συμμετέχοντες από τα κράτη-μέλη με αποτέλεσμα να

---

from:

[http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/621817/EPRS_STU\(2018\)621817_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/621817/EPRS_STU(2018)621817_EN.pdf)

⁷⁰⁷ Scherrer A. Law enforcement access to financial data [Internet]. Briefing Implementation Appraisal. EPRS | Research Service; 2018 [cited 2019 Dec 22] σελ. 1. Available from:

[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2018/615665/EPRS_BRI\(2018\)615665_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2018/615665/EPRS_BRI(2018)615665_EN.pdf)

⁷⁰⁸ Scherrer A. Fighting tax crimes - Cooperation between Financial Intelligence Units Ex-Post Impact Assessment [Internet]. EPRS | Research Service; 2017 [cited 2019 Dec 22] p. 13. Available from:

[http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/598603/EPRS_STU\(2017\)598603_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/598603/EPRS_STU(2017)598603_EN.pdf)

⁷⁰⁹ Mitsilegas V, Vavoula N. The Evolving EU Anti-Money Laundering Regime. Maastricht Journal of European and Comparative Law [Internet]. 2016 Apr [cited 2019 Dec 22];23(2):289-291. Available from: https://www.researchgate.net/publication/313490366_The_Evolving_EU_Anti-Money_Laundering_Regime_Challenges_for_Fundamental_Rights_and_the_Rule_of_Law

τίθεται και θέμα εποπτείας της ανταλλαγής πληροφοριών σε σχέση με την συμβατότητά τους με τους νόμους της ΕΕ⁷¹⁰.

Τέλος, η διασυνοριακή συνεργασία των FIU παρεμποδίζεται από το γεγονός ότι σε ορισμένες χώρες οι μονάδες αυτές αντιμετωπίζουν σημαντικές δυσκολίες στην πρόσβαση στις πληροφορίες και στην ανταλλαγή τους με τους ξένους ομολόγους τους⁷¹¹.

Παρόμοιοι προβληματισμοί εντοπίζονται και για την συμβατότητα της νομιμότητας των δραστηριοτήτων των ARO σε σχέση με τις εγγυήσεις που παρέχει η ΕΕ αλλά και του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων. Οι προβληματισμοί αυτοί αφορούν τις περιπτώσεις δήμευσης χωρίς καταδίκη και εκτεταμένης δήμευσης, τις αποφάσεις σε σχέση με τα δικαιώματα των καλόπιστων τρίτων καθώς και τις αποφάσεις δήμευσης που εκδίδονται ερήμην⁷¹².

◆ Η συμφωνία TFTP

Η συμφωνία TFTP μεταξύ ΕΕ και ΗΠΑ αποτελεί έναν ακόμη πυλώνα καταπολέμησης της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Το πρόγραμμα ξεκίνησε ως συγκεκαλυμμένη μορφή συλλογής δεδομένων από τις ΗΠΑ μέσω του συστήματος πληρωμών SWIFT, μετά τις επιθέσεις της 11ης Σεπτεμβρίου.

Το 2010, συνάφθηκε συμφωνία μεταξύ της ΕΕ και των ΗΠΑ σχετικά με την επεξεργασία και μεταφορά δεδομένων από την ΕΕ προς τις ΗΠΑ για τους σκοπούς του TFTP. Η TFTP είναι εξαιρετικά δύσκολο να αξιολογηθεί ως προς την αποτελεσματικότητά της, συμπεριλαμβανομένου του ρόλου της στην πρόληψη των τρομοκρατικών επιθέσεων τόσο εξαιτίας της έλλειψης δημόσιας πληροφόρησης όσο και εξαιτίας του γεγονότος ότι η συμφωνία δεν καλύπτει τον Ενιαίο Χώρο Πληρωμών σε Ευρώ (SEPA)⁷¹³.

Παρόλα αυτά η TFTP έχει εγείρει ανησυχίες για την προστασία της ιδιωτικής ζωής και την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων, που έχουν εκφραστεί επανειλημμένα

---

⁷¹⁰ Carrera S, Guild E, Vosyliūtė L, Scherrer A, Mitsilegas V, Harper G, et al. The Cost of Non-Europe in the Area of Organised Crime With the participation of Mirja Gutheil [Internet]. CEPS Papers in Liberty and Security in Europe. 2016 [cited 2019 Dec 22] σελ. 56. Available from: <https://www.ceps.eu/system/files/LSE%20No%2090%20Cost%20of%20Non-Europe%20in%20Organised%20Crime.pdf>

⁷¹¹ Ο. π., σελ. 56

⁷¹² Ο. π., σελ. 62

⁷¹³ Ο SEPA (Single European Payments Area) ή όπως ονομάζεται στην Ελλάδα, EXΠΕ (Ενιαίος Χώρος Πληρωμών σε Ευρώ), είναι η ενιαία περιοχή όπου καταναλωτές, επιχειρήσεις και άλλοι οικονομικοί παράγοντες πραγματοποιούν, αλλά και δέχονται πληρωμές σε Ευρώ, σύμφωνα με ένα κοινό και ομοιόμορφο πλαίσιο κανόνων.

από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και άλλους φορείς. Ειδικότερα τον Ιούνιο του 2013 το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο εξέδωσε το ψήφισμα P7_TA(2013)0449 με το οποίο ζητούσε από την Επιτροπή την άμεση αναστολή της συμφωνίας εξαιτίας δημοσιεύσεων στον Τύπο σύμφωνα με τις οποίες η Υπηρεσία Εθνικής Ασφάλειας των ΗΠΑ (NSA) απέκτησε άμεση πρόσβαση στα συστήματα ΤΠ αρκετών ιδιωτικών επιχειρήσεων και κατάφερε να έχει άμεση πρόσβαση σε χρηματοπιστωτικά μηνύματα που αφορούσαν πληρωμές και αναφέρονταν σε μεταβιβάσεις χρηματικών ποσών και συναφή δεδομένα⁷¹⁴.

Στο ίδιο Ψήφισμα το ΕΚ ζητούσε επίμονα από τα τρία θεσμικά όργανα να συσχεφθούν προσεκτικά σχετικά με τις επιπτώσεις που θα έχουν στα ανθρώπινα δικαιώματα οποιεσδήποτε μελλοντικές εναλλακτικές δυνατότητες ανταλλαγής δεδομένων οι οποίες τηρούν πλήρως τις αρχές προστασίας δεδομένων, ιδίως δε του ελέγχου όσον αφορά την αναγκαιότητα και την αναλογικότητα.

◆ Δικαστική Συνεργασία

Στον τομέα της δικαστικής συνεργασίας, η ΕΕ έχει αναπτύξει σημαντικές δράσεις και μια σειρά μέσων για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και του οργανωμένου εγκλήματος. Παρόλα αυτά τα δικαιώματα και οι συνθήκες κράτησης των ατόμων που είναι ύποπτα διάπραξης εγκλημάτων και εκτίουν ποινή στα κράτη-μέλη εξακολουθούν να μην ανταποκρίνονται στα διεθνή πρότυπα και στα πρότυπα της ΕΕ.

Το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης, που βασίζεται στην έννοια της αμοιβαίας αναγνώρισης, επιτρέπει την ταχεία παράδοση υπόπτων και καταδικασθέντων ατόμων και λειτουργεί ακόμη και οι ποινικές νομοθεσίες των κρατών-μελών διαφέρουν μεταξύ τους. Ωστόσο, σε κάποιες περιπτώσεις, αυτές οι διαφορές, καθώς και η μη αναλογική χρήση του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης όπως και η έλλειψη συμμόρφωσης στην πράξη με τα θεμελιώδη δικαιώματα εξακολουθούν να παρεμποδίζουν την δικαστική συνεργασία.

Για τους λόγους αυτούς η Ένωση έχει εγκρίνει έναν Χάρτη που παρέχει ελάχιστα κοινά πρότυπα σχετικά με τα διαδικαστικά δικαιώματα των ατόμων αυτών⁷¹⁵.

---

⁷¹⁴ Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 23ης Οκτωβρίου 2013 σχετικά με την αναστολή της συμφωνίας TFTP ως αποτέλεσμα της παρακολούθησης εκ μέρους της Υπηρεσίας Εθνικής Ασφάλειας των ΗΠΑ (2013/2831(RSP)) [Internet]. Europa.eu 2013. Available from: <https://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P7-TA-2013-0449+0+DOC+XML+V0//EL>

⁷¹⁵ Council meeting (Justice and Home Affairs) on 23 October 2009 1. Draft Resolution of the Council on a roadmap for strengthening procedural rights of suspected or accused persons in criminal proceedings 2. Proposal for a Council Framework Decision on the right to interpretation and to translation in criminal proceedings 3. Proposal for a Resolution of the Council and of the Governments

Ωστόσο, υπάρχουν ενδείξεις ανεπαρκειών όσον αφορά τα βασικά δικαιώματα για μια δίκαιη δίκη, όπως το δικαίωμα στην διερμηνεία, μετάφραση, ενημέρωση και νομική συνδρομή κατά τη διάρκεια της ανάκρισης από την αστυνομία. Επιπλέον, ορισμένα πεδία εφαρμογής των Οδηγιών της ΕΕ όπως πχ η προφυλάκιση δεν εφαρμόζονται ικανοποιητικά σε ορισμένα κράτη-μέλη δημιουργώντας διακρίσεις μεταξύ των πολιτών της⁷¹⁶.

Τα παραπάνω επιβεβαιώνονται από το ψήφισμα P7_TA(2014)0174 του ΕΚ⁷¹⁷, στο οποίο εμφανίζεται μεταξύ άλλων να ανησυχεί για:

ιν) την ασάφεια στον καθορισμό του καταλόγου σοβαρών εγκλημάτων που σχετίζεται με το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης, αλλά και με άλλα νομικά μέσα της ΕΕ τα οποία παραπέμπουν επανειλημμένως στον εν λόγω κατάλογο, και την ένταξη σε αυτόν εγκλημάτων των οποίων η σοβαρότητα δεν προβλέπεται σε όλους τους ποινικούς κώδικες της ΕΕ και τα οποία ενδέχεται να μην ανταποκρίνονται επαρκώς στον έλεγχο αναλογικότητας

ν) την δυσανάλογη χρήση του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης για ήσσονος σημασίας αδικήματα ή σε περιπτώσεις στις οποίες μπορούν να χρησιμοποιούνται λιγότερο δυσμενή εναλλακτικά μέτρα, η οποία συνεπάγεται αδικαιολόγητες συλλήψεις, καθώς και προσωρινή κράτηση για αδικαιολόγητα και υπερβολικά μεγάλα χρονικά διαστήματα, με αποτέλεσμα δυσανάλογες παρεμβάσεις στα θεμελιώδη δικαιώματα των υπόπτων και των κατηγορουμένων, καθώς και επιβάρυνση των πόρων των κρατών μελών

ix) οι απαράδεκτες συνθήκες που επικρατούν σε ορισμένους χώρους κράτησης στην Ένωση και οι επιπτώσεις που έχει το γεγονός αυτό στα θεμελιώδη δικαιώματα των ενδιαφερόμενων ατόμων, ιδίως στο δικαίωμα προστασίας από απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση ή τιμωρία, σύμφωνα με το άρθρο 3 της ΕΣΔΑ, καθώς και στην αποτελεσματικότητα και τη λειτουργία των νομικών μέσων αμοιβαίας αναγνώρισης της Ένωσης

---

of the Member States meeting within the Council fostering the implementation by Member States of the right to interpretation and to translation in criminal proceedings – General approach [Internet]. 2009. Available from:

<https://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=EN&f=ST%2014552%202009%20REV%20>

⁷¹⁶ Van Ballegooij W. Procedural Rights and Detention Conditions Cost of Non-Europe Report [Internet]. EPRS | European Parliamentary Research Service; 2017 [cited 2019 Dec 22] σελ. 9. Available from:

[http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/611008/EPRS_STU\(2017\)611008_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/611008/EPRS_STU(2017)611008_EN.pdf)

⁷¹⁷ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης - P7_TA(2014)0174 [Internet]. Europa.eu 2014. Available from: <https://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&reference=P7-TA-2014-0174&language=EL&ring=A7-2014-0039>

και με το οποίο καλεί την Επιτροπή να υποβάλει νομοθετικές προτάσεις για να εξασφαλίσει, μεταξύ άλλων σημαντικών ζητημάτων:

β) έναν έλεγχο αναλογικότητας κατά την έκδοση αποφάσεων αμοιβαίας αναγνώρισης, που θα βασίζεται στα σχετικά στοιχεία και τις σχετικές περιστάσεις, όπως για παράδειγμα στη σοβαρότητα του αδικήματος, το αν η υπόθεση πληροί όλες τις προϋποθέσεις για τη διεξαγωγή δίκης, τις επιπτώσεις στα δικαιώματα του καταζητούμενου προσώπου, περιλαμβανομένων της προστασίας της προσωπικής και οικογενειακής ζωής, την οικονομική επιβάρυνση και την ύπαρξη ενός διαθέσιμου κατάλληλου λιγότερο δυσμενούς εναλλακτικού μέτρου και

δ) έναν λόγο υποχρεωτικής άρνησης εκτέλεσης του εντάλματος σε περιπτώσεις όπου υφίστανται ουσιαστικοί λόγοι που συνηγορούν υπέρ της άποψης ότι η εκτέλεση ενός ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης δεν θα ήταν συμβατή με τις υποχρεώσεις του κράτους μέλους εκτέλεσης σύμφωνα με το άρθρο 6 της ΣΕΕ και τον Χάρτη, ιδίως το άρθρο 52 παράγραφος 1 αυτού που αναφέρεται στην αρχή της αναλογικότητας

ενώ επισημαίνει την ανάγκη δημιουργίας ενός ειδικού δικαστικού δικτύου ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης και δικτύου συνηγόρων υπεράσπισης που ασχολούνται με υποθέσεις ευρωπαϊκής ποινικής δικαιοσύνης και έκδοσης προσώπων και την ανάγκη επαρκούς χρηματοδότησης τόσο σε αυτούς όσο και στο ευρωπαϊκό δίκτυο κατάρτισης δικαστών.

Η ευρωπαϊκή εντολή έρευνας (ΕΙΟ) που θεσμοθετήθηκε με την Οδηγία 2014/41/ΕΕ⁷¹⁸ επιτρέπει την ταχεία απόκτηση και την διαβίβαση αποδεικτικών στοιχείων μεταξύ των κρατών-μελών της ΕΕ σε υποθέσεις παράνομης δραστηριότητας με διασυνοριακή διάσταση. Θεωρείται σημείο αναφοράς τόσο στα πλαίσια της δικαστικής συνεργασίας της ΕΕ σε ποινικές υποθέσεις όσο και στα πλαίσια των πολιτικών της ΕΕ για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος καθώς περιέχει σημαντικές διασφαλίσεις, συμπεριλαμβανομένης της διαδικασίας αναλογικότητας⁷¹⁹, της δοκιμασίας επικύρωσης⁷²⁰ και της αρχής *ne bis in idem*⁷²¹ των θεμελιωδών

⁷¹⁸ Οδηγία 2014/41/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 3ης Απριλίου 2014, περί της ευρωπαϊκής εντολής έρευνας σε ποινικές υποθέσεις [Internet]. Europa.eu 2014. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A32014L0041>

⁷¹⁹ Άρθρο 14, παρ. 1 της παραπάνω Οδηγίας

⁷²⁰ Άρθρο 2 της παραπάνω Οδηγίας

⁷²¹ Η αρχή "ne bis in idem" ή η απαγόρευση της διπλής διακινδύνευσης, σύμφωνα με την οποία δεν πρέπει να διώκεται ή να δικάζεται κανείς δύο φορές για τις ίδιες πράξεις, πραγματικά περιστατικά ή συμπεριφορά, κατοχυρώνεται ως ατομικό δικαίωμα στα διεθνή νομικά μέσα των ανθρώπινων δικαιωμάτων, όπως στο Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα (άρθρο 14,

δικαιωμάτων που πρέπει να εφαρμόζονται από τα δικαστήρια. Ωστόσο, δεν υπάρχουν ακόμα κοινά πρότυπα για τα μέτρα έρευνας και το παραδεκτό των αποδεικτικών στοιχείων⁷²².

Όσον αφορά τις Κοινές Ομάδες Έρευνας (JITs) έχουν αποδειχθεί ιδιαίτερα χρήσιμες σε σύνθετες περιπτώσεις διακρατικού χαρακτήρα καθώς επιτρέπουν την απλούστευση της ερευνητικής συνεργασίας σε επίπεδο ΕΕ, ενώ ταυτόχρονα αποτελούν το πρότυπο αμοιβαίας νομικής συνδρομής μεταξύ των κρατών-μελών της ΕΕ. Ωστόσο υπάρχουν ερωτήματα που αφορούν τις πραγματικές ρυθμίσεις συνεργασίας κάθε ΚΟΕ ξεχωριστά, καθώς ανακύπτουν ζητήματα ποινικής ευθύνης τόσο σε περιπτώσεις παραβιάσεων του νόμου όσο και σε περιπτώσεις παραβιάσεων των θεμελιωδών δικαιωμάτων που μπορεί να αφορούν την ανθρώπινη αξιοπρέπεια, τα βασανιστήρια και την απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση⁷²³.

Είναι γεγονός ότι η νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου και τα εθνικά δικαστήρια έχουν αντιμετωπίσει, σε κάποιο βαθμό, τα προβλήματα αυτά αλλά η έλλειψη μηχανισμών παρακολούθησης της ΕΕ της εφαρμογής των θεμελιωδών δικαιωμάτων από τα κράτη-μέλη καθώς και η απουσία συγκεκριμένων οδηγιών για πιθανές παραβάσεις τους, εξακολουθούν να υπονομεύουν τόσο την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων όσο και την ίδια την δικαστική συνεργασία μεταξύ των κρατών-μελών⁷²⁴.

◆ Ριζοσπαστικοποίηση

Ειδικότερα, στο πεδίο της καταπολέμησης της τρομοκρατίας ένα πλήθος συνδεδεμένων πολιτικών με την Αντιτρομοκρατική Στρατηγική του 2005 εντάσσονται στην ευρύτερη δομή ασφαλείας της ΕΕ, με αποτέλεσμα να συνιστούν ταυτόχρονα ένα σημαντικό χαρακτηριστικό της πολιτικής της ΕΕ για την καταπολέμηση της

παράγραφος 7), στο έβδομο πρωτόκολλο (άρθρο 4) της Σύμβασης για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών και στον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (άρθρο 50). Αποτελεί ουσιαστική θωράκιση έναντι της καταχρηστικής άσκησης των κρατικών εξουσιών επί των πολιτών και αναγνωρίζεται από όλα τα νομικά συστήματα που διαπνέονται από την ιδέα σεβασμού και προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων. .

⁷²² Van Ballegooij W, Bakowski P. The fight against terrorism Cost of Non-Europe Report [Internet]. EPRS | European Parliamentary Research Service; 2018 [cited 2019 Dec 22] σελ. 28. Available from: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/621817/EPRS_STU\(2018\)621817_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/621817/EPRS_STU(2018)621817_EN.pdf)

⁷²³ Carrera S, den Hertog L, Parkin J. The Peculiar Nature of EU Home Affairs Agencies in Migration Control: Beyond Accountability versus Autonomy? European Journal of Migration and Law. 2013;15(4):345.

⁷²⁴ Van Ballegooij W. Procedural Rights and Detention Conditions Cost of Non-Europe Report [Internet]. EPRS | European Parliamentary Research Service; 2017 [cited 2019 Dec 22] σελ. 20-21. Available from:

[http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/611008/EPRS_STU\(2017\)611008_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/611008/EPRS_STU(2017)611008_EN.pdf)

τρομοκρατίας αλλά και μια πρόκληση για την συνοχή στην προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων.

Πιο συγκεκριμένα, ένα σημαντικό ζήτημα που έχει προκαλέσει μεγάλη προσοχή τα τελευταία χρόνια είναι η εκθετική ανάπτυξη της ριζοσπαστικοποίησης στην ΕΕ, που ως όρος κρύβει εξαιρετικά πολύπλοκα και δυναμικά φαινόμενα. Η ακαδημαϊκή βιβλιογραφία που ερευνά αυτού του είδους τα φαινόμενα, αν και πλούσια, προσφέρει ελάχιστα στην γνώση των πραγματικών αιτιών, των διαδικασιών και των μηχανισμών ριζοσπαστικοποίησης και ορισμένα θεμελιώδη ζητήματα όπως το πως λειτουργεί η διαδικασία ριζοσπαστικοποίησης ή σε ποιο βαθμό οι διαδικασίες ριζοσπαστικοποίησης έχουν κοινά χαρακτηριστικά ανεξαρτήτως ιδεολογίας, παραμένουν αναπάντητα⁷²⁵.

Τα προγράμματα που αναπτύσσονται από την ΕΕ στα κράτη-μέλη για την πρόληψη και την καταπολέμηση της ριζοσπαστικοποίησης λειτουργούν υπό την καθοδήγηση του RAN που διαδραματίζει σημαντικό συντονιστικό, υποστηρικτικό και διοργανωτικό ρόλο. Ωστόσο, η διάδοση των βέλτιστων πρακτικών δεν συνοδεύεται από μηχανισμούς ή υποχρεώσεις υποβολής εκθέσεων που θα καθιστούσαν δυνατή την παρακολούθηση και την υλοποίηση των επιδιωκόμενων στόχων αυτής της πολιτικής με αποτέλεσμα να μην υπάρχει ακριβής εικόνα για το τι γίνεται σε εθνικό επίπεδο και με ποιο αποτέλεσμα⁷²⁶. Επιπλέον, σύμφωνα με την Επιτροπή, δεν υπάρχει δομημένη προσέγγιση στο συντονισμό πολλών προγραμμάτων, σχεδίων και μεταξύ των ομάδων των ενδιαφερομένων⁷²⁷.

Ο αντίκτυπος των πολιτικών που έχουν υιοθετηθεί κατά της ριζοσπαστικοποίησης στην προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων μπορεί να αφορά ένα ευρύτερο φάσμα επιπτώσεων από την ελευθερία του λόγου μέχρι και ευρύτερες κοινωνικές συνέπειες, ενώ έχει διατυπωθεί η άποψη ότι η παρούσα προσέγγιση του Δικτύου RAN που θέτει

---

⁷²⁵ Pisoui D, Ahmed R. Radicalisation Research –Gap Analysis [Internet]. RAN RESEARCH PAPER December 2016. RAN Centre of Excellence; 2016 [cited 2019 Dec 9] σελ. 2,5. Available from: https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/docs/pages/201612_radicalisation_research_gap_analysis_en.pdf

⁷²⁶ Ο. π., σελ. 5

⁷²⁷ COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT Comprehensive Assessment of EU Security Policy Accompanying the document COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE EUROPEAN COUNCIL AND THE COUNCIL Ninth progress report towards an effective and genuine Security Union SWD/2017/0278 final [Internet]. Europa.eu. 2017 [cited 2019 Dec 22]. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/el/TXT/?uri=CELEX:52017SC0278>

τις κοινότητες στο επίκεντρο της αποριζοσπαστικοποίησης δεν είναι χωρίς κινδύνους⁷²⁸.

Ο Οργανισμός για τα Θεμελιώδη Δικαιώματα (FRA) αναφέρει ότι τα φτωχά σε σχεδιασμό προγράμματα που τείνουν να στοχεύουν τις μουσουλμανικές κοινότητες και άλλες εθνοτικές ομάδες στο σύνολο τους παραβιάζουν τα θεμελιώδη δικαιώματά τους και ωθούν στην περαιτέρω ριζοσπαστικοποίηση⁷²⁹ ενώ στο ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου P8_TA(2015)0410 τονίζεται ότι η πολιτική της ΕΕ για την πρόληψη της ριζοσπαστικοποίησης και της στρατολόγησης ευρωπαίων πολιτών από τρομοκρατικές οργανώσεις δεν πρέπει να περιορίζεται μόνο στην ισλαμική ριζοσπαστικοποίηση και ζητά να δρομολογηθεί σε ευρωπαϊκό επίπεδο μια καλά διαρθρωμένη εκστρατεία επικοινωνίας, που θα αξιοποιεί τις περιπτώσεις Ευρωπαίων πρώην «αλλοδαπών μαχητών» που κατάφεραν να αποριζοσπαστικοποιηθούν και των οποίων οι μαρτυρίες και οι τραυματικές εμπειρίες αποκαλύπτουν την απόλυτα εσφαλμένη θρησκευτική διάσταση της προσχώρησης σε τρομοκρατικές οργανώσεις⁷³⁰.

Τα προγράμματα που δημιουργούν συμπράξεις μεταξύ των αρχών επιβολής του νόμου και μιας σειράς κοινοτικών παραγόντων, όπως οι δάσκαλοι, οι κοινωνικοί λειτουργοί κλπ αποτελούν ένα ακόμα σημείο τριβής καθώς επικρίθηκαν για συγκαλυμμένη συλλογή πληροφοριών με αποτέλεσμα την καταστροφή της εμπιστοσύνης προς την πολιτεία⁷³¹.

---

⁷²⁸ Gordillo DD, Ragazzi F. The Radicalisation Awareness Network: Producing the EU counterradicalisation discourse. In: Carrera S, Mitsilegas V, King J, editors. Constitutionalising the Security Union Effectiveness, rule of law and rights in countering terrorism and crime [Internet]. BRUSSELS: CENTRE FOR EUROPEAN POLICY STUDIES (CEPS); 2017 [cited 2019 Dec 22]. σελ. 63. Available from: <https://www.ceps.eu/system/files/ConstitutionalisingSecurityUnion.pdf>

⁷²⁹ Embedding fundamental rights in the security agenda [Internet]. FRA Focus 01/2015. Vienna – Austria: FRA – European Union Agency for Fundamental Rights; 2015 [cited 2019 Dec 22] p. 1–7. Available from: https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra-2015-focus-01-2015-internal-security-1_en.pdf

⁷³⁰ Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 25ης Νοεμβρίου 2015 σχετικά με την πρόληψη της ριζοσπαστικοποίησης και τη στρατολόγηση ευρωπαίων πολιτών από τρομοκρατικές οργανώσεις (2015/2063(INI)) [Internet]. Europa.eu 2015. Available from: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2015-0410_EL.html

⁷³¹ Bigo D, Bonelli L, Guittet E-P, Ragazzi F. Preventing and countering youth radicalisation in the EU [Internet]. Policy Department C: Citizens' Rights and Constitutional Affairs; 2014 [cited 2019 Dec 22] σελ. 28–29. Available from: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2014/509977/IPOL-LIBE_ET\(2014\)509977_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2014/509977/IPOL-LIBE_ET(2014)509977_EN.pdf)

◆ Διεθνής Συνεργασία

Η παγκόσμια φύση του ΟΕ και της τρομοκρατίας έχει καταστήσει την διεθνή συνεργασία μια αναγκαιότητα, στην προσπάθεια πρόληψης και καταπολέμησης τους από την ΕΕ, γεγονός που αποτυπώνεται με έμφαση στις διάφορες Οδηγίες, τους Κανονισμούς, τις Στρατηγικές κλπ. Από την άποψη αυτή, η ΕΕ αποτελεί έναν ισχυρό υποστηρικτή του ΟΗΕ, του Συμβουλίου της Ευρώπης, της G-8 και άλλων περιφερειακών οργανώσεων στις προσπάθειές τους για την επίτευξη συναίνεσης και τελικά την δημιουργία ενός διεθνούς πλαισίου πρόληψης και καταπολέμησης του ΟΕ και της τρομοκρατίας. Με το ίδιο σκεπτικό, η ΕΕ συνεργάζεται με τρίτες χώρες βάσει πολιτικών διαλόγου, διεθνών συμφωνιών και της παροχής τεχνικής και οικονομικής βοήθειας.

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι ο βασικός εταίρος της ΕΕ στον τομέα αυτό εξακολουθούν να είναι οι ΗΠΑ. Παρά τις διαφορετικές στρατηγικές κουλτούρες και τις πρακτικές που αφορούν τις ποινικές διαδικασίες και την προστασία των δεδομένων, η συνεργασία ΕΕ-ΗΠΑ, ιδίως στην καταπολέμηση της τρομοκρατίας, αυξήθηκε εκθετικά μετά την 11^η Σεπτεμβρίου και σήμερα είναι ουσιαστική, εκτεταμένη και εργάζεται σε πολλαπλές κατευθύνσεις. Κανένας άλλος διεθνής παράγοντας, εκτός των ΗΠΑ, έχει δεν επηρεάσει περισσότερο τις πολιτικές της ΕΕ, οδηγώντας σε ορισμένες περιπτώσεις σε μια ασύμμετρη διαδικασία υιοθέτησης των πολιτικών των ΗΠΑ από την ΕΕ γεγονός που προκαλεί ανησυχίες σχετικά με τον αντίκτυπο τους στα δικαιώματα της ιδιωτικής ζωής των ευρωπαίων πολιτών⁷³².

Με τις πολιτικές αυτές, η ΕΕ εισήγαγε μέτρα που διευκολύνουν και αυξάνουν την πρόσβαση των εθνικών αρχών στην ανταλλαγή προσωπικών δεδομένων, την επιτήρηση και την καταγραφή των πολιτών και την παρακολούθηση των μετακινήσεων και των ταξιδιών ενώ η ενσωμάτωση της χρήσης της βιομετρικής τεχνολογίας και η συγκέντρωση ευαίσθητων προσωπικών πληροφοριών σε βάσεις δεδομένων ανησυχεί τους εμπειρογνώμονες που έχουν επικρίνει τις πιθανές επιπτώσεις αυτών των εξελίξεων στη προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων.

Παράλληλα, η συνεργασία ΕΕ-ΗΠΑ έχει αμφισβητηθεί, όπως προαναφέρθηκε, σε διάφορες πτυχές της. Η συμφωνία για την μεταβίβαση της λίστας δεδομένων επιβατών (PNR) έχει επικριθεί για την υπερβολική ποσότητα πληροφοριών που αναγκάζονται οι

---

⁷³² Argomaniz J. The EU and counter-terrorism: Politics, polity and policies after 9/11. Routledge.com. Abingdon, Oxon OX14 4RN: Routledge; 2011, σελ. 95

αεροπορικές εταιρείες να παρέχουν στις ΗΠΑ για τους ευρωπαίους επιβάτες. Η ανταλλαγή τραπεζικών δεδομένων SWIFT μεταξύ της ΕΕ και των ΗΠΑ έχει επίσης αμφισβητηθεί λόγω έλλειψης αναλογικότητας και δικαστικής προστασίας. Μια άλλη αμφιλεγόμενη πτυχή αφορά τις ελλείψεις δικαστικών διασφαλίσεων σε μια σειρά πρωτοβουλιών όπως η έλλειψη έννομης προστασίας για άτομα και οντότητες που περιλαμβάνονται στους καταλόγους τρομοκρατών της ΕΕ⁷³³.

Βέβαια με την εφαρμογή της Συνθήκης της Λισαβόνας που ενισχύει τον ρόλο του ΕΚ, των εθνικών κοινοβουλίων και του ΔΕΕ είναι πλέον αναγκαία η συνεχής αξιολόγηση των πρακτικών αποτελεσμάτων τέτοιου είδους εξελίξεων αν και η ευθύνη της ποιοτικής προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων σε τέτοιου είδους ζητήματα από το ΕΚ αποτελεί βασικό ερώτημα. Παράλληλα, η διεύρυνση των εξουσιών της Επιτροπής για την ενίσχυση του κράτους δικαίου αποτέλεσε ένα θετικό βήμα προς τα εμπρός για την εξασφάλιση μιας πιο συνεκτικής και ομοιόμορφης εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου σε αυτόν τον τομέα, γεγονός που αυξάνει τις δυνατότητες αντιμετώπισης των σημερινών κενών εφαρμογής στα μέσα και τα εργαλεία ασφάλειας της ΕΕ σε εθνικό επίπεδο.

◆ Το Κράτος Δικαίου

Όπως προκύπτει από τα παραπάνω, η ασφάλεια, η ελευθερία και τα δικαιώματα είναι πολύ στενά συνδεδεμένα στην ΕΕ. Η τήρηση των θεμελιωδών δικαιωμάτων αποτελεί βασικό χαρακτηριστικό της ασφάλειας της ΕΕ σύμφωνα με τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τις Συνθήκες, και το γενικό πλαίσιο της ΕΕ καθιστά την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων μια εγγενή πτυχή της συλλογικής της ταυτότητας.

Ειδικότερα η Συνθήκης της Λισαβόνας, ενίσχυσε την υπόσταση της ΕΕ που θέτει πλέον το άτομο, το δημοκρατικό κράτος δικαίου και τα θεμελιώδη δικαιώματα στο κέντρο της δράσης της ΕΕ στις πολιτικές του ΧΕΑΔ. Ο νομικά δεσμευτικός χαρακτήρας του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ που έχει πλέον την ίδια νομική αξία με τις Συνθήκες έχει επισήμως τοποθετήσει και κατοχυρώσει τα θεμελιώδη δικαιώματα στην ΕΕ στο κέντρο του ευρωπαϊκού χώρου δικαιοσύνης.

Το δικαίωμα στην ιδιωτικότητα αλλά και στην υπεράσπιση είναι τώρα άρρηκτα συνδεδεμένα με την υπερεθνική αποτελεσματική συνεργασία με βάση την αμοιβαία εμπιστοσύνη στον τομέα της ασφάλειας και της ποινικής δικαιοσύνης ενώ τα

---

⁷³³ Argomaniz J. The EU and counter-terrorism: Politics, polity and policies after 9/11. Routledge.com. Abingdon, Oxon OX14 4RN: Routledge; 2011, σελ. 150-151

θεμελιώδη δικαιώματα των ύποπτων σε ποινικές διαδικασίες αποτελούν την ικανή και αναγκαία συνθήκη που διευκολύνει την αμοιβαία αναγνώριση των δικαστικών αποφάσεων.

Ωστόσο, υπάρχουν κενά μεταξύ της διακήρυξης αυτών των δικαιωμάτων και αξιών και της πραγματικής συμμόρφωσής τόσο της Ευρωπαϊκής Ένωσης όσο και των κρατών-μελών της. Οι αιτίες αυτής της έλλειψης συμμόρφωσης εντοπίζονται στις αδυναμίες του υφιστάμενου νομικού και πολιτικού πλαίσιο της ΕΕ για την δημοκρατία, το κράτος δικαίου και τα θεμελιώδη δικαιώματα. Οι αδυναμίες αυτές αφορούν: την ικανότητα της ΕΕ, στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων της, της επιβολής των δικαιωμάτων και των αξιών που απαριθμούνται στο άρθρο 2 της ΣΕΕ, συμπεριλαμβανομένης μιας συζήτησης σχετικά με το ακριβές νόημά τους, δεύτερον, στον (συνεπακόλουθο) καταμερισμό των αρμοδιοτήτων παρακολούθησης αυτής της επιβολής μεταξύ της ΕΕ και των κρατών μελών της καθώς και μεταξύ των οργάνων της ΕΕ και τρίτον, την έλλειψη αποτελεσματικότητας των υφιστάμενων μηχανισμών επιβολής⁷³⁴.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχουν καταρτίσει ορισμένους μηχανισμούς, βάσει του Άρθρου 7 της ΣΕΕ, για την ενίσχυση του κράτους δικαίου στην ΕΕ σε περιπτώσεις συστηματικών παραβιάσεων από τα κράτη-μέλη και την επιβολή κυρώσεων. Ωστόσο, αυτοί οι μηχανισμοί απαιτούν ένα υψηλό όριο λήψης αποφάσεων στο Συμβούλιο και στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (όταν αυτό καλείται να συμμετέχει) και βασίζονται σε μεγάλο βαθμό στην προθυμία των κρατών-μελών να αναλάβουν δράση.

Με στόχο την ενίσχυση του σεβασμού του κράτους δικαίου μέσω πιο ευέλικτων μηχανισμών, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Συμβούλιο, το 2014, θέσπισαν, αντίστοιχα, το πλαίσιο για το κράτος δικαίου, το οποίο συνίσταται σε διαρθρωμένο διάλογο μεταξύ της Επιτροπής και των κρατών μελών που παραβιάζουν το κράτος δικαίου⁷³⁵ καθώς

---

⁷³⁴ Van Ballegooij W, Evas T, European Added Value Unit. An EU mechanism on democracy, the rule of law and fundamental rights European Added Value Assessment accompanying the legislative initiative report (Rapporteur: Sophie in 't Veld) [Internet]. EPRS | European Parliamentary Research Service; 2016 [cited 2019 Dec 22] p. 4. Available from: http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2016/579328/EPRS_IDA%282016%29579328_EN.pdf

⁷³⁵ COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT AND THE COUNCIL A new EU Framework to strengthen the Rule of Law /* COM/2014/0158 final */ [Internet]. Europa.eu 2014. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A52014DC0158>

και τους Ετήσιους Διαλόγους για το κράτος δικαίου⁷³⁶, οι οποίοι επιτρέπουν στις εθνικές κυβερνήσεις να συζητούν θέματα που συνδέονται με το κράτος δικαίου στα πλαίσια του Συμβουλίου.

Μέχρι τώρα, οι μηχανισμοί που προβλέπονται στο Πλαίσιο για το κράτος δικαίου της Επιτροπής εφαρμόστηκε μόνο στην Πολωνία ενώ το άρθρο 7 της ΣΕΕ ενεργοποιήθηκε για την Πολωνία και την Ουγγαρία.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο είχε εκφράσει τις ανησυχίες του σχετικά με την κατάσταση στην Πολωνία, σε αλληπάλλληλα ψήφισμα του τον Απρίλιο του 2016⁷³⁷, τον Σεπτέμβριο του 2016⁷³⁸ και τον Νοέμβριο του 2017⁷³⁹ όπου επαναλαμβάνει τις ανησυχίες του «για τις ταχείες νομοθετικές εξελίξεις που λαμβάνουν χώρα σε πολλούς τομείς, χωρίς κατάλληλες διαβουλεύσεις ή η δυνατότητα ανεξάρτητης και νόμιμης συνταγματικής αναθεώρησης, με αποτέλεσμα να υπάρχει ο κίνδυνος συστηματικής υπονόμησης των θεμελιωδών ανθρώπινων δικαιωμάτων, των δημοκρατικών ελέγχων και ισορροπιών και του κράτους δικαίου· επαναλαμβάνει, ιδίως, την ανησυχία του όσον αφορά τις εν λόγω αλλαγές στους τομείς των δημόσιων μέσων ενημέρωσης, του ποινικού δικαίου, της νομοθεσίας που διέπει την αστυνομία, της νομοθεσίας για τις δημόσιες υπηρεσίες, της νομοθεσίας σχετικά με την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, της νομοθεσίας για τις ΜΚΟ, της νομοθεσίας για το άσυλο, της ελευθερίας του συνέρχεσθαι και των δικαιωμάτων των γυναικών» και μεταξύ άλλων «καλεί την Πολωνική Κυβέρνηση να τηρεί όλες τις διατάξεις που αφορούν το κράτος δικαίου και τα θεμελιώδη δικαιώματα, που κατοχυρώνονται από τις Συνθήκες, τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, την ΕΣΔΑ και τα διεθνή πρότυπα περί ανθρωπίνων δικαιωμάτων, και να συμμετάσχει άμεσα σε διάλογο με την Επιτροπή».

---

⁷³⁶ Conclusions of the Council of the EU and the Member States meeting within the Council on ensuring respect for the rule of law [Internet]. Dec 16, 2014. Available from: <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-17014-2014-INIT/en/pdf>

⁷³⁷ Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 13ης Απριλίου 2016 σχετικά με την κατάσταση στην Πολωνία (2015/3031(RSP)) [Internet]. Europa.eu 2016. Available from: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2016-0123_EL.html

⁷³⁸ Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 14ης Σεπτεμβρίου 2016 σχετικά με τις πρόσφατες εξελίξεις στην Πολωνία και τις επιπτώσεις τους στα θεμελιώδη δικαιώματα, όπως αυτά ορίζονται στον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2016/2774(RSP)) [Internet]. Europa.eu 2016. Available from: http://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2016-0344_EL.html

⁷³⁹ Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 15ης Νοεμβρίου 2017 σχετικά με την κατάσταση του κράτους δικαίου και της δημοκρατίας στην Πολωνία (2017/2931(RSP)) [Internet]. Europa.eu. 2017 [cited 2019 Dec 22]. Available from: http://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2017-0442_EL.html

Τελικά τον Δεκέμβριο του 2017, η Επιτροπή ενεργοποίησε για πρώτη φορά τον προληπτικό μηχανισμό που προβλέπεται στο άρθρο 7 παράγραφος 1 της ΣΕΕ απευθύνοντας σύσταση στην Πολωνία εξαιτίας του σαφούς κινδύνου σοβαρής παραβίασης του κράτους δικαίου⁷⁴⁰.

Το Μάρτιο του 2018, το ΕΚ ενέκρινε ένα άλλο ψήφισμα με το οποίο επικροτεί την απόφαση της Επιτροπής για την ενεργοποίηση του άρθρου 7 παράγραφος 1 ΣΕΕ όσον αφορά την κατάσταση στην Πολωνία και καλούσε το Συμβούλιο να αναλάβει ταχεία δράση σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 7 της ΣΕΕ⁷⁴¹. Το ίδιο έτος, τον Σεπτέμβριο, απέστειλε επί τούτου μια αντιπροσωπεία του ΕΚ στην Πολωνία με σκοπό την καλύτερη κατανόηση των μεταρρυθμίσεων του πολωνικού δικαστικού συστήματος που πραγματοποιήθηκαν από τις πολωνικές αρχές, τους στόχους τους και τις επιπτώσεις τους στην κατάσταση του κράτους δικαίου στην Πολωνία. Η αντιπροσωπεία εξέφρασε τις ανησυχίες της για τις βασικές αρχές του κράτους δικαίου που παραβιάζονται ή κινδυνεύουν να παραβιαστούν, συμπεριλαμβανομένων των αρχών του διαχωρισμού των εξουσιών, της νομιμότητας, της ασφάλειας δικαίου, της απαγόρευσης της αυθαιρεσίας της εκτελεστικής εξουσίας, της ανεξαρτησίας και της αμεροληψίας της δικαιοσύνης και του αποτελεσματικού δικαστικού ελέγχου⁷⁴².

Τον Σεπτέμβριο του 2018, μετά τις ανεπαρκείς μεταρρυθμίσεις της Πολωνικής Κυβέρνησης, τέθηκε σε εφαρμογή η δεύτερη διαδικασία του άρθρου 7 παράγραφος 1 της ΣΕΕ για την πρόληψη ή την επιβολή κυρώσεων στις πλέον σοβαρές παραβιάσεις των ιδρυτικών αξιών της ΕΕ που βασίζονται στο άρθρο 2 της ΣΕΕ. Η πράξη αυτή της Επιτροπής αποτελεί μοναδική περίπτωση στην ιστορία της Ένωσης, καθώς το άρθρο 7 ΣΕΕ αναγνωρίζεται ευρέως, τόσο από τους πολιτικούς όσο και από τους μελετητές,

---

⁷⁴⁰ Proposal for a COUNCIL DECISION on the determination of a clear risk of a serious breach by the Republic of Poland of the rule of law COM/2017/0835 final - 2017/0360 (NLE) [Internet]. Europa.eu 2017. παρ. 172 .Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52017PC0835>

⁷⁴¹ Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 1ης Μαρτίου 2018 σχετικά με την απόφαση της Επιτροπής να ενεργοποιήσει το άρθρο 7 παράγραφος 1 ΣΕΕ όσον αφορά την κατάσταση στην Πολωνία (2018/2541(RSP)) [Internet]. Europa.eu 2018. Available from: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2018-0055_EL.html

⁷⁴² European Parliament, Committee on Civil Liberties, Justice and Home Affairs. DRAFT MISSION REPORT following the ad hoc delegation to Poland on the situation of the Rule of Law, 19 - 21 September 2018 [Internet]. 2018 [cited 2019 Dec 22]. σελ.39. Available from: https://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2014_2019/plmrep/COMMITTEES/LIBE/DV/2018/12-03/mission_report_Poland_EN.pdf

ως ένα είδος πυρηνικής και πρακτικά ανέφικτης επιλογής εξαιτίας κυρίως του πολιτικού του χαρακτήρα και των πιθανών συνέπειων της χρήσης του⁷⁴³.

Τον Σεπτέμβριο του 2018, τέθηκε σε εφαρμογή η διαδικασία του άρθρου 7 παράγραφος 1 ΣΕΕ για την Ουγγαρία. Είχαν προηγηθεί ψηφίσματα του ΕΚ που εκδηλώνουν την ανησυχία του για τις παραβιάσεις του κράτους δικαίου και των θεμελιωδών δικαιωμάτων σε ζητήματα που αφορούν κυρίως την ανεξαρτησία του δικαστικού σώματος, την ελευθερία έκφρασης, τη διαφθορά, τα δικαιώματα των μειονοτήτων και την κατάσταση των μεταναστών και των προσφύγων στην Ουγγαρία⁷⁴⁴.

Τα ζητήματα που άπτονται της συμμόρφωσης στο υπάρχον νομικό και πολιτικό πλαίσιο της ΕΕ για την δημοκρατία, το κράτος δικαίου και τα θεμελιώδη δικαιώματα αφορούν όχι μόνο τα κράτη-μέλη αλλά και τα θεσμικά όργανα της ΕΕ. Η ΕΕ μπορεί να διεκδικήσει πλήρη δημοκρατική νομιμότητα προκειμένου να επιβάλει και να προωθήσει τα δικαιώματα και τις αξίες που απαριθμούνται στο άρθρο 2 της ΣΕΕ στις εσωτερικές και εξωτερικές πολιτικές μόνο αν τηρεί τα ίδια τα πρότυπα και στο εσωτερικό της.

Παρόλα αυτά, η ΕΕ εξακολουθεί να στερείται ενός ολοκληρωμένου κύκλου νομοθετικής πολιτικής με τον οποίο να προβλέπονται και αξιολογούνται οι επιπτώσεις της σχεδιαζόμενης νομοθεσίας της ΕΕ για τα θεμελιώδη δικαιώματα. Η προσχώρηση της ΕΕ στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΕΣΔΑ), όπως απαιτείται από το άρθρο 6 παρ. 2 της ΣΕΕ, βρίσκεται επί του παρόντος σε αναμονή. Υποστηρίζεται ότι η προσχώρηση στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων θα ενίσχυε τη συμμόρφωση των θεσμικών οργάνων της ΕΕ με τα θεμελιώδη δικαιώματα, διότι θα έθετε τις ενέργειές τους υπό τον εξωτερικό έλεγχο του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Ωστόσο, το προτεινόμενο σχέδιο συμφωνίας για την προσχώρηση θεωρήθηκε ασυμβίβαστο με το δίκαιο της ΕΕ από το ΔΕΕ, που προβάλλει διαφωνίες όσον αφορά την τήρηση της αυτονομίας του

---

⁷⁴³ Coli M. Article 7 TEU: From a Dormant Provision to an Active Enforcement Tool? Perspectives on Federalism [Internet]. 2018 Sep 1 [cited 2019 Dec 17];10(3): 291. Available from: http://www.on-federalism.eu/attachments/316_download.pdf

⁷⁴⁴ Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 12ης Σεπτεμβρίου 2018 σχετικά με πρόταση να κληθεί το Συμβούλιο να διαπιστώσει, σύμφωνα με το άρθρο 7 παράγραφος 1 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, την ύπαρξη σαφούς κινδύνου σοβαρής παραβίασης από την Ουγγαρία των αξιών στις οποίες θεμελιώνεται η Ένωση (2017/2131(INL)) [Internet]. Europa.eu 2018. Available from: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2018-0340_EL.html

δικαίου της ΕΕ και την αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης στην οποία βασίζεται η ενδοευρωπαϊκή συνεργασία⁷⁴⁵.

Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω καθώς και τις ελλείψεις των μηχανισμών της ΕΕ για την επιβολή του κράτους δικαίου στα κράτη μέλη, το Κοινοβούλιο το 2016, κάλεσε την Επιτροπή να θεσπίσει έναν μηχανισμό της ΕΕ για την δημοκρατία, το κράτος δικαίου και τα θεμελιώδη δικαιώματα με τη μορφή διοργανικής συμφωνίας. Ο νέος μηχανισμός, σύμφωνα με το ΕΚ, θα πρέπει να ενσωματώνει και να συμπληρώνει τους υπάρχοντες μηχανισμούς, να βασίζεται σε τεκμηριωμένες και αντικειμενικές ενέργειες, να απευθύνεται στα κράτη μέλη και στα θεσμικά όργανα της ΕΕ, να περιλαμβάνει προληπτικά και διορθωτικά μέτρα και ίσως μια πιθανή τροποποίηση της Συνθήκης. Μια ομάδα ανεξάρτητων εμπειρογνομόνων θα αξιολογούσε ετησίως την κατάσταση της δημοκρατίας, του κράτους δικαίου και των θεμελιωδών δικαιωμάτων στα κράτη μέλη, και θα εκπονούσε σχέδια συστάσεων για κάθε χώρα. Σε διαβούλευση με την ομάδα, η Επιτροπή θα συντάξει ετήσια έκθεση για την κατάσταση της δημοκρατίας, του κράτους δικαίου και των θεμελιωδών δικαιωμάτων στα κράτη μέλη, η οποία θα δημοσιευθεί και θα συζητηθεί σε ετήσια διακοινοβουλευτική συζήτηση⁷⁴⁶.

Πρωταρχικός στόχος του παραπάνω ψηφίσματος είναι η ενσωμάτωση των υφιστάμενων εργαλείων της ΕΕ σε ένα ενιαίο μέσο και η διασφάλιση ότι θα αξιοποιηθούν στο έπακρο. Σκοπεύει επίσης να γεφυρώσει το προφανές χάσμα μεταξύ της επιτήρησης των υποψήφιων προς ένταξη χωρών στην ΕΕ όσον αφορά την τήρηση των θεμελιωδών ευρωπαϊκών αξιών με την έλλειψη αποτελεσματικών εργαλείων επιτήρησης έναντι των χωρών που είναι ήδη μέλη της ΕΕ⁷⁴⁷.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή απάντησε στην πρόταση του Κοινοβουλίου στις αρχές του 2017. Υποστήριξε τον στόχο του ΕΚ, χαιρετίζοντας την πρόταση για διακοινοβουλευτικό διάλογο μεταξύ του ΕΚ και των εθνικών κοινοβουλίων. Ωστόσο,

---

⁷⁴⁵ Van Ballegooij W, Evas T, European Added Value Unit. An EU mechanism on democracy, the rule of law and fundamental rights European Added Value Assessment accompanying the legislative initiative report (Rapporteur: Sophie in 't Veld) [Internet]. EPRS | European Parliamentary Research Service; 2016 [cited 2019 Dec 22] σελ. 12. Available from: http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2016/579328/EPRS_IDA%282016%29579328_EN.pdf

⁷⁴⁶ Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 25ης Οκτωβρίου 2016 που περιέχει συστάσεις προς την Επιτροπή σχετικά με τη θέσπιση μηχανισμού της ΕΕ για τη δημοκρατία, το κράτος δικαίου και τα θεμελιώδη δικαιώματα (2015/2254(INL)) [Internet]. Europa.eu 2016. Available from: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2016-0409_EL.html

⁷⁴⁷ Bárd P, Carrera S. The Commission's Decision on "Less EU" in Safeguarding the Rule of Law: A play in four acts [Internet]. CEPS Policy Insights. BRUSSELS: CENTRE FOR EUROPEAN POLICY STUDIES (CEPS); 2017 [cited 2019 Dec 22] σελ. 8. Available from: https://www.ceps.eu/wp-content/uploads/2017/03/PI%202017-08_PBAndSC_RoL.pdf

επιφυλάχθηκε στις προτάσεις για αλλαγές της Συνθήκης και αμφισβήτησε την ανάγκη και την σκοπιμότητα μιας ετήσιας έκθεσης και ενός κύκλου πολιτικής σχετικά με την δημοκρατία, το κράτος δικαίου και τα θεμελιώδη δικαιώματα που θα εκπονηθεί από μια επιτροπή "εμπειρογνομόνων", μαζί με την ανάγκη και την προστιθέμενη αξία μιας διοργανικής συμφωνίας στον τομέα αυτό⁷⁴⁸.

Στις 14 Νοεμβρίου 2018, το Κοινοβούλιο επανήλθε με το ψήφισμα P8_TA-PROV(2018)0456 με το οποίο καλούσε και πάλι την Επιτροπή να προτείνει την θέσπιση διοργανικής συμφωνίας για έναν ολοκληρωμένο μηχανισμό για την δημοκρατία, το κράτος δικαίου και τα θεμελιώδη δικαιώματα στην ΕΕ και να εξετάσει το ενδεχόμενο σύνδεσης της πρότασής του με τον κανονισμό περί της προστασίας του προϋπολογισμού της Ένωσης στην περίπτωση γενικευμένων ελλείψεων όσον αφορά το κράτος δικαίου⁷⁴⁹.

Μετά τις εκκλήσεις του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, η Επιτροπή ξεκίνησε μια ευρεία συζήτηση σχετικά με τους πιθανούς τρόπους ενίσχυσης των εργαλείων της ΕΕ για την επιβολή του κράτους δικαίου στα κράτη-μέλη⁷⁵⁰ και με την Ανακοίνωση «Ενίσχυση του κράτους δικαίου εντός της Ένωσης. Στρατηγικό σχέδιο δράσης» πρότεινε την προώθηση μιας κουλτούρα κράτους δικαίου μέσα στην ΕΕ μέσω διαφορετικών μέτρων και την αποφυγή της παρακώλυση του κράτους δικαίου στα κράτη-μέλη με την εμφάνιση του ελέγχου της τήρησης του κράτους δικαίου από τα κράτη-μέλη μέσω ενός κύκλου αναθεώρησης του κράτους δικαίου. Ο κύκλος θα καλύπτει όλα τα κράτη-μέλη και θα καταλήξει στην έγκριση μιας ετήσιας έκθεσης για το κράτος δικαίου που θα συνοψίζει την κατάσταση στα κράτη μέλη όσον αφορά το κράτος δικαίου. Τέλος, προκειμένου να ανταποκριθεί στις προκλήσεις του κράτους δικαίου στα κράτη-μέλη, η Επιτροπή πρότεινε να αξιοποιηθεί η πρόσφατη νομολογία του ΔΕΕ σχετικά με την ανεξαρτησία της δικαιοσύνης, η οποία φέρνει περισσότερες υποθέσεις στο κράτος δικαίου στο Δικαστήριο, διαδικασία που χρησιμοποιείται για να αποφασιστεί η ύπαρξη

---

⁷⁴⁸ Bárd P, Carrera S. The Commission's Decision on "Less EU" in Safeguarding the Rule of Law: A play in four acts [Internet]. CEPS Policy Insights. BRUSSELS: CENTRE FOR EUROPEAN POLICY STUDIES (CEPS); 2017 [cited 2019 Dec 22] σελ. 8-9. Available from: https://www.ceps.eu/wp-content/uploads/2017/03/PI%202017-08_PBandSC_RoL.pdf

⁷⁴⁹ Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 14ης Νοεμβρίου 2018 σχετικά με την ανάγκη ενός ολοκληρωμένου μηχανισμού για την προστασία της δημοκρατίας, του κράτους δικαίου και των θεμελιωδών δικαιωμάτων (2018/2886(RSP)) [Internet]. Europa.eu 2018. Available from: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2018-0456_EL.html

⁷⁵⁰ European Commission. Strengthening the Rule of Law in the Union Stakeholder contributions. In Summary [Internet]. 2019 [cited 2019 Dec 22]. Available from: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/ruleoflaw_summary_150719_v3.pdf

παραβίασης των αξιών της ΕΕ σύμφωνα με το άρθρο 7 της ΣΕΕ και να τροποποιήσει το Πλαίσιο για το κράτος δικαίου του 2014 για τη συμμετοχή και άλλων θεσμικών οργάνων της ΕΕ στην διαδικασία⁷⁵¹.

Ομοίως, το Συμβούλιο αξιολόγησε επίσης τους ετήσιους διαλόγους του για το κράτος δικαίου και στις 19 Νοεμβρίου 2019 δημοσίευσε τα συμπεράσματα του με τα οποία προτίθεται να πραγματοποιήσει ετήσιο απολογισμό σχετικά με την πορεία των εργασιών και τις βασικές εξελίξεις όσον αφορά το κράτος δικαίου στα κράτη μέλη και στην ΕΕ στο σύνολό της. Αυτός ο απολογισμός θα βασίζεται στην ετήσια έκθεση της Επιτροπής για το κράτος δικαίου και θα διεξάγεται στο Συμβούλιο Γενικών Υποθέσεων κάθε φθινόπωρο⁷⁵².

---

⁷⁵¹ COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE EUROPEAN COUNCIL, THE COUNCIL, THE EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE AND THE COMMITTEE OF THE REGIONS Strengthening the rule of law within the Union A blueprint for action COM/2019/343 final [Internet]. Europa.eu 2019. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=COM%3A2019%3A343%3AFIN>

⁷⁵² Council of the European Union. Presidency conclusions - Evaluation of the annual rule of law dialogue [Internet]. 2019 [cited 2019 Dec 22]. Available from: <https://www.consilium.europa.eu/media/41394/st14173-en19.pdf>

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Από το σύνολο της μελέτης, θα καταλήγαμε στο συμπέρασμα ότι το τελικό αποτέλεσμα που προκύπτει από την μελέτη μας είναι θετικό και επισημαίνει την προστιθέμενη αξία της ΕΕ στην προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων.

Η γενική αξιολόγηση είναι ότι τα μέτρα που λαμβάνονται για την πρόληψη και καταπολέμηση της τρομοκρατίας και του οργανωμένου εγκλήματος έχουν από την μια μεριά θωρακίσει και οχυρώσει την δημοκρατία και το κράτος δικαίου και από την άλλη κατοχυρώνουν όλο και πιο πολύ τα θεμελιώδη δικαιώματα. Φαίνεται ότι η συμμόρφωση με τα θεμελιώδη δικαιώματα αποτελεί βασικό χαρακτηριστικό της πολιτικής ασφαλείας της ΕΕ, σύμφωνα με τις νομικές υποχρεώσεις που απορρέουν από τις Συνθήκες. Παράλληλα με τον αποτελεσματικό δικαστικό έλεγχο από το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τα θεσμικά όργανα έχουν αναπτύξει μια σειρά μηχανισμών για την ενσωμάτωση των θεμελιωδών δικαιωμάτων στην διατύπωση των νομοθετικών και πολιτικών προτάσεων. Οι εκθέσεις εκτίμησης των επιπτώσεων των σχεδιαζόμενων μέτρων πολιτικής σχετικά με τα θεμελιώδη δικαιώματα ως μέρος της εκτίμησης των επιπτώσεων στο πλαίσιο των κανόνων για την βελτίωση της νομοθεσίας, η ολοένα αυξανόμενη συμμετοχή των οργάνων και οργανισμών προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων της ΕΕ στις νομοθετικές διαδικασίες αλλά και οι εκτιμήσεις της αποτελεσματικότητας των μέσων και των πολιτικών της ΕΕ ώστε να διαπιστωθεί αν εξακολουθούν να είναι αναγκαία, αναλογικά και κατάλληλα ως προς την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων, καταδεικνύουν την σημασία που αποδίδει η ΕΕ στα θεμελιώδη δικαιώματα και επιβεβαιώνει το γεγονός ότι η προστασία της ασφάλειας των πολιτών και η συμμόρφωση με τα θεμελιώδη δικαιώματα είναι συμπληρωματικά στοιχεία.

Από την άλλη, η μελέτη μας κατέγραφε προκλήσεις, κενά και φραγμούς που έχουν αρνητικές συνέπειες για την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Η ελλιπής εφαρμογή ορισμένων πολιτικών και μέσων της ΕΕ, ειδικά σε εθνικό επίπεδο, η πολυπλοκότητα ορισμένων μέσων και εργαλείων της ΕΕ που δυσχεραίνει την εφαρμογή τους από τις εθνικές αρχές αλλά και οι περιορισμένες εθνικές ικανότητες εφαρμογής τους όπως και οι απειλές που συνεχώς εξελίσσονται, απαιτούν την συνεχή επαγρύπνηση για την αναπροσαρμογή των μέσων και των εργαλείων της ΕΕ για την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ

- 1945: The San Francisco Conference [Internet]. Un.org. 2015 [cited 2019 Apr 22]. Available from: <https://www.un.org/en/sections/history-united-nations-charter/1945-san-francisco-conference/index.html>
- 1999/352/EK, EKAX, Ευρατόμ: Απόφαση της Επιτροπής, της 28ης Απριλίου 1999, για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Καταπολέμησης της Απάτης [κοινοποιηθείσα υπό τον αριθμό SEC(1999) 802] [Internet]. Europa.eu 1999. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex:31999D0352>
- 2001/413/JHA: Council Framework Decision of 28 May 2001 combating fraud and counterfeiting of non-cash means of payment [Internet]. Europa.eu 2001. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32001F0413>
- 2001/427/ΔΕΥ: Απόφαση του Συμβουλίου, της 28ης Μαΐου 2001, για τη δημιουργία Ευρωπαϊκού δικτύου πρόληψης του εγκλήματος [Internet]. Europa.eu 2001. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex:32001D0427>
- 2002/187/ΔΕΥ: Απόφαση του Συμβουλίου, της 28ης Φεβρουαρίου 2002, σχετικά με τη σύσταση της Eurojust προκειμένου να ενισχυθεί η καταπολέμηση των σοβαρών μορφών εγκλήμα [Internet]. Europa.eu 2002. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=CELEX%3A32002D0187>
- 2002/584/ΔΕΥ: Απόφαση-πλαίσιο του Συμβουλίου, της 13ης Ιουνίου 2002, για το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης και τις διαδικασίες παράδοσης μεταξύ των κρατών μελών - Δηλώσεις τις οποίες έκαναν ορισμένα κράτη μέλη με την ευκαιρία της έκδοσης της απόφασης-πλαισίου [Internet]. Europa.eu 2002. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=CELEX:32002F0584>
- 2002/629/JHA: Council Framework Decision of 19 July 2002 on combating trafficking in human beings [Internet]. Europa.eu 2002. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32002F0629>
- 2002/946/JHA: Council framework Decision of 28 November 2002 on the strengthening of the penal framework to prevent the facilitation of unauthorised entry, transit and residence [Internet]. Europa.eu 2002. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A32002F0946>
- 2004/579/EK: Απόφαση του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, για τη σύναψη, εξ ονόματος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, της σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών κατά του διακρατικού οργανωμένου εγκλήματος [Internet]. Europa.eu 2004. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex:32004D0579>
- 2006/618/EK: Απόφαση του Συμβουλίου, της 24ης Ιουλίου 2006 , για τη σύναψη, εξ ονόματος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, του πρωτοκόλλου για την πρόληψη, καταστολή και τιμωρία της εμπορίας ανθρώπων, ειδικά γυναικών και παιδιών, το οποίο συμπληρώνει τη σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά του διακρατικού οργανωμένου εγκλήματος όσον αφορά τις διατάξεις του πρωτοκόλλου, στο βαθμό που οι διατάξεις του πρωτοκόλλου αυτού εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής των άρθρων 179 και 181α της συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας [Internet]. Europa.eu 2006. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex:32006D0618>
- 2006/619/EK: Απόφαση του Συμβουλίου, της 24ης Ιουλίου 2006 , για τη σύναψη, εξ ονόματος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, του πρωτοκόλλου για την πρόληψη, καταστολή και τιμωρία της εμπορίας ανθρώπων, ειδικά γυναικών και παιδιών, το οποίο συμπληρώνει τη σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά του διακρατικού οργανωμένου εγκλήματος όσον αφορά τις διατάξεις του πρωτοκόλλου, στο βαθμό που οι διατάξεις του Πρωτοκόλλου αυτού εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του τίτλου IV του μέρους III της συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας [Internet]. Europa.eu 2006. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex:32006D0619>
- 2009 EU-U.S. Summit Declaration [Internet]. 2009. Available from: <http://www.europarl.europa.eu/cmsdata/122880/Joint%20Statement%202009%20EU-US%20Summit.pdf>
- 2012/471/EU: Council Decision of 13 December 2011 on the signing, on behalf of the Union, of the Agreement between the United States of America and the European Union on the use and transfer of Passenger Name Records to the United States Department of Homeland Security [Internet].

- Europa.eu 2012. Available from: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2012.215.01.0001.01.ENG&toc=OJ:L:2012:215:TOC
- 22 U.S. Code § 2656f - Annual country reports on terrorism [Internet]. LII / Legal Information Institute. 2018. Available from: <https://www.law.cornell.edu/uscode/text/22/2656f>
- 96/750/JHA: Joint Action of 17 December 1996 adopted by the Council on the basis of Article K.3 of the Treaty on European Union concerning the approximation of the laws and practices of the Member States of the European Union to combat drug addiction and to prevent and combat illegal drug trafficking [Internet]. Europa.eu 1996. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1576770945780&uri=CELEX:31996F0750>
- 97/154/ΔΕΥ: Κοινή δράση της 24ης Φεβρουαρίου 1997 που ενέκρινε το Συμβούλιο με βάση το άρθρο Κ.3 της συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση σχετικά με την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και της σεξουαλικής εκμετάλλευσης παιδιών [Internet]. Europa.eu 1997. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A31997F0154>
- 98/428/ΔΕΥ: Κοινή δράση της 29ης Ιουνίου 1998 που θεσπίστηκε από το Συμβούλιο βάσει του άρθρου Κ.3 της συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, για τη δημιουργία ευρωπαϊκού δικαστικού δικτύου [Internet]. Europa.eu 1998. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=CELEX:31998F0428>
- 98/733/ΔΕΥ: Κοινή δράση της 21ης Δεκεμβρίου 1998 που θεσπίστηκε από το Συμβούλιο δυνάμει του άρθρου Κ.3 της συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, σχετικά με το αξιόποινο της συμμετοχής σε εγκληματική οργάνωση, στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης [Internet]. Europa.eu 1998. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/eli/joint-action/1998/733/oj>
- 98/742/ΔΕΥ: Κοινή δράση της 22ας Δεκεμβρίου 1998 που θεσπίζεται από το Συμβούλιο βάσει του άρθρου Κ.3 της συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση κατά της δωροδοκίας στον ιδιωτικό τομέα [Internet]. Europa.eu 1998. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=CELEX%3A31998F0742>
- Action Oriented Paper on strengthening the EU external dimension against trafficking in human beings [Internet]. European Commission. 2009 [cited 2019 Dec 20]. Available from: https://ec.europa.eu/anti-trafficking/eu-policy/action-oriented-paper-strengthening-eu-external-dimension-against-trafficking-human-beings_en
- Aden H. Cooperation among Security Agencies in the European Union: Europeanisation of Public Administrations in just another Variation? In: 15th Biennial EUSA conference, Special Interest Section on the AFSJ, Miami (FL), May 4-6, 2017 [Internet]. 2017 [cited 2019 Dec 23]. σελ. 1–14. Available from: <http://www.hwr-berlin.de/prof/hartmut-aden>
- Agreement between Eurojust and the United States of America [Internet]. Eurojust 2006. Available from: http://www.eurojust.europa.eu/doclibrary/Eurojust-framework/agreements/AgreementEurojust-USA_%282006%29/Eurojust-USA-2006-11-06-EN.pdf
- Agreement between the United States of America and the European Police Office [Internet]. Europol 2001. Available from: <https://www.europol.europa.eu/partners-agreements/operational-agreements?page=1>
- Agreement on extradition between the European Union and the United States of America [Internet]. Europa.eu 2003. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A22003A0719%2801%29>
- Agreement on mutual legal assistance between the European Union and the United States of America [Internet]. Europa.eu 2003. Available from: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:22003A0719\(02\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:22003A0719(02))
- Annoni A. The Relationship between Transnational Organised Crime and Terrorism: An International Law Perspective. In: Carnevale S, Forlati S, Giolo O, editors. REDEFINING ORGANISED CRIME : a challenge for the European Union? [Internet]. Oxford and Portland, Oregon: Hart Publishing; 2017 [cited 2019 Dec 30]. σελ. 121–144. Available from: <http://www.bloomsburycollections.com/>
- Anti-money laundering and counter terrorist financing [Internet]. European Commission. 2019 [cited 2019 Dec 21]. Available from: https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/criminal-justice/anti-money-laundering-and-counter-terrorist-financing_en#internationalcontext
- Archick K. U.S.-EU Cooperation Against Terrorism [Internet]. Congressional Research Service. 2014 [cited 2019 Dec 18] σελ. 1–30. Available from: <https://fas.org/sgp/crs/row/RS22030.pdf>
- Argomaniz J. The EU and counter-terrorism: Politics, polity and policies after 9/11. Routledge.com. Abingdon, Oxon OX14 4RN: Routledge; 2011
- Bąkowski P. The EU response to organised crime [Internet]. Library Briefing Library of the European Parliament. 2013 [cited 2019 Dec 19] σελ. 1–6. Available from:

- [https://www.europarl.europa.eu/RegData/bibliotheque/briefing/2013/130625/LDM_BRI\(2013\)130625_REV1_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/bibliotheque/briefing/2013/130625/LDM_BRI(2013)130625_REV1_EN.pdf)
- Bárd P, Carrera S. The Commission's Decision on "Less EU" in Safeguarding the Rule of Law: A play in four acts [Internet]. CEPS Policy Insights. BRUSSELS: CENTRE FOR EUROPEAN POLICY STUDIES (CEPS); 2017 [cited 2019 Dec 22] . Available from: https://www.ceps.eu/wp-content/uploads/2017/03/PI%202017-08_PBandSC_RoL.pdf
- Bigo D, Bonelli L, Guittet E-P, Ragazzi F. Preventing and countering youth radicalisation in the EU [Internet]. Policy Department C: Citizens' Rights and Constitutional Affairs; 2014 [cited 2019 Dec 22] . Available from: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2014/509977/IPOL-LIBE_ET\(2014\)509977_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2014/509977/IPOL-LIBE_ET(2014)509977_EN.pdf)
- Bigo D, Carrera S, Hernanz N, Scherrer A. National security and secret evidence in legislation and before the courts: exploring the challenges [Internet]. DIRECTORATE GENERAL FOR INTERNAL POLICIES DEPARTMENT C: CITIZENS' RIGHTS AND CONSTITUTIONAL AFFAIRS, editor. Policy Department C: Citizens' Rights and Constitutional Affairs. 2014 [cited 2019 Dec 22] . Available from: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2014/509991/IPOL_STU\(2014\)509991_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2014/509991/IPOL_STU(2014)509991_EN.pdf)
- Black Sea Trade & Development Bank. Anti-Fraud, Corruption, Money Laundering and Terrorism Financing, and Domiciliation of BSTDB Counterparties Policy [Internet]. 2011 [cited 2019 Jul 15] . Available from: https://www.bstdb.org/Anti_fraud_corruption_and_money_laundery-1.pdf
- Bovenkerk F, Chakra BA. Terrorism and Organized Crime. UNITED NATIONS OFFICE ON DRUGS AND CRIME, editor. Forum on Crime and Society [Internet]. 2004 [cited 2019 Dec 15];4(1-2):3-16. Available from: https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/Forum/V05-81059_EBOOK.pdf
- Bruce G. Intrinsic and External Factors and Influences on the Motivation of Suicide Attackers. Robertson A, editor. Jmvh.org [Internet]. 2012 [cited 2019 Oct 30];Volume 21(No. 3). Available from: <https://jmvh.org/article/motivation-of-suicide-attackers/>
- Bunyan T. Trevi, Europol and the European state [Internet]. Statewatching the new Europe. 1993 [cited 2019 Dec 15] σελ. 1–15. Available from: <https://www.statewatch.org/news/handbook-trevi.pdf>
- Burgess M. A Brief History of Terrorism [Internet]. Project On Government Oversight. 2015 [cited 2019 Apr 29]. Available from:
- Busch H, Monroy M. Analysis Who drives EU counter-terrorism? On the legislation of the European Union [Internet]. statewatch. 2017 [cited 2019 Dec 17] σελ. 1–6. Available from: <http://statewatch.org/analyses/no-315-who-drives-eu-ct.pdf>
- Carrapico H, Barrinha A. The EU as a Coherent (Cyber)Security Actor? JCMS: Journal of Common Market Studies [Internet]. 2017 May 10 [cited 2019 Apr 28];55(6):1254–1272. Available from: https://www.researchgate.net/publication/317223913_The_EU_as_a_Coherent_CyberSecurity_Actor
- Carrera S, den Hertog L, Parkin J. The Peculiar Nature of EU Home Affairs Agencies in Migration Control: Beyond Accountability versus Autonomy? European Journal of Migration and Law. 2013 [cited 2019 Apr 28];15(4):337-358. Available from: https://brill.com/view/journals/emil/15/4/article-p337_1.xml
- Carrera S, Guild E, Vosyliūtė L, Scherrer A, Mitsilegas V, Harper G, et al. The Cost of Non-Europe in the Area of Organised Crime With the participation of Mirja Gutheil [Internet]. CEPS Papers in Liberty and Security in Europe. 2016 [cited 2019 Dec 22] . Available from: <https://www.ceps.eu/system/files/LSE%20No%2090%20Cost%20of%20Non-Europe%20in%20Organised%20Crime.pdf>
- Carrera S, Guild E. Implementing the Lisbon Treaty Improving the Functioning of the EU on Justice and Home Affairs [Internet]. Policy Department C: Citizens' Rights and Constitutional Affairs; 2015 [cited 2019 Dec 22] . Available from: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2015/519225/IPOL_STU\(2015\)519225_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2015/519225/IPOL_STU(2015)519225_EN.pdf)
- CEPOL. CEPOL: αποστολή, όραμα και αξίες [Internet]. CEPOL. 2017 [cited 2019 Dec 18]. Available from: <https://www.cepol.europa.eu/el>
- CERT-EU. About Us [Internet]. CERT-EU for the EU institutions, agencies and bodies. 2012 [cited 2019 Dec 17]. Available from: https://cert.europa.eu/cert/plainedition/en/cert_about.html
- Cîrlig C-C. EU-US cooperation in Justice and Home Affairs – an overview [Internet]. EPRS; 2016 [cited 2019 Dec 18] σελ. 1–12. Available from:

- [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2016/580892/EPRS_BRI\(2016\)580892_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2016/580892/EPRS_BRI(2016)580892_EN.pdf)
- Civil Society Forum on Drugs (CSF) [Internet]. European Commission. 2019 [cited 2019 Dec 20]. Available from: <https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/networks/civil-society-forum-drugs>
- Cocaine Route Programme [Internet]. Cocaine Route Programme. 2014 [cited 2019 Dec 20]. Available from: <https://cocaineroute.eu/>
- Cockayne J. Transnational Organized Crime: Multilateral Responses to a Rising Threat International Peace Academy Coping with Crisis Working Paper Series [Internet]. IPA Publications; 2007 [cited 2019 Dec 15]. Available from: https://www.files.ethz.ch/isn/126969/transnational_organized_crime_04_2007.pdf
- Coli M. Article 7 TEU: From a Dormant Provision to an Active Enforcement Tool? Perspectives on Federalism [Internet]. 2018 Sep 1 [cited 2019 Dec 17];10(3): 272-302. Available from: http://www.on-federalism.eu/attachments/316_download.pdf
- COM (2010) 492: COMMUNICATION FROM THE COMMISSION On the global approach to transfers of Passenger Name Record (PNR) data to third countries [Internet]. Europa.eu 2010. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/HIS/?uri=COM:2010:0492:FIN>
- COM (2011) 376: COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE COUNCIL, THE EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE, AND THE COMMITTEE OF THE REGIONS AND THE COURT OF AUDITORS ON THE COMMISSION ANTI-FRAUD STRATEGY [Internet]. Europa.eu 2011. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/procedure/EN/200614>
- Commission Implementing Regulation (EU) 2015/2403 of 15 December 2015 establishing common guidelines on deactivation standards and techniques for ensuring that deactivated firearms are rendered irreversibly inoperable (Text with EEA relevance) [Internet]. Europa.eu 2015. Available from: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv%3AAOJ.L_.2015.333.01.0062.01.ENG
- COMMISSION OF THE EUROPEAN COMMUNITIES. COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE COUNCIL AND THE EUROPEAN PARLIAMENT ON THE PREVENTION OF AND FIGHT AGAINST ORGANISED CRIME IN THE FINANCIAL SECTOR [Internet]. 2004 [cited 2019 Dec 21]. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2004:0262:FIN:EN:PDF>
- COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT Comprehensive Assessment of EU Security Policy Accompanying the document COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE EUROPEAN COUNCIL AND THE COUNCIL Ninth progress report towards an effective and genuine Security Union SWD/2017/0278 final [Internet]. Europa.eu. 2017 [cited 2019 Dec 22]. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/el/TXT/?uri=CELEX:52017SC0278>
- COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT EXECUTIVE SUMMARY OF THE IMPACT ASSESSMENT Accompanying the document PROPOSAL FOR A REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND THE COUNCIL on establishing a framework for interoperability between EU information systems (borders and visa) and amending Council Decision 2004/512/EC, Regulation (EC) No 767/2008, Council Decision 2008/633/JHA, Regulation (EU) 2016/399 and Regulation (EU) 2017/2226 and PROPOSAL FOR A REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND THE COUNCIL on establishing a framework for interoperability between EU information systems (police and judicial cooperation, asylum and migration) {COM(2017) 793 final} - {SWD(2017) 473 final} [Internet]. 2017 [cited 2019 Dec 22]. Available from: https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-security/20171212_commission_sw_executive_summary_impact_assessment_proposal_regulation_on_establishing_framework_for_interoperability_between_eu_information_systems_police_judicial_cooperation_asylum_migration_en.pdf
- Communication from the Commission on a European Programme for Critical Infrastructure Protection /* COM/2006/0786 final */ [Internet]. Europa.eu 2006. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A52006DC0786>
- Communication from the Commission to the Council, the European Parliament, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions - Network and Information Security: Proposal for A European Policy Approach /* COM/2001/0298 final */ [Internet]. Europa.eu 2001. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52001DC0298>

- Communication from the Commission to the Council, the European Parliament, the European Economic and Social committee and the Committee of the Regions - A strategy for a Secure Information Society - "Dialogue, partnership and empowerment" {SEC(2006) 656} /* COM/2006/0251 final */ [Internet]. Europa.eu 2006. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX%3A52006DC0251>
- COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE COUNCIL, THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE AND THE COMMITTEE OF THE REGIONS Illegal and harmful content on the Internet [Internet]. 1996. Available from: <http://aei.pitt.edu/5895/1/5895.pdf>
- COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE COUNCIL, THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE AND THE COMMITTEE OF THE REGIONS: Creating a Safer Information Society by Improving the Security of Information Infrastructures and Combating Computer-related Crime /* COM/2000/0890 final */ [Internet]. Europa.eu 2000. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX:52000DC0890>
- Communication from the Commission to the Council, the European Parliament, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions - Network and Information Security: Proposal for A European Policy Approach /* COM/2001/0298 final */ [Internet]. Europa.eu 2001. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52001DC0298>
- Communication from the Commission to the Council, the European Parliament, the European Economic and Social committee and the Committee of the Regions - A strategy for a Secure Information Society - "Dialogue, partnership and empowerment" {SEC(2006) 656} /* COM/2006/0251 final */ [Internet]. Europa.eu 2006. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX%3A52006DC0251>
- COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT AND THE COUNCIL A new EU Framework to strengthen the Rule of Law /* COM/2014/0158 final */ [Internet]. Europa.eu 2014. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A52014DC0158>
- COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT AND THE COUNCIL The EU Counter-Terrorism Policy: main achievements and future challenges [Internet]. Europa.eu 2010. Available from: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/docs_autres_institutions/commission_europeenne/com/2010/0386/COM_COM\(2010\)0386_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/docs_autres_institutions/commission_europeenne/com/2010/0386/COM_COM(2010)0386_EN.pdf)
- COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT AND THE COUNCIL Implementing the European Agenda on Security: EU action plan against illicit trafficking in and use of firearms and explosives. [Internet]. Europa.eu 2015. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52015DC0624>
- Communication from the Commission to the European Parliament and the Council on Strengthening Chemical, Biological, Radiological and Nuclear Security in the European Union -an EU CBRN Action Plan [Internet]. 2009. Available from: <http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=EN&f=ST%2011480%202009%20INIT>
- Communication from the Commission to the European Parliament and the Council - The EU Internal Security Strategy in Action: Five steps towards a more secure Europe (COM(2010) 673 final of 22.11.2010) [Internet]. Europa.eu 2010. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=LEGISSUM:j10050>
- COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT AND THE COUNCIL Reporting on the follow-up to the EU Strategy towards the Eradication of trafficking in human beings and identifying further concrete actions [Internet]. 2017. Available from: https://ec.europa.eu/anti-trafficking/sites/antitrafficking/files/20171204_communication_reporting_on_follow-up_to_the_eu_strategy_towards_the_eradication_of_trafficking_in_human_beings.pdf
- COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT AND THE EUROPEAN COUNCIL A Europe that protects: an initiative to extend the competences of the European Public Prosecutor's Office to cross-border terrorist crimes A contribution from the European Commission to the Leader's meeting in Salzburg on 19-20 September 2018. COM/2018/641 final [Internet]. Europa.eu 2018. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/ALL/?uri=CELEX%3A52018DC0641>

- COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT AND THE COUNCIL A new EU Framework to strengthen the Rule of Law /* COM/2014/0158 final */ [Internet]. Europa.eu 2014. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A52014DC0158>
- COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE EUROPEAN COUNCIL, THE COUNCIL, THE EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE AND THE COMMITTEE OF THE REGIONS Strengthening the rule of law within the Union A blueprint for action COM/2019/343 final [Internet]. Europa.eu 2019. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=COM%3A2019%3A343%3AFIN>
- COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE EUROPEAN COUNCIL AND THE COUNCIL delivering on the European Agenda on Security to fight against terrorism and pave the way towards an effective and genuine Security Union COM/2016/0230 final [Internet]. Europa.eu 2016. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52016DC0230>
- Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions on Critical Information Infrastructure Protection - “Protecting Europe from large scale cyber-attacks and disruptions: enhancing preparedness, security and resilience” {SEC(2009) 399} {SEC(2009) 400} /* COM/2009/0149 final */ [Internet]. Europa.eu 2009. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A52009DC0149>
- COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE COUNCIL, THE EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE AND THE COMMITTEE OF THE REGIONS The European Agenda on Security [Internet]. 2015. Available from: https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/e-library/documents/basic-documents/docs/eu_agenda_on_security_en.pdf
- COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE COUNCIL, THE EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE AND THE COMMITTEE OF THE REGIONS An open and secure Europe: making it happen [Internet]. 2014. Available from: https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/e-library/documents/basic-documents/docs/an_open_and_secure_europe_-_making_it_happen_en.pdf
- COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE COUNCIL, THE EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE AND THE COMMITTEE OF THE REGIONS EU Action Plan against migrant smuggling (2015 - 2020) /* COM/2015/0285 final */ [Internet]. Europa.eu 2015. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A52015DC0285>
- COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE COUNCIL, THE EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE AND THE COMMITTEE OF THE REGIONS ON CRITICAL INFORMATION INFRASTRUCTURE PROTECTION - “Protecting Europe from large scale cyber-attacks and disruptions: enhancing preparedness, security and resilience” {SEC(2009) 399} {SEC(2009) 400} /* COM/2009/0149 final */ [Internet]. Europa.eu 2009. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A52009DC0149>
- COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE COUNCIL AND THE COMMITTEE OF THE REGIONS Towards a general policy on the fight against cyber crime [Internet]. 2007. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2007:0267:FIN:EN:PDF>
- COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE COUNCIL, THE EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE, THE COMMITTEE OF THE REGIONS AND THE COURT OF AUDITORS Commission Anti-Fraud Strategy: enhanced action to protect the EU budget COM/2019/196 final [Internet]. Europa.eu 2019. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=COM:2019:0196:FIN>
- COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE COUNCIL, THE EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE, AND THE COMMITTEE OF THE REGIONS AND THE COURT OF AUDITORS ON THE COMMISSION ANTI-FRAUD STRATEGY [Internet]. Europa.eu 2010. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex:52011DC0376>

- COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE EUROPEAN COUNCIL, THE COUNCIL, THE EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE AND THE COMMITTEE OF THE REGIONS Strengthening the rule of law within the Union A blueprint for action COM/2019/343 final [Internet]. Europa.eu 2019. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=COM%3A2019%3A343%3AFIN>
- Conclusions And Plan Of Action Of The Extraordinary European Council Meeting On 21 September 2001 [Internet]. 2001. Available from: <https://www.consilium.europa.eu/media/20972/140en.pdf>
- Conclusions of the Council of the EU and the Member States meeting within the Council on ensuring respect for the rule of law [Internet]. Dec 16, 2014. Available from: <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-17014-2014-INIT/en/pdf>
- Conclusions of the Council of the European Union on Retention of Data for the Purpose of Fighting Crime - adoption [Internet]. 2019. Available from: <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9663-2019-INIT/en/pdf>
- Convention on Cybercrime [Internet]. Treaty Office. Council of Europe; 2001 [cited 2019 Dec 20]. Available from: <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/185>
- Convention on Laundering, Search, Seizure and Confiscation of the Proceeds from Crime [Internet]. Treaty Office 1990. Available from: <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/141>
- Coolsaet R. Cycles of Revolutionary Terrorism. In: Coolsaet R, editor. Jihadi terrorism and the radicalisation challenge : European and American experiences [Internet]. Farnham, Surrey ; Burlington, Vt: Ashgate; 2011 [cited 2019 May 14] . Available from: <https://biblio.ugent.be/publication/2093059>
- Council Act of 26 July 1995 drawing up the Convention on the protection of the European Communities' financial interests [Internet]. Europa.eu 1995. Available from: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.1995.316.01.0048.01.ENG&toc=OJ:C:1995:316:TOC
- Council Act of 26 May 1997 drawing up, on the basis of Article K.3 (2) (c) of the Treaty on European Union, the Convention on the fight against corruption involving officials of the European Communities or officials of Member States of the European Union [Internet]. Europa.eu 1997. Available from: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN-EL/TXT/?uri=CELEX:31997F0625\(01\)&fromTab=ALL&from=LT](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN-EL/TXT/?uri=CELEX:31997F0625(01)&fromTab=ALL&from=LT)
- Council Common Position of 27 December 2001 on the application of specific measures to combat terrorism [Internet]. Europa.eu 2001. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32001E0931>
- Council conclusions on setting the EU's priorities for the fight against organised and serious international crime between 2018 and 2021 [Internet]. Council Of the European Union 2017. Available from: <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9450-2017-INIT/en/pdf>
- Council conclusions on the creation and implementation of a EU policy cycle for organised and serious international crime [Internet]. 2010. Available from: https://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/jha/117583.pdf
- Council Conclusions on the strengthening of the ATLAS Network - Council conclusions (7 December 2017) [Internet]. Council of the European Union 2017. Available from: <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-15627-2017-INIT/en/pdf>
- Council Decision 2007/551/CFSP/JHA of 23 July 2007 on the signing, on behalf of the European Union, of an Agreement between the European Union and the United States of America on the processing and transfer of Passenger Name Record (PNR) data by air carriers to the United States Department of Homeland Security (DHS) (2007 PNR Agreement) Agreement between the European Union and the United States of America on the processing and transfer of Passenger Name Record (PNR) data by air carriers to the United States Department of Homeland Security (DHS) (2007 PNR Agreement) [Internet]. Europa.eu 2007. Available from: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2007.204.01.0016.01.ENG&toc=OJ:L:2007:204:TOC#L_2007204EN.01001801
- Council Decision 2008/615/JHA of 23 June 2008 on the stepping up of cross-border cooperation, particularly in combating terrorism and cross-border crime [Internet]. Europa.eu 2008. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32008D0615>

- Council Decision 2008/617/JHA of 23 June 2008 on the improvement of cooperation between the special intervention units of the Member States of the European Union in crisis situations [Internet]. Europa.eu 2008. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:32008D0617>
- Council Decision 2009/426/JHA of 16 December 2008 on the strengthening of Eurojust and amending Decision 2002/187/JHA setting up Eurojust with a view to reinforcing the fight against serious crime [Internet]. Europa.eu 2009. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32009D0426>
- Council Decision 2010/765/CFSP of 2 December 2010 on EU action to counter the illicit trade of small arms and light weapons (SALW) by air [Internet]. Europa.eu 2010. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32010D0765>
- Council Directive 2002/90/EC of 28 November 2002 defining the facilitation of unauthorised entry, transit and residence [Internet]. Europa.eu 2002. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=celex%3A32002L0090>
- Council Framework Decision 2004/757/JHA of 25 October 2004 laying down minimum provisions on the constituent elements of criminal acts and penalties in the field of illicit drug trafficking [Internet]. Europa.eu 2004. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32004F0757>
- Council meeting (Justice and Home Affairs) on 23 October 2009 1. Draft Resolution of the Council on a roadmap for strengthening procedural rights of suspected or accused persons in criminal proceedings 2. Proposal for a Council Framework Decision on the right to interpretation and to translation in criminal proceedings 3. Proposal for a Resolution of the Council and of the Governments of the Member States meeting within the Council fostering the implementation by Member States of the right to interpretation and to translation in criminal proceedings - General approach [Internet]. 2009. Available from: <https://register.consilium.europa.eu/doc/srv?!=EN&f=ST%2014552%202009%20REV%20>
- Council of Europe. Positions on Counter-Terrorism and Human Rights Protection [Internet]. Council of Europe Commissioner for Human Rights. 2015 [cited 2019 Dec 22]. Available from: <https://rm.coe.int/09000016806db6b2>
- Council of Europe. WHITE PAPER on transnational organised crime [Internet]. Strasbourg: Council of Europe; 2014 [cited 2019 Jun 14] σελ. 15. Available from: <https://edoc.coe.int/en/organised-crime/6837-white-paper-on-transnational-organised-crime.html#>
- Council Of The European Union. Conclusions adopted by the Council (Justice and Home Affairs) [Internet]. 2001 [cited 2019 Dec 15]. Available from: <https://register.consilium.europa.eu/doc/srv?!=EN&f=ST%2012156%202001%20INIT>
- Council Of the European Union. Council conclusions on setting the EU's priorities for the fight against serious and organised crime between 2014 and 2017 [Internet]. PRESS. 2013 [cited 2019 Dec 20]. Available from: https://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/jha/137401.pdf
- Council Of the European Union. Draft Internal Security Strategy for the European Union: "Towards a European Security Model" [Internet]. 2010. Available from: <https://register.consilium.europa.eu/doc/srv?!=EN&f=ST%207120%202010%20INIT>
- Council Of the European Union. EU Internal Security Strategy [Internet]. PRESS. 2010 [cited 2019 Dec 19]. Available from: https://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/jha/113055.pdf
- Council of the European Union. Presidency conclusions - Evaluation of the annual rule of law dialogue [Internet]. 2019 [cited 2019 Dec 22]. Available from: <https://www.consilium.europa.eu/media/41394/st14173-en19.pdf>
- Council Recommendation of 6 December 2001 setting a common scale for assessing threats to public figures visiting the European Union [Internet]. Europa.eu 2001. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32001H1214%2801%29>
- COUNCIL REGULATION (EC, EURATOM) No 2988/95 of 18 December 1995 on the protection of the European Communities financial interests [Internet]. Europa.eu 1995. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN-EL/TXT/?uri=CELEX:31995R2988&from=EL>
- Council Regulation (EC) No 2007/2004 of 26 October 2004 establishing a European Agency for the Management of Operational Cooperation at the External Borders of the Member States of the European Union [Internet]. Europa.eu 2004. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32004R2007>

- Coutts S. The Lisbon Treaty and the Area of Freedom, Security and Justice as an Area of Legal Integration. Croatian Yearbook of European Law and Policy [Internet]. 2011 Dec 30 [cited 2019 Dec 22];7(7): 87-107. Available from: <https://pdfs.semanticscholar.org/51b8/e142f8660bb2f9bda34cbf2c15c807949eef.pdf>
- Crenshaw M, Pimlott J. International encyclopedia of terrorism [Internet]. London: Routledge; 2015 [cited 2019 Apr 29]. Available from: <https://www.kobo.com/ie/en/ebook/international-encyclopedia-of-terrorism>
- Cybercrime [Internet]. European Commission. 2016 [cited 2019 Dec 21]. Available from: https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/cybercrime_en
- Declaration On Aviation Security [Internet]. 2010. Available from: <https://www.icao.int/Security/Documents/Declaration%20on%20Aviation%20Security.pdf>
- Dembour M. What Are Human Rights? Four Schools of Thought. Human Rights Quarterly. 2009;32(1):1–20
- Deutsche Welle. Ηχηρό χαστούκι για την Ουγγαρία | DW | 12.09.2018. DWCOM [Internet]. 2018 [cited 2019 Dec 13]; Available from: <https://www.dw.com/el/ηχηρό-χαστούκι-για-την-ουγγαρία/a-45467761-0>
- Directive (EU) 2017/2103 of the European Parliament and of the Council of 15 November 2017 amending Council Framework Decision 2004/757/JHA in order to include new psychoactive substances in the definition of ‘drug’ and repealing Council Decision 2005/387/JHA [Internet]. Europa.eu 2017. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX%3A32017L2103>
- Directive 2008/51/EC of the European Parliament and of the Council of 21 May 2008 amending Council Directive 91/477/EEC on control of the acquisition and possession of weapons [Internet]. Europa.eu 2008. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/ALL/?uri=CELEX%3A32008L0051>
- Directive 2008/99/EC of the European Parliament and of the Council of 19 November 2008 on the protection of the environment through criminal law (Text with EEA relevance) [Internet]. Europa.eu 2008. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32008L0099>
- Directive 2012/29/EU of the European Parliament and of the Council of 25 October 2012 establishing minimum standards on the rights, support and protection of victims of crime, and replacing Council Framework Decision 2001/220/JHA [Internet]. Europa.eu 2012. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX%3A32012L0029>
- Directive 2014/42/EU of the European Parliament and of the Council of 3 April 2014 on the freezing and confiscation of instrumentalities and proceeds of crime in the European Union [Internet]. Europa.eu 2014. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32014L0042>
- Directive 2014/62/EU of the European Parliament and of the Council of 15 May 2014 on the protection of the euro and other currencies against counterfeiting by criminal law, and replacing Council Framework Decision 2000/383/JHA [Internet]. Europa.eu 2014. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32014L0062>
- Draft Council Resolution on the creation of an informal network for countering environmental crime - “EnviCrimeNet” [Internet]. Council Of the European Union 2011. Available from: <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-10291-2011-INIT/en/pdf>
- Drugs policy [Internet]. European Commission. 2019 [cited 2019 Dec 20]. Available from: https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/organized-crime-and-human-trafficking/drug-control/eu-response-to-drugs_en
- Dunne J. Mapping the Cost of Non-Europe, 2014 -19 [Internet]. European Parliament. Brussels: European Added Value Unit European Parliamentary Research Service; 2014 [cited 2019 Dec 22]. Available from: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2014/563350/IPOL-EAVA_ET\(2014\)563350_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2014/563350/IPOL-EAVA_ET(2014)563350_EN.pdf)
- EACN - EUROPEAN PARTNERS AGAINST CORRUPTION [Internet]. Epac-eacn.org. 2019 [cited 2019 Dec 21]. Available from: <http://www.epac-eacn.org/about/eacn>
- EEAS: Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Εξωτερικής Δράσης. Κοινό όραμα, κοινές δράσεις : μία ισχυρότερη Ευρώπη : μια συνολική στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την εξωτερική πολιτική και την πολιτική ασφαλείας. [Internet]. Europa.eu. 2017 [cited 2019 Dec 15]. Available from: <https://op.europa.eu/el/publication-detail/-/publication/3eaae2cf-9ac5-11e6-868c-01aa75ed71a1/language-el>

Embedding fundamental rights in the security agenda [Internet]. FRA Focus 01/2015. Vienna – Austria: FRA – European Union Agency for Fundamental Rights; 2015 [cited 2019 Dec 22] p. 1–7. Available from: https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra-2015-focus-01-2015-internal-security-1_en.pdf

ENAA | EUCPN [Internet]. Eucpn.org. 2019 [cited 2019 Dec 22]. Available from: <https://eucpn.org/ena>

ENPE-European Network of Prosecutors for the Environment [Internet]. Environmentalprosecutors.eu. 2019 [cited 2019 Dec 28]. Available from: <https://www.environmentalprosecutors.eu>

EU Action Plan on combating terrorism [Internet]. Europa.eu 2009. Available from: <https://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=EN&f=ST%2015358%202009%20INIT>

EU Action Plan on Drugs 2013-2016 [Internet]. Europa.eu 2013. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52017XG0705%2801%29>

EU Action Plan on Enhancing the Security of Explosives [Internet]. Europa.eu 2008. Available from: <http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=EN&f=ST%208311%202008%20INIT>

EU ACTION PLAN ON HUMAN RIGHTS AND DEMOCRACY [Internet]. 2015. Available from: https://www.consilium.europa.eu/media/30003/web_en_actionplanhumanrights.pdf

EU budget: €181 million to strengthen the fight against fraud affecting the EU budget [Internet]. European Commission. 2019 [cited 2019 Dec 21]. Available from: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_18_3967

EU Civil Society Platform and ePlatform against trafficking in human beings [Internet]. European Commission. 2015 [cited 2019 Dec 20]. Available from: https://ec.europa.eu/anti-trafficking/media-outreach-els/eu-civil-society-e-platform_en

EU Drugs Strategy (2005-2012) [Internet]. 2004. Available from: https://ec.europa.eu/health/ph_determinants/life_style/drug/documents/drug_strategy0512_en.pdf

EU Drugs Strategy (2013-20) [Internet]. Europa.eu 2012. Available from: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2012.402.01.0001.01.ENG&toc=OJ:C:2012:402:TOC

EU INTCEN [Internet]. statewatch. 2016 [cited 2019 Dec 17]. Available from: <http://statewatch.org/news/2016/may/eu-intcen-factsheet.pdf>

EU Network of National Rapporteurs or Equivalent Mechanisms on Trafficking in Human Beings [Internet]. European Commission. 2017 [cited 2019 Dec 20]. Available from: https://ec.europa.eu/anti-trafficking/national-rapporteurs-and-or-equivalent-mechanisms_en

EU Plan of Action on Combatting Terrorism [Internet]. Europe.eu 2004. Available from: <http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=EN&f=ST%2010586%202004%20INIT>

EU plan on best practices, standards and procedures for combating and preventing trafficking in human beings [Internet]. Europa.eu 2005. Available from: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2005.311.01.0001.01.ENG&toc=OJ:C:2005:311:TOC

EU-U.S. and Member States 2010 Declaration on Counterterrorism [Internet]. 2010. Available from: https://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_Data/docs/pressdata/en/jha/114874.pdf

EU-US Summit Joint Statement [Internet]. 2014. Available from: <https://www.consilium.europa.eu/media/23902/141920.pdf>

EUCPN. About Us (in EL) [Internet]. Eucpn.org. 2019 [cited 2019 Dec 18]. Available from: <https://eucpn.org/about/about-us-in-el>

EUFJE. Presentation [Internet]. Eufje.org. 2014 [cited 2019 Dec 28]. Available from: <https://www.eufje.org/index.php?lang=en>

Eurojust. About Eurojust-core business [Internet]. EUROJUST European Union Agency for Criminal Justice Cooperation. 2019 [cited 2019 Dec 17]. Available from: <http://eurojust.europa.eu/about/background/Pages/eurojust-core-business.aspx>

Eurojust. Terrorism Convictions Monitor [Internet]. EUROJUST European Union Agency for Criminal Justice Cooperation. 2019 [cited 2019 Dec 17]. Available from: <http://www.eurojust.europa.eu/Practitioners/operational/Pages/Terrorism-Convictions-Monitor.aspx#>

EUROPA - SINAPSE - Login [Internet]. EU Civil Society e-Platform against Trafficking in human beings. 2019 [cited 2019 Dec 20]. Available from: https://europa.eu/sinapse/sinapse/index.cfm?fuseaction=login.redirect&redirect=cmtrestricted.home&CMTY_ID=3AEF24D6-C7A2-D9CE-B4A38C12F64D7C70&request=1

European Commission. EU Actions Explained [Internet]. Together Against Trafficking in Human Beings. 2012 [cited 2019 Dec 20]. Available from: <https://ec.europa.eu/anti-trafficking/citizens-corner-eu-actions-explained/eu-actions-explained>

- European Commission. Central Asia - Border management [Internet]. European Commission. 2019 [cited 2019 Dec 20]. Available from: https://ec.europa.eu/europeaid/regions/central-asia/eu-support-border-management-central-asia_en
- European Commission. Child sexual abuse [Internet]. European Commission. 2016 [cited 2019 Jun 15]. Available from: https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/organized-crime-and-human-trafficking/child-sexual-abuse_en
- European Commission. Fight against the financing of terrorism [Internet]. European Commission. 2016 [cited 2019 Dec 30]. Available from: https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/crisis-and-terrorism/tftp_en
- European Commission. PROGRESS REPORT ON THE IMPLEMENTATION OF THE EU ACTION PLAN ON ENHANCING THE SECURITY OF EXPLOSIVES (public version) [Internet]. European Commission. 2013 [cited 2019 Dec 16]. Available from: https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/crisis-and-terrorism/explosives/docs/progress_report_on_explosives_security_2012_en.pdf
- EUROPEAN COMMISSION. REPORT FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT AND THE COUNCIL. Second report on the progress made in the fight against trafficking in human beings (2018) as required under Article 20 of Directive 2011/36/EU on preventing and combating trafficking in human beings and protecting its victims [Internet]. Europa.eu. 2018. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=COM%3A2018%3A777%3AFIN>
- European Commission. Strengthening the Rule of Law in the Union Stakeholder contributions. In Summary [Internet]. 2019 [cited 2019 Dec 22]. Available from: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/ruleoflaw_summary_150719_v3.pdf
- EUROPEAN COUNCIL THE STOCKHOLM PROGRAMME -AN OPEN AND SECURE EUROPE SERVING AND PROTECTING CITIZENS [Internet]. Europa.eu 2010. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:115:0001:0038:EN:PDF>
- European Council. ANTI-TERRORISM ROADMAP [Internet]. 2001. Available from: <https://www.statewatch.org/news/2001/oct/sn4019.pdf>
- European Council. Declaration on Combating Terrorism [Internet]. 2004. Available from: https://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/79637.pdf
- European Cybercrime Training and Education Group [Internet]. ECTEG. 2018 [cited 2019 Dec 28]. Available from: <https://www.ecteg.eu>
- European Instrument for Democracy & Human Rights (EIDHR) [Internet]. European Commission. 2019 [cited 2019 Dec 14]. Available from: https://ec.europa.eu/europeaid/how/finance/eidhr_en.htm_en
- EUROPEAN MIGRANT SMUGGLING CENTRE. 3rd ANNUAL ACTIVITY REPORT – 2018 [Internet]. Europol; 2108 [cited 2019 May 29] σελ. 10–2. Available from: <https://www.europol.europa.eu/publications-documents/emsc-3rd-annual-activity-report---2018>
- European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction. EU Drug Markets Report 2016 In-depth Analysis [Internet]. EMCDDA; 2016 [cited 2019 Jun 14] σελ. 74. Available from: <http://www.emcdda.europa.eu/system/files/publications/2373/TD0216072ENN.PDF>
- European Observatory on Infringements of Intellectual Property Rights. Mapping the real routes of trade in fake goods [Internet]. Europa.eu. 2019 [cited 2019 Dec 15]. Available from: <https://euipo.europa.eu/ohimportal/el/web/observatory/mapping-the-real-routes-of-trade-in-fake-goods>
- European Parliament resolution of 11 November 2010 on the global approach to transfers of passenger name record (PNR) data to third countries, and on the recommendations from the Commission to the Council to authorise the opening of negotiations between the European Union and Australia, Canada and the United States [Internet]. Europa.eu 2010. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52010IP0397>
- European Parliament, Committee on Civil Liberties, Justice and Home Affairs. DRAFT MISSION REPORT following the ad hoc delegation to Poland on the situation of the Rule of Law, 19 - 21 September 2018 [Internet]. 2018 [cited 2019 Dec 22]. σελ.39. Available from: https://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2014_2019/plmrep/COMMITTEES/LIBE/DV/2018/12-03/mission_report_Poland_EN.pdf
- European Security Strategy [Internet]. Europa.eu 2003. Available from: <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-15895-2003-INIT/en/pdf>

- European Union Intellectual Property Office. SYNTHESIS REPORT ON IPR INFRINGEMENT 2018 [Internet]. 2018 [cited 2019 Jul 15] σελ. 15. Available from: https://euipo.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/observatory/documents/reports/Synthesis_Report_2018/Full%20Report/Full%20Synthesis%20Report%20EN.pdf
- Europol Analysis Projects [Internet]. Europol. 2019 [cited 2019 Dec 20]. Available from: <https://www.europol.europa.eu/crime-areas-trends/europol-analysis-projects>
- Europol. Counterfeiting and Product Piracy [Internet]. Europol. 2019 [cited 2019 Jul 15]. Available from: <https://www.europol.europa.eu/crime-areas-and-trends/crime-areas/intellectual-property-crime/counterfeiting-and-product-piracy>
- Europol. Crime Areas [Internet]. Europol. 2019 [cited 2019 Jul 15]. Available from: <https://www.europol.europa.eu/crime-areas-and-trends/crime-areas>
- Europol. European Cybercrime Centre - EC3 [Internet]. Europol. 2019 [cited 2019 Dec 17]. Available from: <https://www.europol.europa.eu/about-europol/european-cybercrime-centre-ec3#fndtn-tabs-0-bottom-1>
- Europol. European EOD Network (EEODN) Conference and Training - Warsaw, Poland 25-28 October 2011. Europol [Internet]. 2011 Sep 28 [cited 2019 Dec 16]; Available from: <https://www.europol.europa.eu/newsroom/news/european-eod-network-eeodn-conference-and-training-warsaw-poland-25-28-october-2011>
- Europol. EUROPEAN UNION SERIOUS AND ORGANISED CRIME THREAT ASSESSMENT Crime in the age of technology [Internet]. SERIOUS AND ORGANISED CRIME THREAT ASSESSMENT (SOCTA). 2017 [cited 2019 May 17]. Available from: https://www.europol.europa.eu/sites/default/files/documents/socta2017_0.pdf
- Europol. Europol Analysis Projects [Internet]. Europol. 2019 [cited 2019 Jun 15]. Available from: <https://www.europol.europa.eu/crime-areas-trends/europol-analysis-projects>
- Europol. Illicit firearms trafficking [Internet]. Europol. 2019 [cited 2019 Jun 15]. Available from: <https://www.europol.europa.eu/crime-areas-and-trends/crime-areas/illicit-firearms-trafficking>
- Europol. INTERNET ORGANISED CRIME THREAT ASSESSMENT (IOCTA) 2018 [Internet]. Europol. 2018 [cited 2019 Jun 15]. Available from: <https://www.europol.europa.eu/activities-services/main-reports/internet-organised-crime-threat-assessment-iocta-2018>
- Europol. OCTA 2006: EU Organised Crime & Threat Assessment [Internet]. Europol. 2006 Oct [cited 2019 May 17]. Available from: <https://www.europol.europa.eu/activities-services/main-reports/octa-2006-eu-organised-crime-threat-assessment>
- Europol. Situation Report Trafficking in human beings in the EU [Internet]. Europol; 2016 [cited 2019 Jun 21]. Available from: https://ec.europa.eu/anti-trafficking/sites/antitrafficking/files/situational_report_trafficking_in_human_beings_europol.pdf
- Europol. SOCTA 2017 [Internet]. Europa.eu. Europol; 2017 [cited 2019 Jun 21]. Available from: <https://www.europol.europa.eu/socta/2017/people-as-a-commodity.html>
- Europol. SOCTA 2017 [Internet]. Europa.eu. Europol; 2017 [cited 2019 Jun 15]. Available from: <https://www.europol.europa.eu/socta/2017/trafficking-of-firearms.html>
- Europol. ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΕΥΡΩΠΟΛ Γενική Έκθεση Πεπραγμένων της Ευρωπόλ [Internet]. Europol; 2011 [cited 2019 Jun 19]. Available from: https://www.europol.europa.eu/sites/default/files/documents/el_europolreview.pdf
- Europol. Σχετικά με την Europol [Internet]. Europol. 2019 [cited 2019 Dec 17]. Available from: <https://www.europol.europa.eu/el/about-europol>
- FATF. Members and Observers - Financial Action Task Force (FATF) [Internet]. Fatf-gafi.org. 2019 [cited 2019 Dec 21]. Available from: <http://www.fatf-gafi.org/about/membersandobservers/>
- FATF. What we do - Financial Action Task Force (FATF) [Internet]. Fatf-gafi.org. 2019 [cited 2019 Dec 21]. Available from: <https://www.fatf-gafi.org/about/whatwedo/#d.en.3146>
- FATF/OECD. TERRORIST FINANCING [Internet]. 2008 Feb [cited 2019 Jun 14]. Available from: <http://www.fatf-gafi.org/publications/methodsandtrends/documents/fatfterroristfinancingtypologiesreport.html>
- Federation of American Scientists. Chapter IV. Consequences of International Crime for US Strategic Interests [Internet]. International Crime Threat Assessment. [cited 2019 Jul 7]. Available from: <https://fas.org/irp/threat/pub45270chap4.html>
- FRA. Introducing FRA the EU Agency for Fundamental Rights [Internet]. 2016 [cited 2019 Dec 13]. Available from: https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/2016-fra-factsheet_en.pdf

- Fundamental rights and the interoperability of EU information systems: borders and security [Internet]. Vienna – Austria: FRA – European Union Agency for Fundamental Rights; 2017 [cited 2019 Dec 22]. Available from: https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2017-interoperability-eu-information-systems_en-1.pdf
- Gordillo DD, Ragazzi F. The Radicalisation Awareness Network: Producing the EU counterradicalisation discourse. In: Carrera S, Mitsilegas V, King J, editors. Constitutionalising the Security Union Effectiveness, rule of law and rights in countering terrorism and crime [Internet]. BRUSSELS: CENTRE FOR EUROPEAN POLICY STUDIES (CEPS); 2017 [cited 2019 Dec 22]. Available from: <https://www.ceps.eu/system/files/ConstitutionalisingSecurityUnion.pdf>
- Guðbrandsdóttir MB. European Union Cyber Security: A Viable Solution? [Internet] [Master Thesis]. [Stjórn málafræðideild Félagsvísindasvið Háskóla Íslands]; 2015 [cited 2019 Dec 20]. Available from: <https://pdfs.semanticscholar.org/5c28/0d013ff4a9c9914da265170076dcaf97f218.pdf>
- Hartelius J. NARCOTERRORISM Policy Paper 3/2008 [Internet]. EastWest Institute, Swedish Carnegie Institute, editors. 2008 Feb [cited 2019 Jun 14]. Available from: https://www.files.ethz.ch/isn/90550/2008-02-20_Narcoterrorism.pdf
- Hayes B, Jones C. Catalogue of EU Counter-Terrorism Measures Adopted since 11 September 2001. SECILE: Securing Europe through Counter-Terrorism – Impact, Legitimacy & Effectiveness [Internet]. 2013 [cited 2019 Dec 15]; Available from: <http://www.statewatch.org/news/2013/dec/secile-catalogue-of-EU-counter-terrorism-measures.pdf>
- Hecker B. The EU and the Fight against Organised Crime. In: Hauck P, Peterke S, editors. International Law and Transnational Organised Crime. New York, United States of America: Oxford University Press; 2016. <https://www.pogo.org/investigation/2015/02/brief-history-of-terrorism/>
- Human Rights and Democracy: EU Strategic Framework and EU Action Plan Delegations will find attached a package consisting of Council conclusions on Human Rights and Democracy (ANNEX I), the EU Strategic Framework on Human Rights and Democracy (ANNEX II) and an EU Action Plan on Human Rights and Democracy (ANNEX III) [Internet]. 2012. Available from: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-11855-2012-INIT/en/pdf>
- IMPEL – European Union Network for the Implementation and Enforcement of Environmental Law [Internet]. Impel.eu. 2019 [cited 2019 Dec 28]. Available from: <https://www.impel.eu>
- Interinstitutional Agreement between the European Parliament, the Council of the European Union and the European Commission on Better Law-Making [Internet]. Europa.eu 2016. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32016Q0512%2801%29>
- International Convention For The Suppression Of Acts Of Nuclear Terrorism United Nations [Internet]. 2005. Available from: https://treaties.un.org/doc/source/RecentTexts/English_18_15.pdf
- International Convention for the Suppression of Counterfeiting Currency [Internet]. Un.org. 1929 [cited 2019 Dec 21]. Available from: <https://treaties.un.org/Pages/LONViewDetails.aspx?src=LON&id=556&chapter=30&clang=en>
- ITRACE | Conflict Armament Research [Internet]. Conflictarm.com. 2013 [cited 2019 Dec 16]. Available from: <https://www.conflictarm.com/itrace/>
- JOINT COMMUNICATION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT AND THE COUNCIL Action Plan on Human Rights and Democracy (2015-2019) “Keeping human rights at the heart of the EU agenda” /* JOIN/2015/0016 final */ [Internet]. Europa.eu 2015. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52015JC0016>
- JOINT COMMUNICATION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT AND THE COUNCIL Resilience, Deterrence and Defence: Building strong cybersecurity for the EU JOIN/2017/0450 final [Internet]. Europa.eu 2017. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX%3A52017JC0450>
- JOINT COMMUNICATION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE COUNCIL, THE EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE AND THE COMMITTEE OF THE REGIONS Cybersecurity Strategy of the European Union: An Open, Safe and Secure Cyberspace /* JOIN/2013/01 final */ [Internet]. Europa.eu 2013. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52013JC0001>

- JOINT COMMUNICATION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE COUNCIL, THE EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE AND THE COMMITTEE OF THE REGIONS Cybersecurity Strategy of the European Union: An Open, Safe and Secure Cyberspace /* JOIN/2013/01 final */ [Internet]. Europa.eu 2013. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52013JC0001>
- Joint EU - US Action Plan - 1995 [Internet]. 1995. Available from: http://eeas.europa.eu/archives/docs/us/docs/joint_eu_us_action_plan_95_en.pdf
- Joint Investigation Teams Practical Guide [Internet]. EUROJUST European Union Agency for Criminal Justice Cooperation 2017. Available from: <http://www.eurojust.europa.eu/doclibrary/JITs/JITs%20framework/JITs%20Practical%20Guide/JIT-GUIDE-2017-EN.pdf>
- JOINT STAFF WORKING DOCUMENT EU Action Plan on Human Rights and Democracy (2015-2019): Mid-Term Review June 2017. Europa.eu [Internet]. 2017; Available from: <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-11138-2017-INIT/en/pdf>
- Jones C. Analysis “Call it intercontinental collaboration”: radicalisation, violent extremism and fusion centres [Internet]. statewatch. 2014 [cited 2019 Dec 18] p. 1–15. Available from: <http://www.statewatch.org/analyses/no-255-radicalisation-chris.pdf>
- JUDGMENT OF THE COURT (Grand Chamber)-(Electronic communications — Directive 2006/24/EC — Publicly available electronic communications services or public communications networks services — Retention of data generated or processed in connection with the provision of such services — Validity — Articles 7, 8 and 11 of the Charter of Fundamental Rights of the European Union) In Joined Cases C-293/12 and C-594/12, REQUESTS for a preliminary ruling under Article 267 TFEU from the High Court (Ireland) and the Verfassungsgerichtshof (Austria), made by decisions of 27 January and 28 November 2012, respectively, received at the Court on 11 June and 19 December 2012, in the proceedings [Internet]. InfoCuria Case-law. 2014 [cited 2019 Dec 22]. Available from: <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?docid=150642&text=&doclang=EN&pageIndex=0&cid=586637>
- Keene SD. Threat Finance Disconnecting the Lifeline of Organised Crime and Terrorism [Internet]. Farnham Surrey, England: Gower Publishing Limited; 2012 [cited 2019 Jun 30]. Available from: www.gowerpublishing.com
- Latin America - COPOLAD - Cooperation Programme on Drugs Policies with EU [Internet]. European Commission. 2019 [cited 2019 Dec 20]. Available from: https://ec.europa.eu/europeaid/regions/latin-america/copolad-cooperation-programme-between-latin-america-and-european-union-drugs_en
- Legislation against euro-counterfeiting [Internet]. European Commission. 2019 [cited 2019 Dec 21]. Available from: https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/euro-area/anti-counterfeiting/legislation-against-euro-counterfeiting_el
- Leonard S, Kaunert C. Introduction – Beyond EU Counter-terrorism Cooperation. In: Kaunert C, Leonard S, editors. European Security, Terrorism and Intelligence European Security, Terrorism and Intelligence Tackling New Security Challenges in Europe. London: Palgrave Macmillan; 2013.
- Lerch M. Ανθρώπινα δικαιώματα | Θεματολογικά δελτία για την Ευρωπαϊκή Ένωση | Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο [Internet]. Europa.eu. 2019 [cited 2019 May 13]. Available from: <http://www.europarl.europa.eu/factsheets/el/sheet/165/human-rights>
- Löckinger G. Terrorismus, Terrorismusabwehr, Terrorismusbekämpfung : Einführung in das Fachgebiet, Methodik und Ergebnis einer Terminologearbeit in den Sprachen Englisch und Deutsch [Internet]. Wien: Landesverteidigungsakad; 2006 [cited 2019 May 29]. Available from: http://www.bmlv.gv.at/pdf_pool/publikationen/05_ttt_01_ttt.pdf
- Mackenzie A. The European Union’s Increasing Role in Foreign Policy Counterterrorism. Journal of Contemporary European Research [Internet]. 2010 [cited 2019 Dec 17];6(2):147–163. Available from: <https://www.jcer.net/index.php/jcer/article/view/269/224>
- Maňko R. EU accession to the European Convention on Human Rights (ECHR) - Think Tank [Internet]. Briefing July 2017. EPRS | European Parliamentary Research Service; 2017 [cited 2019 Dec 22]. Available from: [http://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=EPRS_BRI\(2017\)607298](http://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=EPRS_BRI(2017)607298)

- Marzocchi O. The protection of fundamental rights in the EU: European Parliament achievements during the 2014-2019 legislative term and challenges for the future [Internet]. Brussels: Policy Department for Citizens' Rights and Constitutional Affairs; 2019. Available from: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2019/621911/IPOL_BRI\(2019\)621911_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2019/621911/IPOL_BRI(2019)621911_EN.pdf)
- Marzocchi O. Η προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων στην ΕΕ | Θεματολογικά δελτία για την Ευρωπαϊκή Ένωση | Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο [Internet]. Europa.eu. 2019 May [cited 2019 May 13]. Available from: <http://www.europarl.europa.eu/factsheets/el/sheet/146/η-προστασια-των-θεμελιωδων-δικαιωματων-στην-εε>
- Mayrhofer M, Chavez C, Hegde V, Killander M, Larik J, Nkrumah B, et al. International Human Rights Protection: Institutions and Instruments [Internet]. FRAME; 2014 [cited 2019 April 13]. Available from: <http://www.fp7-frame.eu/wp-content/uploads/2016/08/02-Deliverable-4.1.pdf>
- Mitsilegas V, Vavoula N. The Evolving EU Anti-Money Laundering Regime. Maastricht Journal of European and Comparative Law [Internet]. 2016 Apr [cited 2019 Dec 22];23(2):261-293. Available from: https://www.researchgate.net/publication/313490366_The_Evolving_EU_Anti-Money_Laundering_Regime_Challenges_for_Fundamental_Rights_and_the_Rule_of_Law
- National Cyber Security Centre. Cyber crime: understanding the online business model [Internet]. National Cyber Security Centre; 2017 [cited 2019 Jul 2]. Available from: <https://www.sbs.ox.ac.uk/cybersecurity-capacity/system/files/Cyber%20crime%20-%20understabling%20the%20online%20business%20model.pdf>
- Nilsson HG. 3. From classical judicial cooperation to mutual recognition. Revue internationale de droit pénal [Internet]. 2006 [cited 2019 Dec 15];77(1):53–58. Available from: <https://www.cairn.info/revue-internationale-de-droit-penal-2006-1-page-53.htm>
- Nožina M. Crime networks in Vietnamese diasporas. The Czech Republic case. Crime, Law and Social Change [Internet]. 2009 Dec 22 [cited 2019 May 14];53(3):229–258. Available from: <https://hal.archives-ouvertes.fr/hal-00549429>
- O'Flaherty M. Fundamental rights and the interoperability of EU information systems [Internet]. High-level expert group on information systems and interoperability; 2017 Apr 25 [cited 2019 Dec 28]. Available from: <https://fra.europa.eu/en/speech/2017/fundamental-rights-and-interoperability-eu-information-systems>
- OPINION PURSUANT TO ARTICLE 228 OF THE EC TREATY Opinion of the Court [Internet]. Court of Justice of the European Union; Mar 28, 1996. Available from: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:3645916a-61ba-4ad5-84e1-57767433f326.0002.02/DOC_1&format=PDF
- Overview of Serious and Organized Crime in Africa. Analytical Report [Internet]. Interpol; 2018 [cited 2019 Dec 14] p. 7. Available from: <https://www.interpol.int/content/download/12850/file/Overview%20of%20Serious%20and%20Organized%20crime%20in%20Africa-EN.pdf>
- Paoli L, Fijnaut C. Introduction to Part I: The History of the Concept. In: Paoli L, Fijnaut C, editors. Organised Crime in Europe Concepts, Patterns and Control Policies in the European Union and Beyond [Internet]. Dordrecht, The Netherlands: Springer; 2004 [cited 2019 Jun 14]. Available from: <https://www.springer.com/gp/book/9781402026157>
- Pisoui D, Ahmed R. Radicalisation Research -Gap Analysis [Internet]. RAN RESEARCH PAPER December 2016. RAN Centre of Excellence; 2016 [cited 2019 Dec 9]. Available from: https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/docs/pages/201612_radicalisation_research_gap_analysis_en.pdf
- Press corner-Commission fights corruption: a stronger commitment for greater results [Internet]. European Commission. 2011 [cited 2019 Dec 21]. Available from: https://europa.eu/rapid/press-release_IP-11-678_en.htm?locale=en
- Press corner-Commission proposes reform of European Anti-Fraud Office (OLAF) [Internet]. European Commission. 2011 [cited 2019 Dec 21]. Available from: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_11_321
- Press corner-Commission steps up its efforts in fighting fraud against the EU budget [Internet]. European Commission. 2011 [cited 2019 Dec 21]. Available from: https://europa.eu/rapid/press-release_IP-11-783_en.htm?locale=en
- Press corner-Strengthening the Commission's oversight in a modern and robust anti-fraud system [Internet]. European Commission. 2019 [cited 2019 Dec 21]. Available from: https://europa.eu/rapid/press-release_IP-19-2080_en.htm
- Proposal for a COUNCIL DECISION on the determination of a clear risk of a serious breach by the Republic of Poland of the rule of law COM/2017/0835 final - 2017/0360 (NLE) [Internet].

- Europa.eu 2017. παρ. 172 .Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52017PC0835>
- Proposal for a DIRECTIVE OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL amending Council Directive 91/477/EEC on control of the acquisition and possession of weapons [Internet]. Europa.eu 2015. Available from: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/docs_autres_institutions/commission_europeenne/com/2015/0750/COM_COM\(2015\)0750_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/docs_autres_institutions/commission_europeenne/com/2015/0750/COM_COM(2015)0750_EN.pdf)
- Proposal for a DIRECTIVE OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on combating fraud and counterfeiting of non-cash means of payment and replacing Council Framework Decision 2001/413/JHA [Internet]. Europa.eu 2017. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2017%3A489%3AFIN>
- Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on the criminal-law protection of the Community's financial interests /* COM/2001/0272 final - COD 2001/0115 */ [Internet]. Europa.eu 2001. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=COM:2001:0272:FIN>
- Proposal for a REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on establishing a framework for interoperability between EU information systems (police and judicial cooperation, asylum and migration) COM/2017/0794 final - 2017/0352 (COD) [Internet]. Europa.eu 2017. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=COM:2017:794:FIN>
- PROTOCOL AGAINST THE ILLICIT MANUFACTURING OF AND TRAFFICKING IN FIREARMS, THEIR PARTS AND COMPONENTS AND AMMUNITION, SUPPLEMENTING THE UNITED NATIONS CONVENTION AGAINST TRANSNATIONAL ORGANIZED CRIME [Internet]. Un.org Treaties.un.org; 2001. Available from: https://treaties.un.org/doc/source/RecentTexts/18-12_c_E.pdf
- Radicalisation Awareness Network. The Radicalisation Awareness Network -a practitioners' network [Internet]. European Commission. [cited 2019 Dec 15]. Available from: https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/networks/radicalisation_awareness_network/docs/ran_leaflet_en.pdf
- Raileanu Antonia. AN EMPIRICAL ANALYSIS OF THE ANTITRAFFICKING DIRECTIVE TRANSPOSED IN GERMANY AND ROMANIA Master Thesis University of Munster University of Twente Faculty of Behavioural, Management & Social Sciences Double Degree Master European Studies. [cited 2019 Dec 15]. Available from: https://essay.utwente.nl/68175/1/Raileanu_MA_Faculty%20of%20Behavioural%2C%20Management%20%26%20Social%20Sciences.pdf
- Rapoport DC. The Four Waves of Rebel Terror and September 11. Anthropoetics [Internet]. 2002 [cited 2019 May 14];VIII(1 Spring/ Summer 2002). Available from: <http://anthropoetics.ucla.edu/ap0801/terror/>
- Regulation (EC) No 1920/2006 of the European Parliament and of the Council of 12 December 2006 on the European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction (recast) [Internet]. Europa.eu 2006. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/ALL/?uri=CELEX%3A32006R1920>
- Regulation (EU, Euratom) 2016/2030 of the European Parliament and of the Council of 26 October 2016 amending Regulation (EU, Euratom) No 883/2013, as regards the secretariat of the Supervisory Committee of the European Anti-Fraud Office (OLAF) [Internet]. Europa.eu 2016. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX%3A32016R2030>
- Regulation (EU) 2015/2219 of the European Parliament and of the Council of 25 November 2015 on the European Union Agency for Law Enforcement Training (CEPOL) and replacing and repealing Council Decision 2005/681/JHA [Internet]. Europa.eu 2015. Available from: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2015.319.01.0001.01.ENG&toc=OJ:L:2015:319:TOC
- Regulation (EU) 2016/1624 of the European Parliament and of the Council of 14 September 2016 on the European Border and Coast Guard and amending Regulation (EU) 2016/399 of the European Parliament and of the Council and repealing Regulation (EC) No 863/2007 of the European Parliament and of the Council, Council Regulation (EC) No 2007/2004 and Council Decision 2005/267/EC [Internet]. Europa.eu 2016. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32016R1624>
- Regulation (EU) 2016/794 of the European Parliament and of the Council of 11 May 2016 on the European Union Agency for Law Enforcement Cooperation (Europol) and replacing and repealing Council Decisions 2009/371/JHA, 2009/934/JHA, 2009/935/JHA, 2009/936/JHA and

- 2009/968/JHA [Internet]. Europa.eu 2016. παρ. 58. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32016R0794>
- Regulation (EU) 2017/2101 of the European Parliament and of the Council of 15 November 2017 amending Regulation (EC) No 1920/2006 as regards information exchange on, and an early warning system and risk assessment procedure for, new psychoactive substances [Internet]. Europa.eu 2017. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32017R2101>
- Regulation (EU) 2019/816 of the European Parliament and of the Council of 17 April 2019 establishing a centralised system for the identification of Member States holding conviction information on third-country nationals and stateless persons (ECRIS-TCN) to supplement the European Criminal Records Information System and amending Regulation (EU) 2018/1726 [Internet]. Europa.eu 2019. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32019R0816>
- Regulation (EU) 2019/881 of the European Parliament and of the Council of 17 April 2019 on ENISA (the European Union Agency for Cybersecurity) and on information and communications technology cybersecurity certification and repealing Regulation (EU) No 526/2013 (Cybersecurity Act) (Text with EEA relevance) [Internet]. Europa.eu 2019. Available from: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2019.151.01.0015.01.ENG
- Regulation (EU) No 250/2014 of the European Parliament and of the Council of 26 February 2014 establishing a programme to promote activities in the field of the protection of the financial interests of the European Union (Hercule III programme) and repealing Decision No 804/2004/EC [Internet]. Europa.eu 2014. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32014R0250>
- Regulation (EU) No 258/2012 of the European Parliament and of the Council of 14 March 2012 implementing Article 10 of the United Nations' Protocol against the illicit manufacturing of and trafficking in firearms, their parts and components and ammunition, supplementing the United Nations Convention against Transnational Organised Crime (UN Firearms Protocol), and establishing export authorisation, and import and transit measures for firearms, their parts and components and ammunition [Internet]. Europa.eu 2012. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32012R0258>
- Regulation (EU) No 98/2013 of the European Parliament and of the Council of 15 January 2013 on the marketing and use of explosives precursors Text with EEA relevance [Internet]. Europa.eu 2013. Available from: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.L_.2013.039.01.0001.01.ENG
- Renewed European Union Internal Security Strategy Implementation Paper [Internet]. Europa.eu 2015. Available from: <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-10854-2015-INIT/en/pdf>
- Resolution 1373 (2001) Adopted by the Security Council at its 4385th meeting, on 28 September 2001 [Internet]. Un.org 2001. Available from: https://www.unodc.org/pdf/crime/terrorism/res_1373_english.pdf
- RESOLUTION ADOPTED BY THE GENERAL ASSEMBLY [on the report of the Sixth Committee (A/51/631)] 51/210. Measures to eliminate international terrorism [Internet]. Un.org 1997. Available from: <http://legal.un.org/docs/?symbol=A/RES/51/210>
- RESOLUTION adopting the Declaration of fundamental rights and freedoms [Internet]. Official Journal of the European Communities RESOLUTION adopting the Declaration of fundamental rights and freedoms The European Parliament, No C 120151 Apr 12, 1989. Available from: https://www.europarl.europa.eu/charter/docs/pdf/a2_0003_89_en_en.pdf
- Revised EU Strategy for Combating Radicalisation and Recruitment to Terrorism [Internet]. Europa.eu 2008. Available from: <http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=EN&f=ST%2015175%202008%20INIT>
- Revised Strategy on Terrorist Financing [Internet]. Europa.eu 2008. Available from: <http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=EN&f=ST%2011778%202008%20REV%201>
- Riga statement on enhancing transatlantic cooperation in the area of Justice, Freedom and Security [Internet]. 2015. Available from: <https://www.statewatch.org/news/2015/jun/eu-usa-jha-joint-statement-riga-3-6-15.pdf>
- Savona EU, Riccardi M, editors. Mapping the risk of Serious and Organised Crime infiltration in European Businesses – Final report of the MORE Project. [Internet]. www.transcrime.it/more. Milano: Transcrime – Università Cattolica del Sacro Cuore; 2018 [cited 2019 Jul 15]. Available from: http://www.transcrime.it/wp-content/uploads/2018/12/MORE_FinalReport.pdf
- Scherrer A. Fighting tax crimes - Cooperation between Financial Intelligence Units Ex-Post Impact Assessment [Internet]. EPRS | Research Service; 2017 [cited 2019 Dec 22]. Available from:

- [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/598603/EPRS_STU\(2017\)598603_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/598603/EPRS_STU(2017)598603_EN.pdf)
- Scherrer A. Law enforcement access to financial data [Internet]. Briefing Implementation Appraisal. EPRS | Research Service; 2018 [cited 2019 Dec 22]. Available from: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2018/615665/EPRS_BRI\(2018\)615665_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2018/615665/EPRS_BRI(2018)615665_EN.pdf)
- Scherrer J, Jeandesboz J, Guittet E-P. Developing an EU internal security strategy, fighting terrorism and organised crime [Internet]. Policy Department C: Citizens' Rights and Constitutional Affairs; 2014 [cited 2019 Dec 22]. Available from: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/JOIN/2011/462423/IPOL-LIBE_ET\(2011\)462423_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/JOIN/2011/462423/IPOL-LIBE_ET(2011)462423_EN.pdf)
- Schmid AP, Jongman AJ. Political terrorism : a new guide to actors, authors, concepts, data bases, theories, & literature. New Brunswick, N.J.: Transaction Publishers; 1988.
- Schmid AP. The Revised Academic Consensus Definition of Terrorism. Perspectives on Terrorism [Internet]. 2012 [cited 2019 Apr 14];6(2): 158-159. Available from: <http://www.terrorismanalysts.com/pt/index.php/pot/article/view/schmid-terrorism-definition/385>
- Schmid-Drüner M. Μεταναστευτική πολιτική | Θεματολογικά δελτία για την Ευρωπαϊκή Ένωση | Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο [Internet]. Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. 2019 [cited 2019 Dec 20]. Available from: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/el/sheet/152/μεταναστευτικη-πολιτικη>
- Sokolska I. Οι Συνθήκες του Μάαστριχτ και του Άμστερνταμ [Internet]. Θεματολογικά δελτία για την Ευρωπαϊκή Ένωση. 2019 [cited 2019 Dec 18]. Available from: http://www.europarl.europa.eu/fu/pdf/el/FTU_1.1.3.pdf
- Stoica I. TRANSNATIONAL ORGANIZED CRIME. AN (INTER)NATIONAL SECURITY PERSPECTIVE. Journal of Defense Resources Management [Internet]. 2016 [cited 2019 Jul 7];7(2):23–44. Available from: http://www.jodrm.eu/issues/volume7_issue2/02_stoica_vol7_issue2.pdf
- Su F, Anthony I, editors. Reassessing CBRN Threats in a Changing Global Environment [Internet]. www.sipri.org. Solna, Sweden: SIPRI; 2019 Jun [cited 2019 May 14]. Available from: https://www.sipri.org/sites/default/files/2019-06/1906_cbrn_threats_su_anthony_0.pdf
- Sy S. RESPECT FOR FUNDAMENTAL RIGHTS IN THE UNION [Internet]. Fact Sheets on the European Union. European Parliament; 2017 Apr [cited 2019 May 13]. Available from: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/fiches_techniques/2013/020102/04A_FT\(2013\)02_0102_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/fiches_techniques/2013/020102/04A_FT(2013)02_0102_EN.pdf)
- Tampere European Council 15-16.10.1999: Conclusions of the Presidency - European Council Tampere 15-16.10.1999: Conclusions of the Presidency [Internet]. Europa.eu 2019. Available from: http://www.europarl.europa.eu/summits/tam_en.htm#C
- Thachuk KL. The Gangsterization of Terrorism. In: Thachuk KL, Lal R, editors. Terrorist Criminal Enterprises Financing Terrorism through Organized Crime [Internet]. Santa Barbara, California: Praeger, An Imprint Of Abc-Clio, Llc; 2018 [cited 2019 Dec 15]. Available from: <http://www.abc-clio.com/>
- The EU Strategy towards the Eradication of Trafficking in Human Beings 2012–2016 [Internet]. 2013 [cited 2019 Dec 30]. Available from: https://ec.europa.eu/anti-trafficking/sites/antitrafficking/files/eu_strategy_towards_the_eradication_of_trafficking_in_human_beings_2012-2016_1.pdf
- The European Union Counter-Terrorism Strategy [Internet]. Europa.eu 2005. Available from: <https://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=EN&f=ST%2014469%202005%20REV%204>
- The European Union Strategy for Combating Radicalisation and Recruitment to Terrorism [Internet]. Europa.eu 2005. Available from: <http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=EN&f=ST%2014781%202005%20REV%201>
- The fight against terrorist financing [Internet]. Europa.eu 2004. Available from: <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-16089-2004-INIT/en/pdf>
- The International Drug Control Conventions: REVISED EDITION 2013 [Internet]. 2013. Available from: https://www.unodc.org/documents/commissions/CND/Int_Drug_Control_Conventions/Ebook/Th_e_International_Drug_Control_Conventions_E.pdf
- The New Transatlantic Agenda [Internet]. 1995. Available from: http://eeas.europa.eu/archives/docs/us/docs/new_transatlantic_agenda_en.pdf
- The United Nations Programme of Action on Small Arms and Light Weapons [Internet]. UNRCPD 2015. Available from: <http://unrcpd.org/conventional-weapons/poa/>

- Thug | Indian bandit | Britannica. In: Encyclopædia Britannica [Internet]. 2019 [cited 2019 Apr 14]. Available from: <https://www.britannica.com/topic/thug>
- Together Against Trafficking in Human Beings [Internet]. European Commission. 2019 [cited 2019 Dec 20]. Available from: <https://ec.europa.eu/anti-trafficking/>
- Toros H, Mavelli L. Terrorism, organised crime and the biopolitics of violence. *Critical Studies on Terrorism* [Internet]. 2013 [cited 2019 Dec 15];6(1):73–91. Available from: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/17539153.2013.765701>
- Trafficking in human beings [Internet]. European Commission. 2018 [cited 2019 Nov 3]. Available from: https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/organized-crime-and-human-trafficking/trafficking-in-human-beings_en
- Transatlantic Aviation: Effects of Easing Restrictions on U.S.-European Markets [Internet]. Gao.gov. 2004 Jul [cited 2019 Dec 18]. Available from: <https://www.gao.gov/assets/250/243559.html>
- Tuček F, Warnes R. The European Union against Terrorism: Challenges and Future Opportunities. In: Romaniuk S., Grice F, Irrera D, Webb S, editors. *The Palgrave Handbook of Global Counterterrorism Policy* [Internet]. London: Palgrave Macmillan; 2017 [cited 2019 Dec 15]. Available from: https://link.springer.com/chapter/10.1057%2F978-1-137-55769-8_13
- Tucker B. Chemical Terrorism: Assessing Threats and Responses. In: *High-impact terrorism : proceedings of a Russian-American workshop* [Internet]. Washington, D.C.: National Academy Press; 2002 [cited 2019 Dec 14]. Available from: <https://www.nap.edu/read/10301/chapter/15#117>
- U.S.-EU Joint Declaration on Aviation Security [Internet]. Department of Homeland Security Jan 22, 2010. Available from: <https://www.dhs.gov/news/2010/01/21/us-eu-joint-declaration-aviation-security>
- UN Global Counter-Terrorism Strategy | Counter-Terrorism Implementation Task Force [Internet]. Un.org 2006. Available from: <https://www.un.org/counterterrorism/ctitf/en/un-global-counter-terrorism-strategy>
- UNITED NATIONS CONVENTION AGAINST TRANSNATIONAL ORGANIZED CRIME AND THE PROTOCOLS THERETO [Internet]. 2000. Available from: https://www.unodc.org/documents/middleeastandnorthafrica/organised-crime/UNITED_NATIONS_CONVENTION_AGAINST_TRANSNATIONAL_ORGANIZED_CRIME_AND_THE_PROTOCOLS_THERETO.pdf
- United Nations Convention on the Law of the Sea [Internet]. 1982. Available from: https://www.un.org/Depts/los/convention_agreements/texts/unclos/unclos_e.pdf
- United Nations Office on Drugs and Crime. *The Globalization of Crime A Transnational Organized Crime Threat Assessment* [Internet]. 2010 [cited 2019 Jul 7]. Available from: https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/tocta/TOCTA_Report_2010_low_res.pdf
- Van Ballegooij W, Bakowski P. *The fight against terrorism Cost of Non-Europe Report* [Internet]. EPRS | European Parliamentary Research Service; 2018 [cited 2019 Dec 22]. Available from: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/621817/EPRS_STU\(2018\)621817_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/621817/EPRS_STU(2018)621817_EN.pdf)
- Van Ballegooij W, Evas T. *European Added Value Unit. An EU mechanism on democracy, the rule of law and fundamental rights European Added Value Assessment accompanying the legislative initiative report (Rapporteur: Sophie in 't Veld)* [Internet]. EPRS | European Parliamentary Research Service; 2016 [cited 2019 Dec 22]. Available from: http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2016/579328/EPRS_IDA%282016%29579328_EN.pdf
- Van Ballegooij W, Zandstra T. *IN-DEPTH ANALYSIS Organised Crime and Corruption Cost of Non-Europe Report* [Internet]. EPRS | European Parliamentary Research Service; 2016 [cited 2019 Dec 22]. Available from: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2016/558779/EPRS_IDA\(2016\)558779_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2016/558779/EPRS_IDA(2016)558779_EN.pdf)
- Van Ballegooij W. *Area of freedom, security and justice: Untapped potential* [Internet]. Briefing EPRS | European Parliamentary Research Service. 2017 [cited 2019 Dec 22]. Available from: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2017/611000/EPRS_BRI\(2017\)611000_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2017/611000/EPRS_BRI(2017)611000_EN.pdf)
- Van Ballegooij W. *Procedural Rights and Detention Conditions Cost of Non-Europe Report* [Internet]. EPRS | European Parliamentary Research Service; 2017 [cited 2019 Dec 22]. Available from: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/611008/EPRS_STU\(2017\)611008_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/611008/EPRS_STU(2017)611008_EN.pdf)

- Vieth K. Analysis Policing the internet: how Europol takes action against undesirable content online [Internet]. Statewatch. 2017 [cited 2019 Dec 15]. Available from: <https://www.statewatch.org/analyses/no-317-europol-iru-policing-internet.pdf>
- We Protect Global Alliance to End Child Sexual Exploitation Online [Internet]. European Commission. 2016 [cited 2019 Dec 21]. Available from: https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/organized-crime-and-human-trafficking/global-alliance-against-child-abuse_en
- Wensink W, Warmenhoven B, al. The European Union's Policies on Counter-Terrorism: Relevance, Coherence and Effectiveness - Think Tank [Internet]. Europa.eu. 2017 [cited 2019 Aug 4]. Available from: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/583124/IPOL_STU\(2017\)583124_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/583124/IPOL_STU(2017)583124_EN.pdf)
- Wesseling M. Evaluation of EU measures to combat terrorist financing [Internet]. Policy Department C: Citizens' Rights and Constitutional Affairs; 2014 [cited 2019 Dec 22]. Available from: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/note/join/2014/509978/IPOL-LIBE_NT\(2014\)509978_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/note/join/2014/509978/IPOL-LIBE_NT(2014)509978_EN.pdf)
- Wilson C. Computer Attack and Cyberterrorism: Vulnerabilities and Policy Issues for Congress [Internet]. CRS Report for Congress; 2005 [cited 2019 May 14]. Available from: <https://apps.dtic.mil/dtic/tr/fulltext/u2/a444799.pdf>
- Wittendorp S. Conducting Government: Governmentality, Monitoring and EU Counter-Terrorism. Global Society [Internet]. 2016 Apr 20 [cited 2019 Aug 4];30(3):465–483. Available from: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/13600826.2016.1173653>
- Wojciechowski S. Reasons of Contemporary Terrorism. An Analysis of Main Determinants. In: Sroka A, Rial Garrone FC, Torres RD, editors. Radicalism and Terrorism in the 21st Century Implications for Security Series: Studies in Politics, Security and Society [Internet]. Frankfurt am Main, Bern, Bruxelles, New York, Oxford, Warszawa, Wien: Peter Lang International Academic Publishers; 2019 [cited 2019 Apr 29]. Available from: <https://www.peterlang.com/view/9783631706381/xhtml/chapter03.xhtml>
- Working Party on Human Rights (COHOM) [Internet]. Europa.eu. European Council Council of the European Union; 2017 [cited 2019 May 13]. Available from: <https://www.consilium.europa.eu/en/council-eu/preparatory-bodies/working-party-human-rights/>
- Zimmermann D. The European Union and Post-9/11 Counterterrorism: A Reappraisal. Studies in Conflict & Terrorism. 2006;29(2):123–145.

ΕΛΛΗΝΟΓΛΩΣΣΗ

- Αναβάθμιση της διασυνοριακής συνεργασίας (Απόφαση Prüm) [Internet]. Europa.eu 2018. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=LEGISSUM:jl0005&from=>
- Αναθεωρημένη στρατηγική της ΕΕ για την καταπολέμηση της ριζοσπαστικοποίησης και της στρατολόγησης στην τρομοκρατία [Internet]. Europa.eu 2014. Available from: <http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=EL&f=ST%209956%202014%20INIT>
- Αναθεώρηση του εγγρ. 6204/2/97 ENFOPOL 35 REV 2, βασιζόμενη στο έγγρ. 8469/1/99 CRIMORG 55 REV 1 [Internet]. 2000. Available from: <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-10415-2000-INIT/el/pdf>
- Ανακοίνωση στην Επιτροπή - Προστασία των οικονομικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων - Καταπολέμηση της απάτης - Πρόγραμμα δράσης για την περίοδο 2001-2003 /* COM/2001/0254 τελικό */ [Internet]. Europa.eu 2001. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52001DC0254>
- ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ, ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ ΚΑΙ ΤΟ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ Στρατηγική της Επιτροπής για την καταπολέμηση της απάτης: ενισχυμένη δράση για την προστασία του προϋπολογισμού της ΕΕ COM/2019/196 final [Internet]. Europa.eu 2019. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=COM%3A2019%3A196%3AFIN>
- ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ Στρατηγική για την αποτελεσματική εφαρμογή του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων από την Ευρωπαϊκή Ένωση /* COM/2010/0573 τελικό */ [Internet]. Europa.eu 2010. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A52010DC0573&from=EN&lang3=EL&lang2=EL&lang1=EL>
- Ανακοίνωση της Επιτροπής - Προστασία των οικονομικών συμφερόντων των Κοινοτήτων - Καταπολέμηση της απάτης - Σχέδιο δράσης 2004-2005 /* COM/2004/0544 τελικό */ [Internet].

- Europa.eu. 2004 [cited 2019 Dec 21]. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?qid=1576930538272&uri=CELEX:52004DC0544>
- ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ σχετικά με σχέδιο δράσης για την ενίσχυση της καταπολέμησης της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας COM/2016/050 final [Internet]. Europa.eu 2016. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52016DC0050>
- ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ Το ευρωπαϊκό θεματολόγιο για την ασφάλεια [Internet]. Europa.eu 2015. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52015DC0185&from=EL>
- ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ σχετικά με τα αποτελέσματα της τελικής αξιολόγησης της στρατηγικής και του σχεδίου δράσης της ΕΕ για τα ναρκωτικά (2000-2004) [Internet]. Europa.eu 2004. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52004DC0707&from=PL>
- ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ Πυροβόλα όπλα και εσωτερική ασφάλεια της ΕΕ: προστασία των πολιτών και παρεμπόδιση της παράνομης διακίνησης /* COM/2013/0716 final */ [Internet]. Europa.eu 2013. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52013DC0716&from=EN>
- Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο σχετικά με Ένα Σχέδιο Δράσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την Καταπολέμηση των Ναρκωτικών [Internet]. Europa.eu 1994. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:51994DC0234&from=EL>
- ΑΝΔΡΕΑΔΟΥ Α. « ΤΟ ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΟ ΕΓΚΛΗΜΑ ΣΤΗ ΝΟΤΙΟ-ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ ΚΑΙ ΑΠΕΙΛΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΘΝΙΚΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΑΣΦΑΛΕΙΑ » [Internet] [Μεταπτυχιακή Εργασία]. [ΔΗΜΟΚΡΙΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΡΑΚΗΣ ΤΜΗΜΑ ΝΟΜΙΚΗΣ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΣ ΚΥΚΛΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ : ΣΠΟΥΔΕΣ ΝΟΤΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ]; 2014 [cited 2019 May 17]. Available from: <https://repo.lib.duth.gr/jspui/bitstream/123456789/1522/1/N255.pdf>
- Απάτη και διαφθορά [Internet]. Europa.eu. 2017 [cited 2019 Dec 21]. Available from: https://eur-lex.europa.eu/summary/chapter/fight_against_fraud.html?root_default=SUM_1_CODED%3D22&locale=el#
- ΑΠΟΦΑΣΗ (ΚΕΠΠΑ) 2019/346 ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 28ης Φεβρουαρίου 2019 για τον διορισμό Ειδικού Εντεταλμένου της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τα ανθρώπινα δικαιώματα [Internet]. Europa.eu 2019. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:32019D0346&from=EN>
- Απόφαση 2005/671/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 20ής Σεπτεμβρίου 2005, σχετικά με την ανταλλαγή πληροφοριών και τη συνεργασία όσον αφορά τα τρομοκρατικά αδικήματα. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/AUTO/?uri=OJ:L:2005:253:TOC>
- Απόφαση 2007/845/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 6ης Δεκεμβρίου 2007 , σχετικά με τη συνεργασία των υπηρεσιών ανάκτησης περιουσιακών στοιχείων στα κράτη μέλη προς ανίχνευση και εντοπισμό προϊόντων εγκλήματος ή άλλων συναφών περιουσιακών στοιχείων [Internet]. Europa.eu 2013. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A32007D0845>
- Απόφαση 2008/615/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 23ης Ιουνίου 2008, σχετικά με την αναβάθμιση της διασυνοριακής συνεργασίας, ιδίως όσον αφορά την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και του διασυνοριακού εγκλήματος (ΕΕ L 210 της 6.8.2008, σ. 1).
- Απόφαση 2008/852/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 24ης Οκτωβρίου 2008 , για ένα δίκτυο σημείων επαφής κατά της διαφθοράς [Internet]. Europa.eu 2008. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex:32008D0852>
- Απόφαση 2008/976/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2008 , σχετικά με το ευρωπαϊκό δικαστικό δίκτυο [Internet]. Europa.eu 2008. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/el/TXT/?uri=CELEX:32008D0976>
- Απόφαση 2009/316/ΔΕ του Συμβουλίου, της 6ης Απριλίου 2009 , σχετικά με τη δημιουργία του Ευρωπαϊκού Συστήματος Πληροφοριών Ποινικού Μητρώου (ECRIS) κατ' εφαρμογή του άρθρου 11 της απόφασης-πλαίσιο 2009/315/ΔΕ [Internet]. Europa.eu 2009. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=CELEX%3A32009D0316>
- Απόφαση 2009/902/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 30ής Νοεμβρίου 2009 , για τη δημιουργία Ευρωπαϊκού Δικτύου Πρόληψης του Εγκλήματος (EUCPN) και για την κατάργηση της απόφασης

- 2001/427/ΔΕΥ [Internet]. Europa.eu 2009. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=CELEX%3A32009D0902>
- Απόφαση 2013/698/ΚΕΠΠΑ του Συμβουλίου, της 25ης Νοεμβρίου 2013 , για την υποστήριξη της δημιουργίας παγκόσμιου μηχανισμού αναφοράς για παράνομα φορητά όπλα και ελαφρύ οπλισμό, και για άλλα παράνομα συμβατικά όπλα και πυρομαχικά προκειμένου να μειωθεί ο σχετικός κίνδυνος λαθρεμπορίου [Internet]. Europa.eu 2013. Available from: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2013.320.01.0034.01.ELL&toc=OJ:L:2013:320:TOC
- Απόφαση αριθ. 276/1999/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 25ης Ιανουαρίου 1999 για ένα πολυετές κοινοτικό πρόγραμμα δράσης για την προώθηση της ασφαλέστερης χρήσης του Ίντερνετ μέσω της καταπολέμησης του παράνομου και βλαβερού περιεχομένου στα παγκόσμια δίκτυα [Internet]. Europa.eu 1999. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A31999D0276>
- Απόφαση αριθ. 804/2004/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 21ης Απριλίου 2004 για τη θέσπιση προγράμματος κοινοτικής δράσης για την προώθηση δράσεων στον τομέα της προστασίας των οικονομικών συμφερόντων της Κοινότητας (Πρόγραμμα «Hercule») [Internet]. Europa.eu 2004. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A02004D0804-20070726>
- ΑΠΟΦΑΣΗ ΠΛΑΙΣΙΟ 2008/919/ΔΕΥ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 28ης Νοεμβρίου 2008 σχετικά με την τροποποίηση της απόφασης-πλαίσιο 2002/475/ΔΕΥ για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας [Internet]. 2008. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32008F0919&from=EL>
- Απόφαση-πλαίσιο 2002/465/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 13ης Ιουνίου 2002, σχετικά με τις κοινές ομάδες έρευνας ([EE L 162 της 20.6.2002, σ. 1](#))
- Απόφαση-πλαίσιο 2002/584/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 13ης Ιουνίου 2002, για το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης και τις διαδικασίες παράδοσης μεταξύ των κρατών μελών ([EE L 190 της 18.7.2002, σ. 1](#))
- Απόφαση-πλαίσιο 2003/577/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 22ας Ιουλίου 2003, σχετικά με την εκτέλεση των αποφάσεων δέσμευσης περιουσιακών ή αποδεικτικών στοιχείων στην Ευρωπαϊκή Ένωση [Internet]. Europa.eu 2003. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A32003F0>
- Απόφαση-πλαίσιο 2004/68/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 2003, για την καταπολέμηση της σεξουαλικής εκμετάλλευσης παιδιών και της παιδικής πορνογραφίας [Internet]. Europa.eu 2003. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/el/TXT/?uri=CELEX%3A32004F0068>
- Απόφαση-πλαίσιο 2005/222/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 24ης Φεβρουαρίου 2005, για τις επιθέσεις κατά των συστημάτων πληροφοριών [Internet]. Europa.eu 2005. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=CELEX:32005F0222>
- Απόφαση-πλαίσιο 2006/960/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 2006 , για την απλούστευση της ανταλλαγής πληροφοριών και στοιχείων μεταξύ των αρχών επιβολής του νόμου των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης [Internet]. Europa.eu 2006. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A32006F0960>
- Απόφαση-πλαίσιο 2008/841/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 24ης Οκτωβρίου 2008 , για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος [Internet]. Europa.eu 2008. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex:32008F0>
- Απόφαση-πλαίσιο αριθ. 2003/568/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 22ας Ιουλίου 2003, για την καταπολέμηση της δωροδοκίας στον ιδιωτικό τομέα [Internet]. Europa.eu 2003. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:32003F0568>
- ΑΠΟΦΑΣΗ-ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 13ης Ιουνίου 2002 για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας (2002/475/ΔΕΥ) [Internet]. 2002. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32002F0475&from=EL>
- Απόφαση-Πλαίσιο του Συμβουλίου, της 29ης Μαΐου 2000, για ενίσχυση της προστασίας από την παραχάραξη εν όψει της εισαγωγής του ευρώ με την επιβολή ποινών και άλλων κυρώσεων [Internet]. Europa.eu 2000. Available from: https://eur-lex.europa.eu/eli/dec_framw/2000/383/oj?locale=el
- Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας, Έκθεση για το Σοβαρό και Οργανωμένο Έγκλημα στην Ελλάδα έτους 2017 [Internet]. Αθήνα: Α.Ε.Α./Κ.Α./Δ.Δ.Α.; 2017 [cited 2019 Dec 15] σελ. 64–5. Available from: http://www.astynomia.gr/images/stories/2018/prokirkseis18/2017-ekthesi_organomenou_egklimatos.pdf
- Ασασίνοι. In: Wikipedia.org [Internet]. Wikimedia Foundation, Inc.; 2011 [cited 2019 Apr 14]. Available from: <https://el.wikipedia.org/wiki/Ασασίνοι>

- Άτυπη σύνοδος των αρχηγών κράτους ή κυβέρνησης Βρυξέλλες, 12 Φεβρουαρίου 2015 - Δήλωση των μελών του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου [Internet]. Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. European Council; 2015 [cited 2019 Dec 17]. Available from: <https://www.consilium.europa.eu/el/press/press-releases/2015/02/12/european-council-statement-fight-against-terrorism/>
- Βαγγέλης Γ. Τρομοκρατία και όπλα μαζικής καταστροφής [Internet] [Διπλωματική Εργασία]. Unipi.gr. [ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΙΣ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ]: Πανεπιστήμιο Πειραιώς; 2015 [cited 2019 May 14]. Available from: <http://dione.lib.unipi.gr/xmlui/handle/unipi/8686>
- Βασιλειάδης Γ. ΤΟΞΙΝΕΣ ΠΟΥ ΣΥΝΔΕΟΝΤΑΙ ΜΕ ΒΙΟΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑ ΜΕΘΟΔΟΙ ΑΝΙΧΝΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΙ ΔΡΑΣΗΣ [Internet] [ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΑΤΡΙΒΗ]. [ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ ΤΜΗΜΑ ΒΙΟΧΗΜΕΙΑΣ ΚΑΙ ΒΙΟΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΤΟΞΙΚΟΛΟΓΙΑΣ]; 2017 [cited 2019 Jun 14]. σελ. 10–12. Available from: <http://ir.lib.uth.gr/bitstream/handle/11615/47269/16979.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Βασιλειάδης Η, Μπόση Μ. Τρομοκρατία Και Οργανωμένο Έγκλημα Ως Απειλές Ασφάλειας. In: Ημερίδα της 30ης Οκτωβρίου 2015 στην Ακαδημία Αθηνών [Internet]. 2015 [cited 2019 Dec 15]. Available from: https://www.academia.edu/36952947/Τρομοκρατία_και_Οργανωμένο_Έγκλημα_ως_Απειλές_Ασφάλειας
- Βασιλειάδης Η. Ανθρώπινα Δικαιώματα και Εθνικό Συμφέρον: Μια Επικίνδυνη Διεκυστίδα. [Internet] [Διπλωματική Εργασία]. [Πανεπιστήμιο Πειραιώς Τμήμα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών Π.Μ.Σ στις Διεθνείς και Ευρωπαϊκές Σπουδές]; 2011 [cited 2019 Apr 23]. Available from: <http://dione.lib.unipi.gr/xmlui/bitstream/handle/unipi/4717/Vasileiadis.pdf?sequence=2&isAllowed=y>
- Βουλκίδης Κ. “Κυβερνοτρομοκρατία : εννοιολογική προσέγγιση μίας πραγματικής απειλής” [Internet] [Διπλωματική Εργασία]. [ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ ΝΟΜΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΤΟΜΕΑΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ, ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑΣ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ]; 2018 [cited 2019 May 29]. Available from: <http://ikee.lib.auth.gr/record/302021/files/GRI-2019-23303.pdf>
- Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας. Μηχανισμός Πολιτικής Προστασίας της Ένωσης [Internet]. Civilprotection.gr. 2019 [cited 2019 Dec 30]. Available from: <https://www.civilprotection.gr/el/ευρωπαϊκή-ένωση>
- ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗ 2/13 ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (ολομέλεια) της 18ης Δεκεμβρίου 2014 [Internet]. Europa.eu. 2014 [cited 2019 May 13]. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:62013CV0002>
- Δικαιώματα του Ανθρώπου Εθνικό Σχέδιο Δράσης [Internet]. Ministryofjustice.gr. 2012 [cited 2019 Mar 29]. Available from: <http://www.opengov.gr/ministryofjustice/wp-content/uploads/downloads/2013/12/Dikaiomata.pdf>
- Διοργανική Συμφωνία, της 25ης Μαΐου 1999, μεταξύ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων σχετικά με τις εσωτερικές έρευνες που πραγματοποιούνται από την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης (OLAF) [Internet]. Europa.eu 1999. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex:31999Q0531>
- European Council. Δήλωση για την Καταπολέμηση της Τρομοκρατίας [Internet]. Europe.eu. 2004 [cited 2019 Dec 15]. Available from: https://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/el/ec/79648.pdf
- Εικαζόμενη χρήση ευρωπαϊκών κρατών από τη CIA για τη μεταφορά και την παράνομη κράτηση ατόμων P6_TA(2009)0073 Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 19ης Φεβρουαρίου 2009 σχετικά με την εικαζόμενη χρήση ευρωπαϊκών κρατών από τη CIA για τη μεταφορά και την παράνομη κράτηση ατόμων 2010/C 76 E/11 [Internet]. Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης CE 76/51 2010. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52009IP0073&from=EN>
- ENISA. ENISA - διασφαλίζει τη σωστή λειτουργία της Κοινωνίας της Πληροφορίας στην Ευρώπη [Internet]. European Union Agency for Cybersecurity (ENISA). 2005 [cited 2019 Dec 17]. Available from: <https://www.enisa.europa.eu/media/enisa-in-greek/>

- Ενοποιημένη απόδοση της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση και της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης [Internet]. Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης C 202. 2016. Available from: https://www.ecb.europa.eu/ecb/legal/pdf/oj_c_2016_202_full_el_txt.pdf
- ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ. ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ βάσει του άρθρου 12 της απόφασης-πλαίσιο του Συμβουλίου της 24ης Φεβρουαρίου 2005 για τις επιθέσεις κατά των συστημάτων πληροφοριών [Internet]. 2008 [cited 2019 Dec 21]. Available from: <https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2008/EL/1-2008-448-EL-F1-1.Pdf>
- Ετήσια έκθεση προόδου σχετικά με την υλοποίηση της στρατηγικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατά της διάδοσης των όπλων μαζικής καταστροφής (2018) [Internet]. Europa.eu. 2019 [cited 2019 Dec 18]. Available from: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_2019.202.01.0001.01.ELL&toc=OJ:C:2019:202:TOC
- Ευρωπαϊκή Εισαγγελία [Internet]. European Council; 2019 [cited 2019 Dec 21]. Available from: <https://www.consilium.europa.eu/el/policies/eppo/>
- Ευρωπαϊκή εντολή έρευνας, αμοιβαία δικαστική συνδρομή και κοινές ομάδες έρευνας [Internet]. Διαδικτυακή πύλη της ευρωπαϊκής ηλεκτρονικής δικαιοσύνης. 2019 [cited 2019 Dec 19]. Available from: https://e-justice.europa.eu/content_evidence-92-el.d
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Δελτίο Τύπου-Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενισχύει την προστασία του ευρώ μέσω του ποινικού δικαίου. Ευρωπαϊκή Επιτροπή [Internet]. 2013 [cited 2019 Jun 15]; Available from: https://europa.eu/rapid/press-release_IP-13-88_el.htm
- Ευρωπαϊκή Πολιτική Γειτονίας [Internet]. Ευρωπαϊκή Επιτροπή. [cited 2019 May 13]. Available from: https://ec.europa.eu/info/policies/european-neighbourhood-policy_el#context
- Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου [Internet]. 1950. Available from: https://www.echr.coe.int/Documents/Convention_ELL.pdf
- Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης (OLAF) The Hercule Programmes [Internet]. European Commission. 2019 [cited 2019 Dec 21]. Available from: https://ec.europa.eu/anti-fraud/policy/hercule_en
- Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης (OLAF)-Τι κάνουμε [Internet]. European Commission. 2019 [cited 2019 Dec 21]. Available from: https://ec.europa.eu/anti-fraud/about-us/mission_el
- Ευρωπαϊκό δίκτυο σημείων επαφής κατά της διαφθοράς (EACN) [Internet]. Europa.eu. 2016 [cited 2019 Dec 21]. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=legissum:lf0002>
- Ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης [Internet]. Διαδικτυακή πύλη της ευρωπαϊκής ηλεκτρονικής δικαιοσύνης. 2019 [cited 2019 Dec 17]. Available from: https://e-justice.europa.eu/content_european_arrest_warrant-90-el.do
- Ευρωπαϊκό Κέντρο Παρακολούθησης Ναρκωτικών και Τοξικομανίας. Ευρωπαϊκή έκθεση για τα ναρκωτικά Τάσεις και εξελίξεις [Internet]. EMCDDA; 2019 [cited 2019 May 29] σελ. 21. Available from: http://www.emcdda.europa.eu/system/files/publications/11364/20191724_TDAT19001ELN_PDF.pdf
- Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο [Internet]. Europa.eu. 2019 [cited 2019 May 13]. Available from: <http://www.europarl.europa.eu/factsheets/el/sheet/165/human-rights>
- Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης - P7_TA(2014)0174 [Internet]. Europa.eu 2014. Available from: <https://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&reference=P7-TA-2014-0174&language=EL&ring=A7-2014-0039>
- Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 25ης Οκτωβρίου 2011 σχετικά με το οργανωμένο έγκλημα στην Ευρωπαϊκή Ένωση (2010/2309(INI)) [Internet]. 2013. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52011IP0459&from=EL>
- Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Συντονιστής Αντιτρομοκρατικής Δράσης [Internet]. Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. 2017 [cited 2019 Dec 17]. Available from: <https://www.consilium.europa.eu/el/policies/fight-against-terrorism/counter-terrorism-coordinator/>
- Ζαγοριανάκος Δ. ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΣ ΦΟΝΤΑΜΕΝΤΑΛΙΣΜΟΣ & ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑ [Internet] [Διπλωματική Εργασία]. [Πανεπιστήμιο Πειραιώς Τμήμα: ΠΜΣ Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών]; [cited 2019 Jun 14]. Available from: http://dione.lib.unipi.gr/xmlui/bitstream/handle/unipi/11802/Zagorianakos_16007.pdf?sequence=1&isAllowed=y

- Η αντιτρομοκρατική στρατηγική της ΕΕ [Internet]. Europa.eu. Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης; 2018 [cited 2019 Dec 18]. Available from: <https://www.consilium.europa.eu/el/policies/fight-against-terrorism/eu-strategy/>
- Ιωακείμης Π. Η Συνθήκη Της Νίκαιας και το Μέλλον της Ευρώπης. Αθήνα: Θεμέλιο; 2001.
- Κανονισμός (ΕΕ, Ευρατόμ) αριθ. 883/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Σεπτεμβρίου 2013, σχετικά με τις έρευνες που πραγματοποιούνται από την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης (OLAF) και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1073/1999 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και του κανονισμού (Ευρατόμ) αριθ. 1074/1999 του Συμβουλίου [Internet]. Europa.eu 2013. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex:32013R0883>
- Κανονισμός (ΕΕ) 2015/847 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 20ής Μαΐου 2015, περί στοιχείων που συνοδεύουν τις μεταφορές χρηματικών ποσών και περί κατάργησης του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1781/2006 (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ) [Internet]. Europa.eu 2015. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex:32015R0847>
- Κανονισμός (ΕΕ) 2017/1939 του Συμβουλίου, της 12ης Οκτωβρίου 2017, σχετικά με την εφαρμογή ενισχυμένης συνεργασίας για τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας [Internet]. Europa.eu 2017. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:32017R1939>
- Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 603/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, σχετικά με τη θέσπιση του «Eurodac» για την αντιπαραβολή δακτυλικών αποτυπωμάτων για την αποτελεσματική εφαρμογή του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 604/2013 για τη θέσπιση των κριτηρίων και μηχανισμών για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης διεθνούς προστασίας που υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας ή από απάτριδα και σχετικά με αιτήσεις της αντιπαραβολής με τα δεδομένα Eurodac που υποβάλλουν οι αρχές επιβολής του νόμου των κρατών μελών και η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Προστασίας του Νόμου και για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1077/2011 σχετικά με την ίδρυση Ευρωπαϊκού Οργανισμού για τη Λειτουργική Διαχείριση Συστημάτων ΤΠ Μεγάλης Κλίμακας στον Χώρο Ελευθερίας, Ασφάλειας και Δικαιοσύνης [Internet]. Europa.eu 2013. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A32013R0603>
- Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2725/2000 του Συμβουλίου, της 11ης Δεκεμβρίου 2000, σχετικά με τη θέσπιση του «Eurodac» για την αντιπαραβολή δακτυλικών αποτυπωμάτων για την αποτελεσματική εφαρμογή της σύμβασης του Δουβλίνου [Internet]. Europa.eu 2000. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=CELEX%3A32000R2725>
- Κανονισμός (Ευρατόμ, ΕΚ) αριθ. 2185/96 του Συμβουλίου της 11ης Νοεμβρίου 1996 σχετικά με τους ελέγχους και εξακριβώσεις που διεξάγει επιτοπίως η Επιτροπή με σκοπό την προστασία των οικονομικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων από απάτες και λοιπές παρατυπίες [Internet]. Europa.eu 1996. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A31996R2185>
- Καταπολέμηση της σεξουαλικής κακοποίησης παιδιών [Internet]. Europa.eu. 2011 [cited 2019 Dec 21]. Available from: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=legisum:230806_2
- Κατάσχεση [Internet]. Διαδικτυακή πύλη της ευρωπαϊκής ηλεκτρονικής δικαιοσύνης. 2019 [cited 2019 Dec 21]. Available from: https://e-justice.europa.eu/content_confiscation-94--maximize-el.do
- Κετσιετζής Κ. Τι είναι το DDoS και όσα πρέπει να ξέρετε για τις επιθέσεις των χάκερ [Internet]. Insider.gr. Insider.gr; 2015 [cited 2019 Jul 2]. Available from: <https://www.insider.gr/epiheiriseis/tehnologia/2484/ti-einai-ddos-kai-osa-prepei-na-xerete-gia-tis-epitheseis-ton-haker>
- Κοινή δήλωση της Συνελεύσεως, του Συμβουλίου και της Επιτροπής /* Σχετικά με τον σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων και της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Προστασίας των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και των Βασικών Ελευθεριών */ [Internet]. Europa.eu Apr 5, 1977. Available from: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=CELEX:31977Y0427\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=CELEX:31977Y0427(01))
- Κούβαρης Δ. Διεθνής τρομοκρατία και οργανωμένο οικονομικό έγκλημα σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο [Internet] [Διατριβή επί Διδακτορίας]. [Πανεπιστήμιο Πειραιώς, Σχολή Οικονομικών, Επιχειρηματικών και Διεθνών Σπουδών. Τμήμα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών]; 2014 [cited 2019 Sep 8]. Available from: <https://www.didaktorika.gr/eadd/handle/10442/43999>
- Κουτουλάκου Σ. Ο Ρόλος της Μονάδας EUROJUST στα πλαίσια της δικαστικής συνεργασίας στα ποινικά ζητήματα στην Ε.Ε. [Internet]. Ελληνική Αστυνομία. 2019 [cited 2019 Dec 17]. Available from: http://www.astynomia.gr/index.php?option=ozo_content&perform=view&id=1831&Itemid=528&lang=

- Κώδικας Συμπεριφοράς της ΕΕ για τις εξαγωγές όπλων - P6_TA(2008)0101 [Internet]. Europa.eu 2019. Available from: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P6-TA-2008-0101+0+DOC+XML+V0//EL>
- Λάλος Δ. Διεθνής Πολιτική και «Θρησκευτική» Τρομοκρατία. Η περίπτωση της Γαλλίας (2015-2018) [Internet] [Διπλωματική Εργασία]. [ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ, ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ, ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ & ΤΕΧΝΩΝ ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΠΟΥΔΕΣ ΜΕ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ ΚΑΙ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑ]; 2019 [cited 2019 Jun 14]. Available from: <https://dspace.lib.uom.gr/bitstream/2159/23033/1/LalosDimitriosMsc2019.pdf>
- Μάγκνα Κάρτα, Έκκληση για Δικαίωμα, Ιστορία των Πολιτικών Ελευθεριών: Ενωμένοι για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα [Internet]. Ενωμένοι για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα. 2019 [cited 2019 Apr 22]. Available from: <https://gr.humanrights.com/what-are-human-rights/brief-history/magna-carta.html>
- Μάζης Ι. Πρόλογος Ί.Θ. Μάζη στο τεύχος 7, Γεωστρατηγική [Internet]. Ioannis Mazis Professor, Turkish and Modern Asian Studies. 2005 [cited 2019 May 14]. Available from: <http://scholar.uoa.gr/yianmazis/publications/πρόλογος-ιθ-μάζη-στο-τεύχος-7-γεωστρατηγική>
- Μόνιμη Επιτροπή Επιχειρησιακής Συνεργασίας σε θέματα Εσωτερικής Ασφάλειας (COSI) [Internet]. Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. European Council; 2017 [cited 2019 Dec 22]. Available from: <https://www.consilium.europa.eu/el/council-eu/preparatory-bodies/standing-committee-operational-cooperation-internal-security/#>
- Μπαλαούρα Ι– Ι, Μπίτσικα Ι. ΤΟ ΔΙΑΣΥΝΟΡΙΑΚΟ ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΟ ΕΓΚΛΗΜΑ ΩΣ ΑΠΕΙΛΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ [Internet]. ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΑΡΙΣΤΕΙΑΣ JEAN MONNET ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ; 2018 [cited 2019 Jul 7]. Available from: https://jmce.gr/portal/wp-content/uploads/2018/10/diasynoriako_egklima_balaoura_bitsika-2.pdf
- Μπίζας Γ. ΑΣΥΜΜΕΤΡΕΣ ΑΠΕΙΛΕΣ: ΟΙ ΝΕΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΑΠΕΙΛΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΥΠΟ ΤΟ ΠΡΙΣΜΑ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ. ΜΕΤΡΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΟΥΣ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥΣ [Internet] [Διπλωματική Εργασία]. [ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΔΕΣ Πανεπιστήμιο Μακεδονία Θεσσαλονίκη]; 2014 [cited 2019 May 14]. Available from: <https://dspace.lib.uom.gr/bitstream/2159/17054/3/BizasGrigoriosMsc2014.pdf>
- Μπόση Μ. Ελλάδα και Τρομοκρατία : Εθνικές και Διεθνείς Διαστάσεις. Αθήνα: Εκδόσεις Αντ. Σάκκουλα; 1996.
- Ο χώρος και η συνεργασία Σένγκεν [Internet]. Europa.eu 2009. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=LEGISSUM%3A133020>
- ΟΔΗΓΙΑ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ για την καταπολέμηση της σεξουαλικής κακοποίησης, της σεξουαλικής εκμετάλλευσης παιδιών και της παιδικής πορνογραφίας, με την οποία καταργείται η απόφαση - πλαίσιο 2004/68/ΔΕΥ [Internet]. 2010. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52010PC0094&from=EN>
- Οδηγία 2006/24/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 15ης Μαρτίου 2006 , για τη διατήρηση δεδομένων που παράγονται ή υποβάλλονται σε επεξεργασία σε συνάρτηση με την παροχή διαθεσίμων στο κοινό υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών ή δημοσίων δικτύων επικοινωνιών και για την τροποποίηση της οδηγίας 2002/58/ΕΚ [Internet]. Europa.eu 2014. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:32006L0024>
- Οδηγία (ΕΕ) 2016/1148 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 6ης Ιουλίου 2016, σχετικά με μέτρα για υψηλό κοινό επίπεδο ασφάλειας συστημάτων δικτύου και πληροφοριών σε ολόκληρη την Ένωση [Internet]. Europa.eu 2016. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A32016L1148>
- Οδηγία (ΕΕ) 2016/681 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Απριλίου 2016, σχετικά με τη χρήση των δεδομένων που περιέχονται στις καταστάσεις ονομάτων επιβατών (PNR) για την πρόληψη, ανάγνωση, διερεύνηση και δίωξη τρομοκρατικών και σοβαρών εγκλημάτων [Internet]. Europa.eu 2016. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2016/681/oj>
- Οδηγία (ΕΕ) 2015/849 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 20ής Μαΐου 2015, σχετικά με την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή για τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 648/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, και την κατάργηση της οδηγίας 2005/60/ΕΚ του Ευρωπαϊκού

- Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και της οδηγίας 2006/70/EK της Επιτροπής (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον EOX) [Internet]. Europa.eu 2015. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex:32015L08>
- Οδηγία (ΕΕ) 2017/1371 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Ιουλίου 2017, σχετικά με την καταπολέμηση, μέσω του ποινικού δικαίου, της απάτης εις βάρος των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης [Internet]. Europa.eu 2017. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/el/TXT/?uri=CELEX:32017L1371>
- Οδηγία (ΕΕ) 2017/541 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 15ης Μαρτίου 2017, για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και την αντικατάσταση της απόφασης-πλαίσιο 2002/475/ΔΕΥ του Συμβουλίου και για την τροποποίηση της απόφασης 2005/671/ΔΕΥ του Συμβουλίου [Internet]. Europa.eu 2017. Available from: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/el/TXT/?uri=CELEX:32017L0541#ntc9-L_2017088EL_01000601-E0009
- Οδηγία (ΕΕ) 2017/853 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Μαΐου 2017, για την τροποποίηση της οδηγίας 91/477/ΕΟΚ του Συμβουλίου σχετικά με τον έλεγχο της απόκτησης και της κατοχής όπλων (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον EOX) [Internet]. Europa.eu 2017. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2017/853/oj>
- Οδηγία (ΕΕ) 2018/1673 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Οκτωβρίου 2018, σχετικά με την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες μέσω του ποινικού δικαίου [Internet]. Europa.eu 2018. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A32018L1673>
- Οδηγία (ΕΕ) 2018/843 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 30ής Μαΐου 2018, για την τροποποίηση της οδηγίας (ΕΕ) 2015/849 σχετικά με την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή για τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, και για την τροποποίηση των οδηγιών 2009/138/EK και 2013/36/ΕΕ (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον EOX [Internet]. Europa.eu 2018. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?qid=1573596430405&uri=CELEX:32018L0843>
- Οδηγία (ΕΕ) 2019/1153 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 20ής Ιουνίου 2019, για τη θέσπιση κανόνων με σκοπό τη διευκόλυνση της χρήσης χρηματοοικονομικών και άλλων πληροφοριών για την πρόληψη, την ανίχνευση, τη διερεύνηση ή τη δίωξη ορισμένων ποινικών αδικημάτων και την κατάργηση της απόφασης 2000/642/ΔΕΥ του Συμβουλίου [Internet]. Europa.eu 2019. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2019/1153/oj>
- Οδηγία 2001/97/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 4ης Δεκεμβρίου 2001, για την τροποποίηση της οδηγίας 91/308/ΕΟΚ του Συμβουλίου για την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες - Δήλωση της Επιτροπής [Internet]. Europa.eu 2001. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/el/TXT/?uri=CELEX:32001L0097>
- Οδηγία 2004/81/EK του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, σχετικά με τον τίτλο παραμονής που χορηγείται στους υπηκόους τρίτων χωρών θύματα εμπορίας ανθρώπων ή συνέργειας στη λαθρομετανάστευση, οι οποίοι συνεργάζονται με τις αρμόδιες αρχές - EN - EUR-Lex [Internet]. Europa.eu 2004. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A32004L0081>
- Οδηγία 2005/35/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 7ης Σεπτεμβρίου 2005, σχετικά με τη ρύπανση από τα πλοία και τη θέσπιση κυρώσεων για παραβάσεις [Internet]. Europa.eu 2005. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex:32005L0035>
- Οδηγία 2005/60/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Οκτωβρίου 2005 , σχετικά με την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον EOX) [Internet]. Europa.eu 2005. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/el/ALL/?uri=CELEX:32005L0060>
- Οδηγία 2006/70/EK της Επιτροπής, της 1ης Αυγούστου 2006 , για τη θέσπιση μέτρων εφαρμογής της οδηγίας 2005/60/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου όσον αφορά τον ορισμό του πολιτικώς εκτεθειμένου προσώπου και τα τεχνικά κριτήρια για την εφαρμογή της απλουστευμένης δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη και την εφαρμογή της εξαιρέσεως σε περιπτώσεις άσκησης χρηματοπιστωτικής δραστηριότητας σε περιστασιακή ή πολύ περιορισμένη βάση [Internet]. Europa.eu 2006. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=celex:32006L0070>
- Οδηγία 2009/123/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 21ης Οκτωβρίου 2009 , για τροποποίηση της οδηγίας 2005/35/EK σχετικά με τη ρύπανση από τα πλοία και τη θέσπιση

- κυρώσεων για παραβάσεις (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον EOX) [Internet]. Europa.eu 2009. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex:32009L0123>
- Οδηγία 2009/43/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 6ης Μαΐου 2009 , για την απλούστευση των όρων και προϋποθέσεων για τις μεταφορές προϊόντων συνδεδεμένων με τον τομέα της άμυνας εντός της Κοινότητας (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον EOX) [Internet]. Europa.eu 2009. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=CELEX%3A32009L0043>
- Οδηγία 2011/36/EE του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 2011 , για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και για την προστασία των θυμάτων της, καθώς και για την αντικατάσταση της απόφασης-πλαίσιο 2002/629/ΔΕΥ του Συμβουλίου [Internet]. Europa.eu 2011. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A32011L0036>
- Οδηγία 2011/93/EE του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Δεκεμβρίου 2011 , σχετικά με την καταπολέμηση της σεξουαλικής κακοποίησης και της σεξουαλικής εκμετάλλευσης παιδιών και της παιδικής πορνογραφίας και την αντικατάσταση της απόφασης-πλαίσιο 2004/68/ΔΕΥ του Συμβουλίου [Internet]. Europa.eu 2011. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A32011L0093>
- Οδηγία 2013/40/EE του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Αυγούστου 2013, για τις επιθέσεις κατά συστημάτων πληροφοριών και την αντικατάσταση της απόφασης-πλαίσιο 2005/222/ΔΕΥ του Συμβουλίου [Internet]. Europa.eu 2013. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A32013L0040>
- Οδηγία 2014/28/EE του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Φεβρουαρίου 2014 , για την εναρμόνιση των νομοθεσιών των κρατών μελών περί της διαθεσιμότητας στην αγορά και του ελέγχου των εκρηκτικών υλών εμπορικής χρήσης (αναδιατύπωση) Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον EOX [Internet]. Europa.eu 2014. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/el/TXT/?uri=CELEX%3A32014L0028>
- Οδηγία 2014/41/EE του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 3ης Απριλίου 2014, περί της ευρωπαϊκής εντολής έρευνας σε ποινικές υποθέσεις [Internet]. Europa.eu 2014. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A32014L0041>
- Οδηγία 91/308/EOK του Συμβουλίου της 10ης Ιουνίου 1991 για την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες [Internet]. Europa.eu 1991. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A31991L0308>
- Οδηγία 91/477/EOK του Συμβουλίου της 18ης Ιουνίου 1991 σχετικά με τον έλεγχο της απόκτησης και της κατοχής όπλων [Internet]. Europa.eu 1991. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A31991L0477>
- Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων των Ηνωμένων Εθνών: Ενωμένοι για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα [Internet]. Ενωμένοι για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα. 2019 [cited 2019 Apr 22]. Available from: <https://gr.humanrights.com/what-are-human-rights/universal-declaration-of-human-rights/>
- Οριζόντια Ομάδα για τα Ναρκωτικά (HDG) [Internet]. Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης; 2017 [cited 2019 Dec 19]. Available from: <https://www.consilium.europa.eu/el/council-eu/preparatory-bodies/horizontal-working-party-drugs/>
- Πρόληψη της κατάχρησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και για τρομοκρατικούς σκοπούς [Internet]. Europa.eu 2015. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/LSU/?uri=celex%3A32015L0849>
- Προς την κατεύθυνση γενικής πολιτικής σχετικά με την καταπολέμηση του εγκλήματος στον κυβερνοχώρο [Internet]. Europa.eu. 2007 [cited 2019 Dec 21]. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=legisum:114560>
- Προστασία και προαγωγή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων [Internet]. Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. 2019 [cited 2019 Apr 29]. Available from: <https://www.consilium.europa.eu/el/policies/human-rights/>
- Προστασία των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ - καταπολέμηση της απάτης [Internet]. Europa.eu. 1995 [cited 2019 Dec 21]. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=legisum:133019>
- Πρόταση ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ σχετικά με την αμοιβαία αναγνώριση των αποφάσεων δέσμευσης και δήμευσης COM/2016/0819

- final - 2016/0412 (COD) [Internet]. Europa.eu 2016. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A52016PC0819>
- Πρόταση ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ σχετικά με τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας /* COM/2013/0534 final - 2013/0255 (APP) */ [Internet]. Europa.eu 2013. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/el/TXT/?uri=CELEX:52013PC0534>
- Πρώτη Συνθήκη της Γενεύης, Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και του Πολίτη: Ενωμένοι για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα [Internet]. Ενωμένοι για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα. 2019 [cited 2019 Apr 22]. Available from: <https://gr.humanrights.com/what-are-human-rights/brief-history/declaration-of-human-rights.html>
- Στρατηγική της ΕΕ για την καταπολέμηση της παράνομης συσσώρευσης και διακίνησης SALW και των πυρομαχικών τους [Internet]. Europa.eu 2006. Available from: <http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=EL&f=ST%205319%202006%20INIT>
- ΣΥΜΒΑΣΗ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΛΗΨΗ ΤΗΣ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑΣ Βαρσοβία, 16 Μαΐου 2005 [Internet]. Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης L 159 2018. Available from: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:22018A0622\(01\)&from=EL](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:22018A0622(01)&from=EL)
- ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ. Ο Κύκλος Πολιτικής της ΕΕ για την Αντιμετώπιση του Οργανωμένου και του Σοβαρού Διεθνούς Εγκλήματος [Internet]. EMPACT. 2018 [cited 2019 Dec 19]. Available from: https://www.consilium.europa.eu/media/37339/20185274_qc0418775eln_pdf.pdf
- ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΠΡΟΕΔΡΙΑΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΚΟΛΩΝΙΑΣ 3 ΚΑΙ 4 ΙΟΥΝΙΟΥ 1999 [Internet]. Jun 4, 1999. Available from: <https://www.consilium.europa.eu/media/21063/91438.pdf>
- Συμφωνία μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής σχετικά με την επεξεργασία και τη διαβίβαση δεδομένων χρηματοπιστωτικών μηνυμάτων από την Ευρωπαϊκή Ένωση στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής για σκοπούς του προγράμματος παρακολούθησης της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας [Internet]. Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης L 195 2010. Available from: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:84c098b4-275c-49d7-bbf8-73e978be1818.0003.01/DOC_2&format=PDF
- Συμφωνία μεταξύ των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής και της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με την προστασία των πληροφοριών προσωπικού χαρακτήρα για την πρόληψη, τη διερεύνηση, την ανίχνευση και τη δίωξη ποινικών αδικημάτων [Internet]. Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης L 336 2016. Available from: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:22016A1210\(01\)&from=EL](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:22016A1210(01)&from=EL)
- Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση EE C 191 της 29.7.1992 [Internet]. Europa.eu 1992. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:11992M/TXT>
- Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση EE C 191 της 29.7.1992 [Internet]. Europa.eu 1992. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:11992M/TXT>
- Συνθήκη της Νίκαιας που τροποποιεί τη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση, τις Συνθήκες περί ιδρύσεως των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και ορισμένες συναφείς πράξεις [Internet]. Europa.eu Feb 26, 2001. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:12001C/TXT>
- Συνθήκη του Άμστερνταμ που τροποποιεί τη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση, τις Συνθήκες περί ιδρύσεως των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και ορισμένες συναφείς πράξεις EE C 340 της 10.11.1997 [Internet]. Europa.eu 1997. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:11997D/TXT>
- Σύνταγμα των Ηνωμένων Πολιτειών, Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Πολίτη, Διακήρυξη της Ανεξαρτησίας: Ενωμένοι για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα [Internet]. Ενωμένοι για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα. 2019 [cited 2019 Apr 22]. Available from: <https://gr.humanrights.com/what-are-human-rights/brief-history/declaration-of-independence.h>
- Σχέδιο δράσης για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος (που υιοθετήθηκε από το Συμβούλιο στις 28 Απριλίου 1997) [Internet]. Europa.eu 1997. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A51997XG0815>
- Σχέδιο δράσης για την καταπολέμηση των ναρκωτικών (2000-2004) [Internet]. Europa.eu 1999. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=LEGISSUM%3A133092>
- Σχέδιο δράσης που κατάρτισαν το Συμβούλιο και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Feira [Internet]. eEurope2002 2000. Available from: http://archive.ekt.gr/ncpfp5/ist/info/material/europe/actionplan2002_el.pdf

- Σχέδιο δράσης της ΕΕ για τα ναρκωτικά (2005-2008) [Internet]. Europa.eu 2005. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=uriserv:c22568>
- Σχέδιο δράσης της ΕΕ για τα ναρκωτικά (2017-2020) [Internet]. Europa.eu 2017. Available from: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2017.215.01.0021.01.ELL&toc=OJ:C:2017:215:FULL
- Σχέδιο δράσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τα ναρκωτικά για το διάστημα 2009-2012 [Internet]. Europa.eu 2008. Available from: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2008.326.01.0007.01.ELL&toc=OJ:C:2008:326:TOC
- Σχέδιο στρατηγικής εσωτερικής ασφάλειας για την Ευρωπαϊκή Ένωση Προς ένα ευρωπαϊκό πρότυπο ασφάλειας [Internet]. Europa.eu 2010. Available from: <https://www.consilium.europa.eu/media/30737/qc3010313elc.pdf>
- Το άρθρο 7 της Ευρωπαϊκής Συνθήκης ενεργοποίησε η Ε.Ε. κατά της Πολωνίας [Internet]. naftemporiki.gr. 2017 [cited 2019 May 13]. Available from: <https://www.naftemporiki.gr/story/1305946/to-arthro-7-tis-europaikis-sunthikis-energopoiise-i-ee-kata-tis-polonias>
- Το πρόγραμμα της Χάγης: ενίσχυση της ελευθερίας, της ασφάλειας και της δικαιοσύνης στην Ευρωπαϊκή Ένωση [Internet]. Europa.eu 2005. Available from: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=CELEX:52005XG0303\(01](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=CELEX:52005XG0303(01)
- Υπουργείο Εξωτερικών. Ανθρώπινα Δικαιώματα - Παγκόσμια Ζητήματα [Internet]. www.mfa.gr. 2019 [cited 2019 Dec 29]. Available from: <https://www.mfa.gr/exoteriki-politiki/pagkosmia-zitimata/anthropina-dikaiomata.html>
- Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης [Internet]. Europa.eu 2016. Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex:12016P/TXT>
- Χρυσοστόμου Μ. ΤΡΟΠΟΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΗΣ «ΝΟΜΙΜΟΠΟΙΗΣΗ ΕΣΟΔΩΝ ΑΠΟ ΠΑΡΑΝΟΜΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΗΣ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑΣ». [Internet] [Πτυχιακή εργασία]. [ΤΜΗΜΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ ΤΕΙ ΚΑΒΑΛΑ]; 2011 [cited 2019 Dec 15]. Available from: <http://digilib.teiemt.gr/jspui/handle/123456789/756>
- Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 12ης Σεπτεμβρίου 2018 σχετικά με πρόταση να κληθεί το Συμβούλιο να διαπιστώσει, σύμφωνα με το άρθρο 7 παράγραφος 1 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, την ύπαρξη σαφούς κινδύνου σοβαρής παραβίασης από την Ουγγαρία των αξιών στις οποίες θεμελιώνεται η Ένωση (2017/2131(INL)) [Internet]. Europa.eu 2018. Available from: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2018-0340_EL.html
- Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 13ης Απριλίου 2016 σχετικά με την κατάσταση στην Πολωνία (2015/3031(RSP)) [Internet]. Europa.eu 2016. Available from: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2016-0123_EL.html
- Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 14ης Νοεμβρίου 2018 σχετικά με την ανάγκη ενός ολοκληρωμένου μηχανισμού για την προστασία της δημοκρατίας, του κράτους δικαίου και των θεμελιωδών δικαιωμάτων (2018/2886(RSP)) [Internet]. Europa.eu 2018. Available from: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2018-0456_EL.html
- Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 14ης Σεπτεμβρίου 2016 σχετικά με τις πρόσφατες εξελίξεις στην Πολωνία και τις επιπτώσεις τους στα θεμελιώδη δικαιώματα, όπως αυτά ορίζονται στον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2016/2774(RSP)) [Internet]. Europa.eu 2016. Available from: http://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2016-0344_EL.html
- Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 15ης Νοεμβρίου 2017 σχετικά με την κατάσταση του κράτους δικαίου και της δημοκρατίας στην Πολωνία (2017/2931(RSP)) [Internet]. Europa.eu. 2017 [cited 2019 Dec 22]. Available from: http://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2017-0442_EL.html
- Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 1ης Μαρτίου 2018 σχετικά με την απόφαση της Επιτροπής να ενεργοποιήσει το άρθρο 7 παράγραφος 1 ΣΕΕ όσον αφορά την κατάσταση στην Πολωνία (2018/2541(RSP)) [Internet]. Europa.eu 2018. Available from: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2018-0055_EL.html
- Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 23ης Οκτωβρίου 2013 σχετικά με την αναστολή της συμφωνίας TFTP ως αποτέλεσμα της παρακολούθησης εκ μέρους της Υπηρεσίας Εθνικής Ασφάλειας των ΗΠΑ (2013/2831(RSP)) [Internet]. Europa.eu 2013. Available from: <https://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P7-TA-2013-0449+0+DOC+XML+V0//EL>
- Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 25ης Νοεμβρίου 2015 σχετικά με την πρόληψη της ριζοσπαστικοποίησης και τη στρατολόγηση ευρωπαίων πολιτών από τρομοκρατικές οργανώσεις

(2015/2063(INI)) [Internet]. Europa.eu 2015. Available from:

https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2015-0410_EL.html

Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 25ης Οκτωβρίου 2016 που περιέχει συστάσεις προς την Επιτροπή σχετικά με τη θέσπιση μηχανισμού της ΕΕ για τη δημοκρατία, το κράτος δικαίου και τα θεμελιώδη δικαιώματα (2015/2254(INL)) [Internet]. Europa.eu 2016. Available from:

https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2016-0409_EL.html

ΨΗΦΙΣΜΑ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 18ης Δεκεμβρίου 2009 για μια ευρωπαϊκή συνεργατική προσέγγιση όσον αφορά την ασφάλεια δικτύων και πληροφοριών [Internet]. Europa.eu 2009.

Available from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=OJ:C:2009:321:FULL&from=EN>